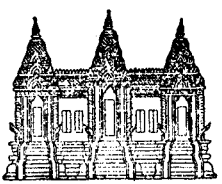

ព្រះ
វិន័យបិដកបាលី
និង
សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
សំយុត្តនិកាយ សគាថវគ្គ
សគាថវគ្គ
៣៩

ច្បាប់ពុម្ពលើកទី ២

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

ព. ស. ២៥០៦

សុត្តន្តបិដកេ

សំយុត្តនិកាយស្ស សទ្ធាយតនវគ្គោ

សត្តមោ ភាគោ

ឧមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

បឋមបណ្ណាសកំ

អនិច្ចវគ្គោ

(១) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ ភិក្ខវោតិ ។ ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ ។ ភគវា ឯតទវោច ចក្ខុំ ភិក្ខវេ អនិច្ចំ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទនត្តា

សុត្តន្តបិដក

សំយុត្តនិកាយ សឡាយតនវគ្គ

សត្តមភាគ

សូមក្រាបថ្វាយបង្គំ ព្រះមានព្រះភាគ

អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ។

បឋមបណ្ណាសក:

អនិច្ចវគ្គ

(១) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ កាលនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមកថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះទទួលព្រះពុទ្ធដីកានៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភ្នែកមិនទៀង របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណា

យទនត្តា តំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តា-
តិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ ។ សោតំ
អនិច្ចំ យទនិច្ចំ ។បេ។ ឃានំ អនិច្ចំ យទនិច្ចំ
។បេ។ ជិវ្ហា អនិច្ចា យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ
តទនត្តា យទនត្តា តំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ
ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ
ទដ្ឋព្ពំ ។ កាយោ អនិច្ចោ យទនិច្ចំ ។បេ។ មនោ
អនិច្ចោ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទនត្តា
យទនត្តា តំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ
អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ ។
ឯវំ បស្សំ ភិក្ខវេ សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ
និព្ពិន្ទតិ សោតស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ ឃានស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ

ជាអនត្តា របស់នោះបុគ្គលត្រូវយល់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមពិត យ៉ាង
នេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួន
របស់អញទេ ។ ត្រចៀកមិនទៀង របស់ណាមិនទៀង ។ បេ ។
ច្រមុះមិនទៀង របស់ណាមិនទៀង ។ បេ ។ អណ្តាតមិនទៀង របស់
ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា
របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបុគ្គលត្រូវយល់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ តាម
ពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែន
ជាខ្លួនរបស់អញទេ ។ កាយមិនទៀង របស់ណាមិនទៀង ។ បេ ។
ចិត្តមិនទៀង របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ
របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបុគ្គលត្រូវយល់ដោយ
ប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិន
មែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
កាលបើអរិយសាវ័ក ជាអ្នកឃើញដឹង ឃើញយ៉ាងនេះ ក៏នឿយណាយ
នឹងភ្នែកផង នឿយណាយនឹងត្រចៀកផង នឿយណាយនឹងច្រមុះផង

ជិញ្ញយបិ ឆិទ្ទតិ កាយស្មឹបិ ឆិទ្ទតិ មនស្មឹបិ ឆិទ្ទតិ ឆិទ្ទឹ វិវដ្ដតិ វិវកា វិមុច្ចតិ ។ វិមុត្តស្មឹ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ ។ ខីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ ប-ជានាតីតិ ។ បឋមំ ។

(២) ចក្ខុំ ភិក្ខវេ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទនត្តា យនត្តា តំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ ។ សោតំ ទុក្ខំ ។បេ។ ឃានំ ទុក្ខំ ។ ជិញ្ហា ទុក្ខា ។ កាយោ ទុក្ខោ ។ មនោ ទុក្ខោ យំ ទុក្ខំ តទនត្តា យនត្តា តំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ ។

ទៀយណាយទំងអណ្តាតផង ទៀយណាយទំងកាយផង ទៀយណាយ
ទំងចិត្តផង កាលបើទៀយណាយ រមែងប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះតែ
ប្រាសចាកតម្រេក ចិត្តក៏ផុតស្រឡះ (ចាកអាសវៈ) ។ កាលបើចិត្ត
ផុតស្រឡះហើយ ញាណក៏កើតឡើងថា ចិត្តផុតស្រឡះហើយ ។
(អរិយសាវ័កនោះ) ក៏ដឹងច្បាស់ថា ជាតិ (របស់អញ) អស់ហើយ
មគ្គព្រហ្មចរិយធម៌ អាត្មាអញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ច
អាត្មាអញក៏បានធ្វើរួចហើយ មគ្គការនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោ-
ឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ๑ ។

(๒) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កែ្មកជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់
នោះជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបុគ្គលត្រូវយល់ ដោយ
ប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិន
មែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។ ត្រចៀកជាទុក្ខ ។ បេ ។
ច្រមុះជាទុក្ខ ។ អណ្តាតជាទុក្ខ ។ កាយជាទុក្ខ ។ ចិត្តជាទុក្ខ
របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះ
បុគ្គលត្រូវយល់ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិន
មែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។

ឯវំ បសន្នំ ។បេ។ ជានបរំ ឥត្តត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។

ទុតិយំ ។

(៣) ចក្ខុំ ភិក្ខវេ អនត្តា យទនត្តា តំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ ។ សោតំ អនត្តា ។បេ។ ឃានំ អនត្តា ។ ជិវ្ហា អនត្តា ។ កាយោ អនត្តា ។ មនោ អនត្តា យទនត្តា តំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ ។ ឯវំ បសន្នំ ។បេ។ ជានបរំ ឥត្តត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។ តតិយំ ។

កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ (អរិយសាវ័កនោះ) ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ២ ។

(៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នែកជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះ បុគ្គលត្រូវយល់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមពិត យ៉ាងនេះថា +នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ +នុ៎ះមិនមែនជាអញ +នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។ ត្រចៀកជាអនត្តា ។ បេ ។ ច្រមុះជាអនត្តា ។ អណ្តាតជាអនត្តា ។ កាយជាអនត្តា ។ ចិត្តជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបុគ្គលត្រូវយល់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមពិត យ៉ាងនេះថា +នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ +នុ៎ះមិនមែនជាអញ +នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ (អរិយសាវ័កនោះ) ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ៣ ។

(๔) ឥមា កិក្ខវេ អដ្ឋ យតនដ្ឋំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តថតត្តា យតនត្តា តំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ ។ សញ្ញា កញ្ញា វសោ ជោដ្ឋា ឧម្មា អដ្ឋ យតនដ្ឋំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តថតត្តា យតនត្តា តំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ ។ ឯវំ បសន្នំ កិក្ខវេ សុតវា អរិយសាវកោ រូបេសុបិ និព្ពិន្ទតិ សទ្ទេសុបិ និព្ពិន្ទតិ គន្ធេសុបិ និព្ពិន្ទតិ រសេសុបិ និព្ពិន្ទតិ ផោដ្ឋព្ពេសុបិ និព្ពិន្ទតិ ធម្មេសុបិ និព្ពិន្ទតិ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ វិរាគា វិមុច្ចតិ ។ វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ ។ ខីណា ជាតិ

[៤] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបទាំងឡាយមិនទៀង របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបុគ្គលត្រូវយល់ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមពិតយ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។ សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ ធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយមិនទៀង របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបុគ្គលត្រូវយល់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹង ឃើញយ៉ាងនេះ ក៏នឿយណាយនឹងរូបទាំងឡាយផង នឿយណាយនឹងសំឡេងទាំងឡាយផង នឿយណាយនឹងក្លិនទាំងឡាយផង នឿយណាយនឹងរសទាំងឡាយផង នឿយណាយនឹងសម្ផ័ស្សទាំងឡាយផង នឿយណាយនឹងធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយផង កាលបើនឿយណាយ រមែងប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះប្រាសចាកតម្រេក ចិត្តក៏ផុតស្រឡះ (ចាកអាសវៈ) ។ កាលបើចិត្តផុតស្រឡះ (ចាកអាសវៈ) ហើយ ញាណក៏កើតឡើងថា ចិត្ត (របស់អញ) ផុតស្រឡះហើយ ។ (អរិយសាវ័កនោះ) ក៏ដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ

វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ

បជានាតីតិ ។ ចតុត្ថំ ។

(៦) រូបេ តិក្ខវេ ទុក្ខា យំ ទុក្ខំ តទនត្តា យ-

ទនត្តា តំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ

អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ ។

សទ្ទា តម្ហា រសា ផោដ្ឋព្ពា ធម្មា ទុក្ខា យំ ទុក្ខំ

តទនត្តា យទនត្តា តំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន

មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ

ទដ្ឋព្ពំ ។ ឯវំ បស្សំ ។បេ។ នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជា-

នាតីតិ ។ បញ្ចមំ ។

មគ្គព្រហ្មចរិយធម៌ អាត្មាអញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡស-
កិច្ច អាត្មាអញក៏បានធ្វើរួចហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
សោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ៨ ។

(៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបទាំងឡាយ ជាទុក្ខ របស់ណា
ជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណា ជាអនត្តា របស់នោះបុគ្គលត្រូវ
យល់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិតយ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះ
មិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។ សំឡេង ក្លិន រស
ផោដ្ឋៈ និងធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះ
ជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបុគ្គលត្រូវយល់ដោយប្រាជ្ញា
ដ៏ប្រពៃតាមពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ
នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះហើយ ។ បេ ។
(អរិយសាវ័កនោះ) ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅ
ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ៩ ។

(๖) ឯត្ថ កិត្តាវេ អនត្តា យទនត្តា តំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ ។ សង្ខា តត្ថ រសោ ជោដ្ឋញ្ច ឧត្តា អនត្តា យទនត្តា តំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ ។ ឯវំ បស្សំ ។បេ។ ជាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។ ឧដ្ឋំ ។

(๗) ចក្ខុំ កិត្តាវេ អនិច្ចំ អតីតានាគតំ កោ បន វាទោ បច្ចុប្បន្នស្ស ។ ឯវំ បស្សំ កិត្តាវេ សុតវា អរិយសាវកោ អតីតស្មិំ ចក្ខុស្មិំ អនបេក្ខោ ហោតិ អនាគតំ ចក្ខុំ នាភិនន្ទតិ បច្ចុប្បន្នស្ស ចក្ខុស្ស និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ ។ សោតំ អនិច្ចំ ។ ឃានំ អនិច្ចំ ។ ជិវ្ហា អនិច្ចា អតីតា-

(๖) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបទាំងឡាយជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបុគ្គលត្រូវយល់តាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។ សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ និងធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយ ជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបុគ្គលត្រូវយល់តាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ (អរិយសាវ័កនោះ) ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ๖ ។

(๗) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កែកជាអតីតអនាគត មិនទៀងទៅហើយ ចាំបាច់និយាយថ្លឹងដល់កែកជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹងឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនអាឡោះអាល័យនឹងកែកជាអតីត មិនត្រេកអរចំពោះកែកជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីទៀរណាយ ដើម្បីប្រាសចាកតម្រេក ដើម្បីរំលត់នូវកែកជាបច្ចុប្បន្ន ។ ត្រេកមិនទៀង ។ ប្រមុះមិនទៀង ។ អណ្តាតជាអតីត

ฉาตตา เหตา ปน ภาเคา ปจฺจุปฺปนฺนาย ฯ ฆานํ ปสฺสิ
ภิกฺขเว สุตฺตกา อริยสาวกาเหตา อตีตาย ฉิฏฺฐาย อ-
นาเปกฺโข เหาติ อนาคตํ ฉิฏฺฐิ ฉาภิเนนฺทติ ปจฺจุปฺปนฺนาย
ฉิฏฺฐาย นิฏฺฐาย วิคตาย นิเวฉาย ปฏิปชฺเช
เหาติ ฯ กาเยา อนิจฺโจ ฯเป ฯ มโน อนิจฺโจ
อตีตาฉาภาเคา เหตา ปน ภาเคา ปจฺจุปฺปนฺนสฺส ฯ ฆานํ
ปสฺสิ ภิกฺขเว สุตฺตกา อริยสาวกาเหตา อตีตสฺมิ ฆ-
นสฺมิ อนาเปกฺโข เหาติ อนาคตํ ฆนิ ฉาภิเนนฺทติ
ปจฺจุปฺปนฺนสฺส ฆนสฺส นิฏฺฐาย วิคตาย นิเวฉาย
ปฏิปชฺเช เหาติ ฯ สตฺตมี ฯ

[๘] ชิวฺหา ภิกฺขเว รูปา อตีตาฉาภาเคา ปน
ภาเคา ปจฺจุปฺปนฺนสฺส ฯ ชิวฺหาปสฺสิ ภิกฺขเว สุตฺตกา อริ-
ยสาวกาเหตา อตีตสฺมิ ชิวฺหสฺมิ อนาเปกฺโข เหาติ
อนาคตา ชิวฺหา ฉาภิเนนฺทติ ปจฺจุปฺปนฺนสฺส ชิวฺหสฺส
นิฏฺฐาย วิคตาย นิเวฉาย ปฏิปชฺเช เหาติ

អនាគតមិនទៀងទៅហើយ ចាំបាច់និយាយថ្វីដល់អណ្តាតជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹង ឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនអាឡោះអាល័យនឹងអណ្តាតជាអតីត មិនត្រេកអរចំពោះអណ្តាតជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីនឿយណាយ ដើម្បីប្រាសចាកតម្រេក ដើម្បីរំលត់ នូវអណ្តាតជាបច្ចុប្បន្ន ។ កាយមិនទៀង ។ បេ ។ ចិត្តជាអតីតអនាគត មិនទៀងទៅហើយ ចាំបាច់និយាយថ្វីដល់ចិត្តជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹង ឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនអាឡោះអាល័យនឹងចិត្តជាអតីត មិនត្រេកអរចំពោះចិត្តជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីនឿយណាយ ដើម្បីប្រាសចាកតម្រេក ដើម្បីរំលត់នូវចិត្តជាបច្ចុប្បន្ន ។ ចប់សូត្រ ទី ៧ ។

(๘) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កែកជាអតីតអនាគតជាទុក្ខទៅហើយ ចាំបាច់និយាយថ្វីដល់កែកជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹងឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនអាឡោះអាល័យនឹងកែកជាអតីត មិនត្រេកអរចំពោះកែកជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីនឿយណាយ ដើម្បីប្រាសចាកតម្រេក ដើម្បីរំលត់ នូវកែកជាបច្ចុប្បន្ន

។ បេ ។ ជិវ្ហា ទុក្ខា អតីតានាគតា តោ បន ភវោ បច្ចុប្បន្នាយ ។ ឃវំ បស្សំ កិក្ខវេ សុតវា អរិយសាវកោ អតីតាយ ជិវ្ហាយ អនបេក្ខោ ហោតិ អនាគតំ ជិវ្ហំ នាភិនន្ទតិ បច្ចុប្បន្នាយ ជិវ្ហាយ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ ។ តាយោ ទុក្ខា ។ បេ ។ មនោ ទុក្ខា អតីតានាគតោ តោ បន ភវោ បច្ចុប្បន្នស្ស ។ ឃវំ បស្សំ កិក្ខវេ សុតវា អរិយសាវកោ អតីតស្មិំ មនស្មិំ អនបេក្ខោ ហោតិ អនាគតំ មនំ នាភិនន្ទតិ បច្ចុប្បន្នស្ស មនស្ស និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតីតិ ។ អដ្ឋមំ ។

(៩) ចក្ខុំ កិក្ខវេ អនត្តា អតីតានាគតំ តោ បន ភវោ បច្ចុប្បន្នស្ស ។ ឃវំ បស្សំ កិក្ខវេ សុតវា អរិយសាវកោ អតីតស្មិំ ចក្ខុស្មិំ អនបេក្ខោ ហោតិ អនាគតំ ចក្ខុំ នាភិនន្ទតិ បច្ចុប្បន្នស្ស ចក្ខុស្ស និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោ-តិ ។ បេ ។ ជិវ្ហា អនត្តា អតីតានាគតា តោ បន

ฯ បេ ฯ អណ្តាតជាអតីតអនាគត ជាទុក្ខទៅហើយ ចាំបាច់និយាយថ្វីដល់អណ្តាតជាបច្ចុប្បន្ន ฯ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹងឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនអាឡោះអាល័យនឹងអណ្តាតជាអតីត មិនត្រេកអរបំពោះអណ្តាតជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីនឿយណាយ ដើម្បីប្រាសចាកតម្រេក ដើម្បីរំលត់ នូវអណ្តាតជាបច្ចុប្បន្ន ฯ កាយជាទុក្ខ ฯ បេ ฯ ចិត្តជាអតីតអនាគត ជាទុក្ខទៅហើយ ចាំបាច់និយាយថ្វីដល់ចិត្តជាបច្ចុប្បន្ន ฯ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹងឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនអាឡោះអាល័យក្នុងចិត្តជាអតីត មិនត្រេកអរបំពោះចិត្តជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីនឿយណាយ ដើម្បីប្រាសចាកតម្រេក ដើម្បីរំលត់ នូវចិត្តជាបច្ចុប្បន្ន ฯ ចប់សូត្រ ទី ๘ ฯ

(๙) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កែកជាអតីតអនាគត ជាអនត្តាទៅហើយ ចាំបាច់និយាយថ្វីដល់កែកជាបច្ចុប្បន្ន ฯ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹងឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនអាឡោះអាល័យនឹងកែកជាអតីត មិនត្រេកអរបំពោះកែកជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីនឿយណាយ ដើម្បីប្រាសចាកតម្រេក ដើម្បីរំលត់ នូវកែកជាបច្ចុប្បន្ន ฯ បេ ฯ អណ្តាតជាអតីតអនាគត ជាអនត្តាទៅហើយ ចាំ

ภาเรา ปจฺจุปฺปนฺนายฯ ยาวเทว สกฺกายาภินิเวสปริยุฏฺฐานายฯ อยมฺปิ ภิกฺขเว สุตวา อริยสาวโก อตีตายปิ อทฺธานายฯ อนาคตมฺปิ อทฺธานายฯ ปจฺจุปฺปนฺนายปิ อทฺธานายฯ อิติ อชฺฌตฺตญฺจ พหิทฺธา จ ขนฺธานญฺจ ขนฺธปฏิภาคานญฺจ อุทยพฺพยานุปสฺสี วิหรติฯ เอวมฺปิ ภิกฺขเว สุตวา อริยสาวโก อตีตายปิ อทฺธานายฯ อนาคตายปิ อทฺธานายฯ ปจฺจุปฺปนฺนายปิ อทฺธานายฯ อิติ อชฺฌตฺตญฺจ พหิทฺธา จ ขนฺธานญฺจ ขนฺธปฏิภาคานญฺจ อุทยพฺพยานุปสฺสี วิหรติฯ

(๑๐) ยถา ภิกฺขเว อนิจฺจา อตีตานาคตา เอวมฺปิ ภาเรา ปจฺจุปฺปนฺนาปิ ฯ ยาวเทว สกฺกายาภินิเวสปริยุฏฺฐานายฯ อยมฺปิ ภิกฺขเว สุตวา อริยสาวโก อตีเตสุ ขนฺเธสุ อนเปกฺโข โหติ อนาคเต ขนฺเธ นาภินนฺทติ ปจฺจุปฺปนฺนานิ ขนฺธานิ นิพฺพินฺทาย วิราคาย นิโรธาย ปฏิปนฺโน โหติฯ สนฺตา กิร วสา เอตฺถฺหิ ฉนฺทา อนิจฺจา อตีตานาคตา

ចាប់និយាយថ្វីដល់អណ្តាតជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹងឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនអាឡោះអាល័យនឹងអណ្តាតជាអតីត មិនត្រេកអរបំពោះអណ្តាតជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីនឿយណាយ ដើម្បីប្រាសចាកតម្រេក ដើម្បីរំលត់ នូវអណ្តាតជាបច្ចុប្បន្ន ។ កាយជាអនត្តា ។ បេ ។ ចិត្តជាអតីតអនាគត ជាអនត្តាទៅហើយ ចាំបាច់និយាយថ្វីដល់ចិត្តជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹង ឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនអាឡោះអាល័យនឹងចិត្តជាអតីត មិនត្រេកអរបំពោះចិត្តជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីនឿយណាយ ដើម្បីប្រាសចាកតម្រេក ដើម្បីរំលត់ នូវចិត្តជាបច្ចុប្បន្ន ។ ចប់សូត្រ ទី ៩ ។

[๑๐] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបទាំងឡាយជាអតីតអនាគត មិនទៀងទៅហើយ ចាំបាច់និយាយថ្វីដល់រូបទាំងឡាយជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹងឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនអាឡោះអាល័យ នឹងរូបទាំងឡាយជាអតីត មិនត្រេកអរបំពោះរូបទាំងឡាយជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីនឿយណាយ ដើម្បីប្រាសចាកតម្រេក ដើម្បីរំលត់ នូវរូបទាំងឡាយជាបច្ចុប្បន្ន ។ សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ ធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយជាអតីតអនាគត មិនទៀងទៅហើយ

តោ បន ភគវា បច្ចុប្បន្នំ ។ ឱរំ បស្សន្តំ តិក្ខត្តុំ សុត្តា អរិយសាវកោ អតីតេសុ ជវេ អនបេក្ខោ ហោតិ អនាគតេ ជវេ នាភិនន្ទតិ បច្ចុប្បន្នំ ឆន្ទាទិវសេន វិភាយ ឯកាយ ឯកោយ បដិបន្នោ ហោតីតិ ។

(๑๑) រូបា តិក្ខត្តុំ ទុក្ខា អតីតានាគតា តោ បន ភគវា បច្ចុប្បន្នំ ។ ឱរំ បស្សន្តំ តិក្ខត្តុំ សុត្តា អរិយសាវកោ អតីតេសុ រូបេសុ អនបេក្ខោ ហោតិ អនាគតេ រូបេ នាភិនន្ទតិ បច្ចុប្បន្នំ រូបាទិវសេន វិភាយ ឯកាយ ឯកោយ បដិបន្នោ ហោតិ ។

(๑๒) រូបា តិក្ខត្តុំ អនិច្ចា អតីតានាគតា តោ បន ភគវា បច្ចុប្បន្នំ ។ ឱរំ បស្សន្តំ តិក្ខត្តុំ សុត្តា អរិយសាវកោ អតីតេសុ រូបេសុ អនបេក្ខោ ហោតិ អនាគតេ រូបេ នាភិនន្ទតិ បច្ចុប្បន្នំ រូបាទិវសេន វិភាយ ឯកាយ ឯកោយ បដិបន្នោ ហោតិ ។ សទ្ធា

ចាំបាច់និយាយថ្លែងសង្ខារធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
ឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹងឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនអា-
ឡោះអាល័យនឹងធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយជាអតីត មិនត្រេកអរបំពោះធម្មា-
រម្មណ៍ទាំងឡាយជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីនឿយណាយ ដើម្បី
ប្រាសចាកតម្រេក ដើម្បីរំលត់ នូវធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយជាបច្ចុប្បន្ន ។

(๑๑) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបទាំងឡាយជាអតីតអនាគត ជា
ទុក្ខទៅហើយ ចាំបាច់និយាយថ្លែងរូបទាំងឡាយជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹង ឃើញយ៉ាងនេះ ជា
អ្នកមិនអាឡោះអាល័យនឹងរូបទាំងឡាយជាអតីត មិនត្រេកអរបំពោះរូប
ទាំងឡាយជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីនឿយណាយ ដើម្បីប្រាស
ចាកតម្រេក ដើម្បីរំលត់ នូវរូបទាំងឡាយជាបច្ចុប្បន្ន ។

(๑๒) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបទាំងឡាយជាអតីតអនាគត ជា
អនត្តាទៅហើយ ចាំបាច់និយាយថ្លែងរូបទាំងឡាយជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹង ឃើញយ៉ាងនេះ ជា
អ្នកមិនអាឡោះអាល័យនឹងរូបទាំងឡាយជាអតីត មិនត្រេកអរបំពោះរូប
ទាំងឡាយ ជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីនឿយណាយ ដើម្បីប្រាស
ចាកតម្រេក ដើម្បីរំលត់ នូវរូបទាំងឡាយជាបច្ចុប្បន្ន ។ សំឡេង

កម្មំ វសេ ឧបច្ចគ្គា ឆម្បា អវដ្ឋា អតីតោ ឯតា
តោ បរេ ភវោ បច្ចុប្បន្នោ ចំ ។ ឯវំ បសន្នំ អភិក្កន្តវ
សុត្តេ អរិយសច្ចវគ្គោ អតីតេសុ ឆម្ហេសុ អនបេក្ខោ
ហោតិ អនាគតេ ឆម្ហេ នាភិនន្ទតិ បច្ចុប្បន្នោ ចំ ឆន្ទោ
ន្ទិរាគាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតីតិ។
ឧសមំ ។

អនិច្ចវគ្គោ បឋមោ ។

តស្សុទ្ទានំ

អនិច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តា ច
តយោ អជ្ឈត្តពាហិរា
។បេ។ យទនិច្ចេន តយោ
វុត្តា តេ តេ អជ្ឈត្តពាហិរតិ ។

ភិន្ន រស ដោដ្ឋព្វៈ ធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយ ជាអតីតអនាគត ជាអនត្តា
ទៅហើយ ចាំបាច់និយាយអ្វីដល់ធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយជាបច្ចុប្បន្ន ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កជាអ្នកឃេះដឹង ឃើញយ៉ាងនេះ
ជាអ្នកមិនអាឡោះអាល័យនឹងធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយជាអតីត មិនត្រេក-
អរចំពោះធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយ ជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីនឿយ
ណាយ ដើម្បីប្រាសចាកតម្រេក ដើម្បីរំលត់ នូវធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយ
ជាបច្ចុប្បន្ន ។ ចប់សូត្រ ទី ១០ ។

ចប់ អនិច្ចវគ្គ ទី ១ ។

ឧទ្ទានៃអនិច្ចវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពី (អាយតនៈ) មិនទៀង ជាទុក្ខ ជាអនត្តា ទាំង
ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ ៣ លើក ។ បេ ។ និយាយអំពី (អា-
យតនៈ) ទាំងនោះ ទាំងខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ (ជាអតីត អនា-
គត បច្ចុប្បន្ន) ដែលលោកពោល ៣ លើកទៀត ដោយអំ-
ណាចអនិច្ចាទិលក្ខណៈ ។

យមកវគ្គោ

[๑๓] បុព្វេ មេ ភិក្ខវេ សម្ពោធាយ(๑) អនភិ-
សម្ពុទ្ធស្ស ពោធិសត្តស្សេវ សតោ ឯតទហោសិ កោ
នុ ខោ ចក្ខុស្ស អស្សាទោ កោ អាទីនវោ កិំ
និស្សរណំ កោ សោតស្ស ។បេ។ កោ ឃានស្ស ។
កោ ជិវ្ហាយ ។ កោ កាយស្ស ។ កោ មនស្ស អស្សា-
ទោ កោ អាទីនវោ កិំ និស្សរណន្តិ ។ តស្ស មយ្ហំ
ភិក្ខវេ ឯតទហោសិ យំ ខោ ចក្ខុំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ
សុខំ សោមនស្សំ អយំ ចក្ខុស្ស អស្សាទោ យំ ចក្ខុំ
អនិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ អយំ ចក្ខុស្ស អាទីនវោ
យោ ចក្ខុស្មឹ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ តទិ
ចក្ខុស្ស និស្សរណំ ។បេ។ យំ ជិវ្ហំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ
សុខំ សោមនស្សំ អយំ ជិវ្ហាយ អស្សាទោ យា ជិវ្ហា

---

๑ ឆ. ម. សម្ពោធ ។

យមកវគ្គ

(១៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងកាលមុន តថាគតនៅដាពោធិសត្វ មិនទាន់ឃើញត្រាស់ដឹងសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណនៅឡើយ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អ្វីហ្ន៎ជាអានិសង្សរបស់កែក អ្វីហ្ន៎ជាទោសរបស់កែក អ្វីជាគ្រឿងរលាស់ចេញនូវកែក អ្វីជាអានិសង្សរបស់ត្រចៀក ។ បេ ។ អ្វីជាអានិសង្សរបស់ច្រមុះ ។ អ្វីជាអានិសង្សរបស់អណ្តាត ។ អ្វីជាអានិសង្សរបស់កាយ ។ អ្វីជាអានិសង្សរបស់ចិត្ត អ្វីជាទោសរបស់ចិត្ត អ្វីជាគ្រឿងរលាស់ចេញនូវចិត្ត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា សេចក្តីសុខនិងសោមនស្សណា កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យកែក នេះជាអានិសង្សរបស់កែក កែកណា មិនទៀងជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា នេះជាទោសរបស់កែក ការកំចាត់បង់នូវឆន្ទរាគ ការលះបង់នូវឆន្ទរាគ ក្នុងកែកណា នេះជាគ្រឿងរលាស់ចេញនូវកែក ។ បេ ។ សេចក្តីសុខនិងសោមនស្សណា កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យអណ្តាត នេះជាអានិសង្សរបស់អណ្តាត អណ្តាតណា

អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាមធម្មា អយំ ជិវ្ហា អនិច្ចា
យោ ជិវ្ហាយ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ ឥទំ
ជិវ្ហាយ និស្សរណំ ។ បេ ។ យំ មនំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ
សោមនស្សំ អយំ មនស្ស អស្សាទោ យោ មនោ អ-
និច្ចោ ទុក្ខោ វិបរិណាមធម្មោ អយំ មនស្ស អនិច្ចតា
យោ មនស្មិំ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ ឥទំ ម-
នស្ស និស្សរណំ ។ យាវកីវញ្ចាហំ ភិក្ខវេ ឥមេសំ ឆន្នំ
អជ្ឈត្តិកានំ អាយតនានំ ឯវំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ
អនិច្ចញ្ច អនិច្ចតោ និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ
យថាភូតំ ញាណទស្សនំ ។ នេវ តាវាហំ ភិក្ខវេ សទេវកេ
លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិ-
យា បជាយ សទេវមនុស្សាយ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ
អភិសម្ពុជ្ឈិតា បច្ចញ្ញាសិំ ។ យតោ ច ខោហំ ភិក្ខវេ

មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា នេះជាទោសរបស់អណ្តាត ការកំចាត់បង់នូវឆន្ទរាគ ការលះបង់នូវឆន្ទរាគ ក្នុងអណ្តាតណា នេះជាគ្រឿងរលាស់ចេញនូវអណ្តាត ។ បេ ។ សេចក្តីសុខនិងសោមនស្សណា កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យចិត្ត នេះជាអានិសង្សរបស់ចិត្ត ចិត្តណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា នេះជាទោសរបស់ចិត្ត ការកំចាត់បង់នូវឆន្ទរាគ ការលះបង់នូវឆន្ទរាគ ក្នុងចិត្តណា នេះជាគ្រឿងរលាស់ចេញនូវចិត្ត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត មិនបានដឹងច្បាស់តាមពិត នូវអានិសង្សថាជាអានិសង្ស នូវទោសថាជាទោស នូវគ្រឿងរលាស់ចេញថាជាគ្រឿងរលាស់ចេញ នៃអាយតនៈខាងក្នុងទាំង ៦ នេះ យ៉ាងនេះ អស់កាលត្រឹមណា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតក៏មិនបានប្តេជ្ញាខ្លួនថា ជាអ្នកត្រាស់ដឹងនូវសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណ ដែលឥតមានសេចក្តីដឹងឯទៀតក្រៃលែងជាង ក្នុងលោកព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេពនិងមនុស្សដ៏សេស អស់កាលត្រឹមណោះនៅឡើយទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះតែតថាគត

ឥមេសំ ខន្ធំ អជ្ឈត្តិកានំ អាយតនានំ ឃំ អស្សាទញ្ច អស្សាទនតោ អានីនវញ្ច អានីនវតោ និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិ ។ អថាបរំ តត្ថេវ សនេវាកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោតិ បច្ចញ្ញាសិ ។ ញាណញ្ចបន មេ ទស្សនំ ឧទបាទិ អកុប្បា មេ វិមុត្តិ(๑) អយមន្តិមា ជាតិ នត្ថិទានិ បុនព្ភវោតិ ។ បរមំ ។

(๑๔) បុព្ពេ មេ តត្ថេវ សម្ពោធាយ អនភិសម្ពុទ្ធស្ស ពោធិសត្តស្សេវ សតោ ឯតទហោសិ កោ នុ ខោ វុច្ចតិ អស្សាទោ កោ អានិសង្សោ កិំ

---

๑ ម. បេ៦ោវិមុត្តិ ។

ចានដឹងច្បាស់តាមពិត ន្ទូវអានិសង្សថាជាអានិសង្ស ន្ទូវទោសថាជាទោស ន្ទូវគ្រឿងរលាស់ចេញថាជាគ្រឿងរលាស់ចេញ នៃអាយតនៈខាងក្នុងទាំង ៦ នេះ យ៉ាងនេះហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទើបតថាគតប្តេជ្ញាខ្លួនថា ជាអ្នកត្រាស់ដឹងន្ទូវសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណ ឥតមានសេចក្តីដឹងឯទៀតក្រៃលែងជាងក្នុងលោក ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេពនិងមនុស្សដ៏សេស ។ បញ្ញាដែលដឹងច្បាស់ឃើញច្បាស់របស់តថាគត ក៏កើតឡើងដូច្នេះថា សេចក្តីរួចផុតវិសេសរបស់តថាគត មិនប្រែប្រួលច្បាប់ការម្រើកទៀតឡើយ ជាតិនេះក៏ជាទីបំផុតត្រឹមនេះហើយ ឥឡូវនេះ កពប្តីគឺការត្រូវច្បាប់កើតទៀត ក៏មិនមានឡើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ๑ ។

(๑๔) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងកាលមុន តថាគតនៅជាពោធិសត្វ មិនទាន់ចានត្រាស់ដឹងសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណនៅឡើយ មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា អ្វីហ្ន៎ជាអានិសង្សរបស់រូប អ្វីជាទោសរបស់រូប អ្វី

ឯសវ្ជ្រណាំ តោ សន្ធានំ ។បេ។ តោ តន្ធានំ ។បេ។ តោ វសានំ ។ តោ ដោដ្ឋញ្ជានំ ។ តោ ឆម្ភានំ អសវ្ជ្ឈោ តោ អាធីនវោ តតិ ឯសវ្ជ្រណាត្តំ ។ តសវ្ជ មយ្ហំ តត្តវេ ឯតទហោសិ យំ ខោ វ្ជបេ បដិច្ច ឧបវ្ជ-ជ្ជតិ សុខំ សោមនសវ្ជំ អយំ វ្ជាទានំ អសវ្ជាធោ យំ វ្ជាទ អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាមធម្មា អយំ វ្ជាទានំ អាធីនវោ យោ វ្ជបេសុ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ ឥទំ វ្ជាទានំ ឯសវ្ជ្រណាំ ។ យំ សន្ធ តន្ធ វសេ ដោដ្ឋញ្ជ យំ ឆម្ភ បដិច្ច ឧបវ្ជជ្ជតិ សុខំ សោមនសវ្ជំ អយំ ឆម្ភានំ អសវ្ជាធោ យំ ឆម្ភា អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាមធម្មា

ជាគ្រឿងរលាស់ចេញទូវរបៃ អ្វីជាអានិសង្សរបស់សំឡេង ។ បេ ។ អ្វីជាអានិសង្សរបស់ក្លិន ។ បេ ។ អ្វីជាអានិសង្សរបស់រស ។ អ្វីជាអានិសង្សរបស់ផោដ្ឋព្វៈ ។ អ្វីជាអានិសង្សរបស់ធម្មារម្មណ៍ អ្វីជាទោសរបស់ធម្មារម្មណ៍ អ្វីជាគ្រឿងរលាស់ចេញទូវធម្មារម្មណ៍ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា សេចក្តីសុខនិងសោមនស្សណា កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យរបៃ នេះជាអានិសង្សរបស់រប រូបណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា នេះជាទោសរបស់រូប ការកំចាត់បង់ទូវឆន្ទរាគ ការរលះបង់ទូវឆន្ទរាគក្នុងរូបណា នេះជាគ្រឿងរលាស់ចេញទូវរបៃ ។ សេចក្តីសុខនិងសោមនស្សណា កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យសំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ ធម្មារម្មណ៍ នេះជាអានិសង្សរបស់ធម្មារម្មណ៍ ធម្មារម្មណ៍ណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តី

អយំ ឧម្មាទំ អាទីនវោ យោ ឧម្មុស្ស ឧទ្ធកវិនយោ ឧទ្ធកបច្ឆាយាទំ ឥទំ ឧម្មាទំ និស្សរណំ ។ យាវតកំ-វញ្ចហំ ភិក្ខវេ ឥមេសំ ឧទ្ធំ ពាហិកានំ អាយតនានំ ឯវំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ ញាតញ្ញាសឹ ។ នេវ តាវហំ ភិក្ខវេ សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ ស-ទេវមនុស្សាយ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធឹ អភិសម្ពុទ្ធោ-តិ បច្ចញ្ញាសឹ ។ យតោ ច ខោហំ ភិក្ខវេ ឥមេ-សំ ឧទ្ធំ ពាហិកានំ អាយតនានំ ឯវំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ និស្សរណញ្ច

ប្រែប្រួលជាធម្មតា នេះជាទោសរបស់ធម្មារម្មណ៍ ការកំចាត់បង់នូវឆន្ទ-
រាគ ការលះបង់នូវឆន្ទរាគ ក្នុងធម្មារម្មណ៍ណា នេះជាគ្រឿងរលាស់
ចេញនូវធម្មារម្មណ៍ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនបានដឹងច្បាស់
តាមពិត នូវអានិសង្សថាជាអានិសង្ស នូវទោសថាជាទោស នូវគ្រឿង
រលាស់ចេញថាជាគ្រឿងរលាស់ចេញ នៃអាយតនៈខាងក្រៅទាំង ៦ នេះ
យ៉ាងនេះ អស់កាលត្រឹមណា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិន
ទាន់ប្តេជ្ញាខ្លួនថា ជាអ្នកត្រាស់ដឹងនូវសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណ ដែលឥតមាន
សេចក្តីដឹងឯទៀតក្រៃលែងជាង ក្នុងលោក ព្រមទាំងទេវលោក មារ-
លោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពពួកសត្វព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រម
ទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេពនិងមនុស្សដ៏សេស អស់កាលត្រឹមណោះ នៅ
ឡើយទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះតែតថាគតបានដឹងច្បាស់តាម
ពិត នូវអានិសង្សថាជាអានិសង្ស នូវទោសថាជាទោស នូវគ្រឿង

និស្សរណតោ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិ ។ អថាហំ ភិក្ខវេ
សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្ស-
មណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ អនុត្តរំ
សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុជ្ឈាតិ បច្ចញ្ញាសិំ ។ ញាណញ្ច
បន មេ ទស្សនំ ឧទបាទិ អកុប្បា មេ វិមុត្តិ អយ-
មន្តិមា ជាតិ នត្ថិទានិ បុនព្ភវោតិ ។ ទុតិយំ ។

(๑๙) ចក្ខុស្សាហំ ភិក្ខវេ អស្សាទបរិយេសនំ អ-
ចរិំ យោ ចក្ខុស្ស អស្សាទោ តទជ្ឈគមំ យាវតា ចក្ខុ-
ស្ស អស្សាទោ បញ្ញាយ មេ ឯសោ សុទិដ្ឋោ ចក្ខុ-
ស្សាហំ ភិក្ខវេ អាទីនវបរិយេសនំ អចរិំ យោ ចក្ខុស្ស
អាទីនវោ តទជ្ឈគមំ យាវតា ចក្ខុស្ស អាទីនវោ បញ្ញា-
យ មេ ឯសោ សុទិដ្ឋោ ចក្ខុស្សាហំ ភិក្ខវេ និស្សរណ-
បរិយេសនំ អចរិំ យំ ចក្ខុស្ស និស្សរណំ តទជ្ឈគមំ

រលាស់ចេញថាជាគ្រឿងរលាស់ចេញ នៃអាយតនៈខាងក្រៅទាំង ៦ នេះ យ៉ាងនេះហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទើបតថាគតប្តេជ្ញាខ្លួនថា ជាអ្នកត្រាស់ដឹងនូវសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណ ឥតមានសេចក្តីដឹងឯទៀតក្រៃលែង ជាងក្នុងលោក ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏សេស ។ បញ្ញាដែលដឹងច្បាស់ ឃើញច្បាស់ របស់តថាគត ក៏កើតឡើងដូច្នេះថា សេចក្តីរួចផុតវិសេសរបស់តថាគត មិនប្រែប្រួលឡប់ក្រម៉ើកទៀតឡើយ ជាតិនេះជាទីបំផុតត្រឹមនេះហើយ ឥឡូវនេះ កិច្ចការត្រូវឡប់កើតទៀត ក៏មិនមានឡើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ២ ។

(១៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានប្រព្រឹត្ត ស្វែងរកនូវអានិសង្សនៃកែក ក៏បានជួបប្រទះនឹងអានិសង្ស នៃកែកនោះឯង តថាគតបានឃើញដោយងាយ នូវអានិសង្ស នៃកែកនុ៎ះទាំងប៉ុន្មាន ដោយបញ្ញា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានប្រព្រឹត្ត ស្វែងរកនូវទោសនៃកែក ក៏បានជួបប្រទះនូវទោស នៃកែកនោះឯង តថាគតបានឃើញដោយងាយ នូវទោសនៃកែកនុ៎ះទាំងប៉ុន្មាន ដោយបញ្ញា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានប្រព្រឹត្ត ស្វែងរកនូវគ្រឿងរលាស់ចេញនូវកែក ក៏បានជួបប្រទះ នូវគ្រឿងរលាស់ចេញ

យាវតា ចក្ខុសទ្ធ ន៑សទ្ធរណាំ បញ្ញាយ មេ ឯតំ សុ-
ន៑ដ្ឋំ ។ សោតសទ្ធាហំ តំក្ខរេ ។ ឃានសទ្ធាហំ តំក្ខ-
រេ ។ ជិវ្ហាយាហំ តំក្ខរេ អសទ្ធានបរិយេសនំ អចរិ
យោ ជិវ្ហាយ អសទ្ធានោ តនជ្ឈគមំ យាវតា ជិវ្ហាយ
អសទ្ធានោ បញ្ញាយ មេ ឯសោ សុន៑ដ្ឋោ ជិវ្ហាយាហំ
តំក្ខរេ អានីនរបរិយេសនំ អចរិ យោ ជិវ្ហាយ អានីនរោ
តនជ្ឈគមំ យាវតា ជិវ្ហាយ អានីនរោ បញ្ញាយ មេ
ឯសោ សុន៑ដ្ឋោ ជិវ្ហាយាហំ តំក្ខរេ ន៑សទ្ធរណាបរិយេ-
សនំ អចរិំ យំ ជិវ្ហាយ ន៑សទ្ធរណាំ តនជ្ឈគមំ យាវ-
តា ជិវ្ហាយ ន៑សទ្ធរណាំ បញ្ញាយ មេ ឯតំ សុន៑ដ្ឋំ
។បេ។ មនសទ្ធាហំ តំក្ខរេ អសទ្ធានបរិយេសនំ អចរិ

នូវកែកនោះឯង តថាគតបានឃើញដោយងាយ នូវគ្រឿងរលាស់ចេញ
នូវកែកន៎ុះ+ទាំងប៉ុន្មាន ដោយបញ្ញា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបាន
ប្រព្រឹត្តស្វែងរកនូវអានិសង្សនៃត្រចៀក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត
បានប្រព្រឹត្តស្វែងរកនូវអានិសង្សនៃច្រមុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថា-
គតបានប្រព្រឹត្ត ស្វែងរកនូវអានិសង្សនៃអណ្តាត ក៏បានឃើញប្រទះនូវអា-
និសង្សនៃអណ្តាតនោះឯង តថាគតបានឃើញដោយងាយ នូវអានិសង្ស
នៃអណ្តាត+ន៎ុះទាំងប៉ុន្មាន ដោយបញ្ញា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត
បានប្រព្រឹត្ត ស្វែងរកនូវទោសនៃអណ្តាត ក៏បានឃើញប្រទះនូវទោសនៃ
អណ្តាតនោះ តថាគតបានឃើញដោយងាយ នូវទោសនៃអណ្តាត+ន៎ុះ
ទាំងប៉ុន្មាន ដោយបញ្ញា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានប្រព្រឹត្ត
ស្វែងរកនូវគ្រឿងរលាស់ចេញនូវអណ្តាត ក៏បានឃើញប្រទះ នូវគ្រឿង
រលាស់ចេញនូវអណ្តាតនោះ តថាគតបានឃើញដោយងាយ នូវគ្រឿង
រលាស់ចេញ នូវអណ្តាត+ន៎ុះ ទាំងប៉ុន្មាន ដោយបញ្ញា ។ បេ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានប្រព្រឹត្ត ស្វែងរកនូវអានិសង្សនៃចិត្ត

យោ មនស្ស អស្សាទោ តណ្ហកម្ម យាវតា មនស្ស
អស្សាទោ បញ្ញាយ មេ ឯសោ សុទ្ធិដ្ឋោ មនស្សបាំ
ភិក្ខវេ អានិនវមរិយេសនំ អចរី យោ មនស្ស អានិន-
វោ តណ្ហកម្ម យាវតា មនស្ស អានិនវោ បញ្ញាយ
មេ ឯសោ សុទ្ធិដ្ឋោ មនស្សបាំ ភិក្ខវេ ឯសនា-
បរិយេសនំ អចរី យំ មនស្ស ឯសនាំ តណ្ហកម្ម
យាវតា មនស្ស ឯសនាំ បញ្ញាយ មេ ឯតំ សុទ្ធិដ្ឋំ។
យាវតីវញ្ចេបាំ ភិក្ខវេ ឥមេសំ ឆន្នំ អជ្ឈត្តិកានំ អា-
យតនានំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ អានិនវញ្ច អានិន-
វតោ ឯសនាញ្ច ឯសនាតោ យថាភូតំ ញាតញ្ញា-
សឹ ។បេ។ អញ្ញាសឹ ។ ញាណញ្ច បន មេ ទស្សនំ
ឧទបាទិ អកុប្បា មេ វិមុត្តិ អយមន្តិមា ជាតិ នត្ថិទា-
និ បុនព្ភវោតិ ។ តតិយំ ។

កំបានបួបប្រទះនូវអានិសង្សនៃចិត្តនោះ តថាគតបានឃើញដោយងាយ នូវអានិសង្សនៃចិត្តនុ៎ះ ទាំងប៉ុន្មាន ដោយបញ្ញា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានប្រព្រឹត្ត ស្វែងរកនូវទោសនៃចិត្ត ក៏បានបួបប្រទះនូវទោសនៃចិត្តនោះឯង តថាគតបានឃើញដោយងាយ នូវទោសនៃចិត្តនុ៎ះ ទាំងប៉ុន្មាន ដោយបញ្ញា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានប្រព្រឹត្ត ស្វែងរកនូវគ្រឿងរលាស់ចេញនូវចិត្ត ក៏បានបួបប្រទះនូវគ្រឿងរលាស់ចេញនូវចិត្តនោះ តថាគតបានឃើញដោយងាយ នូវគ្រឿងរលាស់ចេញនូវចិត្តនុ៎ះទាំងប៉ុន្មាន ដោយបញ្ញា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនបានដឹងច្បាស់ នូវអានិសង្សថាជាអានិសង្ស នូវទោសថាជាទោស នូវគ្រឿងរលាស់ចេញថាជាគ្រឿងរលាស់ចេញ នៃអាយតនៈខាងក្នុងទាំង ៦ នេះ អស់កាលត្រឹមណា ។ បេ ។ បានដឹងច្បាស់ ។ បញ្ញាដែលដឹងច្បាស់ឃើញច្បាស់ របស់តថាគត ក៏កើតឡើងហើយដូច្នេះថា សេចក្តីរួចផុតវិសេសរបស់តថាគត មិនប្រែប្រួលបែកម្តើកទៀតឡើយ ជាតិនេះក៏ជាទីបំផុតត្រឹមនេះហើយ ឥឡូវនេះ កពង្គីភាវប្រែប្រួលកើតទៀត ក៏មិនមានឡើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ៣ ។

[๑๖] រូបានាមំ តិក្ខវេ អសប្បុរិសបរិយេសនំ អបរំ យោ រូបានំ អសប្បុរិសោ តទជ្ឈគមំ យាវតា រូបានំ អសប្បុរិសោ បញ្ញាយ មេ ឯសោ សុនិដ្ឋោ រូបានាមំ តិក្ខវេ អានីនវបរិយេសនំ អបរំ យោ រូបានំ អានីនវោ តទជ្ឈគមំ យាវតា រូបានំ អានីនវោ បញ្ញាយ មេ ឯសោ សុនិដ្ឋោ រូបានាមំ តិក្ខវេ និស្សរណបរិយេសនំ អបរំ យំ រូបានំ និស្សរណំ តទជ្ឈគមំ យាវតា រូបានំ និស្សរណំ បញ្ញាយ មេ ឯតំ សុនិដ្ឋំ ។ សទ្ទានាមំ តិក្ខវេ ។ គន្ធានាមំ តិក្ខវេ ។ រសានាមំ តិក្ខវេ ។ ផោដ្ឋព្វានាមំ តិក្ខវេ ។ ធម្មានាមំ តិក្ខវេ អសប្បុរិសបរិយេសនំ អបរំ យោ ធម្មានំ អសប្បុរិសោ តទជ្ឈគមំ យាវតា ធម្មានំ អសប្បុរិសោ បញ្ញាយ មេ ឯសោ សុនិដ្ឋោ ធម្មានាមំ តិក្ខវេ អានីនវបរិយេសនំ អបរំ

(๑๖) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានប្រព្រឹត្ត ស្វែងរកនូវអានិសង្សនៃរូប ក៏បានបួបប្រទះនូវអានិសង្សនៃរូបនោះ តថាគតបានឃើញដោយដាយ នូវអានិសង្សនៃរូបទុ៎ះទាំងប៉ុន្មាន ដោយបញ្ញា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានប្រព្រឹត្ត ស្វែងរកនូវទោសនៃរូប ក៏បានបួបប្រទះនូវទោសនៃរូបនោះ តថាគតបានឃើញដោយដាយ នូវទោសនៃរូបទុ៎ះទាំងប៉ុន្មាន ដោយបញ្ញា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានប្រព្រឹត្ត ស្វែងរកនូវគ្រឿងរលាស់ចេញនូវរូប ក៏បានបួបប្រទះនូវគ្រឿងរលាស់ចេញនូវរូបនោះ តថាគតបានឃើញដោយដាយ នូវគ្រឿងរលាស់ចេញ នូវរូបទុ៎ះទាំងប៉ុន្មាន ដោយបញ្ញា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានប្រព្រឹត្ត ស្វែងរកនូវទោសនៃសំឡេង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានប្រព្រឹត្ត ស្វែងរកនូវទោសនៃក្លិន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានប្រព្រឹត្ត ស្វែងរកនូវទោសនៃរស ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានប្រព្រឹត្ត ស្វែងរកនូវទោសនៃផោដ្ឋព្វៈ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានប្រព្រឹត្ត ស្វែងរកនូវអានិសង្សនៃធម្មារម្មណ៍ ក៏បានបួបប្រទះ នូវអានិសង្សនៃធម្មារម្មណ៍នោះ តថាគតបានឃើញដោយដាយ នូវអានិសង្សនៃធម្មារម្មណ៍ទុ៎ះ ទាំងប៉ុន្មាន ដោយបញ្ញា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានប្រព្រឹត្ត ស្វែងរកនូវទោសនៃធម្មារម្មណ៍ ក៏បាន

เยา ฉนฺนำ อาธีนเภ ตณฺหาภิมำ ยาวตา ฉนฺนำ อาธีนเภ ปญฺญาย เมฆ ฆิเสา สุนิชฺโฆ ฉนฺนญาณำ กิกฺขเว นิสฺสรณาปริเยสนำ อหุวำ ยำ ฉนฺนำ นิสฺสรณำ ตณฺหาภิมำ ยาวตา ฉนฺนำ นิสฺสรณำ ปญฺญายเมฆ ฆิเสา สุนิชฺโฆ ๆ ยาวตาวญฺหำ กิกฺขเว สเมสำ ฉนฺนำ ฆาหิกานำ อายตนานำ อสฺสาธญฺจ อสฺสาธโต อาธีนวญฺจ อาธีนวโต นิสฺสรณญฺจ นิสฺสรณโต ยถาภูตำ ญาณทสฺสนำ ฯเปฯ อญฺญาสี ๆ ญาณญฺจ ปนเมตำ ธมฺมานำ ฐิตตาย อกุปฺปา เมวิมุตฺติ อยมนฺติมา ชาติ นตฺถิทานิ ปุนพฺภโวติ ๆ จตุตฺถำ ๆ

(๑๗) โย เจหิ กิกฺขเว จกฺขุสฺส อสฺสาโท อภวิสฺส น ยิทำ สตฺตา จกฺขุสฺมึ สาเรชฺชยุำ ยสฺมา จ โข กิกฺขเว อตฺถิ จกฺขุสฺส อสฺสาโท ตสฺมา สตฺตา จกฺขุสฺมึ สาเรชฺชนฺติ โย เจหิ กิกฺขเว จกฺขุสฺส อาธีนเภ

ចួបប្រទះនូវធោសនៃធម្មារម្មណ៍នោះ តថាគតបានឃើញដោយងាយនូវ
ធោសនៃធម្មារម្មណ៍នុ៎ះ ទាំងប៉ុន្មាន ដោយបញ្ញា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
តថាគតបានប្រព្រឹត្ត ស្វែងរកនូវធមិជាគ្រឿងរលាស់ចេញ នូវធម្មារម្មណ៍
ក៏បានចួបប្រទះនូវធមិជាគ្រឿងរលាស់ចេញនូវធម្មារម្មណ៍នោះ តថាគត
បានឃើញដោយងាយ នូវធមិជាគ្រឿងរលាស់ចេញនូវធម្មារម្មណ៍នុ៎ះទាំង
ប៉ុន្មាន ដោយបញ្ញា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនបានដឹងច្បាស់
តាមពិត នូវអានិសង្សថាជាអានិសង្ស នូវធោសថាជាធោស នូវគ្រឿង
រលាស់ចេញថាជាគ្រឿងរលាស់ចេញ នៃអាយតនៈខាងក្រៅទាំង ៦ នេះ
អស់កាលត្រឹមណា ។ បេ ។ បានដឹងច្បាស់ ។ បញ្ញាដែលដឹងច្បាស់
ឃើញច្បាស់របស់តថាគត ក៏កើតឡើងដូច្នេះថា សេចក្តីរួចផុតវិសេស
របស់តថាគត មិនប្រែប្រួលប្រាកដជាមិនត្រឡប់មកកើតទៀតឡើយ ជាតិនេះ ក៏ជាទី
បំផុតត្រឹមនេះហើយ ឥឡូវនេះ ភពថ្មីគឺការត្រឡប់កើតទៀត ក៏មិនមាន
ឡើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ៤ ។

(๑๗) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើអានិសង្សនៃភ្នែក មិនមាន
ទេ សត្វទាំងឡាយ ក៏មិនត្រេកអរនឹងភ្នែកឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
អានិសង្សនៃភ្នែក មាន ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះ បានជាសត្វ
ទាំងឡាយ ត្រេកអរនឹងភ្នែក ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើធោសនៃភ្នែក

អភវិស្ស ន យិនំ សត្តា ចក្ខុស្មឹ និព្វិន្ទេយ្យុំ យស្មា ច
ខោ កិក្ខវេ អត្តំ ចក្ខុស្ស អាទីនវោ តស្មា សត្តា
ចក្ខុស្មឹ និព្វិន្ទន្តិ នោ ចេទំ កិក្ខវេ ចក្ខុស្ស និស្សរណំ
អភវិស្ស ន យិនំ សត្តា ចក្ខុស្មា និស្សរេយ្យុំ យស្មា
ច(๑) កិក្ខវេ អត្តំ ចក្ខុស្ស និស្សរណំ តស្មា សត្តា
ចក្ខុស្មា និស្សរន្តិ ។ នោ ចេទំ កិក្ខវេ សោតស្ស
អស្សាទោ អភវិស្ស ។ នោ ចេទំ កិក្ខវេ ឃានស្ស
អស្សាទោ អភវិស្ស ។ នោ ចេទំ កិក្ខវេ ជិវ្ហាយ
អស្សាទោ អភវិស្ស ន យិនំ សត្តា ជិវ្ហាយ សារជ្ជេយ្យុំ
យស្មា ច ខោ កិក្ខវេ អត្តំ ជិវ្ហាយ អស្សាទោ តស្មា
សត្តា ជិវ្ហាយ សារជ្ជន្តិ នោ ចេទំ កិក្ខវេ ជិវ្ហាយ
អាទីនវោ អភវិស្ស ន យិនំ សត្តា ជិវ្ហាយ និព្វិន្ទេយ្យុំ
យស្មា ច ខោ កិក្ខវេ អត្តំ ជិវ្ហាយ អាទីនវោ តស្មា

---

๑ ឆ. ម. ប ខោ ។

មិនមានទេ សត្វតាំងឡាយមិនទៀបណាយនឹងកែកឡើយ ម្នាលភិក្ខុ
តាំងឡាយ ទោសនៃកែកមាន ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះ បានជា
សត្វតាំងឡាយ ទៀបណាយនឹងកែក ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ បើ
គ្រឿងរលាស់ចេញនូវកែកមិនមានទេ សត្វតាំងឡាយមិនរលាស់ចេញ
ចាកកែកឡើយ ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ គ្រឿងរលាស់ចេញ នូវកែក
មាន ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះ បានជាសត្វតាំងឡាយរលាស់
ចេញចាកកែក ។ ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ បើអានិសង្សនៃត្រចៀកមិន
មានទេ ។ ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ បើអានិសង្សនៃច្រមុះមិនមានទេ ។
ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ បើអានិសង្សនៃអណ្តាតមិនមានទេ សត្វតាំង-
ឡាយមិនត្រេកអរនឹងអណ្តាតឡើយ ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ អានិសង្ស
នៃអណ្តាតមាន ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះ បានជាសត្វតាំងឡាយ
ត្រេកអរនឹងអណ្តាត ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ បើទោសនៃអណ្តាតមិន
មានទេ សត្វតាំងឡាយមិនទៀបណាយនឹងអណ្តាតឡើយ ម្នាល
ភិក្ខុតាំងឡាយ ទោសនៃអណ្តាតមាន ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះ

សត្តា ជិញ្ញយ ន៑ិញ្ញន្តិ នោ ចេទំ កិត្តវេ ជិញ្ញយ
ន៑ិស្សរណំ អភវិស្ស ន យ៑ិទំ សត្តា ជិញ្ញយ ន៑ិស្សរេយ្យុំ
យស្មា ច ខោ កិត្តវេ អត្ថិ ជិញ្ញយ ន៑ិស្សរណំ តស្មា
សត្តា ជិញ្ញយ ន៑ិស្សរន្តិ ។ នោ ចេទំ កិត្តវេ កាយសស្ស
អស្សាទោ អភវិស្ស ។ នោ ចេទំ កិត្តវេ មនស្ស
អស្សាទោ អភវិស្ស ន យ៑ិទំ សត្តា មនស្មឹ សារជ្ជេយ្យុំ
យស្មា ច ខោ កិត្តវេ អត្ថិ មនស្ស អស្សាទោ តស្មា
សត្តា មនស្មឹ សារជ្ជន្តិ នោ ចេទំ កិត្តវេ មនស្ស
អាទីនវោ អភវិស្ស ន យ៑ិទំ សត្តា មនស្មឹ ន៑ិព្ភ៑ិន្ទេយ្យុំ
យស្មា ច ខោ កិត្តវេ អត្ថិ មនស្ស អាទីនវោ តស្មា
សត្តា មនស្មឹ ន៑ិព្ភ៑ិន្ទន្តិ នោ ចេទំ កិត្តវេ មនស្ស
ន៑ិស្សរណំ អភវិស្ស ន យ៑ិទំ សត្តា មនស្មា ន៑ិស្សរេយ្យុំ
យស្មា ច ខោ កិត្តវេ អត្ថិ មនស្ស ន៑ិស្សរណំ តស្មា
សត្តា មនស្មា ន៑ិស្សរន្តិ ។ យាវកីវញ្ច កិត្តវេ សត្តា
ឥមេសំ ឆន្នំ អជ្ឈត្តិកានំ អាយតនានំ អស្សាទញ្ច
អស្សាទតោ អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ ន៑ិស្សរណញ្ច

ជាន់ជាសត្វតាំងឡាយត្រេកអរនឹងអណ្តាត ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ បើការ
លាស់ចេញទូវអណ្តាតមិនមានទេ សត្វតាំងឡាយមិនលាស់ចេញចាក
អណ្តាតឡើយ ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ ការលាស់ចេញទូវអណ្តាតមាន
ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះ ជាន់ជាសត្វតាំងឡាយលាស់ចេញចាក
អណ្តាត ។ ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ បើអាទិសង្ឃនៃកាយមិនមានទេ ។
ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ បើអាទិសង្ឃនៃចិត្តមិនមានទេ សត្វតាំងឡាយ
មិនត្រេកអរនឹងចិត្តឡើយ ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ អាទិសង្ឃនៃចិត្តមាន
ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះ ជាន់ជាសត្វតាំងឡាយត្រេកអរនឹងចិត្ត
ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ បើទោសនៃចិត្តមិនមានទេ សត្វតាំងឡាយមិនទឿយ
ណាយនឹងចិត្តឡើយ ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ ទោសនៃចិត្តមាន ព្រោះ
ហេតុណា ហេតុនោះ ជាន់ជាសត្វតាំងឡាយទឿយណាយនឹងចិត្ត ម្នាល
ភិក្ខុតាំងឡាយ បើការលាស់ចេញទូវចិត្តមិនមានទេ សត្វតាំងឡាយមិន
លាស់ចេញចាកចិត្តឡើយ ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ ការលាស់ចេញទូវ
ចិត្តមាន ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះ ជាន់ជាសត្វតាំងឡាយលាស់
ចេញចាកចិត្ត ។ ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ សត្វតាំងឡាយមិនជាន់ដឹងច្បាស់
តាមពិត ទូវអាទិសង្ឃថាជាអាទិសង្ឃ ទូវទោសថាជាទោស ទូវគ្រឿង

ឯសប្បុរិសោ យថាភូតំ ញាតព្ពញ្ញាសុំ ។ ទេវ តាវ តិក្ខត្តុំ សត្តា សទេវកា លោកា សមារកា សព្រហ្មកា សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ(๑) ឯសប្បដា វិសញ្ញត្តា វិប្បមុត្តា វិមរិយាទិកតេន(๒) ចេតសា វិហរឹសុ ។ យតោ ច ខោ តិក្ខត្តុំ សត្តា ឥមេសំ ឆន្នំ អជ្ឈត្តិកានំ អាយតនានំ អសប្បុរិសញ្ច អសប្បុរិសតោ អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ ឯសប្បុរិសញ្ច ឯសប្បុរិសតោ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសុំ ។ អថ តិក្ខត្តុំ សត្តា សទេវកា លោកា សមារកា សព្រហ្មកា សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ឯសប្បដា វិសញ្ញត្តា វិប្បមុត្តា វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរន្តីតិ ។ បញ្ចមំ ។

(๑๘) យោ ចេតំ តិក្ខត្តុំ វុច្ចមានំ អសប្បុរិសោ អកវិស្ស ន យិតំ សត្តា វុបេសុ សារជ្ជេយ្យុំ យស្មា ច ខោ តិក្ខត្តុំ អត្ថិ វុច្ចតិ អសប្បុរិសោ តស្មា សត្តា

---

๑ សស្សមណព្រាហ្មណី បជា សទេវមនុស្សាតិ ឯវំ ភវិតព្ពំ ។ ๒ កត្ថចិ វិមរិយាទិកតេនាតិ វិ ៣ហេ ។

រលាស់ចេញថាជាគ្រឿងរលាស់ចេញ នៃអាយតនៈខាងក្នុងទាំង ๖ នេះ អស់កាលត្រឹមណា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សត្វលោកទាំងឡាយព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ព្រមទាំងពពួកសត្វនិងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេពនិងមនុស្សដ៏សេស មិនបានរលាស់ចេញ មិនបានប្រាសចេញ មិនបានរួចស្រឡះ មានចិត្តមិនបានប្រព្រឹត្តកន្លងនូវដែនគឺកិលេសនិងវដ្តៈ អស់កាលត្រឹមណោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះតែសត្វទាំងឡាយបានដឹងច្បាស់តាមពិត នូវអានិសង្សថាជាអានិសង្ស នូវទោសថាជាទោស នូវគ្រឿងរលាស់ចេញថាជាគ្រឿងរលាស់ចេញ នៃអាយតនៈខាងក្នុងទាំង ๖ នេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទើបសត្វលោកទាំងឡាយ ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ព្រមទាំងពពួកសត្វនិងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏សេស រលាស់ចេញ ប្រាសចេញ រួចស្រឡះ មានចិត្តប្រព្រឹត្តកន្លងនូវដែនគឺកិលេសនិងវដ្តៈបាន ។ ចប់សូត្រ ទី ๙ ។

(๑๘) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើអានិសង្សនៃរូបមិនមានទេ សត្វទាំងឡាយ មិនត្រេកអរក្នុងរូបឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អានិសង្សនៃរូបមាន ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះ បានជាសត្វទាំងឡាយ

រូបេសុ សារជ្ជន្តិ នោ ចេទំ កិត្តកេវ រូបានំ អានិដ្ឋតាទិ
អភវិស្ស ន យិទំ សត្តា រូបេសុ និព្ពិន្ទនវិរាគាយ ច
នោ កិត្តកេវ អត្ថិ រូបានំ អានិដ្ឋតាទិ តស្មា សត្តា
រូបេសុ និព្ពិន្ទន្តិ នោ ចេទំ កិត្តកេវ រូបានំ និស្សរណំ
អភវិស្ស ន យិទំ សត្តា រូបេហិ និស្សរណត្ថាយ ច
នោ កិត្តកេវ អត្ថិ រូបានំ និស្សរណំ តស្មា សត្តា
រូបេហិ និស្សរន្តិ ។ នោ ចេទំ កិត្តកេវ សទ្ទានំ គន្ធានំ
រសានំ នោជ្ជញ្ញានំ ធម្មានំ អស្សាទោ អភវិស្ស ន
យិទំ សត្តា ធម្មេសុ សារជ្ជនាយ ច នោ កិត្តកេវ
អត្ថិ ធម្មានំ អស្សាទោ តស្មា សត្តា ធម្មេសុ សា-
រជ្ជន្តិ នោ ចេទំ កិត្តកេវ ធម្មានំ អានិដ្ឋតាទិ អភវិស្ស
ន យិទំ សត្តា ធម្មេសុ និព្ពិន្ទនវិរាគាយ ច នោ
កិត្តកេវ អត្ថិ ធម្មានំ អានិដ្ឋតាទិ តស្មា សត្តា ធម្មេសុ
និព្ពិន្ទន្តិ នោ ចេទំ កិត្តកេវ ធម្មានំ និស្សរណំ អភវិស្ស ន
យិទំ សត្តា ធម្មេហិ និស្សរណត្ថាយ ច នោ កិត្តកេវ

ត្រេកអរនឹងរូប ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើទោសនៃរូបមិនមានទេ សត្វ
ទាំងឡាយមិននឿយណាយនឹងរូបឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទោសនៃ
រូបមាន ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះ បានជាសត្វទាំងឡាយនឿយ
ណាយនឹងរូប ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើគ្រឿងរលាស់ចេញនូវរូបមិនមាន
ទេ សត្វទាំងឡាយមិនរលាស់ចេញចាករូបឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
គ្រឿងរលាស់ចេញនូវរូបមាន ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះ បានជា
សត្វទាំងឡាយរលាស់ចេញចាករូប ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើអានិ-
សង្សរបស់សំឡេង កុំនិយាយ ផង្គួរ: ធម្មារម្មណ៍មិនមានទេ សត្វ
ទាំងឡាយមិនត្រេកអរនឹងធម្មារម្មណ៍ឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អានិ-
សង្សនៃធម្មារម្មណ៍មាន ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះ បានជាសត្វទាំង-
ឡាយត្រេកអរនឹងធម្មារម្មណ៍ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើទោសនៃធម្ម-
រម្មណ៍មិនមានទេ សត្វទាំងឡាយមិននឿយណាយនឹងធម្មារម្មណ៍ឡើយ
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទោសនៃធម្មារម្មណ៍មាន ព្រោះហេតុណា ហេតុ
នោះ បានជាសត្វទាំងឡាយរមែងនឿយណាយនឹងធម្មារម្មណ៍ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ បើគ្រឿងរលាស់ចេញនូវធម្មារម្មណ៍មិនមានទេ សត្វ
ទាំងឡាយមិនរលាស់ចេញចាកធម្មារម្មណ៍ឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

អត្តំ ឧម្មានំ ឧសយ្ហរណំ តស្មា សត្តា ឧច្ចេហិ ឧសយ្ហ-
រន្តិ ។ យាវតាវញ្ច កិត្តកវេ សត្តា ឥមេសំ ឆន្នំ ពាហិរានំ
អាយតនានំ អសយ្ហនញ្ច អសយ្ហនតោ អានីនវញ្ច អា-
នីនវតោ ឧសយ្ហរណញ្ច ឧសយ្ហរណតោ យថាភូតំ ជាឝ-
ញ្ញាសុំ ។ ឩនវ តាវ កិត្តកវេ សត្តា សឩនវកា លោកា
សមារកា សព្រហ្មកា សស្សមណព្រាហ្មណិយា ប-
ជាយ សឩនវមនុស្សាយ ឧសយ្ហជា វិសញ្ញុត្តា វិប្បមុត្តា
វិបរិយាឧិកតេន ចេតសា វិហរឹសុ ។ យតោ ច ខោ
កិត្តកវេ សត្តា ឥមេសំ ឆន្នំ ពាហិរានំ អាយតនានំ
អសយ្ហនញ្ច អសយ្ហនតោ អានីនវញ្ច អានីនវតោ ។បេ។
យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសុំ ។ អឩ កិត្តកវេ សត្តា សឩនវកា
លោកា សមារកា សព្រហ្មកា សស្សមណព្រាហ្ម-
ណិយា បជាយ សឩនវមនុស្សាយ ឧសយ្ហជា វិសញ្ញុត្តា
វិប្បមុត្តា វិបរិយាឧិកតេន ចេតសា វិហរន្តីតិ ។ ឆដ្ឋំ ។

គ្រឿងរលាស់បេញនូវធម្មារម្មណ៍មាន ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះ ឋាន
ជាសត្វចាំងឡាយរលាស់បេញចាកធម្មារម្មណ៍ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំងឡាយ
សត្វចាំងឡាយ ឋានដឹងច្បាស់តាមពិត នូវអានិសង្សថាជាអានិសង្សផង
នូវទោសថាជាទោសផង នូវគ្រឿងរលាស់បេញថាជាគ្រឿងរលាស់បេញ
ផង នៃអាយតនៈខាងក្រៅចាំង ៦ នេះ អស់កាលត្រឹមណា ។ ម្នាល
ភិក្ខុចាំងឡាយ សត្វលោកចាំងឡាយ ព្រមចាំងទេវលោក មារ-
លោក ព្រហ្មលោក ព្រមចាំងពពួកសត្វនិងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រម
ចាំងមនុស្សជាសម្មតិទេពនិងមនុស្សដ៏សេស មិនឋានរលាស់បេញ មិន
ឋានប្រាសបេញ មិនឋានរួចស្រឡះ មានចិត្តមិនឋានប្រព្រឹត្តកន្លងនូវ
ដែនគឺកិលេសនិងវដ្តៈ អស់កាលត្រឹមណោះ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំងឡាយ
លុះតែសត្វចាំងឡាយ ឋានដឹងច្បាស់តាមពិត នូវអានិសង្សថាជាអានិ-
សង្សផង នូវទោសថាជាទោសផង នៃអាយតនៈខាងក្រៅចាំង ៦ នេះ
។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំងឡាយ ទើបសត្វលោកចាំងឡាយ ព្រមចាំង
ទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ព្រមចាំងពពួកសត្វនិងសមណ-
ព្រាហ្មណ៍ ព្រមចាំងមនុស្សជាសម្មតិទេពនិងមនុស្សដ៏សេស រលាស់
បេញ ប្រាសបេញ រួចស្រឡះ មានចិត្តប្រព្រឹត្តកន្លងនូវដែនគឺកិលេស
និងវដ្តៈបាន ។ ចប់សូត្រ ទី ៦ ។

[๑๙] ยโต ภิกฺขเว จกฺขุ์ อภินนฺทติ ทุกฺขํ โสฯ
อภินนฺทติ ฯ ยโต ทุกฺขํ อภินนฺทติ อปริมุตฺโต โส
ทุกฺขสฺมาติ วทามิ ฯเปฯ ยโต ชิวฺหา อภินนฺทติ ทุกฺขํ โส
อภินนฺทติ ฯ ยโต ทุกฺขํ อภินนฺทติ อปริมุตฺโต โส
ทุกฺขสฺมาติ วทามิ ฯเปฯ ยโต มนํ อภินนฺทติ ทุกฺขํ
โส อภินนฺทติ ฯ ยโต ทุกฺขํ อภินนฺทติ อปริมุตฺโต
โส ทุกฺขสฺมาติ วทามิ ฯ ยโต จ โข ภิกฺขเว จกฺขุ์
นาภินนฺทติ ทุกฺขํ โส นาภินนฺทติ ฯ ยโต ทุกฺขํ นา-
ภินนฺทติ ปริมุตฺโต โส ทุกฺขสฺมาติ วทามิ ฯเปฯ ยโต
ชิวฺหา นาภินนฺทติ ทุกฺขํ โส นาภินนฺทติ ฯ ยโต ทุกฺขํ
นาภินนฺทติ ปริมุตฺโต โส ทุกฺขสฺมาติ วทามิ ฯ ยโต มนํ
นาภินนฺทติ ทุกฺขํ โส นาภินนฺทติ ฯ ยโต ทุกฺขํ นาภิ-
นนฺทติ ปริมุตฺโต โส ทุกฺขสฺมาติ วทามีติ ฯ สตฺตมํ ฯ

(๑๙) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណា ត្រេកអរចំពោះកែក បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាត្រេកអរចំពោះទុក្ខ ។ តថាគតពោលថា បុគ្គលណាត្រេកអរចំពោះទុក្ខ បុគ្គលនោះមិនផុតចាកទុក្ខ ។ បេ ។ បុគ្គលណាត្រេកអរចំពោះអណ្តាត បុគ្គលនោះឈ្មោះថាត្រេកអរចំពោះទុក្ខ ។ តថាគតពោលថា បុគ្គលណាត្រេកអរចំពោះទុក្ខ បុគ្គលនោះមិនផុតចាកទុក្ខ ។ បេ ។ បុគ្គលណាត្រេកអរចំពោះចិត្ត បុគ្គលនោះឈ្មោះថាត្រេកអរចំពោះទុក្ខ ។ តថាគតពោលថា បុគ្គលណាត្រេកអរចំពោះទុក្ខ បុគ្គលនោះមិនផុតចាកទុក្ខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឯបុគ្គលណា មិនត្រេកអរចំពោះកែក បុគ្គលនោះ ដើមឈ្មោះថាមិនត្រេកអរចំពោះទុក្ខ តថាគតពោលថា បុគ្គលណាមិនត្រេកអរចំពោះទុក្ខ បុគ្គលនោះរមែងផុតចាកទុក្ខ ។ បេ ។ បុគ្គលណាមិនត្រេកអរចំពោះអណ្តាត បុគ្គលនោះឈ្មោះថាមិនត្រេកអរចំពោះទុក្ខ ។ តថាគតពោលថា បុគ្គលណាមិនត្រេកអរចំពោះទុក្ខ បុគ្គលនោះរមែងផុតចាកទុក្ខ ។ បុគ្គលណា មិនត្រេកអរចំពោះចិត្ត បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាមិនត្រេកអរចំពោះទុក្ខ ។ តថាគតពោលថា បុគ្គលណាមិនត្រេកអរចំពោះទុក្ខ បុគ្គលនោះរមែងផុតចាកទុក្ខ ។

ចប់សូត្រ ទី ๗ ។

(๒๐) យោ កិញ្ចិ វេទនំ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ រោគតោ គណ្ឌតោ សល្លតោ អឃតោ អាពាធតោ បរតោ បលុជ្ជនធម្មតោ ឥតិ ចេតសោ អនុបរិវិតក្កិតោ អនុវិចារិតោ មនសា អនុបេក្ខិតា ហោតិ ន សុដ្ឋុ ឧបដ្ឋិតា សតិ ន សុដ្ឋុ ឧបដ្ឋិតា ន តាវ សុដ្ឋុ ចិត្តំ សមាធិយតិ ន តាវ សុដ្ឋុ ចិត្តំ សមាធិយតិ អនាសវាយ ន តាវ ចិត្តំ បរិបាកមេតិ ន តាវ ចិត្តំ បរិបាកមេតិ អនាសវាយ ន តាវ ចិត្តំ បរិយោទបេតិ ន តាវ ចិត្តំ បរិយោទបេតិ អនាសវាយ ន តាវ ចិត្តំ វិមុច្চតិ ន តាវ ចិត្តំ វិមុច្চតិ អនាសវាយ ន តាវ ចិត្តំ បរិមុច្চតិ ន តាវ ចិត្តំ បរ

[๒๐] ម្នាលកិកូតាំងឡាយ បុគ្គលណា ត្រេកអរចំពោះរូប បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាត្រេកអរចំពោះទុក្ខ ។ តថាគតពោលថា បុគ្គលណាត្រេកអរចំពោះទុក្ខ បុគ្គលនោះមិនរួចផុតចាកទុក្ខ ។ បេ ។ បុគ្គលណាត្រេកអរចំពោះសំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ ធម្មារម្មណ៍ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាត្រេកអរចំពោះទុក្ខ ។ តថាគតពោលថា បុគ្គលណាត្រេកអរចំពោះទុក្ខ បុគ្គលនោះមិនរួចផុតចាកទុក្ខ ។ ម្នាលកិកូតាំងឡាយ ល្មុះតែបុគ្គលណាមិនត្រេកអរចំពោះរូប បុគ្គលនោះទើបឈ្មោះថាមិនត្រេកអរចំពោះទុក្ខ ។ តថាគតពោលថា បុគ្គលណាមិនត្រេកអរចំពោះទុក្ខ បុគ្គលនោះរួចផុតចាកទុក្ខ ។ បុគ្គលណាមិនត្រេកអរ ចំពោះសំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ ធម្មារម្មណ៍ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាមិនត្រេកអរចំពោះទុក្ខ ។ តថាគតពោលថា បុគ្គលណាមិនត្រេកអរចំពោះទុក្ខ បុគ្គលនោះរួចផុតចាកទុក្ខ ។ ចប់សូត្រ ទី ៨ ។

(๒๐) เยา ภิกฺขเว จกฺขุสฺส อุปฺปาเท ปิตฺถ อภิ-
ธมฺมตฺถ ชาตุกาเก ตุกฺขเสฺสสา อุปฺปาเท เกจาธ ปิตฺถ
ชภมรณสฺส ชาตุกาเก เยา เสาตสฺส ฯ เป ฯ เยา
ฆานสฺส ฯ เยา ชิฺหาย ฯ เยา กายสฺส ฯ เยา
มนสฺส อุปฺปาเท ปิตฺถ อภิธมฺมตฺถ ชาตุกาเก ตุกฺขเสฺส-
สา อุปฺปาเท เกจาธ ปิตฺถ ชภมรณสฺส ชาตุกา-
เก ฯ เยา จ เขา ภิกฺขเว จกฺขุสฺส ธิเกเล ปฺปสมเข
อตฺตฏฺเมา ตุกฺขเสฺสสา ธิเกเล เกจาธ ปฺปสมเข
ชภมรณสฺส อตฺตฏฺเมา ฯ เยา เสาตสฺส ฯ เยา
ฆานสฺส ฯ เยา ชิฺหาย ฯ เยา กายสฺส ฯ เยา
มนสฺส ธิเกเล ปฺปสมเข อตฺตฏฺเมา ตุกฺขเสฺสสา
ธิเกเล เกจาธ ปฺปสมเข ชภมรณสฺส อตฺตฏฺ-
เมาติ ฯ ธมฺ ฯ

[๒๑] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការកើតឡើង ការតាំងនៅ ការកើតចំពោះ ការកើតប្រាកដ នៃភ្នែកណា ន៎ុះ ឈ្មោះថាការកើតឡើងនៃទុក្ខ ការតាំងនៅនៃរោគទាំងឡាយ ការកើតប្រាកដនៃជរាមរណៈ (ការកើតឡើងជារដើម) នៃត្រចៀកណា ។ បេ ។ នៃច្រមុះណា ។ នៃអណ្តាតណា ។ នៃកាយណា ។ ការកើតឡើង ការតាំងនៅ ការកើតចំពោះ ការកើតប្រាកដ នៃចិត្តណា ន៎ុះ ឈ្មោះថាការកើតឡើងនៃទុក្ខ ការតាំងនៅនៃរោគទាំងឡាយ ការកើតប្រាកដនៃជរាមរណៈ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះតែការរលត់ ការរម្ងាប់ ការវិនាស នៃភ្នែកណា ន៎ុះ ទើបឈ្មោះថាការរលត់នៃទុក្ខ ការរម្ងាប់នៃរោគទាំងឡាយ ការវិនាសនៃជរាមរណៈបាន ។ (ការរលត់) នៃត្រចៀកណា ។ នៃច្រមុះណា ។ នៃអណ្តាតណា ។ នៃកាយណា ។ ការរលត់ ការរម្ងាប់ ការវិនាស នៃចិត្តណា ន៎ុះ ឈ្មោះថាការរលត់នៃទុក្ខ ការរម្ងាប់នៃរោគទាំងឡាយ ការវិនាសនៃជរាមរណៈបាន ។ ចប់សូត្រ ទី ๙ ។

(๒๒) យោ តិក្ខត្តុំ ឆឌ្ឌាយោ មិតិ អតិ-
តិព្ពតិំ ភាតុភាវោ ទុក្ខសេយ្យសោ ឧបប្បាយោ ភោគានំ
មិតិ ជាមរណាសប្ប ភាតុភាវោ ។ យោ សន្ធានំ ។ បេ ។
យោ ឆម្ភានំ ឧបប្បាយោ មិតិ អតិតិព្ពតិ ភាតុភាវោ
ទុក្ខសេយ្យសោ ឧបប្បាយោ ភោគានំ មិតិ ជាមរណាសប្ប
ភាតុភាវោ ។

(๒๓) យោ ច ខោ តិក្ខត្តុំ ឆឌ្ឌានំ និភោជោ ឆូប-
សមោ អត្តដ្ឋោ ទុក្ខសេយ្យសោ និភោជោ ភោគានំ
ឆូបសមោ ជាមរណាសប្ប អត្តដ្ឋោ ។ យោ សន្ធានំ ។
យោ គន្ធានំ ។ យោ រសានំ ។ យោ ផោដ្ឋព្ពានំ ។
យោ ឆម្ភានំ និភោជោ ឆូបសមោ អត្តដ្ឋោ ទុក្ខសេយ្យ-
សោ និភោជោ ភោគានំ ឆូបសមោ ជាមរណាសប្ប អត្តដ្ឋ-
ហោតិ ។ ឧសមំ ។

(២២) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការកើតឡើង ការតាំងនៅ ការកើតចំពោះ ការកើតប្រាកដ នៃរូបទាំងឡាយណា ន៎ុះ ឈ្មោះថាការកើតឡើងនៃទុក្ខ ការតាំងនៅនៃពេគទាំងឡាយ ការកើតប្រាកដនៃជរាមរណៈ ។ (ការកើតឡើងជាដើម) នៃសំឡេងទាំងឡាយណា ។ បេ ។ ការកើតឡើង ការតាំងនៅ ការកើតចំពោះ ការកើតប្រាកដ នៃធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយណា ន៎ុះ ឈ្មោះថាការកើតឡើងនៃទុក្ខ ការតាំងនៅនៃពេគទាំងឡាយ ការកើតប្រាកដនៃជរានិងមរណៈ ។

(២៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះតែការរលត់ ការរម្ងាប់ ការវិនាស នៃរូបទាំងឡាយណា ន៎ុះ ទើបឈ្មោះថាការរលត់នៃទុក្ខ ការរម្ងាប់នៃពេគទាំងឡាយ ការវិនាសនៃជរានិងមរណៈបាន ។ (ការរលត់ជាដើម) នៃសំឡេងទាំងឡាយណា ។ នៃក្លិនទាំងឡាយណា ។ នៃរសទាំងឡាយណា ។ នៃផោដ្ឋព្វៈទាំងឡាយណា ។ ការរលត់ ការរម្ងាប់ ការវិនាស នៃធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយណា ន៎ុះ ឈ្មោះថាការរលត់នៃទុក្ខ ការរម្ងាប់នៃពេគទាំងឡាយ ការវិនាសនៃជរានិងមរៈណៈបាន ។ ចប់សូត្រ ទី ១០ ។

ចប់ យមកវគ្គ ទី ២ ។

តិស្សុទ្ទានំ

សម្ពោធេន ទុវេ វុត្តា

អស្សាធេន អបរេ ទ្វេ

ឆោ ចេតេន ទ្វេ វុត្តា

អភិនន្ទេន អបរេ ទ្វេ

ឧបរ្ជាធេន ទុវេ វុត្តា

វគ្គោ តេន បវុច្ចតីតិ ។

ទុទ្ធានដែលយមកវគ្គនោះ គឺ

និយាយ អំពីការត្រាស់ដឹងពីរលើក អំពីអានិសង្សពីរលើក ដទៃទៀត អំពីចិត្តមិនបានប្រព្រឹត្តកន្លងនូវដែនគឺកិលេសនិងវដ្ត:ពីរលើក អំពីការត្រេកអរពីរលើកដទៃទៀត អំពីការកើតឡើងពីរលើក ហេតុនោះ ទើបហៅថាវគ្គ ។

សព្វវិគ្គោ

[២៤] សព្វំ ភេ ភិក្ខវេ ខេឝសិស្សាមិ តំ សុណាថ ។ កិញ្ច ភិក្ខវេ សព្វំ ចក្ខុញ្ចេវ រូបា ច សោតញ្ច សទ្ទា ច ឃានញ្ច គន្ធា ច ជិវ្ហា ច រសា ច កាយោ ច ផោដ្ឋព្ពា ច មនោ ច ធម្មា ច ។ ឥទំ វុច្ចតិ ភិក្ខវេ សព្វំ ។ យោ ភិក្ខវេ ឯវំ វទេយ្យ អហមេតំ សព្វំ បដ្ឋក្ខាយ អញ្ញំ(១) បញ្ញាបេស្សាមីតិ ។ តស្ស ភវេ វាចា វត្ថុ ខោវស្ស(២) ។ បុដ្ឋោ ច ឧ សម្បាយេយ្យ(៣) ឧត្តរិ ច វិឃាតំ អាបជ្ជេយ្យ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ យថា តំ ភិក្ខវេ អវិសយស្មិន្តិ ។ បឋមំ ។

---

១ កត្ថចិ អញ្ញំ សព្វំ ។ ២ ឧ. វត្តុវោវស្ស ។ ម. វត្តុកវោវស្ស ។ ៣ ឧ. ឧ សម្បាបេយ្យ ។

សព្វវិគ្គ

(២៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសម្តែងនូវអាយតនៈទាំង-
ពួង ដល់អ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចាំស្តាប់នូវអាយតនៈនោះចុះ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាយតនៈទាំងពួង តើដូចម្តេច គឺភ្នែក ១ រូប ១
ត្រចៀក ១ សំឡេង ១ ច្រមុះ ១ ក្លិន ១ អណ្តាត ១ រស ១ កាយ ១
ផោដ្ឋព្វៈ ១ ចិត្ត ១ ធម្មារម្មណ៍ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅ
ថាអាយតនៈទាំងពួង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណានិយាយយ៉ាង
នេះថា អញយាត់នូវអាយតនៈទាំងពួងនុ៎ះ ហើយនឹងបញ្ចុះនូវតណ្ហា
ក្នុងភពនូវតែដរៃ ។ ភាវៈរបស់បុគ្គលនោះ គ្រាន់តែឲ្យកើតទៅជារឿងប៉ុណ្ណោះឯង ។ បុគ្គល
នោះ បើមានគេសួរមក ក៏មិនអាចញុំាងរឿងនោះឲ្យសម្រេចបាន នាំ
ឲ្យលំបាកទៅខាងមុខ ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ព្រោះថា (សត្វទាំងឡាយតែងបាននូវសេចក្តីទុក្ខ) ក្នុងទី
មិនមែនជាវិស័យដោយពិត ។ ចប់សូត្រ ទី ១ ។

(๒๘) สพฺโ ปหาตพฺพาย เว ภิกฺขเว ธมฺโ เทสิสฺสามิ
តំ สุณาถ ฯ กตโม จ ภิกฺขเว สพฺโ ปหาตพฺพาย
ธมฺโ ฯ จกฺขุ ภิกฺขเว ปหาตพฺพ รูปา ปหาตพฺพา
จกฺขุวิญฺาณ ปหาตพฺพ จกฺขุสมฺผสฺโ ปหาตพฺโ
យមฺปิท จกฺขุสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิต
សុខ ว ទុกฺข ว อทุกฺขมสุข ว តมฺปិ ปหาตพฺพ ฯ
សោត ปหาតพฺพ ฯ សទ ปหาតพฺพา ฯ ឃាន ปหา-
តพฺ ฯ គន្ធ ปหាតพฺพា ฯ ជិវฺหา ปหาតพฺพา រសา ปหាតพฺพា ជិវฺហាវิញ្ញាណ
ปหาតพฺ ជិវฺហាសมฺผสฺโ ปหาតพฺโ យមฺปិท ជិវฺហា-
សมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิต សុខ ว ទុกฺข ว
អទុกฺขមសុข ว តมฺปិ ปหาតพฺพ ฯ กาโย ปหา-
តพฺโ ฯ ผោដ្ឋព្ពា ปหาតพฺพา ผោដ្ឋព្ពវិញ្ញាណ ปหาតพฺ ผោដ្ឋព្ពសมฺผสฺโ
ปหาតพฺโ យមฺปិท

(๒๙) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសម្តែងធម៌ ដើម្បីការលះបង់នូវអាយតនៈទាំងពួង ដល់អ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចាំស្តាប់ធម៌នោះចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌សម្រាប់ការលះបង់នូវអាយតនៈទាំងពួង ដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយត្រូវលះបង់ចក្ខុ អ្នកទាំងឡាយត្រូវលះបង់រូប អ្នកទាំងឡាយត្រូវលះបង់ចក្ខុវិញ្ញាណ អ្នកទាំងឡាយត្រូវលះបង់ចក្ខុសម្ផស្ស វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ អ្នកទាំងឡាយត្រូវលះបង់នូវវេទនានោះចេញ ។ អ្នកទាំងឡាយ ត្រូវលះបង់សោតៈ ។ អ្នកទាំងឡាយត្រូវលះបង់ឃានៈ ។ អ្នកទាំងឡាយត្រូវលះបង់ជិវ្ហា អ្នកទាំងឡាយត្រូវលះបង់រស អ្នកទាំងឡាយត្រូវលះបង់ជិវ្ហាវិញ្ញាណ អ្នកទាំងឡាយត្រូវលះបង់ជិវ្ហាសម្ផស្ស ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះជិវ្ហាសម្ផស្សជាបច្ច័យ អ្នកទាំងឡាយត្រូវលះបង់នូវវេទនានោះចេញ ។ អ្នកទាំងឡាយត្រូវលះបង់កាយ ។ អ្នកទាំងឡាយត្រូវលះបង់មនោ អ្នកទាំងឡាយត្រូវលះបង់ធម្មារម្មណ៍ អ្នកទាំងឡាយត្រូវលះបង់មនោវិញ្ញាណ អ្នកទាំងឡាយត្រូវលះបង់មនោសម្ផស្ស ទោះបីវេទនាណា

มโนสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตมฺปิ ปหาตพฺพํ ฯ อยเมโก กิกฺขาปโท ปหานาย ฆฏฺเฏติ ฯ ทุติยํ ฯ

(๒๖) สพฺเพ อกิญฺจญฺญา ปหานาย เวกิกฺขาปทํ เทเสสฺสามีติ ตตฺถ สุณาถ ฯ กตเมา จ กิกฺขาปทา สพฺเพ อกิญฺจญฺญา ปหานาย ฆฏฺเฏ ฯ จตฺตาโร กิกฺขาปทา อกิญฺจญฺญา ปหาตพฺพา ทุวิธา อกิญฺจญฺญา-ปญฺญา ปหาตพฺพา จตุวิญฺญาณา อกิญฺจญฺญา ปหาตพฺพา ปหาตพฺพา จตฺตาโร สมฺผสฺสา อกิญฺจญฺญา ปหาตพฺพา

ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី បិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោ-
សម្ផស្សជាបច្ច័យ អ្នកទាំងឡាយត្រូវលះបង់ នូវវេទនានោះចេញ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯង ជាធម៌សម្រាប់ការលះបង់ នូវអាយតនៈ
ទាំងពួង ។ ចប់សូត្រទី ២ ។

(๒๖) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសម្តែងនូវធម៌ ចំពោះ
អ្នកទាំងឡាយ ដើម្បីការលះបង់នូវអាយតនៈទាំងពួង ដោយអភិញ្ញានិង
បរិញ្ញា អ្នកទាំងឡាយចាំស្តាប់នូវធម៌នោះចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
ចុះធម៌ សម្រាប់ការលះបង់នូវអាយតនៈទាំងពួង ដោយអភិញ្ញានិងបរិញ្ញា
តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយត្រូវលះបង់នូវចក្ខុ
ដោយអភិញ្ញានិងបរិញ្ញា អ្នកទាំងឡាយត្រូវលះបង់នូវរូប ដោយអភិញ្ញា
និងបរិញ្ញា អ្នកទាំងឡាយត្រូវលះបង់នូវចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយអភិញ្ញានិង
បរិញ្ញា អ្នកទាំងឡាយត្រូវលះបង់នូវចក្ខុសម្ផស្ស ដោយអភិញ្ញានិងបរិញ្ញា

យមហំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ
វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្ហិ អភិញ្ញោបរិញ្ញា ប-
ហានតោ ។បេ។ ជិវ្ហា អភិញ្ញោបរិញ្ញា បហានតោ រសា
អភិញ្ញោបរិញ្ញោ បហានតោ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ អភិញ្ញោបរិញ្ញោ
បហានតោ ជិវ្ហាសម្ផស្សោ អភិញ្ញោបរិញ្ញោ បហានតោ
យមហំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ
វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្ហិ អភិញ្ញោបរិញ្ញោ
បហានតោ ។ កាយោ អភិញ្ញោបរិញ្ញោ បហានតោ ។
មនោ អភិញ្ញោបរិញ្ញោ បហានតោ ធម្មា អភិញ្ញោបរិញ្ញោ
បហានតោ មនោវិញ្ញាណំ អភិញ្ញោបរិញ្ញោ បហានតោ
មនោសម្ផស្សោ អភិញ្ញោបរិញ្ញោ បហានតោ យមហំ-
ំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ
វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្ហិ អភិញ្ញោបរិញ្ញោ

វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង
ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ អ្នកចាំឆ្លាយ ត្រូវលះបង់នូវវេទនានោះ
ដោយអភិញ្ញានិងបរិញ្ញា ។ បេ ។ អ្នកចាំឆ្លាយ ត្រូវលះបង់នូវជិវ្ហា
ដោយអភិញ្ញានិងបរិញ្ញា អ្នកចាំឆ្លាយត្រូវលះបង់នូវរស ដោយអភិញ្ញា
និងបរិញ្ញា អ្នកចាំឆ្លាយ ត្រូវលះបង់នូវជិវ្ហាវិញ្ញាណ ដោយអភិញ្ញា
និងបរិញ្ញា អ្នកចាំឆ្លាយត្រូវលះបង់នូវជិវ្ហាសម្ផស្ស ដោយអភិញ្ញា
និងបរិញ្ញា វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែល
កើតឡើង ព្រោះជិវ្ហាសម្ផស្សជាបច្ច័យ អ្នកចាំឆ្លាយត្រូវលះបង់នូវវេទ-
នានោះ ដោយអភិញ្ញានិងបរិញ្ញា ។ អ្នកចាំឆ្លាយត្រូវលះបង់នូវកាយ
ដោយអភិញ្ញានិងបរិញ្ញា ។ អ្នកចាំឆ្លាយត្រូវលះបង់នូវមនោ ដោយ
អភិញ្ញានិងបរិញ្ញា អ្នកចាំឆ្លាយត្រូវលះបង់នូវធម្មារម្មណ៍ ដោយអភិញ្ញា
និងបរិញ្ញា អ្នកចាំឆ្លាយត្រូវលះបង់នូវមនោវិញ្ញាណ ដោយអភិញ្ញានិង
បរិញ្ញា អ្នកចាំឆ្លាយត្រូវលះបង់នូវមនោសម្ផស្ស ដោយអភិញ្ញានិងប-
រិញ្ញា វេទនាណាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង
ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ អ្នកចាំឆ្លាយ ត្រូវលះបង់នូវវេទនានោះ

បហោតុំ ។ អយំ ខោ តិក្ខត្តុំ សព្ពំ អតិញ្ញាសិ ញ
បហោនាយ ឆន្ទោតិ ។ តតិយំ ។

(២៧) សព្ពំ តិក្ខត្តុំ អនភិជានំ អបរិជានំ អវិភ-
ជយំ អបរិជមាំ អភញ្ញា ខុក្ខក្ខយាយ ។ តិញ្ច
តិក្ខត្តុំ សព្ពំ អនភិជានំ អបរិជានំ អវិភជយំ អបរិជ-
មាំ អភញ្ញា ខុក្ខក្ខយាយ ។ ចក្ខុំ តិក្ខត្តុំ អនភិ-
ជានំ អបរិជានំ អវិភជយំ អបរិជមាំ អភញ្ញា ខុក្ខ-
ក្ខយាយ ។ រូបេ អនភិជានំ អបរិជានំ អវិភជយំ
អបរិជមាំ អភញ្ញា ខុក្ខក្ខយាយ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ។បេ។
ចក្ខុសម្ផស្សំ ។បេ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា
។បេ។ ខុក្ខក្ខយាយ ។ សោតំ អនភិជានំ អបរិជានំ
អវិភជយំ អបរិជមាំ អភញ្ញា ខុក្ខក្ខយាយ រសេ
។បេ។ សោតវិញ្ញាណំ ។បេ។ សោតសម្ផស្សំ ។បេ។

ដោយអភិញ្ញាដ៏ប្រសើរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯង ហេតុជាគន្លឹះ
សម្រាប់ការលះបង់នូវអាយតនៈទាំងពួង ដោយអភិញ្ញាដ៏ប្រសើរ ។ ចប់
សូត្រ ទី ៣ ។

[២៧] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុកាលមិនដឹងច្បាស់ មិនកំណត់
ដឹង មិនទៀយណាយ មិនលះបង់ នូវអាយតនៈទាំងពួង មិនគួរដើម្បី
អស់ទៅនៃទុក្ខបានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុកាលមិនដឹងច្បាស់
មិនកំណត់ដឹង មិនទៀយណាយ មិនលះបង់ នូវអាយតនៈទាំងពួង
មិនគួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ
កាលមិនដឹងច្បាស់ មិនកំណត់ដឹង មិនទៀយណាយ មិនលះបង់ នូវ
ចក្ខុ មិនគួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខឡើយ ។ ភិក្ខុកាលមិនដឹងច្បាស់ មិន
កំណត់ដឹង មិនទៀយណាយ មិនលះបង់ នូវរូបទាំងឡាយ មិនគួរដើម្បី
អស់ទៅនៃទុក្ខបានឡើយ ។ នូវចក្ខុវិញ្ញាណ ។ បេ ។ នូវចក្ខុសម្ផស្ស
។ បេ ។ ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យណា ។ បេ ។ ដើម្បីអស់ទៅនៃ
ទុក្ខបានឡើយ ។ ភិក្ខុកាលមិនដឹងច្បាស់ មិនកំណត់ដឹង មិនទៀយ
ណាយ មិនលះបង់ នូវជិវ្ហា មិនគួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបានឡើយ នូវរស
ទាំងឡាយ ។ បេ ។ នូវជិវ្ហាវិញ្ញាណ ។ បេ ។ នូវជិវ្ហាសម្ផស្ស ។ បេ ។

យេ ច្បំ ឯតេ្ថ សញ្ញោ សញ្ញប្បច្ចយា ឯវញ្ច្បតិ វេទយិតំ សុខំ

ឥ ទុក្ខំ ឥ អទុក្ខមសុខំ ឥ តញ្ច្បអនភិជានំ អបរិជានំ

អវិភាវយំ អប្បដិហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ ។ ឥាយំ

មនំ អនភិជានំ អបរិជានំ អវិភាវយំ អប្បដិហំ អភព្ពោ

ទុក្ខក្ខយាយ ឥម្ច ។បេ។ មនោវិញ្ញាណំ ។បេ។

មនោសម្ផស្សំ ។បេ។ យេ ច្បំ មនោសម្ផស្សប្បច្ចយា

ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ ឥ ទុក្ខំ ឥ អទុក្ខមសុខំ ឥ

តញ្ច្បអនភិជានំ អបរិជានំ អវិភាវយំ អប្បដិហំ អភព្ពោ

ទុក្ខក្ខយាយ ។ ឥទំ ខោ ភិក្ខវេ សព្ពំ អនភិជានំ

អបរិជានំ អវិភាវយំ អប្បដិហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។

เหาะบินไปได้ ฯ ก็ในเวทนาขันธ์นั้น สุขเวทนา ทุกขเวทนา อทุกขมสุขเวทนา ย่อมเกิดขึ้นเพราะผัสสะเป็นปัจจัย ภิกษุ ในกาลใดไม่รู้ชัดซึ่งสุขเวทนา ไม่รู้ชัดซึ่งทุกขเวทนา ไม่รู้ชัดซึ่งอทุกขมสุขเวทนา ไม่รู้ชัดซึ่งเวทนาขันธ์ ไม่รู้ชัดซึ่งเหตุเกิดแห่งเวทนาขันธ์ ไม่รู้ชัดซึ่งความดับแห่งเวทนาขันธ์ ไม่รู้ชัดซึ่งข้อปฏิบัติเครื่องให้ถึงความดับแห่งเวทนาขันธ์ ไม่ยินดี ไม่ยินร้าย ไม่ปรารถนาเวทนาขันธ์นั้น ในกาลนั้น ภิกษุนั้นไม่ควรเพื่อจะทำให้แจ้งซึ่งความสิ้นทุกข์ได้ ฯ ภิกษุ ในกาลใดรู้ชัดซึ่งสุขเวทนา รู้ชัดซึ่งทุกขเวทนา รู้ชัดซึ่งอทุกขมสุขเวทนา รู้ชัดซึ่งเวทนาขันธ์ รู้ชัดซึ่งเหตุเกิดแห่งเวทนาขันธ์ รู้ชัดซึ่งความดับแห่งเวทนาขันธ์ รู้ชัดซึ่งข้อปฏิบัติเครื่องให้ถึงความดับแห่งเวทนาขันธ์ ยินดี ยินร้าย ปรารถนาเวทนาขันธ์นั้น ในกาลนั้น ภิกษุนั้นควรเพื่อจะทำให้แจ้งซึ่งความสิ้นทุกข์ได้ ฯ ก็ในสัญญาขันธ์นั้น สัญญา ๖ เหล่านี้ คือ รูปสัญญา ๑ สัททสัญญา ๑ คันธสัญญา ๑ รสสัญญา ๑ โผฏฐัพพสัญญา ๑ ธัมมสัญญา ๑ ฯ ก็ในสัญญาขันธ์นั้น เหาะบินไปได้ ฯ ก็ในสังขารขันธ์นั้น สังขาร ๖ เหล่านี้ คือ รูปสังขาร ๑ สัททสังขาร ๑ คันธสังขาร ๑ รสสังขาร ๑ โผฏฐัพพสังขาร ๑ ธัมมสังขาร ๑ ฯ ก็ในสังขารขันธ์นั้น เหาะบินไปได้ ฯ ก็ในวิญญาณขันธ์นั้น วิญญาณ ๖ เหล่านี้ คือ จักขุวิญญาณ ๑ โสตวิญญาณ ๑ ฆานวิญญาณ ๑ ชิวหาวิญญาณ ๑ กายวิญญาณ ๑ มโนวิญญาณ ๑ ฯ ก็ในวิญญาณขันธ์นั้น เหาะบินไปได้ ฯ ก็ในเวทนาขันธ์นั้น สุขเวทนา ทุกขเวทนา อทุกขมสุขเวทนา ย่อมเกิดขึ้นเพราะมโนสัมผัสเป็นปัจจัย ภิกษุ ในกาลใดไม่รู้ชัดซึ่งสุขเวทนา ไม่รู้ชัดซึ่งทุกขเวทนา ไม่รู้ชัดซึ่งอทุกขมสุขเวทนา ไม่รู้ชัดซึ่งเวทนาขันธ์ ไม่รู้ชัดซึ่งเหตุเกิดแห่งเวทนาขันธ์ ไม่รู้ชัดซึ่งความดับแห่งเวทนาขันธ์ ไม่รู้ชัดซึ่งข้อปฏิบัติเครื่องให้ถึงความดับแห่งเวทนาขันธ์ ไม่ยินดี ไม่ยินร้าย ไม่ปรารถนาเวทนาขันธ์นั้น ในกาลนั้น ภิกษุนั้นไม่ควรเพื่อจะทำให้แจ้งซึ่งความสิ้นทุกข์ได้ ฯ ภิกษุ ในกาลใดรู้ชัดซึ่งสุขเวทนา รู้ชัดซึ่งทุกขเวทนา รู้ชัดซึ่งอทุกขมสุขเวทนา รู้ชัดซึ่งเวทนาขันธ์ รู้ชัดซึ่งเหตุเกิดแห่งเวทนาขันธ์ รู้ชัดซึ่งความดับแห่งเวทนาขันธ์ รู้ชัดซึ่งข้อปฏิบัติเครื่องให้ถึงความดับแห่งเวทนาขันธ์ ยินดี ยินร้าย ปรารถนาเวทนาขันธ์นั้น ในกาลนั้น ภิกษุนั้นควรเพื่อจะทำให้แจ้งซึ่งความสิ้นทุกข์ได้ ฯ

[illegible] สพฺพญฺญุ ขีณาสวา [illegible] ปริยาปนฺนา วิหา-
รมยา ปฐมา ภูมิ ขุทฺทกฺขนฺธกยาย ฯ อิติปิ วิหารา
สพฺเพ อภิญฺญาณา ปริญฺญาณา วิหารมยา ปฐมา ภูมิ
ขุทฺทกฺขนฺธกยาย ฯ จกฺขุ ปริญฺญา อภิญฺญาณา ปริญฺญา-
รมยา ปฐมา ภูมิ ขุทฺทกฺขนฺธกยาย โสตฺ อภิญฺญาณา
ปริญฺญาณา วิหารมยา ปฐมา ภูมิ ขุทฺทกฺขนฺธกยาย จกฺขุ-
วิญฺญาณา อภิญฺญาณา ปริญฺญาณา วิหารมยา ปฐมา ภูมิ
ขุทฺทกฺขนฺธกยาย จกฺขุสมฺผสฺสา อภิญฺญาณา ปริญฺญาณา วิหารมยา
ปฐมา ภูมิ ขุทฺทกฺขนฺธกยาย ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺผสฺสปจฺ-
จยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตา สุขา วา ทุกฺขา วา อทุกฺขม-
สุขา วา ตมฺปิ อภิญฺญาณา ปริญฺญาณา วิหารมยา ปฐมา
ภูมิ ขุทฺทกฺขนฺธกยาย ฯเปฯ ชิวฺหา อภิญฺญาณา ปริญฺญาณา
วิหารมยา ปฐมา ภูมิ ขุทฺทกฺขนฺธกยาย รเส ฯเปฯ

(២៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ កាលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង នឿយណាយ លះបង់ នូវអាយតនៈទាំងពួង ទើបគួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ កាលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង នឿយណាយ លះបង់ នូវអាយតនៈទាំងពួង ទើបគួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបាន តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ កាលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង នឿយណាយ លះបង់ នូវចក្ខុ គួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបាន ភិក្ខុ កាលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង នឿយណាយ លះបង់ នូវរូប គួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបាន ភិក្ខុ កាលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង នឿយណាយ លះបង់ នូវចក្ខុវិញ្ញាណ គួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបាន ភិក្ខុ កាលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង នឿយណាយ លះបង់ នូវចក្ខុសម្ផស្ស គួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបាន ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនសុខមិនទុក្ខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ ភិក្ខុ កាលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង នឿយណាយ លះបង់ នូវវេទនានោះ គួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបាន ។ បេ ។ ភិក្ខុ កាលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង នឿយណាយ លះបង់ នូវជិវ្ហា គួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបាន នូវរសទាំងឡាយ ។ បេ ។

ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ฯ បេ ฯ ជិវ្ហាសម្ផស្សំ ฯ បេ ฯ យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អភិជានំ បរិជានំ វិភវយំ បជហំ ភព្វោ ទុក្ខក្ខយាយ ฯ ការយំ មនំ អភិជានំ បរិជានំ វិភវយំ បជហំ ភព្វោ ទុក្ខក្ខយាយ ឆម្ផ ฯ បេ ฯ មនោវិញ្ញាណំ ฯ បេ ฯ មនោសម្ផស្សំ ฯ បេ ฯ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អភិជានំ បរិជានំ វិភវយំ បជហំ ភព្វោ ទុក្ខក្ខយាយ ฯ ឥទំ ខោ ភិក្ខវេ សព្វំ អភិជានំ បរិជានំ វិភវយំ បជហំ ភព្វោ ទុក្ខក្ខយាយាតិ ฯ ចតុត្ថំ ฯ

នូវដំណើរវិញ្ញាណ ។បេ។ នូវដំណើរសម្ផស្ស ។បេ។ ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះដំណើរសម្ផស្សជាបច្ច័យ ក៏ពុំ កាលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង ទៀយណាយ លះបង់ នូវវេទនានោះ គួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបាន ។ ក៏ពុំ កាលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង ទៀយណាយ លះបង់ នូវកាយនិងមនោ គួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបាន នូវធម្មារម្មណ៍ ។បេ។ នូវមនោវិញ្ញាណ ។បេ។ នូវមនោសម្ផស្ស ។បេ។ ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ ក៏ពុំ កាលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង ទៀយណាយ លះបង់ នូវវេទនានោះ គួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុកាលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង ទៀយណាយ លះបង់ នូវអាយតនៈទាំងពួងនេះឯង គួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបាន ។ ចប់សូត្រ ទី ៤ ។

(๒๙) สพฺพํ ภิกฺขเว อนภิญฺญาภิ อปริญฺญาภิ อวิราคยิ อปฺปหาภิ อภพฺพา ขยคามิยาย ฯ กิญฺจ ภิกฺขเว สพฺพํ อนภิญฺญาภิ อปริญฺญาภิ อวิราคยิ อปฺปหาภิ อภพฺพา ขยคามิยาย ฯ ยญฺจ ภิกฺขเว จกฺขุ เยน จ รูปา ยญฺจ จกฺขุวิญฺญาณาภิ เยน จ จกฺขุวิญฺญาณวิญฺญาตพฺพา ธมฺมา ฯเปฯ ยา จ ชิวฺหา เยน จ รสา ยญฺจ ชิวฺหาวิญฺญาณาภิ เยน จ ชิวฺหาวิญฺญาณวิญฺญาตพฺพา ธมฺมา ฯเปฯ โย จ มโน เยน จ ธมฺมา ยญฺจ มโนวิญฺญาณาภิ เยน จ มโนวิญฺญาณวิญฺญาตพฺพา ธมฺมา ฯ สพฺพนฺติ โข ภิกฺขเว สพฺพํ อนภิญฺญาภิ อปริญฺญาภิ อวิราคยิ อปฺปหาภิ อภพฺพา ขยคามิยาย ฯ

(๓๐) สพฺพนฺ(๑)ติ ภิกฺขเว อภิญฺญาภิ ปริญฺญาภิ วิราคยิ ปหาภิ ภพฺพา ขยคามิยาย ฯ กิญฺจ ภิกฺขเว สพฺพํ อภิญฺญาภิ ปริญฺญาภิ วิราคยิ ปหาภิ ภพฺพา ขยคามิยาย ฯ ยญฺจ ภิกฺขเว จกฺขุ เยน จ รูปา ยญฺจ จกฺขุวิญฺญาณาภิ

๑ ม. สพฺพนฺ ติ ฯ

[๒๙] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុកាលមិនដឹងច្បាស់ មិនកំណត់ដឹង មិនទៀយណាយ មិនលះបង់ នូវអាយតនៈទាំងពួង មិនគួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ កាលមិនដឹងច្បាស់ មិនកំណត់ដឹង មិនទៀយណាយ មិនលះបង់ នូវអាយតនៈទាំងពួង មិនគួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបាន តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុណាក្តី រូបណាក្តី ចក្ខុវិញ្ញាណណាក្តី ធម្មារម្មណ៍ណាដែលត្រូវដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ។ បេ ។ ជិវ្ហាណាក្តី រសណាក្តី ជិវ្ហាវិញ្ញាណណាក្តី ធម្មារម្មណ៍ណាដែលត្រូវដឹងដោយជិវ្ហាវិញ្ញាណក្តី ។ បេ ។ មនោណាក្តី ធម្មារម្មណ៍ណាក្តី មនោវិញ្ញាណណាក្តី ធម្មារម្មណ៍ណាដែលត្រូវដឹងដោយមនោវិញ្ញាណក្តី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ កាលមិនដឹងច្បាស់ មិនកំណត់ដឹង មិនទៀយណាយ មិនលះបង់ នូវអាយតនៈទាំងពួងនេះឯង មិនគួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបានឡើយ ។

[๓๐] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុកាលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង ទៀយណាយ លះបង់ នូវអាយតនៈទាំងពួង គួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុកាលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង ទៀយណាយ លះបង់ នូវអាយតនៈទាំងពួង គួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបាន តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុណាក្តី រូបណាក្តី ចក្ខុវិញ្ញាណ

เยน จกฺขุวิญฺญาณวิญฺญาตพฺพา ธมฺมา ๆเปฯ ยา จ ฆานิกา เยน ฆานสา ยตฺถ ฆานิกาวิญฺญาณานิ เยน จ ฆานิกาวิญฺญาณวิญฺญาตพฺพา ธมฺมา ๆเปฯ เยา จ มโนเยน จ ธมฺมา ยตฺถ มโนวิญฺญาณานิ เยน จ มโนวิญฺญาณวิญฺญาตพฺพา ธมฺมา ๆ ๙ธิ เขา ภิกฺขเว สพฺเพ อภิชานิ ปริชานิ วิภชยิ ปชหิ ภาเวสิ ตสฺมา ตุมฺเหปิ ภิกฺขเว สพฺเพ อภิชานาถ ปริชานาถ วิภชถ ปชหถ ภาเวถ ๆ ปญฺหิ ๆ

(๓๑) ฉวิโย สุตฺตา ๆ ฉกฺกา สมยา ภควา กยาย วิหรติ กยาสมีเส สงฺเฆ ภิกฺขุสหาเสฺส ๆ ตตฺร เขา ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ สพฺเพ ภิกฺขเว อาทิตฺตา ๆ กิญฺจ ภิกฺขเว สพฺเพ อาทิตฺตา ๆ จกฺขุ ภิกฺขเว อาทิตฺต รูปา อาทิตฺตา จกฺขุวิญฺญาณ อาทิตฺต จกฺขุสมฺผสฺสา อาทิตฺตา ยมฺปิทฺ จกฺขุสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตฺ สุขิ ปิ ทุกฺขิ ปิ อทุกฺขมสุขิ ปิ

ណាក្តី ធម្មារម្មណ៍ណាដែលត្រូវដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ។ បេ ។ ដំហូ
ណាក្តី រសណាក្តី ដំហូវិញ្ញាណណាក្តី ធម្មារម្មណ៍ណាដែលត្រូវដឹង
ដោយដំហូវិញ្ញាណក្តី ។ បេ ។ មនោណាក្តី ធម្មារម្មណ៍ណាក្តី មនោ-
វិញ្ញាណណាក្តី ធម្មារម្មណ៍ណាដែលត្រូវដឹងដោយមនោវិញ្ញាណក្តី ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ កាលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង នឿយណាយ
លះបង់ នូវអាយតនៈទាំងពួងនេះឯង គួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបាន ។
ចប់សូត្រ ទី ៥ ។

[៣១] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅជិតស្រុកក្នុងស្រុកឈ្មោះគយាសីសៈ ជាមួយនឹង
ភិក្ខុ ១.០០០ រូប ។ ក្នុងទីនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅ
ភិក្ខុទាំងឡាយមកថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រឿងទាំងពួងជារបស់ក្តៅ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រឿងទាំងពួងជារបស់ក្តៅ គឺអ្វីខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ចក្ខុជារបស់ក្តៅ រូបជារបស់ក្តៅ ចក្ខុវិញ្ញាណជារបស់ក្តៅ
ចក្ខុសម្ផស្សជារបស់ក្តៅ ទោះបីវេទនាណាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិន
មែនទុក្ខមិនមែនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ

តម្បិ អាធិដ្ឋំ ។ តេសេន អាធិដ្ឋំ ។ ភគវន្តំនា នោសវន្តំនា
មោហវន្តំនា អាធិដ្ឋំ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោ-
កេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ នោមនស្សេហិ ឧបាយា-
សេហិ អាធិដ្ឋន្តិ វតាមិ ។ បេ ។ ជិវ្ហា អាធិដ្ឋា រសា
អាធិដ្ឋា ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ អាធិដ្ឋំ ជិវ្ហាសម្ផស្សេ អាធិដ្ឋា
យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា
ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អាធិដ្ឋំ ។ តេសេន អា-
ធិដ្ឋំ ។ ភគវន្តំនា នោសវន្តំនា មោហវន្តំនា អាធិដ្ឋំ ជាតិ-
យា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ
នោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ អាធិដ្ឋន្តិ វតាមិ ។ បេ ។
មនោ អាធិដ្ឋា ធម្មា អាធិដ្ឋា មនោវិញ្ញាណំ អាធិដ្ឋំ

เวทนาเป็นทุกข์ไฉนหนอ ๆ ภิกษุทั้งหลาย ๆ ตถาคตกล่าวไว้ว่า ภิกษุ
ทั้งหลาย เพราะความกำหนัด เพราะความขัดเคือง เพราะความหลง ภิกษุ
ทั้งหลาย เพราะความเกิด เพราะความแก่ เพราะความตาย เพราะความ
โศก เพราะความร่ำไรรำพัน เพราะความทุกข์กาย เพราะ
ความทุกข์ใจ เพราะความคับแค้นใจ ๆ ฯลฯ
อนัตตาเป็นของว่างเปล่า ไม่เป็นของว่างเปล่า ธาตุวิญญาณเป็นของว่างเปล่า ธาตุ-
สัมผัสเป็นของว่างเปล่า เพราะเวทนาใด เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี ไม่
ใช่ทุกข์ไม่ใช่สุขก็ดี ที่เกิดขึ้นเพราะ เพราะธาตุสัมผัสเป็นปัจจัย
เวทนานั้นก็เป็นของว่างเปล่าไปด้วย ๆ ภิกษุเพราะเหตุไร ๆ ตถาคตกล่าวว่า
ภิกษุเพราะความกำหนัด เพราะความขัดเคือง เพราะความหลง ภิกษุ
ทั้งหลาย เพราะความเกิด เพราะความแก่ เพราะความตาย เพราะความ
โศก เพราะความร่ำไรรำพัน เพราะความทุกข์กาย เพราะความ
ทุกข์ใจ เพราะความคับแค้นใจ ๆ ฯลฯ
มโนเป็นของว่างเปล่า ธรรมารมณ์เป็นของว่างเปล่า มโนวิญญาณเป็นของว่างเปล่า

មនោសម្ផស្សោ អាយតនំ យេ ច្ចិំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា
ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ ឯ ទុក្ខំ ឯ អទុក្ខមសុខំ ឯ
តម្ប អាធិត្តំ ។ តេន អាធិត្តំ ។ ឯកត្តិយា ឆោសត្តិយា
មោមាត្តិយា អាធិត្តំ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោ-
កេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ឆោមនស្សេហិ ឧបាយា-
សេហិ អាធិត្តន្តិ វទាមិ ។ ឯវំបស្សំ តំក្ខវេ សុតវា អរិ-
យសាវកោ ចក្ខុស្មឹបិ និព្ពិន្ទតិ រូបេសុបិ និព្ពិន្ទតិ ចក្ខុ-
វិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ ចក្ខុសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ យម្ប្ជិំ
ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ ឯ ទុក្ខំ
ឯ អទុក្ខមសុខំ ឯ តស្មឹបិ និព្ពិន្ទតិ ។ បេ ។ យម្ប្ជិំ
មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ ឯ
ទុក្ខំ ឯ អទុក្ខមសុខំ ឯ តស្មឹបិ និព្ពិន្ទតិ និព្ពិន្ទ

មនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះក៏ជារបស់ក្តៅដែរ ។ ក្តៅដោយអ្វី ។ តថាគតពោលថា ក្តៅដោយភ្លើងគឺរាគៈ ដោយភ្លើងគឺទោសៈ ដោយភ្លើងគឺមោហៈ ក្តៅដោយសេចក្តីកើត ដោយសេចក្តីគ្រាំគ្រា ដោយសេចក្តីស្លាប់ ដោយសេចក្តីសោក ដោយសេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ដោយសេចក្តីទុក្ខកាយ ដោយសេចក្តីទុក្ខចិត្ត ដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តខ្លាំងពេក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័ក ជាអ្នកចេះដឹង បានយល់ឃើញយ៉ាងនេះហើយ ក៏នឿយណាយនឹងចក្ខុផង នឿយណាយនឹងរូបផង នឿយណាយនឹងចក្ខុវិញ្ញាណផង នឿយណាយនឹងចក្ខុសម្ផស្សផង ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ ក៏នឿយណាយនឹងវេទនានោះផង ។ បេ ។ ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ ក៏នឿយណាយនឹងវេទនានោះផង កាលបើនឿយណាយ

กิญฺจนิ กิกาโร กิมุกฺขนิ ฯ กิมุกฺขสฺมึ กิมุกฺขมฺหิ กิมุ ขนิ

โยคนิ ฯ ขีณาสว ชาติ ปุริสนิ ตฺรปฺปจฺจยนิ ตสฺส ตสฺ-

ฌายึ ชาตปุ ตฺตสฺสาติ ปชาชาตีติ ฯ ตถเภว

ตถาว ฯ อตฺตมนา เต ภิกฺขู ภควโต ภาสิตนิ อภิ-

ชฺชุ ฯ ตสฺมาสฺมึ ฐ ปน เวยฺยากรณาสฺมึ ตญฺญาเณ

ตสฺส ภิกฺขุสหสฺสสฺส อนุปาทาย อาสวาหิ

จิตฺตานิ วิมุจฺจึสูติ ฯ ฉฏฺโ ฯ

ក៏ប្រាសចាតតរម្រក ព្រោះប្រាសចាកតរម្រក បិត្តក៏ផុតស្រឡះ (ចាក អាសវៈ) ។ កាលបើបិត្តផុតស្រឡះហើយ ញាណក៏កើតឡើងថា បិត្តផុតស្រឡះហើយ ។ (អរិយសាវ័កនោះ) ក៏ដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយធម៌អញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ច អញក៏បានធ្វើរួចហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ច នេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់កាសិតនេះហើយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រេកអរ រីករាយនឹងកាសិតនៃព្រះមានព្រះភាគ ។ នាកាលវេយ្យាករណ៍ (ព្រះសូត្រឥតមានគាថា) នេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគកំពុងត្រាស់ទេសនា បិត្តរបស់ភិក្ខុទាំង ១.០០០ រូបនោះ ក៏បានផុតស្រឡះហើយចាកអាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះការមិនប្រកាន់មាំ ។ ចប់សូត្រ ទី ៦ ។

(๓๒) ฯវំ ម្មេ สុตំ ฯ ឯกំ สมยំ ภគวา ภគ-

โต วิหรតិ เวฬุวเน กลន្ទกนิวาเป ฯ តត្រ โข

ภគวา ภิក្ขូ អាมន្តេสិ สพ្ពំ ภិក្ខវេ អន្ធភូតំ ฯ ภិញ្ញ

ภិក្ខវេ สพ្ពំ អន្ធភូតំ ฯ จក្ខុំ ภិក្ខវេ អន្ធភូតំ រូបา អន្ធ-

ภូតา จក្ខុវិញ្ញាណំ អន្ធភូតំ จក្ខុសម្ផស្សោ អន្ធភូតោ

យមិទំ จក្ខុសម្ផស្សបច្ចยา อุប្បជ្ជតិ เวទยิតំ สុខំ

ภ ទុក្ខំ ภ អទុក្ខมสុខំ ภ តมฺป អន្ធភូតំ ฯ โกธ

អន្ធភូតំ ฯ ជាតិយา ឥกយ มរណេน សោเกหิ បរិเទ-

วេหิ ទុក្ខេหิ โทมនស្សេหิ อุปายาเสหิ អន្ធភូតន្តិ

วទាមិ ฯเป ฯ ជិវ្ហា អន្ធភូតា រសา អន្ធភូតា ជិវ្ហា-

(៣២) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះ
ភាគទ្រង់គង់ក្នុងវត្តវេឡុវ័ន ជាកលន្ទកនិវាបស្ថាន ដែតក្រុងពជគ្រឹះ ។
ក្នុងទីនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមកថា
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វត្តុទាំងពួង ជារបស់ខ្ញាក់ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
វត្តុទាំងពួង ជារបស់ខ្ញាក់ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុ
ជារបស់ខ្ញាក់ រូបជារបស់ខ្ញាក់ ចក្ខុវិញ្ញាណជារបស់ខ្ញាក់ ចក្ខុសម្ផស្សជា
របស់ខ្ញាក់ ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិនមែន
សុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះក៏ជា
របស់ខ្ញាក់ ។ ជារបស់ខ្ញាក់ដោយអ្វី ។ តថាគតពោលថា ជារបស់ខ្ញាក់
ដោយសេចក្តីកើត សេចក្តីគ្រាំគ្រា សេចក្តីស្លាប់ សេចក្តីសោក សេច-
ក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីទុក្ខកាយ សេចក្តីទុក្ខចិត្ត សេចក្តីចង្អៀត
ចង្អល់ចិត្តទាំងឡាយ ។ បេ ។ ជិវ្ហាជារបស់ខ្ញាក់ រសជារបស់ខ្ញាក់ ជិវ្ហា-

វិញ្ញាណំ អនុភូតំ ជិឝ្ឆាសហគតេសុ អនុភូតោ យមហំ ជិឝ្ឆាសហគតសុខ្ខយា ឧបច្ឆិន្នំ វេទយិតំ សុខំ ឯ ទុក្ខំ ឯ អទុក្ខមសុខំ ឯ តមហំ អនុភូតំ ។ កោឝ អនុភូតំ ។ ជាតិយា ឧភយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ អនុភូតន្តិ វទាមិ ។បេ។ មនោ អនុភូតោ ឆម្មា អនុភូតា មនោ-វិញ្ញាណំ អនុភូតំ មនោសម្ផស្សេ អនុភូតោ យមហំ មនោសម្ផស្សជឝ្ជយា ឧបច្ឆិន្នំ វេទយិតំ សុខំ ឯ ទុក្ខំ ឯ អទុក្ខមសុខំ ឯ តមហំ អនុភូតំ ។ កោឝ អនុភូតំ ។ ជាតិយា ឧភយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ អនុភូតន្តិ វទាមិ ។ ឯវំ បស្សំ ភិក្ខវេ សុតវា អរិយ-សាវកោ ចក្ខុស្មឹបិ និព្ពិន្ទតិ ចក្ខុវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ

วิញ្ញាណជារបស់ខ្ញុំ ដ៏ហ្មត់សម្ផស្សជារបស់ខ្ញុំ វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះដ៏ហ្មត់សម្ផស្ស ជាបច្ច័យ វេទនានោះជារបស់ខ្ញុំ ។ ជារបស់ខ្ញុំដោយអ្វី ។ តថាគតពោលថា ជារបស់ខ្ញុំ ដោយសេចក្តីកើត សេចក្តីគ្រាំគ្រា សេចក្តីស្លាប់ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីទុក្ខកាយ សេចក្តីទុក្ខចិត្ត សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តទាំងឡាយ ។ បេ ។ មនោជារបស់ខ្ញុំ ធម្មារម្មណ៍ជារបស់ខ្ញុំ មនោវិញ្ញាណជារបស់ខ្ញុំ មនោសម្ផស្សជារបស់ខ្ញុំ ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះក៏ជារបស់ខ្ញុំ ។ ជារបស់ខ្ញុំដោយអ្វី ។ តថាគតពោលថា ជារបស់ខ្ញុំ ដោយសេចក្តីកើត សេចក្តីគ្រាំគ្រា សេចក្តីស្លាប់ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីទុក្ខកាយ សេចក្តីទុក្ខចិត្ត សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័ក ជាអ្នកចេះដឹង យល់ឃើញយ៉ាងនេះ ក៏ទៀបណាយនឹងចក្ខុផង នៅឡើយណាយនឹងចក្ខុវិញ្ញាណផង

จกฺขุสมฺผสฺสปจฺจยา เวทยิตํ สุขํ ปิ ทุกฺขํ ปิ อทุกฺขมสุขํ ปิ ตสฺมึ ขเณ วิชฺชติ อตฺถิตา วิชฺชติ ฯ ตสฺมึ ขเณ วิชฺชติ อตฺถิตา ปญฺญายติ ฯ ตสฺมึ ขเณ วิชฺชติ อตฺถิตา ปญฺญายติ ตสฺมึ ขเณ ตสฺส ปุคฺคลสฺส ตสฺส ปุคฺคลสฺส ตสฺมึ ขเณ

នឿយណាយនឹងចក្ខុសម្ផស្សផង ។បេ។ ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ ក៏នឿយណាយនឹងវេទនានោះឯង កាលបើនឿយណាយ ក៏ប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះតែការប្រាសចាកតម្រេក ចិត្តក៏ផុតស្រឡះ ។ កាលបើចិត្តផុតស្រឡះ ញាណក៏កើតឡើងថា ចិត្តផុតស្រឡះហើយ ។ (អរិយសាវ័កនោះ) ក៏ដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយធម៌អញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ចអញបានធ្វើរួចហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ៧ ។

[៣៣] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត នឹងសំដែងទូរបដិបទាដ៏សមគួរដល់ការដកឡើងព្រមទូរសេចក្តីសំគាល់វត្តទាំងពួង ដល់អ្នកទាំងឡាយ ។ ចូរស្តាប់ទូរបដិបទានោះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យប្រពៃ តថាគតនឹងសំដែង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុរបដិបទាដ៏សមគួរដល់ការដកឡើងព្រមទូរសេចក្តីសំគាល់វត្តទាំងពួងនោះ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាល

ចក្ខុំ ន មញ្ញតិ ចក្ខុស្មឹ ន មញ្ញតិ ចក្ខុនោ ន មញ្ញតិ
ចក្ខុំ មេតិ ន មញ្ញតិ ។ រូបេ ន មញ្ញតិ រូបេសុ ន មញ្ញ-
តិ រូបនោ ន មញ្ញតិ រូបា មេតិ ន មញ្ញតិ ចក្ខុវិញ្ញា-
ណំ ន មញ្ញតិ ចក្ខុវិញ្ញាណស្មឹ ន មញ្ញតិ ចក្ខុវិញ្ញាណ-
នោ ន មញ្ញតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ មេតិ ន មញ្ញតិ ចក្ខុ-
សម្ផស្សំ ន មញ្ញតិ ចក្ខុសម្ផស្សស្មឹ ន មញ្ញតិ ចក្ខុ-
សម្ផស្សនោ ន មញ្ញតិ ចក្ខុសម្ផស្សា មេតិ ន មញ្ញតិ
យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ
វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន មញ្ញតិ តស្មឹបិ
ន មញ្ញតិ តតោបិ ន មញ្ញតិ តំ មេតិ ន មញ្ញតិ
។បេ។ ជិវ្ហំ ន មញ្ញតិ ជិវ្ហាយ ន មញ្ញតិ ជិវ្ហាតោ
ន មញ្ញតិ ជិវ្ហា មេតិ ន មញ្ញតិ រសេ ន មញ្ញតិ

សព្វវិគ្គ ទី ៣

កិកូតំាង់ឡាយ កិកូកង់សាសនានេះ មិនសំគាល់នូវចក្ខុ មិនសំគាល់កង់ក្នុ
ចក្ខុ មិនសំគាល់ដោយចក្ខុ មិនសំគាល់ថាចក្ខុជារបស់អញ ។ មិនសំ-
គាល់នូវរូបតំាង់ឡាយ មិនសំគាល់កង់រូបតំាង់ឡាយ មិនសំគាល់ដោយ
រូប មិនសំគាល់ថារូបតំាង់ឡាយជារបស់អញ មិនសំគាល់នូវចក្ខុវិញ្ញាណ
មិនសំគាល់កង់ចក្ខុវិញ្ញាណ មិនសំគាល់ដោយចក្ខុវិញ្ញាណ មិនសំគាល់
ថាចក្ខុវិញ្ញាណជារបស់អញ មិនសំគាល់នូវចក្ខុសម្ផស្ស មិនសំគាល់កង់
ចក្ខុសម្ផស្ស មិនសំគាល់ដោយចក្ខុសម្ផស្ស មិនសំគាល់ថាចក្ខុសម្ផស្ស
ជារបស់អញ ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិន
មែនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ ក៏មិនសំគាល់
នូវវេទនានោះផង មិនសំគាល់កង់វេទនានោះផង មិនសំគាល់ដោយ
វេទនានោះផង មិនសំគាល់ថាវេទនានោះជារបស់អញ ។ បេ ។ មិន
សំគាល់នូវអណ្តាត មិនសំគាល់កង់អណ្តាត មិនសំគាល់ដោយអណ្តាត
មិនសំគាល់ថាអណ្តាតជារបស់អញ មិនសំគាល់នូវរសតំាង់ឡាយ

វេសុ ន មញ្ញតិ វេសោ ន មញ្ញតិ វេសា មេតំ ន
មញ្ញតិ ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ន មញ្ញតិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណស្មិំ ន
មញ្ញតិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណតោ ន មញ្ញតិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ មេតំ
ន មញ្ញតិ ជិវ្ហាសម្ផស្សំ ន មញ្ញតិ ជិវ្ហាសម្ផស្សស្មិំ ន
មញ្ញតិ ជិវ្ហាសម្ផស្សតោ ន មញ្ញតិ ជិវ្ហាសម្ផស្សា មេតំ
ន មញ្ញតិ ។ យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ
វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន
មញ្ញតិ តស្មិំបិ ន មញ្ញតិ តតោបិ ន មញ្ញតិ តំ មេតំ
ន មញ្ញតិ ។បេ។ មនំ ន មញ្ញតិ មនស្មិំ ន មញ្ញតិ
មនតោ ន មញ្ញតិ មនោ មេតំ ន មញ្ញតិ ។ ធម្មេ ន
មញ្ញតិ ធម្មេសុ ន មញ្ញតិ ធម្មតោ ន មញ្ញតិ ធម្មា
មេតំ ន មញ្ញតិ ។ មនោវិញ្ញាណំ ន មញ្ញតិ មនោវិញ្ញា-
ណស្មិំ ន មញ្ញតិ មនោវិញ្ញាណតោ ន មញ្ញតិ មនោ-
វិញ្ញាណំ មេតំ ន មញ្ញតិ ។ មនោសម្ផស្សំ ន មញ្ញតិ

មិនសំគាល់កង់វេសាំងឡាយ មិនសំគាល់ដោយវេ មិនសំគាល់ថា
វេសាំងឡាយជារបស់អញ ។ មិនសំគាល់នូវដីកាវិញ្ញាណ មិនសំ-
គាល់កង់ដីកាវិញ្ញាណ មិនសំគាល់ដោយដីកាវិញ្ញាណ មិនសំគាល់ថា
ដីកាវិញ្ញាណជារបស់អញ មិនសំគាល់នូវដីកាសម្ផស្ស មិនសំគាល់កង់
ដីកាសម្ផស្ស មិនសំគាល់ដោយដីកាសម្ផស្ស មិនសំគាល់ថាដីកាសម្ផស្ស
ជារបស់អញ ។ ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែន
ទុក្ខមិនមែនសុខក្តី ដែលតើតឡើង ព្រោះដីកាសម្ផស្សជាបច្ច័យ ក៏មិន
សំគាល់នូវវេទនានោះផង មិនសំគាល់កង់វេទនានោះផង មិនសំគាល់
ដោយវេទនានោះផង មិនសំគាល់ថាវេទនានោះជារបស់អញ ។ បេ ។
មិនសំគាល់នូវមនោ មិនសំគាល់កង់មនោ មិនសំគាល់ដោយមនោ មិន
សំគាល់ថាមនោជារបស់អញ ។ មិនសំគាល់នូវធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយ
មិនសំគាល់កង់ធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយ មិនសំគាល់ដោយធម្មារម្មណ៍ មិន
សំគាល់ថាធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយជារបស់អញ ។ មិនសំគាល់នូវមនោ-
វិញ្ញាណ មិនសំគាល់កង់មនោវិញ្ញាណ មិនសំគាល់ដោយមនោវិញ្ញាណ
មិនសំគាល់ថាមនោវិញ្ញាណជារបស់អញ ។ មិនសំគាល់នូវមនោសម្ផស្ស

មនោសម្ផស្សស្ស ន មញ្ញតិ មនោសម្ផស្សតោ ន មញ្ញតិ
មនោសម្ផស្សវ មេតំ ន មញ្ញតិ ។ យម្បិ មនោ-
សម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា
អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន មញ្ញតិ តស្មិំបិ ន មញ្ញតិ
តតោបិ ន មញ្ញតិ តំ មេតំ ន មញ្ញតិ ។ សព្ពំ ន
មញ្ញតិ សព្ពស្មិំ ន មញ្ញតិ សព្ពតោ ន មញ្ញតិ សព្ពំ
មេតំ ន មញ្ញតិ ។ សោ ឯវំ អមញ្ញមានោ ន ច កិញ្ចិ
លោកេ ឧបាទិយតិ អនុបាទិយំ ន បរិតស្សតិ អបរិ-
តស្សំ បច្ចត្តញ្ញេវ បរិនិព្ពាយតិ ខីណា ជាតិ វុសិតំ
ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ
បជានាតិ ។ អយំ ខោ សា កិរិយវេ សព្ពមញ្ញិត-
សម្មុក្ខាតសារុប្បា បដិបទាតិ ។ អដ្ឋមំ ។

สฬายตนวิภังคสูตร ที่ ๓

มิនสំគាល់កង់មនោសម្ផស្ស មិនសំគាល់ដោយមនោសម្ផស្ស មិនសំ-
គាល់ថាមនោសម្ផស្សជារបស់អញ ។ ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី
ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោ-
សម្ផស្សជាបច្ច័យ មិនសំគាល់នូវវេទនានោះផង មិនសំគាល់កង់វេទនា
នោះផង មិនសំគាល់ដោយវេទនានោះផង មិនសំគាល់ថាវេទនានោះ
ជារបស់អញ ។ មិនសំគាល់នូវតណ្ហាផង មិនសំគាល់កង់តណ្ហាផង
មិនសំគាល់ដោយតណ្ហាផង មិនសំគាល់ថាតណ្ហាជារបស់អញ ។
លុះភិក្ខុនោះ មិនសំគាល់យ៉ាងនេះ ក៏មិនបានប្រកាន់ នូវអ្វីតិចតួច
ក្នុងលោក កាលបើមិនប្រកាន់ ក៏មិនតក់ស្លុត កាលបើមិនតក់ស្លុត ក៏
រលត់ចំពោះខ្លួនឯង បានដឹងច្បាស់ថា ជាតិរបស់អញអស់ហើយ ព្រហ្ម-
ចរិយធម៌អញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ចអញបានធ្វើរួច
ហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិន
មានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯង ហៅថាបដិបទា ដ៏សមគួរ
ដល់ការដកឡើងព្រមនូវសេចក្តីសំគាល់តណ្ហាផង ។ ចប់សូត្រ ទី ៨ ។

(๓๓) สพฺพมาคนฺตฺวาติ สพฺพมาคนฺตฺวา ภควโต สนฺติกเมว
ปฏิปชฺชึสุ เอวมสฺสาติ สุณาตุ ฯ เอตมตฺถนฺติ
สาสเน สพฺพมาคนฺตฺวา สมฺปาปุณนภาวนฺติ ฯ
๕๘ สกฺกาเยติ สกฺกา ตนฺนิ ฉ มญฺจาติ ตนฺนิสฺสิ ฉ
มญฺจาติ ตนฺนิสา ฉ มญฺจาติ ตนฺนิ เยติ ฉ มญฺจาติ ฯ
ภูเย ฉ มญฺจาติ ฯ ตนฺนิวิญฺญาณนฺติ ฉ มญฺจาติ ฯ
ตนฺนิสมฺผสฺสนฺติ ฉ มญฺจาติ ฯ ยมฺปิทนฺติ ตนฺนิสมฺผสฺสปฺป-
ภุยา ฉปฺปฏิสิ เวทยิตนฺติ สุขนฺติ ปิ ทุกฺขนฺติ ปิ อทุกฺขม-
สุขนฺติ ปิ ตมฺปิ ฉ มญฺจาติ ตสฺมิปิ ฉ มญฺจาติ ตนฺนิ
ฉ มญฺจาติ ตนฺนิ เยติ ฉ มญฺจาติ ฯ ยนฺติ ปิ กิญฺจาเย มญฺ-
ญาติ ยสฺมิ มญฺจาติ ยนฺนิ มญฺจาติ ยนฺนิ เยติ มญฺจาติ
ตนฺนิ นนฺติ เยนาติ อญฺญา อญฺญาการี ภาวสิทฺธา
ลาเภนาติ ภาเยน อภินิวิสิตฺวา ฯเป๎ ฯ ปิปฺปิ ฉ มญฺจาติ

(៣៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែង នូវបដិបទា ជាទីសប្បាយដល់ការដកឡើងព្រមនូវសេចក្តីសំគាល់វត្តទាំងពួង ដល់អ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរស្តាប់នូវបដិបទានោះចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បដិបទា ជាទីសប្បាយដល់ការដកឡើងព្រមនូវសេចក្តីសំគាល់វត្តទាំងពួងនោះ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មិនសំគាល់នូវចក្ខុ មិនសំគាល់ក្នុងចក្ខុ មិនសំគាល់ដោយចក្ខុ មិនសំគាល់ថាចក្ខុជារបស់អញ ។ មិនសំគាល់នូវរូបទាំងឡាយ ។ មិនសំគាល់នូវចក្ខុវិញ្ញាណ ។ មិនសំគាល់នូវចក្ខុសម្ផស្ស ។ ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ ក៏មិនសំគាល់នូវវេទនានោះផង មិនសំគាល់ក្នុងវេទនានោះផង មិនសំគាល់ដោយវេទនានោះផង មិនសំគាល់ថាវេទនានោះជារបស់អញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះថា ភិក្ខុសំគាល់នូវអារម្មណ៍ណា សំគាល់ក្នុងអារម្មណ៍ណា សំគាល់ដោយអារម្មណ៍ណា សំគាល់ថាអារម្មណ៍ណាជារបស់អញ អារម្មណ៍នោះ តើតឡើងព្រោះសេចក្តីសំគាល់នោះ សត្វលោកដែលជាប់កង្វក់តណ្ហា មានសេចក្តីប្រែប្រួលផ្សេង ។ រមែងត្រេកអរនឹងតណ្ហាប៉ុណ្ណោះឯង ។ បេ ។ មិនសំគាល់នូវជិវ្ហា

สพฺพาคฺคา ตติยา

ฉิชฺชเย ฉ ปญฺจ ฉิชฺชเร ฉิชฺชเร ฉ ปญฺจ ฉิชฺชิ เปตฺวา ฉ
ปญฺจ ฯ เอเส ฉิชฺชิตฺวา ฉ ฉิชฺชิตฺวา ฉ ปญฺจ ฯ
ยมฺปิ ฉิชฺชิตฺวา ฉิชฺชิตฺวา ฉุปฺปชฺชเต เวทยิตํ สุขํ
ก ทุกฺขํ ก อทุกฺขมสุขํ ก ตมฺปิ ฉ ปญฺจ ตสฺมิญฺจ ฉ
ปญฺจ ตโตปิ ฉ ปญฺจ ตโต เปตฺวา ฉ ปญฺจ ฯ ยถา หิ
กตฺวา ปญฺจ ยสฺมิ ปญฺจ ยโต ปญฺจ ยถา ปญฺจ เปตฺวา
ปญฺจ ตโต ตโต ปโยเค อญฺญา อญฺญาภาวี ภาวสทฺทา
ลาภาทโย ภาเวว อภิธียนฺเต ฯเปฯ มโน ฉ ปญฺจ
มนสฺมิ ฉ ปญฺจ มนโต ฉ ปญฺจ มนโต เปตฺวา ฉ
ปญฺจ ฉฏฺเ มนาวิญฺญาณํ มนาสมฺผสฺโส ฉ ปญฺจ ฯ
ยมฺปิ มนาสมฺผสฺสชฺชา ฉุปฺปชฺชเต เวทยิตํ สุขํ
ก ทุกฺขํ ก อทุกฺขมสุขํ ก ตมฺปิ ฉ ปญฺจ ตสฺมิญฺจ
ฉ ปญฺจ ตโตปิ ฉ ปญฺจ ตโต เปตฺวา ฉ ปญฺจ ฯ

សព្វវារគ្គ ទី ៣

មិនសំគាល់កង់ដ៏ក្រៅ មិនសំគាល់ដោយដ៏ក្រៅ មិនសំគាល់ថាដ៏ក្រៅជារបស់អញ ។ មិនសំគាល់ នូវសេចក្តីឆ្លាយ នូវដ៏ក្រៅវិញ្ញាណ នូវដ៏ក្រៅសម្ផ័ស្ស ។ ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះដ៏ក្រៅសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ មិនសំគាល់នូវវេទនានោះផង មិនសំគាល់កង់វេទនានោះផង មិនសំគាល់ដោយវេទនានោះផង មិនសំគាល់ថាវេទនានោះជារបស់អញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះថា ភិក្ខុ សំគាល់នូវអារម្មណ៍ណា សំគាល់កង់អារម្មណ៍ណា សំគាល់ដោយអារម្មណ៍ណា សំគាល់នូវអារម្មណ៍ណាថាជារបស់អញ អារម្មណ៍នោះ កើតឡើងព្រោះសេចក្តីសំគាល់នោះ សត្វលោកដែលជាប់កង់កពមានសេចក្តីប្រែប្រួលផ្សេងៗ រមែងត្រេកអរនឹងកពប៉ុណ្ណោះឯង ។ បេ ។ មិនសំគាល់នូវមនោ មិនសំគាល់កង់មនោ មិនសំគាល់ដោយមនោ មិនសំគាល់ថាមនោជារបស់អញ មិនសំគាល់ នូវធម្មារម្មណ៍ នូវមនោវិញ្ញាណ នូវមនោសម្ផ័ស្ស ។ ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ ក៏មិនសំគាល់នូវវេទនានោះផង មិនសំគាល់កង់វេទនានោះផង មិនសំគាល់ដោយវេទនានោះផង មិនសំគាល់ថាវេទនានោះជារបស់អញ ។

ยถา หิ ภิกฺขเว มญฺญติ ยสฺมึ หิ มญฺญติ ยตฺถ มญฺญติ
ยถา เมตฺต มญฺญติ ตตฺถ ตถา เหาติ อญฺญถา อญฺญถาภาวี
ภวสตฺตา โลกสฺมึ ภวเมว อภินนฺทติ ฯ ยาวตา ภิกฺขเว
ขนฺธาตุอายตนา ตตฺร ปิ น มญฺญติ ตสฺมึ ปิ น มญฺญติ
ตตฺถปิ น มญฺญติ ตโต เมตฺต น มญฺญติ ฯ สา ฌ
อมญฺญมานา น ภิกฺขเว โลกสฺมึ อุปาทิยติ อนุปาทิยมาน
น ปริตสฺสติ อปริตสฺสนฺ ปจฺจตฺตญฺเว ปรินิพฺพายติ ขีณา
ชาติ วุสิตพฺรหฺมจริยนฺ กตกรณียนฺ นาปรนฺ อิตฺถตฺ-
ยาติ ปชานาติ ฯ อยนฺ หิ สา ภิกฺขเว สตฺตมญฺญิต-
สมุคฺฆาตสมฺภวา ปฏิปทาติ ฯ ฉฏฺฐนฺ ฯ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះថា ភិក្ខុសំគាល់នូវអារម្មណ៍ណា សំគាល់ក្នុងអារម្មណ៍ណា សំគាល់ដោយអារម្មណ៍ណា សំគាល់ថាអារម្មណ៍ណាជារបស់អញ អារម្មណ៍នោះ តើតឡើងព្រោះសេចក្តីសំគាល់នោះ សត្វលោកដែលជាប់កងកត មានសេចក្តីប្រែប្រួលផ្សេង ។ រមែងត្រេកអរនឹងកតប៉ុណ្ណោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ខន្ធ ជាតុ អាយតនៈ ទាំងប៉ុន្មាន ភិក្ខុ មិនសំគាល់នូវខន្ធ ជាតុ អាយតនៈនោះផង មិនសំគាល់ក្នុងខន្ធ ជាតុ អាយតនៈនោះផង មិនសំគាល់ដោយខន្ធ ជាតុ អាយតនៈនោះផង មិនសំគាល់ថាខន្ធ ជាតុ អាយតនៈនោះជារបស់អញ ។ កាលបើភិក្ខុនោះមិនសំគាល់យ៉ាងនេះ ក៏មិនប្រកាន់នូវអារម្មណ៍តិចតួចក្នុងលោកឡើយ កាលបើមិនប្រកាន់ ក៏មិនតក់ស្លុត កាលបើមិនតក់ស្លុត ក៏រលត់ចំពោះខ្លួនឯង រមែងដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយធម៌អញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ចអញបានធ្វើរួចហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯង ហៅថាបដិបទា ជាទីសប្បាយដល់ការដកឡើងព្រមនូវសេចក្តីសំគាល់តែទាំងពួង ។ ចប់សូត្រ ទី ៩ ។

(๓๘) สพฺพมญฺเ็ตสมฺปุคฺคเลสฺวายํ เม อิจฺฉาวิ
ปฏิปตฺติ เอวมิสฺสาปิ สุขาปิ ฯ เอกจฺเจ ปน สตฺ
ถิกฺขาวิ สพฺพมญฺเ็ตสมฺปุคฺคเลสฺวา ปฏิปตฺติ ฯ สุ
ขี มญฺเ ถิกฺขาวิ ตสฺมิ ฉนฺโท ปิ อนิจฺโจ ปิ ฯ อนิจฺโจ
เอว ฯ ยถา ปนานิจฺโจ ทุกฺโข ปิ สุโข ปิ ฯ ทุกฺโข
เอว ฯ ยถา ปนานิจฺโจ ทุกฺโข วิปริณามธมฺโม เอวญฺจ ทุ
สุ สมนุปสฺสิสฺสามิ ฯสิ มม ฯสาหามสฺมิ ฯสา เม
อตฺตาติ ฯ เอว เหตสฺ เอว ฯ ฯเป ฯ ตสฺมา ฯเป ฯ ตสฺมิ-
ญาณาปิ ฯ ตสฺมิสมฺผสฺสา ปิจฺฉา ปิ อนิจฺฉา ปิติ ฯ
อนิจฺฉา เอว ฯเป ฯ ยมฺปิทํ ตสฺมิสมฺผสฺสปจฺจยา
อุปฺปชฺชติ เวทยิตสฺ สุขา ปิ ทุกฺขา ปิ อทุกฺขมสุขา ปิ
ตมฺปิ อนิจฺจา ปิ อนิจฺจา ปิติ ฯ อนิจฺจา เอว ฯ ยถา ปนานิจฺจา

(៣៥) ម្នាលកិកុតាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែង នូវបដិបទា ជាទីសប្បាយដល់ការដកឡើងព្រមនូវសេចក្តីសំគាល់វត្តុតាំងពួង ដល់អ្នកតាំងឡាយ អ្នកតាំងឡាយចូរស្តាប់នូវបដិបទានោះចុះ ។ ម្នាលកិកុតាំង-ឡាយ ចុះបដិបទា ជាទីសប្បាយដល់ការដកឡើងព្រមនូវសេចក្តីសំគាល់វត្តុតាំងពួងនោះ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលកិកុតាំងឡាយ អ្នកតាំងឡាយសំគាល់នូវសេចក្តីនោះដូចម្តេច ចក្ខុទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះបើសំណាមិនទៀង បើសំនោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ ចុះបើសំណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែ-ប្រួលទៅជាធម្មតា គួរនឹងយល់ឃើញនូវបើសំនោះថា នុ៎ះបើសំអញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនបើសំអញដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ រូប ។ បេ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ ។ ចក្ខុសម្ផស្សទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ បេ ។ ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះបើសំណាមិនទៀង

ទុក្ខំ ភិ តំ សុខំ ភិតំ ។ ទុក្ខំ កន្តេ ។ យំ បជានិទ្ធំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្យំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ កន្តេ ។បេ។ ជិវ្ហា និច្ចា ភ អនិច្ចា ភតិ ។ អនិច្ចា កន្តេ ។ រសា ។បេ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ។ ជិវ្ហាសម្ផស្សោ ។បេ។ យមិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ ភ ទុក្ខំ ភ អទុក្ខមសុខំ ភ តម្បិ និច្ចំ ភ អនិច្ចំ ភតិ ។ អនិច្ចំ កន្តេ ។បេ។ ឆម្ហា មនោវិញ្ញាណំ មនោ-សម្ផស្សោ និច្ចោ ភ អនិច្ចោ ភតិ ។ អនិច្ចោ កន្តេ ។ យមិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ ភ ទុក្ខំ ភ អទុក្ខមសុខំ ភ តម្បិ និច្ចំ ភ អនិច្ចំ ភតិ ។ អនិច្ចំ កន្តេ ។ យំ បជានិទ្ធំ ទុក្ខំ ភ តំ សុខំ ភតិ ។ ទុក្ខំ កន្តេ ។ យំ បជានិទ្ធំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្យំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហ-មស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ កន្តេ ។ ឯវំ ប-ស្សំ កិក្ខវេ សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ

របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរនឹងយល់ឃើញទូវរបស់នោះថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញដែរឬ ។ មិនគួរនឹងយល់ឃើញដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។បេ។ ដំរូវទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ រស ។ បេ ។ ដំរូវវិញ្ញាណ ។ ដំរូវសម្ផ័ស្ស ។ បេ ។ ម្នោះបើវេទនាណាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះដំរូវសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ បេ ។ ធម្មារម្មណ៍ មនោវិញ្ញាណ មនោសម្ផ័ស្ស ទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នោះបើវេទនាណាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរនឹងយល់ឃើញទូវរបស់នោះថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹងបានឃើញយ៉ាងនេះ ក៏ទៀយណាយនឹងចក្ខុផង

វុបេសុបិ ចក្ខុវិញ្ញាណេបិ ចក្ខុសម្ផស្សេបិ យមវ្ជិំ
ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧបវ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ ឯ ទុក្ខំ
ឯ អទុក្ខមសុខំ ឯ តស្មឺបិ ឯវ្ជិតិ ។បេ។ ជិវ្ហាយបិ
ឯវ្ជិតិ រសេសុបិ ។បេ។ យមវ្ជិំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ច-
យា ឧបវ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ ឯ ទុក្ខំ ឯ អទុក្ខម-
សុខំ ឯ តស្មឺបិ ឯវ្ជិតិ ។បេ។ មនស្មឺបិ ឯវ្ជិតិ
ធម្មេសុបិ ឯវ្ជិតិ មនោវិញ្ញាណេបិ មនោសម្ផស្សេបិ
យមវ្ជិំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧបវ្ជតិ វេទយិតំ
សុខំ ឯ ទុក្ខំ ឯ អទុក្ខមសុខំ ឯ តស្មឺបិ ឯវ្ជិតិ
ឯវ្ជិំ វិវ្ជតិ វិឯគា វិម្ចតិ ។ វិម្ចតស្មឺ វិម្ចតមិតិ
ញាណំ ហោតិ ។ ខីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ

สฬายตนวิภังคสูตร ที่ ๓

นึ่งรูปตัณหากายหนึ่ง นึ่งจักขุวิญญาณหนึ่ง นึ่งจักขุสัมผัสสหนึ่ง เพราะปัจจัย-
นาใด เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี มิทุกข์มิสุขก็ดี ที่เกิดแต่จักขุสัมผัสเป็นปัจจัย
เป็นเหตุ เวทนาใดเป็นปัจจัย ความยินดีในเวทนานั้นก็ดี ฯลฯ ความยินดี
ในความดับก็ดี นึ่งรสตัณหากายหนึ่ง ฯลฯ เพราะปัจจัยเวทนาใด เป็นสุขก็ดี
เป็นทุกข์ก็ดี มิทุกข์มิสุขก็ดี ที่เกิดแต่จักขุสัมผัสเป็นปัจจัย เป็นเหตุ เวทนา
ใดเป็นปัจจัย ความยินดีในเวทนานั้นก็ดี ฯลฯ ความยินดีในธรรมก็ดี ความ
ยินดีในธรรมารมณ์ตัณหากายหนึ่ง นึ่งมโนวิญญาณหนึ่ง นึ่งมโนสัมผัสสหนึ่ง
เพราะปัจจัยเวทนาใด เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี มิทุกข์มิสุขก็ดี ที่เกิดแต่มโน
สัมผัสเป็นปัจจัย เป็นเหตุ เวทนาใดเป็นปัจจัย ความยินดีในเวทนานั้นก็ดี
ความยินดีในความดับก็ดี ความยินดีนั้นเป็นอุปาทานของเรา ความยึดมั่นนั้น
เป็นปัจจัยแห่งภพ ภพนั้นเป็นปัจจัยแห่งชาติ ชาติเป็นปัจจัยแห่งชรา มรณะ
โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาส ย่อมเกิดพร้อม ความเกิดขึ้นแห่งกอง
ทุกข์ทั้งสิ้นนี้ ย่อมมีด้วยประการฉะนี้ ฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็ความดับแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นนี้ ย่อมมีด้วยประการ
ฉะนี้ คือ ความดับแห่งรูปตัณหากายหนึ่ง นึ่งจักขุวิญญาณหนึ่ง นึ่งจักขุสัมผัส
สหนึ่ง เพราะปัจจัยเวทนาใด เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี มิทุกข์มิสุขก็ดี ที่เกิด
แต่จักขุสัมผัสเป็นปัจจัย เป็นเหตุ เวทนาใดเป็นปัจจัย ความยินดีในเวทนา
นั้นก็ดี ฯลฯ เพราะปัจจัยเวทนาใด เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี มิทุกข์มิสุขก็ดี
ที่เกิดแต่จักขุสัมผัสเป็นปัจจัย เป็นเหตุ เวทนาใดเป็นปัจจัย ความยินดีใน
เวทนานั้นก็ดี ความยินดีในความดับก็ดี ความยินดีนั้นเป็นอุปาทานของเรา
ความยึดมั่นนั้นเป็นปัจจัยแห่งภพ ภพนั้นเป็นปัจจัยแห่งชาติ ชาติเป็นปัจจัย
แห่งชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาส ย่อมดับพร้อม ความ
ดับแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นนี้ ย่อมมีด้วยประการฉะนี้ ฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็ข้อปฏิบัติเครื่องให้ถึงความดับแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้น
นี้ ย่อมมีด้วยประการฉะนี้ คือ ความดับแห่งรูปตัณหากายหนึ่ง นึ่งจักขุวิญญาณ
หนึ่ง นึ่งจักขุสัมผัสสหนึ่ง เพราะปัจจัยเวทนาใด เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี
มิทุกข์มิสุขก็ดี ที่เกิดแต่จักขุสัมผัสเป็นปัจจัย เป็นเหตุ เวทนาใดเป็นปัจจัย
ความยินดีในเวทนานั้นก็ดี ฯลฯ เพราะปัจจัยเวทนาใด เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์
ก็ดี มิทุกข์มิสุขก็ดี ที่เกิดแต่จักขุสัมผัสเป็นปัจจัย เป็นเหตุ เวทนาใดเป็น
ปัจจัย ความยินดีในเวทนานั้นก็ดี ความยินดีในความดับก็ดี ความยินดีนั้น
เป็นอุปาทานของเรา ความยึดมั่นนั้นเป็นปัจจัยแห่งภพ ภพนั้นเป็นปัจจัย
แห่งชาติ ชาติเป็นปัจจัยแห่งชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาส
ย่อมดับพร้อม ความ

កតំ ករណីយំ ឆាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតិ ។

អយំ ខោ សា ភិក្ខវេ សព្ពមញ្ញិតសមុគ្ឃាតសប្បាយា

បដិបទាតិ ។ ឧសមំ ។

សព្ពវគ្គោ តតិយោ ។

តស្សុទ្ទានំ

សព្ពញ្ច ខ្វបិ បហានា

បរិជានា អបរេ ទុវេ

អាទិត្តំ អន្ធភូតញ្ច

សារុប្បា ទ្វេ ច សប្បាយា

វគ្គោ តេន បវុច្ចតីតិ ។

សោឡសកិច្ចអញ្ញបានផ្ទេរបហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី សោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯង ហៅថាបដិបទា ជាទីសប្បាយដល់ការដកឡើងព្រមនូវសេចក្តីសំគាល់ត្តទាំងពួង ។ ចប់សូត្រ ទី ១០ ។

ចប់ សឡាយតនវគ្គ ទី ៣

ទុទ្ធានដែលសឡាយតនវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីត្តទាំងពួង ១ អំពីការលះបង់មានពីរលើក អំពីការកំណត់ដឹងមានពីរលើកដទៃទៀត អំពីរបស់ក្តៅ ១ អំពីរបស់ខ្វាក់ ១ អំពីបដិបទាដ៏សមគួរ ១ អំពីបដិបទាជាទីសប្បាយមានពីរលើក ហេតុនោះ ទើបហៅថាវគ្គ ។

ជាតិធម្មវគ្គ

(៣៦) សារត្ថិយំ ។ តត្រ ខោ សព្ពំ កិក្ខវេ ជាតិធម្មំ ។ កិញ្ច កិក្ខវេ សព្ពំ ជាតិធម្មំ ។បេ។ ចក្ខុំ កិក្ខវេ ជាតិធម្មំ រូបា ចក្ខុវិញ្ញាណំ ចក្ខុសម្ផស្សោ ជាតិធម្មោ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ជាតិធម្មំ ។បេ។ ជិវ្ហា រសា ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ជិវ្ហាសម្ផស្សោ ជាតិធម្មោ យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ជាតិធម្មំ ។បេ។ មនោ ជាតិធម្មោ ធម្មា ជាតិធម្មា មនោវិញ្ញាណំ ជាតិធម្មំ មនោសម្ផស្សោ ជាតិធម្មោ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា

(៣៦) កថ័ក្រែងសារតែ ។ កថ័ទោះឯង (ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់
គ្រាស់ថា) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វត្តទាំងពួងមានជាតិគឺការកើតជាធម្មតា ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វត្តទាំងពួងមានជាតិជាធម្មតា តើដូចម្តេច ។ បេ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុមានជាតិជាធម្មតា រូប ចក្ខុវិញ្ញាណ ចក្ខុសម្ផស្ស
មានជាតិជាធម្មតា ទោះបីវេទនាជាណាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខ
ក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះក៏មានជាតិជា
ធម្មតា ។ បេ ។ ជិវ្ហា រស ជិវ្ហាវិញ្ញាណ ជិវ្ហាសម្ផស្ស មានជាតិជាធម្មតា
ទោះបីវេទនាណាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង
ព្រោះជិវ្ហាសម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះមានជាតិជាធម្មតា ។ បេ ។ មនោ
មានជាតិជាធម្មតា ធម្មារម្មណ៍មានជាតិជាធម្មតា មនោវិញ្ញាណមានជាតិ
ជាធម្មតា មនោសម្ផស្សមានជាតិជាធម្មតា ទោះបីវេទនាណាជាសុខក្តី ជា
ទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ

ตมฺปิ ฌาตเมว ฯ ฆานํ ปสฺสิตพฺพนฺติ ฆานมฺปิ อารมฺมณภาเวน ปสฺสิตพฺพ-
มตฺตเมว ฆานสฺมิมฺปิ ฆายิตพฺพตา ฆายิตพฺพตา ฆานวิญฺ-
ญาณมฺปิ ฆานสมฺผสฺสมฺปิ ฯ ฆานมฺปิ สตฺตาทิวเสน ปฐม-
ฌานาทีนิ ฯ

(๓๗) สงฺขิตฺตํ สพฺพํ ฆานมฺปิ ฯ

(๓๘) สงฺขิตฺตํ สพฺพํ ชิวฺหาปิ ฯ ชิวฺหา
ปสฺสิตพฺพนฺติ ฯ

(๓๙) สงฺขิตฺตํ สพฺพํ ชิวฺหาปิ มรณาปิ ฯ

(๔๐) สงฺขิตฺตํ สพฺพํ ชิวฺหาปิ โสกาปิ ฯ

(๔๑) สงฺขิตฺตํ สพฺพํ ชิวฺหาปิ สงฺกิเลสาปิ ฯ

វេទនានោះក៏មានជាតិជាធម្មតា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹង បានឃើញយ៉ាងនេះ ក៏ទៀយណាយនឹងចក្ខុផង ទៀយណាយនឹងរូបទាំងឡាយផង នឹងចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុសម្ផស្សផង ។ (អរិយសាវ័កនោះ) ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

[๓๗] សេចក្តីសង្ខេប ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វត្តទាំងពួងមានជរាជាធម្មតា ។

[๓๘] សេចក្តីសង្ខេប ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វត្តទាំងពួងមានព្យាធិជាធម្មតា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កបានឃើញយ៉ាងនេះ ។

[๓๙] សេចក្តីសង្ខេប ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វត្តទាំងពួងមានមរណៈជាធម្មតា ។

[๔๐] សេចក្តីសង្ខេប ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វត្តទាំងពួងមានសេចក្តីសោកជាធម្មតា ។

[๔๑] សេចក្តីសង្ខេប ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វត្តទាំងពួងមានសេចក្តីសៅហ្មងជាធម្មតា ។

(๔๒) សង្ខិត្តំ សព្ពំ កិត្តេវេ ទ្វយេនម្ប៉ំ ។

(๔๓) សង្ខិត្តំ សព្ពំ កិត្តេវេ ត្រយេនម្ប៉ំ ។

(๔๔) សង្ខិត្តំ សព្ពំ កិត្តេវេ សមុទយេនម្ប៉ំ ។

(๔๕) សង្ខិត្តំ សព្ពំ កិត្តេវេ ឯកេនេនម្ប៉ំ ។ កិំ ព្យា
កិត្តេវេ សព្ពំ ឯកេនេនម្ប៉ំ បក្ខំ កិត្តេវេ ឯកេនេនម្ប៉ំ រូបា
ឯកេនេនម្ប៉ា បក្ខវិញ្ញាណំ ឯកេនេនម្ប៉ំ បក្ខសម្ផស្សេ
ឯកេនេនម្ប៉ា យមប៉ិំ បក្ខសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ
វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្ប៉ិ
ឯកេនេនម្ប៉ំ ។បេ។ ដិភ្ហិ ឯកេនេនម្ប៉ា វសា ឯកេនេនម្ប៉ា
ដិភ្ហិវិញ្ញាណំ ឯកេនេនម្ប៉ំ ដិភ្ហិសម្ផស្សេ ឯកេនេនម្ប៉ា
យមប៉ិំ ដិភ្ហិសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ
វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្ប៉ិ ឯកេនេនម្ប៉ំ

ជាតិធម្មវិគ្គ ទី ๔

(๔๒) សេចក្តីសង្ខេប ម្នាលកិកូតាំងឡាយ វត្តតាំងពួងមាន កិរិយាអស់ទៅជាធម្មតា ។

(๔๓) សេចក្តីសង្ខេប ម្នាលកិកូតាំងឡាយ វត្តតាំងពួងមាន កិរិយាសូន្យទៅជាធម្មតា ។

(๔๔) សេចក្តីសង្ខេប ម្នាលកិកូតាំងឡាយ វត្តតាំងពួងមានការ ប្រជុំកើតឡើងជាធម្មតា ។

(๔๕) សេចក្តីសង្ខេប ម្នាលកិកូតាំងឡាយ វត្តតាំងពួងមានការ រលត់ជាធម្មតា ។ ម្នាលកិកូតាំងឡាយ វត្តតាំងពួងមានការរលត់ជាធម្ម-តា តើដូចម្តេច ម្នាលកិកូតាំងឡាយ ចក្ខុមានការរលត់ជាធម្មតា រូបមាន ការរលត់ជាធម្មតា ចក្ខុវិញ្ញាណមានការរលត់ជាធម្មតា ចក្ខុសម្ផស្សមាន ការរលត់ជាធម្មតា ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខ ក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះក៏មានការ រលត់ជាធម្មតា ។ បេ ។ ជិវ្ហាមានការរលត់ជាធម្មតា រសមានការរលត់ជា ធម្មតា ជិវ្ហាវិញ្ញាណមានការរលត់ជាធម្មតា ជិវ្ហាសម្ផស្សមានការរលត់ជា ធម្មតា ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែល កើតឡើង ព្រោះជិវ្ហាសម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះមានការរលត់ជាធម្មតា

ฯเปฯ มโน ธาตุ ธมฺมา ธมฺมา ธาตุ มโน-
วิญฺญาณา ธาตุ มโนสมฺผสฺสา ธาตุ
ยมฺปิทํ มโนสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุ-
ขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตมฺปิ ธาตุ ฯ
เอวํ ปสฺสิ ภิกฺขเว สุตวา อริยสาวโก จกฺขุสฺมิปิ
ธาตุยา นิพฺพินฺทติ ฯเปฯ ภวมฺปิ สตฺตาหายาติ ปชานาตีติ ฯ

ชาติธมฺมวตฺถุ จตุตฺถํ ฯ

ตสฺมาตฺถ

ชาติสภาวาธิมาณา
โสกา จ สลฺลิลสา จ
ยโต(๑) ชาตสฺส ชายเต สมุทยเมติ
ธาตุยา เตน ตสาติ ฯ

---

๑ ม. ชาติ ... โสกา จ สลฺลิลสิกา ยโตวิยสมุทยา ... ตี ฯ ๒. สลฺลิลสา จ ฯ

ฯ បេ ฯ មនោមានការលេត់ជាធម្មតា ធម្មារម្មណ៍មានការលេត់ជាធម្មតា មនោវិញ្ញាណមានការលេត់ជាធម្មតា មនោសម្ផ័ស្សមានការលេត់ជាធម្មតា ពោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះក៏មានការលេត់ជាធម្មតា ฯ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តាលបើអរិយសាវ័ក ជាអ្នកចេះដឹងបានយល់ឃើញយ៉ាងនេះ ក៏ទៀបណាយនឹងចក្ខុផង ฯ បេ ฯ ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ฯ

ចប់ ជាតិធម្មវគ្គ ទី ๔ ฯ

ទុកានដែលជាតិធម្មវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីធម៌ ๑๐ យ៉ាងនោះ គឺជាតិ ๑ ជរា ๑ ព្យាធិ ๑ មរណៈ ๑ សោក ๑ សង្កិលេស ๑ ទុយធម៌ ๑ វិយធម៌ ๑ សមុទយធម៌ ๑ និរោធធម៌ ๑ ฯ

អធិប្បវិគ្គោ

(៤៦) សារត្ថំយំ ។ តត្រ ខោ ។ សព្ពំ កិត្តយេ អនិច្ចំ ។ កិញ្ច កិត្តយេ សព្ពំ អនិច្ចំ ចក្ខុំ កិត្តយេ អនិច្ចំ រូបា អនិច្ចា ចក្ខុវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ ចក្ខុសម្ផស្សោ អនិច្ចោ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេ-ទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចំ ។បេ។ ជិវ្ហា អនិច្ចា រសា អនិច្ចា ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ ជិវ្ហាសម្ផស្សោ អនិច្ចោ យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចំ ។ បេ ។ មនោ អនិច្ចោ ធម្មា អនិច្ចា មនោវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ មនោសម្ផស្សោ អនិច្ចោ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចំ ។ ឯវំ បស្សំ កិត្តយេ សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិំបិ និព្ពិន្ទតិ ។ បេ ។ ឆាបរំ ភវត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។

អធិប្បាគ

(៤៦) ក្រែងសារតី ។ កថាពីនោះឯង ។ ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ
របស់ទាំងអស់មិនទៀងទេ ។ ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ របស់ទាំងអស់មិន
ទៀង តើដូចម្តេច ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុមិនទៀង រូបមិនទៀង
ចក្ខុវិញ្ញាណមិនទៀង ចក្ខុសម្ផស្សមិនទៀង ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី
ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ
វេទនានោះក៏មិនទៀង ។ បេ ។ ជិវ្ហាមិនទៀង រសមិនទៀង ជិវ្ហា-
វិញ្ញាណមិនទៀង ជិវ្ហាសម្ផស្សមិនទៀង ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី
ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះជិវ្ហាសម្ផស្សជា
បច្ច័យ វេទនានោះក៏មិនទៀង ។ បេ ។ មនោមិនទៀង ធម្មមិនទៀង
មនោវិញ្ញាណមិនទៀង មនោសម្ផស្សមិនទៀង ទោះបីវេទនាណា ជា
សុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោ-
សម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះក៏មិនទៀង ។ ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ កាល
បើអរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង ឃើញយ៉ាងនេះ រមែងនឿយណាយក្នុងចក្ខុ
ផង ។ បេ ។ រមែងដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
សោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(๔๗) សព្ពំ ភិក្ខវេ ទុក្ខំ ។

(๔๘) សព្ពំ ភិក្ខវេ អនត្តា ។

(๔๙) សព្ពំ ភិក្ខវេ អភិញ្ញេយ្យំ ។

(๕๐) សព្ពំ ភិក្ខវេ បរិញ្ញេយ្យំ ។

(๕๑) សព្ពំ ភិក្ខវេ បហាតព្ពំ ។

(๕๒) សព្ពំ ភិក្ខវេ សច្ឆិកាតព្ពំ ។

(๕๓) សព្ពំ ភិក្ខវេ អភិញ្ញា បរិញ្ញេយ្យំ ។

(๕๔) សព្ពំ ភិក្ខវេ ឧបដ្ឋិតំ ។

(๕๕) សព្ពំ ភិក្ខវេ ឧបសដ្ឋំ ។ កិញ្ច ភិក្ខវេ សព្ពំ ឧបសដ្ឋំ ចក្ខុំ ភិក្ខវេ ឧបសដ្ឋំ រូបា ឧបសដ្ឋា ចក្ខុវិញ្ញាណំ ឧបសដ្ឋំ ចក្ខុសម្ផស្សោ ឧបសដ្ឋោ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ឧបសដ្ឋំ ។ បេ ។

(๔๗) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ទាំងអស់ជាទុក្ខ ។

(๔๘) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ទាំងអស់មិនមែនជារបស់ខ្លួន ។

(๔๙) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ទាំងអស់បុគ្គលត្រូវដឹងជាក់ ។

(๕๐) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ទាំងអស់បុគ្គលត្រូវកំណត់ដឹង ។

(๕๑) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ទាំងអស់បុគ្គលត្រូវតែលះបង់ ។

(๕๒) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ទាំងអស់ បុគ្គលត្រូវធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។

(๕๓) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ទាំងអស់ បុគ្គលត្រូវកំណត់ដឹង ដោយប្រាជ្ញាដ៏ក្រៃលែង ។

(๕๔) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ទាំងអស់ មានទោសជាគ្រឿងបៀតបៀន ។

(๕๕) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ទាំងអស់ជាគ្រឿងអន្ធពាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ទាំងអស់ ជាគ្រឿងអន្ធពាយ តើដូចម្តេច ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុ ជាគ្រឿងអន្ធពាយ រូប ជាគ្រឿងអន្ធពាយ ចក្ខុវិញ្ញាណ ជាគ្រឿងអន្ធពាយ ចក្ខុសម្ផស្ស ជាគ្រឿងអន្ធពាយ ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើងព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះ ក៏ជាគ្រឿងអន្ធពាយ ។ បេ ។

ដិដ្ឋិ ឧបសដ្ឋោ វសោ ឧបសដ្ឋោ ដិដ្ឋិវិញ្ញាណំ ឧបសដ្ឋំ
ដិដ្ឋិសម្ផស្សោ ឧបសដ្ឋោ យមប្បិទំ ដិដ្ឋិសម្ផស្សប្បច្ចយា
ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា
តម្បិ ឧបសដ្ឋំ ។ មនោ ឧបសដ្ឋោ ធម្មា ឧបសដ្ឋា
មនោវិញ្ញាណំ ឧបសដ្ឋំ មនោសម្ផស្សោ ឧបសដ្ឋោ
យមប្បិទំ មនោសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ
វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ឧបសដ្ឋំ ។ ឯវំ
បស្សំ ភិក្ខវេ សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិបិ និព្ពិ-
ន្ទតិ ។ បេ ។ ជាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។

អនិច្ចវគ្គ ទី ៥

ដ៏ហ្ន ជាគ្រឿងអន្តរាយ រស ជាគ្រឿងអន្តរាយ ដ៏ហ្នវិញ្ញាណ ជាគ្រឿង
អន្តរាយ ដ៏ហ្នសម្ផស្ស ជាគ្រឿងអន្តរាយ ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី
ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះដ៏ហ្នសម្ផស្សជាបច្ច័យ
វេទនានោះក៏ជាគ្រឿងអន្តរាយ ។ ចិត្តជាគ្រឿងអន្តរាយ ធម៌ជាគ្រឿង
អន្តរាយ មនោវិញ្ញាណ ជាគ្រឿងអន្តរាយ មនោសម្ផស្ស ជាគ្រឿង
អន្តរាយ ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី
ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះ ក៏ជាគ្រឿង
អន្តរាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័ក អ្នកចេះដឹង
យើញយ៉ាងនេះ រមែងនឿយណាយនឹងចក្ខុផង ។ បេ ។ ក៏ដឹងច្បាស់
ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមាន
ឡើយ ។

ចប់ អនិច្ចវគ្គ ទី ៥ ។

ឥសុទ្ធាជំ

អនិច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តា

អភិញ្ញេយ្យំ បរិញ្ញេយ្យំ

បហាតព្ពំ សច្ឆិកាតព្ពំ

អភិញ្ញេយ្យំ(๑) បរិញ្ញេយ្យំ

ឧបន្ធំ ឧបសរ្ជំ

វក្កោ តេន បវុច្ចតីតិ ។

សឡាយតនវគ្គេ បណ្ណាសកំ បឋមំ ។

ឥសុទ្ធាជំ

សុន្ធវក្កោ យមកោ ច

សព្ពវក្កជាតិ ច (๒)

អនិច្ចវក្កោ បញ្ចមំ

បញ្ចមោ តេន បវុច្ចតីតិ ។

---

๑ ឆ. ម. អភិញ្ញាតំ ។ ๒ សុទ្ធវគ្គញ្ច នោ ចេតំ សព្ពំ វគ្គំ ជនានំ ច ។ ម. សព្ពំ វគ្គំ ជាតិជម្មំ ។

ឧទ្ទានៃអនិច្ចវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីរបស់ មិនទៀង ១ ជាទុក្ខ ១ មិនមែនជារបស់ខ្លួន ១ ត្រូវដឹងជាក់ ១ ត្រូវកំណត់ដឹង ១ ត្រូវតែលះបង់ ១ ត្រូវធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ១ ត្រូវកំណត់ដឹងដោយប្រាជ្ញាដ៏ក្រៃលែង ១ ជាគ្រឿងបៀតបៀន ១ ជាគ្រឿងអន្តរាយ ១ ហេតុនោះ ទើបលោកចាត់ជា ១ វគ្គ ។

ចប់ បឋមបណ្ណាសក:ក្នុងសឡាយតនវគ្គ ។

ឧទ្ទានៃបឋមបណ្ណាសក:នោះ គឺ

សុទ្ធវគ្គ ១ យមកវគ្គ ១ សត្តវគ្គ ១ ជរាវគ្គ ១ អនិច្ចវគ្គជាគម្រប់ប្រាំ ១ លោកចាត់ជាមួយបណ្ណាសក: តាមសឡាយ-តនវគ្គនោះ ។

ទុតិយបណ្ណាសកំ

អវិជ្ជាវគ្គោ

(៩៦) សាវត្ថិយំ ។បេ។ អដ្ឋខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិ-វាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច កថំ នុ ខោ ភន្តេ ជានតោ កថំ បស្សតោ អវិជ្ជា បហីយតិ វិជ្ជា ឧប្បជ្ជ-តីតិ ។ ឯវំ ខោ ភិក្ខុ អនិច្ចតោ ជានតោ បស្សតោ អវិជ្ជា បហីយតិ វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតិ រូបេ អនិច្ចតោ ជាន-តោ បស្សតោ អវិជ្ជា បហីយតិ វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុ-វិញ្ញាណំ ចក្ខុសម្ផស្សំ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សប្បច្ច-យា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខ-មសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចតោ ជានតោ បស្សតោ អវិជ្ជា បហីយតិ វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតិ ។ សោតំ ឃានំ ជិវ្ហំ កាយំ មនំ អនិច្ចតោ ជានតោ បស្សតោ អវិជ្ជា បហីយតិ

ទុតិយបណ្ណាសក:

អវិជ្ជាវគ្គ

(៥៦) ក្រុងសាវត្ថី ។ បេ ។ គ្រានោះ កិកុមួយរូបចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយកន្លែងសមគួរ ។ លុះកិកុនោះអង្គុយកន្លែងសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបុគ្គលដឹងដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច ទើបលះបង់អវិជ្ជាបាន វិជ្ជាក៏កើតឡើង ។ ម្នាលកិកុ បុគ្គលកាលដឹង កាលឃើញ នូវកែកថាមិនទៀង ទើបលះបង់អវិជ្ជាបាន វិជ្ជាក៏កើតឡើង កាលដឹង កាលឃើញ នូវរូបថាមិនទៀង ទើបលះបង់អវិជ្ជាបាន វិជ្ជាក៏កើតឡើង កាលដឹង កាលឃើញ នូវចក្ខុវិញ្ញាណ នូវចក្ខុសម្ផស្ស នូវវេទនាដោះជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ ថាមិនទៀង ទើបលះបង់អវិជ្ជាបាន វិជ្ជាក៏កើតឡើង ។ កាលដឹង កាលឃើញ នូវត្រចៀក ច្រមុះ អណ្តាត កាយ ចិត្ត ថាមិនទៀង ទើបលះអវិជ្ជាបាន

วิชฺชา อุปฺปชฺชติ ฉนฺนญฺหิ มโนวิญฺญาณานํ มโนสมฺผสฺสปฺ-
ปจฺจยา มโนสมฺผสฺสชาติกา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา
ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตสฺมิ อนิจฺจโต ชานโต
ปสฺสโต อวิชฺชา ปหียติ วิชฺชา อุปฺปชฺชติ ฯ ฌายี โข
ภิกฺขุ ชานโต ฌายี ปสฺสโต อวิชฺชา ปหียติ วิชฺชา
อุปฺปชฺชตีติ ฯ ปญฺจมํ ฯ

(๕๗) กถญฺจ ปน โข ภนฺเต ชานโต กถญฺจ ปสฺสโต
สญฺโญชนา ปหียนฺตีติ ฯ จกฺขุ โข ภิกฺขเว(๑) อ-
นิจฺจโต ชานโต ปสฺสโต สญฺโญชนา ปหียนฺตุ รูเป
อนิจฺจโต ชานโต ปสฺสโต สญฺโญชนา ปหียนฺตุ
จกฺขุวิญฺญาณํ อนิจฺจโต ชานโต ปสฺสโต สญฺโ-
ชนา ปหียนฺตุ จกฺขุสมฺผสฺโส อนิจฺจโต ชานโต
ปสฺสโต สญฺโญชนา ปหียนฺตุ ฯเปฯ ยมฺปิทํ
มโนสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา
ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตสฺมิ อนิจฺจโต ชานโต
ปสฺสโต สญฺโญชนา ปหียนฺตุ ฯ ฌายี โข ภิกฺขเว

๑ ฉ. ม. ภิกฺขู ฯ

វិជ្ជាក៏កើតឡើង កាលដឹង កាលឃើញ នូវធម៌ នូវមនោវិញ្ញាណ នូវមនោសម្ផស្ស នូវវេទនា គឺជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ ថាមិនទៀង ទើបលះបង់អវិជ្ជាបាន វិជ្ជាក៏កើតឡើង ។ ម្នាលភិក្ខុ បុគ្គលកាលដឹងយ៉ាងនេះ កាលឃើញយ៉ាងនេះឯង ទើបលះបង់អវិជ្ជាបាន វិជ្ជាក៏កើតឡើង ។ ចប់សូត្រ ទី ១ ។

(៥៧) បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បុគ្គលកាលដឹងដូចម្តេច កាលឃើញដូចម្តេច ទើបលះបង់សញ្ញោជន:បាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង កាលឃើញ នូវភ្នែកថាមិនទៀង ទើបលះបង់សញ្ញោជន:បាន កាលដឹង កាលឃើញ នូវរូបថាមិនទៀង ទើបលះបង់សញ្ញោជន:បាន កាលដឹង កាលឃើញ នូវចក្ខុវិញ្ញាណថាមិនទៀង ទើបលះបង់សញ្ញោជន:បាន កាលដឹង កាលឃើញ នូវចក្ខុសម្ផស្សថាមិនទៀង ទើបលះបង់សញ្ញោជន:បាន ។ បេ ។ បុគ្គលកាលដឹង កាលឃើញនូវវេទនាគឺជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ ថាមិនទៀង ទើបលះបង់សញ្ញោជន:បាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

ជានតោ ฯลฯ បស្សតោ សញ្ញោជនា បហីយន្តីតិ ។
ទុតិយំ ។

[๘๘] កថំ នុ ខោ កត្តេ ជានតោ កថំ បស្សតោ
សញ្ញោជនា សមុក្ឃាតំ គច្ឆន្តីតិ ។ ចក្ខុំ ខោ កិក្ខវេ
អនត្តតោ ជានតោ បស្សតោ សញ្ញោជនា សមុក្ឃាតំ
គច្ឆន្តិ រូបេ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ចក្ខុសម្ផស្សំ យម្បិទំ ចក្ខុ-
សម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា
អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនត្តតោ ជានតោ បស្សតោ
សញ្ញោជនា សមុក្ឃាតំ គច្ឆន្តិ ។ សោតំ ឃានំ ជិវ្ហំ
កាយំ មនំ ធម្មេ មនោវិញ្ញាណំ មនោសម្ផស្សំ យម្បិទំ
មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា
ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនត្តតោ ជានតោ
បស្សតោ សញ្ញោជនា សមុក្ឃាតំ គច្ឆន្តិ ។ ឯវំ ខោ
កិក្ខវេ ជានតោ ឯវំ បស្សតោ សញ្ញោជនា សមុក្ឃាតំ
គច្ឆន្តីតិ ។ តតិយំ ។

[๘๙] កថំ នុ ខោ កត្តេ ជានតោ កថំ បស្សតោ
អាសវា បហីយន្តីតិ ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ។

បុគ្គលកាលដឹងយ៉ាងនេះ កាលឃើញយ៉ាងនេះឯង ទើបលះបង់សញ្ញា-
ជនៈបាន ។ ចប់សូត្រ ទី ២ ។

(៥៨) បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បុគ្គលកាលដឹងដូចម្តេច កាល
ឃើញដូចម្តេច ទើបសញ្ញាជនៈរលើងរៅបាន ។ ម្នាលកិកុំតំងឡាយ
បុគ្គល កាលដឹង កាលឃើញ នូវកែកថាមិនមែនជារបស់ខ្លួន ទើប
សញ្ញាជនៈរលើងរៅបាន កាលដឹង កាលឃើញ នូវរូប ចក្ខុវិញ្ញាណ
ចក្ខុសម្ផស្ស នូវវេទនាគោះជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែល
កើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ ថាមិនមែនជារបស់ខ្លួន ទើប
សញ្ញាជនៈរលើងរៅបាន ។ បុគ្គលកាលដឹង កាលឃើញ នូវត្រចៀក
ច្រមុះ អណ្តាត កាយ ចិត្ត ធម៌ មនោវិញ្ញាណ មនោសម្ផស្ស នូវវេ-
នាគោះជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះ
មនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ ថាមិនមែនជារបស់ខ្លួន ទើបសញ្ញាជនៈរលើង
រៅបាន ។ ម្នាលកិកុំតំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹងយ៉ាងនេះ កាលឃើញ
យ៉ាងនេះឯង ទើបសញ្ញាជនៈរលើងរៅបាន ។ ចប់សូត្រ ទី ៣ ។

(៥៩) បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បុគ្គលកាលដឹងដូចម្តេច កាល
ឃើញដូចម្តេច ទើបលះបង់អាសវៈបាន ។ បេ ។ ចប់សូត្រ ទី ៤ ។

(๖๐) ฯเปฯ อาสวา สมุกฺขาตา ภวนฺตีติ ฯเปฯ ปญฺหา ฯ

(๖๑) ฯเปฯ อนุสยา ปหียนฺตีติ ฯ เปฯ ปญฺหา ฯ

(๖๒) ฯเปฯ อนุสยา สมุกฺขาตา ภวนฺตีติ ฯ ปกฺกุโธ ภิกฺขเว อนตฺตโน ชานโต ปสฺสโต อนุสยา สมุกฺขาตา ภวนฺติ ฯเปฯ สោตา ยาวา ชีวา กายา มนา ปเมา วิญฺญาณา มโนสมฺผสฺสา ยมฺปิ มโนสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตา สุขา ปิ ทุกฺขา ปิ อทุกฺขมสุขา ปิ ตมฺปิ อนตฺตโน ชานโต ปสฺสโต อนุสยา สมุกฺขาตา ภวนฺติ ฯ ฌาปิ ภิกฺขเว ชานโต ฌาปิ ปสฺสโต อนุสยา สมุกฺขาตา ภวนฺตีติ ฯ สตฺตมี ฯ

(๖๐) ។ បេ ។ ទើបអាសវៈរលើងទៅបាន ។ បេ ។ ចប់សូត្រ ទី ๕ ។

(๖๑) ។ បេ ។ ទើបលះបង់អនុស័យបាន ។ បេ ។ ចប់សូត្រ ទី ๖ ។

(๖๒) ។ បេ ។ ទើបអនុស័យរលើងទៅបាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
ឡាយ បុគ្គលកាលដឹង កាលឃើញ នូវក្បែកថាមិនមែនជារបស់ខ្លួន
ទើបអនុស័យរលើងទៅបាន ។ បេ ។ កាលដឹង កាលឃើញ នូវត្រ-
ចៀក ប្រមុះ អណ្តាត កាយ ចិត្ត ធម៌ មនោវិញ្ញាណ មនោ-
សម្ផស្ស នូវវេទនា គោះជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែល
កើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ ថាមិនមែនជារបស់ខ្លួន ទើប
អនុស័យរលើងទៅបាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គល កាលដឹង
យ៉ាងនេះ កាលឃើញយ៉ាងនេះឯង ទើបអនុស័យរលើងទៅបាន ។
ចប់សូត្រ ទី ๗ ។

(๖๓) សព្ពញ្ញុតាឆានបរិញ្ញាយ ហេ កិត្តាវេ ឆន្នំ ឧទ-
សំសញ្ញាមិ តំ សុណាថ ។ តត្ថមោ ច កិត្តាវេ សព្ពញ្ញុ-
ឆានបរិញ្ញាយ ឆន្នោ ។ ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជ-
តិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ ផស្សប្បច្ច-
យា វេទនា ។ ឯវំ បស្សាំ កិត្តាវេ សុតវា អរិយសាវ-
កោ ចក្ខុស្មិំបិ និព្វិន្ទតិ រូបេសុបិ និព្វិន្ទតិ ចក្ខុវិញ្ញា-
ណេបិ និព្វិន្ទតិ ចក្ខុសម្ផស្សេបិ និព្វិន្ទតិ វេទនាយបិ
និព្វិន្ទតិ និព្វិន្ទំ វិរជ្ជតិ វិរាគា វិមុច្ចតិ វិមោក្ខបរិញ្ញាតំ មេ
ឧទាឆានន្តិ បជានាតិ ។ សោតញ្ច បដិច្ច សទ្ទេ ច ។
ឃានញ្ច បដិច្ច គន្ធេ ច ។ ជិវ្ហញ្ច បដិច្ច រសេ ច ។
កាយញ្ច បដិច្ច ផោដ្ឋព្ពេ ច ។ មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច
ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ ផស្សប្បច្ច-
យា វេទនា ។ ឯវំ បស្សាំ កិត្តាវេ សុតវា អរិយសាវកោ

(๖๓) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែងទូវធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីកំណត់ដឹងទូវទុក្ខាទានទាំងពួង ដល់អ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរស្តាប់ទូវធម៌នោះចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ដូចម្តេចដែលប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីកំណត់ដឹងទូវទុក្ខាទានទាំងពួង ។ ព្រោះអាស្រ័យចក្ខុនិងរូប ទើបចក្ខុវិញ្ញាណកើតឡើង ប្រជុំនៃធម៌ទាំង ៣ (នេះ) ហៅថា ផស្សៈ វេទនាកើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ រមែងនឿយណាយនឹងចក្ខុផង នឿយណាយនឹងរូបផង នឿយណាយនឹងចក្ខុវិញ្ញាណផង នឿយណាយនឹងចក្ខុសម្ផស្សផង នឿយណាយនឹងវេទនាផង កាលបើនឿយណាយ រមែងប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះតែប្រាសចាកតម្រេក ចិត្តទើបរួចស្រឡះ អរិយសាវ័កនោះរមែងដឹងច្បាស់ថា ទុក្ខាទានអាត្មាអញបានកំណត់ដឹងហើយ ព្រោះការរួចស្រឡះ ។ ព្រោះអាស្រ័យត្រចៀកនិងសំឡេង ។ ព្រោះអាស្រ័យច្រមុះនិងក្លិន ។ ព្រោះអាស្រ័យអណ្តាតនិងរស ។ ព្រោះអាស្រ័យកាយនិងផោដ្ឋព្វៈ ។ ព្រោះអាស្រ័យចិត្តនិងធម៌ ទើបមនោវិញ្ញាណកើតឡើង ប្រជុំនៃធម៌ទាំង ៣ ហៅថា ផស្សៈ វេទនាកើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ

มนสฺมึ ผสฺสปิ เวทนาปิ สญฺญาปิ เจตนาปิ ผสฺสปิ มนสิกาโรปิ เวทนาปิ สมาธิปิ ผสฺสปิ วิตกฺกปิ วิจาราปิ ผสฺสปิ ปีติปิ ผสฺสปิ ฉนฺโทปิ ผสฺสปิ วีริยมฺปิ ผสฺสปิ อธิโมกฺขปิ ผสฺสปิ มนสิกาโรปิ ผสฺสปิ ผุสนาปิ ผสฺสปิ สติปิ ผสฺสปิ อุเปกฺขาปิ ผสฺสปิ ผสฺสปิ ผสฺส

រមែងនឿយណាយ ទើបញុំាងចិត្តឲ្យនឿយណាយ ញុំាងចិត្តឲ្យនឿយណាយ ទើបញុំាងចិត្តឲ្យនឿយណាយ ញុំាងចិត្តឲ្យនឿយណាយ ទើបញុំាងវិញ្ញាណឲ្យនឿយណាយ ញុំាងវិញ្ញាណឲ្យនឿយណាយ ទើបញុំាងសង្ខារឲ្យនឿយណាយ ញុំាងសង្ខារឲ្យនឿយណាយ ទើបញុំាងវេទនាឲ្យនឿយណាយ កាលបើនឿយណាយ រមែងប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះតែការប្រាសចាកតម្រេក ចិត្តទើបរួចស្រឡះ អរិយសាវ័កនោះ រមែងដឹងច្បាស់ថា ទុប្បាទអាត្មាអញបានកំណត់ដឹងហើយ ព្រោះការរួចស្រឡះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯងឈ្មោះថា ធម្មប្បវត្តិដៅដើម្បីកំណត់ដឹងនូវទុប្បាទាំងពួង ។ ចប់សូត្រ ទី ៨ ។

(៦៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតទើសំដែងនូវធម្មដែលប្រព្រឹត្តដៅ ដើម្បីគ្របសង្កត់នូវទុប្បាទាំងពួង ដល់អ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរស្តាប់នូវធម្មនោះចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មដូចម្តេចដែលប្រព្រឹត្តដៅ ដើម្បីគ្របសង្កត់នូវទុប្បាទាំងពួង ។ ព្រោះអាស្រ័យចក្ខុនិងរូប ទើបចក្ខុវិញ្ញាណកើតឡើង ប្រជុំនៃធម៌ទាំង ៣ ឈ្មោះថាផស្សៈ វេទនាកើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ រមែងនឿយណាយទើចក្ខុផង

រូបេសុបិ ឯកន្តនិដ្ឋំ ចក្ខុវិញ្ញាណេបិ ឯកន្តនិដ្ឋំ ចក្ខុ-
សម្ផស្សេបិ ឯកន្តនិដ្ឋំ វេទនាយបិ ឯកន្តនិដ្ឋំ ឯកន្តនិដ្ឋំ វិវដ្ដតិ
វិវតា វិមុច្ចតិ វិមោក្ខបរិយាឧិន្នំ មេ ឧថាធានន្តិ ប-
ជានាតិ ។បេ។ ជិវ្ហាយ បដិច្ច រសេ ច ឧបជ្ជតិ
ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ។បេ។ មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧបជ្ជតិ
មនោវិញ្ញាណំ តិណ្ណំ សន្តតិ ផស្សោ ផស្សបច្ចយា
វេទនា ។ ឃរំ បស្សិ តិក្ខត្តុំ សុតវា អរិយសាវកោ
មនស្មិំបិ ឯកន្តនិដ្ឋំ ធម្មេសុបិ ឯកន្តនិដ្ឋំ មនោវិញ្ញាណេបិ
ឯកន្តនិដ្ឋំ មនោសម្ផស្សេបិ ឯកន្តនិដ្ឋំ វេទនាយបិ ឯកន្តនិដ្ឋំ
ឯកន្តនិដ្ឋំ វិវដ្ដតិ វិវតា វិមុច្ចតិ វិមោក្ខបរិយាឧិន្នំ មេ
ឧថាធានន្តិ បជានាតិ ។ អយំ ខោ តិក្ខត្តុំ សព្ពូថា-
ធានបរិយាធានាយ ឆម្ភោតិ ។ ឧរុមំ ។

អរិដ្ឋវត្ថុ ទី ១

ទៀយណាយនឹងរូបទាំងឡាយផង ទៀយណាយនឹងចក្ខុវិញ្ញាណផង ទៀយណាយនឹងចក្ខុសម្ផស្សផង ទៀយណាយនឹងវេទនាផង កាលបើទៀយណាយ រមែងប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះតែប្រាសចាកតម្រេក ចិត្តទើបរួចស្រឡះ អរិយសាវ័កនោះ រមែងដឹងច្បាស់ថា ខុបាទានអាត្មាអញបានត្រូបសង្កត់ហើយ ព្រោះការរួចស្រឡះ ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យអណ្តាតនិងរស ទើបដឹកវិញ្ញាណកើតឡើង ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យចិត្តនិងធម៌ ទើបមនោវិញ្ញាណកើតឡើង ប្រជុំនៃធម៌ទាំង ៣ ឈ្មោះថា ផស្សៈ វេទនាកើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ រមែងទៀយណាយនឹងចិត្តផង ទៀយណាយនឹងធម៌ផង ទៀយណាយនឹងមនោវិញ្ញាណផង ទៀយណាយនឹងមនោសម្ផស្សផង ទៀយណាយនឹងវេទនាផង កាលបើទៀយណាយ រមែងប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះតែប្រាសចាកតម្រេក ចិត្តទើបរួចស្រឡះ អរិយសាវ័កនោះ រមែងដឹងច្បាស់ថា ខុបាទានអាត្មាអញបានត្រូបសង្កត់ហើយ ព្រោះការរួចស្រឡះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯង ជាធម៌ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីត្រូបសង្កត់នូវខុបាទានទាំងពួង ។ ចប់សូត្រ ទី ៩ ។

(๖๕) สพฺพญฺญุตญาณปริยาปนฺนาย เว กิจฺฉาย ญตฺวา
เนสิ สฺวาหนฺติ สุณาติ ฯ กตเมน จ กิจฺฉาย
สพฺพญฺญุตญาณปริยาปนฺนาย ญาเณน ฯ กึ ญตฺวา
กิจฺฉาย จกฺขุ นิจฺจนฺติ ปสฺสติ ฯ อนิจฺจนฺติ ปสฺสติ ฯ
ปทานิจฺจ ทุกฺขนฺติ ปสฺสติ ฯ ทุกฺขนฺติ ปสฺสติ ฯ
ปทานิจฺจ ทุกฺขนฺติ วิปริณามธมฺมนฺติ ปสฺสติ ฯ
โสตนฺติ ฆานนฺติ ชิวฺหาติ กายนฺติ มนนฺติ สพฺพ-
ปเทสุปิ ฯ
เอวเมตฺถ ปทานิจฺจ ทุกฺขนฺติ ปสฺสติ ฯ
ปทานิจฺจ ทุกฺขนฺติ วิปริณามธมฺมนฺติ ปสฺสติ ฯ
เอวเมตฺถ ปทานิจฺจ ทุกฺขนฺติ ปสฺสติ ฯ
ปทานิจฺจ ทุกฺขนฺติ วิปริณามธมฺมนฺติ ปสฺสติ ฯ
จกฺขุสมฺผสฺสนฺติ ปสฺสติ ฯ อนิจฺจนฺติ ปสฺสติ ฯ
ปทานิจฺจ ทุกฺขนฺติ ปสฺสติ ฯ ทุกฺขนฺติ ปสฺสติ ฯ
ปทานิจฺจ ทุกฺขนฺติ วิปริณามธมฺมนฺติ ปสฺสติ ฯ
จกฺขุสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตนฺติ ปสฺสติ ฯ
ทุกฺขนฺติ ปสฺสติ ฯ อทุกฺขมสุขนฺติ ปสฺสติ ฯ ตสฺมิ นิจฺจนฺติ ปสฺสติ
ปทานิจฺจ ทุกฺขนฺติ ปสฺสติ ฯ ทุกฺขนฺติ ปสฺสติ ฯ
เอวเมตฺถ ปทานิจฺจ ทุกฺขนฺติ ปสฺสติ ฯ
ปทานิจฺจ ทุกฺขนฺติ วิปริณามธมฺมนฺติ ปสฺสติ ฯ
เอวเมตฺถ ปทานิจฺจ ทุกฺขนฺติ ปสฺสติ ฯ
ปทานิจฺจ ทุกฺขนฺติ วิปริณามธมฺมนฺติ ปสฺสติ ฯ
มนสมฺผสฺสนฺติ ปสฺสติ ฯ อนิจฺจนฺติ ปสฺสติ ฯ
ปทานิจฺจ ทุกฺขนฺติ ปสฺสติ ฯ ทุกฺขนฺติ ปสฺสติ ฯ
ปทานิจฺจ ทุกฺขนฺติ วิปริณามธมฺมนฺติ ปสฺสติ ฯ
มนสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตนฺติ ปสฺสติ ฯ
ทุกฺขนฺติ ปสฺสติ ฯ อทุกฺขมสุขนฺติ ปสฺสติ ฯ ตสฺมิ นิจฺจนฺติ ปสฺสติ ฯ

(៦៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែងនូវធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីគ្របសង្កត់នូវទុក្ខាពាធទាំងពួង ដល់អ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរស្តាប់នូវធម៌នោះចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ដូចម្តេច ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីគ្របសង្កត់នូវទុក្ខាពាធទាំងពួង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ សំគាល់នូវសេចក្តីនោះដូចម្តេច ភ្នែកទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរនឹងយល់ឃើញរបស់នោះថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញដូច្នេះ ដែរឬ ។ មិនគួរនឹងយល់ដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ រូប ។ បេ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចក្ខុសម្ផ័ស្សទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះវេទនាណា ដោះជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ត្រចៀក ច្រមុះ អណ្តាត កាយ ចិត្ត ធម៌ មនោវិញ្ញាណ មនោសម្ផ័ស្ស វេទនាណា ដោះជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះទៀងឬមិនទៀង ។

អដ្ឋិ ភន្តេ ។ យំ បនាដ្ឋិ ទុក្ខំ ឯតំ សុខំ
ឯតំ ។ ទុក្ខំ ភន្តេ ។ យំ បនាដ្ឋិ ទុក្ខំ វិបរិណាម-
ធម្មំ ការុំ ន តំ សមនុបស្សាមិ ឯតំ មម ឯ-
សោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ឆោ ហោតំ
ភន្តេ ។ ឯវំ បស្សំ តិក្ខវេ សុតវា អរិយសាវកោ
ចក្ខុស្មឹបិ និព្ពិន្ទតិ រូបេសុបិ និព្ពិន្ទតិ ចក្ខុវិញ្ញា-
ណេបិ និព្ពិន្ទតិ ចក្ខុសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ យម្បិទំ
ចក្ខុសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា
ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មឹបិ និព្ពិន្ទតិ ។ បេ ។
ជិវ្ហាយបិ និព្ពិន្ទតិ រសេសុបិ និព្ពិន្ទតិ ជិវ្ហាវិញ្ញា-
ណេបិ ជិវ្ហាសម្ផស្សេបិ យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សប្បច្ច-
យា ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។ មនស្មឹបិ និព្ពិន្ទតិ ធម្មេសុបិ
និព្ពិន្ទតិ មនោវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ មនោសម្ផស្សេបិ

មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ បុ៎ះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬ ជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ បុ៎ះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មាន សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរនឹងយល់ឃើញរបស់នោះថា នុ៎ះរបស់ អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នេះដែរឬ ។ មិនគួរនឹង យល់ដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័កអ្នកចេះ ដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ រមែងនឿយណាយនឹងចក្ខុផង នឿយ ណាយនឹងរូបផង នឿយណាយនឹងចក្ខុវិញ្ញាណផង នឿយណាយនឹង ចក្ខុសម្ផ័ស្សផង នោះវេទនាណាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ ក៏រមែងនឿយណាយនឹង វេទនានោះផង ។ បេ ។ រមែងនឿយណាយនឹងអណ្តាតផង នឿយ ណាយនឹងរសផង នឿយណាយនឹងជិវ្ហាវិញ្ញាណផង នឿយណាយ នឹងជិវ្ហាសម្ផ័ស្សផង វេទនាណា កើតឡើង ព្រោះជិវ្ហាសម្ផ័ស្សជា បច្ច័យ ។ បេ ។ រមែងនឿយណាយនឹងចិត្តផង នឿយណាយនឹងធម៌ផង នឿយណាយនឹងមនោវិញ្ញាណផង នឿយណាយនឹងមនោសម្ផ័ស្សផង

ยมฺปิทํ มเหาสธสฺสปฺปฺหฺยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตสฺมึปิ ฉนฺทราคสฺส ปหานา วิราคา วิมุจฺจติ ฯ วิมุตฺตสฺมึ วิมุตฺตมิติ ญาณํ เหาติ ฯ ขีณา ชาติ วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ กตํ กรณีเยา นาปรํ เอตฺตายาติ ปชานาติ ฯ อยา เหา ภิกฺขเว สพฺพาหาราน ปริยาหารายา ฉเฬาติ ฯ ฉสมา ฯ

อวิชฺชาวคฺเค ปฐเมา ฯ

ตสฺสุทฺทานํ

อวิชฺชา สงฺขาราน เจ
อาสวาน เจ วุตฺตา
อนุสยา อปราเร เจ
ปริญฺญา เจ ปริยาหิฉฺฉา[๑]
วาจฺฉา เตน ปวุจฺจตีติ ฯ

๑ ฉ. ม. ปริยาทิยฺ ฯ

ទោះវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ ក៏រមែងនឿយណាយនឹងវេទនានោះផង កាលបើនឿយណាយ រមែងប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះតែប្រាសចាកតម្រេក ចិត្តដើមរួចស្រឡះ ។ កាលបើចិត្តរួចស្រឡះហើយ ញាណ ក៏កើតឡើងថា ចិត្ត (របស់អាត្មាអញ) រួចស្រឡះហើយ ។ អរិយសាវ័កនោះ រមែងដឹងច្បាស់ថា ជាតិ (របស់អាត្មាអញ) អស់ហើយ ព្រហ្មចរិយធម៌អាត្មាអញបាននៅរួចហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើស្រេចហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯងជាធម៌ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីគ្រប់សង្កត់នូវមុខជាន ទាំងពួង ។ ចប់សូត្រ ទី ១០ ។

ចប់ អវិជ្ជាវគ្គ ទី ១ ។

ឧទ្ទានៃអវិជ្ជាវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីអវិជ្ជា ១ សញ្ញោជនៈពីរលើក អាសវៈពីរលើក អនុស័យពីរលើក ការកំណត់ដឹង ១ ធម៌គ្រប់សង្កត់ពីរលើក ហេតុនោះ ទើបលោកចាត់ជាមួយវគ្គ ។

មិគជាលវគ្គោ

(៦៦) សាវត្ថិនិទានំ ។ អថខោ អាយស្មា មិគ-
ជាលោ យេន ភគវា ។បេ។ ឯតមត្ថំ អារោចេសិ ខោ
អាយស្មា មិគជាលោ ភគវន្តំ ឯតទវោច ឯកវិហារី ឯ-
កវិហារីតិ ភន្តេ វុច្ចតិ កិត្តាវតា នុ ខោ ភន្តេ ឯកវិ-
ហារី ហោតិ កិត្តាវតា ច បន សទុតិយវិហារី ហោ-
តីតិ ។ សន្តិ ខោ មិគជាល ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា
កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា តញ្ច
កិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ តស្ស តំ
អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ ឧប្បជ្ជតិ
នន្ទិ នន្ទិយា សតិ សាភតោ ហោតិ សាភតេ សតិ

មិគជាលវគ្គ

(៦៦) និទានក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ គ្រានោះ ព្រះមិគជាល:មានអាយុ ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះព្រះមិគជាល:មានអាយុ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ពាក្យគេតែងនិយាយថា បុគ្គលមានប្រក្រតីទៅម្នាក់ឯង មានប្រក្រតីទៅម្នាក់ឯងដូច្នេះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះបុគ្គលមានប្រក្រតីទៅម្នាក់ឯង តើដោយហេតុដូចម្តេច ចំណែកបុគ្គលមានប្រក្រតីទៅរួមគ្នាជាគម្រប់ពីរ តើដោយហេតុដូចម្តេច ។ ម្នាលមិគជាល: មានរូបទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយភ្នែក ដែលជាទីប្រាថ្នា ជាទីពេញចិត្ត ជាទីគាប់ចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាទីត្រេកអរ បើតិកុត្រេកអរ សរសើរ ជាប់ចិត្តចំពោះរូបនោះ តាលតិកុនោះ ត្រេកអរ សរសើរ ជាប់ចិត្តចំពោះរូបនោះ សេចក្តីត្រេកត្រអាល រមែងកើតឡើង កាលបើមានសេចក្តីត្រេកត្រអាល សេចក្តីប្រាថ្នាក៏មាន កាលបើមានសេចក្តីប្រាថ្នា

សញ្ញោគោ ហោតិ ។ ឧទ្ធំសញ្ញោជនំ យុត្តោ ខោ
ភិក្ខវេ សក្កាយទិដ្ឋិយាបិ វិចិកិច្ឆាយបិ សីលព្ពតបរាមាសេនបិ
ឧទ្ធំសញ្ញោជនំ យុត្តោ ខោ ភិក្ខវេ ឯវំ ទេវគតោ ហោតិ ។បេ។
ឧទ្ធំសញ្ញោជនំ យុត្តោ ខោ ភិក្ខវេ ឯវំ ព្រហ្មលោកគតោ ហោតិ ។បេ។
ឧទ្ធំសញ្ញោជនំ យុត្តោ ខោ ភិក្ខវេ ឯវំ អរូបគតោ ហោតិ ។
ឧទ្ធំសញ្ញោជនំ យុត្តោ ខោ ភិក្ខវេ ឯវំ ឧទ្ធំសញ្ញោជនិយេ
ធម្មេ ឧទ្ធំភាគិយេ ធម្មេ ឧទ្ធំសោតេ ឧទ្ធំគាមិនេ ធម្មេ
ឧទ្ធំសញ្ញោជនំ យុត្តោ ខោ ភិក្ខវេ ឯវំ ឧទ្ធំសោតោ ហោតិ
ឧទ្ធំគាមិនេ ធម្មេ ឧទ្ធំភាគិយេ ធម្មេ ឧទ្ធំសញ្ញោជនិយេ ធម្មេ
ឧទ្ធំសញ្ញោជនំ យុត្តោ ខោ ភិក្ខវេ ឯវំ ឧទ្ធំសោតោ ហោតិ
ឧទ្ធំគាមិនេ ធម្មេ ឧទ្ធំភាគិយេ ធម្មេ ឧទ្ធំសញ្ញោជនិយេ ធម្មេ
ឧទ្ធំសញ្ញោជនំ យុត្តោ ខោ ភិក្ខវេ ឯវំ ឧទ្ធំសោតោ ហោតិ ។
ឯវំ វិហារី ច ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ឥមេ បញ្ច ឱរម្ភាគិយេ សញ្ញោជនេ
សេនាសនានិ បដិសេវតិ អប្បសទ្ទានិ អប្បនិគ្ឃោ-
សានិ វិជនវាតានិ មនុស្សរាហស្សេយ្យកានិ បដិ-
សល្លានសារុប្បានិ អថោ សទ្ធំយវិហារីតិ វុច្ចតិ ។

សំយោជនៈក៏មាន ។ ម្នាលមិគជាលៈ កិកូដែលជាប់ចំពាក់ដោយចំណង គឺសេចក្តីត្រេកត្រអាលហ្នឹងឯង ហៅថាអ្នកមានប្រក្រតីនៅរួមគ្នាជាគម្រប់ពីរ ។បេ។ ម្នាលមិគជាលៈ មានរសដែលត្រូវដឹងដោយអណ្តាត ។បេ។ មានធម្មារម្មណ៍ ដែលត្រូវដឹងច្បាស់ដោយចិត្ត ដែលជាទីប្រាថ្នា ជាទីពេញចិត្ត ជាទីគាប់ចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាទីត្រេកអរ បើកិកូត្រេកអរ សរសើរ ជាប់ចិត្តចំពោះធម៌នោះ កាលកិកូនោះ ត្រេកអរ សរសើរ ជាប់ចិត្តចំពោះធម៌នោះ សេចក្តីត្រេកត្រអាល រមែងកើតឡើង កាលបើមានសេចក្តីត្រេកត្រអាល សេចក្តីប្រាថ្នាក៏មាន កាលបើសេចក្តីប្រាថ្នាមាន សំយោជនៈក៏មាន ។ ម្នាលមិគជាលៈ កិកូដែលជាប់ចំពាក់ដោយចំណងគឺសេចក្តីត្រេកត្រអាលហ្នឹងឯង ហៅថាអ្នកមានប្រក្រតីនៅរួមគ្នាជាគម្រប់ពីរ ។ ម្នាលមិគជាលៈ កិកូ ដែលមានធម៌ជាគ្រឿងនៅយ៉ាងនេះ ទុកជានៅកន្លែងទីសេនាសនៈស្ងាត់ ដែលតាំងនៅកន្លែងព្រៃតូចព្រៃធំ ជាកន្លែងមានសំឡេងតិច មានសន្ធឹកគឹកកងតិច មិនមានខ្យល់ គួរដល់អំពើស្ងាត់កំចាំងរបស់មនុស្ស គួរដល់ការពួនសម្ងំក៏ដោយ ក៏នៅតែហៅថា អ្នកមានប្រក្រតីនៅរួមគ្នាជាគម្រប់ពីរ ។

ตีณิ กิจฺจานิ ภวนฺติ ฯ ตตฺถ ปฐมสฺส ทุติยา สาสฺส อปฺปหีนา ตสฺมา สทุติยวิหารีติ วุจฺจติ ฯ

(๖๗) สตฺถา จ ขฺวสฺส มิตฺตวินฺทสฺส จกฺขุวิญฺญาเณน ปฐมา กถา มตฺถกปฺปตฺตา ปิยเจติ ตาทิสสฺส ปุคฺคลสฺส ทสฺสนาย ตณฺหา ปวตฺตติ ตสฺมา ตณฺหาย อนุปฺปาทาย ปฐมชฺฌานาทีนิ อนุปฺปาเทตฺวา ตานิ ปาทกานิ กตฺวา วิปสฺสนาย กมฺมฏฺฐานมนสิกาเรน อนุปุพฺเพน อรหตฺตผลปฺปตฺตสฺส ขีณาสวสฺส ปุน ปฐมชฺฌานาทีนิ อนุปฺปาเทตฺวา

ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ ព្រោះថា កិកុនោះមានតណ្ហាជាគម្រប់ពីរ ឯតណ្ហានោះឯង កិកុនោះមិនបានលះបង់ហើយ ព្រោះហេតុនោះ បាន ជាហៅថា អ្នកមានប្រក្រតីនៅរួមគ្នាជាគម្រប់ពីរ ។

(๖๗) ម្នាលមិគជាល: មានរូបដែលត្រូវដឹងច្បាស់ដោយភ្នែក ដែលជាទីប្ថាថ្ថា ជាទីពេញចិត្ត ជាទីគាប់ចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកប ដោយកាម ជាទីត្រេកអរ បើកិកុមិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនជាប់ចិត្ត ចំពោះរូបនោះទេ កាលកិកុនោះ មិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនជាប់ ចិត្ត ចំពោះរូបនោះ សេចក្តីត្រេកត្រអាលក៏រលត់ទៅ កាលបើមិនមាន សេចក្តីត្រេកត្រអាល សេចក្តីប្ថាថ្ថាក៏មិនមាន កាលបើមិនមានសេចក្តី ប្ថាថ្ថា សំយោជន:ក៏មិនមាន ។ ម្នាលមិគជាល: កិកុដែលរួចចាកចំ- ណងគឺសេចក្តីត្រេកត្រអាលហ្នឹងឯង ហៅថាអ្នកមានប្រក្រតីនៅម្នាក់ឯង ។ បេ ។ ម្នាលមិគជាល: មានសំដែលត្រូវដឹងច្បាស់ដោយអណ្តាត ។ បេ ។ ម្នាលមិគជាល: មានធម្មារម្មណ៍ ដែលត្រូវដឹងច្បាស់ដោយ ចិត្ត ដែលជាទីប្ថាថ្ថា ជាទីពេញចិត្ត ជាទីគាប់ចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់

กามูปสญฺหิตา วิตกฺกา ตโยปิ กิกฺขุ ฌานนฺตเร ฌานนฺตรเต ฐ อาปชฺชาสาย ติฏฺฐติ ตสฺส ตํ อนฌานนฺตรา อนฌานนฺตรเตา อนาปชฺชาสาย ติฏฺฐเตา ฐนฺติ นิวุฏฺฐติ ฐนฺติยา อสติ สาภเตา ฐ เหาติ สาภเตา อสติ สญฺเญเตา ฐ เหาติ ฯ ฐนฺติสญฺเญ ชนวิสัยุตฺตา(๑) เหา มิคชาล กิกฺขุ ฝเตวิหารีติ วุจฺจติ ฯ ฝวิหารี ฐ มิคชาล กิกฺขุ กิญฺจิปิ ตาหนฺติ วิหรติ อากิญฺญา กิกฺขูหิ กิกฺขุนีหิ อุปาสเกหิ อุปาสิเกหิ ราชูหิ ราชมหามตฺเตหิ ติตฺถิเยหิ ติตฺถิยสาวเกหิ อชเหา ฝเตวิหารีติ วุจฺจติ ฯ ตํ กิสฺส เหตุ ฯ ตญฺหิ หิสฺส ทุตียา สาสฺส(๒) ปหีนา ตสฺมา ฝเตวิหารีติ วุจฺจติ ฯ ปหมํ ฯ

---

๑ ม. ฐนฺติสโยชนวิปฺปยุตฺตา เหา ฯ ๒ ม. สายิ ฯ

ប្រកបដោយកាម គួរជាទីត្រេកអរ បើភិក្ខុ មិនត្រេកអរ មិនសរ-
សើរ មិនជាប់ចិត្ត ចំពោះធម៌នោះទេ កាលភិក្ខុនោះ មិនត្រេកអរ
មិនសរសើរ មិនជាប់ចិត្តនឹងធម៌នោះ សេចក្តីត្រេកត្រអាលក៏លែងមៅ
កាលបើមិនមានសេចក្តីត្រេកត្រអាល សេចក្តីប្រាថ្នាក៏មិនមាន កាល
បើមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា សំយោជន:ក៏មិនមាន ។ ម្នាលមិគជាល:
ភិក្ខុ ដែលរួចចាកចំណងគឺសេចក្តីត្រេកត្រអាល ហៅថាអ្នកមានប្រក្រតី
នៅម្នាក់ឯង ។ ម្នាលមិគជាល: ភិក្ខុមានប្រក្រតីនៅយ៉ាងនេះ ទុកជា
នៅក្នុងស្រុកប្រទ្បុកប្រទ្បាំ ដោយពួកភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា
ពួកស្តេចនិងអាមាត្យធំរបស់ស្តេច ពួកតិរ្ថិយនិងសាវ័ករបស់តិរ្ថិយក៏ដោយ
ក៏នៅតែហៅថា អ្នកមានប្រក្រតីនៅម្នាក់ឯង ។ ដំណើរនោះ ត្រង់
ហេតុអ្វី ។ ព្រោះថា ភិក្ខុនោះមានតណ្ហាជាគម្រប់ពីរមែន តែតណ្ហា
នោះ ភិក្ខុនោះបានលះបង់ហើយ ព្រោះហេតុនោះ បានជាហៅថា អ្នក
មានប្រក្រតីនៅម្នាក់ឯង ។ ចប់សូត្រ ទី ១ ។

(๖๙) អថខោ អាយស្មា មិគជាលោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ។ បេ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា មិគជាលោ ភគវន្តំ ឯតទវោច សាធុ មេ ភន្តេ ភគវា សង្ខិត្តេន ធម្មំ ទេសេតុ យមហំ ភគវតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរេយ្យន្តិ ។ សន្តិ ខោ មិគជាល ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា តេសុ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ តស្ស តំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ ឧប្បជ្ជតិ នន្ទិ នន្ទិសមុទយា ទុក្ខសមុទយោ មិគជាលាតិ វទាមិ ។បេ។ សន្តិ ខោ មិគជាល ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា ។ បេ ។ សន្តិ ខោ មិគជាល មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា

(๖๘) គ្រានោះ ព្រះមិគជាលៈមានអាយុ ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះព្រះមិគជាលៈមានអាយុ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស សូមព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងធម៌ដោយសង្ខេបដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គបើបានស្តាប់ធម៌របស់ព្រះមានព្រះភាគហើយ នឹងជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ចៀសចេញអំពីពួក មិនបានប្រមាទ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ។ ម្នាលមិគជាលៈ មានរូប ដែលត្រូវដឹងច្បាស់ដោយភ្នែក ដែលជាទីប្រាថ្នា ជាទីពេញចិត្ត ជាទីគាប់ចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាទីត្រេកអរ បើកិក្ខុត្រេកអរ សរសើរ ជាប់ចិត្តចំពោះរូបនោះ កាលកិក្ខុនោះ ត្រេកអរ សរសើរ ជាប់ចិត្តចំពោះរូបនោះ សេចក្តីត្រេកត្រអាលក៏កើតឡើង ម្នាលមិគជាលៈ តថាគតពោលថា ការកើតឡើងនៃកងទុក្ខ មកពីហេតុកើតឡើងនៃសេចក្តីត្រេកត្រអាល ។ បេ ។ ម្នាលមិគជាលៈ មានរសដែលត្រូវដឹងច្បាស់ដោយអណ្តាត ។ បេ ។ ម្នាលមិគជាលៈ មានធម្មារម្មណ៍ដែលត្រូវដឹងច្បាស់ដោយចិត្ត ដែលជាទីប្រាថ្នា ជាទីពេញចិត្ត ជាទីគាប់ចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម

វេទនីយា តញ្ហេ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ
តិដ្ឋតិ តស្ស តំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ
តិដ្ឋតោ ឧប្បជ្ជតិ នន្ទិ នន្ទិសមុទយា ទុក្ខស្ស សមុទយោ
មិកជាលាតិ វទាមិ ។

(๖๙) សន្តំ ខោ មិកជាល ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា
ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា វេទនីយា
តញ្ហេ ភិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ ន អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ
តស្ស តំ អនភិនន្ទតោ អនភិវទតោ អនជ្ឈោសាយ
តិដ្ឋតោ នន្ទិ និរុជ្ឈតិ នន្ទិនិរោធា ទុក្ខនិរោធោ មិក-
ជាលាតិ វទាមិ ។បេ។ សន្តំ ខោ មិកជាល ឆដ្ឋា-
វិញ្ញេយ្យា រសា ។បេ។ សន្តំ ខោ មិកជាល មនោ-
វិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូប-

ជាទីត្រេកអរ បើភិក្ខុត្រេកអរ សរសើរ ជាប់ចិត្តចំពោះធម៌នោះ កាលភិក្ខុនោះ ត្រេកអរ សរសើរ ជាប់ចិត្តចំពោះធម៌នោះ សេចក្តីត្រេកត្រអាលក៏កើតឡើង ម្នាលមិគជាល: តថាគតពោលថា ការកើតឡើងនៃកងទុក្ខ មកពីហេតុកើតឡើងនៃសេចក្តីត្រេកត្រអាល ។

(๖๙) ម្នាលមិគជាល: មានរូបដែលត្រូវដឹងច្បាស់ដោយភ្នែក ជាទីប្រាថ្នា ជាទីពេញចិត្ត ជាទីគាប់ចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាទីត្រេកអរ បើភិក្ខុមិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនជាប់ចិត្តនឹងរូបនោះទេ កាលភិក្ខុនោះ មិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនជាប់ចិត្តនឹងរូបនោះ សេចក្តីត្រេកត្រអាល រមែងរលត់ទៅ ម្នាលមិគជាល: តថាគតពោលថា ការរលត់ទៅនៃកងទុក្ខ មកពីហេតុរលត់ទៅនៃសេចក្តីត្រេកត្រអាល ។ បេ ។ ម្នាលមិគជាល: មានរស ដែលត្រូវដឹងច្បាស់ដោយអណ្តាត ។ បេ ។ ម្នាលមិគជាល: មានធម៌ ដែលត្រូវដឹងច្បាស់ដោយចិត្ត ជាទីប្រាថ្នា ជាទីពេញចិត្ត ជាទីគាប់ចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម

สญฺเจตา ราชธีตา ตญฺจ กิกฺกุ ชาคิยนฺตสิ ชาคิวนสิ อนาชฺฌาสาย สิชฺชสิ ตสฺสา สา อนาคิยนฺตา อนาคิวนา อนาชฺฌาสาย สิชฺชตา ยญฺจิ ยิวฺหสิ ยญฺจิยิ-ตญฺจา ทุกฺขนิเวตา มิคชาลาสิ วาจาปีสิ ฯ

(๗๐) อถโข อายสฺมา มิคชาลา ภควตา กาสิสิ อภิยนฺตฺวา อนุโมทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตฺ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณิ กตฺวา ปกฺกามิ ฯ อถโข อา-ยสฺมา มิคชาลา ยาวเทว รตฺติยา อปฺปมตฺตา อาตาปี ปหิตตฺโต วิหาสิ ยา จิราสฺสุ ยสฺสตฺถาย กุลปุตฺตา สมฺมเทว อคารสฺมา อนคาริยิ ปพฺพชนฺติ ตทนุตฺตรี พฺรหฺม-จริยปริโยสานิ ทิฏฺเวว ธมฺเม สยิ อภิญฺญา สจฺฉิ-กตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหาสิ(๑) ขีณา ชาติ วุสิตี พฺรหฺม-

๑ ม. วิหาสิ ฯ

ជាទីត្រេកអរ បើកិកូ្ខមិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនជាប់ចិត្តនឹងធម៌នោះទេ កាលកិកូ្ខនោះមិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនជាប់ចិត្តនឹងធម៌នោះ សេចក្តីត្រេកត្រអាលរមែងរលត់ទៅ ម្នាលមិគជាល: តថាគតពោលថា ការរលត់ទៅនៃកង្ខុក្ខ មកពីហេតុរលត់ទៅនៃសេចក្តីត្រេកត្រអាល ។

(๗๐) គ្រានោះ ព្រះមិគជាល:មានអាយុ ត្រេកអរអនុមោទនាន្ទូវភាសិត របស់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយក៏ក្រោកអំពីអាសន: ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទក្សិណរួចហើយ ក៏ចៀសចេញទៅ ។ លំដាប់នោះ ព្រះមិគជាល:មានអាយុ ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ចៀសចេញអំពីពួក ជាអ្នកមិនប្រមាទ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច នូវទីបំផុតព្រហ្មចរិយៈ: មិនមានគុណជាតដទៃលើសលុបជាងដែលជាទីត្រូវការរបស់ពួកកុលបុត្រ ដែលចេញចាកផ្ទះបួសដោយប្រពៃដោយជ្រាជ្រាដ៏ក្រៃលែង ដោយខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅ ក៏បានដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយៈអាត្មា

จกฺขุ กตมํ กตมาณิยํ ฆานมกฺขายติ อฏฺฐงฺ-
สิ ฯ อฏฺฐงฺคเ จ ปฆายสฺมา ภิกฆเวโ อรหตกฺ
อเวาสีติ ฯ ทุติยกฺ ฯ

(๗๑) เวกกฺ สมยกฺ ภควา ภฆคเวา วิหรติ
เวฬุวเณ กลนฺทกนิวาเป ฯ อถเวา อายสฺมา สา-
ริปุตฺโร เยน ภควา ฯเป ฯ ภควนฺตกฺ เวตทเวจ มาเว
มาเวติ ภนฺเต วุจฺจติ กิตฺตาวตา นุ เวา ภนฺเต มาเว
วา อสฺส มารปฺปฏิกฺกาโร วาติ ฯ ยตฺถ เวา สาริปุตฺโร อติ
จกฺขุ อติ รูปา อติ จกฺขุวิญฺญาณกฺ อติ จกฺขุวิญฺญาณ-
วิญฺญาตพฺพา ธมฺมา อติ ตตฺถ มาเว วา มารปฺปฏิกฺโก วา ฯ
อติ โสตกฺ อติ สทฺทา อติ โสตวิญฺญาณกฺ อติ โสต-
วิญฺญาณวิญฺญาตพฺพา ธมฺมา อติ ตตฺถ มาเว วา มารปฺป-
ฏิกฺโก วา ฯ อติ ฆานกฺ อติ คนฺธา อติ ฆานวิญฺญาณกฺ

អញ្ញបាននៅរួចហើយ សោឡសកិច្ច អាត្មាអញបានធ្វើស្រេចហើយ
មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមាន
ឡើយ ។ បណ្តាព្រះអរហន្តទាំង៦ព្រះមិគជាលៈមានអាយុ ក៏
បានជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។ ចប់សូត្រ ទី ២ ។

[๗๑] សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់ក្នុងវត្តវេឡុវ័ន
ជាលន្ទកនិវាបស្ថាន ជិតក្រុងរាជគ្រឹះ ។ គ្រានោះ ព្រះសមិទ្ធិមាន
អាយុ ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះ
មានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ពាក្យគេតែងនិយាយថា
មារ មារ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មារ ឬរសេចក្តីបញ្ញត្តិថាមារ ដោយ
ហេតុដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលសមិទ្ធិ ពីណាមានចក្ខុ មានរូប មាន
ចក្ខុវិញ្ញាណ មានធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ទីនោះក៏មានមារ
ឬរសេចក្តីបញ្ញត្តិថាមារ ។ មានត្រចៀក មានសំឡេង មានសោត-
វិញ្ញាណ មានធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយសោតវិញ្ញាណ ទីនោះក៏មានមារ
ឬរសេចក្តីបញ្ញត្តិថាមារ ។ មានច្រមុះ មានក្លិន មានឃានវិញ្ញាណ

อตฺถิ ยา ชรา ชีรณตา ขณฺฑิจฺจํ ปาลิจฺจํ วลิตฺตจตา อายุโน สํหานิ อินฺทฺริยานํ ปริปากตา สงฺขารานเมว ปจฺจุปฺปนฺนานํ ขนฺธานํ ปาตุภาโว อยมุจฺจติ ชรา ฯ อตฺถิ มรณนฺติ อตฺถิ ยา เตสุ เตสุ ตโต ตโต จุติ จวนตา เภทนตา อนฺตรธานตา มจฺจุ มรณนฺติ อตฺถิ ยา เตสุ เตสุ ตโต ตโต จุติ จวนตา เภทนตา อนฺตรธานตา มจฺจุ มรณนฺติ ฯ อตฺถิ กาลงฺกิริยาติ อตฺถิ ยา เตสุ เตสุ ตโต ตโต จุติ จวนตา เภทนตา อนฺตรธานตา มจฺจุ มรณนฺติ อตฺถิ ยา เตสุ เตสุ ตโต ตโต จุติ จวนตา เภทนตา อนฺตรธานตา มจฺจุ มรณนฺติ ฯ อตฺถิ ขโย อตฺถิ ขยคามิตา อตฺถิ วโย อตฺถิ ภงฺโค อตฺถิ มรณนฺติ อตฺถิ ยา เตสุ เตสุ ตโต ตโต จุติ จวนตา เภทนตา อนฺตรธานตา มจฺจุ มรณนฺติ ฯ

(๗๒) ยสฺส ณ ฌาน สมงฺคิสฺส ขณฺฑิจฺจ ขณฺฑิจฺจตา ขณฺฑิจฺจาณ ขณฺฑิจฺจาณตา ขณฺฑิจฺจาณานิ ขณฺฑิจฺจาณานิ ตานิ

មានធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយឃានវិញ្ញាណ ពីនោះ ក៏មានមារប្តូរសេចក្តីបញ្ញត្តិថាមារ ។ មានអណ្តាត មានរស មានដឹងវិញ្ញាណ មានធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយដឹងវិញ្ញាណ ពីនោះ ក៏មានមារ ប្តូរសេចក្តីបញ្ញត្តិថាមារ ។ មានកាយ មានផ្សព្វ មានកាយវិញ្ញាណ មានធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយកាយវិញ្ញាណ ពីនោះ ក៏មានមារប្តូរសេចក្តីបញ្ញត្តិថាមារ ។ មានចិត្ត មានធម៌ មានមនោវិញ្ញាណ មានធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយមនោវិញ្ញាណ ពីនោះ ក៏មានមារប្តូរសេចក្តីបញ្ញត្តិថាមារ ។

(៧២) ម្នាលសមិទ្ធិ បំណែកខាងពីណាមិនមានចក្ខុ មិនមានរូប មិនមានចក្ខុវិញ្ញាណ មិនមានធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ពីនោះក៏មិនមានមារប្តូរសេចក្តីបញ្ញត្តិថាមារទេ ។ បេ ។ មិនមានអណ្តាត មិនមានរស មិនមានដឹងវិញ្ញាណ មិនមានធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយដឹងវិញ្ញាណ ពីនោះក៏មិនមានមារប្តូរសេចក្តីបញ្ញត្តិថាមារដែរ ។ បេ ។ មិនមានចិត្ត មិនមានធម៌ មិនមានមនោវិញ្ញាណ មិនមានធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយមនោវិញ្ញាណ ពីនោះក៏មិនមានមារប្តូរសេចក្តីបញ្ញត្តិថាមារដែរ ។

ចប់សូត្រ ទី ៣ ។

[๗๓] สนฺตา สนฺตาติ กเถ วุจฺจติ กิตฺตาวตา นุ โข กเถ สนฺตา ก อสฺส สนฺตปฺปญฺตฺติ ภวติ ฯเปฯ จตฺตุทฺทีปา ฯ

[๗๔] ขุทฺทกา ขุทฺทกาติ กเถ วุจฺจติ กิตฺตาวตา นุ โข กเถ ขุทฺทกา ก อสฺส ขุทฺทกปฺปญฺตฺติ ภวติ ฯเปฯ ปญฺจมา ฯ

[๗๕] ลาเขยฺยา ลาเขยฺยาติ กเถ วุจฺจติ กิตฺตาวตา นุ โข กเถ ลาเขยฺยา ก อสฺส ลาเขยฺยปฺปญฺตฺติ ภวติ ฯ ยตฺถ โข สมิทฺธิ อตฺถิ จกฺขุ อตฺถิ รูปา อตฺถิ จกฺขุวิญฺ-ญาณนฺติ อตฺถิ จกฺขุวิญฺญาณวิญฺญาตพฺพา ธมฺมา อตฺถิ ตตฺถ ลาเขยฺยา ก ลาเขยฺยปฺปญฺตฺติ ภวติ ฯเปฯ อตฺถิ ฆานนฺติ ฯเปฯ อตฺถิ มโน อตฺถิ ธมฺมา อตฺถิ มโนวิญฺญาณนฺติ อตฺถิ มโนวิญฺญาณวิญฺญาตพฺพา ธมฺมา อตฺถิ ตตฺถ ลาเขยฺยา ก ลาเขยฺยปฺปญฺตฺติ ภวติ ฯ

[๗๓] บทว่า ตรัสเรียกว่า สัตว์ สัตว์ บทว่า ตรัสเรียก สัตว์ ก็เพราะเหตุไร ตรัสเรียกว่าสัตว์ เพราะเหตุไร ฯลฯ จบสูตรที่ ๔ ฯ

[๗๔] บทว่า ตรัสเรียกว่า ทุกข์ ทุกข์ บทว่า ตรัสเรียก ทุกข์ ก็เพราะเหตุไร ตรัสเรียกว่าทุกข์ เพราะเหตุไร ฯลฯ จบสูตรที่ ๕ ฯ

[๗๕] บทว่า ตรัสเรียกว่า โลก โลก บทว่า ตรัสเรียก โลก ก็เพราะเหตุไร ตรัสเรียกว่าโลก เพราะเหตุไร ดูก่อนภิกษุ ก็ในโลกนี้ มีจักขุ มีรูป มีจักขุวิญญาณ มีธรรมที่พึงรู้แจ้งด้วยจักขุวิญญาณ ในโลกนั้นแล มีโลกก็ตรัสเรียกว่าโลก ฯลฯ มีอนาคต ฯลฯ มีจิต มีธรรม มีมโนวิญญาณ มีธรรมที่พึงรู้แจ้งด้วยมโนวิญญาณ ในโลกนั้นแล มีโลกก็ตรัสเรียกว่าโลกเหมือนกัน ฯ

(៧៦) យត្ថ ច ខោ សមិទ្ធំ ឆត្តំ ចក្ខុ ឆត្តំ រូបា ឆត្តំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ឆត្តំ ចក្ខុវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្វា ឆម្មា ឆត្តំ តត្ត លោកោ ឯ លោកបញ្ញត្តិ ឯ ។បេ។ ឆត្តំ ជិវ្ហា ។បេ។ ឆត្តំ មនោ ឆត្តំ ឆម្មា ឆត្តំ មនោវិញ្ញាណំ ឆត្តំ មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្វា ឆម្មា ឆត្តំ តត្ត លោកោ ឯ លោកបញ្ញត្តិ ឯតិ ។ ឆដ្ឋំ ។

(៧៧) ឯកំ សមយំ ភគវា អាយស្មា ច សារីបុត្តោ អាយស្មា ច ឧបសេនោ ភគវតោ វិហារទ្ធំ សីតវនេ សប្បសោណ្ឌិកបព្ភារេ ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មតោ ឧបសេនស្ស គាយេ អាសីវិសោ បតិតោ ហោតិ ។ អថខោ អាយស្មា ឧបសេនោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ ឯថ មេ អាវុសោ ឥមំ គាយំ មញ្ចកំ អាហរេថាតិ ពហិទ្ធា ឆិហរថ បុរាយំ គាយោ(១) ឥធេវ វិកិរតិ សេយ្យថាបិ កុសមុដ្ឋីតិ ។ ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា សារីបុត្តោ អាយស្មន្តំ ឧបសេនំ ឯតទវោច ន ខោ បន មយំ បស្សាម អាយស្មតោ ឧបសេនស្ស គាយេ ឯ អញ្ញត្ត

---

១ អដ្ឋកថាយំ បន បុរាណកាយោតិ ទិស្សតិ ។

(៧៦) ម្នាលសមិទ្ធិ ចំណែកខាងទីណាមិនមានចក្ខុ មិនមានរូប មិនមានចក្ខុវិញ្ញាណ មិនមានធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ទីនោះក៏មិនមានលោកប្បសេចក្តីបញ្ញត្តិថាលោកទេ ។ បេ ។ មិនមានអណ្តាត ។ បេ ។ មិនមានចិត្ត មិនមានធម៌ មិនមានមនោវិញ្ញាណ មិនមានធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយមនោវិញ្ញាណ ទីនោះក៏មិនមានលោកប្បសេចក្តីបញ្ញត្តិថាលោកទេ ។ ចប់សូត្រ ទី ៦ ។

(៧៧) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ និងព្រះឧបសេនមានអាយុ គង់នៅក្នុងវត្តស្វាន ឈ្មោះសីតវ័ន ទៀបញាកុំឈ្មោះសប្បសោណ្ឌិក ជិតក្រុងពជគ្រឹះ ។ សម័យនោះឯង ពស់អាសីពិស ធ្លាក់មកលើកាយព្រះឧបសេនមានអាយុ ។ គ្រានោះ ព្រះឧបសេនមានអាយុហៅកិក្ខុទាំងឡាយមកថា នែអាវុសោទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរមកលើកកាយខ្ញុំនេះដាក់លើគ្រែ ហើយសែងទៅខាងក្រៅ ព្រោះថាកាយនេះជារបស់ចាស់ គង់នឹងកេយកយកក្នុងទីនេះ ដូចជាអង្កាមមួយក្តាប់ ។ កាលបើព្រះឧបសេនមានអាយុ និយាយយ៉ាងនេះហើយ ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ ក៏និយាយនឹងព្រះឧបសេនមានអាយុ ដូច្នេះថា យើងមិនឃើញព្រះឧបសេនមានអាយុ មានកាយផ្សេង

ឥន្ទ្រិយានំ ភវិស្សតិ អថ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ ឧបសេនំ
វង្គន្តបុត្តំ អាមន្តេសិ តេន ហិ ត្វំ ឧបសេន ឥមំ តាយំ មញ្ចកំ អារោ-
ហិត្វា នវហិ ទ្វារេហិ បុរាយំ តាយោ ឥតោ វិតិវត្តេ
សេយ្យថាបិ នុ សមុដ្ឋិតេ។ យស្ស ន្វ អាយុសោ សារីបុត្ត
វង្គមស្ស អហំ ចក្ខុន្តិ ន មម ចក្ខុន្តិ ។បេ។ អ-
ហំ ជិវ្ហាតិ ន មម ជីវ្ហាតិ ន ។បេ។ អហំ មនោតិ ន មម
មនោតិ ន តស្ស អាយុសោ សារីបុត្ត សំយា តាយស្ស
ន អញ្ញត្ថំ ឥន្ទ្រិយានំ ន វិបរិណាមោ ។ មយ្ហញ្ច
ខោ អាយុសោ សារីបុត្ត ន វិវំ ហោតិ អហំ ចក្ខុន្តិ ន
មម ចក្ខុន្តិ ន ។បេ។ អហំ ជិវ្ហាតិ ន មម ជិវ្ហាតិ
ន ។បេ។ អហំ មនោតិ ន មម មនោតិ ន
តស្ស មយ្ហញ្ច ខោ អាយុសោ សារីបុត្ត តាំ តាយស្ស
ន អញ្ញត្ថំ តវិស្សតិ ឥន្ទ្រិយានំ ន វិបរិណាម-
ហោតិ ។ តថា ហិ បនាយស្មតោ ឧបសេនស្ស

ឬមានឥន្ទ្រិយប្រែប្រួលទៅសោះ កាលបើយ៉ាងនេះ ម្តេចក៏ព្រះទបសេន
មានអាយុនិយាយយ៉ាងនេះថា នែអាវុសោ អ្នកចាំឆ្លាយចូរមកលើក
កាយខ្ញុំនេះដាក់លើគ្រែ ហើយសែងទៅខាងក្រៅ ព្រោះថាកាយនេះ
ជារបស់ចាស់ គង់ទឹងកេរយកយកឆ្អឹងនេះ ដូចជាអង្កាមមួយក្តាប់ ។
ព្រះទបសេនធ្វើយថា នែអាវុសោសារីបុត្ត អ្នកណាមានសេចក្តីប្រកាន់
យ៉ាងនេះថា ចក្ខុគឺអាត្មាអញ ឬថាចក្ខុរបស់អាត្មាអញ ។ បេ ។ ថា
ជិវ្ហាគឺអាត្មាអញ ឬថាជិវ្ហារបស់អាត្មាអញ ។ បេ ។ ថាមនោគឺអាត្មា
អញ ឬថាមនោរបស់អាត្មាអញ នែអាវុសោសារីបុត្ត អ្នកនោះទើប
មានកាយផ្សេង ឬមានឥន្ទ្រិយប្រែប្រួល ។ នែអាវុសោសារីបុត្ត ចំ-
ណែកខ្ញុំមិនមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះទេថា ចក្ខុគឺអាត្មាអញ ឬថាចក្ខុ
របស់អាត្មាអញ ។ បេ ។ ថាជិវ្ហាគឺអាត្មាអញ ឬថាជិវ្ហារបស់អាត្មា
អញ ។ បេ ។ ថាមនោគឺអាត្មាអញ ឬថាមនោរបស់អាត្មាអញ នែ
អាវុសោសារីបុត្ត ខ្ញុំនោះ ទំាងមានកាយផ្សេង ឬ មានឥន្ទ្រិយប្រែ
ប្រួលដូចម្តេចកើត ។ បើយ៉ាងនោះ មានតែព្រះទបសេនមានអាយុ

ឥឃវត្តំ អហញ្ញារមមញ្ញារមានន្ទុសយោ សុសម្ភូតោ តស្មា អាយស្មតោ ឧបសេនស្ស ន ឃវំ ហោតិ អហំ ចក្ខុន្ទ្រិ ឯ មម ចក្ខុន្ទ្រិ ឯ ។បេ។ អហំ ជិវ្ហាតិ ឯ មម ជិវ្ហាតិ ឯ ។បេ។ អហំ មនោតិ ឯ មម មនោតិ ឯតិ ។ អថខោ តេ តិក្ខ្ម អាយស្មតោ ឧបសេនស្ស កាយំ មញ្ចកំ អាភេត្វា ពហិទ្ធា នីហរិំសុ ។ អថ-ខោ អាយស្មតោ ឧបសេនស្ស កាយោ តត្ថេ វ តិក្ខិ សេយ្យថាបិ កុសម្ភដ្ឋិតិ ។ សត្តមំ ។

(៧៨) អថខោ អាយស្មា ឧបឋាណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ។បេ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អា-យស្មា ឧបឋាណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច សន្តិដ្ឋតោ ជម្មោ សន្តិដ្ឋតោ ជម្មោតិ ភន្តេ វុច្ចតិ កិត្តាវតា នុ ខោ ភន្តេ សន្តិដ្ឋតោ ជម្មោ ហោតិ អកាលិកោ ឯ-ហិបស្សិកោ ឱបនយិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហីតិ ។

បានគាស់រំលើងអនុស័យគឺសេចក្តីប្រកាន់ថាអញ ថារបស់អញ មកយូរហើយ ហេតុនោះ បានជាព្រះទបសេនមានអាយុ មិនមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះទេថា ចក្ខុគឺអាត្មាអញ ឬថាចក្ខុរបស់អាត្មាអញ ។ បេ ។ ជិវ្ហាគឺអាត្មាអញ ឬថាជិវ្ហារបស់អាត្មាអញ ។ បេ ។ ថាមនោគឺអាត្មាអញ ឬថាមនោរបស់អាត្មាអញ ។ គ្រានោះ ភិក្ខុទាំងនោះ លើកកាយព្រះទបសេនមានអាយុដាក់លើគ្រែ ហើយសែងចេញទៅខាងក្រៅ ។ លំដាប់នោះ កាយរបស់ព្រះទបសេនមានអាយុ ក៏រោយរាយក្នុងទីនោះ ដូចជាអង្កាមមួយក្តាប់ ។ ចប់សូត្រ ទី ๗ ។

(๗๘) គ្រានោះ ព្រះទបវណមានអាយុ ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះព្រះទបវណមានអាយុ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ពាក្យគេតែងនិយាយថា ធម្មិបុគ្គលឃើញច្បាស់ដោយខ្លួនឯង ធម្មិបុគ្គលឃើញច្បាស់ដោយខ្លួនឯងដូច្នេះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ធម៌ដែលបុគ្គលឃើញច្បាស់ដោយខ្លួនឯង ឲ្យនូវផលមិនរង់ចាំកាល គួរនឹងហៅបុគ្គលដទៃឲ្យចូលមកមើលបាន គួរបង្អោនចូលមកកុំកក់ខ្លួន ជាធម៌ដែលពួកវិញ្ញូជនគប្បីដឹងចំពោះខ្លួន ដោយហេតុដូចម្តេច ។

(๗๙) ๙๓ បន ឧបវាណ ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា រូបប្បដិសំវេទី ច ហោតិ រូបរាគប្បដិសំវេទី ច សទ្ទញ្ច អឃ្សាទំ រូបេសុ អាទីនវំ មេ អឃ្សាទំ រូបេសុ ឯតោតិ បជានាតិ ។ យទ្ធំ ឧបវាណ ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា រូបប្បដិសំវេទី ច ហោតិ រូបរាគប្បដិសំវេទី ច សទ្ទញ្ច អឃ្សាទំ រូបេសុ អាទីនវំ មេ អឃ្សាទំ រូបេសុ ឯតោតិ បជានាតិ ។ ឯវម្បិ ខោ ឧបវាណ សង្ខិត្តេ ភោ ឆម្មា ហោតិ អកាលិកោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនយិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហីតិ ។បេ។

(๘๐) បុន ចបរំ ឧបវាណ ភិក្ខុ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា រសប្បដិសំវេទី ច ហោតិ រសរាគប្បដិសំវេទី ច

(๗๙) ម្នាលឧបវាណ កិកុកង៏សាសនានេះ ឃើញរូបដោយចក្ខុ ហើយកត់សំគាល់នូវរូបផង កត់សំគាល់នូវតម្រេកក្នុងរូបផង ដឹងច្បាស់នូវតម្រេកដែលមានក្នុងរូបខាងក្នុងថា អាត្មាអញមានតម្រេកក្នុងរូបខាងក្នុងផង ។ ម្នាលឧបវាណ ត្រង់ដែលកិកុ ឃើញរូបដោយចក្ខុ ហើយកត់សំគាល់នូវរូបផង កត់សំគាល់នូវតម្រេកក្នុងរូបផង ដឹងច្បាស់នូវតម្រេកដែលមានក្នុងរូបខាងក្នុងថា អាត្មាអញ មានតម្រេកក្នុងរូបខាងក្នុងផង ។ ម្នាលឧបវាណ ធម៌ដែលបុគ្គលឃើញច្បាស់ដោយខ្លួនឯង ឲ្យនូវផលមិនរង់ចាំកាល គួរនឹងហៅបុគ្គលដទៃឲ្យចូលមកមើលបាន គប្បីបង្អោនចូលមកកុកក្នុងខ្លួន ជាធម៌ដែលពួកវិញ្ញូជនគប្បីដឹងចំពោះខ្លួន យ៉ាងនេះក៏មាន ។ បេ ។

(๘๐) ម្នាលឧបវាណ មួយទៀត កិកុ លិង្គភ្ញូកស្សរដោយអណ្តាត ហើយកត់សំគាល់នូវរសផង កត់សំគាល់នូវតម្រេកក្នុងរសផង

สนฺตญฺหิ อฏฺฐกถาสุ ภวตุ อตฺถ เมว อฏฺฐกถาสุ ภาสิตตฺตา ปฬาตฺตา ฯ ยสฺมา ปนาคตาคตฏฺฐาเน วินิจฺฉยกถาสุ ปาฬิยา วินิจฺฉยกถาย จ อาคตนเยเนว ปาฬิยา จ อาคตนเยเนว ปาฬิยา จ อาคตนเยเนว ปาฬิยา

ដឹងច្បាស់នូវតម្រេកដែលមានកង់រសៅង់កង់ថា អាត្មាអញមានតម្រេកកង់រសៅង់កង់ផង ។ ម្នាលទុបកណ កិកូ លិឈក្ខុក្សេដោយអណ្តាត ហើយកត់សំគាល់នូវរសផង កត់សំគាល់នូវតម្រេកកង់រសផង ដឹងច្បាស់នូវតម្រេកដែលមានកង់រសៅង់កង់ថា អាត្មាអញមានតម្រេកកង់រសៅង់កង់ផង ដោយហេតុណា ។ ម្នាលទុបកណ ធម៌ដែលបុគ្គលឃើញច្បាស់ដោយខ្លួនឯង ឲ្យនូវផលមិនរង់ចាំកាល គួរនឹងហៅបុគ្គលដទៃឲ្យចូលមកមើលបាន គួរបង្អោនចូលមកទុកកង់ខ្លួន ជាធម៌ដែលពួកវិញ្ញូជនគប្បីដឹងចំពោះខ្លួន ដោយហេតុយ៉ាងនេះក៏មាន ។ បេ ។

(๘๑) ម្នាលទុបកណ មួយវិញទៀត កិកូ ដឹងច្បាស់នូវធម៌ដោយចិត្ត ហើយកត់សំគាល់នូវធម៌ផង កត់សំគាល់នូវតម្រេកកង់ធម៌ផង ដឹងច្បាស់នូវតម្រេកដែលមានកង់ធម៌ង់កង់ថា អាត្មាអញ មានតម្រេកកង់ធម៌ង់កង់ផង ។ ម្នាលទុបកណ កិកូ ដឹងច្បាស់នូវធម៌ដោយចិត្ត ហើយកត់សំគាល់នូវធម៌ផង កត់សំគាល់នូវតម្រេកកង់ធម៌ផង ដឹងច្បាស់នូវតម្រេកដែលមានកង់ធម៌ង់កង់ថា អាត្មាអញមានតម្រេកកង់ធម៌ង់កង់ ដោយហេតុណា ។ ម្នាលទុបកណ ធម៌ដែលបុគ្គលឃើញច្បាស់ដោយខ្លួនឯង ។ បេ ។ ជាធម៌ដែលពួកវិញ្ញូជនគប្បីដឹងចំពោះខ្លួន ដោយហេតុយ៉ាងនេះក៏មាន ។

[๘๒] ๙๘ បន ឧបវាណ ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ និស្សា រូបសញ្ញាសំវេធី ច ហោតិ នោ ច រូបគតសញ្ញាសំវេធី អសន្តញ្ច អជ្ឈត្តំ រូបេសុ ភតំ ឧត្តំ មេ អជ្ឈត្តំ រូបេសុ ភតោតិ បជានាតិ ។ យន្តំ ឧបវាណ ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ និស្សា រូបសញ្ញាសំវេធី ហិ ខោ ហោតិ នោ ច រូបគតសញ្ញាសំវេធី អសន្តញ្ច អជ្ឈត្តំ រូបេសុ ភតំ ឧត្តំ មេ អជ្ឈត្តំ រូបេសុ ភតោតិ បជានាតិ ។ ឯវម្បិ ខោ ឧបវាណ សន្តិដ្ឋតោ ច ម្នោ ហោតិ អភាលិ-តោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនយិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហីតិ ។

[๘๓] បុន ចបរំ ឧបវាណ ភិក្ខុ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ។ ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ។ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា រសសញ្ញាសំវេធី ហិ ខោ ហោតិ នោ ច រសគតសញ្ញាសំវេធី អសន្តញ្ច អជ្ឈត្តំ រសេសុ ភតំ ឧត្តំ មេ អជ្ឈត្តំ រសេសុ ភតោតិ បជានាតិ ។ បេ ។

(๘๒) ម្នាលឧបវាណ កិកុកង៏សាសនានេះ ឃើញរូបដោយចក្ខុ ហើយត្រេកអរតែតាល់នូវរូប តែមិនកត់សំគាល់នូវតម្រេកកង៏រូប ចាំង៏ដឹង៏ច្បាស់នូវតម្រេកដែលមិនមានក្នុង៏រូបខាង៏កង៏ថា អាត្មាអញមិនមានតម្រេកកង៏រូបខាង៏កង៏ទេ ។ ម្នាលឧបវាណ ត្រង់ដែលកិកុឃើញរូបដោយចក្ខុ ហើយត្រេកអរតែតាល់នូវរូប តែមិនកត់សំគាល់នូវតម្រេកកង៏រូប ចាំង៏ដឹង៏ច្បាស់នូវតម្រេកដែលមិនមានក្នុង៏រូបខាង៏កង៏ថា អាត្មាអញមិនមានតម្រេកកង៏រូបខាង៏កង៏ទេ ។ ម្នាលឧបវាណ ធម៌ដែលបុគ្គលឃើញច្បាស់ដោយខ្លួនឯង ឲ្យនូវផលមិនរង់ចាំកាល គួរនឹង៏ហៅបុគ្គលដទៃឲ្យចូលមកមើលបាន គួរបង្អោនចូលមកកុំកកង៏ខ្លួនបាន ជាធម៌ដែលពួកវិញ្ញូជនគប្បីដឹង៏ចំពោះខ្លួន យ៉ាង៏នេះក៏មាន ។

(๘๓) ម្នាលឧបវាណ មួយទៀត កិកុ ពួសំឡែង៏ដោយត្រចៀក ។ ធ្លុំក្លិនដោយច្រមុះ ។ លិទ្ធក្សៃរដោយអណ្តាត ហើយត្រេកអរតែតាល់រស តែមិនកត់សំគាល់តម្រេកកង៏រស ចាំង៏ដឹង៏ច្បាស់នូវតម្រេកដែលមិនមានក្នុង៏រសខាង៏កង៏ថា អាត្មាអញ មិនមានតម្រេកកង៏ក្នុង៏រសខាង៏កង៏ទេ ។ បេ ។

(๘๔) ปุน จปรำ อุปกฺกิเลสา กิกฺขุ มนสา ฉฬงฺควิญฺญาย ธมฺมปฏิสำยุตฺโต ติวิโธ โหติ ฉนฺทูปนิสฺสโย ธมฺมาธิปติปฏิสำยุตฺโต อสนฺตฺวา อฏฺฐิตฺวา ธมฺมานุ ภวิตฺวา ปฏิสำยุตฺโต อสนฺตฺวา อฏฺฐิตฺวา ธมฺมานุ ภวิตฺวา ปฏิสำยุตฺโต ฯ ยนฺตุ อุปกฺกิเลสา กิกฺขุ มนสา ฉฬงฺควิญฺญาย ธมฺมปฏิสำยุตฺโต ติวิโธ โหติ ฉนฺทูปนิสฺสโย ธมฺมาธิปติปฏิสำยุตฺโต อสนฺตฺวา อฏฺฐิตฺวา ธมฺมานุ ภวิตฺวา ปฏิสำยุตฺโต อสนฺตฺวา อฏฺฐิตฺวา ธมฺมานุ ภวิตฺวา ปฏิสำยุตฺโต ฯ ยาวญฺจิทำ อุปกฺกิเลสา สงฺขิตฺตา ธมฺมา โหนฺติ อกาลิกา ปหาตพฺพา ขิปนยิกา ปฏิวิชฺฌิตพฺพา เวทิตพฺพา วิญฺญูหีติ ฯ อฏฺฐมำ ฯ

(๗๕) ยา หิ กาจิ กิกฺขาโย กิกฺขู ฉนฺทำ ปสฺสายตนานำ สมุทยญฺจ อตฺถงฺคมญฺจ อสฺสาทญฺจ อาทีนวญฺจ นิสฺสรณญฺจ ยถาภูตำ ปชานาติ อยำ สมฺมาปฏิปทา ปฏิปนฺโน พฺรหฺมจริยำ อาราเธติ เสา ตมสฺมา ธมฺมานุยาติ ฯ

(៨៤) ម្នាលចបាណ មួយវិញទៀត ភិក្ខុ ដឹងនូវធម៌ដោយចិត្ត ហើយគ្រាន់តែកត់សំគាល់នូវធម៌ តែមិនកត់សំគាល់នូវតម្រេកកង់ធម៌ ចាំង់ដឹងច្បាស់នូវតម្រេកដែលមិនមានកង់ធម៌ខាងកង់ថា អាត្មាអញមិនមានតម្រេកកង់ធម៌ខាងកង់ ។ ម្នាលចបាណ ភិក្ខុ ដឹងច្បាស់នូវធម៌ដោយចិត្ត ហើយគ្រាន់តែកត់សំគាល់នូវធម៌ តែមិនកត់សំគាល់នូវតម្រេកកង់ធម៌ ចាំង់ដឹងច្បាស់នូវតម្រេក ដែលមិនមានកង់ធម៌ខាងកង់ថា អាត្មាអញមិនមានតម្រេកកង់ធម៌ខាងកង់ ដោយហេតុណា ។ ម្នាលចបាណ ធម៌ដែលបុគ្គលឃើញច្បាស់ដោយខ្លួនឯង ឲ្យនូវផលមិនរង់ចាំកាល គួរនឹងហៅបុគ្គលដទៃឲ្យចូលមកមើលបាន គួរបង្អោនចូលមកកុំកង់ខ្លួនបាន ជាធម៌ដែលពួកវិញ្ញូជនគប្បីដឹងចំពោះខ្លួន ដោយហេតុយ៉ាងនេះក៏មាន ។ ចប់សូត្រ ទី ៨ ។

(៨៥) ម្នាលភិក្ខុចាំង់ឮយ សេចក្តីពិតថា ភិក្ខុណាមួយ មិនដឹងច្បាស់ តាមពិត នូវការកើត ការរលត់ អានិសង្ស ទោស និង ការរលាស់បេញ្ញ នូវអាការរបស់ផស្សៈចាំង ៦ នេះ ភិក្ខុនោះឈ្មោះថា មិនបានប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈទេ ភិក្ខុនោះឈ្មោះថាឆ្ងាយអំពីធម្មវិន័យនេះ ។

ฆฺรานฺเต อญฺญตเร กิจฺเจ กรณีเย ฌตฺตเมว ปจฺจวกฺขิตพฺพา
อนลฺลสีลา(๑) อหุเมฺห หิ กิเรตฺถ มยนฺติ เอวญฺหิ วเทยฺยาถ
สมุทยญฺหิ อตฺถงฺคมญฺหิ อสฺสาทญฺหิ อาทีนวญฺหิ นิสฺสร-
ณาญฺหิ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ ฯ ตีหิ กึ มญฺญสิ
กิจฺเจ กรณีเย ปโร มม ฆฺรานฺเต สมฺมา วตฺตติ โน
อสฺสาติ สมนุปสฺสสีติ ฯ โน หิเทนฺต ฯ สาธุ
กิจฺเจ ปน ตเว กิจฺเจ กรณีเย เนว มม เนสาหมสฺมิ
น เมสา อตฺตาติ ฌวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย
สุทิฏฺฐ กาตพฺพนฺติ ฌสฺสวนฺตา ธุกฺขสฺสา ฯ เป ฯ อิติ
ปโร มม ฆฺรานฺเต สมฺมา วตฺตติ โน อสฺสาติ สมนุ-
ปสฺสสีติ ฯ โน หิเทนฺต ฯ สาธุ กิจฺเจ ปน ตเว
กิจฺเจ ปโร มม เนสาหมสฺมิ น เมสา
อตฺตาติ ฌวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย สุทิฏฺฐ
กาตพฺพนฺติ ฌสฺสวนฺตา ธุกฺขสฺสา ฯเป ฯ มยิ ฆฺรานฺเต มม
ฆฺราหมสฺมิ ฆฺรา เม อตฺตาติ สมนุปสฺสสีติ ฯ

---

๑ ฉ. อนสฺสาสี ฯ

កាលបើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ ភិក្ខុមួយរូប ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ វិនាសចាកធម៌វិន័យនេះហើយ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះខ្ញុំព្រះអង្គមិនទាន់ដឹងច្បាស់តាមពិត នូវការកើត ការរលត់ អានិសង្សទោស និងការរលាស់ចេញ នូវអាការរបស់ផស្សៈទាំង ៦ ឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច អ្នកពិចារណាឃើញចក្ខុថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នេះដែរឬ ។ មិនមែនឃើញដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃហើយ ម្នាលភិក្ខុ កន្លងរឿងនេះ អ្នកទំាងបានឃើញចក្ខុនុ៎ះដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិតយ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ នុ៎ះឯងជាទីបំផុតនៃទុក្ខ ។ អ្នកពិចារណាឃើញអណ្តាតថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នេះដែរឬ ។ មិនមែនឃើញដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃហើយ ម្នាលភិក្ខុ កន្លងរឿងនេះ អ្នកទំាងបានឃើញអណ្តាតនុ៎ះដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិតយ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ នុ៎ះឯងជាទីបំផុតនៃទុក្ខ ។ បេ ។ អ្នកពិចារណាឃើញចិត្តថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នេះដែរឬ ។

ตตฺถ ยถาหิ กตฺถจิ ฯ สาขา ตกฺกี ปตฺตา จ เต ตกฺกี
ยถา เอตานิ มม เอสาหมสฺมิ น เมโส อตฺตาติ
ฯเปฯ ยถาภูตัง สมฺมปฺปญฺญาย สุทฺธึ ทกฺขิสฺสตีติ
ฯเปฯ ฐานเมตัง วิชฺชติ ฯ

(๘๖) ยถา หิ โกจิ ตกฺกิโย ตกฺกี ฉฑฺเฑ-
ยฺย สมุทยนฺติ สมุทยธมฺมนฺติ อตฺถงฺคมนฺติ
อสฺสาทนฺติ อาทีนวนฺติ นิสฺสรณนฺติ ยถาภูตัง ญาณ-
มสฺส ปจฺจุปฏฺฐิตนฺติ ตาย ปชานนาย ตณฺหา-
ทิฏฺฐิคตานิ ปหียนฺติ ฯ ตานิ ปุคฺคเล อาคตานิ ตกฺกี ตกฺกึ
ฉฑฺเฑติ วิสฺสชฺเชติ ปชหติ วิโนเทติ พฺยนฺตี กโรติ
อนภาวงฺคเตติ ตตฺถ ยถาหิ ตตฺถ ปชหนสฺสา(๑) อยมฺปิ
ตตฺถ ฉฑฺเฑ

មិនមែនយើញដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃហើយ ម្នាលភិក្ខុ ក្នុងរឿងនេះ អ្នកនិងបានយើញចិត្តនុ៎ះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ នុ៎ះឯងជាទីបំផុតនៃទុក្ខ ។ ចប់សូត្រ ទី ៩ ។

(៨៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណានីមួយ មិនដឹងច្បាស់តាមពិត នូវការកើត ការរលត់ អានិសង្ស ទោស និងការរលាស់ចេញ នូវអាការរបស់ផស្សៈទាំង ៦ទេ ភិក្ខុនោះមិនឈ្មោះថានៅចប់ព្រហ្មចរិយៈឡើយ ភិក្ខុនោះឈ្មោះថាឆ្ងាយអំពីធម្មវិន័យនេះ ។ កាលបើព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ ភិក្ខុមួយរូប ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គខ្ជូចប្រយោជន៍ក្នុងធម្មវិន័យនេះហើយ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានដឹងច្បាស់តាមពិត នូវការកើត ការរលត់ អានិសង្ស ទោស និងការរលាស់ចេញ នូវអាការរបស់ផស្សៈទាំង ៦ ឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ អ្នកសំគាល់នូវសេចក្តីនោះដូចម្តេច អ្នកពិចារណាយើញចក្ខុថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នេះដែរឬ ។

ឃំ ភន្តេ ។ សាធុ ភិក្ខុ ឯត្ថ ច តេ ភិក្ខុ ចក្ខុំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋំ ភវិស្សតិ ឃំ តេ ឯតំ បឋមំ ឆសឋ្ឋាយតនំ បហីនំ ភវិស្សតិ អាយតឹ អបុនព្ភវាយ តស្ស ។បេ។ ជិវ្ហំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ សមនុបស្សសីតិ ។ ឃំ ភន្តេ ។ សាធុ ភិក្ខុ ឯត្ថ ច តេ ភិក្ខុ ជិវ្ហា នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋំ ភវិស្សតិ ឃំ តេ ឯតំ ចតុត្ថំ ឆសឋ្ឋាយ-តនំ បហីនំ ភវិស្សតិ អាយតឹ អបុនព្ភវាយ តស្ស ។បេ។ មនំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ សមនុបស្សសីតិ ។ ឃំ ភន្តេ ។ សាធុ ភិក្ខុ

ព្រះកុណា ព្រះអង្គ ។ ម្នាលកិកូ ប្រពៃហើយ ម្នាលកិកូ កុងរឿងនេះ អ្នកទំងំបានឃើញចក្ខុនុ៎ះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញ កាលបើយ៉ាងនេះ អ្នកទំងំបានលះបង់ផស្សាយតន:ជាបឋមនុ៎ះ ដើម្បីមិនឲ្យផស្សាយតន:នោះកើតតទៅទៀតបាន ។ បេ ។ អ្នកពិចារណាឃើញអណ្តាតថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ ដូចេ្នះដែរឬ ។ ព្រះកុណា ព្រះអង្គ ។ ម្នាលកិកូ ប្រពៃហើយ ម្នាលកិកូ កុងរឿងនេះ អ្នកទំងំបានឃើញអណ្តាតនុ៎ះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ កាលបើយ៉ាងនេះ អ្នកទំងំបានលះបង់ផស្សាយតន:ជាគម្រប់ ៦ នុ៎ះ ដើម្បីមិនឲ្យផស្សាយតន:នោះកើតតទៅទៀតបាន ។ បេ ។ អ្នកពិចារណាឃើញចិត្តថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ ដូចេ្នះដែរឬ ។ ព្រះកុណា ព្រះអង្គ ។ ម្នាលកិកូ ប្រពៃហើយ

ឯត្ថ ច តេ កិក្ខូ មនោ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋំ ភវិស្សតិ ឯវំ តេ ឯតំ ទដ្ឋំ ឧស្សាយតនំ បហានំ ភវិស្សតិ អាយតឹ អបុនព្ភវាយ តស្សាតិ(១) ។ ឧសមំ ។

(៨៧) យោ ហិ កោចិ កិក្ខវេ កិក្ខុ ឆន្ទំ ឧស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានាតិ អរុសិតំ តេន ព្រហ្មចរិយំ អារកា សោ ឥមស្មា ធម្មវិនយាតិ ។ ឯវំ វុត្តេ អញ្ញតរោ កិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច ឯត្ថាហំ ភន្តេ បឧស្សាសិំ អហំ ហិ ភន្តេ ឆន្ទំ ឧស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានាមីតិ ។ តំ កឹ មញ្ញសិ កិក្ខុ ចក្ខុំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ ភន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ ភន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្ល នុ តំ សមនុបស្សិតុំ

---

១ ម. អបុនព្ភវិយាតិ ។

ម្នាលភិក្ខុ កង្វល់នេះ អ្នកទំងំបានឃើញចិត្តនុ៎ះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ កាលបើយ៉ាងនេះ អ្នកទំងំបានលះបង់ផស្សាយតនៈជាគម្រប់ ៦ នុ៎ះ ដើម្បីមិនឲ្យផស្សាយតនៈនោះកើតតទៅទៀតបាន ។ ចប់សូត្រ ទី ១០ ។

(៨៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណានីមួយមិនដឹងច្បាស់តាមពិតនូវការកើត ការរលត់ អានិសង្ស ទោស និងការរលាស់ចេញ នូវអាការរបស់ផស្សៈទាំង ៦ នេះ ភិក្ខុនោះឈ្មោះថាមិនបាននៅចប់ព្រហ្មចរិយៈឡើយ ភិក្ខុនោះឈ្មោះថាឆ្ងាយអំពីធម្មវិន័យនេះ ។ កាលបើព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ ភិក្ខុមួយរូបក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គខ្ជិលប្រយោជន៍កងធម្មវិន័យនេះហើយ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះខ្ញុំព្រះអង្គមិនដឹងច្បាស់តាមពិតនូវការកើត ការរលត់ អានិសង្ស ទោស និងការរលាស់ចេញ នូវអាការរបស់ផស្សៈទាំង ៦ ។ ម្នាលភិក្ខុ អ្នកសំគាល់នូវសេចក្តីនោះដូចម្តេច តែកទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរទំងំយល់ឃើញរបស់នោះថា

ฬตัง มม ฬสาหามสฺมิ ฬสา เม อตฺตาติ ฯ เนา
เหตัง กเณฺห ฯ สาตัง ยาทิ ทิฏฺฐิ ตาเยา มเนา
ทิเฏฺหา ภ อทิเฏฺหา ภติ ฯ อทิเฏฺหา กเณฺห ฯ ยิ ปนา-
ทิฏฺฐิ ทุกฺขิ ภ ติ สุขิ ภติ ฯ ทุกฺขิ กเณฺห ฯ ยิ
ปนาทิฏฺฐิ ทุกฺขิ วิปริณามธมฺมิ กลฺยิ นุ ติ สมนุ-
ปสฺสิติ ฬติ มม ฬสาหามสฺมิ ฬสา เม อตฺตาติ ฯ
เนา เหตัง กเณฺห ฯ ฬวิ ปสฺสิ กิกฺขิ สุตวา อริยสฺสา-
วโก ธกฺขิสฺมิ ทิฏฺฐิสฺมิ ทิฏฺฐพฺพสฺมิ ยาทสฺมิ ทิฏฺฐ-
ยิ ตาเยสฺมิ ปนสฺมิ ทิฏฺฐติ ทิฏฺฐิ วิชฺชติ วิภา
วิมุจฺฉติ ฯ วิมุตฺตสฺมิ วิมุตฺตมิติ ญาณัง เหาติ ฯ ขีณา
ชาติ วุสิตัง พฺรหฺมจริยัง กตัง กรณียัง นาปรัง ตฺตา-
ยาติ ปชานาตีติ ฯ ฬสาอาสมัง ฯ

ខ្ទុះរបស់អញ ខ្ទុះជារបស់អញ ខ្ទុះជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នេះដែរឬ ។ មិនគួរ
នឹងយល់ឃើញដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ ត្រង់ចឹក ប្រមុះ អណ្តាត កាយ
ចិត្ត ទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណាមិន
ទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់
ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរនឹងយល់ឃើញ
របស់នោះថា ខ្ទុះរបស់អញ ខ្ទុះជារបស់អញ ខ្ទុះជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នេះ
ដែរឬ ។ មិនគួរនឹងយល់ឃើញដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុ
កាលបើអរិយសាវ័កអ្នកបេះដឹង ឃើញយ៉ាងនេះ រមែងនឿយណាយនឹង
ភ្នែកផង នឿយណាយនឹងត្រចៀកផង នឹងប្រមុះផង នឹងអណ្តាត
ផង នឹងកាយផង នឹងចិត្តផង កាលបើនឿយណាយ រមែងប្រាស
ចាកតម្រេក ព្រោះតែប្រាសចាកតម្រេក ទើបចិត្តរួចស្រឡះបាន ។
កាលបើចិត្តរួចស្រឡះហើយ ញាណក៏កើតឡើងយ៉ាងនេះថា ចិត្តរួច
ស្រឡះហើយ ។ អរិយសាវ័កនោះរមែងដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ
មគ្គព្រហ្មចរិយៈអាត្មាអញបាននៅរួចហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបាន
ធ្វើស្រេចហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះ
ទៀត មិនមានឡើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ១១ ។

ចប់ មិគជាលវគ្គ ទី ២ ។

តស្សុទ្ទានំ

មិតជាលេន ទ្វេ វុត្តា

ចត្តារោ ច សមិទ្ធិនា

ឧបសេនោ ឧបកាណោ

ឆដ្ឋស្សាយតនិកោ តយោតិ ។

មិគជាលវគ្គ ទី ២

ឧទ្ទានៃមិគជាលវគ្គនោះ គឺ

និយាយ អំពីព្រះមិគជាល:មានអាយុមាន ២ លើក អំពីព្រះ
សមិទ្ធិមានអាយុមាន ៤ លើក អំពីព្រះឧបសេនមានអាយុ ១
អំពីព្រះឧបវាណមានអាយុ ១ អំពីអាការវបរិវិតក្កៈ ៦ មាន
៣ លើក ។

(៨៨) សាវត្ថិនិទានំ ។ អថខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ។ បេ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច អមុកស្មឹ ភន្តេ វិហារេ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ឆវោ អបស្សាសោ អាពាធិកោ ទុក្ខិតោ ពាឡ្ហគិលានោ សាឧ ភន្តេ ភគវា យេន សោ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមតុ អនុកម្បំ ឧបាទាយាតិ ។ អថខោ ភគវា ឆវតរញ្ហ សុត្វា គិលានតរញ្ហ(១) អបស្សាសោ ភិក្ខូតិ ឥតិ វិទិត្វា យេន សោ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមិ ។ អទ្ទសា ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ទូរតោ វ អាគច្ឆន្តំ និស្សា(២) មញ្ចកេ សមតេសិ(៣) ។ អថខោ ភគវា តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោច អលំ ភិក្ខុ មា តុំ មញ្ចកេ សមតេសិ សន្តិមានិ អាសនានិ បញ្ញត្តានិ តត្ថាហំ និសីទិស្សាមីតិ ។ និសីទិ ភគវា បញ្ញត្តេ អាសនេ ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោច កច្ចិ តេ ភិក្ខុ ខមនីយំ

---

១ ម. ឆវតរញ្ហ សុត្វា គិលានតរញ្ហ សុត្វា ។ ២ ម. ម. ទិស្សាន ។ ៣ ម. សមណេសិ ។ ម. សតរញ្ហបិ ។

គិលានវគ្គ

(៨៨) សាវត្ថីនិទាន ។ គ្រានោះ ភិក្ខុមួយរូបចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះភិក្ខុនោះអង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ក្នុងវត្តឯណោះ មានភិក្ខុឈឺមួយរូប មិនទាន់មានគេស្គាល់ មានអាពាធ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ ឈឺធ្ងន់ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស សូមព្រះមានព្រះភាគអនុគ្រោះ ស្តេចទៅស្រោចស្រង់ភិក្ខុនោះផង ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះឃ្មាភិក្ខុឈឺធ្ងន់ផង ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ដូច្នេះថា ភិក្ខុមិនទាន់មានគេស្គាល់ ក៏ស្តេចចូលទៅកាភិក្ខុនោះ ។ ភិក្ខុនោះបានឃើញព្រះមានព្រះភាគ ស្តេចមកអំពីចម្ងាយ លុះឃើញហើយក៏ប្រវៀរប្រាប់ (ចង់ក្រោក) លើគ្រែ ។ គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានព្រះពុទ្ធដីកា ទំនងភិក្ខុនោះដូច្នេះថា ណ្ហើយភិក្ខុ អ្នកកុំប្រវៀរប្រាប់លើគ្រែឡើយ ព្រោះមានអាសនៈគេក្រាលទុកនេះហើយ តថាគតនឹងអង្គុយលើអាសនៈនោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គង់លើអាសនៈដែលគេក្រាលថ្វាយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគគង់សិប់ហើយ ក៏ត្រាស់សួរភិក្ខុនោះដូច្នេះថា ម្នាលភិក្ខុ អ្នកលួមអត់ទ្រាំបានដែរឬ

កត្ថ យាបដិយំ កត្ថ ទុក្ខា វេទនា បដិក្កមន្តិ នោ
អកតិក្កមន្តិ បដិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ នោ អកតិក្ក-
មោតិ ។ ន មេ អត្ថេ ឯមដិយំ ន យាបដិយំ ពាឧ្ហា
មេ ទុក្ខា វេទនា អកតិក្កមន្តិ នោ បដិក្កមន្តិ អកតិក្ក-
មោសានំ បញ្ញាយតិ នោ បដិក្កមោតិ ។ កត្ថ តេ
តិក្ខ ន តិញ្ច កុក្កុច្ចំ ន កោចិ វិប្បដិសារោតិ ។
តត្ថ មេ អត្ថេ អនប្បកំ កុក្កុច្ចំ អនប្បកោ វិប្បដិ-
សារោតិ ។ កត្ថ បន តេ(១) តិក្ខ អត្តា សីលតោ
ន ឧបវទតីតិ ។ ន ហេ មេ អត្ថេ(២) អត្តា សីលតោ
ឧបវទតីតិ ។ នោ ចេ តិរ តុំ តិក្ខ អត្តា សីលតោ
ឧបវទតិ អថ តិក្ខ តិស្មិញ្ច តេ កុក្កុច្ចំ កោ
ច វិប្បដិសារោតិ ។ ន ហ្យាហំ អត្ថេ សីលវិសុទ្ធត្ថំ
តតវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមីតិ ។ នោ ចេ
តិរ តុំ តិក្ខ សីលវិសុទ្ធត្ថំ មយា ធម្មំ ទេសិតំ
អាជានាសិ អថ តិមត្ថំ ចរហិ តុំ តិក្ខ មយា ធម្មំ
ទេសិតំ អាជានាសីតិ ។ តតវិតតត្ថំ ខោហំ អត្ថេ

---

១ ម. តុំ ។ ២ ម. នោ ហេតំ ភត្តេ ។

អ្នកល្មមប្រព្រឹត្តទៅបានស្រួលដែរឬ ទុក្ខវេទនាទេះតែថយទៅ មិនទាំងម្ចើនឡើង មានតែស្រាកស្រាន្តទៅ មិនរឹតឡើងទេឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គអត់ទ្រាំមិនបានទេ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ ព្រោះទុក្ខវេទនារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គធ្ងន់ណាស់ តែងចម្ើនឡើង មិនធូរថយទេ មានតែរឹតឡើង មិនស្រាកស្រាន្តទេ ។ ម្នាលកិកុ អ្នកមិនមានសេចក្តីរង្កៀសតិចតួច មិនមានវិប្បដិសារៈទីមួយទេឬ ។ ព្រះកុណា ព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គមានសេចក្តីរង្កៀសច្រើន មានវិប្បដិសារៈច្រើន ។ ម្នាលកិកុ ចុះអ្នកមិនបានតិះដៀលខ្លួន ដោយសីលទេឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានតិះដៀលខ្លួន ដោយសីលទេ ។ ម្នាលកិកុ បើអ្នកមិនបានតិះដៀលខ្លួនដោយសីលទេ ម្នាលកិកុ កាលបើយ៉ាងនេះ អ្នកមានសេចក្តីរង្កៀសក្នុងអ្វី គាំងមានវិប្បដិសារៈអ្វីទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះខ្ញុំព្រះអង្គមិនទាន់យល់ច្បាស់នូវធម៌ ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងថា មានការស្អាតសីលជាប្រយោជន៍ ។ ម្នាលកិកុ បើអ្នកមិនទាន់យល់ច្បាស់នូវធម៌ ដែលតថាគតសំដែងហើយថា មានការស្អាតសីលជាប្រយោជន៍ទេ ម្នាលកិកុ កាលបើយ៉ាងនេះ អ្នកយល់ច្បាស់នូវធម៌ដែលតថាគតសំដែងហើយ ថាមានអ្វីជាប្រយោជន៍ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន

ភគវតោ ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមីតិ ។ សាធុ សាធុ តិក្ខ្ត្តុំ សាធុ ខោ តុំ តិក្ខ្ត្តុំ ភគវាភគវន្តំ មយា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាសិ ភគវាភគវន្តោ ហិ តិក្ខ្ត្តុំ មយា ធម្មោ ទេសិតោ ។

(៨៩) តំ កឹ មញ្ញសិ តិក្ខ្ត្តុ ចក្ខុំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ ភន្តេ ។ សោតំ ឃានំ ជិវ្ហា កាយោ មនោ និច្ចោ វា អនិច្ចោ វាតិ ។ អនិច្ចោ ភន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ ភន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្ល នុ តំ សមនុបស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ ភន្តេ ។ ឯវំ បស្សំ តិក្ខ្ត្តុ សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិំបិ និព្ពិន្ទតិ ។ បេ ។ មនស្មិំបិ និព្ពិន្ទតិ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ

ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ច្បាស់នូវធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងហើយ ថា មានការកំចាត់បង់នូវភគៈជាប្រយោជន៍ ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃណាស់ហើយ ប្រពៃណាស់ហើយ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃណាស់ហើយ ដែលអ្នកយល់ច្បាស់នូវធម៌ដែលតថាគតសំដែងហើយ ថាមានការកំចាត់បង់នូវភគៈជាប្រយោជន៍ ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះថា ធម៌ដែលតថាគតបានសម្តែងហើយ សុទ្ធតែមានការកំចាត់បង់នូវភគៈជាប្រយោជន៍ ។

(៨៩) ម្នាលភិក្ខុ អ្នកសំគាល់នូវសេចក្តីនោះដូចម្តេច តែកទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ត្រូវចៀក ច្រមុះ អណ្តាត កាយ ចិត្ត ទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរនឹងយល់ឃើញរបស់នោះថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញដែរឬ ។ មិនគួរនឹងយល់ឃើញដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុ កាលបើអរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹងឃើញយ៉ាងនេះ រមែងនឿយណាយនឹងតែកផង ។ បេ ។ រមែងនឿយណាយនឹងចិត្តផង កាលបើនឿយណាយ រមែងប្រាស

วิกตา วิมุญฺจติ ฯ วิมุตฺตสฺมึ วิมุตฺตมิติ ญาณํ ปวตฺตติ ฯ
ขีณา ชาติ ฯเปฯ นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ ปชานาติ ฯ
อิมเมว อตฺตภาวํ สเว กิตฺตึ ปจฺจเวกฺขติ สาสิตึ
อติวตฺตติ ฯ อิมสฺมิญฺหิ ปน วิญฺญาณสฺมึ ปญฺญาเย
ตสฺส กิตฺติ นาม วิตถลิ ตุจฺฉกฺกึ อนตฺถิกึ ยถา
กิญฺจิ สมุทยธมฺมึ สพฺพนฺติ ตเมว ปจฺจเวกฺขติ ฯ ปฐมึ ฯ

[๙๐] อถโข อญฺญตโร กิตฺติ ฯเปฯ ภควนฺตึ
เอตทโวจ อมุกสฺมึ ภนฺเต วิหาเร อญฺญตโร กิตฺติ ก-
โร อปฺปญฺญาโต อาพาธิโก ทุกฺขิโต พาฬฺหคิลาโน
สาตุ ภนฺเต ภควา เยน สเว กิตฺติ เตนุป-
สงฺกมตุ อนุกมฺปึ อุปาทายาติ ฯ อถโข ภควา

ចាកតម្រេក ព្រោះតែប្រាសចាកតម្រេក ទើបចិត្តរួចស្រឡះបាន ។ កាលបើចិត្តរួចស្រឡះហើយ ញាណក៏កើតឡើងថា អាត្មាអញ រួចស្រឡះហើយ ។ អរិយសាវ័កនោះរមែងដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ ។ បេ ។ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងសូត្រនេះចប់ហើយ តិក្ខុនោះក៏មានចិត្តរីករាយ ត្រេកអរនឹងភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។ កាលដែលព្រះមានព្រះភាគ សម្តែងវេយ្យាករណ៍នេះចប់ហើយ ធម្មចក្ខុគឺសោតាបត្តិផលដ៏ប្រាសចាកធុលី ប្រាសចាកមន្ទិល ក៏កើតឡើងដល់តិក្ខុនោះថា ធម្មជាតណាទីមួយ មានកិរិយាកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា ។ ចប់សូត្រ ទី ១ ។

(៩០) គ្រានោះ តិក្ខុមួយរូប ។ បេ ។ ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កុងវត្តឯណោះ មានតិក្ខុមួយរូប មិនទាន់មានគេស្គាល់ មានអាពាធ ដល់នូវទុក្ខ ឈឺធ្ងន់ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រាស សូមព្រះមានព្រះភាគទ្រង់អនុគ្រោះ ស្តេចទៅដល់តិក្ខុនោះផង ។ គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ

ឧភតរញ្ច សុត្វា តំលាឧតរញ្ច អបញ្ញាតោ តំក្ខណំ ឥតិ
វិនិត្វា យេន សោ តំក្ខុតោឧបសង្កមិ ។ អទ្ទសា ខោ
តំក្ខុ ភគវន្តំ ទូរតោ វ អាគច្ឆន្តំ និស្សាយ មញ្ញេ
សមតេសិ ។ អថខោ ភគវា តំ តំក្ខុំ ឯតទវោច
អលំ តំក្ខុ មា តុំ មញ្ញេ សមតេសិ សន្តិមានំ
អាសឆានំ បញ្ញត្តានំ តត្ថាហំ និសីទិស្សាមីតិ ។
និសីទិ ភគវា បញ្ញត្តេ អាសនេ ។ និសជ្ជ ខោ
ភគវា តំ តំក្ខុំ ឯតទវោច កច្ចុ តេ តំក្ខុ ឧមនីយំ
កច្ចុ យាបនីយំ កច្ចុ ទុក្ខា វេទនា បដិក្កមន្តិ ឆោ
អភិក្កមន្តិ បដិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ ឆោ អភិក្ក-
មោតិ ។ ន មេ ភន្តេ ឧមនីយំ ន យាបនីយំ ។បេ។
ន ខោ មេ ភន្តេ អត្តា សីលតោ ឧបវទីតិ ។ ឆោ
ចេ តុវ តុំ តំក្ខុ អត្តា សីលតោ ឧបវទេ អថ

ទ្រង់ត្មៃថា កិកុថីណាស់ផង ឈឺធ្ងន់ណាស់ផង ជ្រោចច្បាស់ដូច្នេះថា កិកុខ្ញុំមិនទាន់មានគេស្គាល់ ហើយក៏ស្តេចចូលទៅរកកិកុនោះ ។ កិកុនោះបានឃើញព្រះមានព្រះភាគ កំពុងស្តេចមកអំពីចម្ងាយ លុះឃើញហើយ ក៏ប្រវេប្រវល់លើគ្រែ ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់មានព្រះពុទ្ធដីកា នឹងកិកុនោះដូច្នេះថា ម្នាលកិកុ ណ្ហើយ អ្នកកុំប្រវេប្រវល់លើគ្រែឡើយ ព្រោះមានអាសនៈដែលគេក្រាលទុកនេះហើយ តថាគតនឹងអង្គុយលើអាសនៈនោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់លើអាសនៈដែលគេក្រាលថ្វាយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់ហើយ ក៏ទ្រង់ត្រាស់សួរទៅកិកុនោះដូច្នេះថា ម្នាលកិកុ អ្នកល្មមអត់ទ្រាំបានដែរឬ អ្នកល្មមប្រព្រឹត្តទៅបានស្រួលដែរឬ ទុក្ខវេទនាថយទៅ មិនចម្រើនឡើង មានតែស្រាកស្រាន្តទៅ មិនចម្រើនឡើងទេឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គអត់ទ្រាំមិនបានទេ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ ។ បេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានតិះដៀលខ្លួនដោយសីលទេ ។ ម្នាលកិកុ បើអ្នកមិនបានតិះដៀលខ្លួនដោយសីលទេ កាលបើយ៉ាងនេះ

កិស្មិំ ចតេ ភុញ្ជិតុំ តោ ចរិយដ្ឋសាកេតំ ។ ឆ ទ្វាហំ ភន្តេ សីលវិសុទ្ធត្ថំ ភគវតា ឆមុំ នេសិតំ អាជាជាមីតំ ។ ឆោ ចេ កិរ តុំ កិក្ខុ សីលវិសុទ្ធត្ថំ មយា ឆមុំ នេសិតំ អាជាជាសិ អថ កិមត្ថំ ចរហិ តុំ កិក្ខុ មយា ឆមុំ នេសិតំ អាជាជាសីតិ ។ អនុចាជាបរិនិព្ពានត្ថំ ឆោ អហំ ភន្តេ ភគវតា ឆមុំ នេសិតំ អាជាជាមីតិ ។ សាធុ សាធុ កិក្ខុ សាធុ ឆោ តុំ កិក្ខុ អនុចាជាបរិនិព្ពានត្ថំ មយា ឆមុំ នេសិតំ អាជាជាសិ អនុចាជាបរិនិព្ពានត្ថោ ហិ កិក្ខុ មយា ឆម្ហោ នេសិតោ ។

(៩០) តំ កឹ មញ្ញសិ កិក្ខុ ចក្ខុំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ ភន្តេ ។បេ។ សោតំ ឃានំ ជិវ្ហា កាយោ មនោ មនោវិញ្ញាណំ មនោសម្ផស្សោ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។

អ្នកមានសេចក្តីរង្កៀសក្នុងរឿងអ្វី មានវិប្បដិសារៈអ្វី ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះខ្ញុំព្រះអង្គមិនទាន់យល់ច្បាស់ធម៌ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងហើយថា សីលមានសេចក្តីស្អាតជាប្រយោជន៍ ។ ម្នាលភិក្ខុ បើអ្នកមិនទាន់យល់ច្បាស់ធម៌ ដែលតថាគតសំដែងហើយថា សីលមានសេចក្តីស្អាតជាប្រយោជន៍ទេ ម្នាលភិក្ខុ កាលបើយ៉ាងនេះ អ្នកយល់ច្បាស់ធម៌ដែលតថាគតសម្តែងហើយ ថាមានអ្វីជាប្រយោជន៍ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ច្បាស់ធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងហើយថា មានអនុបាទាបរិនិព្វាន (បរិនិព្វានកិលេសព្រមទាំងខន្ធ) ជាប្រយោជន៍ ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃហើយ ប្រពៃហើយ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃណាស់ហើយ ដែលអ្នកយល់ច្បាស់ធម៌ ដែលតថាគតសម្តែងហើយថា មានអនុបាទាបរិនិព្វានជាប្រយោជន៍ ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះថាធម៌ដែលតថាគតបានសម្តែងហើយ សុទ្ធតែមានអនុបាទាបរិនិព្វានជាប្រយោជន៍ ។

(៩១) ម្នាលភិក្ខុ អ្នកសំគាល់នូវសេចក្តីនោះ ដូចម្តេច កែកខៀវ ឬមិនខៀវ ។ មិនខៀវទេ ព្រះអង្គ ។ បេ ។ ត្រង់ឯក ប្រមុះ អណ្តាត កាយ ចិត្ត មនោវិញ្ញាណ មនោសម្ផ័ស្ស ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះខៀវ ឬមិនខៀវ ។

អនិច្ចំ ភន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។

ទុក្ខំ ភន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ

កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ

ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ ភន្តេ ។ ឯវំ បស្សំ

ភិក្ខុ សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិបិ និព្ពិន្ទតិ ។បេ។

យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ

សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មិបិ និព្ពិន្ទតិ

និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ វិរាគា វិមុច្চតិ ។ វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ

ញាណំ ហោតិ ។ ខីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ

កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។

មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ បុរេបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ ឬ
ជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ បុរេបស់ណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មាន
សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា នុ៎ះរបស់
អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នេះដែរឬ ។ មិនគួរនឹង
យល់ឃើញដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុ កាលបើអរិយសាវ័កអ្នក
ចេះដឹងឃើញយ៉ាងនេះ រមែងនឿយណាយនឹងភ្នែកផង ។ បេ ។ ទោះ
បីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ដែល
តើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ ក៏នឿយណាយនឹងវេទនានោះ
កាលបើនឿយណាយ រមែងប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះតែប្រាសចាក
តម្រេក ទើបចិត្តរួចស្រឡះ ។ កាលបើចិត្តរួចស្រឡះហើយ ញាណ
ក៏តើតឡើងថា អាត្មាអញ រួចស្រឡះហើយ ។ អរិយសាវ័កនោះ
រមែងដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយៈអាត្មាអញបាននៅ
រួចហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើស្រេចហើយ មគ្គភាវនា-
កិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

ឥទមវោច ភគវា អត្តមនោ សោ ភិក្ខុ ភគវតោ ភា-
សិតំ អភិនន្ទិ ។ ឥមស្មិ ច បន វេយ្យាការណស្មិំ
ភញ្ញមានេ តស្ស ភិក្ខុស្ស អនុបាទាយ អាសវេហិ
ចិត្តំ វិមុច្ចិតំ ។ ទុតិយំ ។

(๙๒) អថខោ អាយស្មា ភគ្គវោ ។បេ។ ឯតទវោច
ឯសិឆ្ឆោ ខោ អាយស្មា ភគ្គវោ ភគវន្តំ ឯតទវោច សាធុ
មេ ភន្តេ ភគវា សង្ខិត្តេន ធម្មំ ទេសេតុ យមហំ ភគ-
វតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី
បហិតត្តោ វិហរេយ្យន្តិ ។ យំ ខោ ភគវ អនិច្ចំ តត្រ តេ
ឆន្ទោ បហាតព្ពោ ។ តញ្ច ភគវ អនិច្ចំ បក្កុំ ខោ ភគវ
អនិច្ចំ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ ។ ទុក្ខា អនិច្ចា ។

លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុនោះ ក៏មានចិត្តត្រេកអរ រីករាយនឹងភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។ កាលដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងវេយ្យាករណ៍នេះចប់ហើយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះ ក៏រួចស្រឡះចាកអាសវៈ ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំ ។ ចប់សូត្រ ទី ២ ។

(៤២) គ្រានោះ ព្រះពាធៈមានអាយុ ។ បេ ។ លុះព្រះពាធៈមានអាយុ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស សូមព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងធម៌ដោយសង្ខេប ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គស្តាប់ធម៌របស់ព្រះមានព្រះភាគហើយ នឹងជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ចៀសចេញទៅ មិនបានប្រមាទ មានព្យាយាមដុតកំដៅនូវកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ប្រព្រឹត្តនៅគ្រប់ឥរិយាបថ ។ ម្នាលពាធៈ បេសំណាមិនទៀត អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងរបស់នោះចេញ ។ ម្នាលពាធៈ ប៉ុនរបស់ដូចម្តេចមិនទៀត ម្នាលពាធៈ កែកហ្នឹងឯងមិនទៀងទេ អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងកែកនោះចេញ ។ រូបមិនទៀងទេ ។

ចក្ខុវិញ្ញាណំ ចក្ខុសម្ផស្សោ យទិទំ ចក្ខុសម្ផស្សប្ប-

ច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខម-

សុខំ វា តម្បិ អនិច្ចំ តត្រ តេ ជន្ធោ បហាតព្ពោ

។បេ។ ជិវ្ហា ភាយោ មនោ អនិច្ចោ តត្រ តេ ជន្ធោ

បហាតព្ពោ ។ ជិវ្ហា មនោវិញ្ញាណំ មនោសម្ផស្សោ

យទិទំ មនោសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ

វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចំ តត្រ តេ

ជន្ធោ បហាតព្ពោ ។ យំ ខោ ភិក្ខវេ អនិច្ចំ តត្រ តេ

ជន្ធោ បហាតព្ពោតិ ។ តតិយំ ។

ចក្ខុវិញ្ញាណ ចក្ខុសម្ផស្ស ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិន
ទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្ស ជាបច្ច័យ វេទនា
នោះមិនទៀង អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងកង់វេទនានោះចេញ ។ បេ ។
អណ្តាត កាយ ចិត្ត មិនទៀងទេ អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងកង់
ចិត្តនោះចេញ ។ ឆមិ មនោវិញ្ញាណ មនោសម្ផស្ស ទោះបីវេទនា
ណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះ
មនោសម្ផស្ស ជាបច្ច័យ វេទនានោះ មិនទៀង អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តី
ប៉ុនប៉ងកង់វេទនានោះចេញ ។ ម្នាលភិក្ខុ: របស់ណាមិនទៀង អ្នក
ត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងកង់របស់នោះចេញ ។ ចប់សូត្រ ទី ៣ ។

(๙๓) ยัง โข ภควา อุกฺกาสิ ตสฺมา เตน ชาเนน ปหาสฺ-
สาย ๆ ตสฺมา ภควา อุกฺกาสิ จกฺขุ โข ภควา อุกฺกาสิ ตสฺมา
เตน ชาเนน ปหาสฺสาย ๆ ยทา จกฺขุวิญฺญาณํ จกฺขุ-
สมฺผสฺสา ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺผสฺสปจฺจยา ฯเปฯ อทุ-
กฺขมสุขํ ปิ ตสฺมา อุกฺกาสิ ตสฺมา เตน ชาเนน ปหาสฺสาย
ฯเปฯ มโน อุกฺกา ชาตา มโนวิญฺญาณํ มโน-
สมฺผสฺสา ยมฺปิทํ มโนสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ
เวทยิตํ สุขมฺปิ ทุกฺขมฺปิ อทุกฺขมสุขมฺปิ ตสฺมา อุกฺกา
ตสฺมา เตน ชาเนน ปหาสฺสาย ๆ ยัง โข ภควา อุกฺกาสิ ตสฺมา
เตน ชาเนน ปหาสฺสายาติ ๆ จตุตฺถัง ๆ

(๙๔) เยน โข ภควา อนฺตรา จ คยัง อนฺตรา จ
ปหาสฺสาย ๆ เตนา จ ภควา อนฺตรา ๆ จกฺขุ โข
ภควา อนฺตรา จ คยัง อนฺตรา จ ปหาสฺสาย ๆ ยทา

(៩៣) ម្នាលភន្តេ: រូបសំណាងជាទុក្ខ អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងរូបនោះចេញ ។ ម្នាលភន្តេ: ចុះរូបអ្វីជាទុក្ខ ម្នាលភន្តេ: ខ្លួនហ៊ឺងឯងជាទុក្ខ អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងខ្លួននោះចេញ ។ រូប ចក្ខុវិញ្ញាណ ចក្ខុសម្ផស្ស ទោះបីវេទនាណាមិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ។ បេ ។ ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះឯងក៏ជាទុក្ខ អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងវេទនានោះចេញ ។ បេ ។ ចិត្តជាទុក្ខ ធម្មារម្មណ៍ វិញ្ញាណ មនោសម្ផស្ស ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះក៏ជាទុក្ខ អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងវេទនានោះចេញ ។ ម្នាលភន្តេ: រូបសំណាងជាទុក្ខ អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងរូបនោះចេញ ។ ចប់សូត្រ ទី ៤ ។

(៩៤) ម្នាលភន្តេ: សក្កាយៈណាមិនមែនជារបស់ខ្លួន អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងសក្កាយៈនោះចេញ ។ ម្នាលភន្តេ: ចុះសក្កាយៈដូចម្តេច មិនមែនជារបស់ខ្លួន ។ ម្នាលភន្តេ: ខ្លែកហ៊ឺងឯងមិនមែនជារបស់ខ្លួនទេ អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងខ្លែកនោះចេញ ។ រូប

จกฺขุวิญฺญาณํ จกฺขุสมฺผสฺสา ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺผสฺสปจฺ-
จยา ฯเปฯ มโน อนตฺตา ฉมฺหา มโนวิญฺญาณํ มโน-
สมฺผสฺสา ยมฺปิทํ มโนสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ
เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตมฺปิ อนตฺตา
ตตฺร เตน ฉณฺโฑ ปหาตพฺโพ ฯ โย เหา กจิ อนตฺตา
ตตฺร เตน ฉณฺโฑ ปหาตพฺโพติ ฯ ปญฺหมํ ฯ

(๙๙) อถโข อญฺญตโร ภิกฺขุ เยน ภควา
เตนุปสงฺกมิ ฯเปฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส
ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ อตฺถิ นุ โข ภนฺเต เอกา
ฉฺหา ยสฺส ปหานา ภิกฺขุโน อวิชฺชา ปหียติ
วิชฺชา อุปฺปชฺชตีติ ฯ อตฺถิ โข ภิกฺขุ เอกา ฉฺหา
ยสฺส ปหานา ภิกฺขุโน อวิชฺชา ปหียติ วิชฺชา
อุปฺปชฺชตีติ ฯ กตมา โข ปน ภนฺเต เอกา ฉฺหา ยสฺส
ปหานา ภิกฺขุโน อวิชฺชา ปหียติ วิชฺชา อุปฺปชฺช-
ติ ฯ อวิชฺชา โข ภิกฺขุ เอกา ฉฺหา ยสฺส ปหา-
นา ภิกฺขุโน อวิชฺชา ปหียติ วิชฺชา อุปฺปชฺชตีติ ฯ

ចក្ខុវិញ្ញាណ ចក្ខុសម្ផស្ស វេទនាណា ។ បេ ។ ព្រោះចក្ខុសម្ផស្ស ជាបច្ច័យ បិត្តមិនមែនជារបស់ខ្លួនទេ ធម៌ មនោវិញ្ញាណ មនោសម្ផស្ស វេទនាណាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្ស ជាបច្ច័យ វេទនានោះក៏មិនមែនជារបស់ខ្លួនដែរ អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងវេទនានោះចេញ ។ ម្នាលភិក្ខុ សភាវៈណាមិនមែនជារបស់ខ្លួន អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងសភាវៈនោះចេញ ។ ចប់សូត្រ ទី ៥ ។

(៥) គ្រានោះ ភិក្ខុមួយរូប ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះភិក្ខុនោះអង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ធម៌តែមួយ ដែលភិក្ខុលះបង់ហើយ អវិជ្ជាក៏ឈ្មោះថាលះបង់បានដែរ វិជ្ជាក៏កើតឡើង មានដែរឬ ។ ម្នាលភិក្ខុ ធម៌តែមួយ ដែលភិក្ខុលះបង់ហើយ អវិជ្ជាក៏ឈ្មោះថាលះបង់បាន វិជ្ជាក៏កើតឡើង ក៏មាន ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះធម៌តែមួយដែលភិក្ខុលះបង់ហើយ អវិជ្ជាក៏ឈ្មោះថាលះបង់បាន វិជ្ជាក៏កើតឡើង តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុ ធម៌តែមួយ គឺអវិជ្ជាហឺងឯង ដែលភិក្ខុលះបង់ហើយ អវិជ្ជាក៏ឈ្មោះថាលះបង់បាន វិជ្ជាក៏កើតឡើង ។

កាយំ បន ភន្តេ ជានតោ កាយំ បស្សតោ កិលេសោ អវិជ្ជា បហីយតិ វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតីតិ ។ ចក្ខុំ ខោ កិលេសោ អនិច្ចតោ ជានតោ បស្សតោ កិលេសោ អវិជ្ជា បហីយតិ វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតិ ។ រូបេ ។បេ។ យមប្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្ស-ប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចតោ ជានតោ បស្សតោ កិលេសោ អវិជ្ជា បហីយតិ វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតិ ។ ឃរំ ខោ កិលេសោ ជានតោ ឃរំ បស្សតោ កិលេសោ អវិជ្ជា បហីយតិ វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតីតិ ។ ឆដ្ឋំ ។

(៧៦) អថខោ អញ្ញតរោ កិលេសោ ។បេ។ អត្តំ ខោ ភន្តេ ឃរោ ឆម្មោ យស្ស បហានា កិលេសោ អវិជ្ជា បហីយតិ វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតីតិ ។ អត្តំ ខោ កិលេសោ ឃរោ ឆម្មោ យស្ស បហានា កិលេសោ អវិជ្ជា បហីយតិ វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតីតិ ។ កតមោ បន ភន្តេ ឃរោ ឆម្មោ យស្ស បហានា កិលេសោ អវិជ្ជា

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះកិកុកាលដឹងដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច ទើប
លះបង់អវិជ្ជាបាន វិជ្ជាក៏កើតឡើង ។ ម្នាលកិកុ កិកុកាលដឹង កាល
ឃើញទូវក្កថា ជារបស់មិនទៀង ទើបលះបង់អវិជ្ជាបាន វិជ្ជាក៏កើត
ឡើង ។ កិកុកាលដឹង កាលឃើញទូវរូប ។ បេ ។ កិកុកាលដឹង កាល
ឃើញទូវវេទនា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ដែល
កើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ ថាមិនទៀង ទើបលះបង់អវិជ្ជា
បាន វិជ្ជាក៏កើតឡើង ។ ម្នាលកិកុ កាលបើកិកុដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញ
យ៉ាងនេះឯង ទើបលះបង់អវិជ្ជាបាន វិជ្ជាក៏កើតឡើង ។ ចប់សូត្រ
ទី ៦ ។

[៩៦] គ្រានោះ កិកុមួយរូប ។ បេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
ធម៌មួយ ដែលកិកុលះបង់ហើយ អវិជ្ជាក៏ឈ្មោះថាលះបង់បាន វិជ្ជាក៏
កើតឡើង មានដែរឬ ។ ម្នាលកិកុ ធម៌តែមួយ ដែលកិកុលះ
បង់ហើយ អវិជ្ជាក៏ឈ្មោះថាលះបង់បាន វិជ្ជាក៏កើតឡើង ក៏មាន ។
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះធម៌តែមួយ ដែលកិកុលះបង់ហើយ អវិជ្ជា

បហាយ្យតិ វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតីតិ ។ អវិជ្ជា ខោ ភិក្ខុ
ឯកោ ធម្មោ យស្ស បហានា ភិក្ខុនោ អវិជ្ជា ប-
ហាយ្យតិ វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតីតិ ។ កថំ បន ភន្តេ ជានតោ
កថំ បស្សតោ ភិក្ខុនោ អវិជ្ជា បហាយ្យតិ វិជ្ជា
ឧប្បជ្ជតីតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ ភិក្ខុនោ សុតំ ហោតិ សព្ពេ
ធម្មា ជាលំ អភិនិវេសាយាតិ ។ ឯវញ្ហេតំ ភិក្ខុ ភិក្ខុ-
នោ សុតំ ហោតិ សព្ពេ ធម្មា ជាលំ អភិនិវេសា-
យាតិ ។ សោ សព្ពំ ធម្មំ អភិជានាតិ សព្ពំ ធម្មំ
អភិញ្ញាយ សព្ពំ ធម្មំ បរិជានាតិ សព្ពំ ធម្មំ បរិញ្ញាយ
សព្ពនិមិត្តានិ អញ្ញតោ បស្សតិ ចក្ខុំ អញ្ញតោ បស្សតិ
រូបេ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ចក្ខុសម្ផស្សំ យម្បិទំ ចក្ខុស-
ម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា
អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អញ្ញតោ បស្សតិ ។ បេ ។
មនំ អញ្ញតោ បស្សតិ ធម្មេ មនោវិញ្ញាណំ មនោ-
សម្ផស្សំ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ
វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ

ក៏ឈ្មោះថាលះបង់បាន វិជ្ជាក៏កើតឡើង តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុ ធម៌
តែមួយ គឺអវិជ្ជាហ្នឹងឯង ដែលភិក្ខុលះបង់ហើយ អវិជ្ជាក៏ឈ្មោះថាលះ
បង់បាន វិជ្ជាក៏កើតឡើង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះភិក្ខុកាលដឹង
ដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច ទើបលះបង់អវិជ្ជាបាន វិជ្ជាក៏កើតឡើង ។
ម្នាលភិក្ខុ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ បានស្តាប់ហើយថា ធម៌ទាំងពួងមិនគួរ
នឹងប្រកាន់មាំទេ ។ ម្នាលភិក្ខុ បើភិក្ខុបានស្តាប់ពុទ្ធវចនៈនុ៎ះថា ធម៌ទាំង-
ពួងមិនគួរនឹងប្រកាន់មាំឡើយ យ៉ាងនេះហើយ ។ ភិក្ខុនោះ រមែងដឹង
ច្បាស់នូវធម៌ទាំងពួង លុះដឹងច្បាស់នូវធម៌ទាំងពួងហើយ រមែងកំណត់
ដឹង នូវធម៌ទាំងពួង លុះកំណត់ដឹងនូវធម៌ទាំងពួងហើយ រមែងឃើញ
ច្បាស់ នូវនិមិត្តទាំងពួងថាជារបស់ដទៃ ឃើញនូវកែកថាជារបស់ដទៃ
ឃើញនូវបូ ចក្ខុវិញ្ញាណ ចក្ខុសម្ផស្ស នូវវេទនា គោះជាសុខក្តី ជាទុក្ខ
ក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ
ថាជារបស់ដទៃ ។ បេ ។ ឃើញនូវចិត្តថាជារបស់ដទៃ ឃើញនូវធម៌
មនោវិញ្ញាណ មនោសម្ផស្ស នូវវេទនា គោះជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី
មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ

អញ្ញតោ បស្សតិ ។ ឯវំ ខោ កិក្កុ ជានតោ ឯវំ បស្សតោ កិក្កុនោ អវិជ្ជា បហីយតិ វិជ្ជា ឧប្បជ្ជតិ ។ សត្តមំ ។

(๙๗) អដ្ឋខោ សម្ពហុលា កិក្ខូ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិំសុ ។បេ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ កិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ ៥ ខោ ភន្តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្វាជកា អម្ហេ ឯវំ បុច្ឆន្តិ កិមត្ថិយំ អាវុសោ សមណេ គោតមេ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតីតិ ឯវំ បុដ្ឋា មយំ ភន្តេ តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្វាជកានំ ឯវំ ព្យាករោម ទុក្ខូស្ស ខោ អាវុសោ បរិញ្ញត្ថំ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតីតិ កិក្ខូ មយំ ភន្តេ ឯវំ បុដ្ឋា ឯវំ ព្យាករមានា

ថាជារបស់ដទៃ ។ ម្នាលភិក្ខុ ភិក្ខុកាលដំណើរយ៉ាងនេះ យើញយ៉ាងនេះ
ឯង ទើបលះបង់អវិជ្ជាបាន វិជ្ជាក៏កើតឡើង ។ ចប់សូត្រ ទី ៧ ។

(៨) គ្រានោះ ពួកភិក្ខុច្រើនរូបចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ
។ បេ ។ លុះភិក្ខុទាំងនោះអង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះ
មានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ពួកអន្យតិរិយបរិព្វាជក
ក្នុងទីឯណោះ សួរពួកខ្ញុំព្រះអង្គយ៉ាងនេះថា នែអាវុសោទាំងឡាយ
ព្រហ្មចរិយៈ មានអ្វីជាប្រយោជន៍ ដែលពួកលោកប្រព្រឹត្តក្នុងសំណាក់
ព្រះសមណៈគោតម បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើពួកអន្យតិរិយ-
បរិព្វាជកសួរយ៉ាងនេះហើយ យើងខ្ញុំព្រះអង្គក៏ដោះស្រាយដល់ពួកអន្យ-
តិរិយបរិព្វាជកទាំងនោះយ៉ាងនេះថា នែអាវុសោទាំងឡាយ ព្រហ្មចរិយៈ
មានការកំណត់ដឹងនូវទុក្ខហ្នឹងឯងជាប្រយោជន៍ ដែលពួកយើងប្រព្រឹត្ត
ក្នុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើពួកអន្យ-
តិរិយបរិព្វាជក សួរយ៉ាងនេះហើយ ពួកខ្ញុំព្រះអង្គដោះស្រាយយ៉ាងនេះ

វុត្តភាគិនោ ចេវ ភគវតោ ហោម ន ច ភគវន្តំ អភូតេន
អព្ភាចិក្ខាម ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករោម ន ច តោចិ
សហធម្មិកោ វាទានុវាទោ គារយ្ហដ្ឋានំ អាគច្ឆតីតិ ។
តស្ស តុម្ហេ កិំវទេវ ឃរំ បុដ្ឋា ឃរំ ព្យាករមានា វុត្តភា-
គិនោ ចេវ មេ ហោថ ន ច មំ អភូតេន អព្ភាចិក្ខថ
ធម្មស្ស ចានុធម្មំ ព្យាករោថ ន ច តោចិ សហធម្មិ-
កោ វាទានុវាទោ គារយ្ហដ្ឋានំ អាគច្ឆតិ ។ ឧក្កុស្ស
ហិ កិំវទេវ បរិញ្ញំ មយិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ ។
សចេ បន វោ កិំវទេវ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ភាជកា ឃរំ
បុច្ឆេយ្យុំ តគតមញ្ច បន តំ អាវុសោ ឧក្កុំ យស្ស
បរិញ្ញាយ សមណោ គោតមេ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតីតិ
ឃរំ បុដ្ឋា តុម្ហេ កិំវទេវ តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ភាជ-
កានំ ឃរំ ព្យាករេយ្យាថ ចក្កុំ ខោ អាវុសោ ឧក្កុំ

ឈ្មោះថានិយាយតាមព្រះពុទ្ធដីកា ដែលព្រះមានព្រះភាគសម្តែងហើយ
ផង មិននិយាយបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគដោយពាក្យមិនពិតផង ពាក្យក
ន្លះធម៌សមគួរតាមធម៌ផង ទាំងលំអាននៃពាក្យនីមួយ ដែលសមតាម
ហេតុ មិនដល់ថ្នាក់គួរតិះដៀលទេឬ ។ ម្នាលកិកូទាំងឡាយ អើ កាល
បើគេសួរយ៉ាងនេះហើយ អ្នកទាំងឡាយដោះស្រាយយ៉ាងនេះ ឈ្មោះ
ថានិយាយតាមពាក្យដែលតថាគតសម្តែងហើយផង មិននិយាយបង្កាច់
តថាគតដោយពាក្យមិនពិតផង ពាក្យកន្លះធម៌សមគួរតាមធម៌ផង ទាំង
លំអាននៃពាក្យនីមួយ ដែលសមតាមហេតុ មិនដល់ថ្នាក់គួរតិះដៀល
ទេ ។ ម្នាលកិកូទាំងឡាយ ព្រោះថា ព្រហ្មចរិយៈ មានការកំណត់
ដឹងនូវទុក្ខជាប្រយោជន៍ គឺពួកអ្នកបានប្រព្រឹត្តកងសំណាក់តថាគត ។
ម្នាលកិកូទាំងឡាយ តែប្រសិនបើពួកអន្យតិរិយបរិព្វាជក សួរអ្នកទាំង-
ឡាយយ៉ាងនេះវិញថា នែអាវុសោទាំងឡាយ ចុះព្រហ្មចរិយៈ គឺពួក
លោក បានប្រព្រឹត្តកងសំណាក់ព្រះសមណគោតម ដើម្បីកំណត់ដឹងនូវ
ទុក្ខនោះដូចម្តេច ម្នាលកិកូទាំងឡាយ កាលបើពួកអន្យតិរិយបរិព្វាជក
សួរយ៉ាងនេះ អ្នកទាំងឡាយ ត្រូវដោះស្រាយដល់ពួកអន្យតិរិយបរិព្វា-
ជកទាំងនោះ យ៉ាងនេះថា នែអាវុសោទាំងឡាយ កែកហឺងឯងជាទុក្ខ

តស្ស បរិញ្ញាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ ។ រូបា ។ បេ ។ យមប្បិធំ ចក្ខុសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ទុក្ខំ តស្ស បរិញ្ញាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតីតិ ។ បេ ។ មនោ ទុក្ខោ ។ បេ ។ យមប្បិធំ មនោសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ទុក្ខំ តស្ស បរិញ្ញាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ ។ ឥទំ ខោ តំ អាវុសោ ទុក្ខំ តស្ស បរិញ្ញាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ ។ ឯវំ បុដ្ឋា តុម្ហេ តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ឯវំ ព្យាករេយ្យាថាតិ ។ អដ្ឋមំ ។

ព្រហ្មចរិយៈ គឺពួកយើងបានប្រព្រឹត្ត ក្នុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ក៏ដើម្បីកំណត់ដឹងនូវទុក្ខនោះ ។ រូបទាំងឡាយ ។ បេ ។ ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះឯង ក៏ជាទុក្ខ ព្រហ្មចរិយៈគឺពួកយើងបានប្រព្រឹត្ត ក្នុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីកំណត់ដឹងនូវទុក្ខនោះ ។ បេ ។ ចិត្តជាទុក្ខ ។ បេ ។ ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ដែលតែងកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះឯង ក៏ជាទុក្ខ ព្រហ្មចរិយៈគឺពួកយើងបានប្រព្រឹត្ត ក្នុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីកំណត់ដឹងនូវទុក្ខនោះ ។ នែអាវុសោទាំងឡាយ នេះឯងឈ្មោះថាទុក្ខ ព្រហ្មចរិយៈគឺពួកយើងបានប្រព្រឹត្ត ក្នុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីកំណត់ដឹងនូវទុក្ខនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើពួកអន្យតិរ្ថិយបរិព្វាជក សួរយ៉ាងនេះហើយ អ្នកទាំងឡាយ ត្រូវដោះស្រាយដល់ពួកអន្យតិរ្ថិយបរិព្វាជកទាំងនោះ យ៉ាងនេះចុះ ។ ចប់សូត្រ ទី ៨ ។

(๙๘) អថខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា ។បេ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច លោកោ លោកោតិ ភន្តេ វុច្ចតិ កិត្តាវតា នុ ខោ ភន្តេ លោកោតិ វុច្ចតីតិ ។ លុជ្ជតីតិ ខោ ភិក្ខុ តស្មា លោ-កោតិ វុច្ចតិ ។ កិញ្ច លុជ្ជតិ ចក្ខុំ ខោ ភិក្ខុ លុជ្ជតិ រូបា លុជ្ជន្តិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ លុជ្ជតិ ចក្ខុសម្ផស្សោ លុជ្ជតិ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទ-យិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ លុជ្ជតិ ។បេ។ ជិវ្ហា លុជ្ជតិ ។បេ។ មនោ លុជ្ជតិ ធម្មា លុជ្ជន្តិ មនោវិញ្ញាណំ លុជ្ជតិ មនោសម្ផស្សោ លុជ្ជតិ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ លុជ្ជតិ ។ បលុជ្ជតីតិ ខោ ភិក្ខុ តស្មា លោកោតិ វុច្ចតីតិ ។ ឆវមំ ។

(๙๘) គ្រានោះ ភិក្ខុមួយរូប ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះភិក្ខុនោះអង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ពាក្យដែលគេតែងនិយាយថា លោក លោក ដូច្នេះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ដែលហៅថាលោក តើដោយហេតុដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុ សភាវៈណា តែងបែកធ្លាយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបហៅថាលោក ។ ចុះរបស់អ្វី តែងបែកធ្លាយ ម្នាលភិក្ខុ ក្នែក តែងបែកធ្លាយ រូបទាំងឡាយ តែងបែកធ្លាយ ចក្ខុវិញ្ញាណ តែងបែកធ្លាយ ចក្ខុសម្ផស្ស តែងបែកធ្លាយ ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះ ក៏តែងបែកធ្លាយ ។ បេ ។ អណ្តាត តែងបែកធ្លាយ ។ បេ ។ ចិត្ត តែងបែកធ្លាយ ធម៌ទាំងឡាយ តែងបែកធ្លាយ មនោវិញ្ញាណ តែងបែកធ្លាយ មនោសម្ផស្ស តែងបែកធ្លាយ ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះឯង ក៏តែងបែកធ្លាយ ។ ម្នាលភិក្ខុ សភាវៈណា តែងបែកធ្លាយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបហៅថាលោក ។ ចប់សូត្រ ទី ๙ ។

(๙๙) อยเขา อายสฺมา ฉกฺกโน ฯเปฯ ฝสา-
มนฺตา นิสีทฺนา เขา อายสฺมา ฉกฺกโน ภควนฺตำ ฝสเนาจ
อตฺตำ ลุเขา ภเณฺฑ ตำ จกฺขุ์ เยน จกฺขุมา อตีเต พุเทฺธ
ปรินิพฺพุเต นิสฺสปปเญฺจ นิสฺสาฏเมฺบ ปรียา นิสฺสาเณฺฑ สพฺ-
พุกฺขาตีสาเณฺฑ ปญฺญาปยมาโน ปญฺญาเปยฺย ฯเปฯ อตฺตำ
ลุ เขา ภเณฺฑ สา ฉิกฺขา ยาย ฉิกฺขาย อตีเต พุเทฺธ
ปรินิพฺพุเต ฯเปฯ ปญฺญาเปยฺย ฯเปฯ อตฺตำ ลุ เขา
สเขา ภเณฺฑ มโน เยน มเนน อตีเต พุเทฺธ ปรินิพฺพุ-
เต นิสฺสปปเญฺจ นิสฺสาฏเมฺบ ปรียา นิสฺสาเณฺฑ สพฺพุกฺขา-
ตีสาเณฺฑ ปญฺญาปยมาโน ปญฺญาเปยฺยาตำ ฯ

(๑๐๐) นตฺถิ เขา ตำ ฉกฺขณ จกฺขุ์ เยน จกฺขุ-
มา อตีเต พุเทฺธ ปรินิพฺพุเต นิสฺสปปเญฺจ นิสฺสาฏเมฺบ

(៩៩) គ្រានោះ ព្រះផគ្គុន:មានអាយុ ។ បេ ។ លុះព្រះផគ្គុន: មានអាយុ អង្គុយកន្លងរាត្រីសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលដែលព្រះអតីតពុទ្ធ ព្រះអង្គមាន ដំណើរយើតយូរគឺតណ្ហា កាត់ចោលហើយ មានផ្លូវគឺតណ្ហា កាត់ចោល ហើយ មានវដ្ដ:គ្រប់សង្កត់បានហើយ ទ្រង់កន្ទងនូវទុក្ខគាំងពួងបានហើយ បរិនិព្វានទៅហើយ កាលបើគេបញ្ញត្ត គប្បីបញ្ញត្តដោយក្នែកណា ក្នែកនោះមានដែរឬ ។ បេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលដែលព្រះ អតីតពុទ្ធបរិនិព្វានទៅហើយ ។ បេ ។ គប្បីបញ្ញត្ត ដោយអណ្ដាតណា អណ្ដាតនោះមានដែរឬ ។ បេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលដែលព្រះ អតីតពុទ្ធ ព្រះអង្គមានដំណើរយើតយូរគឺតណ្ហា កាត់ចោលហើយ មានផ្លូវ គឺតណ្ហា កាត់ចោលហើយ មានវដ្ដ:គ្រប់សង្កត់បានហើយ ទ្រង់កន្ទងនូវ ទុក្ខគាំងពួងបានហើយ បរិនិព្វានទៅហើយ កាលបើគេបញ្ញត្ត គប្បី បញ្ញត្តដោយចិត្តណា ចិត្តនោះមានដែរឬ ។

(១០០) ម្នាលផគ្គុន: កាលដែលព្រះអតីតពុទ្ធ ព្រះអង្គមានដំ- ណើរយើតយូរគឺតណ្ហា កាត់ចោលហើយ មានផ្លូវគឺតណ្ហា កាត់ចោលហើយ

បរិយោនិទ្ធវន្តេ សព្ពទុក្ខវីតិវត្តេ បញ្ញាបយមានោ បញ្ញបេយ្យាតិ ។បេ។ ឧត្តិ ខោ សា ជក្កុន ជិញ្ញា យាយ ជិញ្ញាយ អតីតេ ពុទ្ធេ បរិនិព្ពុតេ ឆិន្នបបញ្ចេ ឆិន្នវដ្ដុមេ បរិយោនិទ្ធវន្តេ សព្ពទុក្ខវីតិវត្តេ បញ្ញាបយមានោ បញ្ញបេយ្យ ។បេ។ ឧត្តិ ខោ សោ ជក្កុន មនោ យេន មនេន អតីតេ ពុទ្ធេ បរិនិព្ពុតេ ឆិន្នបបញ្ចេ ឆិន្នវដ្ដុមេ បរិយោនិទ្ធវន្តេ សព្ពទុក្ខវីតិវត្តេ បញ្ញាបយមានោ បញ្ញបេយ្យាតិ ។ ឧសមំ ។

គិលានវគ្គោ ឆតិយោ ។

តស្សុទ្ទានំ

តិលានេន ទ្វេ វុត្តា

ភេនេន អបរេ តយោ

អវិជ្ជាយ ច ទ្វេ វុត្តា

តិក្ខ្ញោ លោកោ ច ជក្កុនោតិ ។

មានវដ្ដៈគ្របសង្កត់បានហើយ ទ្រង់កន្ទងនូវទុក្ខទាំងពួងបានហើយ បរិនិព្វានទៅហើយ កាលបើគេបញ្ចុត គប្បីបញ្ចុតដោយកែកណា កែកនោះមិនមានទេ ។ បេ ។ ម្នាលផគ្គុនៈ កាលដែលព្រះអតីតពុទ្ធ ព្រះអង្គមានដំណើរយឺតយូរ គឺតណ្ហាកាត់ចោលហើយ មានផ្លូវគឺតណ្ហាកាត់ចោលហើយ មានវដ្ដៈគ្របសង្កត់បានហើយ ទ្រង់កន្ទងនូវទុក្ខទាំងពួងបានហើយ បរិនិព្វានទៅហើយ កាលបើគេបញ្ចុត គប្បីបញ្ចុត ដោយអណ្ដាតណា អណ្ដាតនោះមិនមានទេ ។ បេ ។ ម្នាលផគ្គុនៈ កាលដែលព្រះអតីតពុទ្ធ ព្រះអង្គមានដំណើរយឺតយូរ គឺតណ្ហាកាត់ចោលហើយ មានផ្លូវគឺតណ្ហាកាត់ចោលហើយ មានវដ្ដៈគ្របសង្កត់បានហើយ ទ្រង់កន្ទងនូវទុក្ខទាំងពួងបានហើយ បរិនិព្វានទៅហើយ កាលបើគេបញ្ចុត គប្បីបញ្ចុតដោយចិត្តណា ចិត្តនោះមិនមានទេ ។ ចប់សូត្រ ទី ១០ ។

ចប់ គិលានវគ្គ ទី ៣ ។

ឧទ្ទានដែលគិលានវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីភិក្ខុឈឺមាន ២ លើក អំពីព្រះពាហៈមានអាយុ មាន ៣ លើក អំពីអវិជ្ជាមាន ២ លើក អំពីពួកភិក្ខុ ១ អំពីលោក ១ អំពីព្រះផគ្គុនៈមានអាយុ ១ ។

ឆឌ្ឍវគ្គោ

[១០១] អថខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ។បេ។ ឯកមន្តំ ឯសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច លោភោ លោភោតិ ភន្តេ វុច្ចតិ កិត្តាវតា នុ ខោ ភន្តេ លោភោតិ វុច្ចតីតិ ។ យំ ខោ អានន្ទ បលោភធម្មំ អយំ វុច្ចតិ អរិយេសុ វិនយេ លោភោ ។ កិញ្ចានន្ទ បលោភធម្មំ ចក្ខុំ ខោ អានន្ទ បលោភធម្មំ វុច្ចតិ បលោភធម្មា ចក្ខុវិញ្ញាណំ បលោភធម្មំ ចក្ខុសម្ផស្សំ បលោភធម្មោ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ។បេ។ តម្បិ(១) បលោភធម្មំ ។បេ។ ជិវ្ហា បលោភធម្មា រសា បលោភ-

---

១ ឱ. តម្បិទម្បិលោភធម្មំ ។

(១០១) គ្រានោះឯង ព្រះអានន្ទមានអាយុ ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះព្រះអានន្ទមានអាយុ គង់កន្លងទីសមគួរហើយ ទើបក្រាបបង្គំទូលសួរព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស ពាក្យដែលគេតែងហៅថា លោក លោក បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ដែលគេហៅថាលោក តើដោយហេតុដូចម្តេច ។ ម្នាលអានន្ទ របស់ណា មានសេចក្តីបែកធ្លាយជាធម្មតា នេះហៅថាលោកក្នុងអរិយវិន័យ ។ ម្នាលអានន្ទ របស់អ្វីដែលមានសេចក្តីបែកធ្លាយជាធម្មតា ម្នាលអានន្ទ ចក្ខុហ៏ឯងមានសេចក្តីបែកធ្លាយជាធម្មតា រូបមានសេចក្តីបែកធ្លាយជាធម្មតា ចក្ខុវិញ្ញាណ មានសេចក្តីបែកធ្លាយជាធម្មតា ចក្ខុសម្ផ័ស្ស មានសេចក្តីបែកធ្លាយជាធម្មតា ទោះបីវេទនាណា ។ បេ ។ ព្រោះចក្ខុសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះក៏មានសេចក្តីបែកធ្លាយជាធម្មតា ។ បេ ។ ដំរូវមានសេចក្តីបែកធ្លាយជាធម្មតា រសមានសេចក្តីបែកធ្លាយ

ฉนฺนา ฉิกฺขาวิญฺญาณกายา ปโลเกตพฺพา ฉิกฺขาสมฺผสฺสา ปโลเกตพฺพา ยมฺปิทํ ฉิกฺขาสมฺผสฺสปจฺจยา ฯเปฯ ตมฺปิ ปโลเกตพฺพนฺติ ฯเปฯ มโน ปโลเกตพฺพา ธมฺมา ปโลเกตพฺพา มโนวิญฺญาณกายา ปโลเกตพฺพา มโนสมฺผสฺสา ปโลเกตพฺพา ยมฺปิทํ มโนสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตมฺปิ ปโลเกตพฺพนฺติ ฯ ยถา โข อานนฺท ปโลเกตพฺพนฺติ อยมฺปิ ปริยาโย อริยสฺส วินเย โลโกติ ฯ ปญฺจมํ ฯ

(๑๐๒) อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ฯเปฯ กกฺขฬตฺตา ผสฺสายตนเมว สุญฺญโก โลโกติ สุญฺญโก โลโกติ กตฺเถตฺถ ปริยิฏฺฐพฺพา กิตฺตาวตา นุ โข กตฺเถ สุญฺญโก โลโกติ ปริยิฏฺฐพฺโพติ ฯ ยสฺมา จ โข อานนฺท สุญฺญกมิทํ อตฺตเนน วา อตฺตนิยเนน วา ตสฺมา สุญฺญโก โลโกติ ปริยิฏฺฐพฺพา ฯ กิญฺจ อานนฺท สุญฺญกมิทํ อตฺตเนน วา

ជាធម្មតា ដ៏ហ្វាវិញ្ញាណ មានសេចក្តីបែកធ្លាយជាធម្មតា ដ៏ហ្វាសម្ផ័ស្ស មានសេចក្តីបែកធ្លាយជាធម្មតា ទោះបីវេទនាណា ។ បេ ។ ព្រោះដ៏ហ្វាសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះក៏មានសេចក្តីបែកធ្លាយជាធម្មតា ។ បេ ។ មនោមានសេចក្តីបែកធ្លាយជាធម្មតា ធម៌មានសេចក្តីបែកធ្លាយជាធម្មតា មនោវិញ្ញាណមានសេចក្តីបែកធ្លាយជាធម្មតា មនោសម្ផ័ស្សមានសេចក្តីបែកធ្លាយជាធម្មតា ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតអ្វើង ព្រោះមនោសម្ផ័ស្ស ជាបច្ច័យ វេទនានោះក៏មានសេចក្តីបែកធ្លាយជាធម្មតា ។ ម្នាលអានន្ទ របស់ណា មានសេចក្តីបែកធ្លាយជាធម្មតា នេះហៅថា លោក កុង៏អរិយវិន័យ ។ ចប់សូត្រ ទី ១ ។

(๑๐๒) គ្រានោះឯង ព្រះអានន្ទមានអាយុ ។ បេ ។ ក្រាបបង្គំទូលសួរព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស ពាក្យដែលគេតែង៏ហៅថា លោកសូន្យ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ដែលគេហៅថា លោកសូន្យ តើដោយហេតុដូចម្តេច ។ ម្នាលអានន្ទ ព្រោះហេតុតែ (របស់ទាំង៏អស់) សូន្យចាកខ្លួន ឬចាកបរិក្ខារបស់ខ្លួន ហេតុនោះបានជាគេហៅថាលោកសូន្យ ។ ម្នាលអានន្ទ របស់អ្វីដែលសូន្យចាកខ្លួន

អត្តនិយេន ឯ ចក្ខុំ ខោ អានន្ទ សុញ្ញំ អត្តេន ឯ អត្តនិយេន ឯ រូបា សុញ្ញា អត្តេន ឯ អត្តនិយេន ឯ ចក្ខុវិញ្ញាណំ សុញ្ញំ អត្តេន ឯ អត្តនិយេន ឯ ចក្ខុ-សម្ផស្សោ សុញ្ញោ អត្តេន ឯ អត្តនិយេន ឯ ។ បេ ។ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ ឯ ទុក្ខំ ឯ អទុក្ខមសុខំ ឯ តម្បិ សុញ្ញំ អត្តេន ឯ អត្តនិយេន ឯ ។ យស្មា ខោ អានន្ទ សុញ្ញំ អត្តេន ឯ អត្តនិយេន ឯ តស្មា សុញ្ញោ លោកោតិ វុច្ចតីតិ ។ ឥតិយំ ។

(๑๐๓) ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ។បេ។ ភគវន្តំ ឯតទវោច សាធុ មេ ភន្តេ ភគវា សង្ខិត្តេន ធម្មំ ទេសេតុ យមហំ ភគវតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរេយ្យន្តិ ។ តំ កឹ មញ្ញសិ អានន្ទ ចក្ខុំ និច្চំ ឯ អនិច្চំ ឯតិ ។ អនិច្চំ ភន្តេ ។ យំ បនានិច្চំ ទុក្ខំ ឯ តំ

ឆន្ទវគ្គ ទី ៤

ឬចាកបរិក្ខារបស់ខ្លួន ម្នាលអានន្ទ ចក្ខុហ៊ឹងឆង់សូន្យចាកខ្លួន ឬចាកបរិក្ខារបស់ខ្លួន ឬសូន្យចាកខ្លួន ឬចាកបរិក្ខារបស់ខ្លួន ចក្ខុវិញ្ញាណសូន្យចាកខ្លួន ឬចាកបរិក្ខារបស់ខ្លួន ចក្ខុសម្ផស្សសូន្យចាកខ្លួន ឬចាកបរិក្ខារបស់ខ្លួន ។ បេ ។ ទោះបីវេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះក៏សូន្យចាកខ្លួន ឬចាកបរិក្ខារបស់ខ្លួន ។ ម្នាលអានន្ទ ព្រោះហេតុតែ (ខន្ធបញ្ចក:) សូន្យចាកខ្លួន ឬចាកបរិក្ខារបស់ខ្លួន ហេតុនោះ ឬបានជាហៅថាលោកសូន្យ ។ ចប់សូត្រ ទី ២ ។

[๑๐๗] លុះព្រះអានន្ទមានអាយុ គង់ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ។ បេ ។ ទើបក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គស្តាប់ធម៌ណា របស់ព្រះមានព្រះភាគហើយ នឹងជាបុគ្គលម្នាក់ឯង គេចចេញអំពីពួក ជាអ្នកមិនប្រមាទ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតបង់នូវកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន សូមព្រះមានព្រះភាគសំដែងធម៌នោះដោយសង្ខេប ប្រោសខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យទាន ។ ម្នាលអានន្ទ អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច ចក្ខុទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណា មិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ

សុខំ ឯតំ ។ ទុក្ខំ ឥតិ ។ យំ បនាឧទ្ធំ ទុក្ខំ វិបរិណាមដ្ឋេន កលិ ន តំ សមនុបស្សន្តស្ស ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ ឥតិ ។ វុត្តា ឧទ្ធា ឯ អនិទ្ធា ឯតំ ។ អនិទ្ធា ឥតិ ។ បេ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ចក្ខុសម្ផស្សោ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សប្ប-ច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ ឯ ទុក្ខំ ឯ អទុក្ខម-សុខំ ឯ តម្បិ ឧទ្ធំ ឯ អនិទ្ធំ ឯតំ ។ អនិទ្ធំ ឥតិ ។ យំ បនាឧទ្ធំ ទុក្ខំ ឯ តំ សុខំ ឯតំ ។ ទុក្ខំ ឥតិ ។ យំ បនាឧទ្ធំ ទុក្ខំ វិបរិណាមដ្ឋេន កលិ ន តំ សមនុ-បស្សន្តស្ស ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ ឥតិ ។ បេ ។ ជិវ្ហា ឧទ្ធា ឯ អនិទ្ធា ឯតំ ។ អ-និទ្ធា ឥតិ ។ បេ ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ជិវ្ហាសម្ផស្សោ ។ បេ ។ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ ឯ ទុក្ខំ ឯ អទុក្ខមសុខំ ឯ តម្បិ ឧទ្ធំ ឯ អនិទ្ធំ ឯតំ ។ អនិទ្ធំ ឥតិ ។ យំ បនាឧទ្ធំ ទុក្ខំ ឯ តំ សុខំ ឯតំ ។ ទុក្ខំ ឥតិ ។ យំ បនាឧទ្ធំ ទុក្ខំ វិបរិណាមដ្ឋេន

ឬាជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ បុុរបស់ណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មាន
សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរនឹងយល់ឃើញរបស់នោះថា នុុរបស់
អញ នុុជាអញ នុុជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នេះដែរឬ ។ មិនគួរនឹងយល់
ឃើញយ៉ាងនោះទេ ព្រះអង្គ ។ រូបទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ
ព្រះអង្គ ។ បេ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ ចក្ខុសម្ផស្ស វេទនាណា ជាសុខក្តី
ជាទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្ស
ជាបច្ច័យ វេទនានោះ ទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះ
អង្គ ។ បុុរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ
ព្រះអង្គ ។ បុុរបស់ណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
ធម្មតា គួរនឹងយល់ឃើញរបស់នោះថា នុុរបស់អញ នុុជាអញ នុុ
ជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នេះដែរឬ ។ មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ
ព្រះអង្គ ។ បេ ។ ដិូចទៀង ឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ
។ បេ ។ ដិូចវិញ្ញាណ ដិូចសម្ផស្ស ។ បេ ។ វេទនាណា ជាសុខក្តី
ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជា
បច្ច័យ វេទនានោះ ទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។
បុុរបស់ណា មិនទៀង របស់នោះ ជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះ
អង្គ ។ បុុរបស់ណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា

កាលំ ន តំ សមនុបស្សាមិ យំ មម វាសោ ភវេយ្យ
វាសោ មេ អត្ថាតិ ។ នោ ហេតំ ភន្តេ ។ យំ បស្សិ
អានន្ទ សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ
រូបេសុបិ និព្ពិន្ទតិ ចក្ខុវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ ចក្ខុសម្ផ-
ស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ ។បេ។ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្চយា
ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា
តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ វិរាគា វិមុច្চតិ ។ វិមុត្តស្មិំ
វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ ខីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្ម-
ចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជា-
នាតីតិ ។ តតិយំ ។

ឆន្នវគ្គ ទី ๔

គួរនឹងយល់ឃើញរបស់នោះថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នេះដែរឬ ។ មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលអានន្ទ អរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ រមែងនឿយណាយនឹងភ្នែកផង នឿយណាយនឹងរូបផង នឿយណាយនឹងចក្ខុវិញ្ញាណផង នឿយណាយនឹងចក្ខុសម្ផស្សផង ។ បេ ។ វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្ស ជាបច្ច័យ ក៏រមែងនឿយណាយនឹងវេទនានោះផង កាលបើនឿយណាយ រមែងប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះតែការប្រាសចាកតម្រេកចិត្តក៏ផុតស្រឡះ (ចាកអាសវៈ) ។ កាលបើចិត្តផុតស្រឡះហើយ ញាណក៏កើតឡើងថា ចិត្តរួចស្រឡះហើយ ។ អរិយសាវ័កនោះ រមែងដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយធម៌អាត្មាអញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើស្រេចហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

ចប់សូត្រ ទី ៣ ។

(១០៤) ឯកំ សមយំ ភគវា ឧជុគយោ វិហរតិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា ច សារីបុត្តោ អាយស្មា ច មហាចុន្ទោ អាយស្មា ច ឧត្តោ តិដ្ឋកេ បព្ភតេ វិហរន្តិ ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា ឧត្តោ អាពាធិកោ ហោតិ ទុក្ខិតោ ពាឡ្ហគិលានោ ។ អថខោ អាយស្មា សារីបុត្តោ សាយណ្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា មហាចុន្ទោ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាចុន្ទំ ឯតទវោច អាយាមាវុសោ ចុន្ទ យេនាយស្មា ឧត្តោ តេនុបសង្កមិស្សាម តិលានបុច្ឆកាតិ ។ ឯវមាវុសោតិ ខោ អាយស្មា មហាចុន្ទោ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស បច្ចស្សោសិ ។ អថខោ អាយស្មា ច សារីបុត្តោ អាយស្មា ច មហាចុន្ទោ យេនាយស្មា ឧត្តោ តេនុបសង្កមិំសុ

(១០៤) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគគង់នៅក្នុងវត្តវេឡុវ័ន ជា
កលន្ទកនិវាបស្ថាន ជិតក្រុងរាជគ្រឹះ ។ ក៏សម័យនោះឯង ព្រះសារីបុត្ត
មានអាយុ ១ ព្រះមហាចុន្ទមានអាយុ ១ ព្រះឆន្នៈមានអាយុ ១ គង់
លើកំគិដ្ឋកូដ ។ សម័យនោះឯង ព្រះឆន្នៈមានអាយុ មានអាពាធ
ប្រកបដោយទុក្ខ ឈឺធ្ងន់ ។ គ្រានោះឯង ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ
បេញ្ញអំពីទីពួនសម្ងំ ក្នុងសាយណ្ហសម័យ ហើយចូលទៅរកព្រះ
មហាចុន្ទមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏បបួលព្រះមហាចុន្ទ
មានអាយុ យ៉ាងនេះថា នែអាវុសោចុន្ទ មក យើងនឹងទៅសួរដំណឹង
ព្រះឆន្នៈមានអាយុ ។ ព្រះមហាចុន្ទមានអាយុ បានទទួលតបពាក្យ
ព្រះសារីបុត្តមានអាយុថា ករុណា អាវុសោ ។ ទើបព្រះសារីបុត្ត
មានអាយុ និងព្រះមហាចុន្ទមានអាយុ ចូលទៅរកព្រះឆន្នៈមានអាយុ

ឧបសង្កមិត្វា បញ្ហន្តេ អាសនេ និសីទិសុ ។ និសជ្ជ
ខោ អាយស្មា សារីបុត្តោ អាយស្មន្តំ ឆន្នំ ឯតទវោច
កច្ចិ តេ អាវុសោ ឆន្ន ខមនីយំ កច្ចិ យាបនីយំ កច្ចិ
ទុក្ខា វេទនា បដិក្កមន្តិ នោ អភិក្កមន្តិ បដិក្កមោ-
សានំ បញ្ញាយតិ នោ អភិក្កមោតិ ។

(១០៥) ន មេ អាវុសោ សារីបុត្ត ខមនីយំ ន
យាបនីយំ ពាឡ្ហា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ នោ
បដិក្កមន្តិ អភិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ នោ បដិក្កមោ-
តិ ។ សេយ្យថាបិ អាវុសោ ពលវា បុរិសោ តិណ្ហេន
សិខរេន មុទ្ធនំ(១) អភិមត្ថេយ្យ ឯវមេវ ខោ មេ អាវុសោ
អធិមត្តា វាតា មុទ្ធនិ ឧបហនន្តិ ។ ន មេ អាវុសោ
ខមនីយំ ន យាបនីយំ ។ បេ ។ នោ បដិក្កមោតិ ។
សេយ្យថាបិ អាវុសោ ពលវា បុរិសោ ទឌ្ហេន វារត្តក្ខ-
ន្ធេន សីសេ សីសវេឋំ ទទេយ្យ ឯវមេវ ខោ អាវុសោ
អធិមត្តា វាតា សីសេ សីសវេទនា ។ ន មេ អាវុសោ
ខមនីយំ ន យាបនីយំ ។ បេ ។ នោ បដិក្កមោតិ ។

---

๑ ម. មុទ្ធនំ ។ ម. មុទ្ធនិ ។

លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏គង់លើអាសនៈដែលគេក្រាលទុក ។ លុះព្រះសារីបុត្តមានអាយុគង់ហើយ ទើបសួរព្រះឆន្នៈមានអាយុ ដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោឆន្នៈ សរីរយន្តរបស់អ្នក ល្មមអត់ធ្មត់បានដែរឬ ល្មមឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានដែរឬ ទុក្ខវេទនាជូរចយទៅ មិនចម្រើនឡើង មានតែស្រោកស្រាន្តទៅ មិនចម្រើនឡើងទេឬ ។

[๑๐๙] ព្រះឆន្នត្ថេរតបថា ម្នាលអាវុសោសារីបុត្ត សរីរយន្តរបស់ខ្ញុំមិនល្មមអត់ធ្មត់បានទេ មិនល្មមប្រព្រឹត្តទៅបានទេ (ព្រោះ) ទុក្ខវេទនារបស់ខ្ញុំដ៏ក្លៀវក្លា តែងចម្រើនឡើង មិនជូរចយទេ មានតែតឹងឡើង មិនស្បើយទេ ។ ម្នាលអាវុសោ បុរសមានកម្លាំង យកដែកស្រួចដ៏មុតមកចាក់លលាដ៍ក្បាល ដូចម្តេចមិញ ម្នាលអាវុសោ ខ្យល់ដ៏ក្រៃលែងចាក់ដោតក្បាលរបស់ខ្ញុំ ក៏ដូច្នោះដែរ ។ ម្នាលអាវុសោ ខ្ញុំមិនល្មមអត់ធ្មត់បានទេ មិនល្មមឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានស្រួលទេ ។ បេ ។ មិនជូរចយទេ ។ ម្នាលអាវុសោ បុរសមានកម្លាំង យកចង្កាយព្រ័ត្រដ៏មាំ មកត្រចៀងក្បាល យ៉ាងណាមិញ ម្នាលអាវុសោ ខ្យល់ខ្លាំងហួសប្រមាណ សីសវេទនាកើតកងសីសៈក៏យ៉ាងនោះឯង ។ ម្នាលអាវុសោ ខ្ញុំមិនល្មមអត់ធ្មត់បានទេ មិនល្មមឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានទេ ។ បេ ។ មិនជូរចយទេ ។

เสยฺยถาปิ อาวุโส ธเกฺข เคาตมเกา ปิ เคาตม-
กเกาฬิสี ปิ ตีณฺเณ เคาตมเนน กุจฺฉึ ปริเกนฺเ-
ยฺย ฯเปฯ เอวเมว เขา เม อาวุโส อนิมิตฺตา ปิตา กุจฺฉึ
ปริเกนฺตฺวา ฯ ธ เม อาวุโส ขมนียํ ธ ยาปนียํ
ฯเปฯ เอว ปฏิกฺกเมถ ฯ เสยฺยถาปิ อาวุโส ทฺวี
ตโลวณฺโณ ปุริสา ทุพฺพลกาโร ปุริสึ ลาลา ตาหาสุ
กเหตฺวา อนฺตราเกาสุยา สนฺตาเปยฺยุ สมฺปริตาเปยฺยุ
เอวเมว เขา เม อาวุโส อนิมิตฺตา เกายสฺมึ ผาเสา ฯ
ธ เม อาวุโส ขมนียํ ธ ยาปนียํ ตาหา เม
ทุเกฺข เวธนา อกิกฺกมนฺติ เอว ปฏิกฺกมนฺติ อกิกฺกเมา-
สาธึ ปญฺญายติ เอว ปฏิกฺกเมถ ฯ สกฺขึ อาวุโส
สาริปุตฺต อาหาริสฺสามิ ลาวเกาฬาปิ ปีริตนฺติ อายสฺมา
ธนนฺโท สตฺถึ อาหาเรสิ ฯ

ម្នាលអាវុសោ បុរសអ្នកសម្លាប់គោ ឬកូនឈ្លួសអ្នកសម្លាប់គោ ដែលឈ្វាសវៃ អារពន្ធនះពោះ(គោ) ដោយគ្រឿងសម្រាប់ពន្ធនះគោដ៏មុត ដូចម្តេចមិញ ម្នាលអាវុសោ ខ្សល់ដ៏ក្រៃលែង អារពោះខ្ញុំក៏ដូច្នោះឯង ។ ម្នាលអាវុសោ ខ្ញុំមិនល្មមអត់ទ្រាំបានទេ មិនល្មមឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានទេ ។បេ។ មិនបានស្រោកស្រាន្តទេ ។ ម្នាលអាវុសោ បុរសមានកម្លាំង ២ នាក់ ចាប់បុរសដែលមានកម្លាំងខ្សោយ ត្រង់ដើមដៃម្ខាងម្នាក់ឆ្អើរពោលលើរណ្តៅរងើកភ្លើង ដូចម្តេចមិញ ការក្តៅក្រហាយក្នុងកាយរបស់ខ្ញុំដ៏ក្រៃលែង ក៏ដូច្នោះឯង ។ ម្នាលអាវុសោ ខ្ញុំមិនល្មមអត់ទ្រាំបានទេ មិនល្មមឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានទេ (ព្រោះ) ទុក្ខវេទនាដ៏ភ្លៀវក្លារបស់ខ្ញុំ តែងតែចម្រើនឡើង មិនធូរថយទេ មានតែតឹងឡើង មិនស្រោកស្រាន្តទេ ។ ម្នាលអាវុសោ សារីបុត្ត ខ្ញុំនឹងយកគ្រឿងសស្ត្រា (មកសម្លាប់ខ្លួន) ខ្ញុំមិនចង់នៅរស់ទេ លុះព្រះឆន្ទៈមានអាយុពោលដូច្នេះហើយ ក៏នាំយកគ្រឿងសស្ត្រាមក ។

(๑๐๖) យាវតេ តាយស្មា ឆន្ទោ យាវតេ ច មយំ អាយស្មន្តំ ឆន្ទំ ឥច្ឆាម សចេ អាយស្មតោ ឆន្ទស្ស ឆន្តំ សប្បាយានំ តោសជានំ អហំ អាយស្មតោ ឆន្ទស្ស សប្បាយានំ តោសជានំ បរិយេសិស្សាមិ សចេ អាយស្មតោ ឆន្ទស្ស ឆន្តំ សប្បាយានំ តោសជានំ អហំ អាយស្មតោ ឆន្ទស្ស សប្បាយានំ តោសជានំ បរិយេសិស្សាមិ សចេ អាយស្មតោ ឆន្ទស្ស ឆន្តំ បដិរូបា ឧបដ្ឋាកា អហំ អាយស្មន្តំ ឆន្ទំ ឧបដ្ឋហិស្សាមិ មា ច អាយស្មា ឆន្ទោ សត្តំ អាហរេសិ យាវតេ តាយស្មា ឆន្ទោ យាវតេ ច មយំ អាយស្មន្តំ ឆន្ទំ ឥច្ឆាមាតិ ។ ឆ មេ អាវុសោ សារីបុត្ត ឆន្តំ សប្បាយានំ តោសជានំ អត្តំ មេ សប្បាយានំ តោសជានំ ឆន្ទំ មេ ឆន្តំ សប្បាយានំ តោសជានំ អត្តំ មេ សប្បាយានំ តោសជានំ ឆន្ទំ មេ ឆន្តំ បដិរូបា ឧបដ្ឋាកា អត្តំ មេ បដិរូបា ឧបដ្ឋាកា ។ អន្ទំ ច មេ អាវុសោ

ឆន្នវគ្គទី ៤

(๑๐๖) ព្រះសារីបុត្តអង្វរថា សូមព្រះឆន្នៈមានអាយុ រស់នៅសិន យើងចង់ឲ្យព្រះឆន្នៈមានអាយុនៅរស់ បើព្រះឆន្នៈមានអាយុ មិនមានកោដនជាទីសប្បាយទេ ខ្ញុំទទឹងស្វែងរកកោដនជាទីសប្បាយ ដើម្បីព្រះឆន្នៈមានអាយុ បើព្រះឆន្នៈមានអាយុមិនមានកេសដ្ឋៈជាទីសប្បាយទេ ខ្ញុំទទឹងស្វែងរកកេសដ្ឋៈជាទីសប្បាយ ដើម្បីព្រះឆន្នៈមានអាយុ បើព្រះឆន្នៈមានអាយុមិនមានទុបដ្ឋាកដ៏សមគួរទេ ខ្ញុំទទឹងបម្រើព្រះឆន្នៈមានអាយុ កុំឲ្យតែព្រះឆន្នៈមានអាយុ នាំយកគ្រឿងសស្ត្រាមក សូមព្រះឆន្នៈមានអាយុរស់នៅសិន (ព្រោះ) យើងចង់ឲ្យព្រះឆន្នៈមានអាយុនៅរស់ ។ ព្រះឆន្នត្ថេរតបថា ម្នាលអាវុសោ សារីបុត្ត ខ្ញុំមិនមែនគ្មានកោដនជាទីសប្បាយទេ ខ្ញុំមានកោដនជាទីសប្បាយ មួយទៀត ខ្ញុំមិនមែនគ្មានកេសដ្ឋៈជាទីសប្បាយទេ ខ្ញុំមានកេសដ្ឋៈជាទីសប្បាយ មួយវិញទៀត ខ្ញុំមិនមែនគ្មានទុបដ្ឋាកដ៏សមគួរទេ ខ្ញុំមានទុបដ្ឋាកដ៏សមគួរ ។ ម្នាលអាវុសោ

សត្តា បរិតិណ្ណោ ឥឃរត្តំ មនាបេនេវ នោ អមនាបេ-
ន ។ ឯតំ ភិ អាវុសោ សារកស្ស បដិរូបំ យំ
សត្តារំ បរិចរេយ្យ មនាបេនេវ នោ អមនាបេន តំ
អនុបវទ្ទិ ឆន្នោ តិក្ខុ សត្តំ អាហរិស្សតីតិ ឯវមេតំ
អាវុសោ សារីបុត្ត ឆារេហីតិ ។

(១០៧) បុព្ពេ ខ្វាហំ មយំ អាយស្មន្តំ ឆន្នំ កញ្ចិ-
នេវ នេសំ សចេ អាយស្មា ឆន្នោ ឱកាសំ ករេតិ
បញ្ហស្ស វេយ្យាករណាយាតិ ។ បុព្ពាវុសោ សារី-
បុត្ត សុត្វា វេទយាមាតិ(1) ។ ចក្ខុំ អាវុសោ ឆន្ន
ចក្ខុវិញ្ញាណំ ចក្ខុវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្វេ ធម្មេ ឯតំ មម
ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សសិ
។ បេ ។ ជិវ្ហំ អាវុសោ ឆន្ន ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ-
វិញ្ញាតព្វេ ធម្មេ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ
អត្តាតិ សមនុបស្សសិ ។ បេ ។ មនំ អាវុសោ ឆន្ន
មនោវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្វេ ធម្មេ ឯតំ មម
ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សសីតិ ។

---

1 ឱ. វេទិស្សាមាតិ ។

ចាំងព្រះសាស្តាសោត ទុំក៏បានបម្រើដោយសេចក្តីពេញចិត្តមកយូរហើយ មិនមែនដោយការមិនពេញចិត្តទេ ។ ម្នាលអាវុសោ សាវកត្រូវតែបម្រើព្រះសាស្តាដោយសេចក្តីគាប់ចិត្ត មិនត្រូវបម្រើដោយសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តទេ អំពើនោះ ទើបជាការសមគួរដល់សាវក នៃអាវុសោ សារីបុត្ត អ្នកប្រហែលជានឹងនាំយកគ្រឿងសស្ត្រមកផ្តាច់បង់ជីវិត ។

(១០៧) ព្រះសារីបុត្តនិយាយថា យើងនឹងសួរនូវហេតុនីមួយនឹងព្រះឆន្ទៈមានអាយុ បើព្រះឆន្ទៈមានអាយុបើកឱកាសឲ្យ ដើម្បីដោះស្រាយនូវប្រស្នា ។ ម្នាលអាវុសោ សារីបុត្ត អ្នកប្រសួរចុះ យើងស្តាប់ហើយគង់នឹងដឹងបាន ។ ម្នាលអាវុសោឆន្ទៈ អ្នកយល់នូវចក្ខុ ចក្ខុវិញ្ញាណ ធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នេះឬ ។ បេ ។ ម្នាលអាវុសោឆន្ទៈ អ្នកយល់នូវជិវ្ហា ជិវ្ហាវិញ្ញាណ ធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយជិវ្ហាវិញ្ញាណថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នេះឬ ។ បេ ។ ម្នាលអាវុសោឆន្ទៈ អ្នកយល់មនោ មនោវិញ្ញាណ ធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយមនោវិញ្ញាណថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នេះឬ ។

ចក្ខុំ អាវុសោ សារីបុត្ត ចក្ខុវិញ្ញាណំ ចក្ខុវិញ្ញាណ-
វិញ្ញាតព្ពេ ធម្មេ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ
អត្តាតិ សមនុបស្សាមិ ។បេ។ ជិវ្ហំ អាវុសោ សារីបុត្ត
ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេ ធម្មេ នេតំ មម
នេសោហមស្មិ ។បេ។ មនំ អាវុសោ សារីបុត្ត មនោ-
វិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេ ធម្មេ នេតំ មម នេ-
សោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ សមនុបស្សាមីតិ ។

(๑๐๘) ចក្ខុស្មិំ អាវុសោ ធម្មេ ចក្ខុវិញ្ញាណោ
ចក្ខុវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេសុ ធម្មេសុ កិំ ធិស្វា កិំ
អភិញ្ញាយ ចក្ខុំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ចក្ខុវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេ
ធម្មេ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ
សមនុបស្សសិ ។បេ។ ជិវ្ហាយ អាវុសោ ធម្មេ ជិវ្ហា-
វិញ្ញាណោ ជិវ្ហាវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេសុ ធម្មេសុ កិំ ធិស្វា
កិំ អភិញ្ញាយ ជិវ្ហំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ-
វិញ្ញាតព្ពេ ធម្មេ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ
អត្តាតិ សមនុបស្សសិ ។បេ។ មនស្មិំ អាវុសោ ធម្ម

ឆន្នវគ្គ ទី ๔

ម្នាលអាវុសោសារីបុត្ត ខ្ញុំយល់ចក្ខុ ចក្ខុវិញ្ញាណ ធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។ បេ ។ ម្នាលអាវុសោសារីបុត្ត ខ្ញុំយល់ដ៏ហ្គ ដ៏ហ្គវិញ្ញាណ ធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយដ៏ហ្គវិញ្ញាណថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ ។ បេ ។ ម្នាលអាវុសោសារីបុត្ត ខ្ញុំយល់មនោ មនោវិញ្ញាណ ធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយមនោវិញ្ញាណថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។

(๑๐๘) ម្នាលអាវុសោឆន្ន: អ្នកឃើញដូចម្តេច ដឹងដូចម្តេច កន្ធ៍ចក្ខុ ចក្ខុវិញ្ញាណ ធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណ បានជាយល់ចក្ខុ ចក្ខុវិញ្ញាណ ធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ ។ បេ ។ ម្នាលអាវុសោឆន្ន: អ្នកឃើញដូចម្តេច ដឹងដូចម្តេច កន្ធ៍ដ៏ហ្គ ដ៏ហ្គវិញ្ញាណ ធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយដ៏ហ្គវិញ្ញាណថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ ។ បេ ។ ម្នាលអាវុសោ

មនោវិញ្ញាណេ មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេសុ ធម្មេសុ កិំ
និស្សា កិំ អភិញ្ញាយ មនំ មនោវិញ្ញាណំ មនោ-
វិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេ ធម្មេ នេតំ មម នេសោហមស្មិ
ន មេសោ អត្តាតិ សមនុបស្សសីតិ ។

[๑๐๙] ចក្ខុស្មឹ អាវុសោ សារីបុត្ត ចក្ខុវិញ្ញាណេ
ចក្ខុវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេសុ ធម្មេសុ និភេធំ និស្សា និភេធំ
អភិញ្ញាយ ចក្ខុំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ចក្ខុវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេ
ធម្មេ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ
សមនុបស្សាមិ ។បេ។ ជិវ្ហាយ អាវុសោ សារីបុត្ត ជិវ្ហា-
វិញ្ញាណេ ជិវ្ហាវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេសុ ធម្មេសុ និភេធំ និ-
ស្សា និភេធំ អភិញ្ញាយ ជិវ្ហំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ-
វិញ្ញាតព្ពេ ធម្មេ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ
អត្តាតិ សមនុបស្សាមិ ។បេ។ មនស្មឹ អាវុសោ សារី-
បុត្ត មនោវិញ្ញាណេ មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេសុ ធម្មេ-
សុ និភេធំ និស្សា និភេធំ អភិញ្ញាយ មនំ មនោវិញ្ញា-
ណំ មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាតព្ពេ ធម្មេ នេតំ មម នេសោ-
ហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ សមនុបស្សាមីតិ ។

ឆន្ទៈ អ្នកឃើញដូចម្តេច ដឹងដូចម្តេច កន្ធមនោ មនោវិញ្ញាណ ធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយមនោវិញ្ញាណ បានជាយល់មនោ មនោវិញ្ញាណ ធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយមនោវិញ្ញាណថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ដូច្នេះ ។

(១០៩) ម្នាលអាវុសោសារីបុត្ត ខ្ញុំឃើញនូវសេចក្តីរលត់ ដឹងនូវសេចក្តីរលត់ កន្ធចក្ខុ ចក្ខុវិញ្ញាណ ធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណ បានជាយល់ចក្ខុ ចក្ខុវិញ្ញាណ ធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។បេ។ ម្នាលអាវុសោសារីបុត្ត ខ្ញុំឃើញនូវសេចក្តីរលត់ ដឹងនូវសេចក្តីរលត់ កន្ធជិវ្ហា ជិវ្ហាវិញ្ញាណ ធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយជិវ្ហាវិញ្ញាណ បានជាយល់ជិវ្ហា ជិវ្ហាវិញ្ញាណ ធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយជិវ្ហាវិញ្ញាណថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។បេ។ ម្នាលអាវុសោសារីបុត្ត ខ្ញុំឃើញនូវសេចក្តីរលត់ ដឹងនូវសេចក្តីរលត់ កន្ធមនោ មនោវិញ្ញាណ ធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយមនោវិញ្ញាណ បានជាយល់មនោ មនោវិញ្ញាណ ធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយមនោវិញ្ញាណថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ដូច្នេះ ។

ឆន្នវគ្គោ ចតុត្ថោ

(๑๑๐) ฝ้ំ វុត្តំ អាយស្មា មហាកុដ្ឋោ អាយស្មន្តំ ឆន្នំ ฝតឧភោ តស្មាតិហាវុសោ ឆន្ន ឥទម្បិ តស្ស ភគវតោ សាសនំ ឯកន្តកប្ប សាទុតាំ មនសិការាតុំ ឯសន្តិសុខ ចលិតំ អនេសន្តិសុខ ចលិតំ ឆត្តំ ចលិតេ អសតិ បសន្នេ្ធ ហោតិ បសន្នេ្ធយា សតិ ឆន្ទំ ន ហោតិ ឆន្ទេ្ធយា(๑) អសតិ អាកតិកតិ ន ហោតិ អាកតិកតិយា អសតិ ពុទ្ធបថាសោ ន ហោតិ ពុទ្ធបថាសេ អសតិ ឯ-វំ ន ហ្មុំ ន ពុភយមន្តរេន ฝសេវន្តោ ពុទ្ធសាសនំ ។ អថខោ អាយស្មា ច សារីបុត្តោ អាយស្មា ច មហា-កុដ្ឋោ អាយស្មន្តំ ឆន្នំ ឥមិនា ចីវរេន ចីវរិត្វា ពុទ្ធ-យានសា បក្កមីសុ ។ អថខោ អាយស្មា ឆន្នោ អចិ-របក្កន្តេសុ តេសុ អាយស្មន្តេសុ សត្ថុំ អាហារេសិ ។

---

๑ ម. ឆតិ ន ហោតិ ឆតិយោ ។

ឆន្នវគ្គ ទី ៤

(១១០) កាលព្រះឆន្នៈនិយាយយ៉ាងនេះហើយ ព្រះមហាចុន្ទមានអាយុ បាននិយាយនឹងព្រះឆន្នៈមានអាយុដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោឆន្នៈ បើដូច្នោះ អ្នកគួរយកចិត្តទុកដាក់ឲ្យប្រពៃ ចំពោះសាសនារបស់ព្រះមានព្រះភាគនោះ អស់កាលជានិច្ចចុះ បុគ្គល ដែលតណ្ហាមានះទិដ្ឋិអាស្រ័យនៅហើយ រមែងមានសេចក្តីកម្រើក បុគ្គល ដែលមិនមានតណ្ហាមានះទិដ្ឋិអាស្រ័យនៅ រមែងមិនមានសេចក្តីកម្រើកទេ កាលបើមិនមានសេចក្តីកម្រើក ទើបមានសេចក្តីស្ងប់ កាលបើមានសេចក្តីស្ងប់ ទើបមិនមានសេចក្តីត្រេកត្រអាល កាលបើមិនមានសេចក្តីត្រេកត្រអាល ដំណើរមកនិងដំណើរទៅ ក៏មិនមាន កាលបើមិនមានដំណើរមកនិងដំណើរទៅ ចុតិនិងបដិសន្ធិក៏មិនមាន កាលបើចុតិនិងបដិសន្ធិមិនមាន ទើបមិនមានកិច្ចអ្វី ក្នុងលោកនេះ មិនមានក្នុងលោកខាងមុខ មិនមានក្នុងចន្លោះនៃលោកទាំងពីរ នេះឯង ជាទីបំផុតនៃទុក្ខ ។ លំដាប់នោះ ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ និងព្រះមហាចុន្ទមានអាយុ លុះចូលទៅកាន់ព្រះឆន្នៈមានអាយុ ដោយឧបាយនេះហើយ ទើបក្រោកអំពីអាសនៈចៀសចេញទៅ ។ គ្រានោះឯង ព្រះឆន្នៈមានអាយុ កាលដែលព្រះថេរៈមានអាយុទាំងនោះ និមន្តចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ក៏នាំយកគ្រឿងសស្ត្រាមក ។

[๑๑๓] អថខោ អាយស្មា សារីបុត្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា សារីបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច អាយស្មតា ភន្តេ ឆន្នេន សត្តំ អាហារំ តស្ស កា គតិ កោ អភិសម្បរាយោតិ ។ ឆន្នុ តេ សារីបុត្ត ឆន្នេន ភិក្ខុនា សម្មាយេវ អនុបវជ្ជតា ព្យាកតាតិ ។ អត្ថ ភន្តេ បុព្ពវជ្ជំ នាម វជ្ជិក្តាមោ តត្តាយស្មតោ ឆន្នស្ស មិត្តកុលានិ សុហជ្ជកុលានិ ឧបវជ្ជកុលានីតិ ។ ហោន្តុ ហោតេ សារីបុត្ត ឆន្នស្ស ភិក្ខុនោ មិត្តកុលានិ សុហជ្ជកុលានិ ឧបវជ្ជកុលានីតិ ។ ន ខោ បនាហំ សារីបុត្ត ឯត្តាវតា សឧបវជ្ជោតិ វទាមិ ។ យោ ខោ សារីបុត្ត ឥមញ្ច កាយំ និក្ខិបតិ អញ្ញញ្ច កាយំ ឧបាទិយតិ តមហំ សឧបវជ្ជោតិ វទាមិ ។ តំ ឆន្នស្ស ភិក្ខុនោ ឆន្តំ អនុបវជ្ជំ

(១១១) គ្រានោះឯង ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគហើយគង់ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះព្រះសារីបុត្តមានអាយុ គង់ក្នុងទីសមគួរហើយ ទើបក្រាបបង្គំទូលសួរព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះឆន្នៈមានអាយុ បាននាំយកគ្រឿងសស្ត្រាមកហើយ តើព្រះឆន្នៈមានអាយុនោះ មានគតិដូចម្តេច មានបរលោកដូចម្តេច ។ ព្រះសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលសារីបុត្ត ក្រែងឆន្នភិក្ខុបានដោះស្រាយការដែលមិនទៅខាត់តាម ក្នុងទីចំពោះមុខរបស់អ្នកឬចេះហើយឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មានស្រុកកងដែនវជ្ជីឈ្មោះបុព្វវិដ្ឋៈ ក្នុងស្រុកនោះឯង ព្រះឆន្នៈមានអាយុ មានត្រកូលជាមិត្ត ត្រកូលជាសំឡាញ់ ត្រកូលដែលនៅជាប់ខាត់តាម (គួរចូលទៅរក) ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់តបថា ម្នាលសារីបុត្ត ឆន្នភិក្ខុ មានត្រកូលជាមិត្ត ត្រកូលជាសំឡាញ់ ត្រកូលដែលនៅជាប់ខាត់តាមនុ៎ះ ពិតមែន ។ ម្នាលសារីបុត្ត តែតថាគតមិនឲ្យឈ្មោះថា ជាអ្នកប្រកបដោយការខាត់តាមព្រោះហេតុប៉ុណ្ណេះឡើយ ។ ម្នាលសារីបុត្ត លុះតែអ្នកណាមួយ ជាក់ប្តូរនូវកាយនេះផង កាន់យកនូវកាយដទៃផង ទើបតថាគតហៅអ្នកនោះថាជាអ្នកប្រកបដោយការខាត់តាម ។ ការណ៍នោះមិនមានដល់ឆន្នភិក្ខុទេ

ឆន្ទវគ្គោ ចតុត្ថោ

ឆន្ទេន កិត្តិនា សទ្ធំ អាយាតិតន្តិំ ឋវមេតំ សារីបុត្ត
ជានេយ្យាតិ ។ ចតុត្ថំ ។

[๑๑๒] អថខោ អាយស្មា បុណ្ណោ យេន ភគវា
តេនុបសង្កមិ ។បេ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា
បុណ្ណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច សាធុ មេ ភន្តេ ភគវា
សង្ខិត្តេន ធម្មំ ទេសេតុ យមហំ ភគវតោ ធម្មំ សុត្វា
ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហ-
រេយ្យន្តិ ។ សន្តិ ខោ បុណ្ណ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា
កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា
តញ្ច កិត្តុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ
តស្ស តំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ
ឧប្បជ្ជតិ នន្ទិ នន្ទិសមុទយា ទុក្ខសមុទយោ បុណ្ណាតិ
វទាមិ ។ បេ ។ សន្តិ ខោ បុណ្ណ ឯកច្ចេ វិញ្ញេយ្យា
រសា ។បេ។ សន្តិ ខោ បុណ្ណ មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា

ឆន្នវិគ្គ ទី ៤

ឆន្នកិក្ខុ បាននាំយកគ្រឿងសង្ក្រាមក មិនមានការគាក់ចាមគឺមិនមានបដិសន្ធិទេ ម្នាលសារីបុត្ត ហេតុនោះ អ្នកចូរចាំទុកនូវដំណើរនុ៎ះយ៉ាងនេះចុះ ។ ចប់សូត្រ ទី ៤ ។

(๑๑๒) គ្រានោះឯង ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុ ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះព្រះបុណ្ណៈមានអាយុគង់ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គសូមអង្វរ សូមព្រះមានព្រះភាគសំដែងធម៌ ដោយសង្ខេប ក្រែងខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គ បានស្តាប់ធម៌របស់ព្រះមានព្រះភាគហើយ នឹងជាបុគ្គលម្នាក់ឯង គេចចេញអំពីពួក ជាអ្នកមិនប្រមាទ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស បញ្ជូនចិត្តទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ។ ព្រះសម្មុទ្ធត្រាស់ថា ម្នាលបុណ្ណៈ រូបដែលត្រូវដឹងបានដោយចក្ខុ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីរីករាយ ជាទីពេញចិត្ត មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាទីត្រេកអរ មានពិត បើភិក្ខុត្រេកអរ សរសើរ ជាប់ចិត្តនឹងរូបនោះ កាលភិក្ខុនោះ ត្រេកអរ សរសើរ ជាប់ចិត្តនឹងរូបនោះ សេចក្តីរីករាយរមែងកើតឡើង ម្នាលបុណ្ណៈ តថាគតពោលថា ព្រោះតែកើតសេចក្តីរីករាយ ទើបកើតទុក្ខ ។ បេ ។ ម្នាលបុណ្ណៈ រសដែលត្រូវដឹងដោយអណ្តាត ។ បេ ។ ម្នាលបុណ្ណៈ ធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយមនោ

ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា តញ្ហេ កិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ តស្ស តំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ ឧប្បជ្ជតិ នន្ទិ នន្ទិសមុទយា ទុក្ខសមុទយោ បុណ្ណាតិ វទាមិ ។

(๑๑๓) សន្តំ ខោ បុណ្ណ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា តញ្ហេ កិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ តស្ស តំ អនភិនន្ទតោ អនភិវទតោ អនជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ និរុជ្ឈតិ នន្ទិ នន្ទិនិរោធា ទុក្ខនិរោធោ បុណ្ណាតិ វទាមិ ។បេ។ សន្តំ ច ខោ បុណ្ណ មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា តញ្ហេ កិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ នាជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ តស្ស តំ អនភិនន្ទតោ អនភិវទតោ

ជាទីប្រាថ្នា ជាទីរីករាយ ជាទីពេញចិត្ត មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាទីត្រេកអរ មានពិត បើកិកុត្រេកអរ សរសើរ ជាប់ចិត្តនឹងធម៌នោះ កាលកិកុនោះ ត្រេកអរ សរសើរ ជាប់ចិត្តនឹងធម៌នោះ សេចក្តីរីករាយរមែងកើតឡើង ម្នាលបុណ្ណៈ តថាគតពោលថា ព្រោះតែកើតសេចក្តីរីករាយ ទើបកើតទុក្ខ ។

[๑๑๓] ម្នាលបុណ្ណៈ រូបដែលត្រូវដឹងដោយចក្ខុ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីរីករាយ ជាទីពេញចិត្ត មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាទីត្រេកអរ មានពិត បើកិកុមិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនជាប់ចិត្តនឹងរូបនោះទេ កាលកិកុនោះ មិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនជាប់ចិត្តនឹងរូបនោះ សេចក្តីរីករាយ រមែងរលត់ ម្នាលបុណ្ណៈ តថាគតពោលថា លុះតែរលត់សេចក្តីត្រេកអរ ទើបទុក្ខរលត់ ។ បេ ។ ម្នាលបុណ្ណៈ ធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយមនោ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីរីករាយ ជាទីពេញចិត្ត មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាទីត្រេកអរ មានពិត បើកិកុមិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនជាប់ចិត្តនឹងធម៌នោះទេ កាលកិកុនោះ មិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនជាប់ចិត្ត

អនេញ្ជាសាយ តំដូតោ ឯវុឝ្ឋតំ ឆន្ទំ ឆន្ទំឯកេនា ឧក្ខ-
ឯកេនោ បុណ្ណាតំ វទាមិ ។ ឥមិនា ភ្ញំ បុណ្ណ មយា
សទ្ធិំត្តេន ឯិកាឧេន ឯិវឯិតោ កតមស្មឹ ជនបទេ វិ-
ហរិស្សសីតំ ។ អត្តំ កន្តេ សុនាបរន្តោ ឆាម ជន-
បទោ តត្តាហំ វិហរិស្សាមីតំ ។

(๑๑๒) ឆណ្ណា ខោ បុណ្ណ សុនាបរន្តកា មនុស្សា
ដរុសា ខោ បុណ្ណ សុនាបរន្តកា មនុស្សា សចេ តំ
បុណ្ណ សុនាបរន្តកា មនុស្សា អក្កោសិស្សន្តិ បរិភា-
សិស្សន្តិ តត្រ តេ បុណ្ណ កិន្តិ ភវិស្សតីតំ ។ សចេ មំ
កន្តេ សុនាបរន្តកា មនុស្សា អក្កោសិស្សន្តិ បរិភា-
សិស្សន្តិ តត្រ មេ ឯវំ ភវិស្សតិ ភទ្ទកា វតំមេ សុ-
នាបរន្តកា មនុស្សា សុភទ្ទកា វតំមេ សុនាបរន្តកា
មនុស្សា យំ មំ ន យិមេ ថាណិនា បហារំ ទេន្តីតំ
ឯវមេត្ថ ភកវា ភវិស្សតិ ឯវមេត្ថ សុគត ភវិស្ស-
តីតំ ។ សចេ បន តេ បុណ្ណ សុនាបរន្តកា មនុស្សា

នឹងធម៌នោះ សេចក្តីក្រែកយ រមែងរលត់ ម្នាលបុណ្ណៈ តថាគតពោលថា ចាល់តែរលត់សេចក្តីក្រែកយ ទើបទុក្ខរលត់ ។ ម្នាលបុណ្ណៈ អ្នកឯងតថាគតបានទូន្មាន ដោយនុ៎ះទេសនាដ៏បន្តិចនេះហើយ តើនឹងនៅក្នុងជនបទណា ។ ព្រះបុណ្ណៈក្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មានជនបទ ១ ឈ្មោះសុនាបរន្តៈ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងនៅក្នុងសុនាបរន្តជនបទនោះ ។

(១១៤) ព្រះមានបុណ្យត្រាស់ថា ម្នាលបុណ្ណៈ ពួកមនុស្សនៅក្នុងសុនាបរន្តជនបទ ការ ។ ណាស់ ម្នាលបុណ្ណៈ ពួកមនុស្សក្នុងសុនាបរន្តជនបទរឹងរូសណាស់ ម្នាលបុណ្ណៈ បើពួកមនុស្សក្នុងសុនាបរន្តជនបទ នឹងជេរប្រទេចអ្នក ម្នាលបុណ្ណៈ តើអ្នកនឹងមានគំនិតដូចម្តេចក្នុងដំណើរនោះ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បើពួកមនុស្សក្នុងសុនាបរន្តជនបទ នឹងជេរប្រទេចខ្ញុំព្រះអង្គ ។ នឹងមានគំនិតក្នុងដំណើរនោះយ៉ាងនេះថា ពួកមនុស្សក្នុងសុនាបរន្តជនបទនេះ ស្រួលដៃរ ពួកមនុស្សក្នុងសុនាបរន្តជនបទនេះ ស្រួលល្អដៃរ ព្រោះថាមនុស្សទាំងអម្បាលនេះមិនប្រហារខ្ញុំព្រះអង្គដោយដៃទេ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងមានគំនិតក្នុងដំណើរនុ៎ះ យ៉ាងនេះឯង បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងមានគំនិតក្នុងដំណើរនុ៎ះ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលបុណ្ណៈ បើពួកមនុស្សក្នុង

ចាណិជា បហារំ ឧស្សជ្ជិ តត្រ បន តេ បុណ្ណ កិន្តិ
ភវិស្សតីតិ ។ សចេ មេ(๑) កន្តេ សុជាបរន្តកា មនុស្សា
ចាណិជា បហារំ ឧស្សជ្ជិ តត្រ មេ ឃំ ភវិស្សតិ
កច្ចកា វតិមេ សុជាបរន្តកា មនុស្សា សុកច្ចកា
វតិមេ សុជាបរន្តកា មនុស្សា យំ មំ ឧយិមេ លេណ្ឌ-
ជា បហារំ ឧេច្ចតិ ឃវមេត្ត ភកភ ភវិស្សតិ ឃវមេត្ត
សុកត ភវិស្សតីតិ ។ សចេ បន តេ បុណ្ណ សុ-
ជាបរន្តកា មនុស្សា លេណ្ឌជា បហារំ ឧស្សជ្ជិ តត្រ
បន តេ បុណ្ណ កិន្តិ ភវិស្សតីតិ ។ សចេ មេ កន្តេ
សុជាបរន្តកា មនុស្សា លេណ្ឌជា បហារំ ឧស្សជ្ជិ តត្រ
មេ ឃំ ភវិស្សតិ កច្ចកា វតិមេ សុជាបរន្តកា មនុស្សា
សុកច្ចកា វតិមេ សុជាបរន្តកា មនុស្សា យំ មំ ឧ-
យិមេ ឧណ្ឌេន បហារំ ឧេច្ចតិ ឃវមេត្ត ភកភ ភវិស្សតិ
ឃវមេត្ត សុកត ភវិស្សតីតិ ។ សចេ បន តេ បុណ្ណ
សុជាបរន្តកា មនុស្សា ឧណ្ឌេន បហារំ ឧស្សជ្ជិ

---

๑ ម. សចេ ភន្តេ ។

សុនាបរន្តជនបទ នឹងប្រហារអ្នកដោយដៃ តើអ្នកនឹងមានគំនិតដូចម្តេច
វិញក្នុងដំណើរនោះ ។ បពិត្រព្រះអគ្គដ៏ចម្រើន បើពួកមនុស្សក្នុងសុនា-
បរន្តជនបទ នឹងប្រហារខ្ញុំព្រះអង្គដោយដៃ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងមានគំនិតក្នុងដំ-
ណើរនោះយ៉ាងនេះថា ពួកមនុស្សក្នុងសុនាបរន្តជនបទនេះ ស្រួលដែរ
ពួកមនុស្សក្នុងសុនាបរន្តជនបទនេះ ស្រួលល្អដែរ ព្រោះថាមនុស្សទាំង-
អម្បាលនេះ មិនប្រហារខ្ញុំព្រះអង្គដោយដុំដីទេ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ
ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងមានគំនិតក្នុងដំណើរនុ៎ះយ៉ាងនេះឯង បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះ
អង្គនឹងមានគំនិតក្នុងដំណើរនុ៎ះ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលបុណ្ណៈ បើពួក
មនុស្សក្នុងសុនាបរន្តជនបទ នឹងប្រហារអ្នកដោយដុំដី តើអ្នកនឹងមានគំ-
និតដូចម្តេចវិញក្នុងដំណើរនោះ ។ បពិត្រព្រះអគ្គដ៏ចម្រើន បើពួកមនុស្ស
ក្នុងសុនាបរន្តជនបទ នឹងប្រហារខ្ញុំព្រះអង្គដោយដុំដី ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងមាន
គំនិតក្នុងដំណើរនោះ យ៉ាងនេះថា ពួកមនុស្សក្នុងសុនាបរន្តជនបទនេះ
ស្រួលដែរ ពួកមនុស្សក្នុងសុនាបរន្តជនបទនេះស្រួលល្អដែរ ព្រោះថា
មនុស្សទាំងអម្បាលនេះ មិនប្រហារខ្ញុំព្រះអង្គដោយដំបងទេ បពិត្រព្រះ
មានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងមានគំនិតក្នុងដំណើរនុ៎ះយ៉ាងនេះឯង បពិត្រ
ព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងមានគំនិតក្នុងដំណើរនុ៎ះយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាល
បុណ្ណៈ បើពួកមនុស្សក្នុងសុនាបរន្តជនបទ នឹងប្រហារអ្នកដោយដំបង

តត្រ បន តេ បុណ្ណា កិន្តិ ភវិស្សតីតិ ។ សចេ មេ
កន្តេ សុជាបវត្តកា មនុស្សា ឧណ្ហោន បហារំ ទស្សន្តិ
តត្រ មេ ឯវំ ភវិស្សតិ កន្តកា វតិមេ សុជាបវត្តកា
មនុស្សា សុកន្តកា វតិមេ សុជាបវត្តកា មនុស្សា យំ
មំ ឧយិមេ សន្តេន បហារំ ទេន្តីតិ ឯវមេត្ថ កកវ
ភវិស្សតិ ឯវមេត្ថ សុកត ភវិស្សតីតិ ។ សចេ បន
តេ បុណ្ណា សុជាបវត្តកា មនុស្សា សន្តេន បហារំ
ទស្សន្តិ តត្រ បន តេ បុណ្ណា កិន្តិ ភវិស្សតីតិ ។ ស-
ចេ មេ កន្តេ សុជាបវត្តកា មនុស្សា សន្តេន បហារំ
ទស្សន្តិ តត្រ មេ ឯវំ ភវិស្សតិ កន្តកា វតិមេ សុជា-
បវត្តកា មនុស្សា សុកន្តកា វតិមេ សុជាបវត្តកា
មនុស្សា យំ មំ ឧយិមេ តំណ្ហោន សន្តេន ជីវិតា
វោរោបេន្តីតិ ឯវមេត្ថ កកវ ភវិស្សតិ ឯវមេត្ថ សុកត
ភវិស្សតីតិ ។

ឆន្ទរាគ ទី ๔

ម្នាលបុណ្ណៈ តើអ្នកទទឹងមានគំនិតដូចម្តេច ក្នុងដំណើរនោះ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បើពួកមនុស្សក្នុងសុនាបរន្តជនបទ នឹងប្រហារខ្ញុំព្រះអង្គដោយដំបង ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងមានគំនិត ក្នុងដំណើរនោះយ៉ាងនេះថា ពួកមនុស្សក្នុងសុនាបរន្តជនបទនេះស្រួលដែរ ពួកមនុស្សក្នុងសុនាបរន្តជនបទនេះស្រួលល្អដែរ ព្រោះថា មនុស្សទាំងអម្បាលនេះ មិនប្រហារខ្ញុំព្រះអង្គដោយគ្រឿងសស្ត្រាទេ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងមានគំនិតក្នុងដំណើរនុ៎ះ យ៉ាងនេះឯង បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងមានគំនិតក្នុងដំណើរនុ៎ះ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលបុណ្ណៈ បើពួកមនុស្សក្នុងសុនាបរន្តជនបទ នឹងប្រហារអ្នកដោយគ្រឿងសស្ត្រា ម្នាលបុណ្ណៈ តើអ្នកទទឹងមានគំនិតដូចម្តេចក្នុងដំណើរនោះ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បើពួកមនុស្សក្នុងសុនាបរន្តជនបទ នឹងប្រហារខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយគ្រឿងសស្ត្រា ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងមានគំនិតក្នុងដំណើរនោះយ៉ាងនេះថា ពួកមនុស្សក្នុងសុនាបរន្តជនបទនេះស្រួលដែរ ពួកមនុស្សក្នុងសុនាបរន្តជនបទនេះស្រួលល្អដែរ ព្រោះថាមនុស្សទាំងអម្បាលនេះ មិនប្រហារដោយដាវដ៏មុតខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយគ្រឿងសស្ត្រាដ៏មុតទេ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងមានគំនិតក្នុងដំណើរនុ៎ះ យ៉ាងនេះឯង បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងមានគំនិតក្នុងដំណើរនុ៎ះ យ៉ាងនេះឯង ។

(๑๑๘) សចេ បន តេ បុណ្ណ សុនាបរន្តកា មនុស្សា តំណ្ហេន សត្តេន ជីវិតា ឱរោបេស្សន្តិ តត្រ បន តេ បុណ្ណ កិន្តិ ភវិស្សតីតិ ។ សចេ មេ អន្តេ សុនាបរន្តកា មនុស្សា តំណ្ហេន សត្តេន ជីវិតា ឱរោបេស្សន្តិ តត្រ មេ ឯវំ ភវិស្សតិ សន្តិ ខោ តស្ស ភគវតោ សាវកា កាយេន ច ជីវិតេន ច អដ្ដិយមានា ហរាយមានា ជិគុច្ឆមានា សត្តហារកំ បរិយេសន្តិ តំ មេ ឥធ អបរិយិដ្ឋញ្ហេវ សត្តហារកំ លទ្ធន្តិ ឯវមេត្ថ ភគវា ភវិស្សតិ ឯវមេត្ថ សុគត ភវិស្សតីតិ ។ សាធុ សាធុ បុណ្ណ សំវិជ្ជិស្សសិ ត្វំ បុណ្ណ ឥមិនា ឧត្តរេន សមុទ្ទាគតោ សុនាបរន្តស្មិំ ជនបទេ វុត្ថំ យស្សន្តិ ត្វំ បុណ្ណ កាលំ មញ្ញសីតិ ។

(១១៩) មាលុក្យបុណ្ណៈ បើពួកមនុស្សក្នុងសុនាបរន្តជនបទ នឹងយកគ្រឿងសស្ត្រាដ៏មុតមកផ្តាច់ជីវិតរបស់អ្នក មាលុក្យបុណ្ណៈ តើអ្នកនឹងមានគំនិតដូចម្តេច ក្នុងដំណើរនោះ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បើពួកមនុស្សក្នុងសុនាបរន្តជនបទ នឹងយកគ្រឿងសស្ត្រាដ៏មុត មកផ្តាច់ជីវិតរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងមានគំនិតក្នុងដំណើរនោះយ៉ាងនេះថា ពួកសាវ័កបស់ព្រះមានបុណ្យនោះ ដែលនឿយណាយ ធុញទ្រាន់ខ្ពើមឆ្អើម ចំពោះកាយនិងជីវិត ហើយស្វែងរកបុគ្គលអ្នកសម្លាប់ដោយគ្រឿងសស្ត្រក៏មាន ខ្ញុំព្រះអង្គបានអ្នកសម្លាប់ដោយគ្រឿងសស្ត្រានោះ ដែលមិនបាច់ស្វែងរកសោះទេ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងមានគំនិតក្នុងដំណើរនុ៎ះ យ៉ាងនេះឯង បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងមានគំនិតក្នុងដំណើរនោះ យ៉ាងនេះឯង។ មាលុក្យបុណ្ណៈ ប្រពៃហើយ ប្រពៃហើយ មាលុក្យបុណ្ណៈ អ្នកប្រកបដោយសេចក្តីសូម្បីសម្លាប់គឺសេចក្តីអត់ធន់នេះ អាចនឹងនៅក្នុងសុនាបរន្តជនបទបាន មាលុក្យបុណ្ណៈ ចូរអ្នកសំគាល់នូវកាលដ៏គួរ (នឹងទៅ) ក្នុងកាលឥឡូវនេះចុះ។

(๑๑๖) អថខោ អាយស្មា បុណ្ណោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា សេនាសនំ សំសាមេត្វា បត្តចីវរំ អាទាយ យេន សុនាបរន្តោ ជនបទោ តេន ចារិកំ បក្កាមិ អនុបុព្ពេន ចារិកំ ចរមានោ យេន សុនាបរន្តោ ជនបទោ តទវសរិ ។ តត្រ សុទំ អាយស្មា បុណ្ណោ សុនាបរន្តស្មិំ ជនបទេ វិហរតិ ។ អថខោ អាយស្មា បុណ្ណោ តស្មេវ អន្តរវស្សេ បញ្ចមត្តានិ ឧបាសកសតានិ បដិទេសេសិ តស្មេវ អន្តរវស្សេ តិស្សោ វិជ្ជា សច្ឆាកាសិ តស្មេវ អន្តរវស្សេ បរិនិព្ពាយិ ។ អថខោ សម្ពហុលា ភិក្ខូ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិំសុ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ យោ សោ ភន្តេ បុណ្ណោ នាម កុលបុត្តោ ភគវតា សន្តិកេន ឱវាទេន ឱវទិតោ សោ កាលកតោ តស្ស កា គតិ កោ អភិសម្បរាយោតិ ។ បណ្ឌិតោ ភិក្ខវេ បុណ្ណោ កុលបុត្តោ អហោសិ សទ្ធាធិ ធម្មស្សានុធម្មំ

(១១៦) គ្រានោះឯង ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុ ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយក្រោកអំពីអាសនៈ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទក្សិណរួចរៀបចំសេនាសនៈ ហើយប្រដាប់ដោយចាត្រនិងចីវរ ចេញទៅកាន់ចារិកក្នុងសុនាបរន្តជនបទ កាលលោកចេញទៅកាន់ចារិកតាមលំដាប់ ក៏បានទៅដល់សុនាបរន្តជនបទ ។ បានឮថា ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុគង់នៅក្នុងសុនាបរន្តជនបទនោះ ។ គ្រានោះឯង ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុ ប្រាស្រ្តពួកឧបាសកបានប្រមាណ ៥០០ នាក់ ខាងក្នុងវស្សានោះឯង ទាំងបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវវិជ្ជា ៣ ខាងក្នុងវស្សានោះដែរ ហើយបរិនិព្វានខាងក្នុងវស្សានោះតែម្តង ។ លំដាប់នោះ ពួកភិក្ខុច្រើនរូប នាំគ្នាចូលទៅគាល់ព្រះមានបុណ្យ លុះភិក្ខុទាំងនោះគង់ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបក្រាបបង្គំទូលព្រះមានបុណ្យ ដូច្នេះថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស កុលបុត្តឈ្មោះបុណ្ណៈ ដែលព្រះអង្គបានទូន្មានដោយនូវឱវាទដ៏ខ្លីនេះ លោកធ្វើមរណកាលហើយ លោកមានគតិដូចម្តេច មានបរលោកដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កុលបុត្តឈ្មោះបុណ្ណៈ ជាបណ្ឌិត ជាអ្នកនិយាយពិត មិនបៀតបៀនខ្លួនដោយ

ឧ ច(๑) ឧម្មាឧកវណ្ណំ វិហរេសេសិ បវិឧំ តុតោ កត្វាវ បុណ្ណោ ភុលបុត្តោតិ ។ បញ្ចមំ ។

(๑๑๗) អថខោ អាយស្មា ពាហិយោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ។បេ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា ពាហិយោ ភគវន្តំ ឯតទវោច សាធុ មេ ភន្តេ ភគវា សង្ខិត្តេន ធម្មំ ទេសេតុ យមហំ ភគវតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរេយ្យន្តិ ។ តំ កិំ មញ្ញសិ ពាហិយ ចក្ខុំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ ភន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ ភន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្ល នុ តំ សមនុបស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ ភន្តេ ។ រូបា និច្ចា វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា ភន្តេ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ចក្ខុសម្ផស្សោ

---

๑ ម. ឧបមំ ។

តាមសមគួរដល់ធម៌ផង មិនបៀតបៀន នូវធម្មាធិករណ៍ផង ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ កុលបុត្តឈ្មោះបុណ្ណៈ បរិនិព្វានហើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ៥ ។

(๑๑๗) គ្រានោះឯង ព្រះពាហិយៈមានអាយុ ចូលទៅគាល់
ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះព្រះពាហិយៈមានអាយុ គង់ក្នុងទីដ៏សម-
គួរហើយ ទើបក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះ
អង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ សំដែងធម៌ដោយសង្ខេប ដល់ខ្ញុំ
ព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គ បានស្តាប់ធម៌របស់ព្រះមានព្រះភាគហើយ នឹងជា
បុគ្គលម្នាក់ឯង គេចចេញអំពីពួក ជាអ្នកមិនប្រមាទ មានព្យាយាម
ជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ។ ព្រះ
សម្ពុទ្ធត្រាស់សួរថា ម្នាលពាហិយៈ អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ដូច
ម្តេច ចក្ខុទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណា
មិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់
ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់
ឃើញរបស់នោះថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ
ដូច្នេះដែរឬ ។ មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនុ៎ះទេ ព្រះអង្គ ។ រូបទៀង
ឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ ចក្ខុសម្ផ័ស្ស

។បេ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេ-
ទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ និច្ចំ
វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ ភន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ
វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ ភន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ
វិបរិណាមធម្មំ កល្ប៉ំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ ឯតំ មម
ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ ភន្តេ ។
ឯវំ បស្សំ ភាវិយ សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មិម្បិ
និព្វិន្ទតិ ចក្ខុវិញ្ញាណេម្បិ និព្វិន្ទតិ ចក្ខុសម្ផស្សេម្បិ និព្វិ-
ន្ទតិ ។ បេ ។ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ
វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មិម្បិ
និព្វិន្ទតិ និព្វិន្ទំ វិរជ្ជតិ វិរាគា វិមុច្ចតិ ។ វិមុត្តស្មិំ វិមុត្ត-
មិតិ ញាណំ ហោតិ ។ ខីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិ-
យំ កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។

ฯ បេ ฯ វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើត
ឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ តើវេទនានោះទៀង ឬមិនទៀង ฯ
មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ฯ បេសណាមិនទៀង បេសនោះជាទុក្ខឬជាសុខ ฯ
ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ฯ បេសណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួល
ជាធម្មតា គួរទំនងយល់បេសនោះថា នុ៎ះបេសអញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួន
បេសអញ ដូច្នេះដែរឬ ฯ មិនគួរទំនងយល់ឃើញយ៉ាងនុ៎ះទេ ព្រះអង្គ ฯ
ម្នាលពាហិយៈ អរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ រមែង
ខឿយណាយទំនងចក្ខុផង ខឿយណាយទំនងចក្ខុវិញ្ញាណផង ខឿយណាយ
ទំនងចក្ខុសម្ផស្សផង ฯ បេ ฯ វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខ
មិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ រមែងខឿយ
ណាយទំនងវេទនានោះ កាលបើខឿយណាយ រមែងប្រាសចាកតម្រេក
ព្រោះតែប្រាសចាកតម្រេក ទើបចិត្តរួចស្រឡះ ฯ កាលបើចិត្តផុតស្រ-
ឡះហើយ ញាណក៏កើតឡើងថា ចិត្តផុតស្រឡះហើយ ฯ អរិយសាវ័ក
នោះ រមែងដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយធម៌អាត្មាអញបាន
ប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើស្រេចហើយ មគ្គ-
ភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ฯ

[๑๑๘] អថខោ អាយស្មា ពាហិយោ ភគវតោ កាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ ។ អថខោ អាយស្មា ពាហិយោ ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ ឆដ្ឋំវស្សំ យសច្ឆត្តាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ តទនុត្តរំ ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ខីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថត្តា-យាតិ អព្ភញ្ញាសិ ។ អញ្ញតរោ ច បនាយស្មា ពាហិ-យោ អរហតំ អហោសីតិ ។ ឆដ្ឋំ ។

(១១៨) គ្រានោះឯង ព្រះពាហិយៈមានអាយុ ត្រេកអរ រីករាយចំពោះភាសិត របស់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយក្រោកអំពីអាសនៈ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទក្សិណ ហើយចៀសចេញទៅ ។ លំដាប់នោះ ព្រះពាហិយៈមានអាយុ ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង គេចចេញអំពីពួក ជាអ្នកមិនប្រមាទ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើរខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ន នូវទីបំផុតនៃព្រហ្មចរិយធម៌ដ៏ប្រសើរ ដែលជាទីត្រូវការរបស់ពួកកុលបុត្តអ្នកចេញចាកផ្ទះ ហើយបួសដោយប្រពៃ ក៏បានដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយៈ អាត្មាអញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើស្រេចហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ បណ្តាព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ព្រះពាហិយៈមានអាយុ ក៏បានជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។ ចប់សូត្រ ទី ៦ ។

(๑๑๙) ឯវំ កិត្តកេ ភគវតោ ឯវំ ភណ្ឌស្ស ឯវំ សល្លំ ។ តស្មាតិហ កិត្តកេ តថាភគវតោ អនេនេវ វិហារេន វីតសល្លោ ។ តស្មាតិហ កិត្តកេ កិត្តកំ ទេវមនុស្សេហិ អាកង្ខេយ្យ អនេនេវ វិហារេយ្យុំ វីតសល្លោតិ ។ ចក្ខុំ ន មញ្ញេយ្យ ចក្ខុស្មិំ ន មញ្ញេយ្យ ចក្ខុតោ ន មញ្ញេយ្យ ចក្ខុំ មេតិ ន មញ្ញេយ្យ រូបេ ន មញ្ញេយ្យ រូបេសុ ន មញ្ញេយ្យ រូបតោ ន មញ្ញេយ្យ រូបា មេតិ ន មញ្ញេយ្យ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ន មញ្ញេយ្យ ចក្ខុវិញ្ញាណស្មិំ ន មញ្ញេយ្យ ចក្ខុវិញ្ញាណតោ ន មញ្ញេយ្យ ចក្ខុវិញ្ញាណំ មេតិ ន មញ្ញេយ្យ ចក្ខុសម្ផស្សំ ន មញ្ញេយ្យ ចក្ខុសម្ផស្សស្មិំ ន មញ្ញេយ្យ ចក្ខុសម្ផស្សតោ ន មញ្ញេយ្យ ចក្ខុសម្ផស្សោ មេតិ ន មញ្ញេយ្យ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន មញ្ញេយ្យ តស្មិម្បិ ន មញ្ញេយ្យ តតោបិ ន មញ្ញេយ្យ តម្មេតិ ន មញ្ញេយ្យ ។ សោតំ ន មញ្ញេយ្យ ។ ឃានំ ន មញ្ញេយ្យ ។ ជិវ្ហំ ន មញ្ញេយ្យ

(១១៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តណ្ហា(ជាគ្រឿងញាប់ញ័រ) ជារោគ តណ្ហាជាបូស តណ្ហាជាសរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ កុងលោកនេះ តថាគតមិនមានតណ្ហាជាគ្រឿងញាប់ញ័រ ប្រាសចាកសរគឺតណ្ហាហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុដូច្នោះ កុងសាសនានេះ បើភិក្ខុប្រាថ្នាថា សូមឲ្យអាត្មាអញមិនមានតណ្ហាជាគ្រឿងញាប់ញ័រ ប្រាសចាកសរគឺតណ្ហា ។ ភិក្ខុនោះ មិនត្រូវប្រកាន់ចក្ខុ មិនត្រូវប្រកាន់កុងចក្ខុ មិនត្រូវប្រកាន់អំពីចក្ខុ មិនត្រូវប្រកាន់ថាចក្ខុរបស់អញឡើយ មិនត្រូវប្រកាន់រូប មិនត្រូវប្រកាន់កុងរូប មិនត្រូវប្រកាន់អំពីរូប មិនត្រូវប្រកាន់ថារូបរបស់អញឡើយ មិនត្រូវប្រកាន់ចក្ខុវិញ្ញាណ មិនត្រូវប្រកាន់កុងចក្ខុវិញ្ញាណ មិនត្រូវប្រកាន់អំពីចក្ខុវិញ្ញាណ មិនត្រូវប្រកាន់ថាចក្ខុវិញ្ញាណរបស់អញឡើយ មិនត្រូវប្រកាន់ចក្ខុសម្ផស្ស មិនត្រូវប្រកាន់កុងចក្ខុសម្ផស្ស មិនត្រូវប្រកាន់អំពីចក្ខុសម្ផស្ស មិនត្រូវប្រកាន់ថាចក្ខុសម្ផស្សរបស់អញឡើយ វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ ក៏មិនត្រូវប្រកាន់វេទនានោះ មិនត្រូវប្រកាន់កុងវេទនានោះ មិនត្រូវប្រកាន់អំពីវេទនានោះ មិនត្រូវប្រកាន់ថាវេទនានោះរបស់អញឡើយ ។ មិនត្រូវប្រកាន់សោត: ។ មិនត្រូវប្រកាន់ឃាន: ។ មិនត្រូវប្រកាន់ជិវ្ហ

ដិច្ចុយ ឧ មញ្ញេយ្យ ដិច្ចុតោ ឧ មញ្ញេយ្យ ដិច្ចុ មេតំ
ឧ មញ្ញេយ្យ រសេ ឧ មញ្ញេយ្យ ដិច្ចុវិញ្ញាណំ ឧ
មញ្ញេយ្យ ដិច្ចុសម្ផស្សំ ឧ មញ្ញេយ្យ យមិទំ ដិច្ចុ-
សម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ
វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ឧ មញ្ញេយ្យ តស្មិម្បិ ឧ
មញ្ញេយ្យ តត្រោបិ ឧ មញ្ញេយ្យ តម្ហេតិ ឧ មញ្ញេយ្យ ។
កាយំ ឧ មញ្ញេយ្យ ។ មនំ ឧ មញ្ញេយ្យ មនស្មិំ
ឧ មញ្ញេយ្យ មនត្រោ ឧ មញ្ញេយ្យ មនោ មេតំ ឧ
មញ្ញេយ្យ ធម្មេ ឧ មញ្ញេយ្យ មនោវិញ្ញាណំ មនោ-
សម្ផស្សំ យមិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ
វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ
ឧ មញ្ញេយ្យ តស្មិម្បិ ឧ មញ្ញេយ្យ តត្រោបិ ឧ
មញ្ញេយ្យ តម្ហេតិ ឧ មញ្ញេយ្យ ។ សព្ពំ ឧ មញ្ញេយ្យ
សព្ពស្មិំ ឧ មញ្ញេយ្យ សព្ពត្រោ ឧ មញ្ញេយ្យ សព្ពំ
មេតំ ឧ មញ្ញេយ្យ ។ សោ ឯវំ អមញ្ញមានោ ឧ
កិញ្ចិ លោកេ ឧបាទិយតិ អនុបាទិយំ ឧ បរិតស្ស-
តិ អបរិតស្សំ បច្ចត្តញ្ញេវ បរិនិព្ពាយតិ ខីណា ជាតិ

មិនត្រូវប្រកាន់ក្នុងដីហ្នឹង មិនត្រូវប្រកាន់អំពីដីហ្នឹង មិនត្រូវប្រកាន់ថា ដីហ្នឹង
របស់អញឡើយ មិនត្រូវប្រកាន់រស មិនត្រូវប្រកាន់ដីហ្នឹងវិញ្ញាណ មិន
ត្រូវប្រកាន់ដីហ្នឹងសម្ផស្ស វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខ
មិនមែនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះដីហ្នឹងសម្ផស្សជាបច្ច័យ ក៏មិន
ត្រូវប្រកាន់វេទនានោះ មិនត្រូវប្រកាន់ក្នុងវេទនានោះ មិនត្រូវប្រកាន់
អំពីវេទនានោះ មិនត្រូវប្រកាន់ថាវេទនានោះរបស់អញឡើយ ។ មិន
ត្រូវប្រកាន់កាយ ។ មិនត្រូវប្រកាន់មនោ មិនត្រូវប្រកាន់កង់មនោ មិន
ត្រូវប្រកាន់អំពីមនោ មិនត្រូវប្រកាន់ថាមនោរបស់អញឡើយ មិនត្រូវ
ប្រកាន់ធម៌ មនោវិញ្ញាណ មនោសម្ផស្ស វេទនាណា ជាសុខក្តី ជា
ទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ
ក៏មិនត្រូវប្រកាន់វេទនានោះ មិនត្រូវប្រកាន់ក្នុងវេទនានោះ មិនត្រូវប្រ-
កាន់អំពីវេទនានោះ មិនត្រូវប្រកាន់ថា វេទនានោះរបស់អញឡើយ ។
មិនត្រូវប្រកាន់តេជាធាតុ មិនត្រូវប្រកាន់កង់តេជាធាតុ មិនត្រូវប្រកាន់
អំពីតេជាធាតុ មិនត្រូវប្រកាន់ថាតេជាធាតុរបស់អញឡើយ ។ កាល
កិក្ខុនោះ មិនប្រកាន់យ៉ាងនេះ រមែងមិនក្អួចកាន់ទូរបស់បន្ទិចបន្ទុចក្នុង
លោក កាលបើមិនក្អួចកាន់ រមែងមិនតក់ស្លុត កាលបើមិនតក់ស្លុត
រមែងរលត់កិលេសចំពោះខ្លួនឯង ហើយដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ

វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។ សត្តមំ ។

(๑๒๐) ឯវំ ភិក្ខវេ ភោតោ ឯវំ កណ្ហា ឯវំ សល្លំ ។ តស្មាតិហ ភិក្ខវេ តថាគតោ អនេជោ វិហរតិ វីតសល្លោ ។ តស្មាតិហ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ចេបិ អាកង្ខេយ្យ អនេជោ វិហរេយ្យំ វីតសល្លោតិ ។ ចក្ខុំ ន មញ្ញេយ្យ ចក្ខុស្មឹ ន មញ្ញេយ្យ ចក្ខុតោ ន មញ្ញេយ្យ ចក្ខុំ មេតិ ន មញ្ញេយ្យ រូបេ ន មញ្ញេយ្យ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ចក្ខុសម្ផស្សំ យមិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន មញ្ញេយ្យ តស្មឹបិ ន មញ្ញេយ្យ តតោបិ ន មញ្ញេយ្យ តម្មេតិ ន មញ្ញេយ្យ ។ យំ ហិ ភិក្ខវេ មញ្ញតិ យស្មឹ មញ្ញតិ យតោ មញ្ញតិ យំ មេតិ មញ្ញតិ

មគ្គព្រហ្មចរិយៈ អាត្មាអញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ច អាត្មាអញបានធ្វើស្រេចហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី សោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ៧ ។

(១២០) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តណ្ហាជារោគ តណ្ហាជាបូស តណ្ហាជាសរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងលោកនេះ តថាគតមិនមានតណ្ហាជាគ្រឿងញាប់ញ័រ ប្រាសចាកសរគឺតណ្ហាហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុដូច្នោះ ក្នុងសាសនានេះ ប្រសិនបើភិក្ខុប្រាថ្នាថា សូមឲ្យអាត្មាអញ មិនមានតណ្ហាជាគ្រឿងញាប់ញ័រ ប្រាសចាកសរគឺតណ្ហា ។ ភិក្ខុមិនត្រូវប្រកាន់ចក្ខុ មិនត្រូវប្រកាន់ក្នុងចក្ខុ មិនត្រូវប្រកាន់អំពីចក្ខុ មិនត្រូវប្រកាន់ថា ចក្ខុរបស់អញឡើយ មិនត្រូវប្រកាន់រូប ចក្ខុវិញ្ញាណ ចក្ខុសម្ផស្ស វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ ក៏មិនត្រូវប្រកាន់វេទនានោះ មិនត្រូវប្រកាន់ក្នុងវេទនានោះ មិនត្រូវប្រកាន់អំពីវេទនានោះ មិនត្រូវប្រកាន់ថា វេទនានោះរបស់អញឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះថាភិក្ខុប្រកាន់របស់ណា ប្រកាន់ក្នុងរបស់ណា ប្រកាន់អំពីរបស់ណា ប្រកាន់ថា របស់ណារបស់អញ

តតោ តំ ហោតិ អញ្ញថា អញ្ញថាភាវី ភវិស្សតិ្តា លោកោ ភវមេវ អភិនន្ទតិ ។បេ។ ជិវ្ហំ ន មញ្ញេយ្យ ជិវ្ហាយ ន មញ្ញេយ្យ ជិវ្ហាតោ ន មញ្ញេយ្យ ជិវ្ហាមេតំ ន មញ្ញេយ្យ រសេ ន មញ្ញេយ្យ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ជិវ្ហាសម្ផស្សំ យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន មញ្ញេយ្យ តស្មិំបិ ន មញ្ញេយ្យ តតោបិ ន មញ្ញេយ្យ តម្ហិតិ ន មញ្ញេយ្យ ។ យំ ហិ កិញ្ចវេ មញ្ញតិ យស្មិំ មញ្ញតិ យតោ មញ្ញតិ យំ មេតំ មញ្ញតិ តតោ តំ ហោតិ អញ្ញថា អញ្ញថាភាវី ភ-វិស្សតិ្តា លោកោ ភវមេវ អភិនន្ទតិ ។បេ។ មនំ ន មញ្ញេយ្យ មនស្មិំ ន មញ្ញេយ្យ មនតោ ន មញ្ញេយ្យ ម-នោ មេតំ ន មញ្ញេយ្យ ធម្មេ ន មញ្ញេយ្យ មនោវិញ្ញាណំ មនោសម្ផស្សំ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ន មញ្ញេយ្យ តស្មិំបិ ន មញ្ញេយ្យ តតោបិ ន មញ្ញេយ្យ

របស់នោះ រមែងប្រែប្រួលចាករបស់នោះ ព្រោះសត្វក្នុងកាម តែងប្រែប្រួលជានិច្ច តែសត្វលោកនៅតែត្រេកអរនឹងកាមជាដរាល ។ បេ ។ មិនត្រូវប្រកាន់ដំរូ មិនត្រូវប្រកាន់ក្នុងដំរូ មិនត្រូវប្រកាន់អំពីដំរូ មិនត្រូវប្រកាន់ថា ដំរូរបស់អញឡើយ មិនត្រូវប្រកាន់រស ដំរូវិញ្ញាណ ដំរូសម្ផស្ស វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះដំរូសម្ផស្សជាបច្ច័យ ក៏មិនត្រូវប្រកាន់វេទនានោះ មិនត្រូវប្រកាន់ក្នុងវេទនានោះ មិនត្រូវប្រកាន់អំពីវេទនានោះ មិនត្រូវប្រកាន់ថា វេទនានោះរបស់អញឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះថា កិក្ខុ ប្រកាន់របស់ណា ប្រកាន់ក្នុងរបស់ណា ប្រកាន់អំពីរបស់ណា ប្រកាន់ថា របស់ណារបស់អញ របស់នោះ ក៏តែងប្រែប្រួលចាករបស់នោះ ព្រោះសត្វក្នុងកាម រមែងប្រែប្រួលជាប្រក្រតី តែសត្វលោក នៅតែត្រេកអរនឹងកាមជាដរាល ។ បេ ។ មិនត្រូវប្រកាន់មនោ មិនត្រូវប្រកាន់ក្នុងមនោ មិនត្រូវប្រកាន់អំពីមនោ មិនត្រូវប្រកាន់ថា មនោរបស់អញឡើយ មិនត្រូវប្រកាន់ធម្ម មនោវិញ្ញាណ មនោសម្ផស្ស វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ ក៏មិនត្រូវប្រកាន់វេទនានោះ មិនត្រូវប្រកាន់ក្នុងវេទនានោះ មិនត្រូវប្រកាន់អំពីវេទនានោះ មិន

តម្មេតំ ន មញ្ញេយ្យ ។ យំ ហិ កិញ្ចិ មញ្ញតិ យស្មិំ
មញ្ញតិ យតោ មញ្ញតិ យម្មេតំ មញ្ញតិ តតោ តំ ហោតិ
អញ្ញថា អញ្ញថាភាវី ភវិស្សតិ លោកោ ភវមេវ អភិ-
ឯត្ថតិ ។ យាវតា កិញ្ចិ ទុក្ខជាតុអាយតនា តម្បិ ន
មញ្ញេយ្យ តស្មិំបិ ន មញ្ញេយ្យ តតោបិ ន មញ្ញេយ្យ
តំ មេតិ ន មញ្ញេយ្យ ។ សោ ឃវំ អមញ្ញមានោ ន
កិញ្ចិ លោកេ ឧបាទិយតិ អនុបាទិយំ ន បរិតស្សតិ
អបរិតស្សំ បច្ចត្តញ្ញេវ បរិនិព្ពាយតិ ខីណា ជាតិ វុសិតំ
ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជា-
នាតីតិ ។ អដ្ឋមំ ។

ត្រូវប្រកាន់ថា វេទនានោះរបស់អញឡើយ ។ ម្នាលកិកូ៎ពាំងឡាយ ព្រោះថា កិកូ៎ប្រកាន់របស់ណា ប្រកាន់ក្នុងរបស់ណា ប្រកាន់អំពីរបស់ណា ប្រកាន់ថា របស់ណារបស់អញ របស់នោះក៏រមែងប្រែប្រួលចាករបស់នោះ ព្រោះសត្វកង់កត តែងប្រែប្រួលជាប្រក្រតី តែសត្វលោកនៅតែត្រេកអរនឹងកតជដែល ។ ម្នាលកិកូ៎ពាំងឡាយ ខន្ធ ជាតុ អាយតន:ពាំងប៉ុ៎ន្មាន កិកូ៎មិនត្រូវប្រកាន់ខន្ធ ជាតុ អាយតន:នោះ មិនត្រូវប្រកាន់ក្នុងខន្ធ ជាតុ អាយតន:នោះ មិនត្រូវប្រកាន់អំពីខន្ធ ជាតុ អាយតន:នោះ មិនត្រូវប្រកាន់ថា ខន្ធ ជាតុ អាយតន:នោះ របស់អញឡើយ ។ កិកូ៎នោះកាលបើមិនប្រកាន់យ៉ាងនេះ រមែងមិនកួចកាន់អ្វីបន្តិចបន្តួចក្នុងលោក កាលបើមិនកួចកាន់ រមែងមិនតក់ស្លុត កាលបើមិនតក់ស្លុត រមែងរលត់កិលេសចំពោះខ្លួនឯង ដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយ:អាត្មាអញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើស្រេចហើយ មគ្គការនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ៨ ។

(๑๒๑) ទ្វយំ ភេ ភិក្ខវេ ឧទ្ទិស្សភន្តំ តំ សុណាថ ។ កតមញ្ច ភិក្ខវេ ទ្វយំ ចក្ខុញ្ច រូបា ច សោតញ្ច សទ្ទា ច ឃានញ្ច គន្ធា ច ជិវ្ហា ច រសា ច កាយោ ច ផោដ្ឋព្ពា ច មនោ ច ធម្មា ច ឥទំ វុច្ចតិ ភិក្ខវេ ទ្វយំ ។ យោ ភិក្ខវេ ឯវំ វទេយ្យ អហមេតំ ទ្វយំ បច្ចក្ខាយ អញ្ញំ ទ្វយំ បញ្ញបេស្សាមីតិ ។ តស្ស ឯតមស្ស វចនីយំ ឧទាហុ(๑) បុដ្ឋោ ច ន សម្បាយេយ្យ ទុក្ខញ្ច ន វិឃាតំ អាបជ្ជេយ្យ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ យថា តំ ភិក្ខវេ អវិសយស្មិន្តិ ។ ឧវាទំ ។

(๑๒๒) ទ្វយំ ភិក្ខវេ បដិច្ច វិញ្ញាណំ សម្ភោតិ ។ កតមញ្ច ភិក្ខវេ ទ្វយំ បដិច្ច វិញ្ញាណំ សម្ភោតិ ។ ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ចក្ខុំ អនិច្ចំ វិបរិណាមិ អញ្ញថាភាវិ រូបា អនិច្ចា វិបរិណាមិនោ អញ្ញថាភាវិនោ ឥត្តេតំ ទ្វយំ ចលញ្ចេវ ញ្ញាធញ្ច អនិច្ចំ

---

๑ ម. វត្តុកមោវិស្ស ។

(១២១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសម្តែងធម្មជាតជាគួរ ដល់អ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរចាំស្តាប់ធម្មជាតនោះចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មជាតជាគួរ ។ តើដូចម្តេចខ្លះ គឺភ្នែកនិងរូប ត្រចៀកនិងសំឡេង ច្រមុះនិងក្លិន អណ្តាតនិងរស កាយនិងផ្សព្វ ចិត្តនិងធម៌ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯងហៅថាធម្មជាតជាគួរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណានិយាយយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំនឹងបដិសេធនូវធម្មជាតជាគួរ + នុះចេញ ហើយបញ្ញត្តធម្មជាតជាគួរ ឯទៀតវិញបាន ។ ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ គ្រាន់តែជាហេតុប៉ុណ្ណោះឯង តែបុគ្គលនោះ កាលបើគេសួរហើយ មុខជាដោះស្រាយមិនរួចផង ដល់នូវសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តផង ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះការណ៍នោះហួសវិស័យ ។ ចប់សូត្រ ទី ៨ ។

(១២២) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណអាស្រ័យអារម្មណ៍ជាគួរ ទើបកើតបាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណអាស្រ័យអារម្មណ៍ជាគួរ ទើបកើតបាន តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺចក្ខុវិញ្ញាណកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យចក្ខុនិងរូប ចក្ខុមិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល មានវិបត្តិផ្សេងៗ រូបមិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល មានវិបត្តិផ្សេងៗ កាលបើយ៉ាងនេះ ធម្មជាតជាគួរ + នុះ ជាវត្ថុញាប់ញ័រផង ឈឺចាប់ផង មិនទៀង

វិបរិណាមេ អញ្ញត្តភាវំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ វិបរិណាមេ អញ្ញត្តភាវំ ។ យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស ឧប្បាទាយ សោបិ ហេតុ សោបិ បច្ចយោ អនិច្ចោ វិបរិណាមេ អញ្ញត្តភាវី ។ អនិច្ចំ ខោ បន ចក្ខុវេ បច្ចយំ បដិច្ច ឧប្បន្នំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ កុតោ និច្ចំ ភវិស្សតិ ។ យោ(១) ខោ ចក្ខុវេ ឥមេសំ តិណ្ណំ ធម្មានំ សង្គតិ សន្និបាតោ សមវាយោ អយំ ផុដ្ឋតិ ចក្ខុវេ ចក្ខុសម្ផស្សោ ។

(១២៣) ចក្ខុសម្ផស្សេបិ អនិច្ចោ វិបរិណាមេ អញ្ញត្តភាវី ។ យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ ចក្ខុសម្ផស្សស្ស ឧប្បាទាយ សោបិ ហេតុ សោបិ បច្ចយោ អនិច្ចោ វិបរិណាមេ អញ្ញត្តភាវី ។ អនិច្ចំ ខោ បន ចក្ខុវេ បច្ចយំ បដិច្ច ឧប្បន្នោ ចក្ខុសម្ផស្សោ កុតោ

---

១ ម. យោ ខោ ។

ឆន្នវគ្គ ទី ៤

មានសេចក្តីប្រែប្រួល មានវិបត្តិផ្សេងៗ ចក្ខុវិញ្ញាណមិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល មានវិបត្តិផ្សេងៗ ។ ម្នាលកិកូតំាងឡាយ ក៏ហេតុណា បច្ច័យណា នាំឲ្យកើតចក្ខុវិញ្ញាណ ហេតុនោះ បច្ច័យនោះ ក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល មានវិបត្តិផ្សេងៗ ។ ម្នាលកិកូតំាងឡាយ គួរចាប់ភ្ជឹកថា ចក្ខុវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យដែលមិនទៀងទៅហើយ តើនឹងបានទៀងតាត់មកពីណា ។ ម្នាលកិកូតំាងឡាយ ការប្រជុំ សន្និបាត សមាគម នៃធម៌តំាង ៣ នេះ ម្នាលកិកូតំាងឡាយ នេះហៅថា ចក្ខុសម្ផស្ស ។

(១២៣) សូម្បីចក្ខុសម្ផស្ស ក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល មានវិបត្តិផ្សេងៗ ។ ម្នាលកិកូតំាងឡាយ ក៏ហេតុណា បច្ច័យណា ដែលនាំឲ្យកើតចក្ខុសម្ផស្ស ហេតុនោះ បច្ច័យនោះ ក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល មានវិបត្តិផ្សេងៗ ។ ម្នាលកិកូតំាងឡាយ គួរតត់សំគាល់ថា ចក្ខុសម្ផស្សកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យមិនទៀងទៅហើយ តើនឹង

និដ្ឋោ ភវិស្សតិ ។ ឥដ្ឋេ តិក្ខវេ វេទនំ ឥដ្ឋេ ចេតេតិ ឥដ្ឋេ សញ្ញោ ជាតិ ឥត្តេតេបិ ឆន្នា ពលា ចេវ ព្យាធា(១) ច អនិដ្ឋា វិបរិណាមិនោ អញ្ញថាភាវិនោ ។បេ។ ជិវ្ហា បដិកូ រសេ ច ឧបវ្ជតិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ជិវ្ហា អនិដ្ឋា វិបរិណាមី អញ្ញថាភាវី រសា អនិដ្ឋា វិបរិណាមិនោ អញ្ញថាភាវិនោ ឥត្តេតំ ទុយំ ចលក្ខេវ ព្យាធញ្ច អនិដ្ឋំ វិបរិណាមិ អញ្ញថាភាវិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ អនិដ្ឋំ វិបរិណាមិ អញ្ញថាភាវិ ។ យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ ជិវ្ហាវិញ្ញាណស្ស ឧប្បាទាយ សោបិ ហេតុ សោបិ បច្ចយោ អនិដ្ឋា វិបរិណាមី អញ្ញថាភាវី ។ អនិដ្ឋំ ខោ បន តិក្ខវេ បច្ចយំ បដិច្ច ឧប្បន្នំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ តុតោ និច្ចំ ភវិស្សតិ ។ យោ ខោ តិក្ខវេ ឥមេសំ តិណ្ណំ ឆន្នំ សង្គតិ សង្គិថាតោ សមវាយោ អយំ ផុដ្ឋតិ តិក្ខវេ ជិវ្ហាសម្ផស្សោ ។

---

១ ឆ. វិយោបិ ។ ម. ភ្យាធិ ប ។

ចានទៀងតាត់មកពីណា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលដែលអារម្មណ៍ពាល់ត្រូវហើយ រមែងដឹងច្បាស់ ដែលអារម្មណ៍ពាល់ត្រូវហើយ រមែងគិត ដែលអារម្មណ៍ពាល់ត្រូវហើយ រមែងចាំបាន ការណ៍បើយ៉ាងនេះ ធម៌ទាំង៣ទុំនុះឯង ជាវត្ថុញាប់ញ័រផង ឈឺចាប់ផង មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល មានវិបត្តិផ្សេងៗ ។ បេ ។ ដំណើរវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យដំណើរនិងរស ដំណើរមិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល មានវិបត្តិផ្សេងៗ រសក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល មានវិបត្តិផ្សេងៗ ការណ៍បើយ៉ាងនេះ ធម្មជាតជាគួរទុំនុះ ជាវត្ថុញាប់ញ័រផង ឈឺចាប់ផង មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល មានវិបត្តិផ្សេងៗ ដំណើរវិញ្ញាណមិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល មានវិបត្តិផ្សេងៗ ។ ទុកជាហេតុណា បច្ច័យណា ដែលនាំឲ្យកើតដំណើរវិញ្ញាណ ហេតុនោះ បច្ច័យនោះ ក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល មានវិបត្តិផ្សេងៗ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គួរឲ្យយល់ថា ដំណើរវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យមិនទៀងទៅហើយ តើនឹងចានទៀងតាត់មកពីណា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការប្រជុំ សន្និបាត សមាគម នៃធម៌ទាំង៣នេះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា ដំណើរសម្ផស្ស ។

[๑๒๔] ដ្ឋិសម្ផស្សាយតនំ អនិច្ចំ វិបរិណាមិ អញ្ញថាភាវី ។ យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ ដ្ឋិសម្ផស្សស្ស ឧប្បាទាយ សោបិ ហេតុ សោបិ បច្ចយោ អនិច្ចោ វិបរិណាមី អញ្ញថាភាវី ។ អនិច្ចំ ខោ បន តំក្ខណេ បច្ចយំ បដិច្ច ឧប្បន្នោ ដ្ឋិសម្ផស្សោ កុតោ និច្ចោ ភវិស្សតិ ។ ជុដ្ឋោ តំក្ខណេ វេទេតិ ជុដ្ឋោ ចេតេតិ ជុដ្ឋោ សញ្ជានាតិ ឥត្តេតេបិ ធម្មា ចលា ចេវ ព្យាធា ច អនិច្ចា វិបរិណាមិនោ អញ្ញថាភាវិនោ ។បេ។ មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ មនោ អនិច្ចោ វិបរិណាមី អញ្ញថាភាវី ធម្មា អនិច្ចា វិបរិណាមិនោ អញ្ញថាភាវិនោ ឥត្តេតំ ទ្វយំ ចលញ្ចេវ ព្យាធញ្ច អនិច្ចំ វិបរិណាមិ អញ្ញថាភាវិ មនោ-វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ វិបរិណាមិ អញ្ញថាភាវិ ។ យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ មនោវិញ្ញាណស្ស ឧប្បាទាយ សោបិ ហេតុ សោបិ បច្ចយោ អនិច្ចោ វិបរិណាមី

ឆន្នវិគ្គ ទី ៤

(๑๒๔) ដ៏ហ្អសម្ផ័ស្សមិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល មានវិបត្តិផ្សេង។ ។ ពុកជាហេតុណា បច្ច័យណា ដែលនាំឲ្យកើតដ៏ហ្អ-សម្ផ័ស្ស ហេតុនោះ បច្ច័យនោះ ក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល មានវិបត្តិផ្សេង ។ ដែរ ។ ម្នាលកិកូតំាងឡាយ គួរចាំពុកថា ដ៏ហ្អសម្ផ័ស្ស កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យមិនទៀងទៅហើយ តើនឹងបានទៀងតាត់មកពីណា ។ ម្នាលកិកូតំាងឡាយ បុគ្គលដែលអារម្មណ៍ពាល់ត្រូវហើយ រមែងដឹងច្បាស់ ដែលអារម្មណ៍ពាល់ត្រូវហើយ រមែងគិត ដែលអា-រម្មណ៍ពាល់ត្រូវហើយ រមែងចាំបាន កាលបើយ៉ាងនេះ ធម៌តំាងនោះ ឯង ជាវត្ថុញាប់ញ័រផង ឈឺចាប់ផង មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល មានវិបត្តិផ្សេង។ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណ កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យមនោ និង៍ធម៌ មនោមិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល មានវិបត្តិផ្សេង ។ ធម៌មិន ទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល មានវិបត្តិផ្សេង ។ កាលបើយ៉ាងនេះ ធម្ម-ជាតជាគួ។ នុ៎ះ ជាវត្ថុញាប់ញ័រផង ឈឺចាប់ផង មិនទៀង មានសេចក្តី ប្រែប្រួល មានវិបត្តិផ្សេង។ មនោវិញ្ញាណមិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល មានវិបត្តិផ្សេង។ ។ ពុកជាហេតុណា បច្ច័យណា ដែលនាំឲ្យកើតមនោ-វិញ្ញាណ ហេតុនោះ បច្ច័យនោះ ក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល

អញ្ញាភាវី ។ អនិច្ចំ ខោ បន កិច្ចវេ បច្ចយំ បដិច្ច
ឧប្បន្នំ មនោវិញ្ញាណំ តុតោ និច្ចំ ភវិស្សតិ ។ យោ
ខោ កិច្ចវេ ឥមេសំ តិណ្ណំ ឆម្មានំ សង្គតិ សន្និចាតោ
សមវាយោ អយំ ផុច្ចតិ កិច្ចវេ មនោសម្ផស្សោ ។

(๑๒๙) មនោសម្ផស្សបិ អនិច្ចោ វិបរិណាមី
អញ្ញាភាវី ។ យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ មនោ-
សម្ផស្សស្ស ឧប្បាទាយ សោបិ ហេតុ សោបិ បច្ចយោ
អនិច្ចោ វិបរិណាមី អញ្ញាភាវី ។ អនិច្ចំ ខោ បន កិច្ចវេ
បច្ចយំ បដិច្ច ឧប្បន្នោ មនោសម្ផស្សោ តុតោ និច្ចោ
ភវិស្សតិ ។ ដុច្ចោ កិច្ចវេ វេទេតិ ដុច្ចោ ចេតេតិ ដុច្ចោ
សញ្ជានាតិ ឥត្តេតេបិ ធម្មា ចលា ចេវ ព្យាធា ច

មានវិបត្តិផ្សេងៗដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គួរចូលចិត្តថា មនោ-
វិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យមិនខ្វៀងទៅហើយ តើនឹង
បានខ្វៀងចាត់មកពីណា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការប្រជុំ សន្និបាត
សមាគម នៃធម៌ទាំង ៣ នេះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា មនោ-
សម្ផ័ស្ស ។

[១២៩] មនោសម្ផ័ស្សមិនខ្វៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល មាន
វិបត្តិផ្សេងៗ ។ ទុកជាហេតុណា បច្ច័យណា ដែលនាំឲ្យកើតមនោ-
សម្ផ័ស្ស ហេតុនោះ បច្ច័យនោះ ក៏មិនខ្វៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល
មានវិបត្តិផ្សេងៗដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ត្រូវសង្កេតថា បើមនោ-
សម្ផ័ស្សកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យមិនខ្វៀងទៅហើយ តើនឹង
បានខ្វៀងចាត់មកពីណា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គល ដែល
អារម្មណ៍ពាល់ត្រូវហើយ រមែងដឹងច្បាស់ ដែលអារម្មណ៍ពាល់ត្រូវ
ហើយ រមែងគិត ដែលអារម្មណ៍ពាល់ត្រូវហើយ រមែងចាំបាន កាល
បើយ៉ាងនេះ ធម៌ទាំងនោះឯង ជាវត្ថុញាប់ញ័រផង ឈឺចាប់ផង

ធម្មវគ្គោ ចតុត្ថោ

អនិច្ចា វិបរិណាមិនោ អញ្ញថាភាវិនោ ។ ឃ្រឹ(១)តិក្ខវេ
ទុយំ បដិច្ច មនោវិញ្ញាណំ សម្ភោតីតិ ។ ឧសមំ ។

ធម្មវគ្គោ ចតុត្ថោ

តិសុត្តំ

បលោកសុញ្ញោ(២) សទ្ធិត្តំ
ឆន្នោ បុណ្ណោ ច ពាហិយោ
ឃនេន(៣) ច ទ្វេ វុត្តា
ទ្វយេហិ អបរេ ទ្វេតិ ។

---

១ ឱ. ម. ឯវំ ភោ ។ ២ ឱ. អបលោកសុញ្ញោ ។ ៣ ឱ. ម. ឯដេនេវ ច ទ្វេ វុត្តា ។

ឆន្នវិគ្គ ទី ៤

មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួល មានវិបត្តិផ្សេងៗ ដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ មនោវិញ្ញាណ អាស្រ័យអារម្មណ៍ជាគួរ ទើបកើតបាន
យ៉ាងនេះឯង ។ ចប់សូត្រ ទី ១០ ។

ចប់ ឆន្នវិគ្គ ទី ៤ ។

ឧទ្ទាននៃឆន្នវិគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីលោកបែកធ្លាយ ១ លោកសូន្យ ១ ធម៌សង្ខេប ១
ឆន្នត្ថេរ ១ បុណ្ណត្ថេរ ១ ពាហិយត្ថេរ ១ តណ្ហាជាគ្រឿង
ញាប់ញ័រមាន ២ លើក ធម្មជាតជាគួរ មាន ២ លើក ។

(១២៦) ឆយិមេ កិក្ខវេ ផស្សាយតនា អនិច្ចា អកុត្តា អវក្កិតា អសំវុតា ខុក្ខាធិវហា ហោន្តិ ។ កតមេ ឆ ។ ចក្ខុំ កិក្ខវេ ផស្សាយតនំ អនិច្ចំ អកុត្តំ អវក្កិតំ អសំវុតំ ខុក្ខាធិវហំ ហោតិ ។ បេ ។ ជិវ្ហា កិក្ខវេ ផស្សាយតនំ អនិច្ចំ អកុត្តំ អវក្កិតំ អសំវុតំ ខុក្ខាធិវហំ ហោតិ ។បេ។ មនោ កិក្ខវេ ផស្សាយតនំ អនិច្ចំ អកុត្តំ អវក្កិតំ អសំវុតំ ខុក្ខាធិវហំ ហោតិ ។ ឥមេ ខោ កិក្ខវេ ឆ ផស្សាយតនា អនិច្ចា អកុត្តា អវក្កិតា អសំវុតា ខុក្ខាធិវហា ហោន្តិ ។

ឆទ្ឋរត្តិ

(១៤៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ហេតុឲ្យកើតផស្សៈទាំង ៦ នេះ ដែលបុគ្គលមិនចូនាន មិនគ្រប់គ្រង មិនរក្សា មិនសង្រួមហើយ តែងនាំមកនូវទុក្ខដ៏ក្រៃលែង ។ ហេតុឲ្យកើតផស្សៈទាំង ៦ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុជាហេតុឲ្យកើតផស្សៈ ដែលបុគ្គលមិនបានចូនាន មិនបានគ្រប់គ្រង មិនបានរក្សា មិនបានសង្រួមហើយ តែងនាំមកនូវទុក្ខដ៏ក្រៃលែង ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជិវ្ហាជាហេតុឲ្យកើតផស្សៈ ដែលបុគ្គលមិនបានចូនាន មិនបានគ្រប់គ្រង មិនបានរក្សា មិនបានសង្រួមហើយ តែងនាំមកនូវទុក្ខដ៏ក្រៃលែង ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មនោជាហេតុឲ្យកើតផស្សៈ ដែលបុគ្គលមិនបានចូនាន មិនបានគ្រប់គ្រង មិនបានរក្សា មិនបានសង្រួមហើយ តែងនាំមកនូវទុក្ខដ៏ក្រៃលែង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯង ជាហេតុឲ្យកើតផស្សៈទាំង ៦ ដែលបុគ្គលមិនបានចូនាន មិនបានគ្រប់គ្រង មិនបានរក្សា មិនបានសង្រួមហើយ តែងនាំមកនូវទុក្ខដ៏ក្រៃលែង ។

(១២៧) ឆយិមេ ភិក្ខវេ ឆសញ្ញាយតនា សុទ្ធា សុក្កា សុវក្កិតា សុសំវុតា សុខាឆវិមោ ហោន្តិ ។ កតមេ ឆ ។ ចក្ខុំ ភិក្ខវេ ឆសញ្ញាយតនំ សុទ្ធំ សុក្កំ សុវក្កិតំ សុសំវុតំ សុខាឆវិមំ ហោតិ ។បេ។ ជិវ្ហំ ភិក្ខវេ ឆសញ្ញាយតនំ សុទ្ធំ សុក្កំ សុវក្កិតំ សុសំវុតំ សុខាឆវិមំ ហោតិ ។បេ។ មនោ ភិក្ខវេ ឆសញ្ញាយតនំ សុទ្ធំ សុក្កំ សុវក្កិតំ សុសំវុតំ សុខាឆវិមំ ហោតិ ។ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ ឆ ឆសញ្ញាយតនានិ សុទ្ធានិ សុក្កានិ សុវក្កិតានិ សុសំវុតានិ សុខាឆវិមានិ ហោន្តីតិ ។ ឥទមវោច ភគវា ។បេ។ ឥតឧវោច សត្ថា ។

(១២៨) ឆឡេវ ឆសញ្ញាយតនានិ ភិក្ខវេ

អសំវុតោ យត្ត ឧប្បជ្ជតិ

ឆឡវគ្គ ទី ៥

(១២៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ហេតុឲ្យកើតផស្សៈទាំង ៦ នេះ ដែលបុគ្គលខ្ជិនល្អ គ្រប់គ្រងល្អ រក្សាល្អ សង្រួមល្អហើយ តែងនាំមកនូវសេចក្តីសុខដ៏ក្រៃលែង ។ ហេតុឲ្យកើតផស្សៈទាំង ៦ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុជាហេតុឲ្យកើតផស្សៈ ដែលបុគ្គលខ្ជិនល្អ គ្រប់គ្រងល្អ រក្សាល្អ សង្រួមល្អហើយ តែងនាំមកនូវសេចក្តីសុខដ៏ក្រៃលែង ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជិវ្ហាជាហេតុឲ្យកើតផស្សៈ ដែលបុគ្គលខ្ជិនល្អ គ្រប់គ្រងល្អ រក្សាល្អ សង្រួមល្អហើយ តែងនាំមកនូវសេចក្តីសុខដ៏ក្រៃលែង ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មនោជាហេតុឲ្យកើតផស្សៈ ដែលបុគ្គលខ្ជិនល្អ គ្រប់គ្រងល្អ រក្សាល្អ សង្រួមល្អហើយ តែងនាំមកនូវសេចក្តីសុខដ៏ក្រៃលែង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯងជាហេតុឲ្យកើតផស្សៈទាំង ៦ ដែលបុគ្គលខ្ជិនល្អ គ្រប់គ្រងល្អ រក្សាល្អ សង្រួមល្អហើយ តែងនាំមកនូវសុខដ៏ក្រៃលែង ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សេចក្តីនេះចប់ហើយ ។ បេ ។ ទើបព្រះសាស្តាត្រាស់សេចក្តីនេះថា

(១២៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គល មិនសង្រួមក្នុងផស្សាយតនៈទាំង ៦ ណា រមែងដល់នូវសេចក្តីក្តុ

តេសញ្ច យេ សំវរណាំ អវេទិសុំ

សន្ធាធុតិយា វិមានន្តា នវសុត្តា ។

និស្សាន ទ្វូទានិ មនោរមានិ

អថោបិ និស្សា អមនោរមានិ

មនោរមេ ភគវថំ វិនោទយេ

ន ថាបយិម្ហត្តំ មនំ បនោសយេ ។

សទ្ធញ្ច សុត្វា ធុតិយំ បិយាបយិំ

បិយម្ហិ សន្តេ ន សម្មុដ្ឋតោ សិយា

អថោ បិយេ នោសគតំ វិនោទយេ

ន ថាបយិម្ហត្តំ មនំ បនោសយេ ។

កច្ចញ្ច ឃត្វា សុរភីំ មនោរមំ

ពួកបុគ្គលណា ជានសង្រ្គមនូវផស្សាយតនៈ ទាំង ៦ នោះ
ហើយ ពួកបុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាមានសទ្ធាជាគម្រប់ពីរ
កំចាត់បង់នូវកិលេស មានចិត្តមិនជានទឹកដោយយាគៈ ។
បុគ្គល ឃើញរូបជាទីពេញចិត្ត ឬឃើញរូបដែលមិនជាទី
ពេញចិត្ត ហើយត្រូវបន្ទោបង់នូវផ្លូវតម្រេក ក្នុងរូបដែលជាទី
ពេញចិត្ត ទាំងមិនត្រូវទោមនស្សថា អារម្មណ៍នេះ អញ
មិនស្រឡាញ់ ដូច្នេះឡើយ ។ ពួនូវអារម្មណ៍ទី ២ គឺ
សំឡេងដែលគួរស្រឡាញ់និងគួរស្អប់ ហើយមិនត្រូវធ្វើចិត្ត
ក្នុងសំឡេងដែលគួរស្រឡាញ់ បន្ទោបង់នូវទោស ក្នុងសំ-
ឡេងដែលគួរស្រឡាញ់ ទាំងមិនត្រូវទោមនស្សថាអារម្មណ៍
នេះ អញមិនស្រឡាញ់ឡើយ ។ ធុំក្លិនក្រអូបគួរពេញចិត្ត

ឆឡវគ្គោ បញ្ចមោ

អថោបិ ឃត្វា អសុចឹ អកន្តិយំ

អកន្តិយស្មឹ បដិយំ វិនោឧយេ

ឆន្នាឧនិតោ ន ច កន្តិយេ សិយា ។

វសញ្ច ភោត្វា បរិតំ ច សាឧុ(๑)

អថោបិ ភោត្វាន អសាឧុ មេកធា

សាធុំ វសិំ ជាឡ្ហាសាយ កុញ្ជតិ

វិភេឧមាសាឧុ សុ ឧោ បធំសយេ ។

ឧសេ្សន ឧុដ្ឋោ ន សុខេន មជ្ឈ

ឧុក្ខេន ឧុដ្ឋោបិ ន សម្ប្បវេធេ

ឧសេ្សន្ទ្ធយំ សុខឧុក្ខំ ឧុបេក្ខ

អនាឧុរោន្ធោ អវិរុទ្ធ កេនចិ ។

បបញ្ចសញ្ញ ឥតរីតរា ឧភ

បបញ្ចយន្តា ឧបយន្តិ សញ្ញោ

---

๑ ឱ. សាឧុញ្ច ។

ប្តូរធ្លុំកូនស្អុយមិនគួរត្រេកអរហើយ ត្រូវបន្ទោបង់នូវការចង្អៀត
ចង្អល់ចិត្តកង់កូនដែលមិនគួរត្រេកអរ ទាំងមិនត្រូវបណ្តោយ
ទៅតាមសេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងកូនដែលគួរត្រេកអរឡើយ ។
បរិភោគរសធ្វាញ់បន្តិច ។ ក្តី ឬបរិភោគរសដែលមិនធ្វាញ់
សោះក្តី ក្នុងកាលមុន ។ ហើយ មិនត្រូវជាប់ចិត្តបរិភោគ
តែរសដែលធ្វាញ់ ទាំងមិនត្រូវគោមនស្សនឹងរសដែលស្អប់
ដែលមិនធ្វាញ់ឡើយ ។ បុគ្គលដែលត្រូវផស្សៈជាសុខប៉ះ
ពាល់ហើយ មិនត្រូវស្រើងទេ គោះត្រូវផស្សៈជាទុក្ខប៉ះ
ពាល់ហើយ ក៏មិនត្រូវរំភើបដែរ ត្រូវតែព្រងើយកន្តើយ
នឹងផស្សៈទាំង ២ គឺសុខនិងទុក្ខ ទាំងមិនត្រូវស្រឡាញ់
មិនត្រូវស្អប់ផស្សៈណាមួយឡើយ ។ ពួកសត្វ ឋោក
ឋាប តែងមានសេចក្តីសំគាល់កង់ធម៌ជាយីតយូរ ពួកសត្វ
មានសញ្ញាត្រេកអរនឹងធម៌យីតយូរ រមែងជាកទៅរក (រំដួល)

มโนมยา เตหาสิตาปิ สงฺกิ

ปนฺนฺนา เนกฺขมฺมสิตา หิ ตณฺหายิตา ฯ

ยทา มโน ฉสฺวนุยาติ สุการิโต

ฉนฺนมฺปิ ตณฺหา น กโรติ กิญฺจิ

เตนาหเนเสว หิ อากิญฺจญฺญา ตทฺทิวา

กาย ชาติมรณสฺสนุคาตา ฯ ปฐมา ฯ

(๑๒๙) อถโข อายสฺมา มาลุกฺยปุตฺโต อาตาปี

ปหิตตฺโต เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ ฯ เป ฯ เอกมนฺตํ

นิสินฺโน โข อายสฺมา มาลุกฺยปุตฺโต ภควนฺตํ เอต-

ทโวจ สาธุ เม ภนฺเต ภควา สงฺขิตฺเตน ธมฺมํ เทเสตุ

ยมหํ ภควโต ธมฺมํ สุตฺวา เอโกวูปกฏฺโฐ อปฺปมตฺโต

បុគ្គល បានបន្ទោបង់ចិត្តទាំងអស់ ដែលអាស្រ័យនៅផ្ទះគឺ បញ្ចកាមគុណដែលសម្រេចអំពីចិត្ត តែងប្រព្រឹត្តនូវចិត្តដែល អាស្រ័យនឹងនេក្ខម្មៈ ។ កាលណា បុគ្គលបានចម្រើនចិត្តក្នុង អារម្មណ៍ទាំង ៦ ដោយប្រពៃ យ៉ាងនេះហើយ បុគ្គលនោះ ឯង ទោះបីសុខសម្ផស្សពាល់ត្រូវ ចិត្តក៏មិនអន្ទក់កង្កាលក្នុងនឿយ ម្នាលកិក្កុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរត្រេប សង្កត់នូវភគៈ ទោសៈនោះ ចូរទៅឲ្យដល់ត្រើយនៃជាតិនិង មរណៈគឺព្រះនិព្វានចុះ ។ ចប់សូត្រ ទី ១ ។

(១២៩) លំដាប់នោះឯង ព្រះមាលុក្យបុត្តមានអាយុ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះព្រះមាលុក្យបុត្តមានអាយុ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះ ថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ សំដែងធម៌ដោយ សង្ខេប ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គបានស្តាប់ធម៌របស់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយ នឹងជាបុគ្គលម្នាក់ឯង គេចចេញអំពីពួក ជាអ្នកមិនប្រមាទ

អាតាបី បហិតត្តោ វិហរេយ្យន្តិ ។ ឯត្ថនាធ មាលុ-
ក្យបុត្ត កឹ ឧហរេ កិញ្ចុ វត្វាមិ យត្រ ហិ នាម ភ្ញ
ជិណ្ណោ វុឌ្ឍោ មហល្លកោ អទ្ធុកតោ វយោអនុប្បត្តោ
សង្ខិត្តេន ទិដ្ឋធ៌ យោចសីតិ ។

(១៣០) កិញ្ចាបិមហំ កន្តេ ជិណ្ណោ វុឌ្ឍោ ម-
ហល្លកោ អទ្ធុកតោ វយោអនុប្បត្តោ ។ នេសេតុ មេ
កន្តេ កថកថា សង្ខិត្តេន ធម្មំ នេសេតុ សុកតោ សង្ខិ-
ត្តេន ធម្មំ អម្ប្រវ នាមាហំ កថកតោ ភាសិតស្ស អត្ថំ
អាជានេយ្យំ អម្ប្រវ នាមាហំ កថកតោ ភាសិតស្ស
នាយានោ អស្សន្តិ ។ តំ កឹ មញ្ញសិ មាលុក្យបុត្ត
យេ តេ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា អនិដ្ឋា អនិដ្ឋបុព្វា ន ច
បស្សសិ ន ច តេ ហោតិ បស្សយ្យន្តិ អត្ថិ តេ
តត្ត ឆន្ទោ វា រាគោ វា បេមំ វាតិ ។ នោ ហោតំ កន្តេ ។

មានព្យាយាម ជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វានបាន ។ ម្នាលមាលុក្យបុត្ត អម្បាលប្រហែលអ្នក ជាមនុស្សជរាមានអាយុចម្រើនហើយ ចាស់កន្ទុំដល់បឋមវ័យ ចូលសិប់កន្ទុំដល់មជ្ឈិមវ័យហើយ ទើបនឹងសូមនុវាទដោយសង្ខេប ក្នុងកាលឥឡូវនេះ តើនឹងឲ្យតថាគតនិយាយនឹងពួកកិក្ខុកម្ងោះដូចម្តេច ក្នុងការសូមនុវាទនុ៎ះ ។

(១៣០) សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស ខ្ញុំព្រះអង្គជាមនុស្សគ្រាំគ្រា មានអាយុចម្រើនហើយ ចាស់កន្ទុំដល់បឋមវ័យ ចូលសិប់កន្ទុំដល់មជ្ឈិមវ័យ ក៏មែនពិត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន តែសូមព្រះមានព្រះភាគសម្តែងធម៌ដោយសង្ខេប សូមព្រះសុគតសម្តែងធម៌ដោយសង្ខេប ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យទាន ធ្វើដូចម្តេចឲ្យតែខ្ញុំព្រះអង្គបានយល់សេចក្តីកាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើដូចម្តេចឲ្យតែខ្ញុំព្រះអង្គបានជាភាយាទ (អ្នកទទួលមតិក) នៃកាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគឲ្យទាន ។ ម្នាលមាលុក្យបុត្ត អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច រូបត្រូវដឹងដោយចក្ខុ ដែលបុគ្គលមិនដែលឃើញ មិនធ្លាប់ឃើញ អ្នកក៏មិនបានឃើញ ពាំងមិនដែលមានគំនិតថា អាត្មាអញត្រូវតែឃើញដូច្នេះឡើយ តើអ្នកមានសេចក្តីពេញចិត្ត ឬមានតម្រេក ឬក៏មានសេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងរូបនោះដែរឬ ។ មិនមានទេ ព្រះអង្គ ។

យេ តេ សោតវិញ្ញេយ្យា សទ្ទា អនិដ្ឋា អកន្តា អមនាបា ន ច សុណាសិ ន ច តេ ហោតិ សុតេយ្យត្តំ អត្ថិ តេ តត្ត ជញ្ញា ឯ ឥតោ ឯ បេមំ ឯតិ ។ តោ ហោតិ ភន្តេ ។ យេ តេ ឃានវិញ្ញេយ្យា គន្ធា អមនាបា អមនាបគន្ធា ន ច ឃាយិស្សំ ន ច តេ ហោតិ ឃាយិតព្ពត្តំ អត្ថិ តេ តត្ត ។បេ។ យេ តេ ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា អមនាបា អមនាបរសា ន ច សាយិស្សំ ន ច តេ ហោតិ សាយិតព្ពត្តំ អត្ថិ តេ តត្ត ។បេ។ យេ តេ កាយវិញ្ញេយ្យា ផោដ្ឋព្ពា អនិដ្ឋា អកន្តា អមនាបផោដ្ឋព្ពា ន ច ផុសិស្សំ ន ច តេ ហោតិ ផុសិតព្ពត្តំ អត្ថិ តេ តត្ត ។បេ។ យេ តេ មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា អនិដ្ឋា អកន្តា អមនាបធម្មា ន ច វិជានិស្សំ ន ច តេ ហោតិ វិជានិតព្ពត្តំ អត្ថិ តេ តត្ត ជញ្ញា ឯ ឥតោ ឯ បេមំ ឯតិ ។ តោ ហោតិ ភន្តេ ។

សំឡេងត្រូវដឹងដោយត្រចៀក ដែលបុគ្គលមិនដែលឮ មិនឮប៉ុន្មាន អ្នកក៏មិនបានឮ ទាំងមិនដែលមានគំនិតថា អាត្មាអញត្រូវតែឮដូច្នេះឡើយ តើអ្នកមានសេចក្តីពេញចិត្ត ឬមានតម្រេក ឬក៏មានសេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងសំឡេងនោះដែរឬ ។ មិនមានទេ ព្រះអង្គ ។ ក្លិនត្រូវដឹងដោយច្រមុះ ដែលបុគ្គលមិនដែលធុំ មិនធ្លាប់ធុំ អ្នកក៏មិនបានធុំ ទាំងមិនដែលមានគំនិតថា អាត្មាអញត្រូវតែធុំដូច្នេះឡើយ តើអ្នកមាន ។ បេ ។ ក្នុងក្លិននោះដែរឬ ។ រសត្រូវដឹងដោយអណ្តាត ដែលបុគ្គលមិនដែលលិទ្ធភ្លក្ស មិនធ្លាប់លិទ្ធភ្លក្ស អ្នកក៏មិនបានលិទ្ធភ្លក្ស ទាំងមិនដែលមានគំនិតថា អាត្មាអញត្រូវតែលិទ្ធភ្លក្សដូច្នេះឡើយ តើអ្នកមាន ។ បេ ។ ក្នុងរសនោះដែរឬ ។ ផ្សព្វត្រូវដឹងដោយកាយ ដែលបុគ្គលមិនដែលពាល់ មិនធ្លាប់ពាល់ អ្នកក៏មិនបានពាល់ ទាំងមិនដែលមានគំនិតថា អាត្មាអញត្រូវតែពាល់ដូច្នេះឡើយ តើអ្នកមាន ។ បេ ។ ក្នុងផ្សព្វនោះដែរឬ ។ ធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយចិត្ត ដែលបុគ្គលមិនដែលដឹង មិនធ្លាប់ដឹង អ្នកក៏មិនបានដឹង ទាំងមិនដែលមានគំនិតថា អាត្មាអញត្រូវតែដឹងដូច្នេះឡើយ តើអ្នកមានសេចក្តីពេញចិត្ត ឬមានតម្រេក ឬក៏មានសេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងធម៌នោះដែរឬ ។ មិនមានទេ ព្រះអង្គ ។

(១៣១) ឯត្ថ ច តេ មាលុក្យបុត្ត ឯដ្ឋសុតមុត-
វិញ្ញាតព្វេសុ ឆម្មេសុ ឯដ្ឋេ ឯដ្ឋមត្តំ ភវិស្សតិ សុតេ
សុតមត្តំ ភវិស្សតិ មុតេ មុតមត្តំ ភវិស្សតិ វិញ្ញាតេ
វិញ្ញាតមត្តំ ភវិស្សតិ ។ យតោ ខោ តេ មាលុក្យបុត្ត
ឯដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតព្វេសុ ឆម្មេសុ ឯដ្ឋេ ឯដ្ឋមត្តំ ក-
វិស្សតិ សុតេ សុតមត្តំ ភវិស្សតិ មុតេ មុតមត្តំ ភវិស្សតិ
វិញ្ញាតេ វិញ្ញាតមត្តំ ភវិស្សតិ តតោ តុំ មាលុក្យបុត្ត
ឆ តេន យតោ តុំ មាលុក្យបុត្ត ឆ តេន តតោ
តុំ មាលុក្យបុត្ត ឆ តត្ត យតោ តុំ មាលុក្យបុត្ត ឆ
តត្ត តតោ តុំ មាលុក្យបុត្ត ឥវិឆ ឆ ហុំ ឆ ឧភយ-

ឆឡវគ្គ ទី ៥

(១៣១) ម្នាលមាលុក្យបុត្ត បណ្តាធម៌ដែលត្រូវឃើញ ត្រូវ
ឮ ត្រូវហិត ត្រូវដឹងច្បាស់ ក្នុងរឿងនុ៎ះ អ្នកនឹងមានត្រឹមតែការ
ឃើញចំពោះរូបដែលឃើញហើយ ត្រឹមតែការឮចំពោះសំឡេងដែលឮ
ហើយ ត្រឹមតែការហិតចំពោះក្លិនដែលហិតហើយ ត្រឹមតែការដឹងច្បាស់
ចំពោះធម៌ដែលដឹងច្បាស់ហើយ ។ ម្នាលមាលុក្យបុត្ត បណ្តាធម៌ដែល
ត្រូវឃើញ ត្រូវឮ ត្រូវហិត ត្រូវដឹងច្បាស់ កាលណា អ្នកនឹងមាន
ត្រឹមតែការឃើញចំពោះរូបដែលឃើញហើយ ត្រឹមតែការឮចំពោះសំ-
ឡេងដែលឮហើយ ត្រឹមតែការប៉ះពាល់ចំពោះអារម្មណ៍ ដែលប៉ះពាល់
ហើយ ត្រឹមតែការដឹងច្បាស់ចំពោះធម៌ដែលដឹងច្បាស់ហើយ ម្នាលមា-
លុក្យបុត្ត អ្នកនឹងមិនមានរវល់ដោយរាគៈទោសៈមោហៈនោះ ក្នុងកាល
នោះ ម្នាលមាលុក្យបុត្ត កាលណា អ្នកមិនមានរវល់ដោយរាគៈទោសៈ
មោហៈនោះទេ ម្នាលមាលុក្យបុត្ត អ្នកមុខជានឹងមិនជាប់ចំពាក់ចិត្តក្នុង
រូបារម្មណ៍ជាដើមនោះ ក្នុងកាលនោះ ម្នាលមាលុក្យបុត្ត កាលណា
អ្នកមិនបានជាប់ចំពាក់ចិត្តក្នុងរូបារម្មណ៍ជាដើមនោះទេ ម្នាលមាលុក្យបុត្ត
អ្នកនឹងមិនមានកិច្ចក្នុងលោកនេះ មិនមានក្នុងលោកខាងមុខ មិនមានក្នុង

មន្តវេន ឱសេវន្តោ ទុក្ខស្សន្តំ ។ ឥមស្ស ខ្វាហំ ភគ្គវ តា សង្ខិត្តេន ភាសិតស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមិ។

(១៣២) រូបំ ឥស្សា សតិ មុដ្ឋា

បិយំ ឥមិត្តំ មនសិករោតោ

សារត្តចិត្តោ វេទេតិ

តញ្ច អជ្ឈោសា តិដ្ឋតិ(១) ។

តស្ស វឌ្ឍន្តិ វេទនា

អនេកា រូបសម្ភវា

អភិជ្ឈា ច វិហេសា ច

ចិត្តមស្សូបហញ្ញតិ

ឱវំ អាចិនតោ ទុក្ខំ

អាភ ឥញ្ជាន រុក្ខតិ ។

សង្ខំ សុត្វា សតិ មុដ្ឋា

---

១ ទ. ម. តញ្ច អជ្ឈោស តិដ្ឋតិ ។

ចន្លោះនៃលោកធាតុពីរ កន្លងកាលនោះ នេះឯង ជាទីបំផុតនៃទុក្ខ ។
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ យល់សេចក្តីនៃធម៌ដែលព្រះមានព្រះ
ភាគសម្តែងហើយ ដោយសង្ខេបនេះឯង ដោយពិស្តារបាន ។

(១៣២) កាលបើបុគ្គលឃើញរូប ហើយកាន់ស្មារតី ធ្វើទុក
ក្នុងចិត្តថ្លៃនិមិត្តឲ្យជាទីស្រឡាញ់ហើយ រមែងមានចិត្តត្រេក-
ត្រអាលផង នៅទុបក្រសោបអារម្មណ៍នោះផង ។ វេទនា
ច្រើនប្រការដែលកើតអំពីរូបារម្មណ៍ រមែងចម្រើនដល់បុគ្គល
នោះ ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ រមែងខ្ជាប់ខ្ជួនព្រោះអភិជ្ឈានិងវិ-
ហេសា កាលដែលបុគ្គលសន្សំតែទុក្ខយ៉ាងនេះ ហៅថាឆ្ងាយ
អំពីព្រះនិព្វាន ។ បុគ្គលកាលឮសំឡេង ហើយកាន់ស្មារតី

ធម្មវរគ្គោ បញ្ចមោ

បិយំ និមិត្តំ មនសិ ករោតោ

សារត្តចិត្តោ វេនតិ

តញ្ហ អជ្ឈាសា តិដ្ឋតិ ។

តស្ស វឌ្ឍន្តិ វេនា

អនេកា សន្ធសម្ភវា

អតិជ្ឈា ច វិហេសា ច

ចិត្តមស្ស្ឫបហាញតិ

ឃវំ អាចិនតោ ទុក្ខំ

អារា និព្ពាន វុច្ចតិ ។

តន្តំ ឃត្វា សតិ មុដ្ឋា

បិយំ និមិត្តំ មនសិ ករោតោ

ឆឡវិគ្គ ទី ៤

ធ្វើទុក្ខកង់ចិត្តនូវនិមិត្ត ឲ្យជាទីស្រឡាញ់ហើយ រមែងមាន

ចិត្តត្រេកត្រអាលផង នៅឧបក្រេសោបតែនឹងអារម្មណ៍នោះ

ផង ។ វេទនាច្រើនប្រការ ដែលកើតអំពីសព្វអារម្មណ៍ រមែង

ចម្រើនដល់បុគ្គលនោះ ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ រមែងខ្ជាំងខ្ជួប

ព្រោះអកិដ្ឋានិងវិហេសា កាលបុគ្គលសន្សំតែទុក្ខយ៉ាងនេះ

ហៅថាឆ្ងាយអំពីព្រះនិព្វាន ។ បុគ្គលកាលធុំក្លិន ហើយ

កាន់ស្នាតី ធ្វើទុក្កង់ចិត្តនូវនិមិត្ត ឲ្យជាទីស្រឡាញ់ហើយ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស សឡាយតនវគ្គោ

សារត្តចិត្តោ វេទេតិ

តញ្ច អជ្ឈោសា តិដ្ឋតិ ។

តស្ស វឌ្ឍន្តិ វេទនា

អនេកា កន្ទសម្ភវា

អភិជ្ឈា ច វិលោសា ច

ចិត្តមស្ស បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ

ឯវំ អាចិនតោ ទុក្ខំ

អាឃាតូបនានំ វុច្ចតិ ។

រសំ ភោត្វា សតំ មុដ្ឋោ

បិយំ និមិត្តំ មនសិ ករោតោ

សារត្តចិត្តោ វេទេតិ

តញ្ច អជ្ឈោសា តិដ្ឋតិ ។

តស្ស វឌ្ឍន្តិ វេទនា

អនេកា រសសម្ភវា

។ បេ ។

វមែងមានចិត្តត្រេកត្រអាលផង នៅឧបក្រេសោបតែនឹងអារម្មណ៍នោះផង ។ វេទនាច្រើនប្រការ ដែលកើតអំពីគន្ធារម្មណ៍ វមែងចម្រើនដល់បុគ្គលនោះ ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ វមែងខ្ជាក់ខ្ពប់ព្រោះអកិដ្ឋានិដ្ឋវិហេសា កាលបើបុគ្គលសន្សំតែទុក្ខយ៉ាងនេះ ហៅថាឆ្ងាយអំពីព្រះនិព្វាន ។ បុគ្គលកាលបរិភោគរស ហើយកាន់ស្មារតី ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវនិមិត្ត ឲ្យជាទីស្រឡាញ់ហើយ វមែងមានចិត្តត្រេកត្រអាលផង នៅឧបក្រេសោបតែនឹងអារម្មណ៍នោះផង ។ វេទនាច្រើនប្រការ ដែលកើតអំពីរសារម្មណ៍ ក៏ចម្រើនដល់បុគ្គលនោះ ។ បេ ។

ធម្មវគ្គោ បញ្ចមោ

អាវ ធិញ្ញាន វុក្ខតិ ។

ជោជ្ជពុំ ជុស្ស(១) សតិ មុដ្ឋា

បិយំ និមិត្តំ មនសិកភោតោ

សារត្តចិត្តោ វេទេតិ

តញ្ច អជ្ឈោសា តិដ្ឋតិ ។

តស្ស វឌ្ឍន្តិ វេទនា

អនេកា ជោជ្ជពុសម្ភវា

។ បេ ។

អាវ ធិញ្ញាន វុក្ខតិ ។

ធម្មំ ញត្វា សតិ មុដ្ឋា

បិយំ និមិត្តំ មនសិកភោតោ

សារត្តចិត្តោ វេទេតិ

តញ្ច អជ្ឈោសា តិដ្ឋតិ ។

តស្ស វឌ្ឍន្តិ វេទនា

អនេកា ធម្មសម្ភវា

អភិជ្ឈា ច វិហេសា ច

ចិត្តម្ហស្ស បហាយតិ

---

១ ម. ធិស្សំ ជុស្ស ។

ហៅថាធ្វើយអំពីព្រះនិព្វាន ។ បុគ្គលកាលពាល់ត្រូវទុក្ខ
ផោដ្ឋព្វៈ ហើយគាន់ស្មារតី ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវនិមិត្ត ឲ្យជា
ទីស្រឡាញ់ហើយ រមែងមានចិត្តត្រេកត្រអាលផង នៅ
ឧបក្រេសោចតែនឹងអារម្មណ៍នោះផង ។ វេទនាប្រឹនប្រែ-
ការដែលកើតអំពីផោដ្ឋព្វារម្មណ៍ តែងចម្រើនដល់បុគ្គលនោះ
។ បេ ។ ហៅថាធ្វើយអំពីព្រះនិព្វាន ។ បុគ្គលកាលដឹង
ធម្មារម្មណ៍ ហើយគាន់ស្មារតី ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវនិមិត្តឲ្យជាទី
ស្រឡាញ់ហើយ រមែងមានចិត្តត្រេកត្រអាលផង នៅឧប
ក្រេសោចតែនឹងអារម្មណ៍នោះផង ។ វេទនាប្រឹនប្រែការ
ដែលកើតអំពីធម្មារម្មណ៍ រមែងចម្រើនដល់បុគ្គលនោះ ចិត្ត
របស់បុគ្គលនោះ រមែងខ្ជាំងខ្ជប់ ព្រោះអកិដ្ឋានិងវិហេសា

ឯវំ អាចិនតោ ទុក្ខំ

អាក ឯញ្ជ វុច្ចតិ ។

(១៣៣) ន សោ រជ្ជតិ រូបេសុ

រូបំ និស្សា បដិសរ្ហតោ

វិរត្តចិត្តោ វេទេតិ

តញ្ច ជាឡ្ហាសា តិដ្ឋតិ ។

យថាសរ្ហ បសរ្ហតោ រូបំ

សេវតោ ចាបិ វេទនំ

ខិយ្យតិ នោ បចិយតិ

ឯវំ សោ ចរតិ សតោ

ឯវំ អបចិនតោ ទុក្ខំ

សន្តិកេ ឯញ្ជ វុច្ចតិ ។

ន សោ រជ្ជតិ សទ្ទេសុ

សទ្ទំ សុត្វា បដិសរ្ហតោ

វិរត្តចិត្តោ វេទេតិ

តញ្ច ជាឡ្ហាសា តិដ្ឋតិ ។

កាលបើបុគ្គលសន្សំតែទុក្ខយ៉ាងនេះ ហៅថាឆ្ងាយអំពីព្រះនិព្វាន ។

(១៣៣) បុគ្គលនោះឃើញរូបហើយ ប្រាថ្នាតើ មិនត្រេកអរនឹងរូប រមែងមានចិត្តប្រាសចាកតម្រេកផង មិននៅឧបក្រសោបតែនឹងអារម្មណ៍នោះផង ។ កាលបុគ្គលនោះឃើញរូប ហើយទទួលនូវលោកុត្តរវេទនា ទុក្ខរមែងអស់ទៅ មិនសន្សំទុក្ខយ៉ាងណា បុគ្គលនោះក៏មានស្មារតីប្រព្រឹត្តយ៉ាងនោះ កាលបើបុគ្គលមិនសន្សំទុក្ខយ៉ាងនេះ ហៅថាបានដឹតព្រះនិព្វាន ។ បុគ្គលនោះឮសំឡេង ហើយប្រាថ្នាតើ មិនត្រេកអរនឹងសំឡេង រមែងមានចិត្តប្រាសចាកតម្រេកផង មិននៅឧបក្រសោបតែនឹងអារម្មណ៍នោះផង ។

ធម្មវរគ្គោ បញ្ចមោ

យថាសទ្ធ សុណាតោ សទ្ធំ
សេវតោ ចាបិ វេធនំ
ខិយ្យតិ នោ បចិយតិ
ឯវំ សោ ចរតិ សតោ
ឯវំ អបចិនតោ ទុក្ខំ
សន្តិកេ ឯញាន វុច្ចតិ ។
ឯ សោ វជ្ជតិ កន្ទេសុ
កទ្ទំ ឃត្វា បដិសរ្បតោ
វិវត្តចិត្តោ វេទេតិ
តញ្ច ជាឡ្ឍសា តិដ្ឋតិ ។
យថាសទ្ធ ឃាយតោ កទ្ទំ
សេវតោ ចាបិ វេធនំ
ខិយ្យតិ នោ បចិយតិ
ឯវំ សោ ចរតិ សតោ
ឯវំ អបចិនតោ ទុក្ខំ

កាលបុគ្គលនោះពុំសំឡេង ហើយទទួលនូវលោកុត្តរវេទនា ទុក្ខវិមង្គអស់ទៅ មិនសន្សំទុក្ខយ៉ាងណា បុគ្គលនោះក៏មានស្មារតីប្រព្រឹត្តយ៉ាងនោះ កាលបុគ្គលមិនសន្សំទុក្ខយ៉ាងនេះ ហៅថាបានជិតព្រះនិព្វាន ។ បុគ្គលនោះធុំក្លិន ហើយប្រុងស្មារតី មិនត្រេកអរនឹងក្លិន រវើមង្គមានចិត្តប្រាសចាកតម្រេកផង មិនទៅនុបក្រសោបតែនឹងអារម្មណ៍នោះផង ។ កាលបុគ្គលនោះធុំក្លិន ហើយទទួលនូវលោកុត្តរវេទនា ទុក្ខវិមង្គអស់ទៅ មិនសន្សំទុក្ខយ៉ាងណា បុគ្គលនោះក៏មានស្មារតីប្រព្រឹត្តយ៉ាងនោះ កាលបើបុគ្គលមិនសន្សំនូវទុក្ខយ៉ាងនេះ

សន្តិកេ និព្ពាន វុច្ចតិ ។

ន សោ រជ្ជតិ រសេសុ

រសំ ភោត្វា បដិសង្ខាតោ

វិរត្តចិត្តោ វេទេតិ

តញ្ច ជានាសិ តិដ្ឋតិ ។

យថាស្ស សាយតោ រសំ

សេវតោ ចាបិ វេទនំ

។ បេ ។

សន្តិកេ និព្ពាន វុច្ចតិ ។

ន សោ រជ្ជតិ ផស្សេសុ

ផស្សំ ផុសិត្វ បដិសង្ខាតោ

វិរត្តចិត្តោ វេទេតិ

តញ្ច ជានាសិ តិដ្ឋតិ ។

យថាស្ស ផុសតោ ផស្សំ

សេវតោ ចាបិ វេទនំ

ហៅថាបានដល់ព្រះនិព្វាន ។ បុគ្គលនោះបរិភោគរស ហើយ
ប្រុងស្មារតី មិនត្រេកអរនឹងរស រមែងមានចិត្តប្រាសចាក
តម្រេកផង មិននៅឧបក្រេសោចតែនឹងអារម្មណ៍នោះផង ។
កាលបុគ្គលនោះលិទ្ធកុក្យរស ហើយទទួលនូវសោកុត្តរវេទ-
នា ។ បេ ។ ហៅថាបានដល់ព្រះនិព្វាន ។ បុគ្គលនោះ
ពាល់ត្រូវនូវផស្សៈ ហើយប្រុងស្មារតី មិនត្រេកអរក្នុងផស្សៈ
រមែងមានចិត្តប្រាសចាកតម្រេកផង មិននៅឧបក្រេសោចតែ
នឹងអារម្មណ៍នោះផង ។ កាលបុគ្គលនោះពាល់ត្រូវនូវផស្សៈ

๗ បេ ๗

សន្តិកេ និញ្ជន វុច្ចតិ ។
ឧសោ វដ្ឋតិ ឆម្ភេសុ
ឆម្មំ ភេត្វា បដិសរ្ជតោ
វិវត្តចិត្តោ វេឌេតិ
តញ្ច ជាឡេសា តិដ្ឋតិ ។
យថាសរ្ជ ជាឧតោ ឆម្មំ
សេវតោ ជាបិ វេឧនំ
ទិយ្យតិ ឧោ បឋិយតិ
ឯវំ សោ ចរតិ សតោ
ឯវំ អបឋិឧតោ ឧុក្ខំ
សន្តិកេ និញ្ជន វុច្ចតិ ។

ឥមស្ស ទ្វាហំ កត្តេ កកវតា សង្ខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមីតិ ។

(๑๓๔) សាធុ សាធុ មាលុក្យបុត្ត សាធុ ខោ ត្វំ មាលុក្យបុត្ត មយា សង្ខិត្តេន ភាសិតស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាសិ ។

ហើយទទួលនូវលោកុត្តរវេទនា ។ បេ ។ ហៅថាបានដិតព្រះនិព្វាន ។ បុគ្គលនោះដឹងធម៌ ហើយប្រកបស្មារតី មិនត្រេកអរក្នុងធម៌ រមែងមានចិត្តប្រាសចាកតម្រេកផង មិននៅឧបក្រេសោបតែនឹងអារម្មណ៍នោះផង ។ កាលបុគ្គលនោះដឹងធម៌ ហើយទទួលនូវលោកុត្តរវេទនា ទុក្ខរមែងអស់ទៅ មិនសន្សំទុក្ខយ៉ាងណា បុគ្គលនោះក៏មានស្មារតីប្រព្រឹត្តយ៉ាងនោះ កាលបុគ្គលមិនសន្សំទុក្ខយ៉ាងនេះ ហៅថាបានដិតព្រះនិព្វាន ។

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះពុទ្ធដីកា ដែលព្រះអង្គសម្តែងដោយសង្ខេបនេះ ខ្ញុំព្រះអង្គយល់សេចក្តីដោយពិស្តារបាន យ៉ាងនេះឯង ។

(๑๓๔) ម្នាលមាលុក្យបុត្ត ត្រូវហើយ ត្រូវហើយ ម្នាលមាលុក្យបុត្ត ពាក្យដែលតថាគតសម្តែងដោយសង្ខេប អ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារបាននុ៎ះ ជាការប្រពៃហើយ ។

(๑๓๕) រូបំ និស្សា សតិ មុដ្ឋា

បិយំ និមិត្តំ មនសិករោតោ

សារត្តចិត្តោ វេទេតិ

តញ្ច អជ្ឈោសា តិដ្ឋតិ ។

តស្ស វឌ្ឍន្តិ វេទនា

អនេកា រូបសម្ភវា

អភិជ្ឈា ច វិហេសា ច

ចិត្តមស្ស បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ

ឯវំ អាចិនតោ ទុក្ខំ

អាឃាតូបនិធានតោ ។ បេ ។

(๑๓๖) នសោ រជ្ជតិ ធម្មេសុ

ធម្មំ ញត្វា បដិសល្លតោ

វិរត្តចិត្តោ វេទេតិ

តញ្ច នាជ្ឈោសា តិដ្ឋតិ ។

យថាស្ស ជានតោ ធម្មំ

(๑๓๕) កាលបុគ្គលឃើញរូប ហើយកាន់ស្មារតី ធ្វើ
ទុកក្នុងចិត្តនូវនិមិត្ត ឲ្យជាទីស្រឡាញ់ តែងមានចិត្តត្រេក-
ត្រអាលផង នៅទុបក្រៃសោប តែនឹងអារម្មណ៍នោះផង ។
វេទនាច្រើនប្រការ ដែលកើតអំពីរូបារម្មណ៍ រមែងចម្រើន
ដល់បុគ្គលនោះ ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ រមែងខ្ពាំងខ្ពប់ព្រោះ
អកិដ្ឋានិងវិហេសា កាលបុគ្គលសន្សំ តែទុក្ខយ៉ាងនេះ
ហៅថាឆ្ងាយអំពីព្រះនិព្វាន ។ បេ ។

(๑๓๖) បុគ្គលនោះដឹងធម៌(๑) ហើយប្រឹងស្មារតី មិនត្រេក
អរនឹងធម៌ រមែងមានចិត្តប្រាសចាកតម្រេកផង មិននៅទុប
ក្រៃសោប តែនឹងអារម្មណ៍នោះផង ។ បុគ្គលនោះកាលដឹង

๑ ធម៌ គឺធម្មារម្មណ៍ ។

ធម្មបទំ បញ្ចមេ

សេវតោ ចាបិ វេធមំ
ទិយ្យតិ ឆោ បឋិយតិ
ឯវំ សោ ចរតិ សតោ
ឯវំ អបចិនតោ ទុក្ខំ
សន្តិកេ ឯញ្ញ វុច្ចតិ ។

ឥមស្ស ខោ មាលុក្យបុត្ត មយា សង្ខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថោ ឧជ្ជោតិ ។

(๑๓๗) អថខោ អាយស្មា មាលុក្យបុត្តោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ ។ អថ ខោ អាយស្មា មាលុក្យបុត្តោ ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ ឆឝិរស្សេវ យសស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ តទនុត្តរំ ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិ ខីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរំ

ឆឡវគ្គ ទី ៥

ន្ទូវធម៌ ហើយទទួលន្ទូវលោកុត្តរវេទនា ទុក្ខរមែងអស់ទៅ មិនសន្សំទុក្ខយ៉ាងណា បុគ្គលនោះ ក៏មានស្មារតីប្រព្រឹត្ត យ៉ាងនោះ កាលបុគ្គលមិនសន្សំទុក្ខយ៉ាងនេះ ហៅថាបាន ជិតព្រះនិព្វាន ។

ម្នាលមាលុក្យបុត្ត ពាក្យដែលតថាគតសម្តែង ដោយសង្ខេបនេះ ឯង អ្នកត្រូវយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះ ។

(១៣៧) គ្រានោះឯង ព្រះមាលុក្យបុត្តមានអាយុ ត្រេកអរពេកក្រៃ ចំពោះភាសិត របស់ព្រះមានព្រះភាគ ក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ ថ្វាយបង្គំព្រះ មានព្រះភាគ ធ្វើប្រទក្សិណរួចចេញទៅ ។ លុះនោះ ព្រះមាលុក្យបុត្ត មានអាយុ ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង គេចចេញអំពីពួក ជាអ្នកមិនប្រមាទ មាន ព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន មិន យូរប៉ុន្មាន ក៏បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើរខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ន នូវបរិយោសាននៃព្រហ្មចរិយៈដ៏ប្រសើរបំផុត ដែលជាទីត្រូវ ការនៃពួកកុលបុត្ត ចេញចាកផ្ទះហើយបួសដោយប្រពៃ ក៏បានដឹងច្បាស់ ថាជាតិអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយធម៌អាត្មាអញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ច អាត្មាអញបានធ្វើរួចហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅ

ឥដ្ឋត្តាយាតិ អត្ថញ្ញាសិ ។ អញ្ញតរោ ច បនាយស្មា មាលុក្យបុត្តោ អរហតំ អយោសីតិ ។ ទុតិយំ ។

(១៣៨) បរិហានធម្មញ្ហេ ភិក្ខវេ ទេសិយ្យមិ អបរិហានធម្មញ្ហ ច ច អភិភាយតនានិ តំ សុណាថ។ កថញ្ហ ភិក្ខវេ បរិហានធម្មោ ហោតិ ។ ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ ចក្ខុនា រូបំ និស្សា ឧប្បជ្ជន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សរសង្កប្បា សញ្ញោជនិយា តញ្ហ ភិក្ខុ អនភិសេតិ ឧប្បជហតិ ន វិនោទេតិ ន ព្យន្តីករោតិ ន អនភាវំ គមេតិ ។ វេទនត្តមេតំ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនា បរិហាយមិ កុសលេហិ ធម្មេហិ បរិហានំ ហោតិ វុត្តំ ភគវាតិ ។បេ។ បុន ចបរំ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ឧប្បជ្ជន្តិ ។បេ។ បុន ចបរំ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ឧប្បជ្ជន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សរសង្កប្បា សញ្ញោជនិយា តញ្ហ ភិក្ខុ

ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ បណ្តាព្រះអរហន្តទាំង-ឡាយ ព្រះមាលុក្យបុត្តក៏ជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។ ចប់សូត្រ ទី ២ ។

(១៣៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសម្តែងនូវបរិហាន-ធម៌ (ធម៌ជាហេតុសាបសូន្យ) ផង នូវអបរិហានធម៌ (ធម៌ជាហេតុមិនសាបសូន្យ) ផង នូវអតិកាយតនៈ (អាយតនៈដ៏ចម្រើនក្រៃពេក) ៦ ផង ដល់អ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយចាំស្តាប់ធម៌នោះចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បរិហានធម៌តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលមានសេចក្តីត្រិះរិះជាទីស្ទុះទៅ ជាបច្ច័យនៃការជាប់ចំពាក់ កើតឡើងដល់ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ព្រោះឃើញរូបដោយភ្នែក បើភិក្ខុនៅអត់ទ្រាំនឹងអារម្មណ៍នោះ មិនលះបង់ មិនបន្ទោបង់ មិនធ្វើឲ្យវិនាស មិនកំចាត់បង់ទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដំណើរនុ៎ះ ភិក្ខុត្រូវដឹងថា អាត្មាអញសាបសូន្យចាកកុសលធម៌ទាំងឡាយ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់នូវដំណើរនុ៎ះ ថាជាហេតុសាបសូន្យហើយ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ។ បេ ។ កើតឡើងដល់ភិក្ខុ ព្រោះលិទ្ធភ្លក្សរសជាតអណ្តាត ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត អកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលមានសេចក្តីត្រិះរិះជាទីស្ទុះទៅ ជាបច្ច័យនៃការជាប់ចំពាក់ កើតឡើងដល់ភិក្ខុ ព្រោះដឹងធម៌ដោយចិត្ត បើភិក្ខុនៅអត់ទ្រាំនឹង

អដ្ឋិសេតំ ឧបសន្ធិមាតំ ឧ វិនោទេតំ ឧ ព្យន្តីករោតំ ឧ អនភាវំ គមេតំ ។ វេឌិតព្ពមេតំ កិក្ខវេ កិក្ខុនា បរិហាយមិ កុសលេហិ ធម្មេហិ បរិហានំ ហោតំ វុត្តំ ភគវតាតំ ។ ឯវំ ខោ កិក្ខវេ បរិហានធម្មោ ហោតិ ។

(๑๓๙) កថញ្ច កិក្ខវេ អបរិហានធម្មោ ហោតិ ។ ឥធ កិក្ខវេ កិក្ខុនោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ឧប្បជ្ជន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សរសង្កប្បា សញ្ញោជនិយា តញ្ច កិក្ខុ ឆន្ទិកាសេតំ បដិហាតំ វិនោទេតំ ព្យន្តីករោតំ អនភាវំ គមេតំ ។ វេឌិតព្ពមេតំ កិក្ខវេ កិក្ខុនា ឧ បរិហាយមិ កុសលេហិ ធម្មេហិ អបរិហានំ ហោតំ វុត្តំ ភគវតាតំ ។ បេ ។ បុន ចបរំ កិក្ខវេ កិក្ខុនោ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ បេ ។ បុន ចបរំ កិក្ខវេ កិក្ខុនោ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ឧប្បជ្ជន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សរសង្កប្បា សញ្ញោជនិយា តញ្ច កិក្ខុ ឆន្ទិកាសេតំ បដិហាតំ វិនោទេតំ ព្យន្តីករោតំ

អារម្មណ៍នោះ មិនលះបង់ មិនបន្ទោបង់ មិនធ្វើឲ្យវិនាស មិនកំចាត់បង់ទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដំណើរនុ៎ះ ភិក្ខុត្រូវដឹងថា អាត្មាអញសាបសូន្យចាកកុសលធម៌ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ន្ទូវដំណើរនុ៎ះ ថាជាហេតុសាបសូន្យហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បរិហានធម៌យ៉ាងនេះឯង ។

[๑๓๘] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចំណែកខាងអបរិហានធម៌ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលមានសេចក្តីត្រិះរិះជាទីសុំនៅ ជាបច្ច័យនៃការជាប់ចំពាក់ តើតណ្ហាដល់ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ព្រោះឃើញរូបដោយភ្នែក បើភិក្ខុមិនទទួលអារម្មណ៍នោះទេ ចានលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស កំចាត់បង់ចេញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដំណើរនុ៎ះ ភិក្ខុត្រូវដឹងថា អាត្មាអញមិនសាបសូន្យចាកកុសលធម៌ទេ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ន្ទូវដំណើរនុ៎ះ ថាជាហេតុមិនសាបសូន្យទេ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ។ បេ ។ តើតណ្ហាដល់ភិក្ខុ ព្រោះលិទ្ធគួរឲ្យស្រេចដោយអណ្តាត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត អកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលមានសេចក្តីត្រិះរិះជាទីសុំនៅ ជាបច្ច័យនៃការជាប់ចំពាក់ តើតណ្ហាដល់ភិក្ខុ ព្រោះដឹងធម៌ដោយចិត្ត បើភិក្ខុមិនទទួលអារម្មណ៍នោះទេ ចានលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស

អនភាវំ គមេតិ ។ វេនិតព្ពមេតំ កិក្ខវេ កិក្ខុនា ន បរិ-
ហាយាមិ កុសលេហិ ធម្មេហិ អបរិហានំ ហេតំ វុត្តំ
ភគវតាតិ ។ ឯវំ ខោ កិក្ខវេ អបរិហានធម្មោ ហោតិ ។

(๑๔๐) កតមានិ ច កិក្ខវេ ឆ អភិភាយតនានិ ។
ឥធ កិក្ខវេ កិក្ខុនោ ចក្ខុនា រូបំ និស្សា ន ឧប្បជ្ជន្តិ
ចាបកា អកុសលា ធម្មា សរសង្កប្បា សញ្ញោជនិយា
វេនិតព្ពមេតំ កិក្ខវេ កិក្ខុនា អភិភូតមេតំ អាយតនំ
អភិភាយតនំ ហោតំ វុត្តំ ភគវតាតិ ។ បេ ។ បុន ចបរំ
កិក្ខវេ កិក្ខុនោ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ន ឧប្បជ្ជន្តិ
ចាបកា អកុសលា ធម្មា សរសង្កប្បា សញ្ញោជនិយា
វេនិតព្ពមេតំ កិក្ខវេ កិក្ខុនា អភិភូតមេតំ អាយតនំ
អភិភាយតនំ ហោតំ វុត្តំ ភគវតាតិ ។ ឥមានិ វុច្ចន្តិ
កិក្ខវេ ឆ អភិភាយតនានីតិ ។ តតិយំ ។

กำจัดบัณเฑจญ ฯ ม. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็อายตนะนี้ภิกษุพึงรู้ว่า
เราไม่อาจเพื่อจะเสวยซึ่งกุศลธรรมได้ ก็เพราะพระผู้มีพระภาค
ทรงสรรเสริญซึ่งอายตนะนี้ว่าเป็นเหตุไม่สมควรเสวย ฯ ดูกรภิกษุ
ทั้งหลาย นี้แลเป็นอปริหานธรรม ๓ ประการ ฯ

(๑๔๐) ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็อกิริยายตนะ ๖ เป็นไฉน
เล่า ฯ ดูกรภิกษุทั้งหลาย อกุศลธรรมอันลามก ที่ประกอบด้วย
ความเดือดร้อนมีผลเป็นทุกข์ เป็นปัจจัยแห่งการเกิดในภพต่อไป
ไม่เป็นไปเพื่อความสิ้นไปแห่งกิเลสในศาสนานี้ ก็เพราะเห็นรูป
ด้วยจักษุแล้ว ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็อายตนะนี้ภิกษุพึงรู้ว่า นี่เป็น
อายตนะอันควรเว้นเสียในโลก ก็เพราะพระผู้มีพระภาคทรง
สรรเสริญซึ่งอายตนะนี้ว่าเป็นอายตนะอันควรเว้นเสียในโลก ฯลฯ
ดูกรภิกษุทั้งหลาย อีกประการหนึ่ง อกุศลธรรมอันลามก ที่ประกอบ
ด้วยความเดือดร้อนมีผลเป็นทุกข์ เป็นปัจจัยแห่งการเกิดในภพต่อไป
ไม่เป็นไปเพื่อความสิ้นไปแห่งกิเลส ก็เพราะรู้ธรรมด้วยใจ ดูกร
ภิกษุทั้งหลาย ก็อายตนะนี้ภิกษุพึงรู้ว่า นี่เป็นอายตนะอันควรเว้น
เสียในโลก ก็เพราะพระผู้มีพระภาคทรงสรรเสริญซึ่งอายตนะนี้
ว่าเป็นอายตนะอันควรเว้นเสียในโลก ฯ ดูกรภิกษุทั้งหลาย
นี้เรียกว่าอกิริยายตนะ ๖ ฯ จบสูตรที่ ๓ ฯ

(๑๔๑) សាវត្ថិនិទានំ ฯបេฯ បមាទវិហារិញ្ហ ភិក្ខវេ នេសិស្សាមិ អប្បមាទវិហារិញ្ហ តំ សុណាថ ฯ កថញ្ហ ភិក្ខវេ បមាទវិហារី ហោតិ ฯ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតស្ស ភិក្ខវេ វិហរតោ ចិត្តំ ព្យាសិច្ចតិ ចក្ខុ-វិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ តស្ស ព្យាសិត្តចិត្តស្ស ចាមុដ្ឋំ ន ហោតិ ចាមុដ្ឋេ អសតិ បីតិ ន ហោតិ បីតិយា អសតិ បស្សទ្ធិ ន ហោតិ បស្សទ្ធិយា អសតិ ទុក្ខំ វិហរតិ(๑) ទុក្ខិនោ ចិត្តំ ន សមាធិយតិ អសមាហិតេ ចិត្តេ ធម្មា ន ចាតុកវន្តិ ធម្មានំ អចាតុភាវ បមាទវិហារីស្ស សង្ខំ កច្ឆតិ ฯបេฯ ជិវ្ហិន្ទ្រិយំ អសំវុតស្ស ភិក្ខវេ វិហរតោ ចិត្តំ ព្យាសិច្ចតិ ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យេសុ រសេសុ តស្ស ព្យាសិត្តចិត្តស្ស ฯបេฯ បមាទវិហារីស្ស សង្ខំ កច្ឆតិ ฯបេฯ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតស្ស ភិក្ខវេ វិហរតោ

---

๑ ម. ទុក្ខំ ហោតិ ฯ

ឆឡវគ្គ ទី ៥

(๑๔๑) សាវត្ថីនិទាន ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសម្តែង នូវបុគ្គលដែលមានប្រក្រតីនៅដោយសេចក្តីប្រហែសផង នូវបុគ្គលដែលមានប្រក្រតីនៅដោយការមិនប្រហែសផង ដល់អ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ ស្តាប់ធម៌នោះចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលដែលមានប្រក្រតីនៅដោយសេចក្តីប្រហែស តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយ ចិត្តក៏ជោកជាំ (ដោយកិលេស) ក្នុងរូបដែលត្រូវដឹងដោយភ្នែក កាលបើភិក្ខុនោះមានចិត្តជោកជាំ (ដោយកិលេស) ចាំមុខ្លះក៏មិនមាន កាលបើចាំមុខ្លះមិនមាន បីតិក៏មិនមាន កាលបើបីតិមិនមាន បស្សទ្ធិក៏មិនមាន កាលបើបស្សទ្ធិមិនមាន រមែងនៅជាទុក្ខ ចិត្តរបស់ភិក្ខុអ្នកមានទុក្ខ តែងមិនតំកល់នៅនឹង កាលបើចិត្តមិនតំកល់នៅនឹង ធម៌ក៏មិនកើតច្រើនដ ព្រោះតែធម៌មិនកើតច្រើនដ ភិក្ខុនោះ ក៏ពាប់ថាអ្នកនៅដោយសេចក្តីប្រហែសឆ្ងាស ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុមិនសង្រួមឃានិន្ទ្រិយ ចិត្តក៏ជោកជាំ (ដោយកិលេស) ក្នុងរសដែលត្រូវដឹងដោយអណ្តាត កាលបើភិក្ខុនោះមានចិត្តជោកជាំ (ដោយកិលេស) ។ បេ ។ ភិក្ខុនោះក៏ពាប់ថាអ្នកនៅដោយសេចក្តីប្រហែសឆ្ងាស ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុមិនសង្រួម

จกฺขุ ญาสิทฺธนฺติ มโนวิญฺเญยฺเยสุ ธมฺเมสุ ตสฺส ญาสิตฺตจิตฺตสฺส ปาปุณิ น โหติ ปาปุเณ อสติ ปีติ น โหติ ปีติยา อสติ ปสฺสทฺธิ น โหติ ปสฺสทฺธิยา อสติ ทุกฺขํ วิหรติ ทุกฺขิโน จิตฺตํ น สมาธิยติ อสมาหิเต จิตฺเต ยถาภูตา น ปาตุภวนฺติ ยถาภูตานํ อปาตุภาวา นิพฺพิทาวิราคตฺถาย สญฺโญ กปฺปติ ฯ ฯปา โหติ กิกฺขาย นิพฺพิทาวิราคตฺถาย โหติ ฯ

(๑๔๒) กตมญฺจ กิกฺขาย อนิพฺพิทาวิราคตฺถาย โหติ ฯ จกฺขุนฺทฺริยํ สีลวตสฺส กิกฺขาวิหารเต จิตฺตํ น ญาสิทฺธนฺติ จกฺขุวิญฺเญยฺเยสุ รูเปสุ ตสฺส อญาสิตฺตจิตฺตสฺส ปาปุณิ ยาติ นิพฺพิตสฺส ปีติ ยาติ ปีติมนสฺส กายา ปสฺสมฺภติ ปสฺสทฺธกายา สุขิ วิหรติ สุขิโน จิตฺตํ สมาธิยติ สมาหิเต จิตฺเต ยถา

មនិន្ទ្រិយ ចិត្តក៏ជោកជាំ (ដោយកិលេស) ក្នុងធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយចិត្ត កាលបើកិក្ខុនោះមានចិត្តជោកជាំ (ដោយកិលេស) ចាំមុជ្ឈៈក៏មិនមាន កាលបើចាំមុជ្ឈៈមិនមាន បីតិក៏មិនមាន កាលបើបីតិមិនមាន បស្សទ្ធិក៏មិនមាន កាលបើបស្សទ្ធិមិនមាន ក៏រមែងនៅជាទុក្ខ ចិត្តរបស់កិក្ខុអកមានទុក្ខ រមែងមិនតំកល់នៅនឹង កាលបើចិត្តមិនតំកល់នៅនឹង ធម៌ទាំង-ឡាយ រមែងមិនកើតច្រាកដ ព្រោះធម៌មិនបានកើតច្រាកដ កិក្ខុនោះក៏ពាប់ថាអកនៅដោយសេចក្តីប្រហែសឆ្ងល ។ ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ កិក្ខុមានប្រក្រតីនៅដោយសេចក្តីប្រហែសឆ្ងល យ៉ាងនេះឯង ។

(១៤២) ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ ចំណែកខាងបុគ្គលអកនៅដោយសេចក្តីមិនប្រហែសឆ្ងលតើដូចម្តេច ។ ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើបុគ្គលសង្រ្គមចក្ខុន្ទ្រិយ ចិត្តក៏មិនជោកជាំ (ដោយកិលេស) ក្នុងរូបដែលត្រូវដឹងដោយចក្ខុ កាលបុគ្គលនោះមានចិត្តមិនជោកជាំ (ដោយកិលេស) ចាំមុជ្ឈៈក៏កើតឡើង កាលបើបុគ្គលនោះមានចាំមុជ្ឈៈ បីតិក៏កើតឡើង កាលបុគ្គលនោះមានចិត្តប្រកបដោយបីតិ កាយក៏ស្ងប់រម្ងាប់ បុគ្គលដែលមានកាយស្ងប់រម្ងាប់ហើយ រមែងនៅជាសុខ ចិត្តរបស់បុគ្គលអកមានសេចក្តីសុខ តែងតំកល់នៅនឹង កាលបើចិត្តតំកល់នៅនឹង ធម៌ទាំងឡាយ

ចាតុកវន្តិ ឆម្នាំ ចាតុកាវ អបរិមាឧវិហារីត្វេវ សង្ខំ
កច្ឆតិ ។បេ។ ជិវ្ហាទ្វយំ សំវុតសរ្ឍ កិក្ខវេ វិហរតោ
ចិត្តំ ឧ ព្យាសិច្ឆតិ ។បេ។ អបរិមាឧវិហារីត្វេវ សង្ខំ
កច្ឆតិ ។បេ។ មនិន្ទ្រិយំ សំវុតសរ្ឍ កិក្ខវេ វិហរតោ
ចិត្តំ ឧ ព្យាសិច្ឆតិ មនោវិញ្ញេយ្យេសុ ឆម្មេសុ តសរ្ឍ
អព្យាសិត្តចិត្តសរ្ឍ ចាមុដ្ឋំ ជាយតិ បមុទិតសរ្ឍ បីតិ ជា-
យតិ បីតិមនសរ្ឍ កាយោ បស្សម្ភតិ បស្សន្ធកាយោ
សុខំ វេទយតិ(១) សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ សមា-
ហិតេ ចិត្តេ ឆម្នា ចាតុកវន្តិ ឆម្នាំ ចាតុកាវ អបរិ-
មាឧវិហារីត្វេវ សង្ខំ កច្ឆតិ ។ ឯវំ ខោ កិក្ខវេ អបរិ-
មាឧវិហារី ហោតីតិ ។ ចតុត្ថំ ។

---

๑ ម. សុខំ វិហរតិ ។

តែងកើតប្រាកដ ព្រោះធម៌កើតប្រាកដ បុគ្គលនោះក៏ពាប់ថាមានប្រក្រតី
នៅដោយសេចក្តីមិនប្រហែសឆ្ងួស ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាល
បើបុគ្គលសង្រ្គមដ៏វិន្ទ្រិយ ចិត្តក៏មិនជោកជាំ (ដោយកិលេស) ។ បេ ។
បុគ្គលនោះក៏ពាប់ថាមានប្រក្រតីនៅដោយសេចក្តីមិនប្រហែសឆ្ងួស ។បេ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើបុគ្គលសង្រ្គមមនិន្ទ្រិយ ចិត្តក៏មិនជោកជាំ
(ដោយកិលេស) ក្នុងធម្មារម្មណ៍ដែលត្រូវដឹងដោយមនោ កាលបុគ្គល
នោះមានចិត្តមិនជោកជាំ (ដោយកិលេស) ជាមុដ្ឋៈក៏កើតឡើង កាល
បើបុគ្គលនោះមានជាមុដ្ឋៈ បីតិក៏កើតឡើង កាលបើមានចិត្តប្រកបដោយ
បីតិ កាយក៏សូប់រម្ងាប់ បុគ្គលដែលមានកាយសូប់រម្ងាប់ រមែងសោយ
អារម្មណ៍ជាសុខ ចិត្តរបស់បុគ្គលដែលមានសេចក្តីសុខ តែងតំកល់នៅ
នឹង កាលបើចិត្តតំកល់នៅនឹង ធម៌ទាំងឡាយតែងកើតប្រាកដ ព្រោះ
តែធម៌មិកើតប្រាកដ បុគ្គលនោះក៏ពាប់ថាមានប្រក្រតីនៅដោយសេចក្តីមិន
ប្រហែសឆ្ងួស ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលមានប្រក្រតីនៅដោយ
សេចក្តីមិនប្រហែសឆ្ងួស យ៉ាងនេះឯង ។ ចប់សូត្រ ទី ៤ ។

(๑๔๓) សំវរាយ ភោ ភិក្ខវេ ឧបសិក្ខាបទំ អសំវរាយ ។ កថញ្ច ភិក្ខវេ អសំវរោ ហោតិ ។ សន្តិ ភិក្ខវេ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា តញ្ច ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ ។ វេទិតព្ពមេតំ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនា បរិហាយមិ កុសលេហិ ធម្មេហិ បរិហានំ ហោតិ វុត្តំ ភគវាតិ ។ បេ ។ សន្តិ ភិក្ខវេ ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា ។បេ។ សន្តិ ភិក្ខវេ មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា តញ្ច ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ ។ វេទិតព្ពមេតំ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនា បរិហាយមិ កុសលេហិ ធម្មេហិ បរិហានំ ហោតិ វុត្តំ ភគវាតិ ។ ឯវំ ខោ ភិក្ខវេ អសំវរោ ហោតិ ។

(๑๔๓) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសម្តែងនូវការសង្រួម និងការមិនសង្រួម ដល់អ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយស្តាប់ធម៌នោះចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការមិនសង្រួម តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបដែលត្រូវដឹងដោយភ្នែក គួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ គួរពេញចិត្ត គួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួរត្រេកត្រអាល រមែងមាន បើភិក្ខុត្រេកអរ ស្រើបស្រាល ជ្រុលជ្រប់ ចំពោះរូបនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដំណើរនុ៎ះភិក្ខុត្រូវដឹងថា អាត្មាអញសាបសូន្យចាកកុសលធម៌ទាំងឡាយ ព្រោះការសាបសូន្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ទុកហើយ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រសដែលត្រូវដឹងដោយអណ្តាត ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយចិត្ត គួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ គួរពេញចិត្ត គួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួរត្រេកត្រអាល រមែងមាន បើភិក្ខុត្រេកអរ ស្រើបស្រាល ជ្រុលជ្រប់ ចំពោះធម៌នោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដំណើរនុ៎ះភិក្ខុត្រូវដឹងថា អាត្មាអញសាបសូន្យចាកកុសលធម៌ទាំងឡាយ ព្រោះការសាបសូន្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ទុកហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការមិនសង្រួមយ៉ាងនេះឯង ។

(๑๔๘) កថញ្ច កិក្ខវេ សំវរោ ហោតិ ។ សន្តិ កិក្ខវេ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា តញ្ច កិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ ន អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ ។ វេទិតព្ពមេតំ កិក្ខវេ កិក្ខុនា ន បរិហាយាមិ កុសលេហិ ធម្មេហិ អបរិហានំ ហោតិ វុត្តំ កថវាតិ ។បេ។ សន្តិ កិក្ខវេ ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា ។បេ។ សន្តិ កិក្ខវេ មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា តញ្ច កិក្ខុ នាភិនន្ទតិ នាភិវទតិ ន អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ ។ វេទិតព្ពមេតំ កិក្ខវេ កិក្ខុនា ន បរិហាយាមិ កុសលេហិ ធម្មេហិ អបរិហានំ ហោតិ វុត្តំ កថវាតិ ។ ឯវំ ខោ កិក្ខវេ សំវរោ ហោតីតិ ។ បញ្ចមំ ។

ឆឡវគ្គ ទី ៥

(១៤៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បំណែកការសង្រ្គមតើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបដែលត្រូវដឹងដោយភ្នែក គួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ គួរពេញចិត្ត គួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួរត្រេកត្រអាល រមែងមាន បើភិក្ខុមិនត្រេកអរ មិនស្រើបស្រាល មិនជ្រុលជ្រប់ ចំពោះរូបនោះទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដំណើរនុ៎ះ ភិក្ខុត្រូវដឹងថា អាត្មាអញមិនសាបសូន្យចាកកុសលធម៌ទាំងឡាយឡើយ ព្រោះការមិនសាបសូន្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ទុកហើយ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រសដែលត្រូវដឹងដោយអណ្តាត ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ដែលត្រូវដឹងដោយចិត្ត គួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ គួរពេញចិត្ត គួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួរត្រេកត្រអាល រមែងមាន បើភិក្ខុមិនត្រេកអរ មិនស្រើបស្រាល មិនជ្រុលជ្រប់ ចំពោះធម៌នោះទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដំណើរនុ៎ះ ភិក្ខុត្រូវដឹងថា អាត្មាអញមិនសាបសូន្យចាកកុសលធម៌ទាំងឡាយឡើយ ព្រោះការមិនសាបសូន្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ទុកហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការសង្រ្គម យ៉ាងនេះឯង ។ ចប់សូត្រ ទី ៥ ។

(๑๖๙) สมาธึ ภิกฺขเว ภาเวถ ฯ สมาหิโต ภิกฺขเว ภิกฺขุ ยถาภูตํ ปชานาติ ฯ กิญฺจ ยถาภูตํ ปชานาติ ฯ จกฺขุ อนิจฺจนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ รูปา อนิจฺจาติ ยถาภูตํ ปชานาติ จกฺขุวิญฺญาณํ อนิจฺจนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ จกฺขุสมฺผสฺสา อนิจฺโจติ ยถาภูตํ ปชานาติ ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตมฺปิ อนิจฺจนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ ฯเปฯ มโน อนิจฺโจติ ยถาภูตํ ปชานาติ ธมฺมา มโนวิญฺญาณํ มโนสมฺผสฺสา ยมฺปิทํ มโนสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตมฺปิ อนิจฺจนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ ฯ สมาธึ ภิกฺขเว ภาเวถ ฯ สมาหิโต ภิกฺขเว ภิกฺขุ ยถาภูตํ ปชานาตีติ ฯ

ฉฏฺฐี ฯ

(១៨៥) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរចម្រើនទូរ
សមាធិ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ ដែលមានចិត្តតំកល់នៅនឹងនូន
តែងដឹងច្បាស់តាមពិត ។ ដឹងច្បាស់តាមពិតនូវអ្វី ។ ដឹងច្បាស់តាម
ពិតថា ចក្ខុមិនទៀង ដឹងច្បាស់តាមពិតថា រូបមិនទៀង ដឹងច្បាស់
តាមពិតថា ចក្ខុវិញ្ញាណមិនទៀង ដឹងច្បាស់តាមពិតថា ចក្ខុសម្ផ័ស្ស
មិនទៀង វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែល
កើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ ក៏ដឹងច្បាស់តាមពិតថា វេទនា
នោះឯង មិនទៀង ។បេ។ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា មនោមិនទៀង
ធម្មារម្មណ៍ មនោវិញ្ញាណ មនោសម្ផ័ស្ស វេទនាណា ជាសុខក្តី ជា
ទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផ័ស្សជា
បច្ច័យ ក៏ដឹងច្បាស់តាមពិតថា វេទនានោះឯងមិនទៀង ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយចម្រើនសមាធិចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
ព្រោះភិក្ខុដែលមានចិត្តតំកល់នៅនឹងនូន រមែងដឹងច្បាស់តាមពិតដូច្នេះ ។
ចប់សូត្រ ទី ៦ ។

(๑๔๖) បដិសល្លីនា កិក្ខវេ យោគមាបជ្ជថ ។ បដិសល្លីនោ កិក្ខវេ កិក្ខុ យថាភូតំ បជានាតិ ។ កិញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ ។ ចក្ខុំ អនិច្ចន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ រូបា អនិច្ចាតិ យថាភូតំ បជានាតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ អនិច្ចន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ ចក្ខុសម្ផស្សោ អនិច្ចោតិ យថាភូតំ បជានាតិ ។បេ។ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ ។ បដិសល្លីនា កិក្ខវេ យោគមាបជ្ជថ ។ បដិសល្លីនោ កិក្ខវេ កិក្ខុ យថាភូតំ បជានាតីតិ ។ សត្តមំ ។

(๑๔๗) យម្បិ កិក្ខវេ ឧ តុម្ហាកំ តំ បជហថ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ។ កិញ្ច កិក្ខវេ ឧ តុម្ហាកំ ។ ចក្ខុំ កិក្ខវេ ឧ តុម្ហាកំ តំ បជហថ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ។

ឆឡវិគ្គ ទី ៥

(១៤៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយសូបស្ងាត់ ហើយប្រកបព្យាយាមទៅ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមានសេចក្តីសូបស្ងាត់តែងដឹងច្បាស់តាមពិត ។ ដឹងច្បាស់តាមពិតនូវអ្វី ។ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា ចក្ខុមិនទៀង ដឹងច្បាស់តាមពិតថា រូបមិនទៀង ដឹងច្បាស់តាមពិតថា ចក្ខុវិញ្ញាណមិនទៀង ដឹងច្បាស់តាមពិតថា ចក្ខុសម្ផ័ស្សមិនទៀង ។ បេ ។ វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ ក៏ដឹងច្បាស់តាមពិតថា វេទនានោះឯងមិនទៀង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរសូបស្ងាត់ ហើយប្រកបព្យាយាមចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមានសេចក្តីសូបស្ងាត់ តែងដឹងច្បាស់តាមពិតដូច្នេះ ។ ចប់សូត្រ ទី ៧ ។

(១៤៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណាដែលមិនមែនជារបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់នូវរបស់នោះចេញ របស់នោះបើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្វីមិនមែនរបស់ពួកអ្នក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុមិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់ចក្ខុនោះចេញ ចក្ខុនោះបើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។

រូបា ន តុម្ហាកំ តេ កេ បជហថ តេ កេ បហីនា ហិ-

តាយ សុខាយ ភវិស្សន្តិ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ន តុម្ហាកំ តំ

បជហថ តំ កេ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ។

ចក្ខុសម្ផស្សោ ន តុម្ហាកំ តំ បជហថ សោ កេ បហីនោ

ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្ស-

បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខ-

មសុខំ វា តម្បិ ន តុម្ហាកំ តំ បជហថ តំ កេ បហីនំ

ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ។ បេ ។ ជិវ្ហា ន តុម្ហាកំ

តំ បជហថ រសា កេ បហីនា ហិតាយ សុខាយ

ភវិស្សតិ ។ រសា ន តុម្ហាកំ តេ បជហថ តេ កេ

បហីនា ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សន្តិ ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ

រូបមិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកចាំឆ្លាយចូរលះបង់រូបនោះចេញ រូបនោះបើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណមិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកចាំឆ្លាយចូរលះបង់ចក្ខុវិញ្ញាណនោះចេញ ចក្ខុវិញ្ញាណនោះ បើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ ចក្ខុសម្ផស្សមិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកចាំឆ្លាយចូរលះបង់ចក្ខុសម្ផស្សនោះចេញ ចក្ខុសម្ផស្សនោះ បើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ វេទនាណាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ សូម្បីវេទនានោះ ក៏មិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកចាំឆ្លាយ ចូរលះបង់នូវវេទនានោះចេញ វេទនានោះបើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ បេ ។ ជិវ្ហាមិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកចាំឆ្លាយចូរលះបង់នូវជិវ្ហានោះចេញ ជិវ្ហានោះបើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ រសមិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកចាំឆ្លាយ ចូរលះបង់រសនោះចេញ រសនោះបើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ

ឧ តុម្ហាករំ តំ បដិហរតំ តេ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ
ភវិស្សតិ ។ ដិដ្ឋសច្ចសេដ្ឋ ឧ តុម្ហាករំ តំ បដិហរ
សោ តេ បហីនោ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ។
យម្បិ ដិដ្ឋសច្ចសដ្ឋបដ្ឋយោ ឧបដ្ឋដ្ឋតិ វេទយិតំ សុខំ
វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ឧ តុម្ហាកំ តំ
បដិហរតំ តេ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ
។បេ។ មនោ ឧ តុម្ហាកំ តំ បដិហរ សោ តេ បហីនោ
ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ។ ឆដ្ឋា ឧ តុម្ហាកំ តេ
បដិហរ តេ តេ បហីណា ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សន្តិ ។
មនោវិញ្ញាណំ ឧ តុម្ហាកំ តំ បដិហរ តំ តេ បហីនំ

ធម្មវិត្តិ ទី ៥

មិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកចាំឆ្លៀយចូរលះបង់ដំហូរវិញ្ញាណនោះចេញ ដំហូរវិញ្ញាណនោះ បើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ ដំហូរសម្ផស្សមិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកចាំឆ្លៀយចូរលះបង់ដំហូរសម្ផស្សនោះចេញ ដំហូរសម្ផស្សនោះ បើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ដែលតើតឡើង ព្រោះដំហូរសម្ផស្សជាបច្ច័យ សូម្បីវេទនានោះ ក៏មិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកចាំឆ្លៀយចូរលះបង់វេទនានោះចេញ វេទនានោះបើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។បេ។ មនោមិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកចាំឆ្លៀយចូរលះបង់មនោនោះចេញ មនោនោះ បើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ ធម្មារម្មណ៍មិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកចាំឆ្លៀយចូរលះបង់ធម្មារម្មណ៍នោះចេញ ធម្មារម្មណ៍នោះបើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ មនោវិញ្ញាណមិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកចាំឆ្លៀយ ចូរលះបង់នូវមនោវិញ្ញាណនោះចេញ មនោវិញ្ញាណនោះបើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ

ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ។ មនោសម្ផស្សោ ឧ
ត្តម្ភកំ តំ បដិច្ច សោ ភវ បហីនោ ហិតាយ
សុខាយ ភវិស្សតិ ។ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សប្បច្ចយា
ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា
តម្បិ ឧត្តម្ភកំ តំ បដិច្ច តំ ភវ បហីនំ ហិតាយ
សុខាយ ភវិស្សតិ ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខវេ យំ ឥមស្មឹ
ជេតវនេ តិណកដ្ឋសាខាបលាសំ តំ ដយោ ហ-
រេយ្យ វា ឌហេយ្យ វា យថាបច្ចយំ វា ករេយ្យ អបិ
ន្តុ ត្តម្ភកំ ឃវមស្ស អម្ហេ ដយោ ហរតិ វា ឌហតិ វា
យថាបច្ចយំ វា ករោតីតិ។ នោ ហេតំ ភន្តេ ។ តំ កិស្ស
ហេតុ ។ ន ហិ នោ ឃតំ ភន្តេ អត្តា វា អត្តនីយំ វាតិ។
ឃវមេវ ខោ ភិក្ខវេ ចក្ខុំ ឧ ត្តម្ភកំ តំ បដិច
តំ ភវ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ។ រូបា
ឧ ត្តម្ភកំ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ចក្ខុសម្ផស្សោ ។បេ។

គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ មនោសម្ផស្សមិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកចាំឆ្លាយ ចូរលះបង់នូវមនោសម្ផស្សនោះចេញ មនោសម្ផស្សនោះបើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ សូម្បីវេទនានោះ ក៏មិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកចាំឆ្លាយ ចូរលះបង់វេទនានោះចេញ វេទនានោះបើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំឆ្លាយ ដូចស្មៅ កំណាត់ឈើ មែកឈើ ស្លឹកឈើណា ដែលមានក្នុងវត្តជេតពននេះ គេក៏ដកនូវស្មៅជាដើមនោះ ឬដុត ឬក៏ធ្វើឲ្យសមគួរតាមហេតុ អ្នកចាំឆ្លាយនឹងមានយោបល់យ៉ាងនេះថា គេតែងនាំយកយើង ឬដុត ឬក៏ធ្វើតាមសមគួរដល់ហេតុ ដូច្នេះដែរឬ ។ មិនមែនដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះស្មៅជាដើមនុ៎ះ មិនមែនជាខ្លួន ឬជារបស់អាស្រ័យនៅខ្លួនរបស់យើងខ្ញុំទេ យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំឆ្លាយ ចក្ខុមិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកចាំឆ្លាយចូរលះបង់ចក្ខុនោះចេញ ចក្ខុនោះបើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ រូបមិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ ចក្ខុសម្ផស្ស ។ បេ ។

យមវ្ជំ មនោសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្ប ឧ តុម្ហាកំ តំ បជហថ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតី-តំ ។ អដ្ឋមំ ។

(๑๘๘) យម្ប កិក្ខវេ ឧ តុម្ហាកំ តំ បជហថ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតំ ។ កិញ្ច កិក្ខវេ ឧ តុម្ហាកំ ។ ចក្ខុំ កិក្ខវេ ឧ តុម្ហាកំ តំ បជហថ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតំ ។ រូបា ឧ តុម្ហាកំ តេ បជហថ តេ វោ បហីនា ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សន្តិ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ឧ តុម្ហាកំ តំ បជហថ តំ វោ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតំ ។ ចក្ខុ-សម្ផស្សោ ឧ តុម្ហាកំ តំ បជហថ សោ វោ បហីនោ

ឆឡវគ្គ ទី ៥

វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ សូម្បីវេទនានោះ មិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកចាំឆ្លាយចូរលះបង់វេទនានោះចេញ វេទនានោះ បើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ ចប់សូត្រ ទី ៨ ។

(១៤៨) ម្នាលភិក្ខុចាំឆ្លាយ របស់ណា ដែលមិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកចាំឆ្លាយចូរលះបង់របស់នោះចេញ របស់នោះបើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំឆ្លាយ របស់អ្វីដែលមិនមែនរបស់ពួកអ្នក ។ ម្នាលភិក្ខុចាំឆ្លាយ ចក្ខុមិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកចាំឆ្លាយចូរលះបង់ចក្ខុនោះចេញ ចក្ខុនោះបើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ រូបមិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកចាំឆ្លាយចូរលះបង់រូបនោះចេញ រូបនោះបើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណមិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកចាំឆ្លាយ ចូរលះបង់ចក្ខុវិញ្ញាណនោះចេញ ចក្ខុវិញ្ញាណនោះបើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ ចក្ខុសម្ផស្សមិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកចាំឆ្លាយចូរលះបង់ចក្ខុសម្ផស្សនោះចេញ ចក្ខុសម្ផស្សនោះបើពួកអ្នកលះបង់

ทิฏฺฐายปิ สุขายปิ อทุกฺขมสุขายปิ ฯเปฯ ยมฺปิทํ มโน-สมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขมฺปิ ทุกฺขมฺปิ อทุกฺขมสุขมฺปิ ตมฺปิ น ตุมฺหากํ ตํ ปหีนนฺติ ตเมว ปหีนนฺติ ทิฏฺฐายปิ สุขายปิ อทุกฺขมสุขายปิ ฯ ยมฺปิ ตทงฺควเสน ตุมฺหากํ ตํ ปหีนนฺติ ตเมว ปหีนนฺติ ทิฏฺฐายปิ สุขายปิ อทุกฺขมสุขายปิ ฯ เอวมฺปิ ฯ

(๑๔๙) อุทกโกปิ สุทํ ภิกฺขเว ภคฺคมานสฺมึ ปาวายมานสฺมึ ปาสาทิกสฺมึ ปสนฺนสฺมึ อาวิลสฺมึ อนาวิลสฺมึ ปฏิปาทิ(๑) อนาวิลสฺมึ อนาวิลสฺมึ ปฏิปาทิ(๒) กณฺหมฺปิ ลิ ปลิคฺคณฺหาติ ฯ ตเถว ปเนตํ ภิกฺขเว อุทกโกปิ ภคฺคมานสฺมึ อาวิลสฺมึ ยถา สมาโน เอวมฺปิ สฺมึ ปาสาทิเก ปสนฺนสฺมึ อนาวิลสฺมึ ยถา สมาโน ปฏิปาทิสฺมึ

๑ ฉ. ม. สฏฺฐิ ฯ ๒ ฉ. ปลิวิตกฺกิ ฯ

ជានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ បេ ។ វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើងព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ សូម្បីវេទនានោះ ក៏មិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកចាំងឡាយចូរលះបង់វេទនានោះចេញ វេទនានោះបើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ ម្នាលកិកូចាំងឡាយ របស់ណាមិនមែនរបស់ពួកអ្នកទេ អ្នកចាំងឡាយ ចូរលះបង់របស់នោះចេញ របស់នោះបើពួកអ្នកលះបង់បានហើយ គង់មានប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ ចប់សូត្រ ទី ៩ ។

(១៨៩) ម្នាលកិកូចាំងឡាយ បានឮថា ទេវកាមបុត្ត និយាយយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំជាអ្នកសម្រេចវេទពិត ខ្ញុំជាអ្នកគ្របសង្កត់នូវវដ្ដៈពិត ខ្ញុំបានដឹកឫសគល់នៃទុក្ខ ដែលមិនទាន់ដឹកហើយពិត ។ ម្នាលកិកូចាំងឡាយ ឯទេវកាមបុត្ត មិនមែនសម្រេចវេទទេ តែប្រកាសសេចក្តីនោះថា ខ្ញុំជាអ្នកសម្រេចវេទ មិនគ្របសង្កត់នូវវដ្ដៈទេ តែប្រកាសថា ខ្ញុំជា

ភាសតិ អបលិខិតំ យេវ កណ្ហមូលំ បលិខិតំ មេ
កណ្ហមូលន្តិ ភាសតិ ។ អថខោ តំ កិត្តកេវ កិត្តក
សម្មា វធមានោ វេទេយ្យ ឥតិ ជានតុ វេទក្ខ ឥតិ ជានតុ
បញ្ញិ ឥតិ ជានតុ អបលិខិតំ កណ្ហមូលំ បលិខិណីតិ។
កថញ្ច កិត្តកេវ កិត្តក វេទក្ខ ហោតិ ។ យតោ ខោ
កិត្តកេវ កិត្តក ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គ-
មញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ
បជានាតិ ។ ឯវំខោ កិត្តកេវ កិត្តក វេទក្ខ ហោតិ ។ កថ-
ញ្ច កិត្តកេវ កិត្តក បញ្ញិ ហោតិ ។ យតោ ខោ កិត្តកេវ
កិត្តក ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច
អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ វិទិត្វា
អនុបាទា វិមុត្តោ ហោតិ ។ ឯវំខោ កិត្តកេវ កិត្តក
បញ្ញិ ហោតិ ។ កថញ្ច កិត្តកេវ កិត្តកោ ច អបលិខិតំ
កណ្ហមូលំ បលិខិតំ ហោតិ ។ កណ្ហោតិ ខោ កិត្តកេវ
ឥមេសញ្ហំ ចាតុម្មហាភូតិកានំ កាយានំ អនិរោធំ

ឆឡវគ្គ ទី ៥

អ្នកគ្រប់សង្កត់នូវវដ្ត: មិនមានដឹកឫសគល់នៃទុក្ខបានទេ តែប្រកាសថា ឫសគល់នៃទុក្ខខ្ញុំដឹកហែលើងបានហើយ ។ ម្នាលកិកុំទាំងឡាយ កាលកិកុំ នឹងនិយាយឲ្យសមហេតុ ត្រូវនិយាយថា ខ្ញុំជាអ្នកសម្រេចវេទពិត ខ្ញុំជាអ្នកគ្រប់សង្កត់នូវវដ្ត:ពិត ខ្ញុំជាអ្នកដឹកហែលើងនូវឫសគល់នៃទុក្ខ ដែលមិនមានបានដឹកពិត ។ ម្នាលកិកុំទាំងឡាយ កិកុំសម្រេចវេទ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលកិកុំទាំងឡាយ កាលបើកិកុំដឹងច្បាស់តាមពិតនូវការកើតឡើង ការរលត់ អានិសង្ស ទោស និងការរលាស់ចេញនូវហេតុកើតឡើងនៃផស្ស:ទាំង ៦ ។ ម្នាលកិកុំទាំងឡាយ កិកុំជាអ្នកដល់នូវវេយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលកិកុំទាំងឡាយ កិកុំជាអ្នកគ្រប់សង្កត់នូវវដ្ត:តើដូចម្តេច ។ ម្នាលកិកុំទាំងឡាយ កាលបើកិកុំដឹងច្បាស់តាមពិតនូវការកើតឡើង ការរលត់ អានិសង្ស ទោស និងការរលាស់ចេញនូវហេតុកើតឡើងនៃផស្ស:ទាំង ៦ ហើយ ជាអ្នករួចស្រឡះ (ចាកទុក្ខ) ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំ ។ ម្នាលកិកុំទាំងឡាយ កិកុអ្នកគ្រប់សង្កត់នូវវដ្ត:យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលកិកុំទាំងឡាយ ឫសគល់នៃទុក្ខដែលមិនមានដឹកហែលើងកិកុំបានដឹកហែលើងហើយ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលកិកុំទាំងឡាយ ពាក្យថាទុក្ខ ។ ដូចេ្នះនេះ ជាឈ្មោះរបស់កាយដែលប្រកបដោយមហាភូតរូប

ហាតារេត្តិកាសម្ភវស្ស ឯទនកវ្ហោសូបចយស្ស អ-
ង្គុដ្ឋាទនបរិមុទ្ធនភេទនវិទ្ធំសនធម្មស្ស ។ តណ្ហាមូលកំ
ខោ កិត្តវេ តណ្ហាយេតំ អធិវចនំ ។ យតោ ខោ
កិត្តវេ កិត្តោ តណ្ហា បហីនា ហោតិ ឧច្ឆិន្នមូលា
តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្គតា អាយតឹ អនុប្បាទធម្មា ។
ឃរំ ខោ កិត្តវេ កិត្តោ អបលិឃំ តណ្ហាមូលំ
បលិឃំ ហោតិ ។ ឧទកោ សុទំ កិត្តវេ ភគមបុត្តោ
ឃរំ ភវំ ភាសតិ ៥ជំ ជាតុ វេទគូ ៥ជំ ជាតុ បព្ភវិ
៥ជំ ជាតុ អបលិឃំ តណ្ហាមូលំ បលិឃណ្ហីតិ ។ តំ ខោ
បនេតំ កិត្តវេ ឧទកោ ភគមបុត្តោ អវេទគូ យោ
សមាធោ វេទគូស្មីតិ ភាសតិ អបព្ភវិ យោ សមា-
ធោ បព្ភវិស្មីតិ ភាសតិ អបលិឃតញ្ញេវ តណ្ហាមូលំ
បលិឃតម្មេ តណ្ហាមូលន្តិ ភាសតិ ។ ៥ជំ ខោ កិត្តវេ

ទាំង ៤ កើតអំពីទឹកសុក្រៈជារបស់មាតានិងបិតា ដែលកសន្សំឡើងដោយ
បាយនិងនំ មានសេចក្តីមិនខៀង ត្រូវប្រស់ព្រំគក់ប្រចាប់ បែកធ្លាយ
ខ្ទាត់ខ្ទាយជាធម្មតា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថា ឫសគល់នៃទុក្ខ
នេះ ជាឈ្មោះរបស់តណ្ហា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុលះបង់
តណ្ហា ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើតដូចជាគ្មោតកំបុតក ធ្វើ
មិនឲ្យមានកំណើត មិនឲ្យកើតតទៅទៀតជាធម្មតា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
ឡាយ ឫសគល់នៃទុក្ខដែលមិនទាន់ដីតរំលើង ឈ្មោះថាភិក្ខុបានគាស់
រំលើងហើយយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវកាមបុត្តប្រកាស
ភាយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំជាអ្នកសម្រេចនូវវេទពិត ខ្ញុំជាអ្នកគ្រប់សង្កត់នូវវដ្តៈពិត
ខ្ញុំជាអ្នកដីកឫសគល់នៃទុក្ខ ដែលគេមិនទាន់ដីកពិត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
ឡាយ ទេវកាមបុត្ត ជាអ្នកមិនទាន់សម្រេចនូវវេទទេ តែប្រកាសសេចក្តី
នោះថាខ្ញុំជាអ្នកសម្រេចនូវវេទ មិនមែនជាអ្នកគ្រប់សង្កត់នូវវដ្តៈទេ តែប្រ-
កាសថា ខ្ញុំជាអ្នកគ្រប់សង្កត់នូវវដ្តៈ មិនទាន់ដីករំលើងឫសគល់នៃទុក្ខទេ
តែប្រកាសថា ខ្ញុំបានដីកឫសគល់នៃទុក្ខហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

ឆឡវិគ្គោ បញ្ចមោ

កំក្ខុ សម្ម វេទមាគោ វេទេយ្យ ឥទំ ជាតុ វេទក្ខ ឥទំ ជាតុ បច្ចដិ ឥទំ ជាតុ អបលិទ្ធំ កស្មាមូលំ បលិទ្ធ-ណីតិ ។ ឧសមិ ។

ឆឡវិគ្គោ បញ្ចមោ ។

គាថ្យុទ្ធានំ

ទ្វេ សន្តិយ្ហា បវិហាន
បមាទវិហារី ច សំវរេ
សមាធិ បដិសល្លីនំ
ទ្វេ ន តុម្ហាកេន ឧទគោតំ ។

សត្តាយតនវគ្គោ បណ្ណាសកំ ទុតិយំ ។

គាថ្យុទ្ធានំ

អវិជ្ជា មិគជាលំ(១) ខោ
តិលាទំ ឆន្ទំ ចតុក្កកំ
ឆឡវិក្កេន បញ្ចាសំ
ទុតិយោ បញ្ចាសគោ អយន្តិ ។

---

๑ ម. មិគជាលញ្ច ។

ឆឡវគ្គ ទី ៥

កាលបើតិក្ខុ នឹងនិយាយឲ្យសមតាមហេតុ ត្រូវនិយាយថា ខ្ញុំជាអ្នក សម្រេចទ្វារទៃពិត ខ្ញុំជាអ្នកគ្របសង្កត់ទ្វារដ្ឋៈពិត ខ្ញុំជាអ្នកដឹករំលើងនូវ ឫសគល់នៃទុក្ខដែលមិនទាន់ដឹករំលើងពិត ។ ចប់សូត្រ ទី ១០ ។

ចប់ ឆឡវគ្គ ទី ៥ ។

ឧទ្ទាននៃឆឡវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីការរួបរួម ២ សូត្រ ការសោបសូន្យ ១ កិក្ខុអក នៅដោយសេចក្តីប្រហែស ១ ការសង្រួម ១ សមាធិ ១ ការស្ងប់ស្ងាត់ ១ របស់មិនមែនរបស់អ្នកចាំឆន្ទៈ ២ សូត្រ ទុតកាមបុគ្គ ១ ។

ចប់ ទុតិយបណ្ណាសកៈ ក្នុងសឡាយតនវគ្គ ។

ឧទ្ទាននៃទុតិយបណ្ណាសកៈនោះ គឺ

អវិជ្ជាវគ្គ ១ មិគជាលវគ្គ ១ គិលានវគ្គ ១ ឆន្ទវគ្គជាគម្រប់ប្លន ១ ឆឡវគ្គ ១ ហាសិបសូត្រនេះ ជាទុតិយបណ្ណាសកៈ ។

តតិយបណ្ណាសកំ

យោគក្ខេមវគ្គោ

(១៥០) យោគក្ខេមវិបរិយាយំ ភេ តិក្ខវេ ធម្មវិ-
បរិយាយំ ទេសិស្សាមិ តំ សុណាថ ។ កតមោ ច
តិក្ខវេ យោគក្ខេមវិបរិយាយោ ធម្មវិបរិយាយោ ។ សទ្ធំ
តិក្ខវេ បតិ្ដវិញ្ញេយ្យា វុចា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា
បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា តេ តថាក-
តសទ្ធ បហីនា ឧច្ឆិន្នមូលា តាលាវត្ថុកតា អនភាវង្គ-
តា អាយតឹ អនុប្បាទធម្មា តេសញ្ច បហានាយ
អក្ខាសិ យោគំ តស្មា តថាគតោ យោគក្ខេមីតិ
វុច្ចតិ ។ បេ ។ សទ្ធំ តិក្ខវេ ជិញ្ញវិញ្ញេយ្យា រសា
។បេ។ សទ្ធំ តិក្ខវេ មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា

យោគក្ខេមិវគ្គ

(១៩០) ម្នាលកិកុតាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែងនូវធម្មបរិ-
យាយ(១) ជាហេតុរបស់បុគ្គលអ្នកមានសេចក្តីក្សេមចាកយោគៈ ដល់អ្នក
តាំងឡាយ អ្នកតាំងឡាយចូរប្រុងស្តាប់នូវពាក្យនោះចុះ ។ ម្នាលកិកុ
តាំងឡាយ ចុះធម្មបរិយាយជាហេតុរបស់បុគ្គលអ្នកមានសេចក្តីក្សេមចាក
យោគៈតើដូចម្តេច ។ ម្នាលកិកុតាំងឡាយ រូបដែលបុគ្គលគប្បីដឹងបាន
ដោយភ្នែក ជារូបគួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់
ប្រកបដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ រូបតាំងនោះ តថាគត
បានលះបង់ បានគាស់រំលើងឫសគល់ បានធ្វើឲ្យទៅសល់តែទីទៅដូច
ជាទីទៅនៃដើមត្នោត បានធ្វើឲ្យលែងមានបែបភាព មានសភាពមិនកើត
ឡើងតទៅ មួយទៀត តថាគតក៏បានប្រាប់នូវសេចក្តីព្យាយាម ដើម្បី
លះបង់នូវរូបតាំងនោះចេញ ព្រោះហេតុនោះ បានជាគេហៅតថាគត
ថាជាបុគ្គលមានសេចក្តីក្សេមចាកយោគៈ ។ បេ ។ ម្នាលកិកុតាំងឡាយ
រសដែលបុគ្គលគប្បីដឹងបានដោយអណ្តាត ។ បេ ។ ម្នាលកិកុតាំងឡាយ
ធម្មារម្មណ៍ដែលបុគ្គលគប្បីដឹងបានដោយចិត្ត ជាធម្មារម្មណ៍គួរប្រាថ្នា

---

១ ធម៌ជាហេតុ ។

กตฺตา มญฺญติ ตณฺหาทโย เม อุปฺปชฺชนฺติ วา นิรุชฺฌนฺติ วา เต ตถาคตสฺส ปหีนา อุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวงฺกตา อายตึ อนุปฺปาทธมฺมา เตสญฺจ ปหานาย อคฺคมคฺเคน โยคกิจฺจสฺส ตถาคเตน โยคกิจฺจมตฺตสฺส วุฏฺฐตฺตา ๆ อยมฺปิ เหตฺถ โยคกิจฺจเมว ปหานโยคกิจฺจมฺปิ ภาวนาโยคกิจฺจมฺปิ ๆ ปฐมมฺปิ ๆ

(๑๙๑) กิญฺจาปิ ปน เหตฺถ โยคกิจฺจเมว สตฺถา กถิ(๑) อุปฺปชฺชตฺตา อฏฺฐตฺวา สุขปุคฺคลนฺติ ๆ กถาวตฺถุสฺมิญฺหิ กถา เอสา ๆ ยสฺมา ปน โยคกิจฺจเมว สตฺถา กถิ อุปฺปชฺชตฺตา อฏฺฐตฺวา สุขปุคฺคลนฺติ ๆเปฯ ปหานโยคกิจฺจมฺปิ สตฺถา กถิ อุปฺปชฺชตฺตา อฏฺฐตฺวา สุขปุคฺคลนฺติ ๆเปฯ ภาวนาโยคกิจฺจมฺปิ สตฺถา กถิ อุปฺปชฺชตฺตา อฏฺฐตฺวา สุขปุคฺคลนฺติ ๆ ตสฺมา ยถา ปญฺจ กิจฺจานิ เอกชฺฌํ กตานิ เอวเมว ปญฺจ ภาวนาโยคกิจฺจานิ เอกชฺฌํ กตานิ ๆ

---

๑ ม. กถิตฺถ ทิสฺสติ ๆ

គួរត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ ធម្មារម្មណ៍ទាំងនោះ តថាគតបានលះបង់ បានគាស់រំលើងឫសគល់ បានធ្វើឲ្យនៅសល់តែទីនៅ ដូចជាទីនៅនៃដើមត្នោត បានធ្វើឲ្យលែងមានបែបភាព មានសភាពមិនកើតឡើងតទៅ មួយទៀត តថាគត បានប្រាប់នូវសេចក្តីព្យាយាម ដើម្បីលះបង់នូវធម្មារម្មណ៍ទាំងនោះចេញ ព្រោះហេតុនោះ បានជាគេហៅតថាគត ថាជាបុគ្គលមានសេចក្តីក្សេមចាកយោគៈ ។ ម្នាលកិកូទាំងឡាយ នេះឯង ឈ្មោះថាធម្មបរិយាយ ជាហេតុនៃបុគ្គលមានសេចក្តីក្សេមចាកយោគៈ ។ ចប់សូត្រ ទី ๑ ។

[๑๙๑] ម្នាលកិកូទាំងឡាយ កាលបើហេតុអ្វីមាន អាស្រ័យហេតុអ្វី ទើបសេចក្តីសុខទុក្ខខាងក្នុងកើតឡើងបាន ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ធម៌របស់យើងខ្ញុំទាំងឡាយ មានព្រះមានព្រះភាគជាមូល ។ ម្នាលកិកូទាំងឡាយ កាលបើចក្ខុមាន អាស្រ័យចក្ខុ ទើបសេចក្តីសុខទុក្ខខាងក្នុងកើតឡើងបាន ។ បេ ។ កាលបើអណ្តាតមាន អាស្រ័យអណ្តាត ទើបសេចក្តីសុខទុក្ខខាងក្នុងកើតឡើងបាន ។ បេ ។ កាលបើចិត្តមាន អាស្រ័យចិត្ត ទើបសេចក្តីសុខទុក្ខខាងក្នុងកើតឡើងបាន ។ ម្នាលកិកូទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ សំគាល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច ចក្ខុទៀង ឬមិនទៀង ។

អនិច្ចំ ភន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។
ទុក្ខំ ភន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ អបិ នុ
តំ អនុទាទាយ ឧបវ្ជ្ជេយ្យ អត្តានំ សុខទុក្ខន្តិ ។ នោ
ហេតំ ភន្តេ ។បេ។ ឯវ្ហិ និច្ចា វា អនិច្ចា វាតិ ។
អនិច្ចា ភន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។
ទុក្ខំ ភន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ អបិ
នុ តំ អនុទាទាយ ឧបវ្ជ្ជេយ្យ អត្តានំ សុខទុក្ខន្តិ ។
នោ ហេតំ ភន្តេ ។បេ។ មនោ និច្ចោ វា អនិច្ចោ វាតិ ។
អនិច្ចោ ភន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។
ទុក្ខំ ភន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ អបិ
នុ តំ អនុទាទាយ ឧបវ្ជ្ជេយ្យ អត្តានំ សុខទុក្ខន្តិ ។
នោ ហេតំ ភន្តេ ។ ឯវំ បស្សំ ភិក្ខវេ សុតវា
អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មឹបិ និព្ពិន្ទតិ ។បេ។ ជិវ្ហាយបិ
និព្ពិន្ទតិ មនស្មឹបិ និព្ពិន្ទតិ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ វិរាគា

មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណា មិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ ឬ
ជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ របស់ណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេច-
ក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា បើមិនអាស្រ័យនូវរបស់នោះ តើនឹងមានសេចក្តី
សុខទុក្ខខាងក្នុងកើតឡើងបាន ដែរឬ ។ មិនមែនដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ
។ បេ ។ អណាគតទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់
ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ របស់
ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា បើមិនអាស្រ័យ
នូវរបស់នោះ តើនឹងមានសេចក្តីសុខទុក្ខខាងក្នុងកើតឡើងបានដែរឬ ។
មិនមែនដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ បេ ។ ចិត្តទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ
ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ
ព្រះអង្គ ។ របស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា បើ
មិនអាស្រ័យនូវរបស់នោះ តើនឹងមានសេចក្តីសុខទុក្ខខាងក្នុង កើតឡើង
បានដែរឬ ។ មិនមែនដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាល
បើអរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង ឃើញយ៉ាងនេះ រមែងនឿយណាយនឹងចក្ខុ
ផង ។ បេ ។ នឿយណាយនឹងអណាគតផង នឿយណាយនឹងចិត្តផង
កាលបើនឿយណាយ រមែងប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះប្រាសចាកតម្រេក

វិមុច្ចតិ ។ វិមុត្តស្មឹ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ ។ ខីណា
ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថ-
ត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។ ទុតិយំ ។

(๑๕๒) ទុក្ខស្ស កិក្ខរេ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច
ទេសិស្សាមិតំ សុណាថ ។ កតមោ ច កិក្ខរេ ទុក្ខស្ស
សមុទយោ ។ ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ
ចក្ខុវិញ្ញាណំ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ ផស្សបច្ចយា វេទ-
នា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា អយំ ទុក្ខស្ស សមុទយោ
។បេ។ ជិវ្ហញ្ច បដិច្ច រសេ ច ឧប្បជ្ជតិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ
តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ ផស្សបច្ចយា វេទនា វេទនា-
បច្ចយា តណ្ហា អយំ ទុក្ខស្ស សមុទយោ ។បេ។

ចិត្តក៏រួចស្រឡះ (ចាកអាសវៈ) ។ កាលបើចិត្តរួចស្រឡះហើយ សេចក្តីដំឯងថាចិត្តរួចស្រឡះហើយ ក៏កើតមាន ។ អរិយសាវ័កនោះ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយធម៌អាត្មាអញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ២ ។

(๑๙๒) ម្នាលកិកុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែងនូវសេចក្តីកើតឡើងនិងសេចក្តីអស់ទៅនៃទុក្ខ ចូរអ្នកទាំងឡាយប្រុងស្តាប់នូវពាក្យនោះចុះ ។ ម្នាលកិកុទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីកើតឡើងនៃទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យចក្ខុនិងរូប ការប្រជុំនៃធម៌ទាំង ៣ ឈ្មោះថាផស្សៈ វេទនាកើតឡើង ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាកើតឡើង ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ នេះជាសេចក្តីកើតឡើងនៃទុក្ខ ។ បេ ។ ដ៏ឯវិញ្ញាណកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យអណ្តាតនិងរស ការប្រជុំនៃធម៌ទាំង ៣ ឈ្មោះថាផស្សៈ វេទនាកើតឡើងព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាកើតឡើងព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ នេះ ជាសេចក្តីកើតឡើងនៃទុក្ខ ។ បេ ។

ยตญฺหิ ปฏิจฺจ ผสฺโส จ อุปฺปชฺชติ เวทนาวิญฺญาณํ ตีณิปิ สงฺคติ ผสฺโส ผสฺสปจฺจยา เวทนา เวทนาปจฺจยา ตณฺหา ฯ อยํ เขา ภิกฺขเว ทุกฺขสฺส สมุทโย ฯ

(๑๙๓) กตโม จ ภิกฺขเว ทุกฺขสฺส อตฺถงฺคโม ฯ จกฺขุญฺหิ ปฏิจฺจ รูเป จ อุปฺปชฺชติ จกฺขุวิญฺญาณํ ตีณิปิ สงฺคติ ผสฺโส ผสฺสปจฺจยา เวทนา เวทนาปจฺจยา ตณฺหา ตสฺสาเยว ตณฺหาย อเสสวิราคนิโรธา อนุปาทานนิโรโธ อุปาทานนิโรธา ภวนิโรโธ ภวนิโรธา ชาตินิโรโธ ชาตินิโรธา ชรามรณํ โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา นิรุชฺฌนฺติ ฯ เอวเมตสฺส เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส นิโรโธ โหติ ฯ อยํ ทุกฺขสฺส อตฺถงฺคโม ฯเปฯ ชิวฺหญฺหิ ปฏิจฺจ รเส จ อุปฺปชฺชติ ชิวฺหาวิญฺญาณํ ตีณิปิ สงฺคติ ผสฺโส ผสฺสปจฺจยา เวทนา เวทนาปจฺจยา ตณฺหา

មនោវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យចិត្តនិងធម៌ ការប្រជុំនៃធម៌ទាំង ๓ ឈ្មោះថាផស្សៈ វេទនាកើតឡើងព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាកើតឡើងព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ฯ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯងជាសេចក្តីកើតឡើងនៃទុក្ខ ฯ

(๑๙๓) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីអស់ទៅនៃទុក្ខ តើដូចម្តេច ฯ ចក្ខុវិញ្ញាណកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យចក្ខុនិងរូប ការប្រជុំនៃធម៌ទាំង ๓ ឈ្មោះថាផស្សៈ វេទនាកើតឡើង ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាកើតឡើងព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ សេចក្តីរលត់នៃឧបាទាន ព្រោះវិនាសនិងរលត់មិនសល់នៃតណ្ហានោះឯង សេចក្តីរលត់នៃភពព្រោះរលត់នៃឧបាទាន សេចក្តីរលត់នៃជាតិព្រោះរលត់នៃភព ជរាមរណៈរលត់ទៅព្រោះរលត់នៃជាតិ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ កាយិកទុក្ខ ចេតសិកទុក្ខ ក៏រលត់ទៅដែរ ฯ សេចក្តីរលត់នៃទុក្ខទាំងអស់នេះយ៉ាងនេះ ฯ នេះជាសេចក្តីអស់ទៅនៃទុក្ខ ฯ បេ ฯ ជិវ្ហាវិញ្ញាណកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យអណ្តាតនិងរស ការប្រជុំនៃធម៌ទាំង ๓ ឈ្មោះថាផស្សៈ វេទនាកើតឡើងព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាកើតឡើង ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ

តស្សាយេវ តណ្ហាយ អសេសវិរាគនិរោធា ឧបាទា-
ននិរោធោ ឧបាទានනිරෝධා ෆලෙ ෆ අයං දුක්ඛස්ස
අන්තකිරියා ෆලෙ ෆ មនញ្ច បដិច្ច ධම්මෙ ච ឧប្បជ្ជតិ
មនោවិញ្ញាណំ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា
វេទនា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តស្សាយេវ តណ្ហាយ
អសេសវិរាគនិរោធោ ឧបាទាននិរោធោ ឧបាទាននិរោ-
ធា ភវនិរោធោ ភវនිරෝධා ජාතිනිරោធោ ජාතිනිរោ-
ධා ජරාමරණំ សោកបរិទෙවදුක්ඛදෝමනස්සුපායාසා
නිරුජ්ඣන්ති ෆ ඒවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස
නිරොධෝ හොති ෆ අයං ඛො භික්ඛවෙ දුක්ඛස්ස අන්ත-
කිරියා හොති ෆ ඉතියිං ෆ

(๑๙๒) លោកស្ស ភិក្ខវෙ សមុទយញ្ច អත්ථඞ්គමញ්ච
දෙසිස්සාමි តං សුණාථ ෆ ភාසතො ච ភិក្ខවෙ លោ-
කස្ស សමුទයො ෆ ចක្ខුញ្ច បដිච්ච រූපෙ ච ឧប្បជ្ជតិ
ចක្ខුවිញ្ញាណំ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា
វេទនា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទាន

សេចក្តីរលត់នៃទុបាទាន ព្រោះវិនាសនិងរលត់មិនសល់នៃតណ្ហានោះឯង ព្រោះរលត់នៃទុបាទាន ។ បេ ។ នេះជាសេចក្តីអស់ទៅនៃទុក្ខ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យចិត្តនិងធម៌ ការប្រជុំនៃធម៌ទាំង ៣ ឈ្មោះថាផស្សៈ វេទនាកើតឡើង ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាកើតឡើងព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ សេចក្តីរលត់នៃទុបាទានព្រោះវិនាសនិងរលត់មិនសល់នៃតណ្ហានោះឯង សេចក្តីរលត់នៃភព ព្រោះរលត់នៃទុបាទាន សេចក្តីរលត់នៃជាតិព្រោះរលត់នៃភព ជរាមរណៈរលត់ទៅ ព្រោះរលត់នៃជាតិ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ កួចចិត្ត ចង្អៀតចិត្ត ក៏រលត់ទៅដែរ ។ សេចក្តីរលត់នៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះយ៉ាងនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯង ជាសេចក្តីអស់ទៅនៃទុក្ខ ។ ចប់សូត្រ ទី ៣ ។

[១៥៤] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែងនូវសេចក្តីកើតឡើងនិងសេចក្តីអស់ទៅនៃលោក(១) ចូរអ្នកទាំងឡាយប្រុងស្តាប់នូវពាក្យនោះចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីកើតឡើងនៃលោក តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុវិញ្ញាណកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យចក្ខុនិងរូប ការប្រជុំនៃធម៌ទាំង ៣ ឈ្មោះថាផស្សៈ វេទនាកើតមានព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាកើតមានព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ទុបាទានកើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ

---

១ សំដៅយកសង្ខារលោក ។

ขุทฺทานนฺติ ฯลฯ ภเวน ภวตฺถาย ภาเวติ ภาเวติ-
ยา ภวิตพฺพนฺติ เสวิตพฺพนฺติ ภชิตพฺพนฺติ สมงฺคิภาวนตฺถาย สา
สมฺมสฺสาติ ฯ อยมฺปิ โลกิยสฺส สมุทยาย ฯเปฯ ปิ-ยฺหิ
ปฏิกฺขิปติ วเสน ขุชฺชสฺสาติ ฯเปฯ มคฺคญฺหิ ปฏิกฺขิปติ ฉนฺนญฺจ
ขุชฺชสฺสาติ มโนวิญฺญาณกาลสฺมิญฺหิ สงฺขาติ ผสฺสา ผสฺส-
ปฺปจฺจยา เวทนา เวทนาปจฺจยา ตณฺหา ตณฺหาปจฺจยา
ขุทฺทานกนฺติ ขุทฺทานกปฺปจฺจยา ภเวภิ ภวปฺปจฺจยา ชาติ
ชาติปฺปจฺจยา ชรามรณนฺติ โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุ-
ปายาสา สมฺภวนฺติ ฯ อยมฺปิ เอวญฺหิ โลกสฺส
สมุทยาย ฯ

(๑๙๕) กตมาย จ ภิกฺขเว โลกสฺส อตฺถงฺคมาย ฯ
จกฺขุญฺหิ ปฏิกฺขิปติ วเสน จกฺขุวิญฺญาณกาลสฺมิญฺหิ ผสฺสา
ผสฺสปฺปจฺจยา เวทนา เวทนาปจฺจ-
ยา ตณฺหา ตณฺหายเวว อเสสวิราคนิ-
โรธา ขุทฺทานกนิโรโธ ขุทฺทานกนิโรธา ภวนิโรโธ

กตาកើតមាន ព្រោះទុបាទានជាបច្ច័យ ជាតិកើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរាមរណៈកើតមានព្រោះជាតិជាបច្ច័យ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ គួចចិត្ត បង្អៀតចិត្ត ក៏កើតមានដែរ ។ នេះឯងជាសេចក្តីកើតឡើងនៃលោក ។ បេ ។ រមែងកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យអណ្តាតនិងរស ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យចិត្តនិងធម៌ ការប្រជុំនៃធម៌ទាំង៣ ឈ្មោះថាផស្សៈ វេទនាកើតមានព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាកើតមានព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទានកើតមានព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ កតាកើតមានព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិកើតមានព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរាមរណៈកើតមានព្រោះជាតិជាបច្ច័យ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ គួចចិត្ត បង្អៀតចិត្ត ក៏កើតមានដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯងជាសេចក្តីកើតឡើងនៃលោក ។

(๑๙๙) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីអស់ទៅនៃលោក តើដូចម្តេច ។ បពុទ្ធវិញ្ញាណកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យចក្ខុនិងរូប ការប្រជុំនៃធម៌ទាំង៣ ឈ្មោះថាផស្សៈ វេទនាកើតមានព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាកើតមានព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ សេចក្តីរលត់នៃឧបាទានព្រោះវិនាសនិងរលត់មិនសល់នៃតណ្ហានោះឯង សេចក្តីរលត់នៃកត ព្រោះរលត់នៃឧបាទាន

ภวนิเกตา ฆาตนิเกโตว ฆาตนิเกตา ฆภมรณาทิ สោ-
กปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา นิรุชฺฌนฺติ ฯ ฬาเม-
ตสฺส เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส นิเกโตว เหาติ ฯ
อยนฺ โลกสฺส อตฺถงฺคโม ฯเปฯ ชิวฺหาญฺ ปฏิจฺจ รเส
จ อุปฺปชฺชติ ฯเปฯ มนญฺ ปฏิจฺจ ธมฺเม จ อุปฺปชฺชติ
มโนวิญฺญาณนฺ ติณฺณนฺ สงฺคติ ผสฺโส ผสฺสปจฺจยา
เวทนา เวทนาปจฺจยา ตณฺหา ตสฺสาเยว ตณฺหาย
อเสสวิราคนิโรธา อุปาทานนิเกโตว ฯเปฯ ฬาเม-
ตสฺส เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส นิเกโตว เหาติ ฯ
อยนฺ โข ภิกฺขเว โลกสฺส อตฺถงฺคโมติ ฯ จตุตฺถนฺ ฯ

(๑๙๖) กตมญฺจ ปน โข ภิกฺขเว สติ กึ อุปา-
ทาย กึ อภินิวิสฺส สเยฺยาหมสฺมีติ วา เหาติ
สทิสោหมสฺมีติ วา เหาติ หีโนหมสฺมีติ วา
เหาติสฺส ฯ กถญฺหิ นาม โส เอวนฺ วทนฺโต ฯ จกฺขุสฺมึ
โข ภิกฺขเว สติ จกฺขุนฺ อุปาทาย จกฺขุนฺ อภินิวิสฺส

សេចក្តីសៅស្តែនៃជាតិព្រោះសៅស្តែនៃភព ជរាមរណៈសៅស្តែ ព្រោះសៅស្តែនៃជាតិ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ កួចចិត្ត ចង្អៀតចិត្ត ក៏សៅស្តែដែរ ។ សេចក្តីសៅស្តែនៃកងទុក្ខតាំងអស់នេះយ៉ាងនេះ ។ នេះឯងជាសេចក្តីអស់ទៅនៃលោក ។ បេ ។ កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យអណ្តាតនិងរស ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យចិត្តនិងធម៌ ការប្រជុំនៃធម៌តាំង ៣ ឈ្មោះថាផស្សៈ វេទនាកើតមានព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាកើតមានព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ សេចក្តីសៅស្តែនៃទុបាទានព្រោះវិនាសនិងសៅស្តែមិនសល់នៃតណ្ហានោះឯង ។ បេ ។ សេចក្តីសៅស្តែនៃកងទុក្ខតាំងអស់នេះយ៉ាងនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ នេះឯងជាសេចក្តីអស់ទៅនៃលោក ។ ចប់សូត្រ ទី ៤ ។

(១៧៦) ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ កាលបើហេតុអ្វីមាន អាស្រ័យហេតុអ្វី ធ្វើអ្វីឲ្យជាហេតុ ទើបមានការប្រកាន់ថា អាត្មាអញប្រសើរ (ជាងគេ) ឬថា អាត្មាអញស្មើ (នឹងគេ) ឬក៏ថា អាត្មាអញថោកទាប (ជាងគេ) ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ធម៌របស់យើងខ្ញុំតាំងឡាយ មានព្រះមានព្រះភាគជាមូល ។ ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ កាលបើចក្ខុមាន អាស្រ័យទៅរូបក្ខុ ធ្វើចក្ខុឲ្យជាហេតុ

សេយ្យោហមស្មីតិ ឯ ហោតិ សទិសោហមស្មីតិ ឯ
ហោតិ ហីនោហមស្មីតិ ឯ ហោតិ ។បេ។ ដិដ្ឋិយ សតិ
។បេ។ មនស្មឹ សតិ មនំ ឧទាទាយ មនំ អភិនិវិស្ស
សេយ្យោហមស្មីតិ ឯ ហោតិ សទិសោហមស្មីតិ ឯ
ហោតិ ហីនោហមស្មីតិ ឯ ហោតិ ។ តំ កិំ មញ្ញថ
ភិក្ខវេ ចក្ខុំ និច្ចំ ឯ អនិច្ចំ ឯតិ ។ អនិច្ចំ ភន្តេ ។
យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ ឯ តំ សុខំ ឯតិ ។ ទុក្ខំ ភន្តេ ។
យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ អបិ នុ តំ អនុ-
ទាទាយ សេយ្យោហមស្មីតិ ឯ អស្ស សទិសោហ-
មស្មីតិ ឯ អស្ស ហីនោហមស្មីតិ ឯ អស្សន្តិ ។ នោ
ហេតំ ភន្តេ ។បេ។ ដិដ្ឋិ និច្ចា ឯ អនិច្ចា ឯតិ ។
អនិច្ចា ភន្តេ ។បេ។ មនោ និច្ចោ ឯ អនិច្ចោ ឯតិ ។
អនិច្ចោ ភន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ ឯ តំ សុខំ ឯតិ ។
ទុក្ខំ ភន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ
អបិ នុ តំ អនុទាទាយ សេយ្យោហមស្មីតិ ឯ

ទើបមានការប្រកាន់ថា អាត្មាអញប្រសើរ (ជាងគេ) ឬថា អាត្មាអញស្មើ (នឹងគេ) ឬក៏ថា អាត្មាអញថោកទាប (ជាងគេ) ។ បេ ។ កាលបើអណ្តាតមាន ។ បេ ។ កាលបើចិត្តមាន អាស្រ័យនូវចិត្តធ្វើចិត្តឲ្យជាហេតុ ទើបមានការប្រកាន់ថា អាត្មាអញប្រសើរ (ជាងគេ) ឬថា អាត្មាអញស្មើ (នឹងគេ) ឬក៏ថា អាត្មាអញថោកទាប (ជាងគេ) ។ ម្នាលកិកូពាំងឡាយ អ្នកពាំងឡាយ សំគាល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច ចក្ខុទៀង ឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណា មិនទៀង របស់នោះ ជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ របស់ណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា បើមិនអាស្រ័យនូវរបស់នោះ តើនឹងមានសេចក្តីប្រកាន់ថា អាត្មាអញប្រសើរ (ជាងគេ) ឬថា អាត្មាអញស្មើ (នឹងគេ) ឬក៏ថា អាត្មាអញថោកទាប (ជាងគេ) ជាងដែរឬ ។ មិនមែនដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ បេ ។ អណ្តាត ទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ បេ ។ ចិត្តទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណា មិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ របស់ណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា បើមិនអាស្រ័យនូវរបស់នោះ តើនឹងមានសេចក្តីប្រកាន់ថា អាត្មាអញប្រសើរ (ជាងគេ)

អស្ស សន្តិសោភាមស្មីតិ វា អស្ស ឋានោភាមស្មីតិ វា អស្សន្តិ ។ តោ ហោតំ កន្តេ ។ ឯវំ បស្សិំ តិក្ខវេ សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មីបិ និព្ពិន្ទតិ ។បេ។ ជិវ្ហាយបិ និព្ពិន្ទតិ ។បេ។ មនស្មីបិ និព្ពិន្ទតិ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ វិរាគា វិមុច្ចតិ ។ វិមុត្តស្មិំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ ។ ខីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។ បញ្ចមំ ។

(๑๙๗) សញ្ញោជនិយេ ច តិក្ខវេ ធម្មេ ទេសិស្សាមិ សញ្ញោជនញ្ច តំ សុណាថ ។ កតមេ ច តិក្ខវេ សញ្ញោជនិយា ធម្មា កតមញ្ច សញ្ញោជនំ ។ ចក្ខុំ តិក្ខវេ សញ្ញោជនិយោ ធម្មោ យោ តត្ថ ឆន្ទរាគោ តំ

ឬថា អាត្មាអញស្មើ (នឹងគេ) ឬក៏ថា អាត្មាអញថោកទាប (ជាងគេ) បានដែរឬ ។ មិនមែនដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលកិកុំទាំងឡាយ អរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ រមែងខឿយណាយនឹងចក្ខុផង ។ បេ ។ ខឿយណាយនឹងអណ្តាតផង ។ បេ ។ ខឿយណាយនឹងចិត្តផង កាលបើខឿយណាយ រមែងប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះប្រាសចាកតម្រេក ចិត្តក៏រួចស្រឡះ ។ កាលបើចិត្តរួចស្រឡះហើយ សេចក្តីដឹង ថាចិត្តរួចស្រឡះហើយ ក៏កើតមាន ។ អរិយសាវ័កនោះដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយធម៌ អាត្មាអញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញធ្វើស្រេចហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ចប់ សូត្រ ទី ៥ ។

(១៥៧) ម្នាលកិកុំទាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែងនូវធម៌ជាហេតុនៃសំយោជន: និងសំយោជន: ចូរអ្នកទាំងឡាយប្រុងស្តាប់នូវធម៌នោះចុះ ។ ម្នាលកិកុំទាំងឡាយ ធម៌ជាហេតុនៃសំយោជន:តើដូចម្តេច សំយោជន:តើដូចម្តេច ។ ម្នាលកិកុំទាំងឡាយ ចក្ខុឈ្មោះថាធម៌ជាហេតុនៃសំយោជន: សេចក្តីត្រេកត្រអាលណា ក្នុងចក្ខុនោះ សេចក្តីត្រេក

ตสฺส สญฺโญชนํ ฯเปฯ อิทฺธิ สญฺโญชนิยา ธมฺมา ฯเปฯ มโน สญฺโญชนิยา ธมฺมา เยา ตสฺส ธมฺมกาโย ตํ ตสฺส สญฺโญชนํ ฯ สเมา ปุคฺคโล กิตฺตาวา สญฺโญชนิยา ธมฺมา สญฺโญชนฏฺโ ฯ ธมฺมา ฯ

(๑๙๘) อุชาคานิเย จ กิตฺตาวา ธมฺมา เนวสิเสสฺปาทิ อุชาคานํ จ ตํ สุณาถ ฯ กตเม จ กิตฺตาวา อุชาคานิยา ธมฺมา กตเมญฺจุชาคานํ ฯ จกฺขุ กิตฺตาวา อุชาคานิเยา ธมฺมา เยา ตสฺส ธมฺมกาโย ตํ ตสฺส อุชาคานํ ฯเปฯ อิทฺธิ อุชาคานิยา ธมฺมา ฯเปฯ มโน อุชาคานิเยา ธมฺมา เยา ตสฺส ธมฺมกาโย ตสฺส อุชาคานํ ฯ สเมา ปุคฺคโล กิตฺตาวา อุชาคานิยา ธมฺมา สญฺโญชนฏฺโ ฯ สตฺตมิ ฯ

ត្រកាលនោះ ឈ្មោះថាសំយោជន:ក្នុងចក្ខុនោះ ។ បេ ។ អណ្តាតឈ្មោះ
ថាធម្មជាហេតុនៃសំយោជន: ។ បេ ។ ចិត្តឈ្មោះថាធម្មជាហេតុនៃសំ-
យោជន: សេចក្តីត្រេកត្រអាលណា ក្នុងចិត្តនោះ សេចក្តីត្រេកត្រអាល
នោះ ឈ្មោះថាសំយោជន: ក្នុងចិត្តនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
នេះហៅថាធម្មជាហេតុនៃសំយោជន: នេះហៅថាសំយោជន: ។ ចប់
សូត្រ ទី ៦ ។

[១៥៨] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែងនូវធម្មជាហេតុ
នៃទុក្ខានទិដ្ឋទុក្ខាន ចូរអ្នកទាំងឡាយ ប្រុងស្តាប់នូវធម្មនោះចុះ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មជាហេតុនៃទុក្ខាន តើដូចម្តេច ទុក្ខាន តើ
ដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុឈ្មោះថាធម្មជាហេតុនៃទុក្ខាន
សេចក្តីត្រេកត្រអាលណាក្នុងចក្ខុនោះ សេចក្តីត្រេកត្រអាលនោះ ឈ្មោះ
ថាទុក្ខានក្នុងចក្ខុនោះ ។ បេ ។ អណ្តាតឈ្មោះថាធម្មជាហេតុនៃទុក្ខា-
ន ។ បេ ។ ចិត្តឈ្មោះថាធម្មជាហេតុនៃទុក្ខាន សេចក្តីត្រេកត្រអាល
ណាក្នុងចិត្តនោះ សេចក្តីត្រេកត្រអាលនោះ ឈ្មោះថាទុក្ខានក្នុងចិត្ត
នោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថាធម្មជាហេតុនៃទុក្ខាន នេះ
ហៅថាទុក្ខាន ។ ចប់សូត្រ ទី ៧ ។

(๑๙๙) ចក្ខុំ ភិក្ខវេ អនភិជ្ឈំ អបរិជ្ឈំ អវិភ-
ជ្ឈយំ អប្បដិហំ អភព្ពោ ខុក្ខក្ខយាយ ។បេ។ ជិវ្ហំ
។បេ។ មនំ អនភិជ្ឈំ អបរិជ្ឈំ អវិភជ្ឈយំ អប្ប-
ដិហំ អភព្ពោ ខុក្ខក្ខយាយ ។ ចក្ខុញ្ច ខោ ភិក្ខវេ
អភិជ្ឈំ បរិជ្ឈំ វិភជ្ឈយំ បដិហំ ភព្ពោ ខុក្ខក្ខយាយ
។បេ។ ជិវ្ហំ ភាយំ មនំ អភិជ្ឈំ បរិជ្ឈំ វិភជ្ឈយំ
បដិហំ ភព្ពោ ខុក្ខក្ខយាយាតិ ។ រូបេ ភិក្ខវេ អនភិជ្ឈំ
អបរិជ្ឈំ អវិភជ្ឈយំ អប្បដិហំ អភព្ពោ ខុក្ខក្ខយាយ ។
សទ្ទេ ភន្ធេ រសេ ផោដ្ឋព្ពេ ធម្មេ អនភិជ្ឈំ អបរិជ្ឈំ
អវិភជ្ឈយំ អប្បដិហំ អភព្ពោ ខុក្ខក្ខយាយ រូបេ ច
ខោ ភិក្ខវេ អភិជ្ឈំ បរិជ្ឈំ វិភជ្ឈយំ បដិហំ ភព្ពោ

(๑๙๙) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលដែលមិនបានដឹងច្បាស់ មិនបានកំណត់ដឹង មិនបានទៀយណាយ មិនបានលះបង់ នូវចក្ខុទេ មិនគួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបានឡើយ ។បេ។ នូវអណ្តាត ។បេ។ បុគ្គលដែលមិនបានដឹងច្បាស់ មិនបានកំណត់ដឹង មិនបានទៀយណាយ មិនបានលះបង់ នូវចិត្តទេ មិនគួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះតែបុគ្គលដែលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង ទៀយណាយ លះបង់ នូវចក្ខុនោះឯង ទើបគួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបាន ។ប។ បុគ្គលដែលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង ទៀយណាយ លះបង់ នូវអណ្តាត កាយ ចិត្ត ទើបគួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលដែលមិនបានដឹងច្បាស់ មិនបានកំណត់ដឹង មិនបានទៀយណាយ មិនបានលះបង់ នូវរូបទេ មិនគួរដើម្បីអស់ទៅ នៃទុក្ខបានឡើយ ។ បុគ្គលដែលមិនបានដឹងច្បាស់ មិនបានកំណត់ដឹង មិនបានទៀយណាយ មិនបានលះបង់ នូវសំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វ ធម្មារម្មណ៍ទេ មិនគួរដើម្បីអស់ទៅ នៃទុក្ខបានឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះតែបុគ្គលដែលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង ទៀយណាយ លះបង់ នូវរូប ទើបគួរ

ទុក្ខក្ខយាយ ។ សន្តេ តន្តេ វាសេ ជោដ្ឋេ ជម្ពេ អភិជានំ បរិជានំ វិភជយំ បជហាំ តញ្ច ទុក្ខក្ខយា-យាតិ ។ អដ្ឋមំ ។

(១៦០) ឯកំ សមយំ ភគវា ញាតិកេ(១) វិហរតិ តិញ្ចកាវសថេ ។ អថខោ ភគវា រហោគតោ បដិសល្លី-នោ ឥមំ ធម្មបរិយាយំ អភាសិ ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តណ្ហា-បច្ចយា ឧបាទានំ ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោ-មនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។បេ។ ជិវ្ហញ្ច បដិច្ច រសេ ច ឧប្បជ្ជតិ ។បេ។ មនញ្ច បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា

---

១ ម. ញាតិកេ ។

ដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខបាន ។ បុគ្គលដែលដឹងច្បាស់ តំណត់ដឹង ទៀយ ណាយ លះបង់ នូវសំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វ ធម្មារម្មណ៍ ទើបគួរដើម្បី អស់ទៅនៃទុក្ខបាន ។ ចប់សូត្រ ទី ៨ ។

(១៦០) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងផ្ទះសំ-ណាក់ដែលធ្វើដោយឥដ្ឋ ជិតស្រុកមួយឈ្មោះញាតិកៈ ។ គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ចូលទៅសម្ងំនៅក្នុងទីស្ងាត់ ហើយសំដែងនូវធម្ម-បរិយាយនេះថា ចក្ខុវិញ្ញាណ រមែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យចក្ខុនិងរូប ការប្រជុំនៃធម៌ទាំង ៣ ឈ្មោះថាផស្សៈ វេទនាកើតមានព្រោះផស្សៈជា បច្ច័យ តណ្ហាកើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទានកើតមាន ព្រោះ តណ្ហាជាបច្ច័យ ភពកើតមានព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិកើតមានព្រោះ ភពជាបច្ច័យ ជរាមរណៈកើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ គួចចិត្ត ចង្អៀតចិត្ត ក៏កើតមានដែរ ។ សេចក្តីកើត ឡើងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ យ៉ាងនេះ ។ បេ ។ រមែងកើតឡើងព្រោះ អាស្រ័យអណ្តាតនិងរស ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណ រមែងកើតឡើងព្រោះ អាស្រ័យចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍ ការប្រជុំនៃធម៌ទាំង ៣ ឈ្មោះថាផស្សៈ វេទ-នាកើតមានព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាកើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ

តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ឧបាទានបច្ចយា ភវោ ភ-
វបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិ-
ទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ ។ ឯវមេតស្ស
កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(๑๖๑) ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុ-
វិញ្ញាណំ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ ផស្សបច្ចយា វេទនា
វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តស្សាយេវ តណ្ហាយ អវសេស-
វិភង្គេ ឧបាទានេ ឧបាទានបច្ចយា ភវេ ភ-
វោ ភវបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ
សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ឯវ
មេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស ឧទយោ ហោតិ
។បេ។ ឆដ្ឋាញ្ច បដិច្ច រសេ ច ឧប្បជ្ជតិ ។បេ។

ទុបាទានកើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភពកើតមានព្រោះទុបាទានជាបច្ច័យ ជាតិកើតមានព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរាមរណៈកើតមានព្រោះជាតិជាបច្ច័យ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ គួចចិត្ត ចង្អៀតចិត្ត ក៏កើតមានដែរ ។ សេចក្តីកើតឡើងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ យ៉ាងនេះ ។

(១៦១) បុគ្គលវិញ្ញាណ រមែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យបុគ្គលនិងរូបការប្រជុំនៃធម៌ទាំង ៣ ឈ្មោះថាផស្សៈ វេទនាកើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាកើតមានព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ សេចក្តីរលត់នៃទុបាទានព្រោះវិនាសនិងរលត់មិនសល់ នៃតណ្ហានោះឯង សេចក្តីរលត់នៃភពព្រោះរលត់នៃទុបាទាន សេចក្តីរលត់នៃជាតិព្រោះរលត់នៃភព ជរាមរណៈរលត់ ព្រោះរលត់នៃជាតិ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ គួចចិត្ត ចង្អៀតចិត្ត ក៏រលត់ទៅដែរ ។ សេចក្តីរលត់នៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ យ៉ាងនេះ ។ បេ ។ រមែងកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យអណ្តាតនិងរស ។ បេ ។

มนญฺ ปฏิจฺจ ธมฺเม จ อุปฺปชฺชติ มโนวิญฺญาณํ ตีณฺหิ สงฺคติ ผสฺโส ผสฺสปจฺจยา เวทนา เวทนาปจฺจยา ตณฺหา ตสฺสาเยว ตณฺหาย อเสสวิราคนิโรธา อุ-ปาทานนิโรโธ อุปาทานนิโรธา ฯเปฯ เอวเมตสฺส เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส นิโรโธ โหตีติ ฯ นวมํ ฯ

(๒๖๒) เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ภควโต อุปฏฺฐาโก โหติ ฯ อถ โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ ภิกฺขุ อุปฏฺฐาติ ภิกฺขุ นิสฺสาย ภิกฺขุ ปโยชเนน อเสฺสสิ ตฺวํ ภิกฺขุ ฉนฺนมฺปิ ผสฺสายตนานญฺญ ฯ เอวํ วุตฺเต ฯ อุตฺตโรปิ ตฺวํ ภิกฺขุ ฉนฺนมฺปิ ผสฺสายตนานญฺญ ปโรปุ-โณปิ ตฺวํ ภิกฺขุ ฉนฺนมฺปิ ผสฺสายตนานญฺญ ปุณฺณโปปิ ตฺวํ ภิกฺขุ ฉนฺนมฺปิ ผสฺสายตนานญฺญ อสฺสชิปิ ตฺวํ ภิกฺขุ ฉนฺนมฺปิ ผสฺสายตนานญฺญ ภควโต ปน ภิกฺขุ ผสฺสายตนานญฺญ อาทิพฺรหฺมจริยเกติ ฯ ทสมํ ฯ

ยมกวคฺโค ปฐโม ฯ

មនោវិញ្ញាណ រមែងកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍ ការប្រជុំនៃធម៌ទាំង ៣ ឈ្មោះថាផស្សៈ វេទនាកើតមានព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាកើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ សេចក្តីរលត់នៃទុក្ខទាំងពួង ព្រោះវិនាសនិងរលត់មិនសល់នៃតណ្ហានោះឯង សេចក្តីរលត់នៃកម្ម ព្រោះរលត់នៃទុក្ខទាំង ។ បេ ។ សេចក្តីរលត់នៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ យ៉ាងនេះ ។ ចប់សូត្រ ទី ៩ ។

(១៦២) សម័យនោះឯង កិកុម្ភយរូប ឈរអែបស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកានៃព្រះមានព្រះភាគ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ក៏ទ្រង់ទតឃើញកិកុម្ភនោះ កំពុងឈរអែបស្តាប់ លុះឃើញហើយ ក៏ត្រាស់សួរកិកុម្ភនោះ ដូច្នេះថា ម្នាលកិកុម្ភ អ្នកបានឮធម្មបរិយាយនេះឬ ។ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ម្នាលកិកុម្ភ ចូរអ្នករៀនទូវធម្មបរិយាយនេះចុះ ម្នាលកិកុម្ភ ចូរអ្នកទន្ទេញនូវធម្មបរិយាយនេះចុះ ម្នាលកិកុម្ភ ចូរអ្នកចាំទុកនូវធម្មបរិយាយនេះចុះ ម្នាលកិកុម្ភ ធម្មបរិយាយនេះឯង ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ជាខាងដើមនៃព្រហ្មចរិយធម៌ ។ ចប់សូត្រ ទី ១០ ។

ចប់ យោគក្ខេមិវគ្គ ទី ១ ។

តិសរណំ

យោគក្ខេមំ ឧទានាយ

ទុក្ខលោកោ ច សេយ្យោ ច

សញ្ញោជនំ ឧទានំ

ទ្វេបរំជានំ(๑) ឧបសង្កមិតំ ។

---

๑ ឱ. ម. ទ្វេបជានំ ។

ឧទ្ទានៃយោគក្ខេមិវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីបុគ្គលមានសេចក្តីក្សេមចាកយោគៈ ១ អំពីសុខ
ទុក្ខកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យ (ចក្ខុជាដើម) ១ អំពីសេចក្តី
កើតនិងរលត់នៃទុក្ខ ១ អំពីសេចក្តីកើតនិងរលត់នៃលោក ១
អំពីសេចក្តីប្រកាន់ថា ប្រសើរជាដើម ១ អំពីសំយោជនៈ ១
អំពីទុច្ចរិត ១ អំពីបុគ្គលកំណត់ដឹងមាន ២ លើក អំពីភិក្ខុ
ឈរអែបស្តាប់ធម៌ ១ ។

លោកកាមគុណវិគ្គោ

(១៦៣) សទ្ធំ កិត្តេវ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា តេ កិត្តេ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ អយំ វុច្ចតិ កិត្តេវ កិត្តេ អាឯសកតោ មារស្ស មារស្ស វសំ គតោ បដិមុក្កស្ស មារពន្ធោ សោ មារពន្ធនេន យថាកាមការណីយោ បាបិមតោ។បេ។ សទ្ធំ កិត្តេវ ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា។បេ។ សទ្ធំ កិត្តេវ មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា តេ កិត្តេ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ។ អយំ វុច្ចតិ កិត្តេវ កិត្តេ អាឯសកតោ មារស្ស មារស្ស វសំ គតោ បដិមុក្កស្ស មារពន្ធោ សោ មារពន្ធនេន យថាកាមការណីយោ បាបិមតោ។

(១៦៣) ម្នាលកិកូតំាង ឮយ មានរូបដែលគប្បីដឹងបានដោយ
ចក្ខុ ជារូបគួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកប
ដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ បើកិកូត្រេកអរ សរសើរ ឋិត
នៅដោយសេចក្តីចូលចិត្តមាំ(១) ចំពោះរូបនោះ ។ ម្នាលកិកូតំាង ឮយ
កិកូនេះហៅថា ទៅកាន់លំនៅនៃមារ ទៅកាន់អំណាចនៃមារ អន្ទាក់
នៃមារ កំចងអារយ៉ៈកិកូនោះ កិកូនោះឈ្មោះថាជាប់ដោយចំណងនៃមារ
គួរមារធ្វើតាមប្រាថ្នាបាន ។ បេ ។ ម្នាលកិកូតំាង ឮយ មានសេដែល
គប្បីដឹងបានដោយអណ្តាត ។ បេ ។ ម្នាលកិកូតំាង ឮយ មានធម្មារម្មណ៍
ដែលគប្បីដឹងបានដោយចិត្ត ជាធម្មារម្មណ៍គួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទី
ពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេក
អរ បើកិកូត្រេកអរ សរសើរ ឋិតនៅដោយសេចក្តីចូលចិត្តមាំ ចំពោះ
អារម្មណ៍នោះ ។ ម្នាលកិកូតំាង ឮយ កិកូនេះហៅថា ទៅកាន់លំនៅ
នៃមារ ទៅកាន់អំណាចនៃមារ អន្ទាក់របស់មារ កំចងអារយ៉ៈកិកូនោះ
កិកូនោះឈ្មោះថាជាប់ដោយចំណងនៃមារ គួរមារធ្វើតាមប្រាថ្នាបាន ។

---

(១) ជាឈ្មោះរបស់តណ្ហា ។

(๑๖๔) សទ្ធិ ច ខោ តិក្ខវេ ឥត្ថិរតនស្ស ឥទ្ធា ឥត្ថិ កត្តា មជាចា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រាជនិ-យា តញ្ច តិក្ខិ ន អភិនន្ទតិ ន អភិវទតិ ន អជ្ឈោ-សាយ តិដ្ឋតិ ។ អយំ វុច្ចតិ តិក្ខវេ តិក្ខិ ន អារាស-កតោ មារស្ស ន មារស្ស វសំ កតោ ឧម្មុក្កស្ស មារចាសោ មុត្តោ សោ មារពន្ធនេន ន យថាកាមកា-រណីយោ ចាបិមតោ ។បេ។ សទ្ធិ តិក្ខវេ ឥត្ថិរតនស្ស រសោ ឥទ្ធា ឥត្ថិ កត្តា មជាចា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រាជនិយោ តញ្ច តិក្ខិ ន អភិនន្ទតិ ន អភិវទតិ ន អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ ។ អយំ វុច្ចតិ តិក្ខវេ តិក្ខិ ន អារា-សកតោ មារស្ស ន មារស្ស វសំ កតោ ឧម្មុក្កស្ស មារ-ចាសោ មុត្តោ សោ មារពន្ធនេន ន យថាកាមការណី-យោ ចាបិមតោ ។បេ។ សទ្ធិ តិក្ខវេ គហបតិរតនស្ស ឥទ្ធា ឥត្ថិ កត្តា មជាចា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា

(១៦៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានរូបដែលគប្បីដឹងបានដោយចក្ខុ ជារូបគួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ បើភិក្ខុមិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនបិតនៅដោយសេចក្តីចូលចិត្តមាំ ចំពោះរូបនោះទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនេះហៅថា មិនទៅកាន់លំនៅនៃមារ មិនទៅកាន់អំណាចនៃមារ អន្ទាក់របស់មារក៏រួចចេញអំពីអវយវៈភិក្ខុនោះ ភិក្ខុនោះឈ្មោះថារួចចាកចំណងនៃមារ មិនគួរមារធ្វើតាមប្រាថ្នាបានឡើយ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានសំដែលគប្បីដឹងបានដោយអណ្តាត ជាសំគួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ បើភិក្ខុមិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនបិតនៅដោយសេចក្តីចូលចិត្តមាំ ចំពោះសំនោះទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនេះហៅថា មិនទៅកាន់លំនៅនៃមារ មិនទៅកាន់អំណាចនៃមារ អន្ទាក់របស់មារក៏រួចចេញអំពីអវយវៈភិក្ខុនោះ ភិក្ខុនោះឈ្មោះថារួចចាកចំណងនៃមារ មិនគួរមារធ្វើតាមប្រាថ្នាបានឡើយ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានធម្មារម្មណ៍ដែលគប្បីដឹងបានដោយចិត្ត ជាធម្មារម្មណ៍គួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម

វជនីយា តញ្ហេ កិក្ខុ ន អភិនន្ទតិ ន អភិវទតិ ន អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ ។ អយំ វុច្ចតិ កិក្ខវេ កិក្ខុ ន អាកាសកតោ មារស្ស ន មារស្ស វសំ គតោ ឧម្មុក្កស្ស មារចារោ មុត្តោ សោ មារពន្ធនេន ន យថាកាមករណីយោ ចាបិមតោតិ ។ បឋមំ ។

(๑๖๕) សន្តិ កិក្ខវេ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា វជនីយា តញ្ហេ កិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ ។ អយំ វុច្ចតិ កិក្ខវេ កិក្ខុ ពន្ធោ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ អាកាសកតោ មារស្ស មារស្ស វសំ គតោ យថាកាមករណីយោ ចាបិមតោ ។ បេ ។ សន្តិ កិក្ខវេ ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា ។ បេ ។ សន្តិ កិក្ខវេ មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា

ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ បើកិកូមិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនប៉ិត
នៅដោយសេចក្តីប្លែចិត្តមាំ ចំពោះធម្មារម្មណ៍នោះទេ ។ ម្នាលកិកូ
ទាំងឡាយ កិកូនេះហៅថា មិនទៅកាន់លំនៅនៃមារ មិនទៅកាន់
អំណាចនៃមារ អន្ទាក់នៃមារក៏ប្លែតចេញអំពីអាយ:កិកូនោះ កិកូនោះ
ឈ្មោះថារួចចាកចំណងនៃមារ មិនគួរមារធ្វើតាមប្រាថ្នាបានឡើយ ។
ចប់សូត្រ ទី ១ ។

(១៦៩) ម្នាលកិកូទាំងឡាយ មានរូបដែលគប្បីដឹងបានដោយ
ចក្ខុ ជារូបគួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកប
ដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ បើកិកូត្រេកអរ សរសើរ ប៉ិត
នៅដោយសេចក្តីប្លែចិត្តមាំ ចំពោះរូបនោះ ។ ម្នាលកិកូទាំងឡាយ
កិកូនេះហៅថា ជាប់តែងរូបដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុ ទៅកាន់លំនៅនៃមារ
ទៅកាន់អំណាចនៃមារ គួរមារធ្វើតាមប្រាថ្នាបាន ។ បេ ។ ម្នាលកិកូ
ទាំងឡាយ មានសំដែលគប្បីដឹងបានដោយអណ្តាត ។ បេ ។ ម្នាលកិកូ
ទាំងឡាយ មានធម្មារម្មណ៍ដែលគប្បីដឹងបានដោយចិត្ត ជាធម្មារម្មណ៍គួរ
ប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម

វជ្ជនីយា តញ្ហេ កិច្ចំ អកិច្ចន្តិ អកិរិយតិ អវជ្ជោសាយ តិដ្ឋតិ ។ អយំ វុច្ចតិ កិច្ចវេ កិច្ចំ ពាហ្លោ មនោវិញ្ញេយ្យេសុ ធម្មេសុ អារម្មណតោ មារម្មណ មារម្មណ វសំ កតោ យថាកាមការណីយោ ចាបិមតោ ។

(๑๖๖) សន្តិ ច ខោ កិច្ចវេ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា វជ្ជនីយា តញ្ហេ កិច្ចំ ជាកិច្ចន្តិ ជាកិរិយតិ ន អវជ្ជោសាយ តិដ្ឋតិ ។ អយំ វុច្ចតិ កិច្ចវេ កិច្ចំ មុត្តោ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យេហិ រូបេហិ ន អារម្មណតោ មារម្មណ ន មារម្មណ វសំ កតោ ន យថាកាមការណីយោ ចាបិមតោ ។បេ។ សន្តិ កិច្ចវេ ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា ។បេ។ សន្តិ កិច្ចវេ មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា វជ្ជនីយា តញ្ហេ កិច្ចំ ន អកិច្ចន្តិ ន អកិរិយតិ ន អវជ្ជោសាយ តិដ្ឋតិ ។

ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ បើកិកុត្រេកអរ សរសើរ ប៉ិតនៅដោយសេច-
ក្តីប្លូលចិត្តមាំ ចំពោះធម្មារម្មណ៍នោះ ។ ម្នាលកិកុទាំងឡាយ កិកុនេះ
ហៅថា ជាប់តណ្ហាធម្មារម្មណ៍ដែលគប្បីដឹងបានដោយចិត្ត ទៀកាន់លំនៅ
នៃមារ ទៀកាន់អំណាចនៃមារ គួរមារធ្វើតាមប្រាថ្នាបាន ។

(๑๖๖) ម្នាលកិកុទាំងឡាយ មានរូបដែលគប្បីដឹងបានដោយ
ចក្ខុ ជារូបគួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកប
ដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ បើកិកុមិនត្រេកអរ មិនសរសើរ
មិនប៉ិតនៅដោយសេចក្តីប្លូលចិត្តមាំ ចំពោះរូបនោះទេ ។ ម្នាលកិកុទាំង-
ឡាយ កិកុនេះហៅថារួចចាករូបដែលគប្បីដឹងបានដោយចក្ខុ មិនទៀកាន់
លំនៅនៃមារ មិនទៀកាន់អំណាចនៃមារ មិនគួរមារធ្វើតាមប្រាថ្នាបាន
ឡើយ ។បេ។ ម្នាលកិកុទាំងឡាយ មានរសដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត
។ បេ ។ ម្នាលកិកុទាំងឡាយ មានធម្មារម្មណ៍ដែលគប្បីដឹងបានដោយ
ចិត្ត ជាធម្មារម្មណ៍គួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់
ប្រកបដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ បើកិកុមិនត្រេកអរ មិន
សរសើរ មិនប៉ិតនៅដោយសេចក្តីប្លូលចិត្តមាំ ចំពោះធម្មារម្មណ៍នោះទេ ។

អយំ ปุคฺคโล ภิกฺขเว ภิกฺขุ มุตฺตោ มเลหิ ญาเยฺยหิ ฉหิ-
หิ ฉ อภิสงฺขตสฺส มหาสฺส ฉ มหาสฺส วสึ ปตฺโต
ฉ ยถากามกรณีโย ตาทิสมตฺตาย ฯ ตุลายิ ฯ

(๑๖๗) ตาหิ ภิกฺขเว ปมาเณน โลกสฺส อนฺโ
ญาเตยฺยา ทิฏเฐยฺยา ปตฺเตยฺยนฺติ นาหิ ฯ ฉ ฉ ปมาหิ
ภิกฺขเว อปฺปตฺวา โลกสฺส อนฺตา ทุกฺขสฺสนฺตกิริยา
นาหิ ฯ ส ขา ภควา ทุฏฺฐาสยาสยา วิหารา ปา-
สิ ฯ อยเมว เตสิ ภิกฺขูนิ อธิปฺปกฺกนฺตสฺส ภควโต
ปตฺตยเมหิ ส ขา เม นโ อาวุโส ภควา สนฺทิฏฺเฐ
ทุเฏฺสิ ทุทฺทิสิตฺวา ทิตฺวาเน อตฺตา อาภชิตฺวา ทุฏฺฐาสยา
วิหารา ปวิฏฺโ ตาหิ ภิกฺขเว ปมาเณน โลกสฺส อนฺโ
ญาเตยฺยา ทิฏเฐยฺยา ปตฺเตยฺยนฺติ นาหิ ฉ ฉ ปมาหิ ภิกฺขเว

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនេះហៅថា រួចចាកធម្មារម្មណ៍ដែលគប្បីដឹងបានដោយចិត្ត មិនទៅកាន់លំនៅនៃមារ មិនទៅកាន់អំណាចនៃមារ មិនគួរមារធ្វើតាមប្រាថ្នាបានឡើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ២ ។

(๑๖๗) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនពោលនូវទីបំផុតនៃលោក(๑)ថា បុគ្គលគប្បីដឹង គប្បីឃើញ គប្បីដល់ ដោយដំណើរទៅបានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត តថាគតមិនពោលនូវដំណើរសត្វ ដែលមិនទាន់ដល់នូវទីបំផុតនៃលោក(๒) ហើយធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខបានឡើយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគពោលពាក្យនេះហើយ ក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ ស្តេចចូលទៅកាន់វិហារ ។ កាលដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់បៀសចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ទើបភិក្ខុទាំងនោះមានសេចក្តីប្រឹក្សា ដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគសម្តែងនូវទុក្ខនេះឯង ដោយសង្ខេប ដល់យើងទាំងឡាយ ពុំបានចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារ រួចក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ ស្តេចចូលទៅកាន់វិហារវិញទៅ (សេចក្តីដែលព្រះអង្គសម្តែងនោះថា) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត មិនពោលនូវទីបំផុតនៃលោកថា បុគ្គលគប្បីដឹង គប្បីឃើញ គប្បីដល់ ដោយដំណើរទៅបានឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត

---

๑ សំ. យ. កប្បកាល ។ ๒ សំ. យ. សង្ខារ ។

អប្បត្វា លោកស្ស អន្តំ ទុក្ខស្សន្តកិរិយំ វទាមីតិ ។ តេនាហ ន ខោ ឥមស្ស កាយស្ស សន្ធិម្ពន្ធនេន ទុទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អន្តំ អវិកត្តស្ស វិត្តារេន អន្តំ វិកដេយ្យាតិ ។ អថខោ តេសំ កិក្ខូនំ ឯតទហោសិ អយំ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ សព្ភាវតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ បហោតិ ចាយស្មា អានន្ទោ ឥមស្ស កាយស្ស សន្ធិម្ពន្ធនេន ទុទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អន្តំ អវិកត្តស្ស វិត្តារេន អន្តំ វិកដិតុំ យន្នូន មយំ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមេយ្យាម ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាមាតិ ។

(១៦៨) អថខោ តេ កិក្ខូ យេន អាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមិំសុ ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា អានន្ទេន សទ្ធិំ សម្មោទិំសុ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិំសុ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ កិក្ខូ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោចុំ ឥធ ខោ នោ អាវុសោ អានន្ទ កាយោ សង្ខិត្តេន ទុទ្ទិសោ ទុទ្ទិសត្តា

តថាគត មិនពោលនូវដំណើរសត្វ ដែលមិនទាន់ដល់នូវទីបំផុតនៃលោក ហើយធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខបានឡើយ ។ ចុះដូ្ឋសនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងដោយសង្ខេប ពុំបានចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារ នរណាហ្ន៎ នឹងគប្បីចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារបាន ។ លំដាប់នោះឯង កិកុតាំងនោះ មានសេចក្តីប្រឹក្សាដូច្នេះថា ព្រះអានន្ទមានអាយុនេះឯង ព្រះសាស្តាក៏ទ្រង់បានសរសើរ ពួកអ្នកប្រាជ្ញជាសព្រហ្មចារីបុគ្គលក៏បានលើកតំកើង ចុះដូ្ឋសដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងដោយសង្ខេប ពុំបានចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារនេះ ព្រះអានន្ទមានអាយុ អាចនឹងចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារបាន បើដូច្នោះពួកយើង គួរចូលទៅរកព្រះអានន្ទមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ គប្បីសាកសួរសេចក្តីនុ៎ះ ចំពោះព្រះអានន្ទមានអាយុ ។

(๑๖๘) គ្រានោះ កិកុតាំងនោះ ចូលទៅរកព្រះអានន្ទមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ធ្វើសេចក្តីរីករាយជាមួយនឹងព្រះអានន្ទមានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីករាយ គួរឮកហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះកិកុតាំងនោះអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ដំណាលសេចក្តីនុ៎ះ ចំពោះព្រះអានន្ទមានអាយុថា ម្នាលអាវុសោអានន្ទ ព្រះមានព្រះភាគសំដែងនូវដូ្ឋសនេះឯង ដោយសេចក្តីសង្ខេប ដល់យើង

វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ
ជាមាំ តិក្ខត្តុំ តមនេន លោកស្ស អត្ថំ ញាតេយ្យុំ
ធិដ្ឋេយ្យុំ បតិដ្ឋេយ្យន្តិ វាចាមិ ន ច បជាមាំ តិក្ខត្តុំ
អប្បត្វា លោកស្ស អត្ថំ ទុក្ខស្សន្តកិរិយំ វាចាមិ-
តិ ។ តេសញ្ច អាវុសោ អម្ហាកំ អចិរប្បក្កន្តស្ស
ភគវតោ ឯតទហោសិ ឥទំ ខោ ជោ អាវុសោ ភគវា
សង្ខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភ-
ជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ ជាមាំ តិក្ខត្តុំ
តមនេន លោកស្ស អត្ថំ ញាតេយ្យុំ ធិដ្ឋេយ្យុំ
បតិដ្ឋេយ្យន្តិ វាចាមិ ន ច បជាមាំ តិក្ខត្តុំ អប្ប-
ត្វា លោកស្ស អត្ថំ ទុក្ខស្សន្តកិរិយំ វាចាមីតិ ។

ម៉ាឯង្ឃាយ ពុំបានចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារ រួចក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ ស្តេចចូលទៅកាន់វិហារ (សេចក្តីដែលព្រះអង្គសំដែងនោះថា) ម្នាលភិក្ខុម៉ាឯង្ឃាយ តថាគត មិនពោលនូវទីបំផុតនៃលោកថា បុគ្គលគប្បីដឹង គប្បីឃើញ គប្បីដល់ ដោយដំណើរទៅបានឡើយ ម្នាលភិក្ខុម៉ាឯង្ឃាយ មួយទៀត តថាគតមិនពោលនូវដំណើរសត្វដែលមិនបានដល់នូវទីបំផុតនៃលោក ហើយធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខបានឡើយ ។ ម្នាលអាវុសោ កាលដែលព្រះមានព្រះភាគស្តេចចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន យើងម៉ាឯង្ឃាយ ក៏មានសេចក្តីប្រឹក្សាដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោម៉ាឯង្ឃាយ ព្រះមានព្រះភាគ សំដែងនូវទុក្ខនេះឯង ដោយសេចក្តីសង្ខេប ដល់យើងម៉ាឯង្ឃាយ ពុំបានចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារ រួចក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ ស្តេចចូលទៅកាន់វិហារ (សេចក្តីដែលព្រះអង្គសំដែងនោះថា) ម្នាលភិក្ខុម៉ាឯង្ឃាយ តថាគត មិនពោលនូវទីបំផុតនៃលោកថា បុគ្គលគប្បីដឹង គប្បីឃើញ គប្បីដល់ ដោយដំណើរទៅបានឡើយ ម្នាលភិក្ខុម៉ាឯង្ឃាយ មួយទៀត តថាគតមិនពោលនូវដំណើរសត្វដែលមិនបានដល់នូវទីបំផុតនៃលោក ហើយធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខបានឡើយ ។

តេកា ន្តុ ខោ ឥមស្ស ភគវតោ សន្ធិវ្តេន ខុទ្ទសិក្ខ
ខុទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភ-
ជេយ្យាតិ ។ តេសន្តោ អាវុសោ អម្ហាកំ ឯតទហោសិ
អយំ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ
សម្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ បហោតិ ចាយស្មា
អានន្ទោ ឥមស្ស ភគវតោ សន្ធិវ្តេន ខុទ្ទសិក្ខ
ខុទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភ-
ជិតុំ យន្នូន មយំ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្ក-
មេយ្យាម ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯត-
មត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាមាតិ ។ វិភជតាយស្មា អានន្ទោតិ ។
សេយ្យថាបិ ជាម អាវុសោ បុរិសោ សារត្ថំ តោ

ចុះខ្ញុំសូនេះ ព្រះមានព្រះភាគសំដែងដោយសង្ខេប តុំបានចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារ នរណាហ្ន៎ នឹងគប្បីចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារបាន ។ ម្នាលអាវុសោ យើងតាំងឡាយ ក៏មានសេចក្តីប្រឹក្សាដូច្នេះថា ព្រះអានន្ទមានអាយុនេះឯង ព្រះសាស្តាក៏ទ្រង់សរសើរ ពួកអ្នកប្រាជ្ញជាសព្រហ្មចារីបុគ្គលក៏លើកតំកើង ចុះខ្ញុំសូនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែង ដោយសង្ខេប មិនបានចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារ ព្រះអានន្ទមានអាយុ អាចនឹងចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារបាន បើដូច្នោះ គួរយើងតាំងឡាយ ចូលទៅកាន់ព្រះអានន្ទមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ គួរសាកសួរសេចក្តីនុ៎ះ ចំពោះព្រះអានន្ទមានអាយុ ។ សូមព្រះអានន្ទមានអាយុ ចែករំលែកនូវសេចក្តីនោះ ។ ព្រះអានន្ទ តបថា ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ ដូចបុរសអ្នកត្រូវការនឹមឈើ

สาวกเวสึ สาวปริเยสนํ จรมาโน มหาโต ปุกฺกุสฺส
ตณฺฑุลโต สาวาโต อตีกฺกมฺม ปูลึ อตีกฺกมฺม ขณฺฑึ
สาขาปลาเส สาวึ ปริเยสิตฺวา มญฺเญยฺย ฯเปฯ
สมฺมาสมฺพุทฺธึ อายสฺมนฺตานิ สตฺถริ สมฺมุขี เต ภควนฺตึ
อตีสิตฺวา ตุมฺเห(๑) ฯเปฯ มญฺเญยฺย ฯ เสยฺยถาปาหุเสา ภควา ชานนฺ ชานาติ ปสฺสนฺ ปสฺสติ จกฺขุ-
ภูโต ญาณภูโต ธมฺมภูโต พฺรหฺมภูโต วตฺตา ปวตฺตา
อตฺถสฺส นิทฺเทสา อมตสฺส ทาตา ธมฺมสฺสามี ตถา-
คโต เสยฺยถาปิ ตทหุ ปาเตสฺส ราชิโน อโหสิ ยึ
ภควนฺตึ เยว ฯเปฯ มญฺเญยฺยาถ ยถา เก ภควา
พฺยากเรยฺย ตถา นึ ชานเรยฺยาถาติ ฯ อยฺหาปาหุเสา
อานนฺท ภควา ชานนฺ ชานาติ ปสฺสนฺ ปสฺสติ จกฺขุภูโต

๑ ม. สมฺมุขีภูเต ตึ ภควนฺตึ อภิสิตฺวา อเหสุ ฯ

ស្វែងរកខ្វឹមឈើ គ្រាច់តៅកាន់ទីស្វែងរកខ្វឹមឈើ កាលបើឈើដំមាន ខ្វឹមនៅមាន រំលងគល់រំលងដើមហើយសំគាល់ទូរមែកនិងសន្ទឹកថាជាខ្វឹម ដែលត្រូវស្វែងរក មានឧបមាយ៉ាងណាមិញ សេចក្តីនេះ ក៏មានឧបមេយ្យយ៉ាងនោះឯង គឺថាព្រះសាស្តា ទ្រង់គង់ក្នុងទីចំពោះមុខនៃលោក មានអាយុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ រំលងព្រះមានព្រះភាគ ហើយសំគាល់ទូរយើង ថាជាបុគ្គលគួរសោតសួរចំពោះសេចក្តីនោះ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ព្រោះថាព្រះមានព្រះភាគនោះ តែងជ្រាបនូវហេតុដែលគប្បីជ្រាប តែងឃើញនូវហេតុដែលគប្បីឃើញ ព្រះអង្គមានចក្ខុ មានញាណ មានធម៌ មានសភាពជាបុគ្គលប្រសើរ ជាអ្នកប្រតិបត្តិធម៌ ប្រព្រឹត្តធម៌ ណែនាំនូវប្រយោជន៍ ឲ្យនូវព្រះនិព្វាន ជាម្ចាស់នៃធម៌ ទ្រង់មកហើយដោយប្រការដូច្នោះ ឯកាលដ៏សមគួរ ដល់ប្រស្នានុ៎ះ គឺកាលវេលាដែលអ្នកទាំងឡាយគួរតែសាកសួរសេចក្តីនុ៎ះ ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ព្រះមានព្រះភាគដោះស្រាយ នឹងអ្នកទាំងឡាយ យ៉ាងណា អ្នកទាំងឡាយគប្បីចាំទុកនូវសេចក្តីនោះ យ៉ាងនោះ ។ ម្នាលអាវុសោអានន្ទ ពិតដូច្នោះមែន ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាប នូវហេតុដែលគប្បីជ្រាប ទ្រង់ឃើញនូវហេតុដែលគប្បីឃើញដោយពិត ព្រះអង្គមានចក្ខុ

ញាណកូតោ ធម្មកូតោ ព្រហ្មកូតោ វត្តា បវត្តា អត្តស្ស
ឯន្ទ្រតា អមតស្ស ទាតា ធម្មស្សាមី តថាគតោ សោ
ចេវ បនេតស្ស កាលោ អហោសិ យំ ភគវន្តញ្ញេវ
ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាម យថា នោ ភគា ព្យាករេយ្យ
តថា នំ ធារេយ្យាម អបិ ចាយស្មា អានន្ទោ សត្ថុ
ចេវ សំវណ្ណិតោ សព្ភវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ
បហោតិ ចាយស្មា អានន្ទោ ឥមស្ស ភគវតា សង្ខិត្តេន
ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស
វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជិតុំ វិភជិតាយស្មា អានន្ទោ អកុំ
ករិត្វាតិ ។

មានញាណ មានធម៌ មានសភាពជាបុគ្គលប្រសើរ ជាអ្នកប្រតិបត្តិធម៌ ប្រព្រឹត្តធម៌ ណែនាំនូវប្រយោជន៍ ឲ្យនូវព្រះនិព្វាន ជាម្ចាស់នៃធម៌ ទ្រង់មកហើយ ដោយប្រការដូច្នោះ ឯកាលដ៏សមគួរដល់ប្រស្នាទុំ គឺ កាលណាដែលពួកយើង គួរតែសាកសួរសេចក្តីទុំ ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ដោះស្រាយ ដល់យើងតាំងពាយ យ៉ាងណា យើងតាំងពាយ គប្បីចាំទុកនូវសេចក្តីនោះ យ៉ាងនោះ ចំណែកខាងព្រះអានន្ទមានអាយុ ព្រះសាស្តាក៏ទ្រង់សរសើរ ពួកអ្នកប្រាជ្ញជាសព្រហ្មចារីបុគ្គលក៏លើកតំកើង ទុទ្ទេសនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែង ដោយសង្ខេប ពុំបានចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារ ព្រះអានន្ទមានអាយុ អាចនឹងចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារបាន សូមព្រះអានន្ទមានអាយុធ្វើនូវសេចក្តីមិនធ្ងន់(១) ហើយចែករំលែកឲ្យគាន ។

---

១ អ្នកសំដែងធម៌ ធ្វើឲ្យគេអាងធនាឬយ។ ឈ្មោះថាធ្វើឲ្យធ្ងន់ អួយទៀត កាលដែលសំដែងធម៌ក៏សំដែងឲ្យពិបាកស្តាប់ ពិបាកចូលចិត្តសេចក្តី ក្រពិបាកប្រហែលគេកកាយយកនឹងព្រាប់អំពិលតក្កសិនេះ ឈ្មោះថាធ្វើឲ្យធ្ងន់ ។ អ្នកសំដែងធម៌មិនធ្វើដូច្នេះ ឈ្មោះថាធ្វើមិនឲ្យធ្ងន់ ។ អដ្ឋកថា ។

(๑๖๙) เตนหาวุโส สุณาถ สาธุกํ มน-
สิกโรถ ภาสิสฺสามีติ เวมาวุโสติ โข เต
ภิกฺขู อายสฺมโต อานนฺทสฺส បច្ចស្សោសุ ๆ อายสฺ-
มา อานนฺโท เอตทโวจ ยถา โข ปเนตํ อาวุโส ภควา
สงฺขิตฺเตน อุทฺทิสิตฺวา วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภชิตฺวา
อุฏฺฐายาสนา วิหารํ បវิដ្ឋោ ตาหิ ภิกฺขเว ตถเตน
โลกสฺส อตฺถํ ญาเตยฺยุ ทิฏฺเยยฺยุ បត្តេយ្យន្តិ ว-
ตฺตาหิ น จ បនาหิ ภิกฺขเว อปฺปตฺวา โลกสฺส อตฺถํ
ทุกฺขสฺสนฺตกิริยํ วตฺตาหีติ ๆ ฉสฺส ขฺวาหิ อาวุโส
ภควตา สงฺขิตฺเตน อุทฺทิฏฺสฺส วิตฺถาเรน อตฺถ
อวิภตฺตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถ อาชานามิ ๆ យេន โข
อาวุโส โลกสฺมึ โลกสญฺ โหติ តេន โลกមានី

(๑๖๙) ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ បើដូច្នោះ ចូរអ្នកតាំងឡាយ
ប្រុងស្តាប់ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយប្រពៃចុះ ខ្ញុំនឹងសំដែងឲ្យស្តាប់ ។ ភិក្ខុ
តាំងនោះ ក៏ទទួលពាក្យព្រះអានន្ទមានអាយុថា ករុណា អាវុសោ ។
ព្រះអានន្ទមានអាយុ បានសំដែងសេចក្តីនុ៎ះថា ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ
ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងនូវទុក្ខសច្ចណា ដោយសង្ខេប ដល់អ្នក
តាំងឡាយ ពុំបានចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារ រួចក៏ក្រោកអំពីអា-
សនៈ ស្តេចចូលទៅកាន់វិហារ ឯទុក្ខសច្ចនោះថា ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ
តថាគតមិនពោលនូវទីបំផុតនៃលោកថា បុគ្គល គប្បីដឹង គប្បីឃើញ
គប្បីដល់ ដោយដំណើរទៅបានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ មួយ
ទៀត តថាគតមិនពោលនូវដំណើរសត្វ ដែលមិនបានដល់នូវទីបំផុតនៃ
លោក ហើយធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខបានឡើយ ។ ម្នាលអាវុសោតាំង-
ឡាយ ទុក្ខសច្ចនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែង ដោយសង្ខេប
ពុំបានចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារ ខ្ញុំអាចដឹងសេចក្តីដោយពិស្តារ
បាន ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ បុគ្គល ជាអ្នកមានសេចក្តីសំគាល់
ថាលោក មានសេចក្តីពាប់អាន ថាលោក កន្ទក់លោក ដោយសភាវៈណា

អយំ ปុច្ឆតិ អរិយសច្ច វិនយេ លោកោ ។ កេនេកាកុ-
សោ លោកស្មឹ លោកសញ្ញី ហោតិ លោកមានី ។
ចក្ខុនា ខោ អាវុសោ លោកស្មឹ លោកសញ្ញី
ហោតិ លោកមានី ។ សោតេន ខោ អាវុសោ ។
ឃានេន ខោ អាវុសោ ។ ជិវ្ហាយ ខោ អាវុសោ លោ-
កស្មឹ លោកសញ្ញី ហោតិ លោកមានី ។ កាយេន
ខោ អាវុសោ ។ មនេន ខោ អាវុសោ លោកស្មឹ
លោកសញ្ញី ហោតិ លោកមានី ។ យេន ខោ អា-
វុសោ លោកស្មឹ លោកសញ្ញី ហោតិ លោកមានី
អយំ ប្បុច្ឆតិ អរិយសច្ច វិនយេ លោកោ ។ យំ ខោ ភៀ
អាវុសោ ភគវា សង្ខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន
អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ ឥមំ
ភិក្ខវេ តមនេន លោកស្ស អន្តំ ញាតេយ្យាំ ឯដ្ឋេយ្យាំ

សភាវៈនេះហៅថាលោក ក្នុងអរិយវិន័យ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ បុគ្គលជាអ្នកមានសេចក្តីសំគាល់ថាលោក មានសេចក្តីពប់អានថាលោក កង់លោក តើដោយតែដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ បុគ្គលជាអ្នកមានសេចក្តីសំគាល់ថាលោក មានសេចក្តីពប់អានថាលោក ក្នុងលោក ដោយភ្នែកហ្នឹងឯង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ដោយត្រចៀកហ្នឹងឯង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ដោយច្រមុះហ្នឹងឯង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ បុគ្គល ជាអ្នកមានសេចក្តីសំគាល់ថាលោក មានសេចក្តីពប់អានថាលោក កង់លោក ដោយអណ្តាតហ្នឹងឯង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ដោយកាយហ្នឹងឯង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ បុគ្គល ជាអ្នកមានសេចក្តីសំគាល់ថាលោក មានសេចក្តីពប់អានថាលោក កង់លោក ដោយចិត្តហ្នឹងឯង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ បុគ្គលជាអ្នកមានសេចក្តីសំគាល់ថាលោក មានសេចក្តីពប់អានថាលោក ក្នុងលោកដោយសភាវៈណា សភាវៈនេះហៅថាលោក ក្នុងអរិយវិន័យ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគសំដែង នូវទន្លេសណា ដោយសង្ខេប មិនចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារ រួចគំរើកអំពីអាសនៈ ស្តេចចូលទៅកាន់វិហារ ឯទន្លេសនោះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត មិនពោលនូវទីបំផុតនៃលោកថា បុគ្គលគប្បីដឹង គប្បីឃើញ

ปเตฺตยฺยนฺติ วทามิ น จ ปชานามิ กิตฺตาวเต อปฺปตฺวา เลา-
กสฺส อนฺตํ ทุกฺขสฺสนฺตกิริยนฺติ วทามีติ ฯ ส่มสฺส
ฆาหนฺติ อาวุโส ภควตา สงฺขิตฺเตน ทุเกฺขสฺส ทุกฺขิ-
ตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ อาชานามิ ฯ อาทิโต จ ปน เม อายสฺมโต
ภควนฺตญฺเว อุปสงฺกมิตฺวา ฯตมตฺถํ ปฏิปุจฺเฉยฺยาถ ย-
ถา เว ภควา ฯกาเรติ ตถา นํ ธาเรยฺยาถาติ ฯ

(๑๗๐) ฯวมาวุโสติ โข เต กิกฺขู อายสฺมโต
อานนฺทสฺส ปฏิสฺสุตฺวา อุฏฺฐายาสนา เยน ภควา
เตนุปสงฺกมึสุ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ฯ-
กมนฺตํ นิสีทึสุ ฯ ฯกมนฺตํ นิสินฺนา โข เต กิกฺขู

គប្បីដល់ ដោយដំណើរទៅបានឡើយ ម្នាលកិកុទាំងឡាយ មួយទៀត តថាគតមិនពោលនូវដំណើរសត្វ ដែលមិនបានដល់នូវទីបំផុតនៃលោក ហើយធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខបានឡើយ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ចុះដ្បិតនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែង ដោយសង្ខេប តែពុំបានចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារ ខ្ញុំអាចដឹងសេចក្តីដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលលោកមានអាយុទាំងឡាយ បើអ្នកទាំងឡាយប្រាថ្នាចង់ដឹង គប្បីចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយក្រាបទូលសួរសេចក្តីន៎ុះ+ទៀតចុះ បើព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ព្យាករយ៉ាងណា អ្នកទាំងឡាយគប្បីចាំទុកនូវសេចក្តីនោះ យ៉ាងនោះចុះ ។

[๑๗๐] កិកុទាំងនោះ បានទទួលពាក្យព្រះអានន្ទមានអាយុថា ករុណា អាវុសោ ដូច្នេះហើយ ក៏ក្រោកអំពីអាសនៈចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះកិកុទាំងនោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ

ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ យំ ខោ នោ ភន្តេ ភគវា សង្ខិត្តេន
ឱវទិត្វា សុទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា
វិហារំ បវិដ្ឋោ ឆាហំ តិក្ខត្តុំ តមនេន លោកស្ស
អត្ថំ ញាតេយ្យំ ឯដ្ឋេយ្យំ បតិដ្ឋេយ្យន្តិ វោមិ ន ច
បឆាហំ តិក្ខត្តុំ អប្បត្វា លោកស្ស អត្ថំ ឧក្ខិត្ត-
ន្តិកវិយំ វោមីតិ ។ តេសំ ខោ ភន្តេ អម្ហាកំ អធិ-
វរប្បក្ខន្តស្ស ភគវតោ ឯតទហោសិ ឥទំ ខោ នោ អា-
វុសោ ភគវា សង្ខិត្តេន ឱវទិត្វា សុទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន
អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ ឆាហំ
តិក្ខត្តុំ តមនេន លោកស្ស អត្ថំ ញាតេយ្យំ ឯដ្ឋេយ្យំ

បានក្រាបទូលសួរសេចក្តីនុ៎ះ បំពោះព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែង នូវទុក្ខសណា ដោយសង្ខេប ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ ពុំបានចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារ រួចក្រោកអំពីអាសនៈ ស្តេចចូលទៅកាន់វិហារ ឯទុក្ខសនោះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនពោលនូវទីបំផុតនៃលោកថា បុគ្គលគប្បីដឹង គប្បីឃើញ គប្បីដល់ ដោយដំណើរទៅបានឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត តថាគតមិនពោលនូវដំណើរសត្វដែលមិនបានដល់នូវទីបំផុតនៃលោក ហើយធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខបានឡើយ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ចៀសចេញទៅពុំយូរប៉ុន្មាន ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ មានសេចក្តីប្រឹក្សាដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោ ព្រះអង្គទ្រង់សំដែងនូវទុក្ខសនេះឯងដោយសង្ខេប ដល់យើងទាំងឡាយ ពុំបានចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារ រួចក៏ក្រោកអំពីអាសនៈស្តេចចូលទៅកាន់វិហារ ឯទុក្ខសនោះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត មិនពោលនូវទីបំផុតនៃលោកថា បុគ្គលគប្បីដឹង គប្បីឃើញ

បត្តេយ្យន្តិ វទាមិ ន ច បនាហំ ភិក្ខវេ អប្បត្វា លោ-
កស្ស អន្តំ ទុក្ខស្សន្តកិរិយំ វទាមីតិ ។ តេនុ ខោ
ឥមស្ស កាយស្ស សន្ធិត្តេន ឧទ្ធេសស្ស ឧទ្ធិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន
អត្តំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្តំ វិភជេយ្យាតិ ។ តេសំ
នោ ភន្តេ អម្ហាកំ ឯតទហោសិ អយំ ខោ អាយស្មា
អានន្ទោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ សម្ភាវិតោ ច វិញ្ញូ
សព្រហ្មចារីនំ បហោតិ ចាយស្មា អានន្ទោ ឥមស្ស
កាយស្ស សន្ធិត្តេន ឧទ្ធេសស្ស ឧទ្ធិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្តំ
អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្តំ វិភជិតុំ យន្នូន មយំ យេនា-
យស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមេយ្យាម ឧបសង្កមិត្វា
អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាមាតិ ។ អថ-
ខោ មយំ ភន្តេ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមិ-
ម្ហា ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតមត្ថំ បដិ
បុច្ឆិម្ហា ។ តេសំ នោ ភន្តេ អាយស្មតា អានន្ទេន
ឥមេហិ អាការេហិ ឥមេហិ បទេហិ ឥមេហិ ព្យញ្ជ-
នេហិ អត្តា វិភត្តោតិ ។ បណ្ឌិតោ ភិក្ខវេ អានន្ទោ

គប្បីដល់ ដោយដំណើរទៅបាន ឬយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត តថាគតមិនពោលនូវដំណើរសត្វ ដែលមិនបានដល់នូវទីបំផុតនៃលោក ហើយធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខបានឡើយ ។ ចុះដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងដោយសង្ខេប ពុំបានចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារនេះ នរណាហ្ន៎ នឹងគប្បីចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារបាន ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ មានសេចក្តីប្រឹក្សាដូច្នេះថា ព្រះអានន្ទមានអាយុនេះឯង ព្រះសាស្តាទ្រង់សរសើរ ពួកអ្នកប្រាជ្ញជាសព្រហ្មចារីបុគ្គលកំលើកតំកើង ចុះដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងដោយសង្ខេប ពុំបានចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារនេះ ព្រះអានន្ទមានអាយុ អាចចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារបាន បើដូច្នោះ ពួកយើងត្រូវចូលទៅរកព្រះអានន្ទមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ត្រូវសាកសួរសេចក្តីនុ៎ះ ចំពោះព្រះអានន្ទមានអាយុ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន លំដាប់នោះ ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយបាននាំគ្នាចូលទៅរកព្រះអានន្ទមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ បានសាកសួរសេចក្តីនុ៎ះចំពោះព្រះអានន្ទមានអាយុ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះអានន្ទមានអាយុក៏បានចែករំលែកនូវសេចក្តី ដោយអាការនេះ ដោយបទនេះ ដោយព្យញ្ជនៈនេះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អានន្ទជាបណ្ឌិត

មហាបញ្ញោ កិត្តេវ អានន្ទោ មញ្ញេបិ តុម្ហេ កិត្តេវ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាថ អហាម្ហិ តំ ឯវមេវ ព្យាករេយ្យំ យថាតំ អានន្ទេន ព្យាកតំ ឯសោ ចេវ តស្ស អត្ថោ ឯវញ្ច ធំ ធារេយ្យាថាតិ ។ តតិយំ ។

(๑๗๑) បុព្វេ មេ កិត្តេវ សម្ពោធា អនភិសម្ពុទ្ធស្ស ពោធិសត្តស្សេវ សតោ ឯតទហោសិ យេ មយ្ហំ បញ្ច កាមគុណា ចេតសោ សម្ផុដ្ឋបុព្វា អតីតា និរុទ្ធា វិបរិណតា តត្រ មេ ចិត្តំ ពហុលំ តច្ឆមានំ តច្ឆេយ្យ បច្ចុប្បន្នេសុ វា អប្បវ្ហ អនាគតេសុ ។ តស្ស មយ្ហំ កិត្តេវ ឯតទហោសិ យេ មយ្ហិ បញ្ច កាមគុណា ចេតសោ សម្ផុដ្ឋបុព្វា អតីតា និរុទ្ធា វិបរិណតា តត្រ មេ អត្តរូបេន អប្បមាទោ សតិ ចេតសោ អារក្ខោ ករណីយោ ។ តស្មាតិហ កិត្តេវ តុម្ហាកម្បិ យេ តេ បញ្ច កាមគុណា ចេតសោ សម្ផុដ្ឋបុព្វា អតីតា

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អានន្ទជាអ្នកមានប្រាជ្ញាច្រើន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើទុកជាអ្នកទាំងឡាយសាកសួរសេចក្តីនុ៎ះទើតថាគត តថាគតក៏នឹងដោះស្រាយសេចក្តីនោះដូច្នោះដែរ ពាក្យនោះ អានន្ទដោះស្រាយយ៉ាងណា នុ៎ះ ជាសេចក្តីបស់ពាក្យនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរចាំទុកនូវសេចក្តីនោះយ៉ាងនោះចុះ ។ ចប់សូត្រ ទី ៣ ។

(๑๗๑) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលមុនអំពីការត្រាស់ដឹង តថាគតនៅជាពោធិសត្វ មិនទាន់ត្រាស់ដឹងនៅឡើយ មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា កាមគុណទាំង ៥ ណា ដែលអាត្មាអញគ្រាបពាល់ត្រូវដោយចិត្ត ជាកាមគុណតូចផង លត់ទៅ ប្រែប្រួលទៅហើយ ចិត្តរបស់អាត្មាអញ ច្រើនត្រាច់ទៅកន្លងកាមគុណនោះ កន្លងបច្ចុប្បន្នកាល ឬចិត្តត្រាច់ទៅបដិបទាបន្ទរកន្លងកាមគុណជាអនាគត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា កាមគុណទាំង ៥ ណា ដែលអាត្មាអញគ្រាបពាល់ត្រូវដោយចិត្ត ជាកាមគុណតូចផង លត់ទៅ ប្រែប្រួលទៅហើយ សេចក្តីមិនធ្វេសប្រហែស ការនឹកឃើញ ការរក្សានូវចិត្ត អាត្មាអញគួរធ្វើដោយសមគួរដល់ខ្លួន កន្លងកាមគុណទាំង ៥ នោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ កាមគុណទាំង ៥ ណា ដែលអ្នកទាំងឡាយគ្រាបពាល់ត្រូវដោយចិត្ត ជាកាមគុណតូចផង

និទ្ទា វិមរិណតា តត្រ វោ តំត្តំ ពហុលំ កត្តុមានំ
កត្តេយ្យ បច្ចុប្បន្នេសុ វា អប្បវ អនាគតេសុ ។ តស្មា-
តំហា តំក្ខវោ តុម្ហាកម្បិ យេ តេ បញ្ហ កាមគុណា
ចេតសោ សម្ផុដ្ឋបុព្វា អតីតា និទ្ទា វិមរិណតា តត្រ វោ
អត្តរូបេន អប្បមាទោ សតិ ចេតសោ អារក្ខោ ករ-
ណីយោតិ ។ តស្មាតំហា តំក្ខវោ សេ អាយតនេ វេ-
និតព្ពេ ។ យត្ត ចក្ខុ និទ្ទ្ធតិ រូបសញ្ញា ច វិរជ្ជតិ(១)
សេ អាយតនេ វេនិតព្ពេ ។បេ។ យត្ត ជិវ្ហា និទ្ទ្ធតិ
រសសញ្ញា ច វិរជ្ជតិ ។ បេ ។ សេ អាយតនេ
វេនិតព្ពេ ។ យត្ត មនោ ច និទ្ទ្ធតិ ធម្មសញ្ញា ច
វិរជ្ជតិ សេ អាយតនេ វេនិតព្ពេតិ ។ ឥទំ វត្វា ភគវា

---

๑ ម. និទ្ទ្ធតិ ។

រលត់ទៅ ប្រែប្រួលទៅហើយ ចិត្តរបស់អ្នកតាំងឡាយ ប្រើនត្រាប់ទៅកាន់កាមគុណនោះ កាន់បច្ចុប្បន្នកាល ឬចិត្តត្រាប់ទៅបន្ទិចបន្តិចកាន់កាមគុណជាអនាគត ។ ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ កាមគុណតាំង ៥ ណា ដែលអ្នកតាំងឡាយធ្លាប់ពាល់ត្រូវដោយចិត្ត ជាកាមគុណកន្លងទៅ រលត់ទៅ ប្រែប្រួលទៅហើយ សេចក្តីមិនឆ្អែតប្រហែស ការនឹកឃើញ ការរក្សាទុកក្នុងចិត្ត អ្នកតាំងឡាយគួរធ្វើដោយសមគួរដល់ខ្លួន កាន់កាមគុណតាំង ៥ នោះ ។ ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ ព្រោះដំណើរនោះ អ្នកតាំងឡាយគប្បីដឹងហេតុនោះ ។ ចក្ខុរមែងរលត់ទៅកាន់ទីណា សេចក្តីសំគាល់កាន់រូបក៏រមែងសាបរលាបទៅកាន់ទីនោះ អ្នកតាំងឡាយគប្បីដឹងហេតុនោះ ។ បេ ។ អណ្តាតរមែងរលត់ទៅកាន់ទីណា សេចក្តីសំគាល់កាន់រសក៏រមែងសាបរលាបទៅកាន់ទីនោះ ។ បេ ។ អ្នកតាំងឡាយគប្បីដឹងហេតុនោះ ។ ចិត្តរមែងរលត់ទៅកាន់ទីណា សេចក្តីសំគាល់កាន់ធម្មារម្មណ៍ក៏រមែងសាបរលាបទៅកាន់ទីនោះ អ្នកតាំងឡាយគប្បីដឹងហេតុនោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ពាក្យនេះហើយ

ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ ចារិសិ ។ អថខោ តេសំ ភិក្ខូនំ
អនិរប្បក្កន្តស្ស ភគវតោ ឯតទហោសិ ឥទំ ខោ ឆោ
អារុសោ ភគវា សង្ខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន
អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ តស្មាតិហ
ភិក្ខវេ សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ យត្ថ ចក្ខុ ច ន-
រូបេសញ្ញា ច វិរជ្ជតិ សោ អាយតនេ វេទិតព្ពេ
។បេ។ យត្ថ ជិវ្ហា ច និរុជ្ឈតិ រសេសញ្ញា ច វិរជ្ជតិ សោ
អាយតនេ វេទិតព្ពេ ។បេ។ យត្ថ មនោ ច និរុជ្ឈតិ
ធម្មេសញ្ញា ច វិរជ្ជតិ សោ អាយតនេ វេទិតព្ពោតិ ។
តេន ខោ បន ខោ ឥមស្ស ភគវតោ សង្ខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស
ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ
វិភជេយ្យាតិ ។ អថខោ តេសំ ភិក្ខូនំ ឯតទហោសិ
អយំ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិ-
តោ សព្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ បហោតិ

កំក្រែកអំពីអាសនៈ ស្តេចចូលទៅកាន់វិហារ ។ កាលដែលព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់ចៀសចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ទើបកិកុតាំងនោះ មាន
សេចក្តីប្រឹក្សា ដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគ
សំដែងនូវទុក្ខសេនេះឯង ដោយសង្ខេប ពុំបានចែករំលែកនូវសេចក្តី
ដោយពិស្តារ រួចក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ ស្តេចចូលទៅកាន់វិហារ ឯទុក្ខសេ
នោះថា ម្នាលកិកុតាំងឡាយ ព្រោះដំណើរនោះ អ្នកតាំងឡាយ គប្បី
ដឹងហេតុនោះ ចក្ខុលេត់ទៅកន្លងទីណា សេចក្តីសំគាល់កន្លងបង់ កំសាប
រលាបទៅកន្លងទីនោះ អ្នកតាំងឡាយគប្បីដឹងហេតុនោះ ។ បេ ។ អណ្តាត
រលេត់ទៅកន្លងទីណា សេចក្តីសំគាល់កន្លងសេ កំសាបរលាបទៅ កន្លងទី
នោះ អ្នកតាំងឡាយគប្បីដឹងហេតុនោះ ។ បេ ។ ចិត្តរលេត់ទៅកន្លងទី
ណា សេចក្តីសំគាល់កន្លងធម្មារម្មណ៍ កំសាបរលាបទៅកន្លងទីនោះ អ្នក
តាំងឡាយគប្បីដឹងហេតុនោះ ។ ទុក្ខសេដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែង
ដោយសង្ខេប ពុំបានចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារនេះ នរណាហ្នឹ
នឹងគប្បីចែករំលែកសេចក្តីដោយពិស្តារបាន ។ លំដាប់នោះ កិកុតាំង
នោះ មានសេចក្តីប្រឹក្សាដូច្នេះថា ព្រះអានន្ទមានអាយុនេះឯង ព្រះ
សាស្តាទ្រង់សរសើរ ពួកអ្នកប្រាជ្ញជាសព្រហ្មចារីបុគ្គល ក៏លើកតំកើង

ចាយស្មា អានន្ទោ ឥមស្ស ភគវតោ សន្តិកេន ឧន្ទេ-
សស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន
អត្ថំ វិភជិតុំ យន្តេន មយំ យេនាយស្មា អានន្ទោ
តេនុបសង្កមេយ្យាម ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ
ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាមាតិ ។

(១៧២) អថខោ តេ ភិក្ខូ យេនាយស្មា អានន្ទោ
តេនុបសង្កមិំសុ ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា អានន្ទេន
សទ្ធឹ សម្មោទឹសុ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វី-
តិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា
ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោចុំ ឥធ ខោ
នោ អាវុសោ អានន្ទ ភគវា សន្តិកេន ឧន្ទេសំ ឧទ្ទិ-
សិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ
បវិដ្ឋោ តស្សាតិហ ភិក្ខវេ សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ
យត្ថ ចក្ខុ ច និរុជ្ឈតិ រូបសញ្ញា ច វិរុជ្ឈតិ សេ អា-
យតនេ វេទិតព្ពេ ។ បេ ។ យត្ថ ជិវ្ហា ច និរុជ្ឈតិ
រសសញ្ញា ច វិរុជ្ឈតិ សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ ។ បេ ។

ទេ្ធសដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែង ដោយសង្ខេប តុំបានចែករំលែកន្ទូវសេចក្តី ដោយពិស្តារនេះ ព្រះអានន្ទមានអាយុ អាចចែករំលែកន្ទូវសេចក្តីដោយពិស្តារបាន បើដូច្នោះ ពួកយើងគួរចូលទៅរកព្រះអានន្ទមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ គួរសាកសួរសេចក្តីនុ៎ះនឹងព្រះអានន្ទមានអាយុ ។

(๑๗๒) គ្រានោះឯង កិកូតាំងនោះ ចូលទៅរកព្រះអានន្ទមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ធ្វើសេចក្តីរីករាយ ជាមួយនឹងព្រះអានន្ទមានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីករាយ គួរឫកហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះកិកូតាំងនោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ជំណាលសេចក្តីនុ៎ះ ចំពោះព្រះអានន្ទមានអាយុថា ម្នាលអាវុសោអានន្ទ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងន្ទូវទេ្ធសនេះឯង ដោយសង្ខេប តុំបានចែករំលែកន្ទូវសេចក្តីដោយពិស្តារ រួចក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ ស្តេចចូលទៅកាន់វិហារ ឯទេ្ធសនោះថា ម្នាលកិកូតាំងឡាយ ព្រោះដំណើរនោះ អ្នកតាំងឡាយគប្បីដឹងហេតុនោះ បកប្រែតទៅក្នុងទីណា សេចក្តីសំគាល់ក្នុងរូបក៏សាបរលាបទៅក្នុងទីនោះ អ្នកតាំងឡាយគប្បីដឹងហេតុនោះ ។ បេ ។ អណ្តាតរលត់ទៅក្នុងទីណា សេចក្តីសំគាល់ក្នុងរសក៏សាបរលាបទៅក្នុងទីនោះ អ្នកតាំងឡាយគប្បីដឹងហេតុនោះ ។ បេ ។

យត្ថ មនោ ច ឯវុដ្ឋតិ ធម្មសញ្ញា ច វិវដ្ដតិ សេ
អាយតនេ វេទិតព្ពោតិ ។ តេសំ នោ អាវុសោ អម្ហាកំ
អចិរបព្ពជ្ជិតស្ស កតិវស្សោ ឯតទហោសិ ឥទំ ខោ នោ
អាវុសោ ភគវា សង្ខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន
អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ តស្មាតិហ
ភិក្ខវេ សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ យត្ថ ចក្ខុ ច ឯ-
វុដ្ឋតិ រូបសញ្ញា ច វិវដ្ដតិ សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ
។បេ។ យត្ថ ជិវ្ហា ច ឯវុដ្ឋតិ រសសញ្ញា ច វិវដ្ដតិ
សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ ។បេ។ យត្ថ មនោ ច ឯ-
វុដ្ឋតិ ធម្មសញ្ញា ច វិវដ្ដតិ សេ អាយតនេ វេទិ-
តព្ពោតិ ។ តេសុ នុ ខោ ឥមស្ស កតិវស្សា សង្ខិត្តេន
ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន
អត្ថំ វិភជេយ្យាតិ ។ តេសំ នោ អាវុសោ អម្ហាកំ
ឯតទហោសិ អយំ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ សត្ថុ

ចិត្តរលត់ទៅក្នុងទីណា សេចក្តីសំគាល់ក្នុងធម្មារម្មណ៍ ក៏សាបរលាបទៅ
ក្នុងទីនោះ អ្នកចាំងឲ្យគប្បីដឹងហេតុនោះ ។ ម្នាលអាវុសោ កាល
ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ចៀសចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ពួកយើង ក៏
មានសេចក្តីប្រឹក្សា ដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
សម្តែងនូវទុក្ខសេនេះឯង ដោយសង្ខេប តុំបានចែករំលែកនូវសេចក្តី
ដោយពិស្តារ រួចក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ ស្តេចចូលទៅកាន់វិហារ ឯទុក្ខសេ
នោះថា ម្នាលភិក្ខុចាំងឲ្យ ព្រោះដំណើរនោះ អ្នកចាំងឲ្យ គប្បី
ដឹងហេតុនោះ ចក្ខុរលត់ទៅក្នុងទីណា សេចក្តីសំគាល់ក្នុងរូប ក៏សាប
រលាបទៅក្នុងទីនោះ អ្នកចាំងឲ្យគប្បីដឹងហេតុនោះ ។ បេ ។ អណ្តាត
រលត់ទៅក្នុងទីណា សេចក្តីសំគាល់ក្នុងរស ក៏សាបរលាបទៅក្នុងទីនោះ
អ្នកចាំងឲ្យគប្បីដឹងហេតុនោះ ។ បេ ។ ចិត្តរលត់ទៅក្នុងទីណា សេចក្តី
សំគាល់ក្នុងធម្មារម្មណ៍ ក៏សាបរលាបទៅក្នុងទីនោះ អ្នកចាំងឲ្យគប្បី
ដឹងហេតុនោះ ។ ទុក្ខសេ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សម្តែង ដោយ
សង្ខេប តុំបានចែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារនេះ នរណាហ្ន៎ នឹង
ចែករំលែកនូវសេចក្តី ដោយពិស្តារបាន ។ ម្នាលអាវុសោ ពួកយើង
ក៏មានសេចក្តីប្រឹក្សាដូច្នេះថា ព្រះអានន្ទមានអាយុនេះឯង ព្រះសាស្តា

เจว สีวณฺหิเตา สมฺภาวิเตา จ วิญฺญูนํ สพฺรหฺมจารีนํ ปเหาติ ตายสฺมา อานนฺโท ฯมสฺส ภควโต สนฺติเกน ทุเตฺวสฺส ทุนฺทิฺฉสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภตฺตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ วิภชิตุ์ ยนฺตน มยิ์ เยตายสฺมา อานนฺโท เตนุปสงฺกมิยฺยาม ทุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ ฝตมตฺตุ์ ปฏิปุจฺเฉยฺยามาติ ฯ วิภชิตายสฺมา อานนฺโทติ ฯ เสยฺยถาปิ ตาม อาวุโส ปุริโส สารตฺถิโก สารเวสี สารปริเยสนํ จรมาโน มหาโต รุกฺขสฺส ฯเป ฯ วิภชิตายสฺมา อานนฺโท อกุ์ กวิตฺวาติ ฯ

(๑๗๓) เตนหาวุโส สุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ ภาสิสฺสามีติ ฯ ฝวมาวุโสติ โข เต ภิกฺขู อายสฺมโต อานนฺทสฺส ปจฺจสฺโสสุ์ ฯ อายสฺมา อานนฺโท ฝตทวโจ ยิ์ โข เว อาวุโส ภควา สนฺติเกน ทุเตฺวสิ์ ทุนฺทิสิตฺวา วิตฺถาเรน อตฺถํ อวิภชิตฺวา ทุฏฺฐายาสนา วิหาริ์ ปวิฏฺโฐ ตสฺสาติมหา ภิกฺขเว

ទ្រង់សរសើរ ពួកអ្នកប្រាជ្ញជាសព្រហ្មចារីបុគ្គលក៏លើកតំកើង ចុះទ្រង់ស
ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សម្តែង ដោយសង្ខេប ពុំបានចែករំលែក
នូវសេចក្តីដោយពិស្តារនេះ ព្រះអានន្ទមានអាយុ អាចនឹងចែករំលែកនូវ
សេចក្តីដោយពិស្តារបាន បើដូច្នោះ ពួកយើងគប្បីចូលទៅរកព្រះអានន្ទ
មានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ គប្បីសាកសួរសេចក្តីនុ៎ះចំពោះព្រះ
អានន្ទមានអាយុ ។ សូមព្រះអានន្ទមានអាយុ ចែករំលែកសេចក្តីឲ្យ
ដាន ។ ព្រះអានន្ទសម្តែងថា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ដូចបុរសអ្នក
ត្រូវការដោយទ្រឹមឈើ ស្វែងរកទ្រឹមឈើ ត្រាច់ទៅកាន់ទីស្វែងរកទ្រឹម
ឈើ ។បេ។ សូមព្រះអានន្ទមានអាយុ ធ្វើសេចក្តីមិនឆ្ងល់ ហើយ
ចែករំលែកសេចក្តីឲ្យដាន ។

(១៧៣) ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ បើដូច្នោះ ចូរអ្នកទាំងឡាយ
ប្រុងស្តាប់ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយប្រពៃចុះ ខ្ញុំនឹងសម្តែងឲ្យស្តាប់ ។ ភិក្ខុ
ទាំងនោះ ក៏ទទួលពាក្យព្រះអានន្ទមានអាយុថា ករុណា អាវុសោ ។
ព្រះអានន្ទមានអាយុ ក៏សម្តែងសេចក្តីនុ៎ះថា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ
ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងនូវទុក្ខសណា ដោយសង្ខេប ពុំបានចែក
រំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារ រួចក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ ស្តេចចូលទៅ
កាន់វិហារ ឯទុក្ខសនោះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះដំណើរនោះ

សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ យត្ថ ចក្ខុ ច និរុជ្ឈតិ រូប-
សញ្ញា ច វិរជ្ជតិ សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ ។បេ។ យត្ថ
មនោ ច និរុជ្ឈតិ ធម្មសញ្ញា ច វិរជ្ជតិ សេ អាយតនេ
វេទិតព្ពេតិ ។ ឥមស្ស ត្វាហំ អាវុសោ កកវតា សង្ខិត្ត-
េន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស
វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមិ ។ សេ្វាយតនេនិភេទំ ខោ
បនំ អាវុសោ កកវតា សង្ខាយ ភាសិតំ តស្មាតិហ
តេ្វ សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ យត្ថ ចក្ខុ ច និរុជ្ឈតិ
រូបសញ្ញា ច វិរជ្ជតិ សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ ។បេ។
យត្ថ មនោ ច និរុជ្ឈតិ ធម្មសញ្ញា ច វិរជ្ជតិ សេ
អាយតនេ វេទិតព្ពេតិ ។ យំ ខោ អាវុសោ កកវា
សង្ខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភ-
ជិត្វា ឧត្ថានសញ្ញា វិហារំ បវិដ្ឋោ តស្មាតិហ តេ្វ

អ្នកចាំងឡាយ គប្បីដឹងហេតុនោះ ចក្ខុរលត់ទៅក្នុងទីណា សេចក្តីសំគាល់ក្នុងរូបក៏សាបរលោបទៅក្នុងទីនោះ អ្នកចាំងឡាយគប្បីដឹងហេតុនោះ ។ បេ ។ ចិត្តរលត់ទៅក្នុងទីណា សេចក្តីសំគាល់ក្នុងធម្មារម្មណ៍ក៏សាបរលោបទៅក្នុងទីនោះ អ្នកចាំងឡាយគប្បីដឹងហេតុនោះ ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ ទេវទូសដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែង ដោយសង្ខេប តុំបានបែករំលែកនូវសេចក្តី ដោយពិស្តារនេះ ខ្ញុំអាចដឹងនូវសេចក្តីដោយពិស្តារបាន ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ ពាក្យនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ផ្អែកទៅលើសេចក្តីរលត់នៃសឡាយតនៈ ទើបទ្រង់សម្តែងថា ម្នាលភិក្ខុចាំងឡាយ ព្រោះដំណើរនោះ អ្នកចាំងឡាយគប្បីដឹងហេតុនោះ ចក្ខុរលត់ទៅក្នុងទីណា សេចក្តីសំគាល់ក្នុងរូប ក៏សាបរលោបទៅក្នុងទីនោះ អ្នកចាំងឡាយគប្បីដឹងហេតុនោះ ។ បេ ។ ចិត្តរលត់ទៅក្នុងទីណា សេចក្តីសំគាល់ក្នុងធម្មារម្មណ៍ ក៏សាបរលោបទៅក្នុងទីនោះ អ្នកចាំងឡាយគប្បីដឹងហេតុនោះ ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងនូវទេវទូសណា ដោយសង្ខេប តុំបានបែករំលែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារ រួចក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ ស្តេចចូលទៅកាន់វិហារ ឯទេវទូសនោះថា ម្នាលភិក្ខុចាំងឡាយ ព្រោះដំណើរនោះ

เสฯ อายตเนฯ เวทิตพฺเพฯ ยตฺถ จกฺขุ จ นิรุชฺฌติ รูป-
สญฺญา จ วิรุชฺฌติ เสฯ อายตเนฯ เวทิตพฺเพฯ เปฯ ยตฺถ
มโนฯ จ นิรุชฺฌติ ธมฺมสญฺญา จ วิรุชฺฌติ เสฯ อายตเน
เวทิตพฺพนฺติฯ ฯ ตมสฺสฺวาหํ อาวุโสฯ ภควตา สทฺธิญฺเจฯ
ขฺวาหฺสสฺส ขฺวาหฺสสฺส วิตฺถารโตฯ อตฺถํ อาชานิสฺสามิ ยทิ
วิตฺถารโตฯ อตฺถํ อาชานามิฯ อาทิกลฺยาณาฯ จ ปน ตุมฺเห
อายสฺมนฺโตฯ ภควนฺตํเยวฯ อุปสงฺกมิตฺวา เอตมตฺถํ ป-
ฏิปุจฺเฉยฺยาถฯ ยถา เวฯ ภควา พฺยากโรตีติ ตถา นิ-
ชฺฌายิตพฺพนฺติฯ

(๑๗๔) เอวมาวุโสติฯ โขฯ เตฯ ภิกฺขู อายสฺมโตฯ
อานนฺทสฺสฯ ปจฺจสฺโสสุนฺติฯ ขฺวาหฺสฯ ปน ภนฺเตฯ อานนฺโทฯ
เตสุปสงฺกมีสุ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอ-
กมนฺตํ นิสีทีสุฯ ฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโนฯ โขฯ เตฯ ภิกฺขู

អ្នកចាំឆ្មាយ គប្បីដឹងហេតុនោះ ចក្ខុរលត់ទៅក្នុងទីណា សេចក្តីសំគាល់ក្នុងរូបក៏សាបរលាបទៅក្នុងទីនោះ អ្នកចាំឆ្មាយគប្បីដឹងហេតុនោះ ។ បេ ។ ចិត្តរលត់ទៅក្នុងទីណា សេចក្តីសំគាល់ក្នុងធម្មារម្មណ៍ក៏សាបរលាបទៅក្នុងទីនោះ អ្នកចាំឆ្មាយ គប្បីដឹងហេតុនោះ ។ ម្នាលអាវុសោចាំឆ្មាយ ចុះទ្វេស ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សម្តែង ដោយសង្ខេប តុំបានបែកធ្លែកនូវសេចក្តីដោយពិស្តារនេះ ខ្ញុំអាចដឹងសេចក្តីដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលលោកមានអាយុចាំឆ្មាយ បើអ្នកចាំឆ្មាយចង់ដឹង គប្បីចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយក្រាបទូលសួរសេចក្តីនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ព្យាករដល់អ្នកចាំឆ្មាយ យ៉ាងណា អ្នកចាំឆ្មាយគប្បីចាំទុកនូវសេចក្តីនោះ យ៉ាងនោះចុះ ។

(๑๗๔) កិកូចាំឆ្មានោះ ក៏ទទួលពាក្យ នៃព្រះអានន្ទមានអាយុថា ករុណា អាវុសោ រួចក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ ចាំឆ្មាបួលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះបួលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះកិកូចាំឆ្មានោះអង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ

ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ យំ ខោ នោ ភន្តេ ភគវា សង្ខិ-
ត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា
ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ តស្សាតិហ កិត្តាវេ សេ
អាយតនេ វេទិតព្ពេ យត្ថ ចក្ខុ ច និរុជ្ឈតិ រូបសញ្ញា
ច វិរជ្ជតិ សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ ។បេ។ យត្ថ
ជិវ្ហា ច និរុជ្ឈតិ រសសញ្ញា ច វិរជ្ជតិ សេ អាយតនេ
វេទិតព្ពេ ។បេ។ យត្ថ មនោ ច និរុជ្ឈតិ ធម្មសញ្ញា
ច វិរជ្ជតិ សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ ។ តេសំ នោ
ភន្តេ អម្ហាកំ អចិរប្បក្កន្តស្ស ភគវតោ ឯតទហោសិ
៧ទិ ខោ នោ អាវុសោ ភគវា សង្ខិត្តេន ឧទ្ទេសំ
ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហា-
រំ បវិដ្ឋោ តស្សាតិហ កិត្តាវេ សេ អាយតនេ វេទិ-
តព្ពេ យត្ថ ចក្ខុ ច និរុជ្ឈតិ រូបសញ្ញា ច វិរជ្ជតិ

ក៏ក្រាបទូលសេចក្តីនុ៎ះចំពោះព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងនូវទុក្ខសណា ដោយសង្ខេប ពុំបានចែករំលែកនូវសេចក្តី ដោយពិស្តារ រួចក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ ស្តេចចូលទៅកាន់វិហារ ឯទុក្ខសនោះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះដំណើរនោះ អ្នកទាំងឡាយគប្បីដឹងហេតុនោះ ចក្ខុរលត់ទៅក្នុងទីណា សេចក្តីសំគាល់ក្នុងរូប ក៏សាបសោបទៅក្នុងទីនោះ អ្នកទាំងឡាយគប្បីដឹងហេតុនោះ ។ បេ ។ អណ្តាតរលត់ទៅក្នុងទីណា សេចក្តីសំគាល់ក្នុងរស ក៏សាបរលោបទៅក្នុងទីនោះ អ្នកទាំងឡាយគប្បីដឹងហេតុនោះ ។ បេ ។ ចិត្តរលត់ទៅក្នុងទីណា សេចក្តីសំគាល់ក្នុងធម្មារម្មណ៍ ក៏សាបរលោបទៅក្នុងទីនោះ អ្នកទាំងឡាយគប្បីដឹងហេតុនោះ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ចៀសចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ ក៏មានសេចក្តីប្រឹក្សាដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងនូវទុក្ខនេះឯងដោយសង្ខេប ពុំបានចែករំលែកនូវសេចក្តី ដោយពិស្តារ ដល់យើងទាំងឡាយ រួចក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ ស្តេចចូលទៅកាន់វិហារ ឯទុក្ខសនោះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះដំណើរនោះ អ្នកទាំងឡាយ គប្បីដឹងហេតុនោះ ចក្ខុរលត់ទៅក្នុងទីណា សេចក្តីសំគាល់ក្នុងរូបក៏សាបរលោបទៅក្នុងទីនោះ

សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ ។បេ។ យត្ថ មនោ ច និរុជ្ឈតិ
ធម្មសញ្ញា ច វិរជ្ជតិ សេ អាយតនេ វេទិតព្ពេ ។ តេនាហុ ភោ ឥមស្ស កកវតា សង្ខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជេយ្យាតិ ។ តេសំ នោ ភវន្តេ អម្ហាកំ ឯតទហោសិ អយំ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ សព្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ បហោតិ ចាយស្មា អានន្ទោ ឥមស្ស កកវតា សង្ខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជិតុំ យន្នូន មយំ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមេយ្យាម ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឥមមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាមាតិ ។ អថខោ មយំ ភន្តេ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមិម្ហា ឧបសង្កមិត្វា

អ្នកចាំឆ្មាយគប្បីដឹងហេតុនោះ ។ បេ ។ ចិត្តរលត់ទៅក្នុងទីណា សេចក្តីសំគាល់ក្នុងធម្មារម្មណ៍ ក៏សាបរលោបទៅក្នុងទីនោះ អ្នកចាំឆ្មាយគប្បីដឹងហេតុនោះ ។ ទេ្វសដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែង ដោយសង្ខេប ពុំបានចែករំលែកទូវសេចក្តីដោយពិស្តារនេះ នរណាហ្ន៎ នឹងចែករំលែកទូវសេចក្តី ដោយពិស្តារបាន ។ បពិត្រព្រះអគ្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គចាំឆ្មាយ ក៏មានសេចក្តីប្រឹក្សាដូច្នេះថា ព្រះអានន្ទមានអាយុនេះឯង ព្រះសាស្តាទ្រង់សរសើរ ពួកអ្នកប្រាជ្ញជាសព្រហ្មចារីបុគ្គល ក៏លើកតំកើង ទេ្វសដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែង ដោយសង្ខេប ពុំបានចែករំលែកទូវសេចក្តីដោយពិស្តារនេះ ព្រះអានន្ទមានអាយុ អាចនឹងចែករំលែកទូវសេចក្តីដោយពិស្តារបាន បើដូច្នោះ ពួកយើងគួរចូលទៅរកព្រះអានន្ទមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ត្រូវសាកសួរសេចក្តីនុ៎ះ ចំពោះព្រះអានន្ទមានអាយុ បពិត្រព្រះអគ្គដ៏ចម្រើន លំដាប់នោះ ខ្ញុំព្រះអង្គចាំឆ្មាយ ក៏ចូលទៅរកព្រះអានន្ទមានអាយុ លុះចូលទៅដល់

អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោច ។ តេសំ ខោ
ភន្តេ អាយស្មតា អានន្ទេន ឥមេហិ អាការេហិ ឥមេ-
ហិ លិង្គេហិ(๑) ឥមេហិ ព្យញ្ជនេហិ អត្តា វិកត្ថតិ ។
បណ្ឌិតោ កិក្ខវេ អានន្ទោ មហាបញ្ញោ កិក្ខវេ អានន្ទោ
មញ្ញេបិ តុម្ហេ កិក្ខវេ ឯតទវត្ថុំ បដិបុច្ឆេយ្យាថ អហមនុ
តំ ឯវមេវ ព្យាករេយ្យំ យថា តំ អានន្ទេន ព្យាកតំ
ឯសោ ហេវស្ស(๒) អត្តា ឯវញ្ហិ នំ ជានេយ្យាថាតិ ។
ចតុត្ថំ ។

(๑๗๕) ឯកំ សមយំ ភគវា ភគ្គេសុ វិហរតិ
តិណ្ឌុកេ ដេបញ្ញតេ ។ អថខោ សង្កោ នេឡគមាណវោ យេន
ភគវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា
ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ ។ ឯកមន្តំ ឋិតោ ខោ សង្កោ នេឡ-

---

๑ ម. បទេហិ ។ ๒ ឯវំ ឥស្សាតិបិ ជាវោ ។

ក៏សាកសួរសេចក្តីនុ៎ះ ចំពោះព្រះអានន្ទមានអាយុ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះអានន្ទមានអាយុបានចែករំលែកសេចក្តី ដោយអាការនេះ ដោយលិង្គនេះ ដោយព្យញ្ជនៈនេះ ដល់យើងខ្ញុំតាំងច្បាយ ។ ម្នាលកិកុតាំងច្បាយ អានន្ទជាបណ្ឌិត ម្នាលកិកុតាំងច្បាយ អានន្ទមានប្រាជ្ញាប្រើន ម្នាលកិកុតាំងច្បាយ បើទុកជាអ្នកតាំងច្បាយ សាកសួរសេចក្តីនុ៎ះចំពោះតថាគត តថាគតក៏ដោះស្រាយសេចក្តីនុ៎ះយ៉ាងហ្នឹងដែរ ពាក្យនោះអានន្ទដោះស្រាយយ៉ាងណា នុ៎ះជាសេចក្តីរបស់ពាក្យនោះ អ្នកតាំងច្បាយគប្បីចាំទុកនូវសេចក្តីនោះ យ៉ាងនោះចុះ ។ ចប់សូត្រ ទី ៤ ។

(១៧៥) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅលើកំពូលភ្នំគិជ្ឈកូដ ទៀបក្រុងរាជគ្រឹះ ។ គ្រានោះឯង សក្កទេវានមិន្ទចូលមកគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលមកដល់ហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ រួចបឹតនៅក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះសក្កទេវានមិន្ទបឹតនៅក្នុងទីដ៏

ឧទាហរណ៍ ភគវន្តំ ឯតទវោច តោ ឧ ខោ ភន្តេ ហេតុ តោ បច្ចយោ យេន មិឆេកកេ្ខ សត្តា ឯជ្ជេវ ឆម្មេ បរិនិព្ពាយន្តិ ។ តោ បន ភន្តេ ហេតុ តោ បច្ចយោ យេន មិឆេកកេ្ខ សត្តា ឯជ្ជេវ ឆម្មេ បរិនិព្ពាយន្តីតិ ។

(๑๗๖) សន្តិ ច ខោ ឧទាហរណ៍ ឆក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា តញ្ច កិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ តស្ស តំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ តំ និស្សិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ តទុបាទានំ ។ ស-ឧបាទានោ ឧទាហរណ៍ កិក្ខុ នោ បរិនិព្ពាយតិ ។បេ។ សន្តិ ខោ ឧទាហរណ៍ ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា ។បេ។ សន្តិ ខោ ឧទាហរណ៍ មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា

សមគួរហើយ ក៏ទូលសួរសេចក្តីនុ៎ះ ចំពោះព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ហេតុដូចម្តេច បច្ច័យដូចម្តេច ដែលនាំឲ្យសត្វពួកខ្លះកើតឡើងក្នុងលោកនេះមិនបរិនិព្វានកើតក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ហេតុដូចម្តេច បច្ច័យដូចម្តេច ដែលនាំឲ្យសត្វពួកខ្លះកើតក្នុងលោកនេះ បរិនិព្វានកើតក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។

[๑๗๖] ម្នាលទេវតាមិត្ត មានរូបដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុ ជារូបគួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ បើកិក្ខុត្រេកអរ សរសើរ បំពេញនៅដោយសេចក្តីចូលចិត្តមាំ ចំពោះរូបនោះ កាលដែលកិក្ខុនោះត្រេកអរ សរសើរ បំពេញនៅដោយសេចក្តីចូលចិត្តមាំ ចំពោះរូបនោះ វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យនូវរូបនោះ ក៏មាន សេចក្តីប្រកាន់មាំនូវរូបនោះ ក៏មាន ។ ម្នាលទេវតាមិត្ត កិក្ខុដែលប្រកបដោយសេចក្តីប្រកាន់មាំរមែងមិនបរិនិព្វានឡើយ ។ បេ ។ ម្នាលទេវតាមិត្ត មានសំដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត ។ បេ ។ ម្នាលទេវតាមិត្ត មានធម្មារម្មណ៍ដែលគប្បីដឹងដោយចិត្ត ជាធម្មារម្មណ៍គួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ

មជាថា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា តញ្ចេ ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ តស្ស តំ អភិនន្ទនោ អភិវទនោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋនោ តំ និស្សិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ តទុបាទានំ ។ សឧបាទានោ នេវាន-មិត្ត ភិក្ខុ នោ បរិនិព្ពាយតិ ។ អយំ ខោ នេវានមិត្ត ហេតុ អយំ បច្ចយោ យេន មិនេកច្ចេ សត្តា និដ្ឋវ ជម្ម នោ បរិនិព្ពាយន្តិ ។

(๑๗๗) សន្តិ ច ខោ នេវានមិត្ត ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មជាថា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា តញ្ចេ ភិក្ខុ ជាភិនន្ទតិ ជាភិវទតិ ជាជ្ឈោ-សាយ តិដ្ឋតិ តស្ស តំ អនភិនន្ទនោ អនភិវទនោ អនជ្ឈោសាយ តិដ្ឋនោ ន តំ និស្សិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ ន តទុបាទានំ ។ អនុបាទានោ នេវានមិត្ត ភិក្ខុ បរិនិព្ពា យតិ ។បេ។ សន្តិ ខោ នេវានមិត្ត ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា

ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ បើកិកុត្រេកអរ សរសើរ ឋិតនៅដោយសេចក្តីប្លួចិត្តមាំ ចំពោះធម្មារម្មណ៍នោះ កាលដែលកិកុនោះត្រេកអរ សរសើរ ឋិតនៅដោយសេចក្តីប្លួចិត្តមាំ ចំពោះធម្មារម្មណ៍នោះ វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យនូវធម្មារម្មណ៍នោះក៏មាន សេចក្តីប្រកាន់មាំនូវធម្មារម្មណ៍នោះក៏មាន ។ ម្នាលទេវនមិន្ទ កិកុដែលប្រកបដោយសេចក្តីប្រកាន់មាំ រមែងមិនបរិនិព្វានឡើយ ។ ម្នាលទេវនមិន្ទ ហេតុនេះឯង បច្ច័យនេះឯង ដែលនាំឲ្យសត្វពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ មិនបរិនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។

(๑๗๗) ម្នាលទេវនមិន្ទ មានរូបដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុ ជារូបគួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ បើកិកុមិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនឋិតនៅដោយសេចក្តីប្លួចិត្តមាំ ចំពោះរូបនោះ កាលដែលកិកុនោះ មិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនឋិតនៅដោយសេចក្តីប្លួចិត្តមាំ ចំពោះរូបនោះ វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យនូវរូបនោះមិនមាន សេចក្តីប្រកាន់មាំនូវរូបនោះក៏មិនមាន ។ ម្នាលទេវនមិន្ទ កិកុដែលមិនមានសេចក្តីប្រកាន់មាំ រមែងបរិនិព្វាន ។ បេ ។ ម្នាលទេវនមិន្ទ មានរសដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត

ฯเปฯ สนฺติ โข เทวานมินฺท มโนวิญฺเญยฺยา ธมฺมา ยตฺถ ฉ ผสฺสายตนานิ อเสสวิราคนิโรธา อุปสมา ปฏินิสฺสคฺคา อนาลโย อปฺปติฏฺโ อนภิรโต วิปฺปมุตฺโ วิสญฺญุตฺโ วิสญฺญุตฺตา ปริญฺญาธมฺมา ตถาคตสฺส ปริญฺญาตา ฯ อนุปาทาโน เทวานมินฺท ภิกฺขุ ปรินิพฺพายติ ฯ อยมฺปิ โข เทวานมินฺท เหตุ อยมฺปิ ปจฺจโย เยน มิเตกจฺเจ สตฺตา ทิฏฺเวว ธมฺเม ปรินิพฺพายนฺติ ฯ ปญฺจมํ ฯ

(๑๗๘) เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ ตปฺปาสาณเก ปพฺพเต ฯ อถ โข ปญฺจสิโข คนฺธพฺพปุตฺโ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺาสิ ฯ เอกมนฺตํ ฐิ-โตฺ โข ปญฺจสิโข คนฺธพฺพปุตฺโ ภควนฺตํ เอตทโวจ

ฯ เป ฯ ម្នាលទេវតាមិន្ទ្រ មានធម្មារម្មណ៍ដែលគប្បីដឹងដោយចិត្ត ជាធម្មារម្មណ៍គួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ បើភិក្ខុមិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនបិតនៅដោយសេចក្តីប្លែចិត្តមាំ ចំពោះធម្មារម្មណ៍នោះ កាលដែលភិក្ខុនោះមិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនបិតនៅដោយសេចក្តីប្លែចិត្តមាំ ចំពោះធម្មារម្មណ៍នោះ វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យនូវធម្មារម្មណ៍នោះមិនមាន សេចក្តីប្រកាន់មាំនូវធម្មារម្មណ៍នោះក៏មិនមាន ฯ ម្នាលទេវតាមិន្ទ្រ ភិក្ខុដែលមិនមានសេចក្តីប្រកាន់មាំ រមែងបរិនិព្វាន ฯ ម្នាលទេវតាមិន្ទ្រ ហេតុនេះឯង បច្ច័យនេះឯង ដែលនាំឲ្យសត្វពួកខ្លះកើតក្នុងលោកនេះ បរិនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ฯ ចប់សូត្រ ទី ๔ ฯ

(๑๗๘) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅលើភ្នំគិជ្ឈកូដ ទៀបក្រុងរាជគ្រឹះ ฯ គ្រានោះឯង បញ្ចសិខគន្ធព្វបុត្ត ចូលមកគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលមកដល់ហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ រួចបិតនៅក្នុងទីដ៏សមគួរ ฯ លុះបញ្ចសិខគន្ធព្វបុត្តបិតនៅក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ទូលសួរសេចក្តីនុ៎ះ+ ចំពោះព្រះមានព្រះភាគថា

តោ ន្តុ ខោ ភន្តេ ហោតុ តោ បច្ចយោ យេន មិឆ-
កាទ្ឋេ សត្តា ឧដ្ឋេវ ឆម្ភេ ឆោ បវេឯញ្ញតិ ។ តោ
បន ភន្តេ ហោតុ តោ បច្ចយោ យេន មិឆកាទ្ឋេ
សត្តា ឧដ្ឋេវ ឆម្ភេ បវេឯញ្ញតីតិ ។

(១៧៩) សន្តិ ច ខោ បញ្ចសិខ ឯកច្ចេវាញ្ញេយ្យា វុចា
។បេ។ សន្តិ ខោ បញ្ចសិខ មនោវាញ្ញេយ្យា ឆម្មា
ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា តាមិបសញ្ហិតា រជនី-
យា តញ្ច កិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ
តិដ្ឋតិ តស្ស តំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ
តិដ្ឋតោ តំ ឧស្សវតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ តទុបាទានំ ។
សឧបាទានោ បញ្ចសិខ កិក្ខុ ឆោ បវេឯញ្ញតិ ។
អយំ ខោ បញ្ចសិខ ហោតុ អយំ បច្ចយោ យេន
មិឆកាទ្ឋេ សត្តា ឧដ្ឋេវ ឆម្ភេ ឆោ បវេឯញ្ញតិ ។

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ហេតុដូចម្តេច បច្ច័យដូចម្តេច ដែលនាំឲ្យសត្វពួកខ្លះកើតលោកនេះមិនបរិនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ពុះហេតុដូចម្តេច បច្ច័យដូចម្តេច ដែលនាំឲ្យសត្វពួកខ្លះកើតលោកនេះ បរិនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។

[๑๗๙] ម្នាលបញ្ចសិខៈ មានរូបដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុ ។បេ។ ម្នាលបញ្ចសិខៈ មានធម្មារម្មណ៍ដែលគប្បីដឹងដោយចិត្ត ជាធម្មារម្មណ៍គួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ បើកិកុត្រេកអរ សរសើរ ប៉ិតនៅដោយសេចក្តីចូលចិត្តមាំ ចំពោះធម្មារម្មណ៍នោះ កាលដែលកិកុនោះ ត្រេកអរ សរសើរ ប៉ិតនៅដោយសេចក្តីចូលចិត្តមាំ ចំពោះធម្មារម្មណ៍នោះ វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យនូវធម្មារម្មណ៍នោះ ក៏មាន សេចក្តីប្រកាន់មាំនូវធម្មារម្មណ៍នោះ ក៏មាន ។ ម្នាលបញ្ចសិខៈ កិកុដែលប្រកបដោយសេចក្តីប្រកាន់មាំ មិនបរិនិព្វានឡើយ ។ ម្នាលបញ្ចសិខៈ ហេតុនេះឯង បច្ច័យនេះឯង ដែលនាំឲ្យសត្វពួកខ្លះកើតលោកនេះ មិនបរិនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។

[๑๘๐] សន្តិ ខោ បញ្ចសិខ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា ។បេ។ សន្តិ ខោ បញ្ចសិខ មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា តញ្ច កិត្តិ ឆាកិនន្ទតិ ឆាកិវាទតិ ឆាវិជ្ឈាសាយ តិដ្ឋតិ តិស្ស តំ អនកិនន្ទតោ អនកិវាទតោ អនវិជ្ឈាសាយ តិដ្ឋតោ ន តំ ឆិស្សតិ វិញ្ញាណំ ហោតិ ន តទុបាទានំ ។ អនុបាទានោ បញ្ចសិខ កិត្តិ បរិនិព្ពាយតិ ។ អយំ ខោ បញ្ចសិខ ហេតុ អយំ បច្ចយោ យេន មិនេកច្ចេ សត្តា ទិដ្ឋេ ធម្មេ បរិនិព្ពាយន្តិ ។ ឆដ្ឋំ ។

[๑๘๐] ภิกษุทั้งหลาย ก็รูปใดแล ที่บุคคลปรุงแต่งด้วยจิต รูปนั้นแล เป็นรูปที่น่าปรารถนา น่ายินดี เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด ฯลฯ ภิกษุทั้งหลาย ก็ธรรมารมณ์ใดแล ที่บุคคลปรุงแต่งด้วยจิต ธรรมารมณ์นั้นแล เป็นธรรมารมณ์ที่น่าปรารถนา น่ายินดี เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด เป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจ ประกอบด้วยกาม เป็นเหตุแห่งความกำหนัด ถ้าบุคคลนั้นไม่ยินดี ไม่ชื่นชม ไม่ติดอยู่ด้วยความพอใจในธรรมารมณ์นั้น ความพอใจในธรรมารมณ์นั้นก็ดับไป เพราะความดับแห่งความพอใจ ความยึดมั่นก็ดับไป เพราะความดับแห่งความยึดมั่น ความดับแห่งวิญญาณก็มีได้ เพราะความดับแห่งความยึดมั่นนั่นเอง ฯ ภิกษุทั้งหลาย ก็บุคคลใดไม่มีความพอใจในธรรมารมณ์นั้น บุคคลนั้นชื่อว่าย่อมปรินิพพานในปัจจุบันนี้ ฯ จบสูตรที่ ๖ ฯ

(๑๘๑) ឯកំ សមយំ អាយស្មា សារីបុត្តោ សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។ អថខោ អញ្ញតរោ កិត្តុ យេនាយស្មា សារីបុត្តោ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា សារីបុត្តេន សទ្ធឹ សម្មោទិ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ កិត្តុ អាយស្មន្តំ សារីបុត្តំ ឯតទវោច សន្តិវិហារំ តោ អាវុសោ សារីបុត្ត កិត្តុ សំកិំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តតិ ។ ឯវំ ខោតំ អាវុសោ ខោតិ ៗ ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារស្ស ភោជនេ អមត្តញ្ញោ ជាគរិយំ អននុយុត្តស្ស ។ សោ វតាវុសោ កិត្តុ ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារោ ភោជនេ អមត្តញ្ញ ជាគរិយំ អនុយុត្តោ យាវជីវំ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ សណ្ឋានេស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ ។ សោ វតាវុសោ កិត្តុ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារោ ភោជនេ មត្តញ្ញ ជាគរិយំ អនុយុត្តោ យាវជីវំ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ សណ្ឋានេស្សតីតិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ ។

លោកកាមគុណវគ្គ ទី ๒

[๑๘๑] សម័យមួយ ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ គង់នៅកងវត្ត ជេតពនរបស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ គ្រានោះ កិក្ខុមួយរូប ចូលទៅកាន់ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ធ្វើសេចក្តីរីករាយជាមួយនឹងព្រះសារីបុត្តមានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីករាយ គួរឲ្យរីករាយហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះកិក្ខុនោះអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏សាកសួរសេចក្តីនុ៎ះ ចំពោះព្រះសារីបុត្តមានអាយុថា ម្នាលអាវុសោ សារីបុត្ត (ហេតុដូចម្តេច) កិក្ខុជាសទ្ធិវិហារិកពោលលាសិក្ខាហើយវិលមកកាន់កេតក៏ចោកគាប ។ ព្រះសារីបុត្តតបថា ម្នាលអាវុសោ ពាក្យដែលអ្នកពោលនុ៎ះ រមែងមានដល់កិក្ខុដែលមិនគ្រប់គ្រងឥន្ទ្រិយក្នុងឥន្ទ្រិយ មិនដឹងប្រមាណក្នុងភោជន មិនប្រកបនូវសេចក្តីភ្ញាក់រឭកយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលអាវុសោ កិក្ខុនោះឯង ជាអ្នកមិនគ្រប់គ្រងឥន្ទ្រិយក្នុងឥន្ទ្រិយ មិនដឹងប្រមាណក្នុងភោជន មិនប្រកបនូវសេចក្តីភ្ញាក់រឭកនឹងបន្ទន់នូវព្រហ្មចរិយធម៌ដ៏បរិបូណ៌ បរិសុទ្ធ ដរាបដល់អស់ជីវិត ពាក្យដូចនេះនុ៎ះ មិនសមហេតុឡើយ ។ ម្នាលអាវុសោ កិក្ខុនោះឯង ជាអ្នកគ្រប់គ្រងឥន្ទ្រិយក្នុងឥន្ទ្រិយ ដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ប្រកបនូវសេចក្តីភ្ញាក់រឭក នឹងបន្ទន់នូវព្រហ្មចរិយធម៌ដ៏បរិបូណ៌ បរិសុទ្ធ ដរាបដល់អស់ជីវិត ពាក្យដូចនេះនុ៎ះ ទើបសមហេតុ ។

(๑๘๒) กตมญฺหาวุโส ฯ ฉนฺทฺริยេសុ กុสลา ហោតិ ។ ឥធាវុសោ ភិក្ខុ ចក្ខុ ជានាតិ រូបេ ច ឯ-មិតฺตญฺหิ ហោតិ ជានาតិ យត្ថាធิការណាមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ วิหរนฺตំ អភิជ្ឈាទោមនสฺสา ปาបกา អกุสลา ឧปฺ-ปជฺជนฺติ រក្ខติ ចក្ខុន្ទ្រិយំ ចក្ខុន្ទ្រិយេ สំวรំ អาបជฺជติ ។ សោតេន สទฺทំ สุตฺวา ។ ឃានេន គนฺธំ ឃายิตฺวา ។ ជิวฺหាย រสំ สายิตฺวา ។ กาเยន ផោដฺฐพฺพំ ផุสิตฺวา ។ มនสา ธมฺมំ วิญฺญาย ន ឯមิตฺตญฺหิ ហោតิ ជានา-ติ យត្ថាធิការណាមេនំ มនินฺทฺริยំ อสំวุตំ วิหรนฺตំ อภิជ្ឈาទោมนสฺสา ปาបกา อกุสลา ឧปฺ-ปជฺជนฺติ រក្ខติ มนินฺทฺริยំ มนินฺทฺริเย สំวรំ อาបជฺជติ ។ ឥทំ โข อาวุ-សោ ឥนฺทฺริเยสุ กุสลตา ហោតិ ។

(๑๘๒) ម្នាលអាវុសោ ចុះភិក្ខុជាអ្នកគ្រប់គ្រងឥន្ទ្រិយ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ឃើញនូវរូបារម្មណ៍ដោយចក្ខុហើយ មិនបានកួចកាន់នូវនិមិត្ត មិនបានកួចកាន់នូវអនុព្យញ្ជនៈ អភិជ្ឈាទិដ្ឋធម៌ទាំងឡាយដែលជាអកុសលធម៌ដ៏លាមក តែងជាប់តាមនូវបុគ្គល ដែលមិនសង្រួមនូវចក្ខុន្ទ្រិយនោះ ព្រោះហេតុតែមិនសង្រួមនូវចក្ខុន្ទ្រិយណា ក៏ប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមនូវចក្ខុន្ទ្រិយនោះ រក្សានូវចក្ខុន្ទ្រិយ ដល់នូវការសង្រួមក្នុងចក្ខុន្ទ្រិយ ។ បានឮសំឡេងដោយត្រចៀក ។ បានធុំក្លិនដោយច្រមុះ ។ បានទទួលរសដោយអណ្តាត ។ បានពាល់ត្រូវនូវផោដ្ឋព្វារម្មណ៍ដោយកាយ ។ បានដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត មិនបានកួចកាន់នូវនិមិត្ត មិនបានកួចកាន់នូវអនុព្យញ្ជនៈ អភិជ្ឈាទិដ្ឋធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាអកុសលធម៌ដ៏លាមក តែងជាប់តាមនូវបុគ្គល ដែលមិនសង្រួមនូវឥន្ទ្រិយនោះ ព្រោះហេតុតែមិនសង្រួមនូវមនិន្ទ្រិយណា ក៏ប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមនូវមនិន្ទ្រិយនោះ រក្សានូវមនិន្ទ្រិយ ដល់នូវការសង្រួមក្នុងមនិន្ទ្រិយ ។ ម្នាលអាវុសោ ភិក្ខុជាអ្នកគ្រប់គ្រងឥន្ទ្រិយ យ៉ាងនេះឯង ។

(๑๘๓) កថញ្ហាវុសោ ភោជនេ មត្តញ្ញូ ហោតិ ។ ឥធាវុសោ ភិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ អាហារំ អាហារេតិ នេវ ទវាយ ន មទាយ ន មណ្ឌនាយ ន វិភូសនាយ យាវទេវ ឥមស្ស កាយស្ស ឋិតិយា យាបនាយ វិហឹសុបរតិយា ព្រហ្មចរិយានុគ្គហាយ ឥតិ បុរាណញ្ច វេទនំ បដិហង្ខាមិ នវញ្ច វេទនំ ន ឧប្បាទេស្សាមិ យាត្រា ច មេ ភវិស្សតិ អនវជ្ជតា ច ផាសុវិហារោ ចាតិ ។ ឯវំ ខោ អាវុសោ ភោជនេ មត្តញ្ញូ ហោតិ ។

(๑๘๔) កថញ្ហាវុសោ ជាគរិយំ អនុយុត្តោ ហោតិ ។ ឥធាវុសោ ភិក្ខុ ទិវសំ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ រត្តិយា បឋមំ យាមំ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ រត្តិយា មជ្ឈិមំ យាមំ ទក្ខិណេន បស្សេន សីហសេយ្យំ កប្បេតិ បាទេ បាទំ អច្ចាធាយ សតោ

(๑๘๓) ម្នាលអាវុសោ ចុះភិក្ខុជាអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងភោជនតើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ បានពិចារណាដោយឧបាយហើយ ទើបបរិភោគនូវអាហារ មិនបរិភោគដើម្បីលេង មិនបរិភោគដើម្បីស្រវឹង មិនបរិភោគដើម្បីប្រដាប់កាយ មិនបរិភោគដើម្បីស្អិតស្អាងកាយ បរិភោគដើម្បីឲ្យតាំងនៅនៃកាយនេះ ដើម្បីទំនុញ្ចាំងជីវិតឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបំបាត់បង់នូវសេចក្តីលំបាក ដើម្បីអនុគ្រោះដល់ព្រហ្មចរិយធម៌ បរិភោគដោយគិតថា អាត្មាអញនឹងកំចាត់បង់នូវវេទនាចាស់ផង នឹងញ៉ាំងវេទនាថ្មីមិនឲ្យកើតឡើងផង កិរិយាប្រព្រឹត្តទៅ (នៃឥរិយាបថ) ក្តី សេចក្តីមិនមានទោសក្តី ការនៅសប្បាយក្តី នឹងមានដល់អាត្មាអញ ។ ម្នាលអាវុសោ ភិក្ខុជាអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងភោជន យ៉ាងនេះឯង ។

(๑๘๔) ម្នាលអាវុសោ ចុះភិក្ខុជាអ្នកប្រកបនូវសេចក្តីភ្ញាក់រឭកតើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ធ្វើចិត្តឲ្យបរិសុទ្ធចាកអាវរណីយធម៌ ដោយការដើរ ដោយការអង្គុយ អស់មួយថ្ងៃ ធ្វើចិត្តឲ្យបរិសុទ្ធចាកអាវរណីយធម៌ ដោយការដើរ ដោយការអង្គុយ អស់បឋមយាមនៃរាត្រី សម្រេចនូវដំណេកដូចសីហៈ ដោយបន្ទំស្តាំ ខាងស្តាំ អស់មជ្ឈិមយាមនៃរាត្រី គង ដើងដោយដើង ជាអ្នកមានសតិ-

สมฺปชาโน ฐฺฐานสญฺ มนสิกโรตฺวา รตฺติยา ปจฺจูสมยมฺหิ ปจฺจุฏฺฐาย จงฺกมេน นิสชฺชาย อาวรณียេหิ ធម្មេហិ จិត្តំ បរិសោធេតិ ។ ឥទំ ខោ អាវุសោ ជាគរិយំ អនุយุត្តោ ហោតិ ។ តស្មាតិហាវุសោ ឥទំ សិក្ខិតព្ពំ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារេ ភវិស្សាម ភោជនេ មត្តញ្ញូ ជាគរិយំ អនុយុត្តាតិ ។ ឥទំ ហិ ខោ អាវុសោ សិក្ខិតព្ពន្តិ ។ សត្តមំ ។

(๑๘๔) ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។ អថខោ ភគវតោ រហោគតស្ស បដិសល្លីនស្ស ឥទំ ចេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទបាទិ បរិបក្កា ខោ ពហុលស្ស វិមុត្តិ បរិបាចនិយា ធម្មា យន្វាហំ ពហុលំ ឧត្តរិអាសវក្ខយេ វិនេយ្យន្តិ ។ អថខោ ភគវា បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សាវត្ថិំ បិណ្ឌាយ បាវិសិ សាវត្ថិយំ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ

សម្បជញ្ញៈ កំណត់ទុកក្នុងចិត្តនូវទុក្ខជានុសញ្ញា ហើយក្រោកឡើង ធ្វើចិត្តឲ្យបរិសុទ្ធចាកអាវរណីយធម៌ ដោយការដើរ ដោយការអង្គុយ អស់បឋមយាមនៃរាត្រី ។ ម្នាលអាវុសោ កិកូជាអ្នកប្រកបនូវសេចក្តីភ្ញាក់រឭកយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលអាវុសោ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកចាំងឡាយត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា យើងចាំងឡាយ នឹងជាអ្នកគ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយ ជាអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ជាអ្នកប្រកបនូវសេចក្តីភ្ញាក់រឭក ។ ម្នាលអាវុសោ អ្នកចាំងឡាយត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ចប់សូត្រ ទី ៧ ។

[១៩៥] សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគកំពុងសម្ងំក្នុងទីស្ងាត់ ទ្រង់មានសេចក្តីត្រិះរិះក្នុងព្រះហឫទ័យកើតឡើងយ៉ាងនេះថា ធម៌ចាំងឡាយ ដែលសម្រាប់ធ្វើម្តុំឲ្យចាស់ក្សោយបស់ពហុល ចាស់ក្សោយហើយតើ បើដូច្នោះ គួរតែតថាគតខ្ជិនទពហុលក្នុងធម៌ជាគ្រឿងអស់ទៅនៃអាសវៈខាងលើ ។ គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្បង់ ប្រដាប់បាត្រនិងចីវរ ចូលទៅកាន់ក្រុងសាវត្ថីដើម្បីបិណ្ឌបាត កាលបុព្វណ្ហសម័យ លុះត្រាច់ទៅដើម្បីបិណ្ឌបាតក្នុងក្រុងសាវត្ថីហើយ កាលជាបច្ចាកត្ត ទ្រង់ត្រឡប់មកអំពីបិណ្ឌបាត

អាយស្មន្តំ ភហុលំ អាមន្តេសិ កល្លោសិ ភហុល ន-
សីទនំ យេន អន្ធវនំ តេនុបសង្កមិស្សាម ទិវាវិហារា-
យាតិ ។ ឯវំ ភន្តេតិ ខោ អាយស្មា ភហុលោ ភគវតោ
បដិស្សុត្វា និសីទនំ អាទាយ ភគវន្តំ បិដ្ឋិតោ អនុ-
ពន្ធិ ។ តេន ខោ បន សមយេន អនេកានិ ទេវ-
តាសហស្សានិ ភគវន្តំ អនុពន្ធានិ ភវន្តិ អជ្ជ ភគវា
អាយស្មន្តំ ភហុលំ ឧត្តរិអាសវានំ ខយេ វិនេស្សតីតិ ។

(១៨៦) អថខោ ភគវា អន្ធវនំ អជ្ឈោគាហេត្វា
អញ្ញតរស្មឹ រុក្ខមូលេ បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ ។
អាយស្មាបិ ខោ ភហុលោ ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯក-
មន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ
ភហុលំ ភគវា ឯតទវោច តំ កិំ មញ្ញសិ ភហុល
ចក្ខុំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ ភន្តេ ។ យំ
បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ ភន្តេ ។ យំ
បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្លំ នុ តំ សមនុ-
បស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។

ក៏ទ្រង់ហៅព្រះពហុលមានអាយុថា ម្នាលពហុល អ្នកចូរកាន់យកនិសីទនៈមក យើងនឹងចូលទៅឯអន្ធវ័ន ដើម្បីនៅសម្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃ ។ ព្រះពហុលមានអាយុ ក៏ទទួលព្រះពុទ្ធដីកានៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ រួចក៏កាន់យកនិសីទនៈ ដើរទៅតាមក្រោយព្រះមានព្រះភាគទៅ ។ ចួនសម័យនោះ មានទេវតាច្រើនពាន់ ដើរទៅតាមព្រះមានព្រះភាគដោយគិតថា ក្នុងថ្ងៃនេះ ព្រៈមានព្រះភាគនឹងទូន្មានទូន្មានព្រះពហុលមានអាយុ ក្នុងធម៌ជាគ្រឿងអស់ទៅនៃអាសវៈខាងលើ ។

(๑๘๖) លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ស្តេចចូលទៅកាន់អន្ធវ័ន ហើយទ្រង់គង់លើអាសនៈដែលក្រាលទុកទៀបគល់ឈើមួយ ។ ព្រះពហុលមានអាយុក៏ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយគង់ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះព្រះពហុលមានអាយុ គង់ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់សួរដូច្នេះថា ម្នាលពហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនុ៎ះដូចម្តេច ចក្ខុទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ប៉ុនរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ ប៉ុនរបស់ណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់នូវរបស់នោះថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញដែរឬ ។

ឯវោ មេ សុតំ ឯកន្តេ ។ ភគវា ឯតទវោច ចក្ខុំ អនិច្ចំ ។ អនិច្ចំ ឯកន្តេ ។បេ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ឯតទវោច ចក្ខុំ អនិច្ចំ ។ អនិច្ចំ ឯកន្តេ ។ ចក្ខុសម្ផស្សោ ឯតទវោច ចក្ខុំ អនិច្ចំ ។ អនិច្ចំ ឯកន្តេ ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សញ្ញេតំ សង្ខារេតំ វិញ្ញាណេតំ តម្បិ ឯតទវោច ចក្ខុំ អនិច្ចំ ។ អនិច្ចំ ឯកន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វា ។ ទុក្ខំ ឯកន្តេ ។ យំ បនានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្លំ នុ តំ សមនុបស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ឯវោ មេ សុតំ ឯកន្តេ ។បេ។ ជិវ្ហា ឯតទវោច ជិវ្ហំ អនិច្ចំ ។ អនិច្ចំ ឯកន្តេ ។ រសា ឯតទវោច ជិវ្ហំ អនិច្ចំ ។ អនិច្ចំ ឯកន្តេ ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ឯតទវោច ជិវ្ហំ អនិច្ចំ ។ អនិច្ចំ ឯកន្តេ ។ ជិវ្ហាសម្ផស្សោ ឯតទវោច ជិវ្ហំ អនិច្ចំ ។ អនិច្ចំ ឯកន្តេ ។ យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សញ្ញេតំ សង្ខារេតំ វិញ្ញាណេតំ តម្បិ

มิនគួរនឹងយល់ឃើញដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ រូបទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ បេ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចក្ខុសម្ផស្សទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះធម្មជាតណា គឺ វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ រមែងកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ ធម្មជាតនោះទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះវេទនាណា មិនទៀង វេទនានោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ ចុះវេទនាណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញនូវវេទនានោះថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ បេ ។ អណ្តាតទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ រសទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ដំហូវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ដំហូសម្ផស្សទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះធម្មជាតណា គឺ វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ រមែងកើតឡើង ព្រោះដំហូសម្ផស្សជាបច្ច័យ ធម្មជាតនោះ

ឯត្ថុ ភ អនិត្ថុ ភតិ ។ អនិត្ថុ ភន្តេ ។ យំ បនាឯត្ថុ
ទុក្ខំ ភ តំ សុខំ ភតិ ។ ទុក្ខំ ភន្តេ ។ យំ បនាឯត្ថុ
ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្យំ ឆុ តំ សមនុបស្សិតុំ ឍតិ
មម ឍសោហមស្មិ ឍសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ
ភន្តេ ។បេ។ មនោ ឯត្ថោ ភ អនិត្ថោ ភតិ ។ អនិត្ថោ
ភន្តេ ។ យំ បនាឯត្ថុ ទុក្ខំ ភ តំ សុខំ ភតិ ។ ទុក្ខំ
ភន្តេ ។ យំ បនាឯត្ថុ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្យំ ឆុ
តំ សមនុបស្សិតុំ ឍតិ មម ឍសោហមស្មិ ឍសោ មេ
អត្តាតិ ។ នោ ហេតំ ភន្តេ ។ ឆម្មា ឯត្ថា ភ អនិត្ថោ
ភតិ ។ អនិត្ថោ ភន្តេ ។ មនោវិញ្ញាណំ ឯត្ថុ ភ អនិត្ថុ
ភតិ ។ អនិត្ថុ ភន្តេ ។ មនោសម្ផស្សោ ឯត្ថោ ភ អនិត្ថោ
ភតិ ។ អនិត្ថោ ភន្តេ ។ យមិទំ មនោសម្ផស្សប្ប-
ច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទនាភតំ សញ្ញាភតំ សង្ខារភតំ
វិញ្ញាណភតំ តម្បិ ឯត្ថុ ភ អនិត្ថុ ភតិ ។ អនិត្ថុ
ភន្តេ ។ យំ បនាឯត្ថុ ទុក្ខំ ភ តំ សុខំ ភតិ ។ ទុក្ខំ

ទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ បុរេបស់ណា មិនទៀង បុរេនោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ បុរេបស់ណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញនូវបុរេនោះថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ បេ ។ ចិត្តទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ បុរេបស់ណា មិនទៀង បុរេនោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ បុរេបស់ណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញនូវបុរេនោះថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ ធម្មារម្មណ៍ទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ មនោវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ មនោសម្ផស្សទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ បុរេធម្មជាតណា គឺ វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ រមែងកើតឡើងព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ តើបុរេនោះទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ បុរេបស់ណាមិនទៀង បុរេនោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ

កន្តេ ។ យំ បជានន្តំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ តស្មិំ ទុ
តំ សមនុបស្សតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ
អត្តាតិ ។ តោ ខោតំ កន្តេ ឯវំ បស្សំ ពហុល សុតវា
អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មឹបិ និព្ពិន្ទតិ រូបេសុបិ និព្ពិន្ទតិ
ចក្ខុវិញ្ញាណេបិ និព្ពិន្ទតិ ចក្ខុសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ
យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទនាកតំ
សញ្ញាកតំ សង្ខារកតំ វិញ្ញាណកតំ តស្មឹបិ និព្ពិន្ទតិ
។បេ។ ជិវ្ហាយបិ និព្ពិន្ទតិ រសេសុបិ និព្ពិន្ទតិ ជិវ្ហាវិញ្ញា-
ណេបិ និព្ពិន្ទតិ ជិវ្ហាសម្ផស្សេបិ និព្ពិន្ទតិ យម្បិទំ
ជិវ្ហាសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទនាកតំ សញ្ញាកតំ
សង្ខារកតំ វិញ្ញាណកតំ តស្មឹបិ និព្ពិន្ទតិ ។បេ។
មនស្មឹបិ និព្ពិន្ទតិ ធម្មេសុបិ និព្ពិន្ទតិ ។បេ។ តស្មឹបិ
និព្ពិន្ទតិ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ វិរាគា វិមុច្ចតិ ។ វិមុត្តស្មឹ

ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
ធម្មតា តើគួរទន្ទឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ
នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។
ម្នាលភិក្ខុ អរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ រមែង
នឿយណាយទន្ទឹងចក្ខុផង នឿយណាយទន្ទឹងរូបផង នឿយណាយទន្ទឹងចក្ខុ-
វិញ្ញាណផង នឿយណាយទន្ទឹងចក្ខុសម្ផស្សផង ធម្មជាតណាគឺ វេទនា
សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ រមែងកើតឡើងព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ
ក៏រមែងនឿយណាយទន្ទឹងធម្មជាតនោះផង ។ បេ ។ នឿយណាយទន្ទឹង
អណ្តាតផង នឿយណាយទន្ទឹងរសផង នឿយណាយទន្ទឹងជិវ្ហាវិញ្ញាណផង
នឿយណាយទន្ទឹងជិវ្ហាសម្ផស្សផង ធម្មជាតណា គឺ វេទនា សញ្ញា
សង្ខារ វិញ្ញាណ រមែងកើតឡើងព្រោះជិវ្ហាសម្ផស្សជាបច្ច័យ ក៏រមែង
នឿយណាយទន្ទឹងធម្មជាតនោះផង ។ បេ ។ នឿយណាយទន្ទឹងចិត្តផង
នឿយណាយទន្ទឹងធម្មារម្មណ៍ផង ។ បេ ។ នឿយណាយទន្ទឹងធម្មជាតនោះ
ផង កាលបើនឿយណាយ ក៏ប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះប្រាសចាក
តម្រេក បិត្តក៏រួចស្រឡះចាកអាសវៈ ។ កាលបើបិត្តរួចស្រឡះហើយ

វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ ។ ខីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្ម-

ចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។

ឥធមភេច កតវា អត្តមនោ អាយស្មា ភទ្រាលោ តវ-

តោ ភាសិតំ អភិនន្ទិ ។ ឥមស្មិញ្ច បន វេយ្យាករ

ណស្មិំ កញ្ញមានេ អាយស្មតោ ភទ្រាលស្ស អនុចាយ-

យ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ អនេកានិ ច វេឌតាស-

ហស្សានិ វិវរតិ វិតមលំ ធម្មចក្ខុំ ឧទបាឌិ យំ កិញ្ចិ

សមុឌយធម្មំ សព្ពន្តំ និរោធធម្មន្តិ ។ អដ្ឋមំ ។

សេចក្តីដឹងថារួចស្រឡះហើយក៏កើតមាន ។ អរិយសាវ័កនោះ រមែងដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយធម៌អាត្មាអញបានប្រព្រឹត្តរួចហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើស្រេចហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ព្រះពហុលមានអាយុ ជាអ្នកមានសេចក្តីត្រេកអរ ក៏បានត្រេកអរចំពោះភាសិត របស់ព្រះមានព្រះភាគ ។ កាលបើព្រះមានព្រះភាគ កំពុងសម្តែងវេយ្យាករណ៍នេះ ចិត្តរបស់ព្រះពហុលមានអាយុ ក៏រួចស្រឡះចាកអាសវក្កិលេសទាំងឡាយ ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំ ទាំងធម្មចក្ខុ ដែលប្រាសចាកធូលីគឺកិលេស ប្រាសចាកមន្ទិលគឺអកុសល ក៏កើតឡើងដល់ទៅគាជាប្រើនពាន់ថា របស់ណាមួយ មានកិរិយាកើតឡើងជាធម្មតា របស់ទាំងអស់នោះតែងរលត់ទៅវិញជាធម្មតាដែរ ។ ចប់សូត្រ ទី ៨ ។

(๑๘๗) សញ្ញោជនិយេ ច កិលេសេ ឆម្ភេ នេសិ សព្ព-
ម៌ សញ្ញោជនញ្ច តំ សុណាថ ។ កតមេ ច កិលេសេ
សញ្ញោជនិយា ឆម្ភា កតមញ្ច សញ្ញោជនំ ។ សន្តំ
កិលេសេ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយ-
រូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេសេ
សញ្ញោជនិយា ឆម្ភា ។ យោ តត្ថ ឆន្ទរាគោ តំ តត្ថ
សញ្ញោជនំ ។បេ។ សន្តំ កិលេសេ ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា
។បេ។ សន្តំ កិលេសេ មនោវិញ្ញេយ្យា ឆម្ភា ឥដ្ឋា កន្តា
មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា ។ ឥមេ
វុច្ចន្តិ កិលេសេ សញ្ញោជនិយា ឆម្ភា ។ យោ តត្ថ ឆន្ទ-
រាគោ តំ តត្ថ សញ្ញោជនន្តិ ។ ឆដ្ឋំ ។

[๑๘๗] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសម្តែងនូវសំយោជនិយធម៌ និងនូវសំយោជនៈផង នូវសំយោជនៈផង ចូរអ្នកទាំងឡាយ ប្រុងស្តាប់នូវធម៌នោះចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសំយោជនិយធម៌ តើដូចម្តេច សំយោជនៈ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានរូបដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុ ជារូបគួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបទាំងនេះ ហៅថាសំយោជនិយធម៌ ។ សេចក្តីត្រេកត្រអាលណា ក្នុងរូបនោះ សេចក្តីត្រេកត្រអាលនោះ ហៅថាសំយោជនៈក្នុងចក្ខុសម្ផស្សនោះ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានសេដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានធម្មារម្មណ៍ដែលគប្បីដឹងដោយចិត្ត ជាធម្មារម្មណ៍គួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មារម្មណ៍ទាំងនេះ ហៅថាសំយោជនិយធម៌ ។ សេចក្តីត្រេកត្រអាលណា ក្នុងធម្មារម្មណ៍នោះ សេចក្តីត្រេកត្រអាលនោះ ហៅថាសំយោជនៈក្នុងមនោសម្ផស្សនោះ ។ ចប់សូត្រ ទី ៩ ។

(๑๙๘) ឧចាឆានិយេ ច កិក្ខវេ ឆម្មេ ឧេសិសប្បាមិ ឧចាឆានញ្ច តំ សុណាថ ។ កតមេ ច កិក្ខវេ ឧចាឆានិយា ឆម្មា កតមញ្ច ឧចាឆានំ ។ សន្តិ កិក្ខវេ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កិក្ខវេ ឧចាឆានិយា ឆម្មា ។ យោ តត្ថ ឆន្ទរាគោ តំ តត្ថ ឧចាឆានំ ។បេ។ សន្តិ កិក្ខវេ ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា ។បេ។ សន្តិ កិក្ខវេ មនោវិញ្ញេយ្យា ឆម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កិក្ខវេ ឧចាឆានិយា ឆម្មា ។ យោ តត្ថ ឆន្ទរាគោ តំ តត្ថ ឧចាឆានន្តិ ។ ឧសមំ ។

(๑๘๘) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែង នូវទុច្ចរិត-និយតធម៌គឺធម៌ជាហេតុកើតនៃទុច្ចរិតផង នូវទុច្ចរិតផង ចូរអ្នកទាំង-ឡាយប្រុងស្តាប់នូវធម៌នោះចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះទុច្ចរិត-និយតធម៌ តើដូចម្តេច ទុច្ចរិត តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានរូបដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុ ជារូបគួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបទាំងនេះ ហៅថាទុច្ចរិតនិយតធម៌ ។ សេចក្តីត្រេកត្រអាលណា ក្នុងរូបនោះ សេចក្តីត្រេកត្រអាលនោះ ហៅថាទុច្ចរិតក្នុងចក្ខុសម្ផស្សនោះ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានសំដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានធម្មារម្មណ៍ដែលគប្បីដឹងដោយចិត្ត ជាធម្មារម្មណ៍គួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មារម្មណ៍ទាំងនេះ ហៅថាទុច្ចរិតនិយតធម៌ ។ សេចក្តីត្រេកត្រអាលណា ក្នុងធម្មារម្មណ៍នោះ សេចក្តីត្រេកត្រអាលនោះ ហៅថាទុច្ចរិតក្នុងមនោសម្ផស្សនោះ ។ ចប់សូត្រ ទី ๑๐ ។

ចប់ លោកកាមគុណវគ្គ ទី ๒ ។

តស្សុទ្ទានំ

មារចាសេន ទ្វេ វុត្តា

លោកកាមគុណេន ច

សក្កោ បញ្ចសិខោ ចេវ

សារីបុត្តោ ច កហុលោ

សញ្ញោជនំ ឧចាឋានំ

វក្កោ តេន បវុច្ចតីតិ ។

ទុទ្ធានៃលោកកាមគុណវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីអន្លាក់មារ ២ លើក អំពីទីបំផុតនៃលោក ១ អំពីកាមគុណ ១ ព្រះឥន្ទ ១ បញ្ចសិខគន្ធព្វបុត្ត ១ ព្រះសារីបុត្ត ១ ព្រះកហុល ១ សំយោជនៈ ១ ទុជ្ជាន ១ ព្រោះហេតុនោះ ទើបហៅថា លោកកាមគុណវគ្គ ។

គហបតិវគ្គោ

(១៨៩) ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ ។ អថខោ ខុទ្ទោ គហបតិ វេសាលិកោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ។បេ។ ឯ-កមន្តំ ឋិតំខោ ខុទ្ទោ គហបតិ វេសាលិកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច កោ នុ ខោ ភន្តេ ហេតុ កោ បច្ចយោ យេនមិធេកច្ចេ សត្តា ឥធេវ ធម្មេ បរិ-និព្ពាយន្តិ ។ កោ បន ភន្តេ ហេតុ កោ បច្ចយោ យេន-មិធេកច្ចេ សត្តា ឥធេវ ធម្មេ បរិនិព្ពាយន្តីតិ ។ សន្តិ ខោ គហបតិ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា តញ្ចេ តិក្ខ្មំ អភិនន្ទ-តិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ តស្ស តំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ តំ និស្សិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ តទុបាទានំ ។ សទុបាទានោ គហបតិ តិក្ខ្មំ

គហបតិវគ្គ

[១៨៩] សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងក្រុងសាវត្ថី ក្នុងជេតវនារាម នាមហាវិហារ ជិតក្រុងវេសាលី ។ គ្រានោះ ទុគ្គគហបតី អ្នកក្រុងវេសាលី ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះទុគ្គគហបតីអ្នកក្រុងវេសាលី អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វទាំងឡាយពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ មិនបរិនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មួយទៀត អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វទាំងឡាយពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ បរិនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ ព្រះអង្គត្រាស់ថា ម្នាលគហបតី មានរូបដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយភ្នែក ជារូបគួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ បើកិកុត្រេកអរ សរសើរ បីតនៅដោយសេចក្តីចូលចិត្តមាំ ចំពោះរូបនោះ កាលកិកុនោះត្រេកអរ សរសើរ បីតនៅដោយសេចក្តីចូលចិត្តមាំ ចំពោះរូបនោះ វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យនូវរូបនោះក៏មាន សេចក្តីប្រកាន់មាំនូវរូបនោះក៏មាន ។ ម្នាលគហបតី កិកុដែលមានសេចក្តីប្រកាន់មាំ

នោ បរិនិព្ពាយតិ ។បេ។ សន្តិ ខោ គហបតិ ឯកច្ចានំ ទិដ្ឋិវិបន្នានំ
វសោ ។បេ។ សន្តិ ខោ គហបតិ មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា
ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា
តញ្ច កិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ
តស្ស តំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតោ
តំ និស្សិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ តទុបាទានំ ។ សឧបាទា-
នោ គហបតិ កិក្ខុ នោ បរិនិព្ពាយតិ អយំ ខោ គហ-
បតិ ហេតុ អយំ បច្ចយោ យេនមិធេកច្ចេ សត្តា
និដ្ឋំ ធម្មេ នោ បរិនិព្ពាយន្តិ ។

មិនបរិនិព្វានទេ ។ បេ ។ ម្នាលគហបតី មានរសដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយអណ្តាត ។ បេ ។ ម្នាលគហបតី មានធម្មារម្មណ៍ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយចិត្ត ជាធម្មារម្មណ៍គួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីតាប់ចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ បើតិក្ខុត្រេកអរ សរសើរ ប៉ិតនៅដោយសេចក្តីជូលចិត្តមាំ ចំពោះធម្មារម្មណ៍នោះ កាលបើតិក្ខុនោះត្រេកអរ សរសើរ ប៉ិតនៅដោយសេចក្តីជូលចិត្តមាំ ចំពោះធម្មារម្មណ៍នោះ វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យនូវធម្មារម្មណ៍នោះក៏មាន សេចក្តីប្រកាន់មាំនូវធម្មារម្មណ៍នោះក៏មាន ។ ម្នាលគហបតី តិក្ខុមានសេចក្តីប្រកាន់មាំ មិនបរិនិព្វានទេ ម្នាលគហបតី នេះឯងជាហេតុ នេះឯងជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វចាំងច្បាយពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ មិនបរិនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។

(๑๙๐) សន្តិ ខ ខោ គហបតិ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា តញ្ច កិក្ខុ ជាកិនន្តិ ជាកិវនតិ ន អជ្ឈាសាយ តិដ្ឋតិ តស្ស តំ អនកិនន្តោ អនកិវនតោ អនជ្ឈាសាយ តិដ្ឋតោ ន តំ និស្សិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ ន តទុបាទានំ ។ អនុបាទានោ គហបតិ កិក្ខុ បរិនិព្វាយតិ ។បេ។ សន្តិ ខោ គហបតិ ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា ។បេ។ សន្តិ ខោ គហបតិ មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា តញ្ច កិក្ខុ ជាកិនន្តិ ជាកិវនតិ ន អជ្ឈាសាយ តិដ្ឋតិ តស្ស តំ អនកិនន្តោ អនកិវនតោ អនជ្ឈាសាយ តិដ្ឋតោ

(๑๙๐) ម្នាលគហបតី មានរូបដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយភ្នែក ជារូបគួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ បើតិកុមិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនបំតនៅដោយសេចក្តីចូលចិត្តមាំ ចំពោះរូបនោះ កាលបើតិកុនោះមិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនបំតនៅដោយសេចក្តីចូលចិត្តមាំ ចំពោះរូបនោះ វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យនូវរូបនោះ ក៏មិនមាន សេចក្តីប្រកាន់មាំនូវរូបនោះ ក៏មិនមានដែរ ។ ម្នាលគហបតី តិកុមិនមានសេចក្តីប្រកាន់មាំ រមែងបរិនិព្វាន ។ បេ ។ ម្នាលគហបតី មានវេទដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយអណ្តាត ។ បេ ។ ម្នាលគហបតី មានធម្មារម្មណ៍ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយចិត្ត ជាធម្មារម្មណ៍គួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ បើតិកុមិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនបំតនៅដោយសេចក្តីចូលចិត្តមាំ ចំពោះធម្មារម្មណ៍នោះ កាលបើតិកុនោះមិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនបំតនៅដោយសេចក្តីចូលចិត្តមាំ ចំពោះធម្មារម្មណ៍នោះ

ฉ ตานิ ฉสุ วิญฺญาณานิ ภวนฺติ ฉ ตณฺหากายา ฯ อณุ-
ตฺตาโน ตถาคตสฺส ภิกฺขุ ปริญฺญายตฺถ อยญฺหิ โข ต-
ถาคตสฺส ภวตุ อยญฺจ ปฏิจฺจสมุปฺปาโท เยนมิเมสญฺเ สตฺตา
นิเรฺว ชเมฺห ปริญฺญายนฺตีติ ฯ ปฐมญฺจ ฯ

(๑๙๑) เอกญฺจ สมยญฺจ ภควา สาวตฺถิยญฺจ วิหรติ
เชตวเน ฯ อถโข ขฺวญฺญา ตถาคตสฺส ตาทิสาเยว
เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ ฯเปฯ เอตทวจ ขฺวญฺญา ตถาคตสฺส
โข ขฺวญฺญา ตถาคตสฺส ภควนฺตญฺจ เอตทโหสิ
เยน นุ โข อนฺเน ภวตุ เยน ปฏิจฺจสมุปฺปาโท เยนมิเม-
สญฺเ สตฺตา นิเรฺว ชเมฺห นา ปริญฺญายนฺตีติ ฯ เยน
ปน อนฺเน ภวตุ เยน ปฏิจฺจสมุปฺปาโท เยนมิเมสญฺเ สตฺตา
นิเรฺว ชเมฺห ปริญฺญายนฺตีติ ฯ (ยถา ปุริมสุตฺตนฺเ วิ-
ตฺถารเตฺ)ว ฯ อยญฺหิ โข ตถาคตสฺส ภวตุ อยญฺจ ปฏิจฺจ
เยนมิเมสญฺเ สตฺตา นิเรฺว ชเมฺห ปริญฺญายนฺตีติ ฯ
ทุติยญฺจ ฯ

វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យនូវធម្មារម្មណ៍នោះក៏មិនមាន សេចក្តីប្រកាន់មាំនូវធម្មារម្មណ៍នោះ ក៏មិនមានដែរ ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុមិនមានសេចក្តីប្រកាន់មាំ រមែងបរិនិព្វាន ម្នាលគហបតី នេះឯងជាហេតុ នេះឯងជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វទាំងឡាយពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ បរិនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ ចប់សូត្រ ទី ១ ។

(១៩១) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងហត្ថិគ្រាម ក្នុងដែនវជ្ជី ។ គ្រានោះ ទគ្គគហបតី អ្នកហត្ថិគ្រាម បានចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះទគ្គគហបតី អ្នកហត្ថិគ្រាម អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វទាំងឡាយពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ មិនបរិនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មួយទៀត អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វទាំងឡាយពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ បរិនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ (សូត្រមុនយ៉ាងណា បណ្ឌិតគប្បីសំដែងឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ) ។ ម្នាលគហបតី នេះឯងជាហេតុ នេះឯងជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វទាំងឡាយពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ បរិនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ ចប់សូត្រ ទី ២ ។

(๑๙๒) ឯកំ សមយំ ភគវា ឆាឡវិយំ វិហរតិ ចាឡវិកម្ពារេ ។ អថខោ ឧចាលិ គហបតិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ។បេ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ឧចាលិ គហបតិ ភគវន្តំ ឯតទវោច កោ នុ ខោ ភន្តេ ហេតុ កោ បច្ចយោ យេនមិធេកច្ចេ សត្តា និដ្ឋវ ឆម្មេ ខោ បរិនិព្ពាយន្តិ ។ កោ បន ភន្តេ ហេតុ កោ បច្ចយោ យេនមិធេកច្ចេ សត្តា និដ្ឋវ ឆម្មេ បរិនិព្ពាយន្តីតិ ។ (យថា បុរិមសុត្តន្តំ ឯវំ វិត្ថារេតព្ពំ) ។ អយំ ខោ គហបតិ ហេតុ អយំ បច្ចយោ យេនមិធេកច្ចេ សត្តា និដ្ឋវ ឆម្មេ បរិនិព្ពាយន្តីតិ ។ តតិយំ ។

គហបតិវគ្គ ទី ៣

(១៩២) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្ត
ជាវតិកម្ពវ័ន ជិតក្រុងនាឡន្ទា ។ គ្រានោះ ទុជាលិគហបតីបានចូល
ទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះទុជាលិគហបតី អង្គុយក្នុងទី
ដ៏សមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រ
ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វទាំងឡាយ
ពួកខ្លះកើតក្នុងលោកនេះ មិនបរិនិព្វានកើតក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
មួយយ៉ាងទៀត អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វទាំងឡាយពួក
ខ្លះកើតលោកនេះ បរិនិព្វានកើតក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ (សូត្រមុនយ៉ាងណា បណ្ឌិត
គប្បីសម្តែងឲ្យពិស្តារយ៉ាងនោះចុះ) ។ ម្នាលគហបតី នេះឯងជាហេតុ
នេះឯងជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វទាំងឡាយពួកខ្លះ កើតលោកនេះ បរិ-
និព្វានកើតក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ ចប់សូត្រ ទី ៣ ។

(๑๙๓) ឯកំ សមយំ ភគវា អាយស្មា បិណ្ឌោលភារទ្វាជោ កោសម្ពិយំ វិហរតិ ឃោសិតារាមេ ។ អថ ខោ ភគា ឧទេនោ យេនាយស្មា បិណ្ឌោលភារទ្វាជោ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា បិណ្ឌោលភារទ្វាជេន សទ្ធឹ សម្មោទិ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ភគា ឧទេនោ អាយស្មន្តំ បិណ្ឌោលភារទ្វាជំ ឯតទវោច កោ នុ ខោ កោ ភារទ្វាជ ហេតុ កោ បច្ចយោ យេនិមេ ឧភោក កិក្ខូ សុស្សូ តាឧប្បកេសា ភវន្តេន យោគ្ឃនេន សមគ្គាតតា បហាមេន វយសា អនិភតិន្ទ្រិតារោ តាមេសុ យាវជីវំ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរន្តិ អញ្ញាតញ្ច អាចាតេន្តិតិ ។ វុត្តំ ខោ ឯតំ មហាភគ តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន ឯវ តុម្ហេ កិក្ខវេ មាតុមត្តីសុ មាតុចិត្តំ ឧបដ្ឋបេថ ភគិនីមត្តីសុ ភគិនីចិត្តំ ឧបដ្ឋបេថ ធីតុមត្តីសុ ធីតុចិត្តំ ឧបដ្ឋបេថាតិ ។

[๑๙๓] សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ និងព្រះបិណ្ឌោលភារទ្វាជ មានអាយុ គង់នៅក្នុងវត្តយោសិតារាម ជិតក្រុងកោសម្ពី ។ គ្រានោះ ព្រះបាទឧទេន ស្តេចចូលទៅរកព្រះបិណ្ឌោលភារទ្វាជៈមានអាយុ លុះស្តេចចូលទៅដល់ហើយ ទ្រង់ធ្វើសេចក្តីរីករាយជាមួយនឹងព្រះបិណ្ឌោលភារទ្វាជៈមានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីករាយ និងពាក្យគួរឲ្យរីករាយហើយ ក៏ទ្រង់គង់ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះព្រះបាទឧទេន ទ្រង់គង់ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបទ្រង់មានព្រះបន្ទូលទៅនឹងព្រះបិណ្ឌោលភារទ្វាជៈមានអាយុដូច្នេះថា បពិត្រព្រះភារទ្វាជៈដ៏ចម្រើន អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យពួកតិរ្ថុនេះ នៅក្នុងកម្ពោះ មានសក់ខ្មៅ ប្រកបដោយវ័យដ៏ចម្រើនគឺបឋមវ័យ មិនឈ្លក់នៅក្នុងកាមទាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌មិនរបូណិ បរិសុទ្ធ អស់មួយជីវិត ទាំងញ៉ាំងបវេណិធម៌ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅអស់កាលយូរអង្វែងបាន ។ ព្រះបិណ្ឌោលភារទ្វាជៈថ្វាយព្រះពរថា បពិត្រមហារាជ ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគ អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គនោះ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ បានត្រាស់ទុកថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរមក ចូរតាំងចិត្តឲ្យដូចជាមាតាក្នុងពួកស្រីលួមជាមាតា ចូរតាំងចិត្តឲ្យដូចជាបងប្អូនស្រី ក្នុងពួកស្រីលួមជាបងប្អូនស្រី ចូរតាំងចិត្តឲ្យដូចជាកូនស្រី ក្នុងពួកស្រីលួមជាកូនស្រី ។

อยัง โข มหากจฺจ โหตุ อยัง ปฏิปทา เยนเม ธมฺมา กิลิฏฺฐา สุสฺสู กาฬปกฺเขสา กณฺเหน เยภุย-เยน สมฺปาปกา ปหีเน วยสา อเนกวิธา-นิ โข ปเนเต กามเหตุ ยาวเทว ปริปุณฺณา ปริสุทฺธิ พฺรหฺมจริยัง จรณฺเฑ อฏฺฐานเมตฺถ อาจาเรฉฺฉติ ฯ

(๑๙๔) เอวมฺปิ โข โก กจฺจาน ยถาสุตฺตัง อเปฺปกจา มาตุมตฺตีสุปิ เอกจฺเจ อุปฺปชฺฉนฺติ กถินมตฺตีสุปิ เอ-กจฺเจ อุปฺปชฺฉนฺติ ปีตุมตฺตีสุปิ เอกจฺเจ อุปฺปชฺฉนฺติ ฯ อถ ขฺวาหัง โข โก กจฺจาน อเนโก จ โหตุ อเนโก จ ปฏิปทา เยนเม ธมฺมา กิลิฏฺฐา สุสฺสู กาฬปกฺเขสา ฯเปฯ อฏฺฐานเมตฺถ อาจาเรฉฺฉติ ฯ ปุน จปรัง โข ปน มหากจฺจ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ปญฺจ สุเขตฺตานิ สมเวตานิ โหนฺติ ยานิ อุภิน อเนกสา อเนเก เกสมตฺตกา ตถปริยนฺติ ปฏิปทา-ยปฺปการสฺส อสุทฺธิโน ปฏิเวธสฺส อถ ปญฺจเมสฺส กา-ยเย เกสา โลมา นขา ทนฺตา ตโจ มังสัง นหารุ

បពិត្រមហាកដ នេះឯងជាហេតុ នេះឯងជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យពួកកិក្ខុនេះ នៅក្នុងកម្ចោះ មានសក់ខ្មៅ ប្រកបដោយវ័យដ៏ចម្រើនគឺបឋមវ័យ មិនឈ្លក់នៅក្នុងកាមទាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌បរិបូណ៌ បរិសុទ្ធអស់មួយជីវិត ទាំងញុំាងបវេណិធម៌ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ អស់កាលជាយូរអង្វែងបាន ។

(๑๙๔) បពិត្រព្រះការុញ្ញដ:ដ៏ចម្រើន ចិត្តជាធម្មជាតឡេះឡោះបន្តួចកាល លោកធម៌តើតឡើងក្នុងពួកស្រីល្មមជាមាតាក៏មាន លោកធម៌តើតឡើងក្នុងពួកស្រីល្មមជាបងប្អូនស្រីក៏មាន លោកធម៌តើតឡើងក្នុងពួកស្រីល្មមជាកូនស្រីក៏មាន ។ បពិត្រព្រះការុញ្ញដ:ដ៏ចម្រើន ហេតុដទៃបច្ច័យដទៃទៀត មានដែរឬ ដែលនាំឲ្យពួកកិក្ខុនេះ នៅក្នុងកម្ចោះ មានសក់ខ្មៅ ។ បេ ។ ទាំងញុំាងបវេណិធម៌ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅអស់កាលជាយូរអង្វែងបាន ។ បពិត្រមហាកដ ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គនោះ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ បានត្រាស់ទុកថា ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរមកអាយ ចូរពិចារណាន្ទូវកាយនេះឯង តាំងអំពីបាតជើងឡើងទៅលើ អំពីចុងសក់ចុះមកក្រោម ដែលមានស្បែកជាទីបំផុត ពេញដោយវត្ថុមិនស្អាត មានប្រការផ្សេង ៗ ថា ក្នុងកាយនេះមាន សក់ រោម ក្រចក ធ្មេញ ស្បែក សាច់ សរសៃ

อฏฺฐี อฏฺฐิมิญฺชํ(๑) วกฺกํ หทยํ ยกนํ กิโลมกํ ปิหกํ ปปฺผาสํ อนฺตํ อนฺตคุณํ อุทริยํ กรีสํ ปิตฺตํ เสมฺหํ ปุพฺโพ โลหิตํ เสโท เมโท อสฺสุ วสา เขโฬ สิงฺฆาณิกา ลสิกา มุตฺตนฺติ ฯ อยมฺปิ เขา มหาภูต เหตุ อยํ ปถวีธาตุ เยนิเม อุปาทา กกฺขฬา สุสฺสี กาตพฺพาเกสา ฯ เป ฯ อชฺฌตฺติกา อาปาเนนฺติ ฯ

(๑๙๔) เย เต เกจิ(๒) ภาวนาย กกฺขฬา ภาวิตกายา ภาวิตสีลา ภาวิตจิตฺตา ภาวิตปญฺญา เตสนฺติ อุปฺปชฺชนฺติ เหตุ ฯ เย จ เขา เต เกจิ ภาวนาย กกฺขฬา อภาวิตกายา อภาวิตสีลา อภาวิตจิตฺตา อภาวิตปญฺญา เตสนฺติ อุปฺปชฺชนฺติ เหตุ ฯ อเปฺปกตา เกจิ ภาวนาย อสุภาตา มนสิ กาตพฺพา สุภาตา จ อภิภวติ อตฺถิ อุ เขา เกจิ ภาวนาย อญฺเญ จ เหตุ

---

๑ ฉ. อฏฺฐิมิญฺชา ฯ ๒ ม. เยหิเกจิ ฯ

ឆ្អឹង ខួរក្បាលឆ្អឹង តម្រងទឹកមូត្រ បេះដូង ថ្លើម ពោះ ក្រពះ ស្លួត ពោះ-
វៀនធំ ពោះវៀនតូច អាហារថ្មី អាហារចាស់ ប្រមាត់ ស្លេស្ម ខ្ទុះ
ឈាម ញើស ខ្លាញ់ខាប់ ទឹកភ្នែក ខ្លាញ់ពក ទឹកមាត់ ទឹកសម្បោរ
ទឹករំអិល ទឹកមូត្រ ។ បពិត្រមហាភាគ នេះឯងជាហេតុ នេះឯងជា
បច្ច័យ ដែលនាំឲ្យពួកកិកូនេះ នៅក្នុងកម្ងោះ មានសក់ខ្មៅ ។ បេ ។
ពាំងញ៉ាំងបវេណិធម៌ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ អស់កាលជាយូរអង្វែងបាន ។

[๑๙๙] បពិត្រព្រះការុណ្យដ៏ចម្រើន កិកូពាំងឡាយណា ដែល
បានចម្រើនកាយ ចម្រើនសីល ចម្រើនចិត្ត ចម្រើនបញ្ញាហើយ កិច្ចគឺ
ការពិចារណាឲ្យឃើញថាជាអសុភនោះ កិកូពាំងនោះ មិនមែនធ្វើបាន
ដោយលំបាកឡើយ ។ បពិត្រព្រះការុណ្យដ៏ចម្រើន តែកិកូពាំងឡាយ
ណា ដែលមិនបានចម្រើនកាយ មិនបានចម្រើនសីល មិនបាន
ចម្រើនចិត្ត មិនបានចម្រើនបញ្ញាហើយ កិច្ចនោះ កិកូពាំងនោះ ធ្វើបាន
ដោយកម្រណាស់ ។ បពិត្រព្រះការុណ្យដ៏ចម្រើន ប្លួនកាល យើង-
ខ្ញុំគិតថា នឹងធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា អារម្មណ៍មិនល្អ ក៏ប្រកួយទៅជាអា-
រម្មណ៍ល្អវិញក៏មាន បពិត្រព្រះការុណ្យដ៏ចម្រើន ក្រែងមានហេតុដទៃ

อญฺเญ จ ปจฺจเย เยเนเม ฉหาก กิกฺกา สุสฺสู กา-

ยฺปกาสา ฯเปฯ อกฺขาเยฺย อาจาเรฺยติ ฯ ปุตฺโต เม

ฬิโต มหากฺก เตน ภกฺขาตา ฉาตา ปสฺสตา อาหาตา

สมฺมาสมฺพุทฺธ ฬิ คุเมฺห กิกฺขาเว ปฺจิเมเย กุลปุตฺตา

วิหาร จกฺขุมา รูปี ธิมา มา ธิมตฺตกาหิโน อหุวตฺ

มา อนุตฺปฺปนฺนกาหิโน ยตฺถาธิการณเมเธ จกฺขุ-

ทฺริยี อสีวุตี วิหาเรฺย อกิฺจาโนมนสฺสา จาปกา

อกุสลา ธมฺมา อกฺขาสฺสาเยฺย ตสฺส สีวาย ยถิ-

ปฏิจฺจ รกฺข จกฺขุทฺริยี จกฺขุทฺริเย สีวรี อาปฏิจฺจ ฯ

បច្ច័យដទៃទៀតដែរឬ ដែលនាំឲ្យពួកភិក្ខុនេះ នៅក្នុងកម្ចោះ មានសភ័យ ។ បេ ។ ចាំងញាំងបវេណិធម៌ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅអស់កាលជាយូរអង្វែងបាន ។ បពិត្រមហាកប ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះអង្គនោះ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ បានត្រាស់ទុកថា ម្នាលភិក្ខុចាំងឡាយ អ្នកចាំងឡាយ ចូរមកអាយ ចូររក្សាទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយចាំង-ឡាយ អ្នកចាំងឡាយ បានឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ កុំប្រកាន់និមិត្ត កុំប្រកាន់អនុព្យញ្ជនៈ អកុសលធម៌ចាំងឡាយដ៏លាមកគឺអភិជ្ឈានិងទោ-មនស្ស គប្បីគ្របសង្កត់នូវបុគ្គលដែលមិនសង្រួមនូវឥន្ទ្រិយនុ៎ះ ព្រោះហេតុតែចក្ខុន្ទ្រិយណា អ្នកចាំងឡាយចូរប្រតិបត្តិ ដើម្បីសង្រួមនូវចក្ខុ-ន្ទ្រិយនោះ ចូររក្សានូវចក្ខុន្ទ្រិយ ចូរដល់នូវសេចក្តីសង្រួមក្នុងចក្ខុន្ទ្រិយ ។

សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ។ ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ។ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ។ កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ មា និមិត្តគ្គាហិនោ អហុវត្ថ មា អនុព្យញ្ជនគ្គាហិនោ យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ រក្ខតិ មនិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតីតិ ។ អយម្បិ ខោ មហារាជ ហេតុ អយំ បច្ចយោ យេនិមេ ឧភោ កិក្ខូ សុស្សកាឡកេសា តរុណេន យោព្វនេន សមន្នាគតា បឋមេន វយសា អនេកីឡិតាវិនោ កាមេសុ យាវជីវំ បរិបុណ្ណា បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរន្តិ អន្វានញ្ច អាចារេន្តីតិ ។

(๑๙๖) អច្ឆរិយំ កោ ភារទ្វាជ អព្ភុតំ កោ ភារទ្វាជ ។ យាវ សុភាសិតញ្ចិទំ កោ ភារទ្វាជ តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន ឯសេវ ខោ កោ ភារទ្វាជ ហេតុ ឯស បច្ចយោ យេនិមេ ឧភោ កិក្ខូ សុស្សកាឡកេសា តរុណេន យោព្វនេន សមន្នា-

ឮសំឡេងដោយត្រចៀក ។ ធុំក្លិនដោយច្រមុះ ។ ជញ្ជាប់រសដោយអណ្តាត ។ ពាល់ត្រូវផោដ្ឋៈដោយកាយ ។ អ្នកចាំធ្លាយដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្តហើយ កុំប្រកាន់និមិត្ត កុំប្រកាន់អនុព្យញ្ជនៈ អកុសលធម៌ចាំធ្លាយដ៏លាមកគឺអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស គប្បីគ្របសង្កត់នូវបុគ្គលដែលមិនសង្រួមមនិន្ទ្រិយនុ៎ះ ព្រោះហេតុតែមិនសង្រួមមនិន្ទ្រិយណា អ្នកចាំធ្លាយចូរប្រតិបត្តិ ដើម្បីសង្រួមនូវមនិន្ទ្រិយនោះ ចូររក្សាមនិន្ទ្រិយ ចូរដល់នូវសេចក្តីសង្រួមក្នុងមនិន្ទ្រិយ ។ បពិត្រមហាភាគ នេះឯងជាហេតុ នេះឯងជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យពួកកិក្កុនេះ នៅក្នុងកម្ចោះមានសក់ខ្មៅ ប្រកបដោយវ័យដ៏ចម្រើនគឺបឋមវ័យ មិនឈ្លក់នៅក្នុងកាមចាំធ្លាយ ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌បរិបូណ៌ បរិសុទ្ធ អស់មួយជីវិត ចាំធ្វើបវេណិធម៌ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ អស់កាលជាយូរអង្វែងបាន ។

(๑๙๖) បពិត្រព្រះការុញ្ញដ៏ចម្រើន អស្ចារ្យណាស់ បពិត្រព្រះការុញ្ញដ៏ចម្រើន មិនដែលមានទេ ។ បពិត្រព្រះការុញ្ញដ៏ចម្រើន ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគ អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គនោះ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ បានត្រាស់ទុកដោយប្រពៃហើយ បពិត្រព្រះការុញ្ញដ៏ចម្រើន នេះហើយជាហេតុ នេះហើយជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យពួកកិក្កុនេះ នៅក្នុងកម្ចោះ មានសក់ខ្មៅ ប្រកបដោយវ័យដ៏ចម្រើន

ตตา ปภาเมน วยสา อนิตฺถิสาวิเนา ตาเมสุ
ยาวชีวำ ปริปุณฺณำ ปริสุทฺธำ พฺรหฺมจริยำ จรนฺติ อหฺเนฺนว
อาจาเรนฺตีติ ฯ อหมฺปิ เขา เภา ภารทฺวาช ยสฺมึ
สมเย อารกฺเขเนว ตายเยน อารกฺเขตาย ภิตาย
อารกฺเขน จิตฺเตน อนุปฏฺฐาย สติยา อสำวุเตหิ
ฉหิ๎ทฺวาเรหิ อเนฺตปุรำ ปริสาหิ อภิริย มำ ตสฺมึ สม-
เย โลภธมฺมา ปริสหนฺติ ฯ ยสฺมึ ขฺวาหำ เภา
ภารทฺวาช สมเย รกฺเขเนว ตายเยน รกฺเขตาย
ภิตาย รกฺเขน จิตฺเตน อุปฏฺฐาย สติยา สำวุ-
เตหิ ฉหิ๎ทฺวาเรหิ อเนฺตปุรำ ปริสาหิ น มำ ตสฺมึ
ตสฺมึ สมเย โลภธมฺมา ปริสหนฺติ ฯ อภิกฺกนฺตำ
เภา ภารทฺวาช อภิกฺกนฺตำ เภา ภารทฺวาช ฯ เสยฺยถาปิ
เภา ภารทฺวาช นิกฺกุชฺชิตำ วา อุกฺกุเชฺชยฺย ปฏิจฺฉนฺนำ วา
วิวเรยฺย มูฬฺหสฺส วา มคฺคำ อาจิกฺเขยฺย อนฺธกาเร วา
เตลปชฺโชตำ ธาเรยฺย จกฺขุมนฺโต รูปานิ ทกฺขนฺตีติ

គឺបឋមវ័យ មិនឈ្លក់នៅក្នុងកាមទាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌បរិ-
បូណ៌ បរិសុទ្ធ អស់មួយជីវិត ទាំងញុំាងបវេណិធម៌ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅអស់
កាលជាយូរអង្វែងបាន ។ បពិត្រព្រះការុណ្យដ៏ចម្រើន បំណែកខ្ញុំក៏រុ-
ណាវិញ សម័យណា មិនបានរក្សាកាយ មិនបានរក្សាវាចា មិនបាន
រក្សាចិត្ត មិនបានប្រុងស្មារតី មិនបានសង្រួមឥន្ទ្រិយ ចូលទៅនៅ
ក្នុងព្រះរាជវាំង សម័យនោះ លោកធម៌ទាំងឡាយ តែងគ្របសង្កត់ខ្ញុំ
ក៏រុណាពន់ពេក ។ បពិត្រព្រះការុណ្យដ៏ចម្រើន លុះតែសម័យណា ខ្ញុំ
ក៏រុណាបានរក្សាកាយ រក្សាវាចា រក្សាចិត្ត ប្រុងស្មារតី សង្រួមឥន្ទ្រិយ
ចូលទៅក្នុងព្រះរាជវាំង លោកធម៌ទាំងឡាយ ក៏មិនបានគ្របសង្កត់ចិត្តខ្ញុំ
ក៏រុណាក្នុងសម័យនោះឡើយ ។ បពិត្រព្រះការុណ្យដ៏ចម្រើន ល្អាស់
ណាស់ បពិត្រព្រះការុណ្យដ៏ចម្រើន ល្អាស់ណាស់ ។ បពិត្រព្រះ
ការុណ្យដ៏ចម្រើន ដូចគេផ្ងារបស់ដែលផ្កាប់ ឬបើកបង្ហាញរបស់ដែល
គេបិទបាំងទុក ឬដូចគេបង្ហាញផ្លូវដល់បុគ្គលអ្នកវង្វេងទិស ពុំនោះសោត
ដូចបុគ្គលគ្រលំបាំភ្លឺប្រទីបប្រេងក្នុងទីងងឹត ដោយគិតថា បុគ្គលទាំង-
ឡាយមានចក្ខុ ចឹងមើលឃើញរូបទាំងឡាយបាន មានឧបមាយ៉ាងណា

ฬาเมว ภោตา ภาคฺยวาเฉน อเนกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโต ฯ ฬสาหำ ภោ ภาคฺยวา ตำ ภควนฺตำ สรณำ คจฺฉามิ ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจ อุปาสกำ มำ ภาคฺยวา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตำ สรณำ คตนฺติ ฯ ตติยำ ฯ

(๑๙๗) ฬกำ สมยำ ภควา ภคธเรสุ วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเป ฯ อถ โข สោณโก ปุตฺตมาณโว ยេน ภควา เตนุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตำ อภิวาเทตฺวา ฬกมนฺตำ นิสีทิ ฯ ฬกมนฺตำ นิสินฺโน โข สោณโก ปุตฺตมาณโว ภควนฺตำ ฬตทวោจ ภោ ภนฺเต โหตุ ภោ ภนฺเต โหตุ ภោ ปฏิภาเนยฺยนฺติ ฯ ภោ ปน ภนฺเต โหตุ ภោ ปฏิภาเนยฺยนฺติ เอตฺถ สนฺตา นิเทฺทส ธมฺเม โน ปริทีปยนฺติ ฯ ภោ ปน ภนฺเต โหตุ ภោ ปฏิภาเนยฺยนฺติ เอตฺถ สนฺตา นิเทฺทส ธมฺเม ปริทีปยนฺตีติ ฯ (ยถา ปุริมสุตฺตนฺเต ฬวำ วิตฺถาเรตพฺพำ) ฯ ปญฺจมี ฯ

ព្រះការុណ្យដ៏ចម្រើន ជាប្រកាសធម៌ដោយអនេកបរិយាយ មានឧបមេយ្យយ៉ាងនោះដែរ ។ បពិត្រព្រះការុណ្យដ៏ចម្រើន ខ្ញុំករុណាសូមដល់ព្រះមានព្រះភាគនោះផង ព្រះធម៌ផង ព្រះសង្ឃផង ជាទីពឹងទីពឹក សូមព្រះការុណ្យដ៏ចម្រើន ចាំទុកនូវខ្ញុំករុណា ថាជាឧបាសកអ្នកដល់នូវសរណាគមន៍ស្មើដោយជីវិត តាំងពីថ្ងៃនេះជាដើមរៀងទៅ ។ ចប់សូត្រ ទី ៤ ។

(๑๙๗) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តវេឡុវ័នជាកលន្ទកនិវាបស្ថាន ជិតក្រុងរាជគ្រឹះ ។ គ្រានោះ សោណគហបតិបុត្ត បានចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះសោណគហបតិបុត្តអង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបច្ច័យដែលនាំឲ្យសត្វតាំងផ្គាយពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ មិនបរិនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មួយទៀត អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វតាំងផ្គាយពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ បរិនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ (សូត្រមុនយ៉ាងណា បណ្ឌិតគប្បីសំដែងឲ្យពិស្តារយ៉ាងនោះផងចុះ) ។ ចប់សូត្រ ទី ៥ ។

(๑๙๘) ยตฺถ สมยฺเ ภควา อายสฺมา อานนฺโท โกสมฺพิยํ วิหรติ ฆาสิตาราเม ฯ อถ โข ฆาสิตโต คหปติ เยนายสฺมา อานนฺโท เตนุปสงฺกมิ ฯเปฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ฆาสิตโต คหปติ อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ ฉสุ ภนฺเต อภิญฺญาสุ ภควา อนฺตรา จ วุฏฺฐาสิ อนฺตรา จ นิสีทิ อนฺตรา จ ธมฺมึ กถึ อกาสิ อนฺตรา จ ปญฺหานิ ปุฏฺโ วิสฺสชฺเชสิ อนฺตรา จ ปญฺหานิ ปุจฺฉิ กตมาสาติ ฯ สมฺปชฺชติ โข คหปติ จกฺขุนา รูปํ ทิสฺวา จ มนาปา จกฺขุวิญฺญาณา สุขเวทนียึ ผสฺสึ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ สุขา เวทนา ฯ สมฺปชฺชติ โข คหปติ จกฺขุนา รูปํ ทิสฺวา จ อมนาปา จกฺขุวิญฺญาณา ทุกฺขเวทนียึ ผสฺสึ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ ทุกฺขา เวทนา ฯ สมฺปชฺชติ โข คหปติ จกฺขุนา รูปํ ทิสฺวา จ อุเปกฺขาฏฺานิยา(๑) จกฺขุวิญฺญาณา อทุกฺขมสุขเวทนียึ ผสฺสึ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ อทุกฺขมสุขา เวทนา ฯเปฯ สมฺปชฺชติ โข คหปติ ชิวฺหาย รสา จ มนาปา ชิวฺหาวิญฺญาณา สุขเวทนียึ ผสฺสึ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ สุขา เวทนา ฯ

---

๑ ฉ. ฉเปกฺขาฏฺานิยา ฯ ม. ฉเปกฺขาเวทนิยา ฯ

[๑๙๘] សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ និងព្រះអានន្ទមានអាយុ គង់នៅក្នុងវត្តយោសិតារាម ដែតក្រុងកោសម្ពី ។ គ្រានោះឯង យោសិតគហបតីចូលទៅរកព្រះអានន្ទមានអាយុ ។ បេ ។ លុះយោសិតគហបតី អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏បានពោលនឹងព្រះអានន្ទមានអាយុ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអានន្ទដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ធាតុផ្សេងៗ គ្នា ធាតុផ្សេងៗ គ្នា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន តើធាតុផ្សេងៗ គ្នា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ ដោយហេតុយ៉ាងណា ។ ម្នាលគហបតី ចក្ខុធាតុ ๑ រូបដែលជាទីគាប់ចិត្ត ๑ ចក្ខុវិញ្ញាណ ๑ មានហើយ ទើបសុខវេទនាកើតឡើងបាន ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈដែលជាទីតាំងនៃសុខវេទនា ។ ម្នាលគហបតី ចក្ខុធាតុ ๑ រូបមិនជាទីគាប់ចិត្ត ๑ ចក្ខុវិញ្ញាណ ๑ មានហើយ ទើបទុក្ខវេទនាកើតឡើងបាន ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈដែលជាទីតាំងនៃទុក្ខវេទនា ។ ម្នាលគហបតី ចក្ខុធាតុ ๑ រូបជាទីតាំងនៃឧបេក្ខា ๑ ចក្ខុវិញ្ញាណ ๑ មានហើយ ទើបអទុក្ខមសុខវេទនា (វេទនាមិនជាទុក្ខមិនជាសុខ) កើតឡើងបាន ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈដែលជាទីតាំងនៃអទុក្ខមសុខវេទនា ។ បេ ។ ម្នាលគហបតី ជិវ្ហាធាតុ ๑ រសជាទីគាប់ចិត្ត ๑ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ ๑ មានហើយ ទើបសុខវេទនាកើតឡើងបាន ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈដែលជាទីតាំងនៃសុខវេទនា ។

สมาปชฺชติ เหว ขเยปติ ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา จ อเยมชาติ ปฏิปฺปสฺสทฺธิวิญฺญาณญฺจ ทุกฺขเวทนียํ ผสฺสํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ ทุกฺขา เวทนา ฯ สมาปชฺชติ เหว ขเยปติ ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา จ อุเปกฺขาฐานิยา ปฏิปฺปสฺสทฺธิวิญฺญาณญฺจ อทุกฺขมสุขเวทนียํ ผสฺสํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ อทุกฺขมสุขา เวทนา ฯเปฯ สมาปชฺชติ เหว ขเยปติ นนฺทิยา จ ชาตาติ นนฺทิวิญฺญาณญฺจ สุขเวทนียํ ผสฺสํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ สุขา เวทนา ฯ สมาปชฺชติ เหว ขเยปติ นนฺทิยา จ อเยมชาติ นนฺทิวิญฺญาณญฺจ ทุกฺขเวทนียํ ผสฺสํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ ทุกฺขา เวทนา ฯ สมาปชฺชติ เหว ขเยปติ นนฺทิยา จ อุเปกฺขาฐานิยา นนฺทิวิญฺญาณญฺจ อทุกฺขมสุขเวทนียํ ผสฺสํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ อทุกฺขมสุขา เวทนา ฯ เอตฺตาวตา ขเยปติ ชาตุชาตฺตา ภูตฺตา กตาวตา ฯ ฉฏฺฐี ฯ

ម្នាលគហបតី ដំហ្កាធាតុ ๑ រសមិនជាទីគាប់ចិត្ត ๑ ដំហ្កវិញ្ញាណ ๑ មានហើយ ទើបទុក្ខវេទនាកើតឡើងបាន ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈដែលជាទីតាំងនៃទុក្ខវេទនា ។ ម្នាលគហបតី ដំហ្កាធាតុ ๑ រសជាទីតាំងនៃឧបេក្ខា ๑ ដំហ្កវិញ្ញាណ ๑ មានហើយ ទើបអទុក្ខមសុខវេទនាកើតឡើងបាន ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈដែលជាទីតាំងនៃអទុក្ខមសុខវេទនា ។ បេ ។ ម្នាលគហបតី មនោធាតុ ๑ ធម្មារម្មណ៍ជាទីគាប់ចិត្ត ๑ មនោវិញ្ញាណ ๑ មានហើយ ទើបសុខវេទនាកើតឡើងបាន ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈដែលជាទីតាំងនៃសុខវេទនា ។ ម្នាលគហបតី មនោធាតុ ๑ ធម្មារម្មណ៍មិនជាទីគាប់ចិត្ត ๑ មនោវិញ្ញាណ ๑ មានហើយ ទើបទុក្ខវេទនាកើតឡើងបាន ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈដែលជាទីតាំងនៃទុក្ខវេទនា ។ ម្នាលគហបតី មនោធាតុ ๑ ធម្មារម្មណ៍ជាទីតាំងនៃឧបេក្ខា ๑ មនោវិញ្ញាណ ๑ មានហើយ ទើបអទុក្ខមសុខវេទនាកើតឡើងបាន ព្រោះអាស្រ័យផស្សៈដែលជាទីតាំងនៃអទុក្ខមសុខវេទនា ។ ម្នាលគហបតី ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងធាតុផ្សេង ។ គ្នា ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណេះឯង ។ ចប់សូត្រ ទី ๖ ។

(๑๙๙) ฯเกวํ สมยํ อายสฺมา มหากจฺจาโน อาวนฺตีสุ วิหรติ กุรุฆเร(๑) สีตวเน ปพฺพเต ฯ อถ โข มหาลิยฺหกานิ ตหาปตี เยนายสฺมา มหากจฺจาโน เตนุปสงฺกมิ ฯเปฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข มหาลิยฺหกานิ ตหาปตี อายสฺมนฺตํ มหากจฺจานํ เอตทโวจ ปุจฺฉามหิ กจฺจาน กถาปเวทิตา ชานาหิ ปน ตฺวมฺหากนฺติ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ ฉสฺวายตนานฺติ ฉสฺวายตนานฺติ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ เวทนาติ-ยตฺถนฺติ ฯ กถํ นุ โข กจฺจาน ชานาหิ ปน ตฺวมฺหากนฺติ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ ฉสฺวายตนานฺติ ฉสฺวายตนานฺติ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ เวทนาติ-ยตฺถนฺติ ฯ

(๒๐๐) เอวมายสฺมา มหาลิยฺหกานิ ตหาปตี อายสฺมนฺตํ มหากจฺจานเมตทโวจ ปุจฺฉามหิ กจฺจาน กถาปเวทิตา ชานาหิ ปน ตฺวมฺหากนฺติ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ สุขา เวทนา ฯ ทุกฺขา จ โข เวทนา ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ สุขา เวทนา ฯ ทุกฺขา จ โข เวทนา ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ ทุกฺขา เวทนา ฯ อทุกฺขมสุขา จ โข เวทนา ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ อทุกฺขมสุขา เวทนา ฯ

๑ ม. กุรรฆเร ฯ

(๑๙๙) សម័យមួយ ព្រះមហាកច្ចាន:មានអាយុ គង់នៅលើភ្នំសំបវត្តៈ ជិតស្រុកកុលឃរៈ កន្លងអរុណជនបទ ។ គ្រានោះ ហាលិទ្ធិ-កានិគហបតី បានចូលទៅរកព្រះមហាកច្ចាន:មានអាយុ ។ បេ ។ លុះហាលិទ្ធិកានិគហបតី អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏បានពោលទៅនឹងព្រះមហាកច្ចាន:មានអាយុ ដូច្នេះថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ពាក្យនេះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ទុកថា ការផ្សព្រេង ។ គ្នានៃផស្សៈ តើតណ្ហើ ព្រោះអាស្រ័យធាតុផ្សេង ។ គ្នា ការផ្សព្រេង ។ គ្នានៃវេទនា តើតណ្ហើ ព្រោះអាស្រ័យការផ្សេង ។ គ្នានៃផស្សៈ ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ការផ្សេង ។ គ្នានៃផស្សៈតើតណ្ហើ ព្រោះអាស្រ័យធាតុផ្សេង ។ និងការផ្សេង ។ គ្នានៃវេទនាតើតណ្ហើ ព្រោះអាស្រ័យការផ្សេង ។ គ្នានៃផស្សៈតើដូចម្តេច ។

(๒๐๐) ម្នាលគហបតី កិកុក្នុងសាសនានេះ ឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ ក៏ដឹងច្បាស់ថា រូបនេះជាទីគាប់ចិត្តយ៉ាងនេះ សុខវេទនាក៏តើតណ្ហើ ព្រោះអាស្រ័យនូវចក្ខុវិញ្ញាណ ជាទីតាំងនៃសុខវេទនាផង នូវផស្សៈដែលជាទីតាំងនៃសុខវេទនាផង ។ មួយទៀត កិកុ្នឃើញរូបដោយចក្ខុយ៉ាងនេះហើយ ក៏ដឹងច្បាស់ថា រូបនេះមិនជាទីគាប់ចិត្តយ៉ាងនេះ

จក្ខុវិញ្ញាណំ ទុក្ខវេទនីយំ ច ទុក្ខវេទនីយំ ផស្សំ ប-
ដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ទុក្ខា វេទនា ។ ចក្ខុតោ ខោ បនេវំ រូបំ
និស្សា ឧបេក្ខដ្ឋានីយំ ឥត្តេតន្តិ បជានាតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ
អទុក្ខមសុខវេទនីយំ ច អទុក្ខមសុខវេទនីយំ ផស្សំ
បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ អទុក្ខមសុខា វេទនា ។ បុន ចបរំ
ភិក្ខវេ តថាគតំ កិញ្ចិ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ។ ឃានេន
គន្ធំ ឃាយិត្វា ។ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ។ កាយេន
ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ តថាបិ ឥត្តេ-
តន្តិ បជានាតិ តថោវិញ្ញាណំ សុខវេទនីយំ ច សុខវេ-
ទនីយំ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខា វេទនា ។ មនសា
ខោ បនេវំ ធម្មំ វិញ្ញាយ អតថាបិ ឥត្តេតន្តិ បជានាតិ
តថោវិញ្ញាណំ ទុក្ខវេទនីយំ ច ទុក្ខវេទនីយំ ផស្សំ
បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ទុក្ខា វេទនា ។ មនសា ខោ បនេវំ
ធម្មំ វិញ្ញាយ ឧបេក្ខដ្ឋានីយំ ឥត្តេតន្តិ បជានាតិ
តថោវិញ្ញាណំ អទុក្ខមសុខវេទនីយំ ច អទុក្ខមសុខ-
វេទនីយំ ផស្សំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ អទុក្ខមសុខា វេទនា ។

ទុក្ខវេទនាក៏កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យនូវចក្ខុវិញ្ញាណ ជាទីតាំងនៃទុក្ខ-
វេទនាផង នូវផស្សៈជាទីតាំងនៃទុក្ខវេទនាផង ។ មួយទៀត ភិក្ខុ
ឃើញរូបដោយចក្ខុយ៉ាងនេះហើយ ក៏ដឹងច្បាស់ថា រូបនេះគួរជាទីតាំង
នៃទុបេក្ខាយ៉ាងនេះ អទុក្ខមសុខវេទនាក៏កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យនូវ
ចក្ខុវិញ្ញាណជាទីតាំងនៃអទុក្ខមសុខវេទនាផង នូវផស្សៈដែលជាទីតាំងនៃ
អទុក្ខមសុខវេទនាផង ។ ម្នាលគហបតី មួយទៀត ភិក្ខុឮសំឡេង
ដោយត្រចៀក ។ ធុំក្លិនដោយច្រមុះ ។ ជញ្ជាបរសដោយអណ្តាត ។
ពាល់ត្រូវដោយផ្សព្វៈដោយកាយ ។ ដឹងធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត ហើយដឹង
ច្បាស់ថា ធម្មារម្មណ៍នេះជាទីគាប់ចិត្តយ៉ាងនេះ សុខវេទនាក៏កើតឡើង
ព្រោះអាស្រ័យនូវមនោវិញ្ញាណជាទីតាំងនៃសុខវេទនាផង នូវផស្សៈជាទី
តាំងនៃសុខវេទនាផង ។ ភិក្ខុដឹងនូវធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្តយ៉ាងនេះហើយ
ក៏ដឹងច្បាស់ថា ធម្មារម្មណ៍នេះមិនជាទីគាប់ចិត្តយ៉ាងនេះ ទុក្ខវេទនាក៏កើត
ឡើង ព្រោះអាស្រ័យនូវមនោវិញ្ញាណ ជាទីតាំងនៃទុក្ខវេទនាផង នូវ
ផស្សៈជាទីតាំងនៃទុក្ខវេទនាផង ។ ភិក្ខុដឹងនូវធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្តយ៉ាង
នេះហើយ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ធម្មារម្មណ៍នេះគួរជាទីតាំងនៃទុបេក្ខាយ៉ាងនេះ
អទុក្ខមសុខវេទនាក៏កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យនូវមនោវិញ្ញាណជាទីតាំង
នៃអទុក្ខមសុខវេទនាផង នូវផស្សៈជាទីតាំងនៃអទុក្ខមសុខវេទនាផង ។

ឯវំ ខោ គហបតិ ជាតុជានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ជរ្ឈ្ជាជានត្តំ ជរ្ឈ្ជានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ វេទនាជានត្តន្តិ ។ សត្តមំ ។

(២០១) ឯកំ សមយំ ភគវា ភក្កេសុ វិហរតិ សុំសុមារគិរេ ភេសកឡាវនេ មិគទាយេ ។ អថខោ ឧក្កុលបិតា គហបតិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ។បេ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ឧក្កុលបិតា គហបតិ ភគវន្តំ ឯតទវោច កោ នុ ខោ ភន្តេ ហេតុ កោ បច្ចយោ យេនមិធេកច្ចេ សត្តា និរ្ជវ ជម្មេ នោ បរិនិព្ជាយន្តិ ។ កោ បន ភន្តេ ហេតុ កោ បច្ចយោ យេនមិធេកច្ចេ សត្តា និរ្ជវ ជម្មេ បរិនិព្ជាយន្តីតិ ។ សន្តិ ខោ គហបតិ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា តញ្ច កិក្ខុ អភិនន្ទតិ

ម្នាលគហបតី ការផ្សេង ។ គ្នានៃផស្សៈកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យធាតុផ្សេងៗ គ្នា និងការផ្សេង ។ គ្នានៃវេទនាកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យការផ្សេងៗ គ្នានៃផស្សៈ យ៉ាងនេះឯង ។ ចប់សូត្រ ទី ៧ ។

(๒๐๑) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងកេសកម្ពលវនៈជាទីឲ្យអភ័យដល់ពួកម្រឹគ ដ៏ក្រៃលែងសុំសុមារគិរៈ ក្នុងភគ្គជនបទ ។ គ្រានោះ គហបតីឈ្មោះនកុលបិតា បានចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះនកុលបិតាគហបតីអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វទាំងឡាយពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ មិនបរិនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មួយវិញទៀត អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វទាំងឡាយពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ បរិនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាលគហបតី មានរូបដែលគប្បីជ្រាបច្បាស់ដោយចក្ខុ ជារូបគួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីតាប់ចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ បើកិក្ខុ

អភិវទតិ អជ្ឈាសាយ តិដ្ឋតិ តស្ស តំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈាសាយ តិដ្ឋតោ តំ ឯសវិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ តទុបាទានំ ។ សឧបាទានោ ភិក្ខុ តណ្ហូបាទានំ ។បេ។ សន្តិ ខោ ភិក្ខុ ឯវំ ។បេ។ សន្តិ ខោ ភិក្ខុ មនោវិញ្ញាណំ ធម្មេ ។បេ។ សន្តិ ខោ ភិក្ខុ មនោវិញ្ញាណំ ធម្មេ ឧបាទាយ តណ្ហា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា តញ្ច ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈាសាយ តិដ្ឋតិ តស្ស តំ អភិនន្ទតោ អភិវទតោ អជ្ឈាសាយ តិដ្ឋតោ តំ ឯសវិតំ វិញ្ញាណំ ហោតិ តទុបាទានំ ។ សឧបាទានោ ភិក្ខុ តណ្ហូបាទានំ ។ អយំ ខោ ភិក្ខុ ហេតុ អយំ បច្ចយោ យេនមិនេកេកេ សត្តា ឯវំ ឧប្បជ្ជន្តិ ។

ត្រេកអរ សារសើរ បំពេញដោយសេចក្តីចូលចិត្តមាំ ចំពោះរូបនោះ កាល
បើកិក្ខុនោះត្រេកអរ សារសើរ បំពេញដោយសេចក្តីចូលចិត្តមាំ ចំពោះ
រូបនោះហើយ វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យនូវរូបនោះក៏កើតឡើង សេចក្តី
ប្រកាន់មាំនូវរូបនោះក៏មានឡើង ។ ម្នាលគហបតី កិក្ខុមានសេចក្តី
ប្រកាន់មាំ រមែងមិនបរិនិព្វាន ។ បេ ។ ម្នាលគហបតី មានរសដែល
គប្បីដឹងច្បាស់ដោយអណ្តាត ។ បេ ។ ម្នាលគហបតី មានធម្មារម្មណ៍
ដែលដឹងច្បាស់ដោយចិត្ត ជាធម្មារម្មណ៍គួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទី
គាប់ចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ
បើកិក្ខុត្រេកអរ សារសើរ បំពេញដោយសេចក្តីចូលចិត្តមាំ ចំពោះធម្ម-
រម្មណ៍នោះ កាលបើកិក្ខុនោះត្រេកអរ សារសើរ បំពេញដោយសេចក្តី
ចូលចិត្តមាំ ចំពោះធម្មារម្មណ៍នោះហើយ វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យនូវ
ធម្មារម្មណ៍នោះក៏កើតឡើង សេចក្តីប្រកាន់មាំនូវធម្មារម្មណ៍នោះ ក៏មាន
ឡើង ។ ម្នាលគហបតី កិក្ខុមានសេចក្តីប្រកាន់មាំ រមែងមិនបរិនិព្វាន ។
ម្នាលគហបតី នេះឯងជាហេតុ នេះឯងជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វទាំង-
ឡាយពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ មិនបរិនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។

(๒๐๒) สนฺติ ข โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ มลวิญฺญา ณฺหา ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา ปาณาติปาตา ปฏิวิรตา ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา ปาณาติปาตา ปฏิวิรตา ฯเปฯ มลวิญฺญา ณฺหา ปาณาติปาตา ปฏิวิรตา ฯเปฯ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา ปาณาติปาตา ปฏิวิรตา ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา อทินฺนาทานา ปฏิวิรตา ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา อทินฺนาทานา ปฏิวิรตา ฯเปฯ มลวิญฺญา ณฺหา อทินฺนาทานา ปฏิวิรตา ฯเปฯ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา อทินฺนาทานา ปฏิวิรตา ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา กาเมสุมิจฺฉาจารา ปฏิวิรตา ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา กาเมสุมิจฺฉาจารา ปฏิวิรตา ฯเปฯ มลวิญฺญา ณฺหา กาเมสุมิจฺฉาจารา ปฏิวิรตา ฯเปฯ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา กาเมสุมิจฺฉาจารา ปฏิวิรตา ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา มุสาวาทา ปฏิวิรตา ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา มุสาวาทา ปฏิวิรตา ฯเปฯ มลวิญฺญา ณฺหา มุสาวาทา ปฏิวิรตา ฯเปฯ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา มุสาวาทา ปฏิวิรตา ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา เปสุญฺญา ปฏิวิรตา ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา เปสุญฺญา ปฏิวิรตา ฯเปฯ มลวิญฺญา ณฺหา เปสุญฺญา ปฏิวิรตา ฯเปฯ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา เปสุญฺญา ปฏิวิรตา ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา ผรุสา ปฏิวิรตา ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา ผรุสา ปฏิวิรตา ฯเปฯ มลวิญฺญา ณฺหา ผรุสา ปฏิวิรตา ฯเปฯ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา ผรุสา ปฏิวิรตา ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา สมฺผปฺปลาปา ปฏิวิรตา ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา สมฺผปฺปลาปา ปฏิวิรตา ฯเปฯ มลวิญฺญา ณฺหา สมฺผปฺปลาปา ปฏิวิรตา ฯเปฯ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา สมฺผปฺปลาปา ปฏิวิรตา ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา อภิชฺฌาลู ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา อภิชฺฌาลู ฯเปฯ มลวิญฺญา ณฺหา อภิชฺฌาลู ฯเปฯ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา อภิชฺฌาลู ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา อนภิชฺฌาลู ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา อนภิชฺฌาลู ฯเปฯ มลวิญฺญา ณฺหา อนภิชฺฌาลู ฯเปฯ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา อนภิชฺฌาลู ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา พฺยาปนฺนจิตฺตา ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา พฺยาปนฺนจิตฺตา ฯเปฯ มลวิญฺญา ณฺหา พฺยาปนฺนจิตฺตา ฯเปฯ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา พฺยาปนฺนจิตฺตา ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา อพฺยาปนฺนจิตฺตา ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา อพฺยาปนฺนจิตฺตา ฯเปฯ มลวิญฺญา ณฺหา อพฺยาปนฺนจิตฺตา ฯเปฯ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา อพฺยาปนฺนจิตฺตา ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา ฯเปฯ มลวิญฺญา ณฺหา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา ฯเปฯ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา สมฺมาทิฏฺฐิกา ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา สมฺมาทิฏฺฐิกา ฯเปฯ มลวิญฺญา ณฺหา สมฺมาทิฏฺฐิกา ฯเปฯ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา สมฺมาทิฏฺฐิกา ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา ปาณาติปาตา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา ปาณาติปาตา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ มลวิญฺญา ณฺหา ปาณาติปาตา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา ปาณาติปาตา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา อทินฺนาทานา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา อทินฺนาทานา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ มลวิญฺญา ณฺหา อทินฺนาทานา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา อทินฺนาทานา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา กาเมสุมิจฺฉาจารา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา กาเมสุมิจฺฉาจารา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ มลวิญฺญา ณฺหา กาเมสุมิจฺฉาจารา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา กาเมสุมิจฺฉาจารา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา มุสาวาทา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา มุสาวาทา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ มลวิญฺญา ณฺหา มุสาวาทา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา มุสาวาทา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา เปสุญฺญา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา เปสุญฺญา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ มลวิญฺญา ณฺหา เปสุญฺญา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา เปสุญฺญา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา ผรุสา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา ผรุสา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ มลวิญฺญา ณฺหา ผรุสา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา ผรุสา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา สมฺผปฺปลาปา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา สมฺผปฺปลาปา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ มลวิญฺญา ณฺหา สมฺผปฺปลาปา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา สมฺผปฺปลาปา ปฏิวิรตา จ อปฏิวิรตา จ ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา อภิชฺฌาลู จ อนภิชฺฌาลู จ ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา อภิชฺฌาลู จ อนภิชฺฌาลู จ ฯเปฯ มลวิญฺญา ณฺหา อภิชฺฌาลู จ อนภิชฺฌาลู จ ฯเปฯ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา อภิชฺฌาลู จ อนภิชฺฌาลู จ ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา พฺยาปนฺนจิตฺตา จ อพฺยาปนฺนจิตฺตา จ ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา พฺยาปนฺนจิตฺตา จ อพฺยาปนฺนจิตฺตา จ ฯเปฯ มลวิญฺญา ณฺหา พฺยาปนฺนจิตฺตา จ อพฺยาปนฺนจิตฺตา จ ฯเปฯ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา พฺยาปนฺนจิตฺตา จ อพฺยาปนฺนจิตฺตา จ ฯเปฯ สนฺติ โข ตหาปติ ขตฺติยวิญฺญา ยฺวา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา จ สมฺมาทิฏฺฐิกา จ ฯเปฯ คหปติวิญฺญา ยฺวา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา จ สมฺมาทิฏฺฐิกา จ ฯเปฯ มลวิญฺญา ณฺหา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา จ สมฺมาทิฏฺฐิกา จ ฯเปฯ ชิคุจฺฉวิญฺญา ยฺวา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา จ สมฺมาทิฏฺฐิกา จ ฯเปฯ

(๒๐๒) ម្នាលគហបតី មានរូបដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយចក្ខុ ជារូបគួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ បើភិក្ខុមិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនបិតនៅដោយសេចក្តីប្តូលចិត្តមាំ ចំពោះរូបនោះ កាលបើភិក្ខុនោះមិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនបិតនៅដោយសេចក្តីប្តូលចិត្តមាំ ចំពោះរូបនោះហើយ វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យនូវរូបនោះ ក៏មិនកើតឡើង សេចក្តីប្រកាន់មាំនូវរូបនោះ ក៏មិនមានដែរ ។ ម្នាលគហបតី ភិក្ខុមិនមានសេចក្តីប្រកាន់មាំ រមែងបរិនិព្វាន ។ បេ ។ ម្នាលគហបតី មានរសដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយអណ្តាត ។ បេ ។ ម្នាលគហបតី មានធម្មារម្មណ៍ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយចិត្ត ជាធម្មារម្មណ៍គួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ បើភិក្ខុមិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនបិតនៅដោយសេចក្តីប្តូលចិត្តមាំ ចំពោះធម្មារម្មណ៍នោះទេ កាលបើភិក្ខុនោះមិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនបិតនៅដោយសេចក្តីប្តូលចិត្តមាំ ចំពោះធម្មារម្មណ៍នោះហើយ វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យនូវធម្មារម្មណ៍នោះ ក៏មិនកើតឡើង

ฉ ตณฺหาธาตุโย ฯ อณฺหาธาตุยา กมฺมปเถ กิจฺเจ ปริจิณฺณายเต ฯ อยญฺหิ โข กมฺมปเถ เหตุ อยญฺหิ ปฏิปทา เยนมิเจกจฺเจ สตฺตา ทิฏฺเฐวธมฺเม ปริจิณฺณายนฺตีติ ฯ อฏฺฐมํ ฯ

(๒๐๓) เอกํ สมยนฺ อายสฺมา มหากจฺจาโน อวนฺตีสุ วิหรติ มกฺกรกเต อรญฺญกุฏิกายนฺ ฯ อถ โข โลหิจฺจสฺส พฺราหฺมณสฺส สพฺพหุลา อนฺเตวาสิกา กฏฺฐหารกา มาณวกา เยนายสฺมา มหากจฺจาโน เตนุปสงฺกมึสุ อุปสงฺกมิตฺวา ปริเต ปริเต กุฏิกายนฺ อณฺฑจงฺกมนฺติ อณฺฑวิชนฺติ อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา กาฬิจิ กาฬิจิ เสเลยฺยกาฬิ(๑) กเรนฺติ ฯ สมเณ ปน มุณฺฑกา สมณกา อิภฺภา กณฺหา(๒) พนฺธุ ปาทาปจฺจา สเมสนฺ การณกาฬิ สกฺกตา กรุกตา มาฬิตา ปูชิตา อปจิตาติ ฯ อถ โข อายสฺมา มหากจฺจาโน วิหาก ฉิกฺขิตฺวา เต มาณวเก เอตทโวจ มา มาณวกา(๓)

---

๑ ฉ. เสลิสฺสกานิ ฯ อฏฺฐกถายนฺ ปน เสโลกสฺสาติ ฯ ๒ กณฺหา ฯ ๓ มา เว มาณวิกา ฯ

សេចក្តីប្រកាន់មាំនូវធម្មារម្មណ៍នោះ ក៏មិនមានដែរ ។ ម្នាលគហបតី កិកុ
មិនមានសេចក្តីប្រកាន់មាំ រមែងចរនិព្វាន ។ ម្នាលគហបតី នេះឯង
ជាហេតុ នេះឯងជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វខ្លាំងឡាយពួកខ្លះ ក្នុងលោក
នេះ បរិនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ ចប់សូត្រ ទី ៨ ។

(๒๐๓) សម័យមួយ ព្រះមហាកច្ចាន:មានអាយុ គង់នៅក្នុង
អវន្តីរដ្ឋ (កុដិតូចតាំងនៅក្នុងវាលព្រៃ) ជិតនគរមក្តកវតី: ក្នុងអវន្តិជនបទ ។
គ្រានោះ ពួកមាណពអ្នកតាទសច្រើននាក់ ជាសិស្សរបស់លោហិច្ច-
ព្រាហ្មណ៍ បានចូលទៅកាន់អវន្តីរដ្ឋរបស់ព្រះមហាកច្ចាន:មានអាយុ លុះ
ចូលទៅដល់ហើយ ក៏ដើរឆ្លាត់ព័ទ្ធជុំវិញអវន្តីរដ្ឋ ស្រែកហ៊ោកញ្ជ្រៀវ
នាំគ្នាលេងល្បែងសេលេយ្យក:(๑)ណាមួយ (តាមទំនើងចិត្ត) ។ មាណព
ទាំងនោះនិយាយថា សមណ:ត្រងោលទាំងនេះ ជាពួកគហបតីកណ្ហ-
គោត្រ កើតអំពីខ្នងជើងនៃព្រហ្ម ដែលពួកកុដ្ឋមីក៏ធ្លើសក្អារ:គោរពប់
អានបូជាកោតក្រែង ។ វេលានោះ ព្រះមហាកច្ចាន:មានអាយុ ចានចេញ
អំពីវិហារហើយ ពោលទៅនឹងមាណពទាំងនោះដូច្នេះថា នែពួកមាណព

---

๑ គឺលេងល្បែងចាប់ខ្នងគ្នាទៅវិញទៅមក ហើយលោតកញ្ឆេងទៅទាងណោះម្តងទាងណោះ
ម្តង ។ អដ្ឋកថា ។

សទ្ធមកត្ត ធម្មំ ភៅ ភាសិស្សាមីតិ ។ ឱវំ វុត្តេ តេ
មាណវកា តុណ្ហី អហេសុំ ។ អថខោ អាយស្មា
មហាគន្ធាយោ តេ មាណវកេ គាថាហិ អជ្ឈភាសិ

(๒๐๔) សីលវន្តមា បុព្ពតរ អហេសុំ

តេ ព្រាហ្មណា យេ បុរាណំ សរន្តិ
កុន្តានិ ធ្វាករនិ សុរក្ខិតានិ
អហេសុំ តេសំ អតិកុយ្យ កោធំ ។
ធម្មេ ចរ្យាយេ ចរតា អហេសុំ
តេ ព្រាហ្មណា យេ បុរាណំ សរន្តិ
ឥមេវ ភៅ ក្លាម្ហ ឥមាយ្ហាសេតិ
តោត្តេន មត្តា វិសមំ ចរន្តិ

អ្នកតាំងឮយកុំស្រែកហ៊ោឡើយ យើងនឹងសំដែងធម៌ ដល់អ្នកតាំង-ឮយ ។ កាលបើព្រះថេរៈពោលយ៉ាងនេះហើយ មាណពតាំងនោះ ក៏នាំគ្នាស្ងៀម ។ ទើបព្រះមហាកច្ចានៈមានអាយុ បានពោលទៅនឹងមាណពតាំងនោះ ដោយគាថាតាំងឮយ ថា

(๒๐๔) ព្រាហ្មណ៍តាំងឮយណា រឭកធម៌ (របស់ព្រាហ្មណ៍) បុពណ ព្រាហ្មណ៍តាំងនោះ ឈ្មោះថាមានសីលដ៏ទុត្តម មានគុណប្រាកដមកពីដើម ព្រាហ្មណ៍តាំងនោះ ឈ្មោះថាបានគ្រប់គ្រងរក្សាទ្វារដោយប្រពៃ តាំងគ្រប់សង្កត់នូវសេចក្តីក្រោធបាន ។ ព្រាហ្មណ៍តាំងឮយណា រឭកធម៌ (របស់ព្រាហ្មណ៍) បុពណ ព្រាហ្មណ៍តាំង-ឮយនោះ ឈ្មោះថាប្រព្រឹត្តកង់ធម៌គឺកុសលកម្មបថ ១០ ប្រការ និងសមាបត្តិជ្ឈាន ៨ យ៉ាង ព្រាហ្មណ៍តាំងនេះឯង បានបៀសចេញ (ចាកគុណ) ស្រឡះដោយគោត្រ គិតថា យើងតាំងឮយរមែងលះបង់ (អកុសលកម្ម) ហើយនាំគ្នាប្រព្រឹត្តកម្មមិនស្មើគឺធ្លើកម្មមិនស្មើគ្នា មានកាយកម្មជាដើម ។

កោជាកំភូតា សុបុប្ផិត្តឧណ្ហា
វិរុឡ្ហមានា តសថាវរេសុ(១)
អក្ខុត្តទ្វារស្ស ភវន្តិ មោឃា
សុបិនេវ លទ្ធំ បុរិសស្ស រិត្តំ ។
អជាសកា ឥណ្ហិលសាយិកា ច
ចាតោ សិថាឆញ្ច តយោ ច វេជា
ខភដិនំ ឥជា បង្កោ
មច្ឆា សីលវ្ហតំ តថោ
កុហាជា វង្កឧណ្ហា ច
ឧឥកា ច មជាឯ ច
វណ្ណា ឯតេ ព្រហ្មណានំ
កតា កិញ្ជិក្ខភាវជា
ចិត្តញ្ច សុសមាហិតំ
វិប្បសន្នមនាវិលំ
អខិលំ សព្វភូតេសុ
សោ មគ្គោ ព្រហ្មបត្តិយាតិ ។

---

๑ ម. វិរុឡ្ហមានា សតណ្ហតណ្ហេសុ ។

ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ដែលសេចក្តីក្រោធគ្របសង្កត់ មាន
អាជ្ញាលើខ្លួនជាច្រើន នាំគ្នាប្រព្រឹត្តខុសក្នុងបុគ្គលដែលមាន
តណ្ហា និងបុគ្គលដែលឥតតណ្ហា ទាំងឡាយ បុគ្គលដែលមិន
បានគ្រប់គ្រងទ្វារ រមែងមានសេចក្តីសោមនស្សទេ ដូច
ម្តេច ដែលបុរសបានកូនវ័យឈ្មោលសុំ ។ ការអត់អា-
ហារ ១ ការដេកលើផែនដី ១ ការជម្រះកាយអំពីព្រឹក ១
ត្រៃកេត ១ ស្បែកខ្លាឃ្មុំមានសម្ផស្សរឹង ១ ផ្ចឹសក់ ១
មន្ថិលរបស់ធ្មេញ ១ មន្ត ១ សីលនិងវត្ត ១ តបៈ ១ ការ
ញ៉ាំងមហាជនឲ្យកន្តកាំង ១ ទំពក់ ១ ទឹក ១ គ្រឿង
ជុះខាត់មុខ ១ ទាំងនេះជាគ្រឿងបរិក្ខារបស់ពួកព្រាហ្មណ៍
ដែលពួកព្រាហ្មណ៍បានធ្វើការនាបន្តិចបន្តួច ទាំងបានតំកល់
ចិត្តខាប់ខ្ជួនល្អ ជាចិត្តថ្លា មិនកកស្អុក ជាចិត្តមិនរឹងត្អឹង គឺ
ទន់ភ្លន់កំពុងពួកសត្វទាំងពួង ផ្លូវនោះ តែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
ដល់នូវធម៌ដ៏ប្រសើរ ។

(๒๐๙) อถโข เต มาณวกา ตุณฺหี อหสุ. มคธา โยน โลหิจฺโจ ปฺรหฺมณา เตนุปสงฺกมึสุ อุปสงฺกมิตฺวา โลหิจฺจํ ปฺรหฺมณํ เอตทโวจุ์ ยาวญฺจ ภวํ ชานเยฺย สมณา มหากฺขตฺตา ปฺรหฺมณานํ มนฺเต เอตาวเตว อสีวงฺคา(๑) ปฏิกฺกมนฺติ ๆ เอวํ ตฺวญฺเจว โลหิจฺโจ ปฺรหฺมณา ตุณฺหี อโหสิ อหสิ. อถโข โลหิจฺจสฺส ปฺรหฺมณสฺส เอตทโหสิ น โข ปน เมตํ ปฏิรูปํ โยหํ อญฺญตฺถ มาณวกานเมว สุตฺวา สมณานํ มหากฺขตฺตานํ อาคจฺฉนฺตานเมว ปฏิปเฺชยฺยํ ปฏิคฺคเหยฺยํ ปริภุเฺชยฺยํ ยนฺนูนาหํ อุปสงฺกมิตฺวา ปุจฺเฉยฺยนฺติ ๆ อถโข โลหิจฺโจ ปฺรหฺมณา เยน เต มาณวกา เตนุปสงฺกมิ. สทฺธึ เยนายสฺมา มหากฺขตฺตา เตนุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา มหากฺขตฺเตน สทฺธึ สมฺโมทิ สมฺโมทนียํ กถึ สาราณียึ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ ๆ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โลหิจฺโจ ปฺรหฺมณา

๑ อปวิทฺธติ ฯ

(២០៥) គ្រានោះ មាណពទាំងនោះក៏ខឹងអាក់អន់ចិត្ត ហើយទាំ
គ្នាចូលទៅរកលោហិច្ចព្រាហ្មណ៍ លុះចូលទៅដល់ហើយ បាននិយាយនឹង
លោហិច្ចព្រាហ្មណ៍ដូច្នេះថា នែលោកដ៏ចម្រើន លោកគប្បីដឹងថាសម-
ណៈឈ្មោះមហាកច្ចាន: មិននិយាយសរសើរ ត្រឡប់ជានិយាយបដិសេធ
ចំពោះមន្តទាំងឡាយរបស់ពួកព្រាហ្មណ៍ ដោយជាច់ខាត ។ កាលពួក
មាណពនិយាយយ៉ាងនេះហើយ លោហិច្ចព្រាហ្មណ៍ក៏ខឹងអាក់អន់ចិត្ត ។
ទើបលោហិច្ចព្រាហ្មណ៍មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា បើតាមអញស្តាប់សំដី
របស់ពួកមាណព គួរតែដេរ ប្រទេច គម្រាមព្រះសមណៈមហាកច្ចាន:
ដោយពិត តែអំពើនេះ មិនសមគួរដល់អញទេ បើដូច្នោះគួរតែអញ
ចូលទៅសួរលោកសិន ។ លំដាប់នោះ លោហិច្ចព្រាហ្មណ៍ ព្រម
ដោយមាណពទាំងនោះ បានចូលទៅកាន់ព្រះមហាកច្ចាន:មានអាយុ លុះ
ចូលទៅដល់ហើយ ក៏ធ្វើសេចក្តីរីករាយ ជាមួយនឹងព្រះមហាកច្ចាន:
មានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីករាយ គួរជាទីឮកហើយ ក៏អង្គុយ
កន្លែងដ៏សមគួរ ។ លុះលោហិច្ចព្រាហ្មណ៍ អង្គុយកន្លែងដ៏សមគួរហើយ

អាយស្មន្តំ មហាកច្ចានំ ឯតទវោច អាកង្ខមានោ ខ្វាហំ ភោ កច្চាន អម្ហាកំ សព្ពហុលា អន្ធកាសំ-
កា កដ្ឋហារកា មាណវកាតិ ។ អាកង្ខមានោ ខ្វាហំ តេ ព្រាហ្មណា សព្ពហុលា អន្ធកាសកា កដ្ឋហារ-
កា មាណវកាតិ ។ អហុ បន ភោតោ កច្চានស្ស តេហិ មាណវកេហិ សទ្ធឹ កោចិទេវ កថាសល្លា-
បោតិ ។ អហុ ខោ មេ ព្រាហ្មណា តេហិ មាណវ-
កេហិ សទ្ធឹ អបោសិ កថាសល្លាបោតិ ។ យថា-
កថំ បន ភោតោ កច្চានស្ស តេហិ មាណវកេហិ
សទ្ធឹ អបោសិ កថាសល្លាបោតិ ។ ឯវំ ខោ មេ
ព្រាហ្មណា តេហិ មាណវកេហិ សទ្ធឹ អបោសិ កថា-
សល្លាបោតិ

សីលសុត្តមា បុព្ពតរា អបោសុំ
តេ ព្រាហ្មណា យេ បុរាណាំ សរន្តិ
។បេ។ អទិសំ សព្ពភូតេសុ
សោ មគ្គោ ព្រហ្មមត្តិយាតិ ។

បានពោលនឹងព្រះមហាកច្ចាន:មានអាយុ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះកច្ចាន: ដ៏ចម្រើន ពួកមាណពអ្នកវេទស ជាសិស្សរបស់ខ្ញុំ ច្រើននាក់ បានមកកន្លងទីនេះដែរឬ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ពួកមាណពអ្នកវេទស ជាសិស្សរបស់អ្នកច្រើននាក់ បានមកកន្លងទីនេះមែន ។ ចុះព្រះកច្ចាន:ដ៏ចម្រើន បានពោលឆ្លើយថា ជាមួយនឹងពួកមាណពទាំងនោះ ខ្លះដែរឬ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អាត្មាបានពោលពាក្យឆ្លើយថា ជាមួយនឹងពួកមាណពទាំងនោះ ខ្លះដែរ ។ ចុះព្រះកច្ចាន:ដ៏ចម្រើន បានពោលពាក្យឆ្លើយថាជាមួយនឹងពួកមាណពទាំងនោះ ដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អាត្មាបានពោលពាក្យឆ្លើយថា ជាមួយនឹងពួកមាណពទាំងនោះ យ៉ាងនេះថា

ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយណា រឭកធម៌ (របស់ពួកព្រាហ្មណ៍)

បុពណ្ណ ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថាជាអ្នកមានសីលដ៏ទុត្តម មានគុណប្រាកដមកអំពីមុន ។ បេ ។ ជាចិត្តមិនរឹងត្អឹងគឺខន់ក្នុង កន្លងពួកសត្វទៅ ផ្លូវនោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីដល់នូវធម៌ដ៏ប្រសើរ ។

ឯវំ ខោ មេ ព្រាហ្មណ តេហិ សទ្ធិំ អហោសិ ក-
ថាសល្លាបោតិ ។ អក្កន្តទ្ធាភេតំ ភវំ កច្ចានោ អាហ
កិត្តាវតា នុ ខោ កោ កច្ចាន អក្កន្តទ្ធាភេ ហោតី-
តិ ។ ឥធ ព្រាហ្មណ ឯកច្ចោ ចក្ខុមា រូបំ និស្សា
បិយរូបេ រូបេ អជ្ឈោសាយ អប្បិយរូបេ រូបេ ព្យាបជ្ជតិ
អនុបដ្ឋិតាយ សតិយា វ វិហរតិ បរិត្តចេតសោ តញ្ច
ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ ។ យ-
ថាស្សុ តេ ឧប្បន្នា ចាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិ-
សេសា ន និរុជ្ឈន្តិ ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ។បេ។
ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ។ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ។
កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ

ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អាត្មាបានពោលពាក្យប្រកបជាមួយនឹងពួកមាណពទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។ ព្រះកច្ចាន:ដ៏ចម្រើនពោលថា បុគ្គលមិនបានគ្រប់គ្រងទ្វារដូច្នេះ បពិត្រព្រះកច្ចាន:ដ៏ចម្រើន បុគ្គលដែលមិនបានគ្រប់គ្រងទ្វារ តើដោយហេតុដូចម្តេច ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ បានឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ ជាប់ចិត្តក្នុងរូបដែលជាទីស្រឡាញ់ ញុាបាទក្នុងរូបដែលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនបានប្រុងស្មារតី មានចិត្តប្រកបដោយកិលេស ទាំងមិនដឹងច្បាស់តាមពិត នូវបេតោវិមុត្តិនិងបញ្ញាវិមុត្តិនោះ ។ អកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនោះ របស់បុគ្គលនោះ ដែលកើតហើយ រមែងមិនរលត់ទៅវិញ ដោយមិនមានសេសសល់ ដោយប្រការយ៉ាងណា ។ បុគ្គលពួនសំឡែងដោយត្រចៀក ។ បេ ។ ធុំក្លិនដោយច្រមុះ ។ ដញ្ជាបរសដោយអណ្តាត ។ ពាល់ត្រូវដោយដួង:ដោយកាយ ។ ដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្តហើយ

ปิยรูเป ฉนฺเน อนิมุชฺฉิตา อปฺปิยรูเป ฉนฺเน ฆฏิปชฺชิตา
อนุปฏฺฐิตาย สติยา วิหรติ ปริตฺตเจตสา ตญฺจ
เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ ฯ ย-
ถาสฺส เต อุปฺปนฺนา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา อปริ-
เสสา นิรุชฺฌนฺติ ฯ อยเมว ปฺรหฺมณ อกุปฺปา เจ
เหตีติ ฯ

(๒๐๖) อฏฺฐงฺคิโก โข กมฺมาน อฏฺฐงฺคสฺส โข กมฺมาน
ยาวญฺจิทํ โคตม กมฺมาเนน อกุปฺปาเย ฯ สมาโน
อกุปฺปายเตติ อกฺขาโต ฯ กุปฺปายเตติ กิมิทํ กมฺมาเน
อาห กิตฺตาวตา นุ โข โก โข กมฺมาน กุปฺปาเย เหเ-
ตีติ ฯ ๙๘ ปฺรหฺมณ ตีหิ ทุจฺจริตา รูปิ นิสฺสา

រមែងជាប់ចិត្តក្នុងធម្មារម្មណ៍ដែលជាទីស្រឡាញ់ ញាប់ទុក្ខក្នុងធម្មារម្មណ៍ដែលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនប្រុងស្មារតី មានចិត្តប្រកបដោយកិលេសគាំងមិនដឹងតាមពិត នូវចេតោវិមុត្តិនិងបញ្ញាវិមុត្តិនោះ ។ អកុសលធម៌ដ៏លាមកគាំងនោះ របស់បុគ្គលនោះ ដែលកើតឡើង រមែងមិនរលត់ទៅវិញ ដោយមិនមានសេសសល់ ដោយប្រការយ៉ាងណា ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ បុគ្គលមិនបានគ្រប់គ្រងទ្វារ រមែងមាន ដោយប្រការយ៉ាងនោះ ។ ឯង ។

(๒๐๖) បពិត្រព្រះកច្ចាន:ដ៏ចម្រើន អស្ចារ្យណាស់ បពិត្រព្រះកច្ចាន:ដ៏ចម្រើន ចំឡែកណាស់ បុគ្គលដែលមិនបានគ្រប់គ្រងទ្វារព្រះកច្ចាន:ដ៏ចម្រើនពោលថា ជាបុគ្គលមិនបានគ្រប់គ្រងទ្វារមែន ។ ចុះព្រះកច្ចាន:ដ៏ចម្រើនពោលថាបុគ្គលគ្រប់គ្រងទ្វារដូចេ្នះ បពិត្រព្រះកច្ចាន:ដ៏ចម្រើន តើបុគ្គលដែលបានគ្រប់គ្រងទ្វារ ដោយហេតុដូចម្តេច ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ កិកុ ក្នុងសាសនានេះ ឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ

ปิยรูเป รูเป ฉนฺทนิมุชฺชติ อปฺปิยรูเป รูเป ฉ ฏฺฐานานิ
อุปฏฺฐาย สติยา ว วิหรติ อปฺปมาณเจตสো ตญฺ
เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ยถาภูตํ ปชานาติ ฯ ยถาสฺส
เต อุปฺปชฺชา ฐานปกา อกุสลา ธมฺมา อปริเสสา
นิรุชฺฌนฺติ ฯ โสเตน สทฺทํ สุตฺวา ฯ ฆาเนน คนฺธํ
ฆายิตฺวา ฯ ชิวฺหาย รสํ สายิตฺวา ฯ กาเยน ผොฏฺฐพฺพํ
ผุสิตฺวา ฯ มนสา ธมฺมํ วิญฺญาย ปิยรูเป ธมฺเม ฉนฺ-
ทนิมุชฺชติ อปฺปิยรูเป ธมฺเม ฏฺฐานานิ อุปฏฺฐาย สติยา
ว วิหรติ อปฺปมาณเจตสো ตญฺ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญา-
วิมุตฺตึ ยถาภูตํ ปชานาติ ฯ ยถาสฺส เต อุปฺปชฺชา
ฐานปกา อกุสลา ธมฺมา อปริเสสา นิรุชฺฌนฺติ ฯ
ฯหิ โข พฺราหฺมณ ภิกฺขุนา เอตฺตาวตา เอตฺตาวตา

មិនជាប់ចិត្តក្នុងរូបដែលជាទីស្រឡាញ់ មិនព្យាបាទក្នុងរូបដែលមិនជាទីស្រឡាញ់ ប្រុងស្មារតី មានចិត្តមិនប្រកបដោយកិលេស ចាំដឹងច្បាស់តាមពិត នូវចេតោវិមុត្តិនិងបញ្ញាវិមុត្តិនោះ ។ អកុសលធម៌ដ៏លាមកចាំងនោះ របស់បុគ្គលនោះ ដែលកើតឡើង រមែងរលត់ទៅវិញ ដោយមិនមានសេសសល់ ដោយប្រការយ៉ាងណា ។ បុគ្គល ឆ្មុំឆ្មៃដោយត្រចៀក ។ ធុំក្លិនដោយច្រមុះ ។ ជញ្ជាបរសដោយអណ្តាត ។ ពាល់ត្រូវផោដ្ឋព្វៈដោយកាយ ។ ដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្តហើយ មិនជាប់ចិត្តក្នុងធម្មារម្មណ៍ដែលជាទីស្រឡាញ់ មិនព្យាបាទក្នុងធម្មារម្មណ៍ដែលមិនជាទីស្រឡាញ់ ប្រុងស្មារតី មានចិត្តមិនប្រកបដោយកិលេស ចាំដឹងច្បាស់តាមពិត នូវចេតោវិមុត្តិនិងបញ្ញាវិមុត្តិនោះ ។ អកុសលធម៌ចាំងឡាយ របស់បុគ្គលនោះ ដែលកើតឡើង រមែងរលត់ទៅ ដោយមិនមានសេសសល់ ដោយប្រការយ៉ាងណា ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ បុគ្គលបានគ្រប់គ្រងទ្វារ ដោយប្រការយ៉ាងនោះ ។ ឯង ។

(๒๐๗) อชฺฌตฺตํ เภา ภกฺขเว อนิจฺจนฺติ เภา ภกฺขเว ยาวญฺจิทํ เภาตา ภกฺขเวหิ กุสลาภเว สมาโน กุสลาภเวตเ อกฺขาโต ฯ อภิกฺกนฺตนฺติ เภา ภกฺขเว อภิกฺกนฺตนฺติ เภา ภกฺขเว สเยฺยถาปิ เภา ภกฺขเว ฉกฺกฏฺฐิตา ภ ขุกฺกาเฉยฺย ปฏิจฺฉนฺนา ภ วิวเรยฺย มูฬฺหสฺส ภ มคฺคํ อาจิกฺเขยฺย อนฺธกาเร ภ เตลปฺปโชตา ชาเรยฺย จกฺขุมนฺโต รูปานิ ทกฺขนฺตีติ ฯ เอวเมวํ เภาตา ภกฺขเวหิ อเนกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโต ฯ เอสาหํ เภา ภกฺขเว ตํ ภควนฺตํ สรณํ ภจฺฉามิ ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจ อุปาสกํ มํ ภนฺเต ภกฺขเวหิ ชานาตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตา สรณาคตนฺติ ฯ ยถา จ

(๒๐๗) បពិត្រព្រះកច្ចាន:ដ៏ចម្រើន អស្សាវ្យណាស់ បពិត្រ
ព្រះកច្ចាន:ដ៏ចម្រើន ចំឡែកណាស់ បុគ្គលដែលគ្រប់គ្រងទ្វារ ព្រះ
កច្ចាន:ដ៏ចម្រើន ពោលថាជាអ្នកគ្រប់គ្រងទ្វារមែន ។ បពិត្រព្រះកច្ចាន:
ដ៏ចម្រើន ច្បាស់ណាស់ បពិត្រព្រះកច្ចាន:ដ៏ចម្រើន ច្បាស់ណាស់
បពិត្រព្រះកច្ចាន:ដ៏ចម្រើន ដូចគេផ្ងារបស់ដែលគេផ្កាប់ ឬបើកបង្ហាញ
របស់ដែលបិទបាំងទុក ពុំនោះសោត ដូចគេប្រាប់ផ្លូវដល់អ្នកវង្វេងទិស
ឬទ្រោលប្រទីបក្នុងទីងងឹតដោយគិតថា មនុស្សភ្នែកល្អដែលមានក្នែក
ក្តី នឹងបានឃើញនូវរូបតាំងពួយ មានឧបមាយ៉ាងណា ។ ធម៌ដែល
ព្រះកច្ចាន:ដ៏ចម្រើន បានប្រកាសដោយអនេកបរិយាយ ក៏មានឧបមេយ្យ
ដូច្នោះដែរ ។ បពិត្រព្រះកច្ចាន:ដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះករុណានេះសូមដល់ព្រះ
មានព្រះភាគនោះផង ព្រះធម៌ផង ព្រះសង្ឃផង ជាទីពឹងទីពួក សូម
ព្រះកច្ចាន:ដ៏ចម្រើនចាំទុក នូវខ្ញុំព្រះករុណាថាជាឧបាសក អ្នកដល់នូវ
សរណគមន៍ស្មើដោយជីវិត តាំងអំពីថ្ងៃនេះជាដើមតទៅ ។ ម្តួយទៀត

ภวํ ภควาติ มกฺกาเรเต ยาวเทว ปรมสกฺกจฺจกาลกิริยาย อุปสงฺกมิตพฺพนฺติ อุปสงฺกมตุ ฯ ตตฺร ยสฺมา ปน มาณวกา นาม ภารวหา ภวนฺติ อกิจฺจกเณสุ ปฏิพทฺธสรีรา อาหารสชฺชา อาสนมฺปิ ปญฺญเปตฺวา ทินฺนเมว ปริภุญฺชนฺติ เตสญฺจ ภารสชฺชตาย ชียมานฺหิ มาตาย สุขายาติ ฯ ฉฏฺฐมํ ฯ

(๒๐๘) ฌกาเล สมเย อายสฺมา อุทายี ภาคมณฺฑายํ วิหรติ เตเนว สมเยน ปฺรหฺมณสฺย ปฺรหฺมณสฺย อมฺพาเล ฯ อถโข เวเรญฺชาพฺราหฺมณคหปติกา ปฺรหฺมณสฺย อโลกสฺย มาณวกา เยนายสฺมา อุทายี เตนุปสงฺกมึสุ อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา อุทายินา สทฺธึ สมฺโมทึสุ สมฺโมทนียึ กถึ สาราณียึ วีติสาเรตฺวา ฌกมนฺตึ นิสีทึสุ ฯ ฌกมนฺตึ นิสินฺนา โข เต มาณวกา อายสฺมา อุทายี เอตทโวจ กจฺจาย สนฺตฺเถตฺถ สมาคตเตฺถ สมฺมุตฺเตเชสิ สมฺปหาเสสิ ฯ อถโข มาณวกา อายสฺมตา อุทายินา เอวมาหา กจฺจาย สนฺตฺเถตฺถ สมาคตเตฺถ สมฺมุตฺเตสิเตฺถ สมฺปหาสิเตฺถ อุฏฺฐายาสนา

ព្រះកច្ចាន:ដ៏ចម្រើន តែងចូលទៅរកត្រកូលនៃទាសកកង្ខនគរមក្កវតី: យ៉ាងណា សូមលោកចូលទៅរកត្រកូល នៃលោហិច្ចព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងនោះដែរ ។ ពួកមាណពឬមាណវិកាណា ក្នុងត្រកូលនោះ នឹងថ្វាយបង្គំ នឹងក្រោកទទួល នឹងក្រាលអាសន: ឬនឹងប្រគេនទឹក ចំពោះព្រះកច្ចាន:ដ៏ចម្រើន អំពើនោះ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ពួកមាណពនិងមាណវិកាទាំងនោះ អស់កាលជាយូរអង្វែង ។ ចប់សូត្រ ទី ៩ ។

(๒๐๙) សម័យមួយ ព្រះទាយិមានអាយុ គង់ក្នុងព្រៃស្វាយរបស់គោទេយ្យព្រាហ្មណ៍ ជិតនគរកាមណ្ឌា ។ គ្រានោះ មាណពជាសិស្ស របស់ព្រាហ្មណ៍ ឈ្មោះវោហញ្ញានិគោត្តា បានចូលទៅរកព្រះទាយិមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ ក៏ធ្វើសេចក្តីរីករាយជាមួយនឹងព្រះទាយិមានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីករាយ និងពាក្យគួរឮគួរព្រឺហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះមាណពនោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ព្រះទាយិមានអាយុ បានពន្យល់ឲ្យឃើញច្បាស់ ឲ្យសមាទាន ឲ្យអាចហាន ឲ្យរីករាយ ដោយធម្មីកថា ។ លំដាប់នោះ មាណពដែលព្រះទាយិមានអាយុ បានពន្យល់ឲ្យឃើញច្បាស់ ឲ្យសមាទាន ឲ្យអាចហាន ឲ្យរីករាយ ដោយធម្មីកថាហើយ ក៏ក្រោកអំពីអាសន:

យេន វោរោញ្ញាឧកោដ្ឋា ព្រាហ្មណី តេនុបសង្កមិ ឧ-
បសង្កមិត្វា វោរោញ្ញាឧកោដ្ឋំ ព្រាហ្មណឹ ឯតទវោច
យក្ខេ កោតិ ជានេយ្យ សមណោ ឧទាយិ ឥតិ ឥទ.
សេតំ អាឧិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសាន-
កល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ
ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតីតិ ។ តេនហិ ត្វំ មាណវកេ មម
វចនេន សមណំ ឧទាយឹ ឥមន្តេហិ ស្វាតនាយ ភត្ត-
ឆាតិ ។ ឯវំ ភោតីតិ ខោ សោ មាណវកោ វោរោញ្ញា-
កោដ្ឋាយ ព្រាហ្មណិយា បដិស្សុត្វា យេនាយស្មា ឧ-
ទាយិ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ ឧទាយឹ
ឯតទវោច អឧិកាសេត កិរ ភវំ ឧទាយិ អម្ហាកំ អាច-
រិយកិរិយាយ វោរោញ្ញាឧកោដ្ឋាយ ព្រាហ្មណិយា ស្វា-
តនាយ ភត្តន្តិ ។ អឧិកាសេសិ ខោ អាយស្មា ឧទាយិ
តុណ្ហីភាវេន ។ អថ ខោ អាយស្មា ឧទាយិ តស្សា
រត្តិយា អច្ចយេន បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរំ អា-

ហើយចូលទៅកាន់វេរហច្ចានិគោត្តព្រាហ្មណ៍ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏
បានពោលនឹងវេរហច្ចានិគោត្តព្រាហ្មណ៍ ដូច្នេះថា បពិត្រនាងជាម្ចាស់
នាងដ៏ចម្រើនគួរដឹងថា ព្រះសមណៈទាយិ តែងសម្តែងធម៌មានលំអបទ
ដើម មានលំអបទកណ្តាល មានលំអបទចុង ប្រកាសព្រហ្មចរិយធម៌
បរិសុទ្ធបរិបូណ៌គាំងអស់ ព្រមទាំងអត្ថព្រមទាំងព្យញ្ជនៈ ។ នែមាណព
បើដូច្នោះ អ្នកចូរទៅនិមន្តសមណៈទាយិដោយភត្ត ដើម្បីឆាន់ភត្តថ្ងៃ
ស្អែក តាមពាក្យរបស់យើង ។ មាណពនោះ ទទួលស្តាប់ពាក្យវេរ-
ហច្ចានិគោត្តព្រាហ្មណ៍ថា ចាទ នាងជាម្ចាស់ ហើយចូលទៅកាន់ព្រះ
ទាយិមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ បានពោលនឹងព្រះទាយិមានអាយុ
ដូច្នេះថា សូមព្រះទាយិដ៏ចម្រើនទទួលភត្ត ដើម្បីឆាន់ភត្តថ្ងៃស្អែកបរស់
វេរហច្ចានិគោត្តព្រាហ្មណ៍ ជាកិរិយារបស់អាចារ្យ នៃខ្ញុំកុណា ។
ព្រះទាយិមានអាយុ ក៏ទទួលនិមន្ត ដោយតុណ្ហីភាព ។ លុះកន្លង
រាត្រីនោះទៅ ព្រះទាយិមានអាយុ ក៏ស្លៀកស្បង់ ប្រដាប់បាត្រនិង

ឆាយ យេន វេរហច្ចានិគោត្តាយ ព្រាហ្មណាយ តេ-
សំ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ
និសីទិ ។ អថខោ វេរហច្ចានិគោត្តា ព្រាហ្មណី អាយ-
ស្មន្តំ ឧទាយិំ បសាទេន ខាទនីយេន ភោជនីយេន
សហត្ថា សន្តប្បេសិ សម្បវារេសិ ។ អថខោ វេរហច្ចា-
និគោត្តា ព្រាហ្មណី អាយស្មន្តំ ឧទាយិំ កុត្តវំ ជិនិ-
តបត្តចាណិំ ចាទុកា អាភេហិត្វា ឧច្ចេ អាសនេ និសី-
ទិត្វា សីសំ ជិកុណ្ឋិត្វា អាយស្មន្តំ ឧទាយិំ ឯតទវោច
កណា សមណា ឆម្មន្តិ ។ ភវិស្សតិ ភគិនិ សមយោតិ
វត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមិ ។

គហបតិវគ្គ ទី ៣

ចីវរ ក្នុងបុព្វណ្ហសម័យ ចូលទៅកាន់លំនៅ របស់អរហាញ្ជានិគោត្តព្រាហ្មណ៍ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏គង់លើអាសនៈដែលគេក្រាលបម្រុងទុក ។ គ្រានោះ អរហាញ្ជានិគោត្តព្រាហ្មណ៍ (អង្គាស) ព្រះទាយិមានអាយុ ដោយខាទនីយភោជនីយាហារដ៏ផ្ចិតផ្ចង់ ដោយដៃខ្លួនឯង ឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់ គ្រាតែលោកប្រកែក ។ ទើបអរហាញ្ជានិគោត្តព្រាហ្មណ៍ (ដឹងថា) ព្រះទាយិមានអាយុឆាន់ស្រេច លែងលូកដៃក្នុងបាត្រហើយ ក៏ពាក់ស្បែកជើង អង្គុយលើអាសនៈខ្ពស់ ទទូរក្បាលបាននិមន្តព្រះទាយិមានអាយុដូច្នេះថា បពិត្រព្រះសមណៈ សូមលោកសម្តែងធម៌ទៅ ។ ព្រះទាយិពោលថា ម្នាលនាឯ សម័យគួរនឹងមាន (ទៅថ្ងៃក្រោយ) ហើយក៏ក្រោកអំពីអាសនៈចៀសចេញទៅ ។

(๒๐๙) ทุติยมฺปิ โข สา มาณวิกา เยนายสฺมา อุทายี เตนุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา อุทายินา สทฺธึ สมฺโมทิ สมฺโมทนียํ กถึ สาราณียึ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตึ นิสีทิ ฯ เอกมนฺตึ นิสินฺนา โข ตํ มาณวิกํ อายสฺมา อุทายี เอตทโวจ กถาย สนฺทสฺสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตชเยสิ สมฺปหํเสสิ ฯ ทุติยมฺปิ โข สา มาณวิกา อายสฺมตา อุทายินา เอตทโวจ กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุตฺเตชิตา สมฺปหํสิตา อุฏฺายาสนา เยน เวรหาจฺจานโคตฺตา ปริพฺพาชกา เตนุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา เวรหาจฺจานโคตฺเต ปริพฺพาชเก เอตทโวจ ยาเยฺย โภตี ชานเยฺย สมโณ อุทายี เอเสตี อาเนกวิหิตานิ ปุพฺเพนิวาสปฏิสญฺยุตานิ ปริยายสาเนกวิหิตานิ สาตฺถานิ สพฺยญฺชนานิ เกวลปริปุณฺณานิ ปริสุทฺธานิ พฺรหฺมจริยานิ ปกาเสตีติ ฯ เอวเมวํ ขเน ตสฺมึ มาณวิเก สมณสฺส อุทายิสฺส วณฺณกามาย สมโณ อุทายี

(๒๐๙) មាណពនោះ ចូលទៅរកព្រះទុតិយជាគម្រប់ពីរដង ទៀត លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ធ្វើសេចក្តីរីករាយជាមួយនឹងព្រះទុតិយ មានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីករាយនិងពាក្យគួរជាទីរឭកហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះមាណពនោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ព្រះទុតិយមានអាយុ ក៏ពន្យល់ឲ្យឃើញច្បាស់ ឲ្យសមាទាន ឲ្យអាចហាន ឲ្យរីករាយ ដោយធម្មីកថា ។ មាណពនោះ លុះព្រះទុតិយ បានពន្យល់ឲ្យឃើញច្បាស់ ឲ្យសមាទាន ឲ្យអាចហាន ឲ្យរីករាយ ដោយធម្មីកថាហើយ ក៏ក្រោកអំពីអាសនៈចូលទៅរកវេរញ្ជានិគ្គណ្ឋព្រាហ្មណ៍ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏បាននិយាយនឹងវេរញ្ជានិគ្គណ្ឋព្រាហ្មណ៍ដូច្នេះថា បពិត្រនាង៎ជាម្ចាស់ នាង៎ដឹងច្បាស់គួរដឹងថា ព្រះសមណៈទុតិយ តែងសម្តែងធម៌មានលំអបទដើម មានលំអបទកណ្តាល មានលំអបទចុង ប្រកាសព្រហ្មចរិយធម៌បរិសុទ្ធបរិបូណ៌ទាំងអស់ ព្រមទាំងអត្ថព្រមទាំងព្យញ្ជនៈ ។ នែមាណព អ្នកពោលសរសើរគុណព្រះសមណៈទុតិយ យ៉ាង៎នេះពិតមែនហើយ ប៉ុន្តែព្រះសមណៈទុតិយ

កណា សមណា ធម្មន្តិ វុត្តា សមាធោ ភាវិស្សតិ កថំនុ សមយោតិ វត្វា ពុទ្ធាយាសនា បក្កន្តោតិ ។ តថា ហិ បន ភុំ ភោតិ ចាតុកា អាភេហិត្វា ពុទ្ធេ អាសនេ និសីទិត្វា សីសំ ឧក្ខណ្ឌិត្វា ឯតទវោច កណា សមណា ធម្មន្តិ ធម្មករុធោ ហិ តេ ភវន្តោ ធម្មការកាតិ ។ តេនហិ ភុំ មាណាវក មមវចនេន សមណំ ពុទ្ធាយឹ និមន្តេហិ ស្វាតនាយ ភត្តេនាតិ ។ ឯវំ ភោតីតិ ខោ សោ មាណាវកោ វេរហញ្ចានិគោត្តាយ ព្រាហ្មណាយា បដិស្សុត្វា យេនាយស្មា ពុទ្ធាយឹ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ ពុទ្ធាយឹ ឯតទវោច អនភិសេតុ កិរ ភវំ ពុទ្ធាយឹ អម្ហាកំ អាចរិយករិយាយ វេរហញ្ចានិគោត្តាយ ព្រាហ្មណាយា ស្វាតនាយ ភត្តន្តិ ។ អនភិសេសិ ខោ អាយស្មា ពុទ្ធាយឹ តុណ្ហីភាវេន ។ អថខោ អាយស្មា ពុទ្ធាយឹ តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេន វេរហញ្ចានិគោត្តាយ ព្រាហ្មណាយា និវេសនំ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ ។ អថខោ វេរហញ្ចានិគោត្តា ព្រាហ្មណី

កាលយើងនិយាយថា បពិត្រព្រះសមណៈ សូមលោកសម្តែងធម៌ទៅ ដូច្នេះ លោកឆ្លើយថា ម្នាលនាង សម័យគួរ នឹងមាន (ទៅថ្ងៃក្រោយ) ហើយក្រោកអំពីអាសនៈចេញទៅ ។ ពិតដូច្នោះមែន ជ្រុតនាងដ៏ចម្រើន ពាក់ស្បែកជើង អង្គុយលើអាសនៈខ្ពស់ ទទួរក្បាល បាននោលដូច្នេះថា បពិត្រព្រះសមណៈ ចូរលោកសម្តែងធម៌ទៅ ព្រោះថាលោកដ៏ចម្រើន ទាំងនោះ ជាអ្នកគោរពធម៌ មានធម៌ជាទីគោរព ។ ម្នាលមាណព បើដូច្នោះ អ្នកចូរទៅនិមន្តព្រះសមណៈទាយិដោយភត្ត ដើម្បីនាន់កង ថ្ងៃស្អែកតាមពាក្យរបស់យើង ។ មាណពនោះទទួលពាក្យវេហញ្ញានិ-គោត្តព្រាហ្មណ៍ថា ចុះ នាងដ៏ចម្រើន ហើយចូលទៅកព្រះទាយិ មានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ បាននោលនឹងព្រះទាយិមានអាយុ ដូច្នេះថា សូមព្រះទាយិដ៏ចម្រើន ទទួលនិមន្តដោយភត្ត ដើម្បីនាន់កង ថ្ងៃស្អែក របស់វេហញ្ញានិគោត្តព្រាហ្មណ៍ជាភរិយានៃអាចារ្យរបស់ខ្ញុំព្រះ ករុណា ។ ព្រះទាយិមានអាយុ ក៏បានទទួលនិមន្តដោយតុណ្ហីភាព ។ លំដាប់នោះ ព្រះទាយិមានអាយុ លុះកន្លងរាត្រីនោះទៅ ក៏ស្លៀក ស្បង់ ប្រដាប់បាត្រនិងចីវរ ក្នុងបុព្វណ្ហសម័យ ហើយចូលទៅកាន់ លំនៅនៃវេហញ្ញានិគោត្តព្រាហ្មណ៍ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏គង់លើ អាសនៈដែលគេក្រាលបម្រុងទុក ។ ទើបវេហញ្ញានិគោត្តព្រាហ្មណ៍

អាយស្មន្តំ ឧទាយឹ បណាីតេន ខាទនីយេន ភោជនីយេន សហត្ថា សន្តប្បេសិ សម្បវារេសិ ។ អថខោ វេរហច្ចានគោត្តោ ព្រាហ្មណោ អាយស្មន្តំ ឧទាយឹ កុត្តាវំ ឯតទវោច កច្ចុភា ឯតាណាី ចាទុភា ឯភេហិត្ថា នីចេ អាសនេ និសីទិត្ថា សីសំ វាវរិត្ថា អាយស្មន្តំ ឧទាយឹ ឯតទវោច កិំស្មឹ នុខោ អន្តេ សតិ អរហាត្តោ សុខទុក្ខំ បញ្ញបេតិ កិំស្មឹ អសតិ អរហាត្តោ សុខទុក្ខំ ន បញ្ញបេតីតិ ។

(๒๑๐) ចក្ខុស្មឹ ខោ កច្ចាន សតិ អរហាត្តោ សុខទុក្ខំ បញ្ញបេតិ ចក្ខុស្មឹ អសតិ អរហាត្តោ សុខទុក្ខំ ន បញ្ញបេតិ ។បេ។ ជិវ្ហាយ សតិ អរហាត្តោ

អគ្គិសព្រះទោយិមានអាយុ ដោយខាទនីយកោជនីយាហារ ដ៏ផ្ដៃតផ្ដង់ ដោយដៃខ្លួនឯង ឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់ត្រាតែលោកប្រកែក ។ លំដាប់នោះ អរហញ្ញានិគោត្តព្រាហ្មណ៍ (ដឹងថា) ព្រះទោយិមានអាយុឆាន់ស្រេច លែងលូកព្រះហស្តទៅក្នុងបាត្រហើយ ក៏ដោះសែ្បកដើង អង្គុយលើអាសនៈតាប ផាត់ (សំពត់) អំពីក្បាលចេញហើយ បានពោលនឹងព្រះទោយិមានអាយុដូច្នេះថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន កាលបើអ្វីមាន ទើបព្រះអរហន្តទាំងឡាយបញ្ចុតន្ទវៃសុខនិងទុក្ខ កាលបើអ្វីមិនមាន ទើបព្រះអរហន្តទាំងឡាយមិនបញ្ចុតន្ទវៃសុខនិងទុក្ខ ។

(๒๑๐) ម្នាលនាង កាលបើចក្ខុមាន ទើបព្រះអរហន្តទាំងឡាយបញ្ចុតន្ទវៃសុខនិងទុក្ខ កាលបើចក្ខុមិនមាន ព្រះអរហន្តទាំងឡាយមិនបញ្ចុតន្ទវៃសុខនិងទុក្ខទេ ។ បេ ។ កាលបើអណ្តាតមាន ទើបព្រះ

សុខុក្ខំ បញ្ចបេន្តំ ជីវ្ហាយ អសតំ អរហន្តោ សុខុក្ខំ ឯ បញ្ចបេន្តំ ។បេ។ មនស្មឹ សតំ អរហន្តោ សុខុក្ខំ បញ្ចបេន្តំ មនស្មឹ អសតំ អរហន្តោ សុខុក្ខំ ឯ បញ្ចបេន្តីតិ ។ ឯវំ វុត្តេ វេរហច្ចានិគោត្តោ ព្រាហ្មណោ អាយស្មន្តំ ឧទាយឹ ឯតទវោច អភិក្កន្តំ ភន្តេ អភិក្កន្តំ ភន្តេ សេយ្យថាបិ ភន្តេ និក្កុដ្ឋិតំ វា ឧក្កុជ្ជេយ្យ បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តីតិ ។ ឯវមេវំ អយ្យេន ឧទាយិនា អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ ។ ឯសាហំ ភន្តេ ឧទាយិំ តំ ភគវន្តំ សរណំ គច្ឆាមិ ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច ឧបាសិកំ មំ អយ្យោ ឧទាយិ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គតន្តិ ។ ឧសមំ ។

អរហន្តចាំងឡាយបញ្ចតន្ទវសុខនិងទុក្ខ កាលបើអណ្តាតមិនមាន ព្រះអរហន្តចាំងឡាយមិនបញ្ចតន្ទវសុខនិងទុក្ខទេ ។ បេ ។ កាលបើចិត្តមាន ទើបព្រះអរហន្តចាំងឡាយបញ្ចតន្ទវសុខនិងទុក្ខ កាលបើចិត្តមិនមាន ព្រះអរហន្តចាំងឡាយមិនបញ្ចតន្ទវសុខនិងទុក្ខទេ ។ កាលបើព្រះទាយិ ពោលយ៉ាងនេះហើយ ទើបវេហញ្ញានិគោត្តព្រាហ្មណ៍ពោលនឹងព្រះទាយិមានអាយុដូច្នេះថា ច្បាស់ណាស់ លោកម្ចាស់ ច្បាស់ណាស់ លោកម្ចាស់ បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ដូចគេផ្ងារបស់ដែលផ្កាប់ ឬបើកបង្ហាញរបស់ដែលបិទបាំង ពុំនោះសោត ដូចគេប្រាប់ផ្លូវដល់អ្នកវង្វេងទិស ឬក្រោលប្រទីបកន្ទេះនឹងងឹត ដោយគិតថា បុគ្គលមានភ្នែកភ្លឺ នឹងមើលឃើញនូវរូបចាំងឡាយបានមានឧបមាយ៉ាងណា ។ លោកម្ចាស់ទាយិ បានប្រកាសធម៌ដោយអនេកបរិយាយ ក៏មានឧបមេយ្យដូច្នោះដែរ ។ បពិត្រព្រះទាយិដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះករុណា សូមដល់នូវព្រះមានព្រះភាគនោះផង ព្រះធម៌ផង ព្រះសង្ឃផង ជាទីពឹង សូមលោកម្ចាស់ទាយិចាំទុកនូវខ្ញុំព្រះករុណា ថាជាឧបាសិកាអ្នកដល់នូវសរណាគមន៍ស្មើដោយជីវិត តាំងអំពីថ្ងៃនេះជាដើមទៅ ។ ចប់សូត្រ ទី ១០ ។

តស្សុទ្ទានំ

វេសាលី វជ្ជី ឆាលង្ហា

ភារទ្វាជសោណោ ច យោសិតា

មាលុង្កោ ឆកុលបិតា

លោមហំសោ វេរហច្ចានិតិ ។

ទុតិយនៃគហបតិវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីទុគ្គតគហបតីនៅក្រុងវេសាលី ๑ អំពីទុគ្គតគហបតី
អ្នកហត្ថគ្រាមកងដែនវជ្ជី ๑ អំពីព្រះមានព្រះភាគគង់នៅកង
ក្រុងនាឡន្ទា ๑ អំពីព្រះបិណ្ឌោលភារទ្វាជត្ថេរ ๑ អំពីសោ-
ណគហបតីបុត្ត ๑ អំពីឃោសិតគហបតី ๑ អំពីហាលិទ្ទកា-
និគហបតី ๑ អំពីនកុលបិតាគហបតី ๑ អំពីលោហិច្ច-
ព្រាហ្មណ៍ ๑ អំពីវោហារកាទិគោត្តព្រាហ្មណី ๑ ฯ

(២១១) ឯកំ សមយំ ភគវា សក្កេសុ វិហរតិ
នេវឧបាដ្ឋាម សក្យានំ ឯកមោ ។ តត្រ ខោ ភគវា
តិក្ខ្ត្តុំ អាមន្តេសិ ជាគរថ តិក្ខ្តុវេ សព្ពេសញ្ញោ តិក្ខ្តុំ
ឆេសុ ឧស្សយតនេសុ អប្បមាទេន ការណីយន្តិ វទា-
មិ ។ ន ច បជាគរថ តិក្ខ្តុវេ សព្ពេសញ្ញោ តិក្ខ្តុំ ឆេសុ
ឧស្សយតនេសុ ជាប្បមាទេន ការណីយន្តិ វទាមិ ។
យេ តេ តិក្ខ្តុវេ តិក្ខ្តុ អរហន្តោ ខីណាសវា វុសិតវន្តោ
កតករណីយា ឱហិតភារា អនុប្បត្តសទត្ថា បរិក្ខី-
ណភវសញ្ញោជនា សម្មទញ្ញា វិមុត្តា តេសាហំ តិក្ខ្តុវេ
តិក្ខ្តុំ ឆេសុ ឧស្សយតនេសុ ជាប្បមាទេន ការ-
ណីយន្តិ វទាមិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ តតនុត្ត-

ទេវទហវគ្គ

(២១១) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុង
និគមរបស់ពួកសក្យៈឈ្មោះទេវទហៈ ក្នុងសក្យជនបទ ។ ក្នុងទីនោះព្រះ
មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ទឹងកិក្ខុទាំងឡាយថា ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ តថា-
គតមិនពោលថា កិក្ខុគ្រប់ ។ រូប ត្រូវបំពេញកិច្ចក្នុងអាយតនៈគឺផស្សៈ
ទាំង ៦ ដោយសេចក្តីមិនប្រមាទដូច្នេះទេ ។ ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ មួយ
វិញទៀត តថាគតមិនពោលថា កិក្ខុគ្រប់ៗ រូប មិនត្រូវបំពេញកិច្ចក្នុង
អាយតនៈគឺផស្សៈទាំង ៦ ដោយសេចក្តីមិនប្រមាទដូច្នេះដែរ ។ ម្នាល
កិក្ខុទាំងឡាយ កិក្ខុទាំងឡាយណា ជាអរហន្តខីណាស្រព មានព្រហ្ម-
ចរិយៈនៅរួចហើយ មានសោឡសកិច្ចបានធ្វើស្រេចហើយ មានភារៈ
ដាក់ចុះហើយ មានប្រយោជន៍ចំពោះខ្លួនសម្រេចហើយ មានសញ្ញោជនៈ
ក្នុងភពអស់រលីងហើយ ជាអ្នកផុតស្រឡះហើយ ព្រោះដឹងច្បាស់ដោយ
ប្រពៃ ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតពោលថា កិក្ខុទាំងនោះឯង មិន
ត្រូវបំពេញកិច្ចក្នុងអាយតនៈគឺផស្សៈទាំង ៦ ដោយសេចក្តីមិនប្រមាទ ។
ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ (ព្រោះ) កិក្ខុទាំងនោះ បានធ្វើកិច្ច

สํ อปฺปหาเนน อกฺกา เต ปหฏฺฐุ ๆ เย ฉ เขา เต
กิกฺขเว กิกฺขู เสฆา(๑) อปฺปตฺตมานสา อนุตฺตรํ โยก-
เขมํ ปตฺถยมานา ๆ วิหรนฺติ ๆ เตสาหํ กิกฺขเว
กิกฺขูนํ ฉนฺนญฺเว ฉสฺวายตเนสุ อปฺปมาเทน ปาฏิยนฺติ
วทามิ ๆ กึ กิสฺส เหตุ ๆ สนฺติ กิกฺขเว ขกฺขุวิญฺเญยฺยา
รูปา มโนรมาปิ อมโนรมาปิ ตฺยาสฺส ทุสฺส ทุสฺส
ติกฺขนฺติ น ปริยาทาย ติฏฺฐนฺติ เขตเสา อปริยาทาย
อาวุโส เหาติ ปริยนฺติ อสฺส ขปฏิตา สติ อปฺปมฺ-
ฏฺฐา(๒) ปสฺสทฺธา กาเยา อสารทฺธา สมาหิตนฺติ จิตฺตนฺติ ฯ
กกฺขนฺติ ๆ สปิ ขฺวหิ กิกฺขเว อปฺปมาทผลนฺติ สมฺปสฺส-
มาโน เตสนฺติ กิกฺขูนนฺติ ฉนฺนญฺเว ฉสฺวายตเนสุ อปฺป-
มาเทน ปาฏิยนฺติ วทามิ ๆ เปฯ สนฺติ กิกฺขเว

๑ สเกฺขหิ ปิ ฆเหา ๆ ๒ ฉ. ม. อสมฺมุฏฺฐา ๆ

រួចហើយ ដោយសេចក្តីមិនប្រមាទ កិកូតាំងនោះ មិនគួរប្រមាទទៀត
ឡើយ ។ ម្នាលកិកូតាំងឡាយ មួយទៀត កិកូតាំងឡាយណា ជា
សេក្ខបុគ្គល មិនទាន់បានសម្រេចអរហត្តផលនៅឡើយ ក៏ប្រាថ្នាបួរ
ព្រះនិព្វាន ជាធម្មជាតក្សេមចាកយោគៈដ៏ប្រសើរ ។ ម្នាលកិកូតាំង-
ឡាយ តថាគតពោលថា កិកូតាំងនោះ ត្រូវបំពេញកិច្ចក្នុងអាយតនៈ
គឺផស្សៈទាំង ៦ ដោយសេចក្តីមិនប្រមាទ ។ ដំណើរនោះ ព្រោះ
ហេតុអ្វី ។ ម្នាលកិកូតាំងឡាយ រូបទាំងឡាយដែលគប្បីដឹងច្បាស់
ដោយភ្នែក ជាទីពេញចិត្តក្តី មិនជាទីពេញចិត្តក្តី រមែងមាន រូប
ទាំងនោះពាល់ត្រូវរឿយៗ តែមិនគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់កិកូតានោះបានឡើយ
ព្រោះតែគ្របសង្កត់ចិត្តមិនបាន ទើបកិកូនោះ ប្រារព្ធសេចក្តីព្យាយាម
មិនរួញរា តំកល់ស្មារតី មិនភ្លេចខ្លួន កាយក៏ស្ងប់រម្ងាប់ មិនក្រវល់
ក្រវាយ ចិត្តក៏តាំងនៅខ្ជាប់ខ្ជួន មានអារម្មណ៍មួលតែមួយ ។ ម្នាល
កិកូតាំងឡាយ (ព្រោះ) តថាគតសំឡឹងឃើញផលនៃសេចក្តីមិនប្រ-
មាទនេះឯង ទើបពោលថា កិកូតាំងនោះ គួរបំពេញកិច្ចក្នុងអាយតនៈគឺ
ផស្សៈទាំង ៦ ដោយសេចក្តីមិនប្រមាទ ។ បេ ។ ម្នាលកិកូតាំងឡាយ

ជិញ្ញវិញ្ញេយ្យា រសា មនោរមាបិ អមនោរមាបិ ត្វាស្ស ផុស្ស ផុស្ស ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ ចេតសោ អបរិយាទានា អារុំ ហោតិ វីរិយំ អសល្លីនំ ឧបដ្ឋិតា សតិ អប្បមុដ្ឋា បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ សមាហិ-តំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ ។ ឥមំ ខ្វាហំ កិកូវេ អប្បមាទផលំ សម្បស្សមានោ តេសំ កិក្ខូនំ ឆសុ ផស្សាយតនេសុ អប្បមាទេន ការណីយន្តិ វទាមីតិ ។បេ។ សន្តិ កិក្ខវេ មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា មនោរមាបិ អមនោរមាបិ ត្វាស្ស ផុស្ស ផុស្ស ចិត្តំ ន បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ ចេតសោ អបរិយាទានា អារុំ ហោតិ វីរិយំ អសល្លីនំ ឧបដ្ឋិតា សតិ អប្បមុដ្ឋា បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ សមា-ហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ ។ ឥមំ ខ្វាហំ កិកូវេ អប្បមាទផលំ សម្បស្សមានោ តេសំ កិក្ខូនំ ឆសុ ផស្សាយតនេសុ អប្បមាទេន ការណីយន្តិ វទាមីតិ ។ បឋមំ ។

សេចក្តីដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយអណ្តាត ជាទីពេញចិត្តក្តី មិនជាទីពេញចិត្តក្តី រមែងមាន សេចក្តីនោះពាល់ត្រូវរឿយ ។ តែមិនគ្រប សង្កត់ចិត្តរបស់កិកុនោះបានឡើយ ព្រោះតែគ្រប សង្កត់ចិត្តមិនបាន ទើបកិកុនោះ ប្រាថ្នាសេចក្តីព្យាយាមមិនរួញរា តំកល់ស្មារតី មិនក្រេចខ្លួន កាយក៏ស្ងប់រម្ងាប់ មិនក្រវល់ក្រវាយ ចិត្តក៏តាំងនៅខ្ជាប់ខ្ជួន មានអារម្មណ៍មួលតែមួយ ។ ម្នាលកិកុតាំងឡាយ (ព្រោះ) តថាគតសំឡឹងឃើញផលនៃសេចក្តីមិនប្រមាទនេះឯង ទើបពោលថា កិកុតាំងនោះ គួរបំពេញកិច្ចក្នុងអាយតនៈគឺផស្សៈតាំង ៦ ដោយសេចក្តីមិនប្រមាទ ។បេ។ ម្នាលកិកុតាំងឡាយ ធម្មារម្មណ៍តាំងឡាយដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយចិត្ត ជាទីពេញចិត្តក្តី មិនជាទីពេញចិត្តក្តី រមែងមាន ធម្មារម្មណ៍តាំងនោះ ពាល់ត្រូវរឿយ ។ តែមិនគ្រប សង្កត់ចិត្តរបស់កិកុនោះបានឡើយ ព្រោះតែគ្រប សង្កត់ចិត្តមិនបាន ទើបកិកុនោះ ប្រាថ្នាសេចក្តីព្យាយាមមិនរួញរា តំកល់ស្មារតី មិនក្រេចខ្លួន កាយក៏ស្ងប់រម្ងាប់ មិនក្រវល់ក្រវាយ ចិត្តក៏តាំងនៅខ្ជាប់ខ្ជួន មានអារម្មណ៍មួលតែមួយ ។ ម្នាលកិកុតាំងឡាយ (ព្រោះ) តថាគតសំឡឹងឃើញផលនៃសេចក្តីមិនប្រមាទនេះឯង ទើបពោលថា កិកុតាំងនោះ គួរបំពេញកិច្ចក្នុងអាយតនៈគឺផស្សៈតាំង ៦ ដោយសេចក្តីមិនប្រមាទ ។ ចប់សូត្រ ទី ๑ ។

(๒๑๒) ฉนฺนา เว ภิกฺขเว สุขทุกฺขา เว ภิกฺขเว ผสฺสา เว ภิกฺขเว ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา เวทยิตา ตตฺถ ภิกฺขเว ยา อิฏฺฐา มธุรา ภิกฺขเว ผสฺสายตนสฺเสวา เอสา ตตฺถ ยา ภิกฺขเว ตตฺถ ทุกฺขา ทุกฺขมฺปิ ปสฺสติ อนิฏฺฐมฺปิ ปสฺสติ โน ฐานเมตฺถ วิชฺชติ ยา ภิกฺขเว ตตฺถ ทุกฺขา ทุกฺขมฺปิ ปสฺสติ อนิฏฺฐมฺปิ ปสฺสติ โน ฐานเมตฺถ วิชฺชติ ยา ภิกฺขเว ตตฺถ มชฺฌตฺตา เวทนา มชฺฌตฺต

(๒๑๒) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជាលាភរបស់អ្នកទាំងឡាយហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អត្តភាពជាមនុស្ស ឈ្មោះថាអ្នកទាំងឡាយបានល្អហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ខណៈនៃការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ក៏ឈ្មោះថាអ្នកទាំងឡាយបានហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នរកឈ្មោះផស្សាយតនិកៈទាំង ៦ តថាគតបានឃើញហើយ បុគ្គលឃើញរូបណាមួយក្នុងនរកនោះ ដោយភ្នែក រមែងឃើញតែរូបដែលមិនជាទីគ្រាប់ថ្នា មិនឃើញរូបដែលជាទីគ្រាប់ថ្នា ឃើញតែរូបដែលមិនជាទីត្រេកអរ មិនឃើញរូបដែលជាទីត្រេកអរ ឃើញតែរូបដែលមិនជាទីគាប់ចិត្ត មិនឃើញរូបដែលជាទីគាប់ចិត្តឡើយ ឮសំឡេងណាមួយ ដោយត្រចៀក ។ ធុំក្លិនណាមួយដោយច្រមុះ ។ ជញ្ជាប់រសណាមួយដោយអណ្តាត ។ ពាល់ត្រូវផោដ្ឋព្វៈណាមួយដោយកាយ ។ ដឹងច្បាស់ធម្មារម្មណ៍ណាមួយដោយចិត្ត រមែងដឹងធម្មារម្មណ៍ដែលមានសភាពមិនជាទីគ្រាប់ថ្នា មិនដឹងនូវធម្មារម្មណ៍ដែលមានសភាពជាទីគ្រាប់ថ្នា ដឹងតែធម្មារម្មណ៍ដែលមានសភាពមិនជាទីត្រេកអរ មិនដឹងនូវធម្មារម្មណ៍ដែលមានសភាពជាទីត្រេកអរ ដឹងតែធម្មារម្មណ៍ដែលមានសភាពមិនជាទីគាប់ចិត្ត មិនដឹងនូវធម្មារម្មណ៍ដែលមានសភាពជាទីគាប់ចិត្តឡើយ ។

(๒๑๓) លាភា វោ តំក្ខវេ សុលទ្ធំ វោ តំក្ខវេ ខណោ វោ តំក្ខវេ បដិលទ្ធោ ព្រហ្មចរិយំវុសាយ ។ ឥដ្ឋា មយា តំក្ខវេ ឧ ឥស្សរិយតនិកា ជាម សក្កា តត្ត យំ កិញ្ចិ ចក្ខុនា រូបំ បស្សតិ ឥដ្ឋរូបំយេវ បស្សតិ នោ អនិដ្ឋរូបំ កន្តរូបំយេវ បស្សតិ នោ កន្តរូបំ មនាបរូបំយេវ បស្សតិ នោ អមនាបរូបំ ។ បេ ។ យំ កិញ្ចិ ជិវ្ហាយ រសំ សាយតិ ។ បេ ។ យំ កិញ្ចិ មនសា ធម្មំ វិជានាតិ ឥដ្ឋរូបំយេវ វិជានាតិ

(๒๑๓) ម្នាលកិកុំតំាងឡាយ ជាលាភរបស់អ្នកតំាងឡាយ
ហើយ ម្នាលកិកុំតំាងឡាយ អត្តភាពជាមនុស្ស ឈ្មោះថាអ្នកតំាង-
ឡាយបានដោយល្អហើយ ម្នាលកិកុំតំាងឡាយ ខណៈនៃការប្រព្រឹត្តិ
ព្រហ្មចរិយធម៌ ឈ្មោះថាអ្នកតំាងឡាយបានហើយ ។ ម្នាលកិកុំតំាង-
ឡាយ ឋានសួគ៌ឈ្មោះផស្សាយតនិកៈតំាង ៦ តថាគតបានឃើញហើយ
បុគ្គលឃើញរូបណាមួយក្នុងឋានសួគ៌នោះ ដោយភ្នែក រមែងឃើញតែ
រូបដែលជាទីគ្រាថ្នា មិនឃើញនូវរូបដែលមិនជាទីគ្រាថ្នា ឃើញតែរូប
ដែលជាទីត្រេកអរ មិនឃើញនូវរូបដែលមិនជាទីត្រេកអរ ឃើញតែរូប
ដែលជាទីគាប់ចិត្ត មិនឃើញនូវរូបដែលមិនជាទីគាប់ចិត្តឡើយ ។ បេ ។
ផញ្ជាប់រសណាមួយដោយអណ្តាត ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍
ណាមួយដោយចិត្ត រមែងដឹងតែធម្មារម្មណ៍ដែលមានសភាពជាទីគ្រាថ្នា

เตหิ อนิฏฺฐมฺปิ กนฺตมฺปิเยหิ วิวาเทติ เตหิ อกนฺตมฺปิ มนาปมฺปิเยหิ วิวาเทติ เตหิ อมนาปมฺปิ ฯ ลาภาปิ กิร กิตฺตาวตา สุลทฺธา กิร กิตฺตาวตา ธเนปิ กิร กิตฺตาวตา ปฏิลทฺธา ปริยิฏฺฐาสายาติ ฯ ทุติยา ฯ

(๒๑๔) รูปาภิกา กิตฺตาวตา เธวมนุสฺสา รูปรตา รูปสมฺมุทิตา รูปวิปริณามวิภวทสฺสาวิโน อุตฺตริ กิตฺตาวตา เธวมนุสฺสา วิหรนฺติ ฯ สทฺทาภิกา กิตฺตาวตา เธวมนุสฺสา สทฺทรตา สทฺทสมฺมุทิตา สทฺทวิปริณามวิภวทสฺสาวิโน อุตฺตริ กิตฺตาวตา เธวมนุสฺสา วิหรนฺติ ฯ คนฺธาภิกา รสาภิกา ผොට්ඨพฺพาภิกา ธมฺมาภิกา กิตฺตาวตา เธวมนุสฺสา

មិនដឹងនូវធម្មារម្មណ៍ដែលមានសភាពមិនជាទីស្រឡាញ់ ដឹងតែធម្មារម្មណ៍ដែលមានសភាពជាទីត្រេកអរ មិនដឹងនូវធម្មារម្មណ៍ដែលមានសភាពមិនជាទីត្រេកអរ ដឹងតែធម្មារម្មណ៍ដែលមានសភាពជាទីគាប់ចិត្ត មិនដឹងនូវធម្មារម្មណ៍ដែលមានសភាពមិនជាទីគាប់ចិត្តឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជាលាភរបស់អ្នកទាំងឡាយហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អត្តភាពជាមនុស្ស ឈ្មោះថាអ្នកទាំងឡាយបានល្អហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ខណៈនៃការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ឈ្មោះថាអ្នកទាំងឡាយបានហើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ២ ។

(๒๑๔) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ មានសេចក្តីរីករាយនឹងរូប ត្រេកអរនឹងរូប ពេញចិត្តនឹងរូប ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ តែងកើតទុក្ខ ព្រោះការប្រែប្រួល ប្រាស រលត់ នៃរូប ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ មានសេចក្តីរីករាយនឹងសំឡេង ត្រេកអរនឹងសំឡេង ពេញចិត្តនឹងសំឡេង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ តែងកើតទុក្ខ ព្រោះការប្រែប្រួល ប្រាស រលត់ នៃសំឡេង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ មានសេចក្តីរីករាយនឹងក្លិន រីករាយនឹងរស រីករាយនឹងផោដ្ឋព្វៈ រីករាយនឹងធម្មារម្មណ៍

ធម្មរតោ ធម្មសម្មុទិតោ ធម្មវិមរិណាមវីភកនិភេជា ទុក្ខា
កិក្ខវេ ទេវមនុស្សា វិហរន្តិ ។ តថាកតោ ច ខោ កិក្ខវេ
អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ រូបានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច
អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ វិទិត្វា
ន រូបាភមោ ន រូបរតោ ន រូបសម្មុទិតោ រូបវិបរិណាម-
វីភកនិភេជា សុខោ កិក្ខវេ តថាកតោ វិហរតិ ។
សទ្ទានំ គន្ធានំ រសានំ ផោដ្ឋព្វានំ ធម្មានំ សមុទយញ្ច
អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថា-
ភូតំ វិទិត្វា ន ធម្មាភមោ ន ធម្មរតោ ន ធម្មសម្មុទិតោ
ធម្មវិបរិណាមវីភកនិភេជា សុខោ កិក្ខវេ តថាកតោ
វិហរតីតិ ។ ឥទមវោច ភគវា ឥទំ វត្វាន សុគតោ
អថាបរំ ឯតទវោច សត្ថា

ត្រេកអរនឹងធម្មារម្មណ៍ ពេញចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទៅតានិងមនុស្សទាំងឡាយ តែងកើតទុក្ខ ព្រោះការប្រែប្រួល ប្រាស រលត់ នៃធម្មារម្មណ៍ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រះតថាគតជាអរហន្ត-សម្មាសម្ពុទ្ធ បានដឹងច្បាស់តាមពិត នូវហេតុជាទីកើតឡើងផង ហេតុជាទីរលត់ទៅផង អានិសង្សផង ទោសផង ឧបាយជាគ្រឿងរលាស់ចេញផង នៃរូបទាំងឡាយ ទើបជាអ្នកមិនរីករាយនឹងរូប មិនត្រេកអរនឹងរូប មិនពេញចិត្តនឹងរូប ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតរមែងមានសេចក្តីសុខ ព្រោះការប្រែប្រួល ប្រាស រលត់ នៃរូប ។ ព្រះតថាគតបានដឹងច្បាស់តាមពិត នូវហេតុជាទីកើតឡើងផង ហេតុជាទីរលត់ផង អានិសង្សផង ទោសផង ឧបាយជាគ្រឿងរលាស់ចេញផង នៃសំឡេង ក្មេង រស ផោដ្ឋព្វៈ ធម្មារម្មណ៍ ទើបមិនមានសេចក្តីរីករាយនឹងធម្មារម្មណ៍ មិនត្រេកអរនឹងធម្មារម្មណ៍ មិនពេញចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតរមែងមានសេចក្តីសុខ ព្រោះការប្រែប្រួល ប្រាស រលត់ នៃធម្មារម្មណ៍ ។ ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ លុះព្រះសុគតជាសាស្តាត្រាស់ព្រះសូត្រនេះហើយ ទើបទ្រង់សម្តែងនូវគាថាពន្ធដទៃទៀត ដូចម្តេចថា

(๒๑๙) វុច្ចា សង្ខា តត្ថ វេសា
ជសញ្ញ ឆម្ហា ច តេវាលា
ឥដ្ឋា កន្តា មធាចា ច
យាវតត្តិតំ វុច្ចតិ ។
សទេវកស្ស លោកស្ស
ឯតេ ភោ សុខសម្មតា
យត្ថ ចេ តេ និរុជ្ឈន្តិ
តំ តេសំ ទុក្ខសម្មតំ ។
សុខំ ច និដ្ឋមវិយេតំ
សត្តាយស្ស និភេឆនំ
បច្ចនិកមិទំ ហោតិ
សព្ពលោកេន បស្សតំ ។
យំ បវេ សុខតោ អាហុ
តទរិយា អាហុ ទុក្ខតោ
យំ បវេ ទុក្ខតោ អាហុ
តទរិយា សុខតោ វិទូ ។
បស្ស ធម្មំ ទុវិជានំ

(๒๑๕) រូប សំឡេង ក្លិន រស ផស្សៈ ធម្មារម្មណ៍ ទាំងអស់ តថាគតពោលថាជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត ។ អារម្មណ៍ទាំងនុ៎ះឯង មនុស្សលោកព្រមទាំងទេវលោកសន្មតថាជាសុខ ប្រសិនបើអារម្មណ៍ទាំងនុ៎ះរលត់ទៅក៏ដោយ ទីណា ទីនោះ ពួកមនុស្សលោកព្រមទាំងទេវលោកសន្មតថាជាទុក្ខ ។ ក៏ឯសេចក្តីរលត់នូវសក្កាយទិដ្ឋិ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយបានឃើញច្បាស់ថាជាសុខ សេចក្តីសុខនេះតែងមានដល់បណ្ឌិតទាំងឡាយដែលឃើញច្បាស់ (ដោយប្រាជ្ញា) ប៉ុន្តែជាសត្រូវនឹងលោកទាំងមូល ។ ជនទាំងឡាយដទៃពោលនូវអារម្មណ៍ណាថាជាសុខ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយពោលនូវអារម្មណ៍នោះថាជាទុក្ខវិញ ជនទាំងឡាយដទៃពោលនូវអារម្មណ៍ណាថាជាទុក្ខ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយអ្នកដឹងច្បាស់ (ពោល) នូវអារម្មណ៍នោះថាជាសុខវិញ ។ អ្នកចូរមើលនូវនិព្វានធម៌ ដែលបុគ្គលដឹងបានដោយកម្រ

សម្ពុទ្ធេត្ត អវន្ទិសុ

ឯវំតានំ តមោ ហោតិ

អន្ធការេ អបស្សតំ ។

សតញ្ច វីរដំ ហោតិ

អាលោកោ បស្សតាមិវ

សន្តិកេ ន វិជានន្តិ

មត្តា ធម្មស្ស អការិនោ ។

ភវាភវបរេតេហិ

ភវសោតានុសារិភិ(๑)

មារធេយ្យានុបន្នេភិ

ជាយំ ជម្មោ សុសម្ពុទ្ធោ ។

កោ នុ អញ្ញត្រមរិយេភិ

បទំ សម្ពុទ្ធមរហតិ

យំ បទំ សម្ពុធញ្ញាយ

បរិនិព្ពន្តិ អនាសវតិ ។ តតិយំ ។

---

๑ ម. ភវាភវានុសារីភិ ។

ឯពួកមនុស្សល្ងង់ខ្លៅតែងវង្វេងក្នុងនិព្វានធម៌នោះឯង សេចក្តីឆ្ងល់ គឺមានអាការដូចជាមនុស្សខ្វាក់ រមែងមានដល់ជនពាលឥតប្រាជ្ញាដែលត្រូវកិលេសរួបរឹតហើយ មិនឃើញនូវព្រះនិព្វាន ។ មួយទៀត ព្រះនិព្វាន ជាទីបើកចំហទួលពួកសប្បុរស (ដែលឃើញច្បាស់ដោយប្រាជ្ញា) ប្រៀបដូចជាពន្លឺ ជនពាលឥតប្រាជ្ញា ដែលមិនប៉ុនប្រសប់នូវផ្លូវនិងមិនមែនផ្លូវ រមែងមិនដឹងច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ដែលមាននៅក្នុងទីដ៏ត ។ ធម៌នេះហើយ ដែលជនពាលឥតប្រាជ្ញាត្រូវកិលេសគ្របសង្កត់ មានប្រក្រតីអន្ធឡើលៅតាមក្រសែនៃកាម ចូលទៅកាន់លំនៅរបស់មារឬយ ។ មិនបានត្រាស់ដឹងដោយប្រពៃឡើយ ។ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយដែលមិនមានអាសវៈបានត្រាស់ដឹងដោយប្រពៃនូវព្រះនិព្វានណា ហើយចាំនិព្វាននណាហ្ន៎ លើកលែងតែព្រះអរិយៈទាំងឡាយទេ គួរត្រាស់ដឹងនូវព្រះនិព្វាននោះបាន ។ ចប់សូត្រ ទី ៣ ។

(๒๑๖) រូបាភមា តិក្ខាវេ នេវមនុស្សា រូបរតា រូប-
សម្មុទិតា រូបវិបរិណាមវិភគនិរោធា ខុក្ខា តិក្ខាវេ នេវ-
មនុស្សា វិហរន្តិ ។ សទ្ទាភមា គន្ធាភមា រសាភមា
ផោដ្ឋព្វាភមា ធម្មាភមា តិក្ខាវេ នេវមនុស្សា ធម្មរតា
ធម្មសម្មុទិតា ធម្មវិបរិណាមវិភគនិរោធា ខុក្ខា តិក្ខាវេ
នេវមនុស្សា វិហរន្តិ ។ តថាភតោ ច ខោ តិក្ខាវេ
អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ រូបានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច
អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ វិទិត្វា
ន រូបាភមោ ន រូបរតោ ន រូបសម្មុទិតោ រូបវិបរិណា-
មវិភគនិរោធា សុខោ តិក្ខាវេ តថាភតោ វិហរតិ ។
សទ្ទានំ គន្ធានំ រសានំ ផោដ្ឋព្វានំ ធម្មានំ សមុទយញ្ច
អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថា-
ភូតំ វិទិត្វា ន ធម្មាភមោ ន ធម្មរតោ ន ធម្មសម្មុ-

(๒๑๖) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ជាអ្នកវឹកពយនឹងរូប ត្រេកអរនឹងរូប ពេញចិត្តនឹងរូប ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ រមែងមានទុក្ខ ព្រោះការប្រែប្រួល ប្រាសរលត់ នៃរូប ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ជាអ្នកវឹកពយនឹងសំឡេង វឹកពយនឹងក្លិន វឹកពយនឹងរស វឹកពយនឹងផោដ្ឋព្វៈ វឹកពយនឹងធម្មារម្មណ៍ ត្រេកអរនឹងធម្មារម្មណ៍ ពេញចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយរមែងមានទុក្ខ ព្រោះការប្រែប្រួល ប្រាស រលត់ នៃធម្មារម្មណ៍ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឯតថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ដឹងច្បាស់តាមពិត នូវហេតុជាទីកើតឡើងផង ហេតុជាទីរលត់ផង អានិសង្សផង ទោសផង ឧបាយជាគ្រឿងរលាស់ចេញផង នៃរូបទាំងឡាយ ទើបមិនវឹកពយនឹងរូប មិនត្រេកអរនឹងរូប មិនពេញចិត្តនឹងរូប ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតរមែងមានតែសេចក្តីសុខ ព្រោះការប្រែប្រួល ប្រាស រលត់ នៃរូប ។ តថាគតដឹងច្បាស់តាមពិត នូវហេតុជាទីកើតឡើងផង ហេតុជាទីរលត់ផង អានិសង្សផង ទោសផង ឧបាយជាគ្រឿងរលាស់ចេញផង នៃសំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ ធម្មារម្មណ៍ ទើបមិនវឹកពយនឹងធម្មារម្មណ៍ មិនត្រេកអរនឹងធម្មារម្មណ៍ មិនពេញចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍

ន៎តោ ឆម្មាបិវាណាមវាកគន៎ភេជា សុខោ កាក្ខវេ តថា-
កតោ វិហារតីតិ ។ ចតុត្ថំ ។

(๒๑๗) យំ កាក្ខវេ ឯ តុម្ហាកំ តំ បជហថ តំ ហេ
បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ។ កិញ្ហិ កាក្ខវេ
ឯ តុម្ហាកំ ។ ចក្ខុំ កាក្ខវេ ឯ តុម្ហាកំ តំ បជហថ
តំ ហេ បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ។បេ ។
ជិវ្ហា ឯ តុម្ហាកំ តំ បជហថ សា ហេ បហីនា ហិ-
តាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ។បេ ។ មនោ ឯ តុម្ហាកំ
តំ បជហថ សោ ហេ បហីនោ ហិតាយ សុខាយ
ភវិស្សតិ ។ សេយ្យថាបិ កាក្ខវេ យំ ឥមស្មិំ ជេតវ-
នេ តិណាកដ្ឋសាខាបលាសំ តំ ជនោ ហរេយ្យ វា

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមានតែសេចក្តីសុខ ព្រោះការប្រែប្រួលប្រាស រលត់ នៃធម្មារម្មណ៍ ។ ចប់សូត្រ ទី ๔ ។

(๒๑๗) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណាដែលមិនមែនជារបស់អ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់របស់នោះចេញ របស់នោះដែលអ្នកទាំងឡាយលះបង់ចេញហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះរបស់អ្វី ដែលមិនមែនជារបស់អ្នកទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្អែកមិនមែនជារបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់ក្អែកនោះចេញ ក្អែកនោះដែលអ្នកទាំងឡាយលះបង់ចេញហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ បេ ។ អណ្តាតមិនមែនជារបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់អណ្តាតនោះចេញ អណ្តាតនោះ ដែលអ្នកទាំងឡាយលះបង់ចេញហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ បេ ។ ចិត្តមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់ចិត្តនោះចេញ ចិត្តនោះបើអ្នកទាំងឡាយលះបង់ចេញហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាស្មៅ ទាស មែក ស្លឹក ណា ក្នុងវត្តជេតពននេះ ជនទាំយកទៅក្តី

ฆเหยฺย ฯ ยถาปกฺยมิ ฯ กเรยฺย อปิ นุ ตุมฺหากมฺ
ฬิมสฺส อเมฺห ฯเ หาตพฺพ ฯ ยถาปกฺยมิ
ฯ กเภตพฺพ ฯ เอว เหตมฺ กเลฺล ฯ ตมฺ กิสฺส เหตุ ฯ
ฉ หิ เอว ฬมฺ กเลฺล อตฺตา ฯ อตฺตนิยมฺ ฯ
ฬิเมว เข กิกฺขเว จกฺขุ ฉ ตุมฺหากมฺ ตมฺ ปชหถ ตมฺ
เว ปหีนมฺ หิตาย สุขาย กิสฺสติ ฯ เป ฯ ชิวฺหา
ฉ ตุมฺหากมฺ ตมฺ ปชหถ สา เว ปหีนา หิตาย สุ-
ขาย กิสฺสติ ฯเป ฯ มเอว ฉ ตุมฺหากมฺ ตมฺ ปชหถ
เสา เว ปหีเอว หิตาย สุขาย กิสฺสตีติ ฯ
ปญฺจมมฺ ฯ

ដុតក្តី ប្រើប្រាស់ទូវស្មៅជាដើមនោះតាមត្រូវការក្តី តើអ្នកចាំឆ្ងាយ
មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ជនទាំយកទៅក្តី ដុតក្តី ប្រើប្រាស់តាម
ត្រូវការក្តី នូវយើងចាំឆ្ងាយ ដែរឬ ។ មិនដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ ដំ-
ណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះថា វត្ថុ+ទុំមិន
មែនជារបស់ខ្លួន ឬជាទ្រព្យរបស់ខ្លួន នៃយើងខ្ញុំព្រះអង្គទេ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំង-
ឆ្ងាយ សេចក្តីនេះមានឧបមេយ្យដូច ក្អែកមិនមែនរបស់អ្នកចាំឆ្ងាយ
ទេ អ្នកចាំឆ្ងាយ ចូរលះបង់ក្អែកនោះចេញ ក្អែកនោះដែលអ្នកចាំង-
ឆ្ងាយលះបង់ចេញហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍និងសេចក្តី
សុខ ។ បេ ។ អណ្តាតមិនមែនរបស់អ្នកចាំឆ្ងាយទេ អ្នកចាំឆ្ងាយ
ចូរលះបង់អណ្តាតនោះចេញ អណ្តាតនោះ ដែលអ្នកចាំឆ្ងាយលះបង់
ចេញហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ បេ ។
ចិត្តមិនមែនរបស់អ្នកចាំឆ្ងាយទេ អ្នកចាំឆ្ងាយ ចូរលះបង់ចិត្តនោះ
ចេញ ចិត្តនោះដែលអ្នកចាំឆ្ងាយលះបង់ចេញហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅ
ដើម្បីប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ ចប់សូត្រ ទី ៥ ។

[๒๑๘] យំ កិញ្ចិ វេ ឯតម្ហាកំ តំ បដិហញ្ញតិ តំ ភៃ
បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ។ កិញ្ចិ កិញ្ចិ វេ
ឯតម្ហាកំ ។ រូបា កិញ្ចិ វេ ឯតម្ហាកំ តេ បដិហញ្ញតិ
តេ ភៃ បហីនា ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សន្តិ ។ សទ្ទា
គន្ធា រសា ផោដ្ឋព្វា ធម្មា ឯតម្ហាកំ តេ បដិហញ្ញតិ តេ
ភៃ បហីនា ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សន្តិ ។ សេយ្យថាបិ
កិញ្ចិ វេ យំ ឥមស្មឹ ជេតវនេ តិណកដ្ឋសាខាបលាសំ
។ បេ ។ ឯវមេវ ខោ កិញ្ចិ វេ រូបា ឯតម្ហាកំ តេ បដិ-
ហញ្ញតិ តេ ភៃ បហីនា ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សន្តិ ។

(๒๑๘) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណាដែលមិនមែនជារបស់អ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់របស់នោះចេញ របស់នោះដែលអ្នកទាំងឡាយលះបង់ចេញហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះរបស់អ្វីដែលមិនមែនជារបស់អ្នកទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់រូបទាំងនោះចេញ រូបទាំងនោះ ដែលអ្នកទាំងឡាយលះបង់ចេញហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ ធម្មារម្មណ៍ មិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់របស់នោះចេញ របស់ទាំងនោះដែលអ្នកទាំងឡាយលះបង់ចេញហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាស្មៅ ទុស មែក ស្លឹក ណា ក្នុងវត្តជេតពននេះ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីនេះមានឧបមេយ្យដូច រូបមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់រូបទាំងនោះចេញ រូបទាំងនោះដែលអ្នកទាំងឡាយលះបង់ចេញហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខ ។

សទ្ធា·ភព្វា·វសា ដោដ្ឋព្វា ឆន្នំ ឆន្នំ តុម្ហាកំ តេ បដិហាដ

តេ វោ បហីនា ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សន្តីតិ ។ ឆដ្ឋំ ។

(๒๑๙) ចក្ខុំ ភិក្ខវេ អនិច្ចំ យោបិ ហេតុ យោបិ

បច្ចយោ ចក្ខុស្ស ឧប្បាទាយ សោបិ អនិច្ចោ អ-

និច្ចសម្ភូតំ ភិក្ខវេ ចក្ខុំ កុតោ និច្ចំ ភវិស្សតិ ។បេ។

ជិវ្ហា អនិច្ចា យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ ជិវ្ហាយ

ឧប្បាទាយ សោបិ អនិច្ចោ អនិច្ចសម្ភូតា ភិក្ខវេ ជិវ្ហា

កុតោ និច្ចា ភវិស្សតិ ។បេ។ មនោ អនិច្ចោ យោបិ

ភិក្ខវេ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ មនស្ស ឧប្បាទា-

យ សោបិ អនិច្ចោ អនិច្ចសម្ភូតោ ភិក្ខវេ មនោ

สังโยชน์ ภิกษุ ท. เหล่าใด ย่อมกล่าวอย่างนี้ว่า ธรรมเหล่านี้ มิใช่ของเรา ดังนี้ ดังนี้ ดังนี้ ภิกษุ ท. เหล่านั้น ย่อมละสังโยชน์ได้ ย่อมถอนอนุสัยได้ ย่อมทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ ในปัจจุบันนี้ทีเดียว ฯ

[๒๑๗] ภิกษุ ท. ! ก็ ธรรมเหล่านี้ มิใช่ของเรา ดังนี้ ดังนี้ ดังนี้ ภิกษุ ท. เหล่านั้น ย่อมละสังโยชน์ได้ ย่อมถอนอนุสัยได้ ย่อมทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ ในปัจจุบันนี้ทีเดียว ฯ ภิกษุ ท. ! ธรรมเหล่านี้ มิใช่ของเรา ดังนี้ ดังนี้ ดังนี้ ภิกษุ ท. เหล่านั้น ย่อมละสังโยชน์ได้ ย่อมถอนอนุสัยได้ ย่อมทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ ในปัจจุบันนี้ทีเดียว อย่างไรเล่า ? ภิกษุ ท. ! ธรรมเหล่านี้ มิใช่ของเรา ดังนี้ ดังนี้ ดังนี้ ภิกษุ ท. เหล่านั้น ย่อมละสังโยชน์ได้ ย่อมถอนอนุสัยได้ ย่อมทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ ในปัจจุบันนี้ทีเดียว อย่างนี้แล ฯ ภิกษุ ท. ! ธรรมเหล่านี้ มิใช่ของเรา ดังนี้ ดังนี้ ดังนี้ ภิกษุ ท. เหล่านั้น ย่อมละสังโยชน์ได้ ย่อมถอนอนุสัยได้ ย่อมทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ ในปัจจุบันนี้ทีเดียว อย่างนี้แล ฯ ภิกษุ ท. ! ก็

កុតោ ឯត្ថ ភវិស្សតីតិ ។ ឯវំ បសន្នំ កិក្ខវេ សុតវា អរិយសាវកោ ចក្ខុស្មឹបិ ឯតំ នត្ថិ ។បេ។ ជិវ្ហាយបិ ឯតំ នត្ថិ ។បេ។ មនស្មឹបិ ឯតំ នត្ថិ ឯតំ នាហុ វិជ្ជតិ វិភវោ វិគច្ឆតិ ។ វិគតត្តាស្មឹ វិគតមិតិ ញាណំ ហោតិ ។ ឥ-ណោ ជាតិ ខីណំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។ សត្តមំ ។

(២២០) ចក្ខុំ កិក្ខវេ ទុក្ខំ យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ ចក្ខុស្ស ឧប្បាទាយ សោបិ ទុក្ខោ ទុក្ខសម្ភូតំ កិក្ខវេ ចក្ខុំ កុតោ សុខំ ភវិស្សតិ ។បេ។ ជិវ្ហា ទុក្ខា

ទាត់មកពីណា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័ក អ្នកចេះដឹង ឃើញយ៉ាងនេះ រមែងនឿយណាយនឹងចក្ខុផង ។បេ។ នឿយណាយនឹងអណ្តាតផង ។បេ។ នឿយណាយនឹងចិត្តផង កាលបើនឿយណាយ ចិត្តក៏ប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះប្រាសចាកតម្រេក ទើបផុតស្រឡះ (ចាកអាសវៈ) ។ កាលបើចិត្តផុតស្រឡះហើយ ញាណក៏កើតឡើងថា ចិត្តផុតស្រឡះហើយ ។ អរិយសាវ័កនោះដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយធម៌អាត្មាអញបាននៅរួចហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើស្រេចហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ៧ ។

(๒๒๐) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុជាទុក្ខ ហេតុណាក្តី បច្ច័យណាក្តី ដែលនាំឲ្យកើតចក្ខុ ហេតុនិងបច្ច័យនោះឯង ក៏ជាទុក្ខដែរ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះបើចក្ខុ កើតមកអំពីហេតុនិងបច្ច័យដែលជាទុក្ខហើយ ចក្ខុនឹងមានសេចក្តីសុខមកពីណា ។បេ។ អណ្តាតជាទុក្ខ ហេតុណាក្តី

โยปิ เหตุ โยปิ ปจฺจโย ฉนฺนมฺปิ อุปฺปาทาย สโมปิ ธาตฺวา ธาตฺวสมฺภูตา ผสฺสวา ฉนฺนมฺปิ ผสฺสานมฺปิ ฯเปฯ มโน ธาตฺวา โยปิ เหตุ โยปิ ปจฺจโย มนสฺส อุปฺปาทาย สโมปิ ธาตฺวา ธาตฺวสมฺภูตา ผสฺสวา มโน ผสฺสานมฺปิ ฯ ปญฺจ ปสาทา ฯเปฯ ชาปญฺจ ภวตฺตายาปิ ปชาชาตีปิ ฯ

(๒๒๑) จกฺขุ ผสฺสวา อนตฺตา โยปิ เหตุ โยปิ ปจฺจโย จกฺขุสฺส อุปฺปาทาย สโมปิ อนตฺตา อนตฺตสมฺภูตา ผสฺสวา จกฺขุ ผสฺสานมฺปิ ฯเปฯ ฉนฺนมฺปิ อนตฺตา โยปิ เหตุ โยปิ ปจฺจโย ฉนฺนมฺปิ อุปฺปาทาย สโมปิ อนตฺตา อนตฺตสมฺภูตา ผสฺสวา ฉนฺนมฺปิ ผสฺสานมฺปิ อนตฺตา

បច្ច័យណាក្តី ដែលនាំឲ្យកើតអណ្តាត ហេតុនិងបច្ច័យនោះឯង ក៏ជាទុក្ខដែរ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះបើអណ្តាតកើតមកអំពីហេតុនិងបច្ច័យដែលជាទុក្ខហើយ អណ្តាតនឹងមានសេចក្តីសុខមកពីណា ។ បេ ។ ចិត្តក៏ជាទុក្ខ ហេតុណាក្តី បច្ច័យណាក្តី ដែលនាំឲ្យកើតចិត្ត ហេតុនិងបច្ច័យនោះឯង ក៏ជាទុក្ខដែរ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះបើចិត្តកើតមកអំពីហេតុនិងបច្ច័យដែលជាទុក្ខហើយ ចិត្តនឹងមានសេចក្តីសុខមកពីណា ។ កាលបើយើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គការនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(๒๒๑) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុជាអនត្តា ហេតុណាក្តី បច្ច័យណាក្តី ដែលនាំឲ្យកើតចក្ខុ ហេតុនិងបច្ច័យនោះឯង ក៏ជាអនត្តាដែរ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះបើចក្ខុកើតមកអំពីហេតុនិងបច្ច័យដែលជាអនត្តាហើយ ចក្ខុនឹងទៅជាអត្តាម្តេចកើត ។ បេ ។ អណ្តាតជាអនត្តា ហេតុណាក្តី បច្ច័យណាក្តី ដែលនាំឲ្យកើតអណ្តាត ហេតុនិងបច្ច័យនោះឯង ក៏ជាអនត្តាដែរ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះបើអណ្តាតកើតមកអំពីហេតុនិងបច្ច័យដែលជាអនត្តាហើយ អណ្តាតនឹងទៅជាអត្តាម្តេចកើត

កវិស្សតិ ។ បេ ។ មនោ អនត្តា យោបិ ហោតុ យោបិ បច្ចយោ មនស្ស ឧប្បាទាយ សោបិ អនត្តា អនត្តសម្ភូតោ កិក្ខវេ មនោ កុតោ អត្តា កវិស្សតិ ។ ឃំ បស្សំ ។បេ។ ជាបរំ ឥត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។ អដ្ឋមំ ។

(២២២) រូបា កិក្ខវេ អនិច្ចា យោបិ ហោតុ យោបិ បច្ចយោ រូបានំ ឧប្បាទាយ ។ បេ ។ សោបិ អនិច្ចោ អនិច្ចសម្ភូតា កិក្ខវេ រូបា កុតោ និច្ចា កវិស្សន្តិ ។ សទ្ទា កទ្ធា រសា ផោដ្ឋព្ពា ធម្មា អនិច្ចា យោបិ ហោតុ យោបិ បច្ចយោ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ សោបិ អនិច្ចោ អនិច្ចសម្ភូតា កិក្ខវេ ធម្មា កុតោ និច្ចា កវិស្សន្តិ ។ ឃំ បស្សំ ។បេ។ ជាបរំ ឥត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។

។ បេ ។ ចិត្តជាអនត្តា ហេតុណាក្តី បច្ច័យណាក្តី ដែលនាំឲ្យកើតចិត្ត ហេតុនិងបច្ច័យនោះឯង ក៏ជាអនត្តាដែរ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះបើចិត្តកើតមកអំពីហេតុនិងបច្ច័យដែលជាអនត្តាហើយ ចិត្តនឹងទៅជាអត្តាម្តេចកើត ។ កាលបើយើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានទៀយ ។ ចប់សូត្រ ទី ៨ ។

(២៦២) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិនទៀង ហេតុណាក្តី បច្ច័យណាក្តី ដែលនាំឲ្យកើតរូប ។ បេ ។ ហេតុនិងបច្ច័យនោះឯង ក៏មិនទៀងដែរ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះបើរូបកើតមកអំពីហេតុនិងបច្ច័យដែលមិនទៀងហើយ រូបនឹងមានសេចក្តីទៀងទាត់ មកពីណា ។ សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ ធម្មារម្មណ៍ មិនទៀង ហេតុណាក្តី បច្ច័យណាក្តី ដែលនាំឲ្យកើតធម្មារម្មណ៍ ហេតុនិងបច្ច័យនោះឯង ក៏មិនទៀងដែរ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះបើធម្មារម្មណ៍កើតមកអំពីហេតុនិងបច្ច័យដែលមិនទៀងហើយ ធម្មារម្មណ៍នឹងមានសេចក្តីទៀងទាត់ មកពីណា ។ កាលបើយើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានទៀយ ។

(๒๒๓) វុចា កិត្តវេ ទុក្ខា យោបិ ហេតុ យោបិ

បច្ចយោ វុចានំ ឧប្បាទាយ សោបិ ទុក្ខោ ទុក្ខសម្ផុតា

កិត្តវេ វុចា កុតោ សុខា កវិសុន្តិ ។ សង្ខា តជ្ជា រសោ

ដោជ្ជា ឆម្មា ទុក្ខា យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ

ឆម្មានំ ឧប្បាទាយ សោបិ ទុក្ខោ ទុក្ខសម្ផុតា កិត្តវេ

ឆម្មា កុតោ សុខា កវិសុន្តិ ។ ឯវំ បសុំ ។បេ។ ជា-

បរំ ឥត្តត្តាយាតិ បជាជាតិតិ ។ ឆវមំ ។

(๒๒๓) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបជាទុក្ខ ហេតុណាក្តី បច្ច័យណាក្តី ដែលនាំឲ្យកើតរូប ហេតុនិងបច្ច័យនោះឯង ក៏ជាទុក្ខដែរ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះបើរូបកើតមកអំពីហេតុនិងបច្ច័យដែលជាទុក្ខហើយ រូបនឹងមានសេចក្តីសុខមកពីណា ។ សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ ធម្មារម្មណ៍ ជាទុក្ខ ហេតុណាក្តី បច្ច័យណាក្តី ដែលនាំឲ្យកើតធម្មារម្មណ៍ ហេតុនិងបច្ច័យនោះឯង ក៏ជាទុក្ខដែរ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះបើធម្មារម្មណ៍ កើតមកអំពីហេតុនិងបច្ច័យដែលជាទុក្ខហើយ ធម្មារម្មណ៍នឹងមានសេចក្តីសុខមកពីណា ។ កាលយើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ៩ ។

(๒๒๔) វុច្ចតិ កិត្តាវតា អនត្តា យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ វុច្ចានំ ខុប្បាធាយ សោបិ អនត្តា អនត្តសម្ភូតា កិត្តាវតា វុច្ចតិ កុតោ អត្តា ភវិស្សន្តិ ។ សន្តា កិត្តាវតា ជោដ្ឋញ្ច ឆម្មា អនត្តា យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចយោ ឆម្មានំ ខុប្បាធាយ សោបិ អនត្តា អនត្តសម្ភូតា កិត្តាវតា ឆម្មា កុតោ អត្តា ភវិស្សន្តិ ។ ឃវំ បសន្នំ កិត្តាវតា សុតវា អរិយសាវកោ រូបេសុ និព្វិន្ទតិ សទ្ទេសុ គន្ធេសុ រសេសុ ជោដ្ឋព្វេសុ ធម្មេសុ និព្វិន្ទតិ និព្វិន្ទំ វិរជ្ជតិ វិរាគា វិមុច្ចតិ ។ វិមុត្តស្មឹ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ ។ ខីណោ ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ ជានំ ន បុត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។ ឧសមំ ។

ទេវទហវិត្ថោ ចតុត្ថោ ។

(២២៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបជាអនត្តា ហេតុណាក្តី បច្ច័យណាក្តី ដែលនាំឲ្យកើតរូប ហេតុនិងបច្ច័យនោះឯង ក៏ជាអនត្តាដែរ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះបើរូបកើតមកអំពីហេតុនិងបច្ច័យ ដែលជាអនត្តាហើយ រូបនឹងទៅជាអត្តាម្តេចកើត ។ សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ ធម្មារម្មណ៍ ជាអនត្តា ហេតុណាក្តី បច្ច័យណាក្តី ដែលនាំឲ្យកើតធម្មារម្មណ៍ ហេតុនិងបច្ច័យនោះឯង ក៏ជាអនត្តាដែរ ម្នាលភិក្ខុទាំង-ឡាយ ចុះបើធម្មារម្មណ៍ កើតមកអំពីហេតុនិងបច្ច័យ ដែលជាអនត្តាហើយ ធម្មារម្មណ៍នឹងទៅជាអត្តាម្តេចកើត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង ឃើញយ៉ាងនេះ រមែងនឿយណាយនឹងរូប នឿយណាយនឹងសំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ ធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយ កាលបើនឿយណាយ ចិត្តក៏ប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះការប្រាសចាកតម្រេក ទើបផុតស្រឡះ (ចាកអាសវៈ) ។ កាលបើចិត្តផុតស្រឡះហើយ ញាណក៏កើតឡើងថា ចិត្តផុតស្រឡះហើយ ។ អរិយសាវ័កនោះដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយធម៌អាត្មាអញបាននៅរួចហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើស្រេចហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ១០ ។

ចប់ ទេវទហវគ្គ ទី ៤ ។

តិស្សុទ្ទានំ

ឧទាឧទាខណោ បក្កុយ្ហោ[1]

អក្កុយ្ហោ ទ្វេ ហោន្តិ មនសិនា[2]

ហោតុជាបិ តយោ វុត្តា

ទុវេ អជ្ឈត្តពាហិរតំ ។

---

១ ម. សំគយ្ហោ ។ ២ បណសិនា ។

ទុតិយាធម្មនៃទេវទហវគ្គនោះ គឺ

និយាយ អំពីព្រះមានព្រះភាគគង់ក្នុងទេវទហនិគម ๑ អំពីខណៈនៃការប្រព្រឹត្តិព្រហ្មចរិយធម៌ ๑ អំពីការទទួលត្រេកអរនូវអារម្មណ៍ ๑ អំពីការមិនទទួលត្រេកអរនូវអារម្មណ៍ដោយចិត្តមាន ๒ លើក អំពីព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងហេតុនៃការកើតឡើង នៃអារម្មណ៍មានរូបជាដើម ๓ លើក អំពីអាយតនៈខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ ๒ លើក ฯ

ឧរិបុរាណវគ្គោ

(២២៥) ឧរិបុរាណានំ កិក្ខវេ កម្មានំ នេសំ សប្បាមំ កម្មនិកេតញ្ច កម្មនិកេតតាមិនិញ្ច បដិបទំ តំ សុ-ណាថ សាធុកំ មនសិករោថ ភាសិស្សាមីតិ ។ ក-តមញ្ច កិក្ខវេ បុរាណកម្មំ ។ ចក្ខុំ កិក្ខវេ បុរាណកម្មំ អភិសង្ខតំ អភិសញ្ចេតយិតំ វេទនិយំ ឧដ្ឋាតុំ ។បេ។ ជិវ្ហា បុរាណកម្មា អភិសង្ខតា អភិសញ្ចេតយិតា វេទ-និយា ឧដ្ឋាតុ ។បេ។ មនោ បុរាណកម្មោ អភិសង្ខ-តោ អភិសញ្ចេតយិតោ វេទនិយោ ឧដ្ឋាតុ ។ ឥទំ វុច្ចតិ កិក្ខវេ បុរាណកម្មំ ។

(២២៦) កតមញ្ច កិក្ខវេ ឧរាកម្មំ ។ យំ ខោ កិក្ខវេ ឯតរហិ កម្មំ ករោតិ កាយេន វាចាយ មន-សា ។ ឥទំ វុច្ចតិ កិក្ខវេ ឧរាកម្មំ ។

(២២៥) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែងនូវកម្មថ្មី ផង កម្មចាស់ផង ការរំលត់កម្មផង បដិបទាជាដំណើរទៅកាន់ទីរំលត់កម្ម ផង ចូរអ្នកទាំងឡាយស្តាប់ធម៌នោះ ចូរអ្នកទាំងឡាយយកចិត្តទុកដាក់ ឲ្យប្រពៃ តថាគតនឹងសំដែងប្រាប់ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កម្មចាស់ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុជាកម្មចាស់(១) ដែលបច្ច័យតាក់តែង សម្រេចហើយដោយចេតនា បណ្ឌិតគប្បីឃើញថាជាហេតុនៃវេទនា ។ បេ ។ ជិវ្ហាជាកម្មចាស់ ដែលបច្ច័យតាក់តែង សម្រេចហើយដោយចេតនា បណ្ឌិតគប្បីឃើញថាជាហេតុនៃវេទនា ។ បេ ។ មនោជាកម្មចាស់ ដែលបច្ច័យតាក់តែង សម្រេចហើយដោយចេតនា បណ្ឌិតគប្បីឃើញថាជាហេតុនៃវេទនា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា កម្មចាស់ ។

(២២៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កម្មថ្មី តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកំពុងធ្វើអំពើណា ដោយកាយ វាចា ចិត្ត ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា កម្មថ្មី ។

---

១ បាឡីមិនមែនចាស់ទេ កម្មទើបបានហៅថារបស់ចាស់ ព្រោះចក្ខុកើតមកអំពីកម្ម ។ អដ្ឋកថា ។

(២២៧) កតមោ ច ភិក្ខវេ កម្មនិរោធោ ។ យោ ខោ ភិក្ខវេ តាយ តម្ហាវចីកម្មមនោកម្មស្ស និរោធោ វូបសមោ អត្ថង្គមោ ។ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខវេ កម្មនិរោធោ ។

(២២៨) កតមា ច ភិក្ខវេ កម្មនិរោធគាមិនី បដិបទា ។ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ។ សេយ្យថីទំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខវេ កម្មនិរោធគាមិនី បដិបទា ។

(២២៩) ឥតិ ខោ ភិក្ខវេ ឧទិតំ ហេ មយា បុព្ពណាកម្មំ ឧទិតំ ឧរាកម្មំ ឧទិតោ កម្មនិ-រោធោ ឧទិតា កម្មនិរោធគាមិនី បដិបទា ។ យំ ខោ ភិក្ខវេ សត្ថារ ករណីយំ សាវកានំ ហិតេសិនា អនុកម្បកេន អនុកម្បំ ឧបាទាយ កតំ ខោ(១) មយា ។ ឯតានិ ភិក្ខវេ រុក្ខមូលានិ

---

១ ឧ. ម. កតំ ហោ មយា ។ ឧ. កតំ ហោ តុម្ហេ ។

(២២៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះការរំលត់កម្ម តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សភាវៈណា ប៉ះពាល់នូវរឿងត្តិព្រោះរំលត់កាយកម្ម វចីកម្ម មនោកម្ម ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថាការរំលត់កម្ម ។

(២២៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះបដិបទាជាដំណើរទៅកាន់ទីរំលត់កម្ម តើដូចម្តេច ។ មគ្គដែលប្រកបដោយអង្គ ៨ ប្រការដ៏ប្រសើរនេះឯង ។ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ តើអ្វីខ្លះ ។ គឺសេចក្តីយល់ត្រូវ ១ សេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ ១ វាចាត្រូវ ១ ការងារត្រូវ ១ ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ ១ សេចក្តីព្យាយាមត្រូវ ១ ការរឭកត្រូវ ១ ការតំកល់ចិត្តនឹងត្រូវ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថាបដិបទាជាដំណើរទៅកាន់ទីរំលត់កម្ម ។

(២២៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កម្មចាស់ តថាគតបានសម្តែងហើយ កម្មថ្មី តថាគតបានសម្តែងហើយ ការរំលត់កម្ម តថាគតបានសម្តែងហើយ បដិបទាជាដំណើរទៅកាន់ទីរំលត់កម្ម តថាគតក៏បានសម្តែងហើយ ដល់អ្នកទាំងឡាយ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កិច្ចណា ដែលសាស្តាជាអ្នកស្វែងរកប្រយោជន៍ ជាអ្នកអនុគ្រោះ គប្បីធ្វើដល់សាវ័កទាំងឡាយ កិច្ចនោះ តថាគតបានធ្វើហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីអនុគ្រោះ ចំពោះសាវ័កទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កិច្ចដែលតថាគតធ្វើនោះ គឺ រុក្ខមូលទាំងឡាយហ្នឹងឯង

ฬิตาเน สุญฺญาคาเรน ฯ ฌายเยฯ(๑) ภิกฺขเว มา ปมาทตฺถ มา ปจฺฉา วิปฺปฏิสาริโน อหุวตฺถ อยํ เว อมฺหากํ อนุสาสนีติ ฯ ปฐมํ ฯ

(๒๓๐) นิฺญานสมฺปายํ เว ภิกฺขเว ปฏิปทํ เธสิสฺสามีติ สุณาถ ฯเปฯ กตมา จ สา ภิกฺขเว นิฺญานสมฺปายา ปฏิปทา ฯ ฯ๘ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปฐมํ อนิจฺจนฺติ ปสฺสติ ทุติยา อนิจฺจาติ ปสฺสติ ตติยาย อนิจฺจนฺติ ปสฺสติ จตุตฺถิยา อนิจฺจนฺติ ปสฺสติ ปฐมาย จตุตฺถิสมฺปยุตฺตา อนิจฺจาติ ปสฺสติ ทุติยาย จตุตฺถิสมฺปยุตฺตา อนิจฺจาติ ปสฺสติ ตติยาย จตุตฺถิสมฺปยุตฺตา อนิจฺจนฺติ ปสฺสติ จตุตฺถิยา จตุตฺถิสมฺปยุตฺตา อนิจฺจนฺติ ปสฺสติ ยมฺปิทํ จตุตฺถิสมฺปยุตฺตา อนิจฺจนฺติ ปสฺสติ ฯเปฯ ปฐมาย ทุกฺขนฺติ ปสฺสติ ทุติยา ทุกฺขาติ ปสฺสติ ตติยาย ทุกฺขนฺติ ปสฺสติ จตุตฺถิยา ทุกฺขนฺติ ปสฺสติ ปฐมาย จตุตฺถิสมฺปยุตฺตา ทุกฺขาติ ปสฺสติ ทุติยาย จตุตฺถิสมฺปยุตฺตา ทุกฺขาติ ปสฺสติ ตติยาย จตุตฺถิสมฺปยุตฺตา ทุกฺขนฺติ ปสฺสติ จตุตฺถิยา จตุตฺถิสมฺปยุตฺตา ทุกฺขนฺติ ปสฺสติ ยมฺปิทํ จตุตฺถิสมฺปยุตฺตา ทุกฺขนฺติ ปสฺสติ ฯเปฯ ปฐมาย อนตฺตาติ ปสฺสติ ทุติยา อนตฺตาติ ปสฺสติ ตติยาย อนตฺตาติ ปสฺสติ จตุตฺถิยา อนตฺตาติ ปสฺสติ ปฐมาย จตุตฺถิสมฺปยุตฺตา อนตฺตาติ ปสฺสติ ทุติยาย จตุตฺถิสมฺปยุตฺตา อนตฺตาติ ปสฺสติ ตติยาย จตุตฺถิสมฺปยุตฺตา อนตฺตาติ ปสฺสติ จตุตฺถิยา จตุตฺถิสมฺปยุตฺตา อนตฺตาติ ปสฺสติ ยมฺปิทํ จตุตฺถิสมฺปยุตฺตา อนตฺตาติ ปสฺสติ ฯเปฯ ปฐมาย นิพฺพานนฺติ ปสฺสติ ทุติยา นิพฺพานนฺติ ปสฺสติ ตติยาย นิพฺพานนฺติ ปสฺสติ จตุตฺถิยา นิพฺพานนฺติ ปสฺสติ ปฐมาย จตุตฺถิสมฺปยุตฺตา นิพฺพานนฺติ ปสฺสติ ทุติยาย จตุตฺถิสมฺปยุตฺตา นิพฺพานนฺติ ปสฺสติ ตติยาย จตุตฺถิสมฺปยุตฺตา นิพฺพานนฺติ ปสฺสติ จตุตฺถิยา จตุตฺถิสมฺปยุตฺตา นิพฺพานนฺติ ปสฺสติ ยมฺปิทํ จตุตฺถิสมฺปยุตฺตา นิพฺพานนฺติ ปสฺสติ ฯเปฯ มโน อนิจฺโจติ ปสฺสติ ธมฺมา

---

๑ ฉ. ม. ฌายถ ฯ

សុញ្ញាគារដ្ឋានចាំងឡាយហ្នឹងឯង ។ ម្នាលភិក្ខុចាំងឡាយ ចូរអ្នកចាំង-ឡាយខំប្រឹងប្រែង កុំប្រមាទ កុំឲ្យមានវិប្បដិសារីជាខាងក្រោយ នេះឯងហើយ ដែលជាពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់តថាគត ដល់អ្នកចាំង-ឡាយ ។ ចប់សូត្រ ទី ១ ។

(๒๓๐) ម្នាលភិក្ខុចាំងឡាយ តថាគត ទើបសម្តែងនូវបដិបទា ជាទីសប្បាយដើម្បីព្រះនិព្វាន ចូរអ្នកចាំងឡាយ ស្តាប់នូវបដិបទានោះចុះ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំងឡាយ បដិបទាជាទីសប្បាយដើម្បីព្រះនិព្វាននោះ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុចាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ឃើញថាចក្ខុមិនទៀង ឃើញថារូបមិនទៀង ឃើញថាចក្ខុវិញ្ញាណមិនទៀង ឃើញថាចក្ខុសម្ផ័ស្សមិនទៀង វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ ភិក្ខុឃើញវេទនានោះថាមិនទៀង ។ បេ ។ ឃើញថាជិវ្ហាមិនទៀង ឃើញថារសមិនទៀង ឃើញថាជិវ្ហាវិញ្ញាណមិនទៀង ឃើញថាជិវ្ហាសម្ផ័ស្សមិនទៀង វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះជិវ្ហាសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ ភិក្ខុឃើញវេទនានោះថាមិនទៀង ។ បេ ។ ឃើញថាមនោមិនទៀង ឃើញថាធម្ម-

อนิจฺจาติ ปสฺสติ มโนวิญฺญาณํ อนิจฺจนฺติ ปสฺสติ มโนสมฺผสฺสา อนิจฺจาติ ปสฺสติ ยมฺปิทํ มโนสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตมฺปิ อนิจฺจนฺติ ปสฺสติ ฯ อยํ เหตุ(๑) กิกฺขเว ญาณสมฺปายา ปฏิปทาติ ฯ ทุติยํ ฯ

(๒๓๑) ญาณสมฺปยํ เว กิกฺขเว ปฏิปทํ เทเสสฺสามิ ตํ สุณาถ ฯเปฯ กตมา จ สา กิกฺขเว ญาณสมฺปายา ปฏิปทา ฯ จกฺขุ กิกฺขเว กิกฺขุ จกฺขุนฺติ ปสฺสติ รูปา กิกฺขเว ปสฺสติ จกฺขุวิญฺญาณํ จกฺขุนฺติ ปสฺสติ จกฺขุสมฺผสฺสา กิกฺขเว ปสฺสติ ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตมฺปิ จกฺขุนฺติ ปสฺสติ ฯเปฯ ชิวฺหา กิกฺขเว ปสฺสติ ฯเปฯ มโน กิกฺขเว ปสฺสติ ธมฺเม กิกฺขเว ปสฺสติ มโนวิญฺญาณํ จกฺขุนฺติ ปสฺสติ มโนสมฺผสฺสา กิกฺขเว ปสฺสติ

---

๑ ฉ. ม. อยเหตุ สา ฯ

រម្មណ៍មិនទៀង ឃើញថាមនោវិញ្ញាណមិនទៀង ឃើញថាមនោ-
សម្ផស្សមិនទៀង វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិន
ជាសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ ក៏ឃើញ
វេទនានោះថាមិនទៀង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯង បដិបទា
ជាទីសប្បាយដើម្បីព្រះនិព្វាន ។ ចប់សូត្រ ទី ២ ។

(២៣១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសម្តែងនូវបដិបទា
ជាទីសប្បាយដើម្បីព្រះនិព្វាន ដល់អ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ
ប្រុងស្តាប់នូវបដិបទានោះចុះ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បដិបទា
ជាទីសប្បាយ ដើម្បីព្រះនិព្វាននោះ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
ឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ឃើញថាចក្ខុជាទុក្ខ ឃើញថារូបជាទុក្ខ
ឃើញថាចក្ខុវិញ្ញាណជាទុក្ខ ឃើញថាចក្ខុសម្ផស្សជាទុក្ខ វេទនាណា
ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះ
ចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ ក៏ឃើញវេទនានោះថាជាទុក្ខ ។ បេ ។ ឃើញ
ថាដំហូជាទុក្ខ ។ បេ ។ ឃើញថាមនោជាទុក្ខ ឃើញថាធម្មារម្មណ៍
ជាទុក្ខ ឃើញថាមនោវិញ្ញាណជាទុក្ខ ឃើញថាមនោសម្ផស្សជាទុក្ខ

យមិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ ទុក្ខន្តិ បស្សតិ ។ អយំ ខោ សា តិក្ខវេ ឯញ្ញតរសញ្ញាយ បដិបទាតិ ។ តតិយំ ។

(២៣២) ឯញ្ញតរសញ្ញាយំ វោ តិក្ខវេ បដិបទំ ទេសិស្សាមិ តំ សុណាថ ។បេ។ កតមា ច សា តិក្ខវេ ឯញ្ញតរសញ្ញាយ បដិបទា ឥធ តិក្ខវេ ភិក្ខុ ចក្ខុំ អនត្តាតិ បស្សតិ រូបា អនត្តាតិ បស្សតិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ អនត្តាតិ បស្សតិ ចក្ខុសម្ផស្សោ អនត្តាតិ បស្សតិ យមិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនត្តាតិ បស្សតិ ។បេ។ ជិវ្ហា អនត្តាតិ បស្សតិ ។បេ។ មនោ អនត្តាតិ បស្សតិ ធម្មា អនត្តាតិ បស្សតិ មនោវិញ្ញាណំ អនត្តាតិ បស្សតិ មនោសម្ផស្សោ អនត្តាតិ បស្សតិ យមិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា

វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ តថាគតឃើញវេទនានោះថាជាទុក្ខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះបដិបទាជាទីសប្បាយដើម្បីព្រះនិព្វាន ។ ចប់សូត្រ ទី ៣ ។

(២៣២) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសម្តែងនូវបដិបទា ជាទីសប្បាយដើម្បីព្រះនិព្វាន ដល់អ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ ប្រុងស្តាប់នូវបដិបទានោះចុះ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បដិបទា ជាទីសប្បាយដើម្បីព្រះនិព្វាននោះ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ ឃើញថាចក្ខុជាអនត្តា ឃើញថារូបជាអនត្តា ឃើញថាចក្ខុវិញ្ញាណជាអនត្តា ឃើញថាចក្ខុសម្ផស្សជាអនត្តា វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ តថាគតឃើញវេទនានោះថាជាអនត្តា ។ បេ ។ ឃើញថាជិវ្ហាជាអនត្តា ។ បេ ។ ឃើញថាមនោជាអនត្តា ឃើញថាធម្មារម្មណ៍ជាអនត្តា ឃើញថាមនោវិញ្ញាណជាអនត្តា ឃើញថាមនោសម្ផស្សជាអនត្តា វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ

ตมฺปิ อนตฺตาติ ปสฺสติ ฯ อยมฺปิ เหตุ สา กิจฺกาเร ฉฏฺ-
ฐิสมฺปทา ปฏิปตฺตาติ ฯ จตุตฺถี ฯ

(๒๓๓) ฉฏฺฐิสมฺปทายมฺปิ เหตุ กิจฺกาเร ปฏิปตฺติ
เฉสิสฺสามิ ตำ สุณาถ ฯเปฯ ตถา จ สา กิจฺกาเร ฉฏฺฐิสมฺปทายา ปฏิปตฺติ ฯ ตำ กึ มญฺญถ
กิจฺกาเร จกฺขุ นิจฺจนฺติ วา อนิจฺจนฺติ ฯ อนิจฺจนฺติ ภนฺเต ฯ ยมฺ
ปนานิจฺจ ทุกฺขนฺติ ตำ สุขนฺติ ฯ ทุกฺขนฺติ ภนฺเต ฯ ยมฺ
ปนานิจฺจ ทุกฺข วิปริณามธมฺม กลฺล นุ ตำ สมนุปสฺส-
ตุนฺติ เอตำ มม เอสาหมสฺมิ เอสา เม อตฺตาติ ฯ โน
เหตำ ภนฺเต ฯ เอวเมว โข ภิกฺขเว อนิจฺจ ขนฺธา อนิจฺจา ฯ อ-
นิจฺจา ภนฺเต ฯ จกฺขุวิญฺญาณนฺปิ จกฺขุสมฺผสฺสา ฯเปฯ
ยมฺปิทนฺ มโนสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตำ
สุขนฺปิ ขนฺธา ทุกฺขนฺปิ อทุกฺขมสุขนฺปิ ขนฺธา ตมฺปิ อนิจฺจ ขนฺธา
อนิจฺจา ภนฺเต ฯ อนิจฺจา ภนฺเต ฯ ยมฺ ปนานิจฺจ ทุกฺขนฺติ
ขนฺธา ตำ สุขนฺติ ฯ ทุกฺขนฺติ ภนฺเต ฯ ยมฺ ปนานิจฺจ
ทุกฺข วิปริณามธมฺม กลฺล นุ ตำ สมนุปสฺสิตุนฺ

កិក្ខុឃើញវេទនានោះថាជាអនត្តា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯងបដិបទាជាទីសប្បាយដើម្បីព្រះនិព្វាន ។ ចប់សូត្រទី ៤ ។

(២៣៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសម្តែងនូវបដិបទាជាទីសប្បាយដើម្បីព្រះនិព្វាន ដល់អ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយប្រុងស្តាប់នូវបដិបទានោះចុះ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បដិបទាជាទីសប្បាយដើម្បីព្រះនិព្វាននោះ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយសំគាល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច ចក្ខុទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ របស់ណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានកិរិយាប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់របស់នោះថា នុ៎ះរបស់អញ នុ៎ះជាអញ នុ៎ះជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នេះដែរឬ ។ មិនគួរនឹងយល់ឃើញដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ រូបទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ ចក្ខុសម្ផ័ស្ស ។ បេ ។ វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ របស់ណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានកិរិយាប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញរបស់

ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ យោ

ហោតំ កល្ប ។ ឯវំ បស្សំ តិក្ខវេ សុតវា អរិយសាវ-

កោ ចក្ខុស្មឹបិ និព្ពិន្ទតិ រូបេសុបិ និព្ពិន្ទតិ ចក្ខុវិញ្ញា-

ណេបិ និព្ពិន្ទតិ ។បេ។ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សប្បច្ចយា

ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា

តស្មឹបិ និព្ពិន្ទតិ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ វិរាគា វិមុច្ចតិ ។បេ។

ញាយ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតិ ។ អយំ ខោ សា តិក្ខវេ

និព្ពានសប្បាយា បដិបទាតិ ។ បញ្ចមំ ។

+ ទុំរបស់អញ + ទុំជារបស់អញ + ទុំជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នេះដែរឬ ។ មិន
គួរយល់យើញដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុពាំងឆ្ងាយ កាលបើ
អរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង យើញយ៉ាងនេះ រមែងនឿយណាយនឹងចក្ខុផង
នឿយណាយនឹងរូបផង នឿយណាយនឹងចក្ខុវិញ្ញាណផង ។ បេ ។ វេទ-
នាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះ
មនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ រមែងនឿយណាយនឹងវេទនានោះផង កាលបើ
នឿយណាយ រមែងប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះតែប្រាសចាកតម្រេក
ទើបចិត្តរួចស្រឡះបាន ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ
ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ម្នាល
ភិក្ខុពាំងឆ្ងាយ នេះបដិបទាជាទីសប្បាយដើម្បីព្រះនិព្វាន ។ ចប់
សូត្រ ទី ៩ ។

(២៣៤) អនន្តេវាសិកមិទំ ភិក្ខវេ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ អជាចរិយកំ ។ សាន្តេវាសិនោ ភិក្ខវេ ភិក្ខូ សាចរិយនោ ទុក្ខំ ន ជានន្តិ(១) វិហរតិ អនន្តេវាសិនោ ភិក្ខវេ ភិក្ខូ អជាចរិយនោ សុខំ ជានន្តិ វិហរតិ ។ កថញ្ច ភិក្ខវេ ភិក្ខូ សាន្តេវាសិនោ សាចរិយនោ ទុក្ខំ ន ជានន្តិ វិហរតិ ។ ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ឧប្បជ្ជន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មា សរ-សង្កប្បា សញ្ញោជនិយា តស្សស្ស អន្តោ វសន្តិ អន្តស្ស វសន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មាតិ តស្មា សាន្តេវាសិនោតិ វុច្ចតិ ។ តេ នំ សមុទាចរន្តិ បាបកា អកុសលា ធម្មាតិ តស្មា សាចរិយនោតិ វុច្ចតិ ។ បេ ។

---

១ ម. ជានន្តិ វិហរតិ ។ តេ នំ សមុទាចរន្តិ ។ នំ សមុទាចរន្តិ បាបកា ។

(๒๓๔) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈនេះដែល
មិនមានតិលេសដូចជាកូនសិស្ស ដែលមិនមានតិលេសដូចជាអាចារ្យ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុប្រកបដោយតិលេសដូចជាកូនសិស្ស ប្រកប
ដោយតិលេសដូចជាអាចារ្យ រមែងនៅជាទុក្ខ មិនសប្បាយ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ភិក្ខុមិនមានតិលេសដូចជាកូនសិស្ស ទាំងមិនមានតិលេស
ដូចជាអាចារ្យ រមែងនៅជាសុខសប្បាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះ
ភិក្ខុ ប្រកបដោយតិលេសដូចជាកូនសិស្ស ប្រកបដោយតិលេសដូចជា
អាចារ្យ រមែងនៅជាទុក្ខ មិនសប្បាយ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ អកុសលធម៌ដ៏លាមក មានតម្រិះដ៏សុះសៅ ប្រកបដោយ
សញ្ញោជនៈ រមែងកើតឡើងដល់ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ព្រោះឃើញរូប
ដោយចក្ខុ ធម៌ទាំងនោះ រមែងនៅក្នុងចិត្តភិក្ខុនោះ អកុសលធម៌ដ៏
លាមករមែងនៅក្នុងចិត្តភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ ជាន់ជាតថាគតហៅ
ភិក្ខុនោះថា អ្នកប្រកបដោយតិលេសដូចជាកូនសិស្ស ។ អកុសលធម៌
ដ៏លាមកទាំងនោះ រមែងហៅភេទវៃភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ ជាន់ជា
តថាគតហៅភិក្ខុនោះថា អ្នកប្រកបដោយតិលេសដូចជាអាចារ្យ ។ បេ ។

ปุน จปรำ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ฉฬภิญฺญสฺส เจตោปริยญาณสฺส อุปฺปชฺชติ จาปตฺติ อกุสลา จิตฺตา สาสงฺกสฺส สปฺปฏิภยสฺส สญฺเจติกสฺส ตฺวาสฺส อาปตฺติ วุฏฺฐาติ อนฺตราปตฺติ วุฏฺฐาติ จาปตฺติ อกุสลา จิตฺตาติ ตสฺมา สาปตฺติยา โมกฺขาติ วุฏฺฐาติ ฯ เตน สมุฏฺฐาเปตฺวา จาปตฺติ อกุสลา จิตฺตาติ ตสฺมา สาปตฺติยา โมกฺขาติ วุฏฺฐาติ ฯเปฯ ปุน จปรำ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน มนสา จิตฺตำ วิญญาย อุปฺปชฺชติ จาปตฺติ อกุสลา จิตฺตา สาสงฺกสฺส สปฺปฏิภยสฺส สญฺเจติกสฺส ตฺวาสฺส อาปตฺติ วุฏฺฐาติ อนฺตราปตฺติ วุฏฺฐาติ จาปตฺติ อกุสลา จิตฺตาติ ตสฺมา สาปตฺติยา โมกฺขาติ วุฏฺฐาติ ฯ เตน สมุฏฺฐาเปตฺวา จาปตฺติ อกุสลา จิตฺตาติ ตสฺมา สาปตฺติยา โมกฺขาติ วุฏฺฐาติ ฯ ฝำ เจว ภิกฺขเว ภิกฺขุ สาปตฺติกา สาปตฺติยา โมกฺขำ น ชานาติ วิหารติ ฯ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យខាងមុខនៅមានទៀត អកុសលធម៌ដ៏លាមក មានតម្រិះដ៏ស្តុះស្តៅ ប្រកបដោយសញ្ញោជនៈ រមែងកើតឡើងដល់ភិក្ខុ ព្រោះលិទ្ធរសដោយដំរាំ ធម៌ទាំងនោះរមែងនៅក្នុងទីដិតភិក្ខុនោះ អកុសលធម៌ដ៏លាមករមែងនៅក្នុងទីដិតភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគតហៅភិក្ខុនោះថា អ្នកប្រកបដោយភិលេសដូចជាកូនសិស្ស ។ អកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនោះ រមែងហៀរភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគតហៅភិក្ខុនោះថា អ្នកប្រកបដោយភិលេសដូចជាអាចារ្យ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យខាងមុខនៅមានទៀត ពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក មានតម្រិះដ៏ស្តុះស្តៅ ប្រកបដោយសញ្ញោជនៈ រមែងកើតឡើងដល់ភិក្ខុ ព្រោះដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត ធម៌ទាំងនោះ រមែងនៅក្នុងទីដិតភិក្ខុនោះ អកុសលធម៌ដ៏លាមករមែងនៅក្នុងទីដិតភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគតហៅភិក្ខុនោះថា អ្នកប្រកបដោយភិលេសដូចជាកូនសិស្ស ។ អកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនោះ រមែងហៀរភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគតហៅភិក្ខុនោះថា អ្នកប្រកបដោយភិលេសដូចជាអាចារ្យ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុប្រកបដោយភិលេសដូចជាកូនសិស្ស ប្រកបដោយភិលេសដូចជាអាចារ្យរមែងនៅជាទុក្ខ មិនសប្បាយ យ៉ាងនេះឯង ។

(២៣៩) កតមញ្ច ភិក្ខវេ ភិក្ខុ អនន្តរំ សំកោ អជាចរិយកោ សុទ្ធំ ជាសុ វិហរតិ ។ តត្ថ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ ចក្ខុ នាម រូបំ និស្សា ន ឧប្បជ្ជន្តិ ចាបកា អ-កុសលា ធម្មា សរសង្កប្បា សញ្ញោជនិយា ត្បាស្ស ន អន្តោ វសន្តិ ជាស្ស អន្តោ វសន្តិ ចាបកា អកុស-លា ធម្មាតិ តស្មា អនន្តរំ សំកោតិ វុច្ចតិ ។ នេតំ(១) សមុទាចរន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មាតិ តស្មា អជា-ចរិយកោតិ វុច្ចតិ ។បេ។ បុន ចបរំ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ ជិវ្ហា រសំ សាយិត្វា ន ឧប្បជ្ជន្តិ ចាបកា អកុ-សលា ធម្មា សរសង្កប្បា សញ្ញោជនិយា ត្បាស្ស ន អន្តោ វសន្តិ ជាស្ស អន្តោ វសន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មាតិ តស្មា អនន្តរំ សំកោតិ វុច្ចតិ ។ នេតំ សមុទាចរន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មាតិ តស្មា

---

១ ម. តេ ន នំ សមុទាចរន្តិ ន សមុទាចរន្តិ **សម្បាបកា** អកុសលា ធម្មាតិ ។

(២៣៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះភិក្ខុមិនមានភាវៈដូចជាកូនសិស្ស និងមិនមានភាវៈដូចជាអាចារ្យ រមែងនៅជាសុខសប្បាយតើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អកុសលធម៌ដ៏លាមក មានតម្រិះដ៏ស្តុះទៅ ប្រកបដោយសញ្ញោជនៈ រមែងមិនកើតឡើងដល់ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ព្រោះឃើញរូបដោយចក្ខុ ធម៌ទាំងនោះ រមែងមិននៅកន្ទីជិតភិក្ខុនោះ ពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក រមែងមិននៅកន្ទីជិតភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគតហៅភិក្ខុនោះថា អ្នកមិនមានភាវៈដូចជាកូនសិស្ស ។ អកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនោះ រមែងមិនហៅភេកភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគតហៅភិក្ខុនោះថា អ្នកមិនមានភាវៈដូចជាអាចារ្យ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យខាងមុខនៅមានទៀត អកុសលធម៌ដ៏លាមក មានតម្រិះដ៏ស្តុះទៅ ប្រកបដោយសញ្ញោជនៈ រមែងមិនកើតឡើងដល់ភិក្ខុ ព្រោះលិទ្ធសេដោយដៃហ្ន ធម៌ទាំងនោះ រមែងមិននៅកន្ទីជិតភិក្ខុនោះ ពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក រមែងមិននៅកន្ទីជិតភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគតហៅភិក្ខុនោះថា អ្នកមិនមានភាវៈដូចជាកូនសិស្ស ។ ពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក រមែងមិនហៅភេកភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគតហៅភិក្ខុនោះថា

อนาจารยเกนาติ วุจฺจติ ฯ เป ฯ ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน มหลฺลกา ฉมฺหิ วิญฺญาย ฉ อุปฺปชฺชติ จาปตฺติ อกุสลา ฉมฺหา สาสนฺตปฺปา สญฺเจตนิยา สฺวาสฺส ฉ อาปตฺติ วสติ ฉาสฺส อาปตฺติ วสติ จาปตฺติ อกุสลา ฉมฺหาติ ตสฺมา อนนฺตรายเกนาติ วุจฺจติ ฯ เอตสฺมึ สมุฏฺฐาเน จาปตฺติ อกุสลา ฉมฺหาติ ตสฺมา อนาจารยเกนาติ วุจฺจติ ฯ ยาวเทว ภิกฺขเว ภิกฺขุ อนนฺตรายิโก อนาจารยโก สุขี ฉาสุ วิหรติ ฯ อนนฺตรายิกมิทํ ภิกฺขเว พฺรหฺมจริยํ วุสฺสติ อนาจารยกาย ฯ สานนฺตรายิโก ภิกฺขเว ภิกฺขุ สาจารยโก ทุกฺขี ฉาสุ วิหรติ อนนฺตรายิโก ภิกฺขเว ภิกฺขุ อนาจารยโก สุขี ฉาสุ วิหรตีติ ฯ ฉฏฺฐี ฯ

អ្នកមិនមានកិលេសដូចជាអាចារ្យ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យខាងមុខនៅមានទៀត អកុសលធម៌ដ៏លាមក មានតម្រិះដ៏ស្មុះស្មៅ ប្រកបដោយសញ្ញោជនៈ រមែងមិនកើតឡើងដល់ភិក្ខុ ព្រោះដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត ធម៌ទាំងនោះរមែងមិននៅកន្លងបង់នូវភិក្ខុនោះ អកុសលធម៌ដ៏លាមករមែងមិននៅកន្លងបង់នូវភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឋានជាតថាគតហៅភិក្ខុនោះថា អ្នកមិនមានកិលេសដូចជាកូនសិស្ស ។ ពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមករមែងមិនហោរកភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ ឋានជាតថាគតហៅភិក្ខុនោះថា អ្នកមិនមានកិលេសដូចជាអាចារ្យ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមិនប្រកបដោយកិលេសដូចជាកូនសិស្ស និងមិនប្រកបដោយកិលេសដូចជាអាចារ្យ រមែងនៅជាសុខសប្បាយ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈនេះ ដែលមិនមានកិលេសដូចជាកូនសិស្ស និងមិនមានកិលេសដូចជាអាចារ្យ បែបនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុប្រកបដោយកិលេសដូចជាកូនសិស្ស និងប្រកបដោយកិលេសដូចជាអាចារ្យ រមែងនៅជាទុក្ខ មិនសប្បាយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមិនមានកិលេសដូចជាកូនសិស្ស និងមិនមានកិលេសដូចជាអាចារ្យ រមែងនៅសុខ សប្បាយ ។ ចប់សូត្រ ទី ៦ ។

(๒๓๖) សចេ ភេ កិក្ខវេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្វាជកា ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ កិមត្ថិយំ អាវុសោ សមណេ គោតមេ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតីតិ ។ ឯវំ បុដ្ឋា តុម្ហេ កិក្ខវេ តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្វាជកានំ ឯវំ ព្យាករេយ្យាថ ទុក្ខស្ស ខោ អាវុសោ(๑) បរិញ្ញាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី-តិ ។ សចេ បន ភេ កិក្ខវេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្វាជកា ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ កតមំ បន(๒) អាវុសោ ទុក្ខំ យស្ស បរិញ្ញាយ សមណេ គោតមេ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតីតិ ។ ឯវំ បុដ្ឋា តុម្ហេ កិក្ខវេ តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្វាជ-កានំ ឯវំ ព្យាករេយ្យាថ ចក្ខុំ ខោ អាវុសោ ទុក្ខំ តស្ស បរិញ្ញាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ រូបា ទុក្ខា

---

๑ ម. យស្ស បរិញ្ញាយ ។ ๒ តមាវុសោ ។

(๒๓๖) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រសិនបើពួកបរិព្វាជកជាតិរៀយដទៃ សួរអ្នកទាំងឡាយយ៉ាងនេះថា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈក្នុងសំណាក់ព្រះសមណគោតម មានប្រយោជន៍អ្វី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើពួកបរិព្វាជកជាតិរៀយដទៃ សួរយ៉ាងនេះ អ្នកទាំងឡាយត្រូវដោះស្រាយ នឹងពួកបរិព្វាជកជាតិរៀយដទៃនោះ យ៉ាងនេះថា ម្នាលអាវុសោ ភិក្ខុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈក្នុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីកំណត់ដឹងនូវទុក្ខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រសិនបើពួកបរិព្វាជកជាតិរៀយដទៃ សួរអ្នកទាំងឡាយយ៉ាងនេះថា ម្នាលអាវុសោ ភិក្ខុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈក្នុងសំណាក់ព្រះសមណគោតម ដើម្បីកំណត់ដឹងនូវ ទុក្ខ ណា ទុក្ខនោះតើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើគេសួរអ្នកទាំងឡាយយ៉ាងនេះ អ្នកទាំងឡាយត្រូវដោះស្រាយនឹងពួកបរិព្វាជកជាតិរៀយដទៃយ៉ាងនេះថា ម្នាលអាវុសោ ចក្ខុជាទុក្ខ ភិក្ខុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈក្នុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីកំណត់ដឹងនូវចក្ខុជាទុក្ខនោះ រូបជាទុក្ខ

តេសំ បរិញ្ញាយ ភគវតោ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ ចក្ខុវិញ្ញា-
ណំ ទុក្ខំ តស្ស បរិញ្ញាយ ភគវតោ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ
ចក្ខុសម្ផស្សោ ទុក្ខោ តស្ស បរិញ្ញាយ ភគវតោ ព្រហ្ម-
ចរិយំ វុស្សតិ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ
វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ
ទុក្ខំ តស្ស បរិញ្ញាយ ភគវតោ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ ។បេ។
ជិវ្ហា ទុក្ខា មនោ ទុក្ខោ តស្ស បរិញ្ញាយ ភគវតោ ព្រហ្ម-
ចរិយំ វុស្សតិ ។បេ។ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា
ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា
តម្បិ ទុក្ខំ តស្ស បរិញ្ញាយ ភគវតោ ព្រហ្មចរិយំ វុស្ស-
តិ ។ ឥទំ ខោ អាវុសោ ទុក្ខស្ស បរិញ្ញាយ ភគវតោ
ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតីតិ ។ ឯវំ បុដ្ឋា តុម្ហេ តេសំ តិត្ថិយានំ
អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ឯវំ ព្យាករេយ្យាថាតិ ។
សត្ថុនំ ។

កិកុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ កុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីកំណត់ដឹងនូវបុជាទុក្ខនោះ បកុវិញ្ញាណជាទុក្ខ កិកុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ កុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីកំណត់ដឹងនូវបកុវិញ្ញាណជាទុក្ខនោះ បកុសម្ផស្សជាទុក្ខ កិកុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈកុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីកំណត់ដឹងនូវបកុសម្ផស្សជាទុក្ខនោះ វេទនាណាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះបកុសម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះក៏ជាទុក្ខ ។ កិកុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈកុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីកំណត់ដឹងនូវវេទនាជាទុក្ខនោះ ។ បេ ។ ដិកូជាទុក្ខ មនោជាទុក្ខ កិកុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈកុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីកំណត់ដឹងនូវមនោជាទុក្ខនោះ ។ បេ ។ វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះក៏ជាទុក្ខ កិកុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈកុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីកំណត់ដឹងនូវវេទនាជាទុក្ខនោះ ។ ម្នាលអាវុសោ កិកុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈកុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីកំណត់ដឹងនូវទុក្ខនេះឯង ។ ម្នាលកិកុ ទាំងឡាយ កាលបើគេសួរអកទាំងឡាយយ៉ាងនេះហើយ ត្រូវអកទាំងឡាយ ដោះស្រាយនឹងពួកបរិព្វាជកជាតិរៃដទៃនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់សូត្រ ទី ៧ ។

(๒๓๗) อตฺถิ นุ โข ภิกฺขเว ภริยาเยว ยถิ ปริ-
ยายถิ อาคมฺม ภิกฺขุ อญฺญตฺรา สทฺธาย อญฺญตฺร รุจิยา
อญฺญตฺร อนุสฺสวา อญฺญตฺร อาการปริวิตกฺกา อญฺญตฺร
ทิฏฺฐินิชฺฌานกฺขนฺติยา อญฺญึ ฌาปกเรยฺย ฑหณา ชาติ
ปุริสานํ ปฺรหฺมจริยถิ ภกตถิ ภารณียถิ ชานปริ ปคฺคณฺหาย
ปชานาตีติ ฯ ภกริมฺหลภา โน ภนฺเต ฆมฺมา ภกริเนตฺติ-
ภา ภกริปชิสรณา ฯ สาธุ ปต ภนฺเต ภกริยนฺเตว
ปฏิภาตุ ฬตสฺส ภาสิตสฺส อตฺถา ภกริเตา สุตฺวา
ภิกฺขู ชาเรสฺสนฺตีติ ฯ เตนหิ ภิกฺขเว สุณาถ สาธุกถิ
มนสิภเกเถ ภาสิสฺสามีติ ฯ ฬริ ภนฺเตติ โข เต
ภิกฺขู ภกริเตา ปจฺจสฺสุสุถิ ฯ ภกภ ฬตนเกถ อตฺถิ

(២៣៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ហេតុដែលភិក្ខុរៀវៃលើងដំនឿ រៀវៃលើងសេចក្តីគាប់ចិត្ត រៀវៃលើងការពិតៗ គ្នា រៀវៃលើងសេចក្តីត្រិះរិះទូវហេតុ រៀវៃលើងសេចក្តីគាប់ចិត្ត តាមសេចក្តីយល់ឃើញ ហើយ បានដល់ទូវអរហត្ត ដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយៈអាត្មាអញបានទៅរួចហើយ សោឫសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើរួចហើយ មគ្គ-ភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឫសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ មានដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ធម៌ទាំងឡាយ របស់ពួកយើងខ្ញុំ មានព្រះមានព្រះភាគជាឫសគល់ មានព្រះមានព្រះភាគជាអ្នកដឹកនាំ មានព្រះមានព្រះភាគជាទីពឹងពំនាក់ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស សូមព្រះមានព្រះភាគបំភ្លឺសេចក្តី នៃភាសិតនុ៎ះឲ្យ ដាន ភិក្ខុទាំងឡាយ បានស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា របស់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយ នឹងចងចាំទុក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើដូច្នោះ ចូរអ្នក ទាំងឡាយស្តាប់ ចូរយកចិត្តទុកដាក់ឲ្យប្រពៃចុះ តថាគតនឹងសម្តែង ប្រាប់ ។ ពួកភិក្ខុទាំងនោះក៏ទទួលព្រះពុទ្ធដីកា របស់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះថា

กิกฺขเว ปริยายเยน ยีมึ ปริยายีมึ อาคมฺม กิกฺขู อญฺญตฺรา สทฺธาย อญฺญตฺร รุจิยา อญฺญตฺร อนุสฺสวา อญฺญตฺร อาการปริวิตกฺกา อญฺญตฺร ธีติยา ขนฺติยา อญฺญตฺร ทิฏฺฐินิชฺฌานกฺขนฺติยา อญฺญ พฺยากเรยฺย ขีณา ชาติ วุสิตํ พฺรหฺมจริยนฺติ กตกรณียนฺติ นาปรนฺติ ปชานาตีติ ฯ

(๑๓๘) กตเมา จ กิกฺขเว ปริยายเยน ยีมึ ปริยายีมึ อาคมฺม กิกฺขู อญฺญตฺรา สทฺธาย ฯเปฯ อญฺญตฺร ทิฏฺฐินิชฺฌานกฺขนฺติยา อญฺญ พฺยากเรยฺย ขีณา ชาติ วุสิตํ พฺรหฺมจริยนฺติ กตกรณียนฺติ นาปรนฺติ ปชานาตีติ ฯ ยนฺ กิกฺขเว กิกฺขู จกฺขุนา รูปนฺ ทิสฺวา สนฺตนฺ วา อสนฺตนฺ วา อสฺสุตฺวา มุตฺเต เม อสฺสุตนฺ ทกโขสมาหนฺ อตฺถิ เม อสฺสุตนฺ ทกโขสมาหนฺติ ปชานาติ อสนฺตนฺ วา อสฺสุตฺวา มุตฺเต เม อสฺสุตนฺ ทกโขสมาหนฺ นตฺถิ เม อสฺสุตนฺ ทกโขสมาหนฺติ ปชานาติ ฯ ยนฺ กิกฺขเว กิกฺขู จกฺขุนา รูปนฺ ทิสฺวา สนฺตนฺ วา อสฺสุตนฺ ทกโขสมาหนฺ อตฺถิ เม อสฺสุตนฺ ทกโขสมาหนฺติ ปชานาติ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ហេតុដែលភិក្ខុវៀរលែងដំទឿ វៀរលែងសេចក្តីគាប់ចិត្ត វៀរលែងការត្មតៗគ្នា វៀរលែងសេចក្តីត្រិះរិះនូវហេតុ វៀរលែងសេចក្តីពេញចិត្ត តាមសេចក្តីយល់ឃើញ ហើយបានសម្រេចអរហត្ត ក៏ដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយៈអាត្មាអញបាននៅរួចហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើរួចហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ក៏មានដែរ ។

(๒๓๘) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះហេតុដែលភិក្ខុវៀរលែងដំទឿ ។ បេ ។ វៀរលែងសេចក្តីគាប់ចិត្ត តាមសេចក្តីយល់ឃើញ ហើយបានសម្រេចអរហត្ត ក៏ដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយៈអាត្មាអញនៅរួចហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើរួចហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ឃើញរូបដោយចក្ខុ ដឹងច្បាស់នូវរាគៈ ទោសៈ មោហៈដែលមាននៅខាងក្នុងថា អាត្មាអញមានរាគៈ ទោសៈ មោហៈនៅខាងក្នុង ដឹងច្បាស់នូវរាគៈ ទោសៈ មោហៈដែលមិនមាននៅខាងក្នុងថា អាត្មាអញមិនមានរាគៈ ទោសៈ មោហៈនៅខាងក្នុង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុឃើញរូបដោយចក្ខុ ដឹងច្បាស់នូវរាគៈ ទោសៈ មោហៈដែលមាននៅខាងក្នុងថា អាត្មាអញមានរាគៈ ទោសៈ មោហៈនៅខាងក្នុង

អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ ភគវោសមោហំ នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ ភ-
គវោសមោហោតិ បជានាតិ ។ អបិ ត្វេ ខោ មេ តិក្ខវេ
ឆន្ទោ សទ្ធាយ វា វេទិតព្ពោ រុចិយា វា វេទិតព្ពោ អ-
នុស្សវេន វា វេទិតព្ពោ អាការបរិវិតក្កេន វា វេទិតព្ពោ
ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា វា វេទិតព្ពោតិ ។ ឆោ ហោតិ ភន្តេ ។
ឆន្ទោ មេ តិក្ខវេ ឆន្ទោ បញ្ញាយ ទិស្សា វេទិតព្ពោតិ ។
ឯវំ ភន្តេ ។ អយម្បិ ខោ តិក្ខវេ បរិយាយោ យំ
បរិយាយំ អាគម្ម តិក្ខុ អញ្ញត្រេវ សទ្ធាយ អញ្ញត្រ
រុចិយា អញ្ញត្រ អនុស្សវា អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា
អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អញ្ញំ ព្យាករោតិ ខីណា
ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថត្ត-
យាតិ បជានាតិ ។បេ។

ដ៏ធំច្បាស់នូវរាគៈ:ទោសៈ:មោហៈដែលមិនមាននៅខាងក្នុងថា អាត្មាអញ
មិនមានរាគៈ:ទោសៈ:មោហៈនៅខាងក្នុង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះធម៌
ទាំងឡាយរបស់តថាគត គេត្រូវដឹងដោយដំនឿក្តី ត្រូវដឹងដោយសេចក្តី
គាប់ចិត្តក្តី ត្រូវដឹងដោយការពិចារណា ។ គ្នាក្តី ត្រូវដឹងដោយសេចក្តីត្រិះរិះ
នូវហេតុក្តី ត្រូវដឹងដោយសេចក្តីពេញចិត្តព្រោះសេចក្តីយល់ឃើញក្តី តើ
មានឬទេ ។ មិនមានទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្រែងធម៌
ទាំងឡាយរបស់តថាគត គេត្រូវឃើញដោយប្រាជ្ញាហើយដឹង ដូច្នោះ
ឬ ។ ព្រះការុណា ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯង ជាហេតុ
ដែលភិក្ខុវៀរលែងដំនឿ វៀរលែងសេចក្តីគាប់ចិត្ត វៀរលែងការពិចារណា ។
គ្នា វៀរលែងសេចក្តីត្រិះរិះនូវហេតុ វៀរលែងសេចក្តីពេញចិត្តព្រោះ
សេចក្តីយល់ឃើញ ហើយបានសម្រេចអរហត្ត ក៏ដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់
ហើយ ព្រហ្មចរិយៈអាត្មាអញនៅរួចហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញធ្វើ
រួចហើយ មគ្គការនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិន
មានឡើយ ។ បេ ។

[๒๓๙] ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชิฆจฺฉาย รสํ สายิตฺวา สนฺตึ วา อชฺฌตฺตึ ฯเปฯ ภควาสมาหิโต ปชานาติ อสนฺตึ วา อชฺฌตฺตึ ภควาสมาหึ นตฺเถ มยา อชฺฌตฺตึ ภควาสมาหิโต ปชานาติ ฯ ยนฺเต ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชิฆจฺฉาย รสํ สายิตฺวา สนฺตึ วา อชฺฌตฺตึ ภควาสมาหึ อตฺเถ มยา อชฺฌตฺตึ ภควาสมาหิโต ปชานาติ อสนฺตึ วา อชฺฌตฺตึ ภควาสมาหึ นตฺเถ มยา อชฺฌตฺตึ ภควาสมาหิโต ปชานาติ ฯ อถ จ ปุ โข มยา ภิกฺขเว ธมฺมา สนฺธาย วาธิตฺวา วุจฺจนฺติ วา วาธิตฺวา อนุสฺสวเน วา วาธิตฺวา อาการปริวิตกฺเกน วา วาธิตฺวา ทิฏฺฐินิชฺฌานกฺขนฺติยา วา วาธิตฺวาติ ฯ โน เหตฺถ ภนฺเต ฯ น ปุ มยา ภิกฺขเว ธมฺมา ปญฺญาย ทิสฺวา วาธิตฺวาติ ฯ ฆึ ภนฺเต ฯ อยมฺปิ โข ภิกฺขเว ปริยาโย

(២៣៨) ម្នាលកិកូតំាងឡាយ ពាក្យខាងមុខនៅមានទៀត កិកូ
លិទ្ធភ្ក្យសេដោយដំរ្ហ ដំងច្បាស់នូវរាគៈទោសៈមោហៈដែលមាននៅ
ខាងក្នុង ។ បេ ។ ថា រាគៈទោសៈមោហៈខាងក្នុង ដំងច្បាស់នូវរាគៈ
ទោសៈមោហៈដែលមិនមានខាងក្នុងថា អាត្មាអញមិនមានរាគៈទោសៈ
មោហៈខាងក្នុង ។ ម្នាលកិកូតំាងឡាយ កិកូលិទ្ធភ្ក្យសេដោយដំរ្ហ ដំង
ច្បាស់នូវរាគៈទោសៈមោហៈដែលមាននៅខាងក្នុងថា អាត្មាអញមានរាគៈ
ទោសៈមោហៈនៅខាងក្នុង ដំងច្បាស់នូវរាគៈទោសៈមោហៈ ដែលមិន
មាននៅខាងក្នុងថា អាត្មាអញមិនមានរាគៈទោសៈមោហៈនៅខាងក្នុង ។
ម្នាលកិកូតំាងឡាយ ចុះធមិតំាងឡាយរបស់តថាគត គេត្រូវដំងដោយដំ-
ន្យើក្តី ដំងដោយសេចក្តីគាប់ចិត្តក្តី ដំងដោយការពិ្តរ ។ ក្តី ដំងដោយ
សេចក្តីត្រិះរិះនូវហេតុក្តី ដំងដោយសេចក្តីគាប់ចិត្ត ព្រោះសេចក្តីយល់
ឃើញក្តី តើមានឬទេ ។ មិនមានទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលកិកូតំាងឡាយ
ក្រែងធមិតំាងឡាយ របស់តថាគត គេត្រូវឃើញដោយប្រាជ្ញាហើយដំង
ដូចោះឬ ។ ព្រះកុណា ព្រះអង្គ ។ ម្នាលកិកូតំាងឡាយ នេះឯងក៏ជាហេតុ

យំ បរិយាយំ អាគម្ម ភិក្ខុ អញ្ញត្រៃ សទ្ធាយ អញ្ញត្រ រុចិយា អញ្ញត្រ អនុស្សវា អញ្ញត្រ អាការ-បរិវិតក្កា អញ្ញត្រ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា អញ្ញំ ព្យាករោតិ ខីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។បេ។

(๒๔๐) បុន ចបរំ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ មនសា ចេតោ វិញ្ញាយ សត្ត ឋ អដ្ឋត្តំ ភគវោ សមោហំ អត្ថ មេ អដ្ឋត្តំ ភគវោ សមោហោតិ បជានាតិ អសត្ត ឋ អដ្ឋត្តំ ភគវោ សមោហំ នត្ថ មេ អដ្ឋត្តំ ភគវោ-សមោហោតិ បជានាតិ ។ យត្ត ភិក្ខវេ ភិក្ខុ មនសា ចេតោ វិញ្ញាយ សត្ត ឋ អដ្ឋត្តំ ភគវោ សមោហំ អត្ថ មេ អដ្ឋត្តំ ភគវោ សមោហោតិ បជានាតិ អសត្ត ឋ អដ្ឋត្តំ ភគវោ សមោហំ នត្ថ មេ អដ្ឋត្តំ ភគវោ-សមោហោតិ បជានាតិ ។ អបិ នុ ខោ មេ ភិក្ខវេ ចេតោ សទ្ធាយ ឋ វេនេតព្ពា រុចិយា ឋ វេនេតព្ពា

ដែលកិកុវៀវែលដំនឿ វៀវែលសេចក្តីគាប់ចិត្ត វៀវែលការត្អូត ។
គ្នា វៀវែលសេចក្តីត្រិះរិះទូវហេតុ វៀវែលសេចក្តីគាប់ចិត្ត ព្រោះ
សេចក្តីយល់ឃើញ បានសម្រេចអរហត្ត ហើយដឹងច្បាស់ថា ជាតិ
អស់ហើយ ព្រហ្មចរិយៈអាត្មាអញនៅរួចហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញ
បានធ្វើរួចហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះ
ទៀត មិនមានឡើយ ។ បេ ។

(๒๔๐) ម្នាលកិកុទាំងឡាយ ពាក្យខាងមុខនៅមានទៀត កិកុដឹង
ច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត រមែងដឹងច្បាស់នូវកាគៈទោសៈមោហៈដែល
មាននៅខាងក្នុងថា អាត្មាអញមានរាគៈទោសៈមោហៈនៅខាងក្នុង ដឹង
ច្បាស់នូវរាគៈទោសៈមោហៈដែលមិនមាននៅខាងក្នុងថា អាត្មាអញ មិន
មានរាគៈទោសៈមោហៈនៅខាងក្នុង ។ ម្នាលកិកុទាំងឡាយ កិកុដឹង
ច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត រមែងដឹងច្បាស់នូវរាគៈទោសៈមោហៈដែល
មាននៅខាងក្នុងថា អាត្មាអញ មានរាគៈទោសៈមោសៈនៅខាងក្នុង ដឹង
ច្បាស់នូវរាគៈទោសៈមោហៈដែលមិនមាននៅខាងក្នុងថា អាត្មាអញ មិន
មានរាគៈទោសៈមោហៈនៅខាងក្នុង ។ ម្នាលកិកុទាំងឡាយ ចុះធម៌ទាំង-
ឡាយរបស់តថាគត គេត្រូវដឹងដោយដំនឿក្តី ដឹងដោយសេចក្តីគាប់ចិត្តក្តី

អនុសយវេន ឯ វេទិតព្ពា អាការបរិវិតក្កេន ឯ វេទិតព្ពា ឱដ្ឋិនិដ្ឋានក្ខន្តិយា ឯ វេទិតព្ពាតិ ។ ឥមោ ហេតំ ភគ្គវ ។ ឥធ ភិក្ខវេ ឥត្ថិ បញ្ញាយ និស្សា វេទិតព្ពាតិ ។ ឯវំ ភគ្គវ ។ អយម្បិ ខោ ភិក្ខវេ បរិយាយោ យំ បរិយាយំ អាគម្ម ភិក្ខុ អញ្ញត្រេវ សទ្ធាយ អញ្ញត្រ រុចិយា អញ្ញត្រ អនុស្សវា អញ្ញត្រ អាការបរិវិតក្កា អញ្ញត្រ ឱដ្ឋិនិដ្ឋានក្ខន្តិយា អញ្ញំ ព្យាករេតិ ឥណា ជានតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ ឥមបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។ អដ្ឋមំ ។

(២៨១) អថខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ។បេ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច ឥន្ទ្រិយសមន្នាគោ ឥន្ទ្រិយសមន្នាគោតិ ភន្តេ វុច្ចតិ កិត្តាវតា នុ ខោ ភន្តេ ឥន្ទ្រិយសមន្នាគោ ហោតីតិ ។ ចក្ខុន្ទ្រិយេ ខេ ភិក្ខុ ឧទយព្ពយានុបស្សីវិហរន្តោ ចក្ខុន្ទ្រិយេ និព្ពិន្ទតិ ។បេ។ ជិវ្ហិន្ទ្រិយេ ខេ ភិក្ខុ

ដឹងដោយការពិចារណា គឺក្តី ដឹងដោយការត្រិះរិះនូវហេតុក្តី ដឹងដោយសេចក្តីគាប់ចិត្តព្រោះសេចក្តីយល់ឃើញក្តី តើមានឬទេ ។ មិនមានទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលកិកុទាំងឡាយ ក្រែងធម៌ទាំងឡាយរបស់តថាគត គេត្រូវឃើញដោយប្រាជ្ញាហើយដឹង ដូច្នោះឬ ។ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ម្នាលកិកុទាំងឡាយ នេះឯងក៏ជាហេតុដែលកិកុរៀវលែងដំមឿ រៀវលែងសេចក្តីគាប់ចិត្ត រៀវលែងការពិចារណា គ្នា រៀវលែងសេចក្តីត្រិះរិះនូវហេតុ រៀវលែងសេចក្តីគាប់ចិត្តព្រោះសេចក្តីយល់ឃើញ ក៏បានសម្រេចអរហត្ត ហើយដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយៈអាត្មាអញនៅរួចហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើរួចហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ៨ ។

(២៤១) គ្រានោះ កិកុមួយរូប បានចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះកិកុនោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបក្រាបបង្គំទូលសួរព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះអង្គត្រាស់ថា កិកុបរិបូណ៌ដោយឥន្ទ្រិយ បរិបូណ៌ដោយឥន្ទ្រិយ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះកិកុអកបរិបូណ៌ដោយឥន្ទ្រិយ តើដោយហេតុប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា បើកិកុពិចារណាឃើញនូវការកើតឡើងនិងការវិនាសក្នុងចក្ខុន្ទ្រិយ រមែងនឿយណាយនឹងចក្ខុន្ទ្រិយ ។ បេ ។ បើកិកុពិចារណា

ឧទយព្វយានុបស្សី វិហរន្តោ ដ្ឋិវន្ទ្រិយេ និព្ពិន្ទតិ ។បេ។ មនិន្ទ្រិយេ ចេ ភិក្ខុ ឧទយព្វយានុបស្សី វិហរន្តោ មនិន្ទ្រិយេ និព្ពិន្ទតិ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ ។បេ។ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ ។ ខីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតិ ។ ឯត្តាវតា ខោ ភិក្ខុ ឥន្ទ្រិយសម្បន្នោ ហោតីតិ ។ ឆវមំ ។

(๒๘๒) អថខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេ-ន្ទុបសង្កមិ ។បេ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច ធម្មកថិកោ ធម្មកថិកោតិ ភន្តេ វុច្ចតិ កិត្តាវតា នុ ខោ ភន្តេ ធម្មកថិកោ ហោតីតិ ។ ចក្ខុស្ស ចេ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ

ឃើញនូវការកើតឡើងនិងការរលាស់ក្នុងជិវ្ហិន្ទ្រិយ រមែងនឿយណាយនឹងជិវ្ហិន្ទ្រិយ ។ បេ ។ បើភិក្ខុពិចារណាឃើញនូវការកើតឡើងនិងការរលាស់ក្នុងមនិន្ទ្រិយ រមែងនឿយណាយនឹងមនិន្ទ្រិយ កាលបើនឿយណាយ រមែងប្រាសចាកតម្រេក ។ បេ ។ ញាណក៏កើតឡើងថា ចិត្តរួចស្រឡះហើយ ។ ដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយៈអាត្មាអញនៅរួចហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើរួចហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដែលបរិបូណ៌ដោយឥន្ទ្រិយ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណេះឯង ។ ចប់សូត្រ ទី ៨ ។

(២៤២) គ្រានោះ ភិក្ខុមួយរូបចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះភិក្ខុនោះអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបក្រាបបង្គំទូលសួរព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះអង្គត្រាស់ថា ភិក្ខុជាធម្មកថិក ភិក្ខុជាធម្មកថិក បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុជាធម្មកថិក តើដោយហេតុប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើភិក្ខុសំដែងធម៌ដើម្បីនឿយណាយ ដើម្បីវិនាស ដើម្បីរំលត់ នូវចក្ខុ ទើបគួរ

ឆម្មំ ទេសេតិ ឆម្មកថិកោ ភិក្ខុតិ អលំ វចនាយ ។ ចក្ខុស្ស ចេ ភិក្ខុ ឆន្ទំ ទោសំ មោហំ ជនេតិ បដិបន្នោ ហោតិ ឆម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ភិក្ខុតិ អលំ វចនាយ ។ ចក្ខុស្ស ចេ ភិក្ខុ ឆន្ទំ ទោសំ មោហំ អនុទាហរតិ វិមុត្តោ ហោតិ ឆដ្ឋធម្ម

ហៅថាកិកុជាធម្មកថិក ។ បើកិកុប្រតិបត្តិដើម្បីទៀយណាយ ដើម្បី
វិនាស ដើម្បីរំលត់ នូវចក្ខុ ទើបគួរហៅថាកិកុជាអ្នកប្រតិបត្តិដ៏សមគួរ
ដល់ធម៌ ។ បើកិកុមានចិត្តរួចស្រឡះ ព្រោះទៀយណាយ ព្រោះវិនាស
ព្រោះរំលត់ ព្រោះមិនប្រកាន់ នូវចក្ខុ ទើបគួរហៅថាកិកុអកដល់នូវ
ទិដ្ឋធម្មនិព្វាន ។ បេ ។ បើកិកុសំដែងធម៌ដើម្បីទៀយណាយ ដើម្បី
វិនាស ដើម្បីរំលត់ នូវដំរ៉ូ ទើបគួរហៅថាកិកុជាធម្មកថិក ។ បេ ។
បើកិកុសំដែងធម៌ដើម្បីទៀយណាយ ដើម្បីវិនាស ដើម្បីរំលត់ នូវចិត្ត
ទើបគួរហៅថាកិកុជាធម្មកថិក ។ បើកិកុប្រតិបត្តិដើម្បីទៀយណាយ
ដើម្បីវិនាស ដើម្បីរំលត់ នូវចិត្ត ទើបគួរហៅថាកិកុជាអ្នកប្រតិបត្តិដ៏-
សមគួរដល់ធម៌ ។ បើកិកុមានចិត្តរួចស្រឡះ ព្រោះទៀយណាយ ព្រោះ
វិនាស ព្រោះរំលត់ ព្រោះមិនប្រកាន់ នូវចិត្ត ទើបគួរហៅថាកិកុអក
ដល់នូវទិដ្ឋធម្មនិព្វាន ។ ចប់សូត្រ ទី ១០ ។

ចប់ នវិបុរាណវគ្គ ទី ៥ ។

តិស្សុទ្ទានំ

កម្មំ ចត្តារិ សឡាយា

អនន្តភាសិតេមត្តិយោ

អត្តំ ទុ ខោ បរិយាយោ

ឥន្ទ្រិយេកចិត្តេន ភវតិ(๑) ។

សឡាយតនវគ្គេ បណ្ណាសកំ តតិយំ ។

តិស្សុទ្ទានំ(๒)

យោកត្វេមំ ច ណោតោ ច

កមាបតិ នេវនហេន ច

ជរាបុភណេន បញ្ចមំ

តតិយំ តេន វុច្ចតីតិ ។

---

๑ ឆ. ម. ឯវំ កចិកេន តេទសាតិ ។ ๒ តត្រ វិគ្គុទ្ទានំ ។

ទុតិយានន្តរិកវគ្គោ គឺ

និយាយអំពីកម្ម ๑ បដិបទាជាទីសប្បាយដើម្បីព្រះនិព្វាន ๔ លើក កិក្ខុមិនមានកិលេសដូចជាកូនសិស្ស ๑ ព្រហ្មចរិយៈមានប្រយោជន៍អ្វី ๑ មានចរិយាយដៃវប្ប ๑ កិក្ខុបរិបូណ៌ដោយឥន្ទ្រិយ ๑ កិក្ខុគួរហៅថាធម្មកថិក ๑ ។

ចប់ តតិយបណ្ណាសកៈ ក្នុងសឡាយតនវគ្គ ។

ទុតិយានន្តរិកវគ្គោ គឺ

យោគក្ខេមិវគ្គ ๑ លោកកាមគុណវគ្គ ๑ គហបតិវគ្គ ๑ ទេវទហវគ្គ ๑ នវបុរាណវគ្គ ๑ ហេតុនោះបានជាហៅថា តតិយបណ្ណាសកៈ ។

បត្តបណ្ណាសកំ

ឆន្ទិកូយវគ្គោ

(២៤៣) អនិច្ចំយោ កិក្ខវេ កិក្ខុ ចក្ខុំ អនិច្ចន្តិ បស្សតិ សាសប្ប ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មា បស្សំ និព្វិន្ទតិ នន្ទិក្ខយា រាគក្ខយោ រាគក្ខយោ នន្ទិក្ខយោ នន្ទិរាគក្ខយា ចិត្តំ សុវិមុត្តន្តិ វុច្ចតិ ។បេ។ អនិច្ចំយោ កិក្ខវេ កិក្ខុ ជិវ្ហំ អនិច្ចន្តិ បស្សតិ សាសប្ប ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មា បស្សំ និព្វិន្ទតិ នន្ទិក្ខយា រាគក្ខយោ ។បេ។ ចិត្តំ សុវិមុត្តន្តិ វុច្ចតិ ។បេ។ អនិច្ចំយោ កិក្ខវេ កិក្ខុ មនំ អនិច្ចន្តិ បស្សតិ សាសប្ប ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មា បស្សំ និព្វិន្ទតិ នន្ទិក្ខយា រាគក្ខយោ រាគក្ខយោ នន្ទិក្ខយោ នន្ទិរាគក្ខយា ចិត្តំ សុវិមុត្តន្តិ វុច្ចតីតិ ។

បឋមំ ។

បត្តបណ្ណាសក:

ធម្មិកវគ្គ

(២៤៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុឃើញចក្ខុដែលមិនទៀង ថាមិនទៀង ភិក្ខុនោះ ឈ្មោះថាមានគំនិតយល់ត្រូវ កាលបើយល់ត្រូវ រមែងខឿយណាយ ការអស់នៃកគ: ព្រោះអស់នៃសេចក្តីរីកយ ការអស់នៃសេចក្តីរីកយ ព្រោះអស់នៃកគ: ចិត្តដែលលោកហៅថា ផុតស្រឡះ ព្រោះអស់នៃសេចក្តីរីកយនិងកគ: ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-ឡាយ ភិក្ខុឃើញជិវ្ហាដែលមិនទៀងថាមិនទៀង ភិក្ខុនោះ ឈ្មោះថា មានគំនិតយល់ត្រូវ កាលបើយល់ត្រូវ រមែងខឿយណាយ ការអស់នៃកគ: ព្រោះអស់នៃសេចក្តីរីកយ ។ បេ ។ ចិត្តដែលលោកហៅថា ផុតស្រឡះ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុឃើញចិត្តដែលមិនទៀង ថាមិនទៀង ភិក្ខុនោះ ឈ្មោះថាមានគំនិតយល់ត្រូវ កាលបើយល់ត្រូវ រមែងខឿយណាយ ការអស់នៃកគ: ព្រោះអស់នៃសេចក្តីរីកយ ការអស់នៃសេចក្តីរីកយ ព្រោះអស់នៃកគ: ចិត្តដែលលោកហៅថា រួច ស្រឡះ ព្រោះអស់នៃសេចក្តីរីកយនិងកគ: ។ ចប់សូត្រ ទី ១ ។

(๒๔๘) អនិច្ចេយេវ កិក្ខវេ កិក្ខុ រូបេ អនិច្ចានុ-
បស្សិនំ សាសឬ ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មា បសាទំ និព្ព-
ត្តេតិ និច្ចក្ខយា ភកក្ខយោ ភកក្ខយា និច្ចក្ខយោ
និច្ចភកក្ខយា ចិត្តំ សុវិមុត្តន្តិ វុច្ចតិ ។ អនិច្ចេយេវ
កិក្ខវេ កិក្ខុ សទ្ទេ គន្ធេ រសេ ផោដ្ឋព្ពេ ធម្មេ អនិច្ចានុ-
បស្សិនំ សាសឬ ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មា បសាទំ និព្ព-
ត្តេតិ និច្ចក្ខយា ភកក្ខយោ ភកក្ខយា និច្ចក្ខយោ
និច្ចភកក្ខយា ចិត្តំ សុវិមុត្តន្តិ វុច្ចតីតិ ។ ឧត្តមំ ។

(๒๔๙) ចក្ខុំ កិក្ខវេ យោនិសោ មនសិករោថ
ចក្ខុអនិច្ចតញ្ច យថាភូតំ សម្មប្បឬាយ ។ ចក្ខុំ កិក្ខវេ
កិក្ខុ យោនិសោ មនសិករោន្តោ ចក្ខុអនិច្ចតញ្ច យ-
ថាភូតំ សម្មប្បឬាយន្តោ ចក្ខុស្មិំ និព្ពិន្ទតិ និច្ចក្ខយា

(๒๔๔) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុឃើញរូបដែលមិនទៀងថា មិនទៀង ភិក្ខុនោះឈ្មោះថាមានគំនិតយល់ត្រូវ កាលបើយល់ត្រូវ រមែងទឿយណាយ ការអស់នៃរាគៈ ព្រោះអស់នៃសេចក្តីរីករាយ ការអស់នៃសេចក្តីរីករាយ ព្រោះអស់នៃរាគៈ ចិត្តដែលលោកហៅថារួចស្រឡះ ព្រោះអស់នៃសេចក្តីរីករាយនិងរាគៈ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុឃើញសំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ និងធម្មារម្មណ៍ ដែលមិនទៀងថាមិនទៀង ភិក្ខុនោះឈ្មោះថាមានគំនិតយល់ត្រូវ កាលបើយល់ត្រូវ រមែងទឿយណាយ ការអស់នៃរាគៈ ព្រោះអស់នៃសេចក្តីរីករាយ ការអស់នៃសេចក្តីរីករាយ ព្រោះអស់នៃរាគៈ ចិត្តដែលលោកហៅថាផុតស្រឡះ ព្រោះអស់នៃសេចក្តីរីករាយនិងរាគៈ ។ ចប់សូត្រ ទី ๒ ។

(๒๔๕) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវចក្ខុដោយទុក្ខាយប្រាជ្ញាផង ចូរពិចារណាឃើញតាមពិត នូវភាពនៃចក្ខុដែលមិនទៀងផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវចក្ខុដោយទុក្ខាយប្រាជ្ញាផង ពិចារណាឃើញតាមពិត នូវភាពនៃចក្ខុដែលមិនទៀងផង ក៏រមែងទឿយណាយនឹងចក្ខុ ការអស់នៃរាគៈ ព្រោះ

ภกฺขเว ภกฺขุ ฉนฺนกฺขเย ฉนฺนภกฺขุ จตฺตาริ สุวิมุตฺตานิ ปจฺจเวกฺขติ ฯเปฯ ปฐมกิ ภิกฺขเว เขมนฺติเม มคฺคปฏิปทา ปฏิปนฺนสฺส ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน ปฐมกิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เขมนฺติเม มคฺคปฏิปทา ปฏิปนฺนสฺส ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน ปฐมกิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฉนฺนกฺขเย ฉนฺนภกฺขุ จตฺตาริ สุวิมุตฺตานิ ปจฺจเวกฺขติ ฯเปฯ

អស់នៃសេចក្តីរីករាយ ការអស់នៃសេចក្តីរីករាយ ព្រោះអស់នៃរាគៈ ចិត្តដែលលោកហៅថា រួចស្រឡះ ព្រោះអស់នៃសេចក្តីរីករាយនិងរាគៈ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវដំរាដោយទុច្ចាយប្រាជ្ញាផង ចូរពិចារណាឃើញតាមពិត នូវភាពនៃដំរាដែលមិនទៀងផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវដំរាដោយទុច្ចាយប្រាជ្ញាផង ពិចារណាឃើញតាមពិត នូវភាពនៃដំរាដែលមិនទៀងផង ក៏រមែងនឿយណាយនឹងដំរា ការអស់នៃរាគៈ ព្រោះអស់នៃសេចក្តីរីករាយ ការអស់នៃសេចក្តីរីករាយ ព្រោះអស់នៃរាគៈ ចិត្តដែលលោកហៅថារួចស្រឡះ ព្រោះអស់នៃសេចក្តីរីករាយនិងរាគៈ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវចិត្តដោយទុច្ចាយប្រាជ្ញាផង ចូរពិចារណាឃើញតាមពិត នូវភាពនៃចិត្តដែលមិនទៀងផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវចិត្តដោយទុច្ចាយប្រាជ្ញាផង ពិចារណាឃើញតាមពិត នូវភាពនៃចិត្តដែលមិនទៀងផង ក៏រមែងនឿយណាយនឹងចិត្ត ការអស់នៃរាគៈ ព្រោះអស់នៃសេចក្តីរីករាយ ការអស់នៃសេចក្តីរីករាយ ព្រោះអស់នៃរាគៈ ចិត្តដែលលោកហៅថា រួចស្រឡះ ព្រោះអស់នៃសេចក្តីរីករាយនិងរាគៈ ។ ចប់សូត្រ ទី ៣ ។

(๒๘๖) รูเป ภิกฺขเว โยนิโส มนสิกโรโต รูปานิจฺฉนฺตสฺส ยถาภูตํ สมฺมปฺปสฺสโต ฯ รูเป ภิกฺขเว ภิกฺขุ โยนิโส มนสิกโรนฺโต รูปานิจฺฉนฺตสฺส ยถาภูตํ สมฺมปฺปสฺสนฺโต รูเปสุ นิพฺพินฺทติ นนฺทิกฺขยา ภคกฺขโย ภคกฺขยา นนฺทิกฺขโย นนฺทิภคกฺขยา จิตฺตํ สุวิมุตฺตนฺติ วุจฺจติ ฯ สาธุ ภนฺเต รเสติ ภควา ตเมว ภิกฺขเว โยนิโส มนสิกโรถ ตมฺหานิจฺฉนฺตสฺส ยถาภูตํ สมฺมปฺปสฺสถ ตเมว ภิกฺขเว ภิกฺขุ โยนิโส มนสิกโรนฺโต ตมฺหานิจฺฉนฺตสฺส ยถาภูตํ สมฺมปฺปสฺสนฺโต ตเมสุ นิพฺพินฺทติ นนฺทิกฺขยา ภคกฺขโย ภคกฺขยา นนฺทิกฺขโย นนฺทิภคกฺขยา จิตฺตํ สุวิมุตฺตนฺติ วุจฺจตีติ ฯ

จตุตฺถํ ฯ

(๒๘๖) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវរូបដោយឧបាយប្រាជ្ញាផង ចូរពិចារណាឃើញតាមពិត នូវភាពនៃរូបដែលមិនទៀងផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវរូបដោយឧបាយប្រាជ្ញាផង ពិចារណាឃើញតាមពិត នូវភាពនៃរូបមិនទៀងផង ក៏រម្ងាប់នូវណាយក្នុងរូប ការអស់នៃភព: ព្រោះអស់នៃសេចក្តីរីករាយ ការអស់នៃសេចក្តីរីករាយ ព្រោះអស់នៃភព: ចិត្តដែលលោកហៅថារួចស្រឡះ ព្រោះអស់នៃសេចក្តីរីករាយនិងភព: ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវសំឡេង ក្អូន រសជាដើម: និងធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយដោយឧបាយប្រាជ្ញាផង ចូរពិចារណាឃើញតាមពិត នូវភាពនៃធម្មារម្មណ៍ដែលមិនទៀងផង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវធម្មារម្មណ៍ដោយឧបាយប្រាជ្ញាផង ពិចារណាឃើញតាមពិត នូវភាពនៃធម្មារម្មណ៍មិនទៀងផង ក៏រម្ងាប់នូវណាយនឹងធម្មារម្មណ៍ ការអស់នៃភព: ព្រោះអស់នៃសេចក្តីរីករាយ ការអស់នៃសេចក្តីរីករាយ ព្រោះអស់នៃភព: ចិត្តដែលលោកហៅថារួចស្រឡះ ព្រោះអស់នៃសេចក្តីរីករាយនិងភព: ។ ចប់សូត្រ ទី ៤ ។

(๒๔๗) ฝสกំ สมยំ ภគវา ภគ្គេសុ วิหរតិ สុំ-
ស្សារវនេ ฯ តត្រ ខោ ภគវា ภិក្ខូ អាមន្តេសិ ฯเปฯ
សមាធិំ ภិក្ខវే ภាវេថ ฯ สมาหิតសฺส ภិក្ខវే ภិក្ខុនោ
យថាภូតំ ปชฺชាយតិ(๑) ฯ กិญฺจ យថาภูតំ ปชฺชាយតิ ฯ
จក្ขុំ อนิจฺจนฺติ យថาภูតំ ปชฺชាយតิ รูปา อนิจฺจา តិ យថา-
ภูតំ ปชฺชាយតิ จក្ขุวิญฺญាณំ อนิจฺจนฺติ យថาภูតំ ปชฺชา-
យតิ จក្ขุสម្ផสฺโส อนิจฺโจ តិ យថาภูតំ ปชฺชាយតิ
យมฺปิทំ จក្ขុสម្ផสฺสปจฺจยา อุปฺปជฺជติ เวទยิតំ สุขំ
วา ទុក្ខំ วา อទុក្ខมสุขំ วา តมฺปิ អนิจฺจนฺติ យថาภូតំ
ปชฺชាយតิ ฯเปฯ มនោ อนิจฺโจ តិ យថาภូតំ ปชฺชាย-
តิ ธម្មา อนิจฺจา តិ យថาภូតំ ปชฺชាយតิ ฯเปฯ យมฺปิ-
ทំ มនោសម្ផสฺสปจฺจยา อุปฺปជฺជติ เวទยิតំ สุขំ วา
ទុក្ខំ วา អទុក្ខมสุขំ วา តมฺปิ អនิจฺจนฺติ យថาภូតំ
ปชฺชាយតิ ฯ สมาธិំ ภិក្ខវే ภាវេថ ฯ สมาหิតสฺส
ภិក្ខវे ภิក្ខុនោ យថาภូតំ ปชฺชាយតីតិ ฯ បញฺចមំ ฯ

---

๑ ก្តុចิ ปោត្តកេ ชานาติ ปสฺสตีติ ฯ

(២៤៧) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គង់នៅ ក្នុងជីវ-
កម្ពវ័ន ទៀបក្រុងរាជគ្រឹះ ។ ក្នុងទីនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់
ហៅភិក្ខុទាំងឡាយ ។បេ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយចម្រើន
សមាធិចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ យថាភូតញាណរបស់ភិក្ខុដែលមាន
ចិត្តតំកល់មាំហើយ រមែងចុះស៊ប់ ។ យថាភូតញាណចុះស៊ប់ តើដូច
ម្តេច ។ យថាភូតញាណចុះស៊ប់ថា ចក្ខុមិនទៀង យថាភូតញាណចុះ
ស៊ប់ថា រូបមិនទៀង យថាភូតញាណចុះស៊ប់ថា ចក្ខុវិញ្ញាណមិនទៀង
យថាភូតញាណចុះស៊ប់ថា ចក្ខុសម្ផស្សមិនទៀង វេទនាណា ជាសុខក្តី
ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ
យថាភូតញាណចុះស៊ប់ថា វេទនានោះមិនទៀង ។បេ។ យថាភូតញាណ
ចុះស៊ប់ថា ធម្មារម្មណ៍មិនទៀង ។បេ។ វេទនាណា ជាសុខក្តី ជា
ទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ
យថាភូតញាណចុះស៊ប់ថា វេទនានោះមិនទៀង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
ចូរអ្នកទាំងឡាយចម្រើនសមាធិចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ យថាភូត-
ញាណរបស់ភិក្ខុដែលមានចិត្តតំកល់មាំ រមែងចុះស៊ប់ ។ ចប់សូត្រ ទី ៥ ។

(๒๔๘) ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ ជីវកម្ពវនេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ ។បេ។ បដិសល្លីនា ខោ ភិក្ខវេ យោគមាបជ្ជថ ។ បដិសល្លីនស្ស ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ យថាភូតំ ញាណាយតិ ។ កិញ្ច ភិក្ខវេ យថាភូតំ ញាណាយតិ ។ ចក្ខុំ អនិច្ចន្តិ យថាភូតំ ញាណាយតិ រូបា អនិច្ចាតិ យថាភូតំ ញាណាយតិ ចក្ខុ-វិញ្ញាណំ អនិច្ចន្តិ យថាភូតំ ញាណាយតិ ចក្ខុសម្ផស្សោ អនិច្ចោតិ យថាភូតំ ញាណាយតិ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្ស-បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខ-មសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចន្តិ យថាភូតំ ញាណាយតិ ។បេ។ មនោ អនិច្ចោតិ យថាភូតំ ញាណាយតិ ធម្មា មនោវិញ្ញា-ណំ មនោសម្ផស្សោ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនិច្ចន្តិ យថាភូតំ ញាណាយតិ ។ បដិសល្លីនា ភិក្ខវេ យោគមាបជ្ជថ ។ បដិសល្លីនស្ស ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ យថាភូតំ ញាណាយតីតិ ។ ឆដ្ឋំ ។

(๒๔๘) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គង់នៅ ក្នុងដីវ-
កម្ពវ័ន ទៀបក្រុងពជគ្រឹះ ។ ក្នុងទីនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់
ហៅពួកភិក្ខុ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយពួនសម្ងំ
ប្រកបដោយសេចក្តីព្យាយាម ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដែលពួន
សម្ងំ យថាភូតញាណ រមែងចុះស៊ប់ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ យថាភូ-
តញាណចុះស៊ប់តើដូចម្តេច ។ យថាភូតញាណចុះស៊ប់ថា ចក្ខុមិនទៀង
យថាភូតញាណ ចុះស៊ប់ថា រូបមិនទៀង យថាភូតញាណ ចុះស៊ប់ថា
ចក្ខុវិញ្ញាណមិនទៀង យថាភូតញាណចុះស៊ប់ថា ចក្ខុសម្ផ័ស្សមិនទៀង
វេទនាណាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះ
ចក្ខុសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ យថាភូតញាណចុះស៊ប់ថា វេទនានោះមិនទៀង
។ បេ ។ យថាភូតញាណចុះស៊ប់ថា ចិត្តមិនទៀង ធម្មារម្មណ៍ មនោ-
វិញ្ញាណ មនោសម្ផ័ស្ស វេទនាណាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី
ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ យថាភូតញាណក៏ចុះស៊ប់
ថា វេទនានោះមិនទៀង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយពួន
សម្ងំ ប្រកបដោយសេចក្តីព្យាយាមចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដែល
ពួនសម្ងំ យថាភូតញាណរមែងចុះស៊ប់ ។ ចប់សូត្រ ទី ៦ ។

[๒๔๙] អថខោ អាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ។បេ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច សាធុ មេ ភន្តេ ភគវា សង្ខិត្តេន ធម្មំ ទេសេតុ យមហំ ភគវតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរេយ្យន្តិ ។ យំ ខោ កោដ្ឋិក អនិច្ចំ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ ។ កិញ្ច កោដ្ឋិក អនិច្ចំ ។ ចក្ខុ កោដ្ឋិក អនិច្ចំ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ ។ រូបា អនិច្ចា តត្រ តេ ឆន្ទោ ប-
ហាតព្ពោ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ ។ ចក្ខុសម្ផស្សោ អនិច្ចោ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា

(๒๔๙) គ្រានោះឯង ព្រះមហាកោដ្ឋិត.មានអាយុ ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះព្រះមហាកោដ្ឋិត:មានអាយុអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស សូមព្រះមានព្រះភាគសំដែងធម៌ដោយសង្ខេប ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គបានស្តាប់ធម៌ព្រះមានព្រះភាគហើយ ទំនងជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ចៀសចេញអំពីពួក ជាអ្នកមិនប្រមាទ ព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស បញ្ជូនចិត្តទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ។ ម្នាលកោដ្ឋិក: របស់ណាមិនទៀង ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងរបស់នោះចេញ ។ ម្នាលកោដ្ឋិក: របស់អ្វីដែលមិនទៀង ។ ម្នាលកោដ្ឋិក: ចក្ខុមិនទៀង ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងចក្ខុនោះចេញ ។ រូបមិនទៀង ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងរូបនោះចេញ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណមិនទៀង ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងចក្ខុវិញ្ញាណនោះចេញ ។ ចក្ខុសម្ផស្សមិនទៀង ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងចក្ខុសម្ផស្សនោះចេញ ។ វេទនាណាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ

តមវ្ជ អនិច្ចំ តត្រ តេ ជន្ធោ បហាតព្ពោ ។បេ។ ជិវ្ហា អនិច្ចា តត្រ តេ ជន្ធោ បហាតព្ពោ ។ រសោ អនិច្ចោ តត្រ តេ ជន្ធោ បហាតព្ពោ ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ តត្រ តេ ជន្ធោ បហាតព្ពោ ។ ជិវ្ហាសម្ផស្សោ អនិច្ចោ តត្រ តេ ជន្ធោ បហាតព្ពោ ។ យមវ្ជិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តមវ្ជ អនិច្ចំ តត្រ តេ ជន្ធោ បហាតព្ពោ ។បេ។ មនោ អនិច្ចោ តត្រ តេ ជន្ធោ បហាតព្ពោ ។ ធម្មា អនិច្ចា តត្រ តេ ជន្ធោ បហាតព្ពោ ។ មនោវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ តត្រ តេ ជន្ធោ បហាតព្ពោ ។ មនោសម្ផស្សោ អនិច្ចោ តត្រ តេ ជន្ធោ បហាតព្ពោ ។ យមវ្ជិទំ មនោសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តមវ្ជ អនិច្ចំ តត្រ តេ ជន្ធោ បហាតព្ពោ ។ យំ ខោ កោដ្ឋិក អនិច្ចំ តត្រ តេ ជន្ធោ បហាតព្ពោតំ ។

សត្តមំ ។

វេទនានោះក៏មិនទៀង ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងកន្លងវេទនានោះចេញ ។ បេ ។ ដំហូរមិនទៀង ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងកន្លងដំហូរនោះចេញ ។ រសមិនទៀង ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងកន្លងរសនោះចេញ ។ ដំហូរវិញ្ញាណមិនទៀង ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ង កន្លងដំហូរវិញ្ញាណនោះចេញ ។ ដំហូរសម្ផស្សមិនទៀង ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងកន្លងដំហូរសម្ផស្សនោះចេញ ។ វេទនាណាជា សុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះដំហូរសម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះមិនទៀងទេ ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងកន្លងវេទនានោះចេញ ។ បេ ។ ចិត្តមិនទៀង ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងកន្លងចិត្តនោះចេញ ។ ធម្មារម្មណ៍មិនទៀង ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងកន្លងធម្មារម្មណ៍នោះចេញ ។ មនោវិញ្ញាណមិនទៀង ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ង កន្លងមនោវិញ្ញាណនោះចេញ ។ មនោសម្ផស្សមិនទៀង ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងកន្លងមនោសម្ផស្សនោះចេញ ។ វេទនាណាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះមិនទៀងទេ ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងកន្លងវេទនានោះចេញ ។ ម្នាលភោជនៈ របស់ណាមិនទៀង ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងកន្លងរបស់នោះចេញ ។

ចប់សូត្រ ទី ៧ ។

[๒๙๐] อชเฬหา ฯเปฯ วิมาเวยฺยตฺตา ฯ ยา เหตา กาโปตกา อุกฺกา ตตฺร เตสํ ฉนฺโท ปหีโน ฯ กากา กาโปตกา อุกฺกา ฯ จกฺกา เหตา กาโปตกา อุกฺกา ตตฺร เตสํ ฉนฺโท ปหีโน ฯ ปกฺขา อุกฺกา ตตฺร เตสํ ฉนฺโท ปหีโน ฯ จกฺกวิญฺญาณา อุกฺกา ตตฺร เตสํ ฉนฺโท ปหีโน ฯ จกฺกสมฺผสฺสา อุกฺกา ตตฺร เตสํ ฉนฺโท ปหีโน ฯ จกฺกสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา อุกฺกา วา อทุกฺขมสุขํ วา ตมฺปิ อุกฺกา ตตฺร เตสํ ฉนฺโท ปหีโน ฯเปฯ ฆานา อุกฺกา ตตฺร เตสํ ฉนฺโท ปหีโน ฯเปฯ มโน อุกฺกา ตตฺร เตสํ ฉนฺโท ปหีโน ฯ ธมฺมา อุกฺกา ตตฺร เตสํ ฉนฺโท ปหีโน ฯ มโนวิญฺญาณา อุกฺกา ตตฺร เตสํ ฉนฺโท ปหีโน ฯ มโนสมฺผสฺสา อุกฺกา ตตฺร เตสํ ฉนฺโท ปหีโน ฯ យมฺปิ มโนสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา อุกฺกา วา อทุกฺขมสุขํ วา

(៦៥០) គ្រានោះឯង ។បេ។ ម្នាលកោដ្ឋិកៈ របស់ណាជាទុក្ខ ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងរបស់នោះចេញ ។ ម្នាលកោដ្ឋិកៈ របស់អ្វីជាទុក្ខ ។ ម្នាលកោដ្ឋិកៈ ចក្ខុជាទុក្ខ ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងចក្ខុនោះចេញ ។ រូបជាទុក្ខ ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងរូបនោះចេញ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណជាទុក្ខ ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងចក្ខុវិញ្ញាណនោះចេញ ។ ចក្ខុសម្ផស្សជាទុក្ខ ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងចក្ខុសម្ផស្សនោះចេញ ។ វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះក៏ជាទុក្ខ ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងវេទនានោះចេញ ។បេ។ ជិវ្ហាជាទុក្ខ ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងជិវ្ហានោះចេញ ។បេ។ មនោជាទុក្ខ ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងមនោនោះចេញ ។ ធម្មារម្មណ៍ជាទុក្ខ ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងធម្មារម្មណ៍នោះចេញ ។ មនោវិញ្ញាណជាទុក្ខ ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងមនោវិញ្ញាណនោះចេញ ។ មនោសម្ផស្សជាទុក្ខ ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងមនោសម្ផស្សនោះចេញ ។ វេទនាណាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោ-

តម្បិ ទុក្ខំ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ ។ យំ ខោ កោ-
ដ្ឋិក ទុក្ខំ តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ ។ អដ្ឋមំ ។

(២៥១) ឯកមន្តំ ។បេ។ វិហរេយ្យន្តិ ។ យោ ខោ
កោដ្ឋិក អនត្តា តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ ។ កោ
ច កោដ្ឋិក អនត្តា ។ ចក្ខុំ ខោ កោដ្ឋិក អនត្តា
តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ ។ រូបា អនត្តា តត្រ តេ
ឆន្ទោ បហាតព្ពោ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ អនត្តា តត្រ តេ
ឆន្ទោ បហាតព្ពោ ។ ចក្ខុសម្ផស្សោ អនត្តា តត្រ តេ
ឆន្ទោ បហាតព្ពោ ។ យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សប្បច្ចយា
ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា
តម្បិ អនត្តា តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ ។បេ។ ជិវ្ហា
អនត្តា តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ ។បេ។ មនោ
អនត្តា តត្រ តេ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ ។ ធម្មា អនត្តា

สมฺผสฺสปจฺจยา เวทนา นោះក៏ជាទុក្ខ ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុង
វេទនានោះចេញ ។ ម្នាលគោដ្ឋិក: របស់ណាជាទុក្ខ ត្រូវអ្នកលះបង់
សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងរបស់នោះចេញ ។ ចប់សូត្រ ទី ៨ ។

(๒๕๑) កង្ខីដ៏សមគួរ ។ បេ ។ ម្នាលគោដ្ឋិក: សការៈណា
ជាអនត្តា ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងសការៈនោះចេញ ។ ម្នាល
គោដ្ឋិក: ពុះសការៈដូចម្តេចជាអនត្តា ។ ម្នាលគោដ្ឋិក: ចក្ខុជាអនត្តា
ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងចក្ខុនោះចេញ ។ រូបជាអនត្តា ត្រូវអ្នក
លះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងរូបនោះចេញ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណជាអនត្តា ត្រូវ
អ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងចក្ខុវិញ្ញាណនោះចេញ ។ ចក្ខុសម្ផស្សជា
អនត្តា ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងចក្ខុសម្ផស្សនោះចេញ ។ វេទ-
នាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនជាទុក្ខមិនជាសុខក្តី ដែលកើតឡើង
ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះ ក៏ជាអនត្តា ត្រូវអ្នកលះបង់
សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងវេទនានោះចេញ ។ បេ ។ ជិវ្ហាជាអនត្តា ត្រូវអ្នក
លះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងជិវ្ហានោះចេញ ។ បេ ។ មនោជាអនត្តា ត្រូវ
អ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងមនោនោះចេញ ។ ធម្មារម្មណ៍ជាអនត្តា

ตตฺร เตสุ ธมฺเมสุ ปหาตพฺพา ฯ มโนวิญฺญาณาทิ มโน-
สมฺผสฺสา ยมฺปิทํ มโนสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ
เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตมฺปิ อ-
ชฺฌตฺตา ตตฺร เตสุ ธมฺเมสุ ปหาตพฺพา ฯ โย โข โกณฺฑิก
อชฺฌตฺตา ตตฺร เตสุ ธมฺเมสุ ปหาตพฺเพสุ ฯ อยมิทมฺ ฯ

(๒๕๒) อถ โข อญฺญตโร ภิกฺขุ เยน ภควา
เตนุปสงฺกมิ ฯเปฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส
ภิกฺขุ ภควนฺตเมตทโวจ กถํ นุ โข ภนฺเต ชานโต
กถํ ปสฺสโต มิจฺฉาทิฏฺฐิ ปหียตีติ ฯ จกฺขุ โข
ภิกฺขุ อนิจฺจโต ชานโต ปสฺสโต มิจฺฉาทิฏฺฐิ ปหี-
ยติ ฯ รูปา อนิจฺจโต ชานโต ปสฺสโต มิจฺฉาทิฏฺฐิ
ปหียติ ฯ จกฺขุวิญฺญาณํ อนิจฺจโต ชานโต ปสฺส-
โต มิจฺฉาทิฏฺฐิ ปหียติ ฯ จกฺขุสมฺผสฺสํ อนิจฺจโต
ชานโต ปสฺสโต มิจฺฉาทิฏฺฐิ ปหียติ ฯเปฯ

ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងធម្មារម្មណ៍នោះចេញ ។ មនោវិញ្ញាណ មនោសម្ផស្ស វេទនាណាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះក៏ជាអនត្តា ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងវេទនានោះចេញ ។ ម្នាលកោដ្ឋិកៈ សការៈណាជាអនត្តា ត្រូវអ្នកលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងសការៈនោះចេញ ។ ចប់សូត្រ ទី ៩ ។

(๒๙๒) គ្រានោះឯង កិកុមួយរូប ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះកិកុនោះអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបុគ្គលដឹងដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច ទើបលះបង់មិច្ឆាទិដ្ឋិបាន ។ ម្នាលកិកុ កាលបុគ្គលដឹង ឃើញចក្ខុ ថាមិនទៀង ទើបលះបង់មិច្ឆាទិដ្ឋិបាន ។ កាលបុគ្គលដឹង ឃើញរូប ថាមិនទៀង ទើបលះបង់មិច្ឆាទិដ្ឋិបាន ។ កាលបុគ្គលដឹង ឃើញចក្ខុវិញ្ញាណ ថាមិនទៀង ទើបលះបង់មិច្ឆាទិដ្ឋិបាន ។ កាលបុគ្គលដឹង ឃើញចក្ខុសម្ផស្ស ថាមិនទៀង ទើបលះបង់មិច្ឆាទិដ្ឋិបាន ។ បេ ។

ยมฺปิทํ มโนสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ ปิ ทุกฺขํ ปิ อทุกฺขมสุขํ ปิ ตมฺปิ อนิจฺจโต ชานโต ปสฺสโต มิจฺฉาทิฏฺฐิ ปหียฺยติ ฯ ยมฺปิ เหตํ ภิกฺขุ ชานโต ปสฺสโต มิจฺฉาทิฏฺฐิ ปหียฺยตีติ ฯ ฉสมํ ฯ

(๒๕๓) อฏฺฐเหตานิ ภิกฺขุ ฯเปฯ ฉสฏฺฐิ- เหตุ กถญฺจ ภิกฺขุ เหตุ ชานโต กถญฺจ ปสฺสโต สกฺกายทิฏฺฐิ ปหียฺยตีติ ฯ ยทิ หิ เหตุ อภิกฺขุ ชานโต ปสฺสโต สกฺกายทิฏฺฐิ ปหียฺยติ ฯ ยฺวายํ ภิกฺขุ เหตุ ชานโต ปสฺสโต สกฺกายทิฏฺฐิ ปหียฺยติ ฯ ยทิกฺขุวิญฺญาณานิ ภิกฺขุ เหตุ ชานโต ปสฺสโต สกฺกาย- ทิฏฺฐิ ปหียฺยติ ฯ ยทิกฺขุสมฺผสฺสา ภิกฺขุ เหตุ ชานโต ปสฺสโต สกฺกายทิฏฺฐิ ปหียฺยติ ฯเปฯ ยมฺปิทํ มโนสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ ปิ ทุกฺขํ ปิ อทุกฺขมสุขํ ปิ ตมฺปิ ภิกฺขุ เหตุ ชานโต ปสฺสโต

វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ កាលបុគ្គលដឹង ឃើញវេទនានោះ ថាមិនទៀង ទើបលះបង់មិច្ឆាទិដ្ឋិបាន ។ ម្នាលភិក្ខុ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះឯង ទើបលះបង់មិច្ឆាទិដ្ឋិបាន ។ ចប់សូត្រទី ១០ ។

(២៥៣) គ្រានោះឯង ភិក្ខុមួយរូប ។ បេ ។ ក្រាបបង្គំទូលដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបុគ្គលដឹងដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច ទើបលះបង់សក្កាយទិដ្ឋិបាន ។ ម្នាលភិក្ខុ កាលបុគ្គលដឹង ឃើញចក្ខុ ថាជាទុក្ខ ទើបលះបង់សក្កាយទិដ្ឋិបាន ។ កាលបុគ្គលដឹង ឃើញរូប ថាជាទុក្ខ ទើបលះបង់សក្កាយទិដ្ឋិបាន ។ កាលបុគ្គលដឹង ឃើញចក្ខុវិញ្ញាណ ថាជាទុក្ខ ទើបលះបង់សក្កាយទិដ្ឋិបាន ។ កាលបុគ្គលដឹង ឃើញចក្ខុសម្ផស្សថាជាទុក្ខ ទើបលះបង់សក្កាយទិដ្ឋិបាន ។ បេ ។ វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ កាលបុគ្គលដឹង ឃើញវេទនានោះ ថាជាទុក្ខ

สกฺกายธิฏฺฐิ ปหาตพฺพา ฯ ฆานินฺทฺริยสฺส กิตฺตาวตา ฆานินฺทฺริยสฺส สกฺกายธิฏฺฐิ ปหาตพฺพา ฯ ฆานสมฺผสฺสปจฺจยา ฯ

(๒๙๖) อถ โข อญฺญตโร ภิกฺขุ ฯเปฯ ฆานสมฺผสฺสปจฺจยา กติ ธมฺมา ชานโต กติ ปสฺสโต อตฺตานุทิฏฺฐิ ปหาตพฺพา ฯ ทฺเว ขนฺธา ชานโต ปสฺสโต อตฺตานุทิฏฺฐิ ปหาตพฺพา ฯ ภิกฺขุ โข ภิกฺขุ อนตฺตโต ชานโต ปสฺสโต อตฺตานุทิฏฺฐิ ปหาตพฺพา ฯ รูปี อนตฺตโต ชานโต ปสฺสโต อตฺตานุทิฏฺฐิ ปหาตพฺพา ฯ จกฺขุวิญฺญาณํ อนตฺตโต ชานโต ปสฺสโต อตฺตานุทิฏฺฐิ ปหาตพฺพา ฯ จกฺขุสมฺผสฺโส อนตฺตโต ชานโต ปสฺสโต อตฺตานุทิฏฺฐิ ปหาตพฺพา ฯ ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขํ วา ทุกฺขํ วา อทุกฺขมสุขํ วา ตมฺปิ อนตฺตโต ชานโต ปสฺสโต อตฺตานุทิฏฺฐิ ปหาตพฺพา ฯเปฯ ชิวฺหา อนตฺตโต ชานโต ปสฺสโต อตฺตานุทิฏฺฐิ ปหาตพฺพา ฯเปฯ มนํ อนตฺตโต ชานโต ปสฺสโต อตฺตานุทิฏฺฐิ ปหาตพฺพา ฯ ธมฺเม มโนวิญฺญาณํ มโนสมฺผสฺสํ

ខើបលះបង់សក្កាយទិដ្ឋិបាន ។ ម្នាលភិក្ខុ កាលបុគ្គល ដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ ខើបលះបង់សក្កាយទិដ្ឋិបាន ។ ចប់សូត្រ ទី ១១ ។

(២៩៤) គ្រានោះឯង កិកុមួយរូប ។ បេ ។ ក្រាបបង្គំទូលសួរដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបុគ្គលដឹងដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច ខើបលះបង់អត្តានុទិដ្ឋិបាន ។ ម្នាលភិក្ខុ កាលបុគ្គលដឹង ឃើញចក្ខុ ថាជាអនត្តា ខើបលះបង់អត្តានុទិដ្ឋិបាន ។ កាលបុគ្គលដឹង ឃើញរូប ថាជាអនត្តា ខើបលះបង់អត្តានុទិដ្ឋិបាន ។ កាលបុគ្គលដឹង ឃើញចក្ខុវិញ្ញាណ ថាជាអនត្តា ខើបលះបង់អត្តានុទិដ្ឋិបាន ។ កាលបុគ្គលដឹង ឃើញចក្ខុសម្ផស្ស ថាជាអនត្តា ខើបលះបង់អត្តានុទិដ្ឋិបាន ។ វេទនាណាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ កាលបុគ្គលដឹង ឃើញវេទនានោះ ថាជាអនត្តា ខើបលះបង់អត្តានុទិដ្ឋិបាន ។ បេ ។ កាលបុគ្គលដឹង ឃើញជិវ្ហា ថាជាអនត្តា ខើបលះបង់អត្តានុទិដ្ឋិបាន ។បេ។ កាលបុគ្គលដឹង ឃើញចិត្ត ថាជាអនត្តា ខើបលះបង់អត្តានុទិដ្ឋិបាន ។ ធម្មារម្មណ៍ មនោវិញ្ញាណ មនោសម្ផស្ស

យម្បិទំ មនោសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ
វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អនត្តតោ ជានតោ
បស្សតោ អត្តានុទិដ្ឋិ បហីយ្យតីតិ ។ ទ្វាទសមំ ។

តស្សុទ្ទានំ

ឧត្តិក្ខយេន ចត្តារោ
ជីវកម្ពវនេ ទុវេ
កោដ្ឋិកេន តយោ វុត្តា
មិច្ឆាសក្កាយអត្តនោតិ ។

វេទនាណាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ កាលបុគ្គលដឹង ឃើញវេទនានោះ ថាជាអនត្តា ទើបលះបង់អត្តានុទិដ្ឋិបាន ។ ចប់សូត្រ ទី ១២ ។

ចប់ ឆន្ទិកវគ្គ ទី ១ ។

ឧទ្ទាននៃឆន្ទិកវគ្គនោះ គឺ

ទ្រង់សំដែងឆន្ទិកៈ: ៤ លើក កង្ខជីវកម្មវន ២ លើក កោដ្ឋ-កតេរេ ៣ លើក មិច្ឆាទិដ្ឋិ ១ សក្កាយទិដ្ឋិ ១ អត្តានុទិដ្ឋិ ១ ។

សង្ឃវេយ្យាឡោ

(២៥៥) យំ ភិក្ខវេ អនិច្ចំ តត្រ ភេ ជន្តោ បហា-

តព្ពោ ។ តិញ្ច ភិក្ខវេ អនិច្ចំ ។ ចក្ខុំ ភិក្ខវេ អនិច្ចំ

តត្រ ភេ ជន្តោ បហាតព្ពោ ។បេ។ ជិវ្ហា អនិច្ចា តត្រ

ភេ ជន្តោ បហាតព្ពោ ។បេ។ មនោ អនិច្ចោ តត្រ ភេ

ជន្តោ បហាតព្ពោ ។ យំ ភិក្ខវេ អនិច្ចំ តត្រ ភេ ជន្តោ

បហាតព្ពោតំ ។ យំ ភិក្ខវេ អនិច្ចំ តត្រ ភេ រាគោ ប-

ហាតព្ពោ ។ តិញ្ច ភិក្ខវេ អនិច្ចំ ។ ចក្ខុំ ភិក្ខវេ អនិច្ចំ

តត្រ ភេ រាគោ បហាតព្ពោ ។បេ។ ជិវ្ហា អនិច្ចា តត្រ

ភេ រាគោ បហាតព្ពោ ។បេ។ មនោ អនិច្ចោ តត្រ

ភេ រាគោ បហាតព្ពោ ។ យំ ភិក្ខវេ អនិច្ចំ តត្រ ភេ

រាគោ បហាតព្ពោតំ ។ យំ ភិក្ខវេ អនិច្ចំ តត្រ ភេ

(៦៥៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណាមិនទៀង ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងរបស់នោះចេញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់អ្វីមិនទៀង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុមិនទៀង ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងចក្ខុនោះចេញ ។ បេ ។ ជិវ្ហាមិនទៀង ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងជិវ្ហានោះចេញ ។ បេ ។ មនោមិនទៀង ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងមនោនោះចេញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណា មិនទៀង ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងរបស់នោះចេញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណាមិនទៀង ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់តម្រេកក្នុងរបស់នោះចេញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់អ្វីដែលមិនទៀង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុមិនទៀង ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់តម្រេកក្នុងចក្ខុនោះចេញ ។ បេ ។ ជិវ្ហាមិនទៀង ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់តម្រេកក្នុងជិវ្ហានោះចេញ ។ បេ ។ មនោមិនទៀង ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់តម្រេកក្នុងមនោនោះចេញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណា មិនទៀង ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់តម្រេកក្នុងរបស់នោះចេញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណាមិនទៀង

ឆន្ទរាគោ បហីនោ ។ តំ ញ្ញំ តំ ភិក្ខវេ អនិច្ចំ ។ ចក្ខុំ តំ ភិក្ខវេ អនិច្ចំ តត្រ ភេ ឆន្ទរាគោ បហីនោ ។បេ។ ជិវ្ហា អនិច្ចា តត្រ ភេ ឆន្ទរាគោ បហីនោ ។បេ។ មនោ អនិច្ចោ តត្រ ភេ ឆន្ទរាគោ បហីនោ ។ យំ តំ ភិក្ខវេ អនិច្ចំ តត្រ ភេ ឆន្ទរាគោ បហីនោតំ ។

(២៥៦) យំ តំ ភិក្ខវេ ទុក្ខំ តត្រ ភេ ឆន្ទោ បហីនតញ្ច ។ រាគោ បហីនតញ្ច ។ ឆន្ទរាគោ បហីនតញ្ច ។ តំ ញ្ញំ តំ ភិក្ខវេ ទុក្ខំ ។ ចក្ខុំ តំ ភិក្ខវេ ទុក្ខំ តត្រ ភេ ឆន្ទោ បហីនតញ្ច ។ រាគោ បហីនតញ្ច ។ ឆន្ទរាគោ បហីនតញ្ច ។បេ។ ជិវ្ហា ទុក្ខា ។បេ។ មនោ ទុក្ខោ តត្រ ភេ ឆន្ទោ បហីនតញ្ច ។ រាគោ បហីនតញ្ច ។ ឆន្ទរាគោ បហីនតញ្ច ។ យំ តំ ភិក្ខវេ ទុក្ខំ តត្រ ភេ ឆន្ទោ បហីនតញ្ច ។ រាគោ បហីនតញ្ច ។ ឆន្ទរាគោ បហីនតញ្ចតំ ។

ត្រូវអ្នកចាំដឡាយលះបង់ឆន្ទរាគក្នុងរបស់នោះចេញ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំដ-
ឡាយ របស់ដែលមិនទៀង តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុចាំដឡាយ ចក្ខុ
មិនទៀង ត្រូវអ្នកចាំដឡាយលះបង់ឆន្ទរាគក្នុងចក្ខុនោះចេញ ។ បេ ។
ដំហូរមិនទៀង ត្រូវអ្នកចាំដឡាយលះបង់ឆន្ទរាគក្នុងដំហូរនោះចេញ ។ បេ ។
មនោមិនទៀង ត្រូវអ្នកចាំដឡាយលះបង់ឆន្ទរាគក្នុងមនោនោះចេញ ។
ម្នាលភិក្ខុចាំដឡាយ របស់ណាមិនទៀង ត្រូវអ្នកចាំដឡាយលះបង់ឆន្ទ-
រាគក្នុងរបស់នោះចេញ ។

(២៥៦) ម្នាលភិក្ខុចាំដឡាយ របស់ណាជាទុក្ខ ត្រូវអ្នកចាំដ-
ឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងរបស់នោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ពាក: ។
ត្រូវលះបង់ឆន្ទរាគ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំដឡាយ អ្វីជាទុក្ខ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ចាំដឡាយ ចក្ខុជាទុក្ខ ត្រូវអ្នកចាំដឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងចក្ខុ
នោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ពាក: ។ ត្រូវលះបង់ឆន្ទរាគ ។ បេ ។ ដំហូរជា
ទុក្ខ ។ បេ ។ មនោជាទុក្ខ ត្រូវអ្នកចាំដឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុង
មនោនោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ពាក: ។ ត្រូវលះបង់ឆន្ទរាគ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ចាំដឡាយ របស់ណាជាទុក្ខ ត្រូវអ្នកចាំដឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ង
ក្នុងរបស់នោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ពាក: ។ ត្រូវលះបង់ឆន្ទរាគ ។

(๒๕๗) โยปิ ภิกฺขเว อนตฺตา ตตฺร เวเ ฉนฺโท มหา-
ตฺเถ ฯ ภเวปิ มหาตฺเถ ฯ ฉนฺทภเวปิ มหาตฺเถ ฯ
เตปิ จ ภิกฺขเว อนตฺตา ฯ ยมฺปิ ภิกฺขเว อนตฺตา ตตฺร เวเ
ฉนฺโท มหาตฺเถ ฯ ภเวปิ มหาตฺเถ ฯ ฉนฺทภเวปิ
มหาตฺเถ ฯเปฯ ยาวญฺหิ อนตฺตา ตตฺร เวเ ฉนฺโท มหา-
ตฺเถ ฯ ภเวปิ มหาตฺเถ ฯ ฉนฺทภเวปิ มหาตฺเถ ฯ
ชิวฺหา อนตฺตา ตตฺร เวเ ฉนฺโท มหาตฺเถ ฯ ภเวปิ
มหาตฺเถ ฯ ฉนฺทภเวปิ มหาตฺเถ ฯเปฯ มโน อ-
นตฺตา ตตฺร เวเ ฉนฺโท มหาตฺเถ ฯ ภเวปิ มหาตฺเถ ฯ
ฉนฺทภเวปิ มหาตฺเถ ฯ โยปิ ภิกฺขเว อนตฺตา ตตฺร เวเ
ฉนฺโท มหาตฺเถ ฯ ภเวปิ มหาตฺเถ ฯ ฉนฺทภเวปิ
มหาตฺเถติ ฯ

(២៩៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សភាវៈណាជាអនត្តា ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងសភាវៈនោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ភគៈ ។ ត្រូវលះបង់ធម្មភគ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សភាវៈដូចម្តេចជាអនត្តា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុជាអនត្តា ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងចក្ខុនោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ភគៈ ។ ត្រូវលះបង់ធម្មភគ ។ បេ ។ ឃានៈជាអនត្តា ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងឃានៈនោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ភគៈ ។ ត្រូវលះបង់ធម្ម-ភគ ។ ជិវ្ហាជាអនត្តា ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងជិវ្ហានោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ភគៈ ។ ត្រូវលះបង់ធម្មភគ ។ បេ ។ មនោជាអនត្តា ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងមនោនោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ភគៈ ។ ត្រូវលះបង់ធម្មភគ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សភាវៈណាជាអនត្តា ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងសភាវៈនោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ភគៈ ។ ត្រូវលះបង់ធម្មភគ ។

(๒๘๘) ยโ ภิกฺขเว อนิจฺโจ ตตฺร เว ชญฺโ
ปหาตพฺโ ฯ กาโ ปหาตพฺโ ฯ ชิวฺหาโ ปหา-
ตพฺโ ฯ เกฬาโ ภิกฺขเว อนิจฺโจ ฯ ยถา ภิกฺขเว อนิจฺจา
ตตฺร เว ชญฺโ ปหาตพฺโ ฯ กาโ ปหาตพฺโ ฯ
ชิวฺหาโ ปหาตพฺโ ฯ สิงฺฆา อนิจฺจา ตตฺร เว ชญฺโ
ปหาตพฺโ ฯ กาโ ปหาตพฺโ ฯ ชิวฺหาโ ปหา-
ตพฺโ ฯ กจฺฉา อนิจฺจา ตตฺร เว ชญฺโ ปหาตพฺโ ฯ
กาโ ปหาตพฺโ ฯ ชิวฺหาโ ปหาตพฺโ ฯ วสา
อนิจฺจา ตตฺร เว ชญฺโ ปหาตพฺโ ฯ กาโ ปหา-
ตพฺโ ฯ ชิวฺหาโ ปหาตพฺโ ฯ เสาจฺฉา อนิจฺจา
ตตฺร เว ชญฺโ ปหาตพฺโ ฯ กาโ ปหาตพฺโ ฯ
ชิวฺหาโ ปหาตพฺโ ฯ ชมฺมา อนิจฺจา ตตฺร เว ชญฺโ
ปหาตพฺโ ฯ กาโ ปหาตพฺโ ฯ ชิวฺหาโ ปหา-
ตพฺโ ฯ ยโ ภิกฺขเว อนิจฺโจ ตตฺร เว ชญฺโ ปหา-
ตพฺโ ฯ กาโ ปหาตพฺโ ฯ ชิวฺหาโ ปหาตพฺโตติ ฯ

(២៥៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណាមិនទៀង ត្រូវអ្នកទាំង-ឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងរបស់នោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ពាក: ។ ត្រូវលះបង់ធន្លុកគ ។ របស់ដែលមិនទៀង តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិនទៀង ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងរូបនោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ពាក: ។ ត្រូវលះបង់ធន្លុកគ ។ សំឡេងមិនទៀង ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងសំឡេងនោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ពាក: ។ ត្រូវលះបង់ធន្លុកគ ។ ក្លិនមិនទៀង ត្រូវអ្នកទាំង-ឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងក្លិននោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ពាក: ។ ត្រូវលះបង់ធន្លុកគ ។ រសមិនទៀង ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងរសនោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ពាក: ។ ត្រូវលះបង់ធន្លុកគ ។ ផោដ្ឋព្វៈមិនទៀង ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងផោដ្ឋព្វៈនោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ពាក: ។ ត្រូវលះបង់ធន្លុកគ ។ ធម្មារម្មណ៍មិនទៀង ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងធម្មារម្មណ៍នោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ពាក: ។ ត្រូវលះបង់ធន្លុកគ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណាមិនទៀង ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងរបស់នោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ពាក: ។ ត្រូវលះបង់ធន្លុកគ ។

(๒๙๙) យំ កិញ្ចិ វេ ទុក្ខំ តត្រ វោ ឆន្ទោ បហា-

តព្ពោ ។ ឥតោ បហាតព្ពោ ។ ឆន្ទកតោ បហា-

តព្ពោ ។ តេញ្ច កិញ្ចិ វេ ទុក្ខំ ។ យថា កិញ្ចិ វេ ទុក្ខា

តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ ។ ឥតោ បហាតព្ពោ ។

ឆន្ទកតោ បហាតព្ពោ ។ សង្ខា ភង្គា វសោ ដោដ្ឋព្ពា

ឆម្មា ទុក្ខា តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ ។ ឥតោ

បហាតព្ពោ ។ ឆន្ទកតោ បហាតព្ពោ ។ យំ កិញ្ចិ វេ

ទុក្ខំ តត្រ វោ ឆន្ទោ បហាតព្ពោ ។ ឥតោ បហាតព្ពោ ។

ឆន្ទកតោ បហាតព្ពោតិ ។

(២៥៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណាជាទុក្ខ ត្រូវអ្នកទាំង-ឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងកង់របស់នោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ភគៈ ។ ត្រូវលះបង់ឆន្ទៈភគ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ដូចម្តេចដែលជាទុក្ខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបជាទុក្ខ ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងរូបនោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ភគៈ ។ ត្រូវលះបង់ឆន្ទៈភគ ។ សំឡេងក្នុង រស ផោដ្ឋព្វៈនិងធម្មារម្មណ៍ជាទុក្ខ ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងធម្មារម្មណ៍នោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ភគៈ ។ ត្រូវលះបង់ឆន្ទៈភគ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណាជាទុក្ខ ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងកង់របស់នោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ភគៈ ។ ត្រូវលះបង់ឆន្ទៈភគ ។

(๒๖๐) เยา ภิกฺขเว อนตฺตา ตตฺร เว ฉนฺโท มหาตเฺว ฯ กาโม มหาตเฺว ฯ ฉนฺทกาโม มหาตเฺว ฯ โส จ ภิกฺขเว อนตฺตา ฯ ยฺวาสา ภิกฺขเว อนตฺตา ตตฺร เว ฉนฺโท มหาตเฺว ฯ กาโม มหาตเฺว ฯ ฉนฺทกาโม มหาตเฺว ฯ สงฺขา สงฺขารสา ฉนฺทฺวา ฉนฺทา อนตฺตา ตตฺร เว ฉนฺโท มหาตเฺว ฯ กาโม มหาตเฺว ฯ ฉนฺทกาโม มหาตเฺว ฯ เยา ภิกฺขเว อนตฺตา ตตฺร เว ฉนฺโท มหาตเฺว ฯ กาโม มหาตเฺว ฯ ฉนฺทกาโม มหาตเฺวติ ฯ

(๒๖๑) จกฺขุ ภิกฺขเว อนิจฺจ อตีตา ฯ เป ฯ ชิวฺหา อนิจฺจา อตีตา ฯเป ฯ มโน อนิจฺโจ อตีโต ฯ ยาวญฺจิทา ภิกฺขเว สุคตา อริยสาวกา จกฺขุสฺมิ นิพฺพินฺทติ ฯเป ฯ ชิวฺหายปิ นิพฺพินฺทติ ฯเป ฯ มนสฺมิ นิพฺพินฺทติ

(๒๖๐) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សភាវៈណាជាអនត្តា ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងសភាវៈនោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ភគៈ ។ ត្រូវលះបង់ធន្ធភគ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សភាវៈជាអនត្តា តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបជាអនត្តា ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងរូបនោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ភគៈ ។ ត្រូវលះបង់ធន្ធភគ ។ សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈនិងធម្មារម្មណ៍ជាអនត្តា ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងធម្មារម្មណ៍នោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ភគៈ ។ ត្រូវលះបង់ធន្ធភគ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សភាវៈណាជាអនត្តា ត្រូវអ្នកទាំងឡាយលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងសភាវៈនោះចេញ ។ ត្រូវលះបង់ភគៈ ។ ត្រូវលះបង់ធន្ធភគ ។

(๒๖๑) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុជាអតីតមិនទៀង ។ បេ ។ ជិវ្ហាជាអតីតមិនទៀង ។ បេ ។ មនោជាអតីតមិនទៀង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹងឃើញយ៉ាងនេះ រមែងនឿយណាយនឹងចក្ខុផង ។ បេ ។ នឿយណាយនឹងជិវ្ហាផង ។ បេ ។ នឿយ

ฉนฺทิกฺขิ วิรชฺชติ วิคจฺฉติ วิมุจฺจติ ฯ วิมุตฺตสฺมึ วิมุตฺตมิติ ญาณํ เหาติ ฯ ขีณา ชาติ วุสิตํ พฺรหฺมจริยนฺติ กตํ กรณียนฺติ นาปรํ ฯเปฯ ปชานาตีติ ฯ

(๒๖๒) จกฺขุ ภิกฺขเว อนิจฺจนฺติ อตีตนฺติ ฯเปฯ ชิวฺหา อนิจฺจา อตีตา ฯเปฯ มโน อนิจฺโจ อตีโต ฯ ยทิ ปสฺสนฺติ ฯเปฯ นาปรนฺติ ปชานาตีติ ฯ

(๒๖๓) จกฺขุ ภิกฺขเว อนิจฺจนฺติ ปจฺจุปฺปนฺนนฺติ ฯเปฯ ชิวฺหา อนิจฺจา ปจฺจุปฺปนฺนา ฯเปฯ มโน อนิจฺโจ ปจฺจุปฺปนฺโน ฯ ยทิ ปสฺสนฺติ ฯเปฯ นาปรนฺติ ปชานาตีติ ฯ

ណាយនឹងចិត្តផង កាលបើនឿយណាយ រមែងប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះតែប្រាសចាកតម្រេក ទើបចិត្តរួចស្រឡះ ។ កាលបើចិត្តរួចស្រឡះហើយ ញាណក៏កើតឡើងថា ចិត្តរួចស្រឡះហើយ ។ ដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយៈអាត្មាអញនៅរួចហើយ សោឡសកិច្ច អាត្មាអញបានធ្វើរួចហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(๒๖๒) ម្នាលកិកូពាំងឆ្ងាយ ចក្ខុជាអនាគតមិនទៀង ។ បេ ។ ដ៏ក្អូជាអនាគតមិនទៀង ។ បេ ។ មនោជាអនាគតមិនទៀង ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(๒๖๓) ម្នាលកិកូពាំងឆ្ងាយ ចក្ខុជាបច្ចុប្បន្នមិនទៀង ។ បេ ។ ដ៏ក្អូជាបច្ចុប្បន្នមិនទៀង ។ បេ ។ មនោជាបច្ចុប្បន្នមិនទៀង ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(๒๖๔) ចក្ខុំ កិក្ខវេ ទុក្ខំ អតីតំ អជ្ឈត្តំ បច្ចុប្បន្នំ ។បេ។ ជិវ្ហា ទុក្ខា អតីតា អជ្ឈត្តា បច្ចុប្បន្នា ។បេ។ មនោ ទុក្ខោ អតីតោ អជ្ឈត្តោ បច្ចុប្បន្នោ ។ យំ បស្សិំ កិក្ខវេ ។បេ។ ជាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។

(๒๖๕) ចក្ខុំ កិក្ខវេ អនត្តា អតីតំ អជ្ឈត្តំ បច្ចុប្បន្នំ ។បេ។ ជិវ្ហា អនត្តា ។បេ។ មនោ អនត្តា អតីតោ អជ្ឈត្តោ បច្ចុប្បន្នោ ។ យំ បស្សិំ កិក្ខវេ ។បេ។ ជាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។

(๒๖๖) រូបា កិក្ខវេ អនិច្ចា អតីតា អជ្ឈត្តា បច្ចុប្បន្នា ។ សទ្ទា គន្ធា រសា ផោដ្ឋព្ពា ធម្មា អនិច្ចា អតីតា អជ្ឈត្តា បច្ចុប្បន្នា ។ យំ បស្សិំ កិក្ខវេ ។បេ។ ជាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។

(๒๖๔) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ជាទុក្ខ ។ បេ ។ ដ៏ក្រៃជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្នជាទុក្ខ ។ បេ ។ មនោ ជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្នជាទុក្ខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើ ឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្ត ទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(๒๖๕) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ជាអនត្តា ។ បេ ។ ដ៏ក្រៃជាអនត្តា ។ បេ ។ មនោជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្នជាអនត្តា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើឃើញយ៉ាង នេះ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី សោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(๒๖๖) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន មិនទៀង ។ សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈនិងធម្មារម្មណ៍ ជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្នមិនទៀង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើឃើញ យ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(๒๖๗) รูปา ภิกฺขเว ทุกฺขา อตีตา อนาคตา ปจฺจุปฺปนฺนา ฯ สพฺพา ทนฺธา ขยา วยา เวคฺคา ภงฺคา ทุกฺขา อตีตา อนาคตา ปจฺจุปฺปนฺนา ฯ ยาวญฺจิทํ ปสฺสนฺติ ฯ เปฯ ตาวปรมา สตฺตาหายาติ ปชานาตีติ ฯ

(๒๖๘) รูปา ภิกฺขเว อนตฺตา อตีตา อนาคตา ปจฺจุปฺปนฺนา ฯ สพฺพา ทนฺธา ขยา วยา เวคฺคา ภงฺคา อนตฺตา อตีตา อนาคตา ปจฺจุปฺปนฺนา ฯ ยาวญฺจิทํ ปสฺสนฺติ ฯเปฯ ตาวปรมา สตฺตาหายาติ ปชานาตีติ ฯ

(๒๖๙) ตตฺถ ภิกฺขเว อนิจฺจํ อตีตํ ฯ ยทิ อนิจฺจํ ตทุกฺขํ ยทุกฺขํ ตทนตฺตา ยทนตฺตา ตเทตํ มม เนโสหมสฺมิ น เมโสตฺตา อตฺตาติ ยาวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย ทฏฺฐพฺพํ ฯเปฯ เอวเมตฺถ อนิจฺจา อตีตา ฯ ยทนิ-

(២៦៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ជាទុក្ខ ។ សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ និងធម្មារម្មណ៍ ជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្នជាទុក្ខ ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(២៦៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ជាអនត្តា ។ សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈនិងធម្មារម្មណ៍ ជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្នជាអនត្តា ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(២៦៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុជាអតីតមិនទៀង ។ របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបណ្ឌិតត្រូវឃើញ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញទេ នុ៎ះមិនមែនជាអញទេ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ បេ ។ ជិវ្ហាជាអតីតមិនទៀង ។ របស់ណា

นิจฺจ์ តំ ទុក្ខ์ំ យំ ទុក្ខ์ំ តទនត្តា យទនត្តា តំ នេតំ
មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថា-
ភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ ។ប។ មនោ អនិច្ចោ អតី-
តោ ។ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខ์ំ យំ ទុក្ខ์ំ តទនត្តា យទនត្តា
តំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ
យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ ។ ឯវំ បស្សំ ។បេ ។
ជាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។

(๒๗๐) ចក្ខុ៎ំ កិក្ខវេ អនិច្ចំ អនាគតំ ។ យទនិច្ចំ
តំ ទុក្ខ์ំ យំ ទុក្ខ์ំ តទនត្តា យទនត្តា តំ នេតំ មម
នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ
សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ ។បេ ។ ជិវ្ហា អនិច្ចា អនាគតា

มิនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា
របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបណ្ឌិតត្រូវឃើញ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រ-
ពៃតាមពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញទេ នុ៎ះមិនមែនជាអញ
ទេ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ បេ ។ មានោជាអតីតមិនទៀង ។ របស់
ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា
របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបណ្ឌិតត្រូវឃើញ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ
តាមពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញទេ នុ៎ះមិនមែនជាអញទេ
នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ តាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ដឹង
ច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត
មិនមានឡើយ ។

(๑๗๐) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុជាអនាគត មិនទៀង ។
របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជា
អនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបណ្ឌិតត្រូវឃើញ ដោយប្រាជ្ញា
ដ៏ប្រពៃតាមពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញទេ នុ៎ះមិនមែនជា
អញទេ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ បេ ។ ជិវ្ហាជាអនាគត មិនទៀង

យទនិច្ចំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទនត្តា យទនត្តា តំ នេតំ

មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ

សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ ។បេ។ មនោ អនិច្ចោ អនាគ-

តោ ។ យទនិច្ចំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទនត្តា យទនត្តា តំ

នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ

យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ ។បេ។ ឯវំ បស្សំ

អរិយសាវកោ ។បេ។ ឥតិបិ ឧត្តានាយតិ បជានាតីតិ ។

របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជា
អនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះ បណ្ឌិតត្រូវឃើញដោយប្រាជ្ញា
ដ៏ប្រពៃតាមពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញទេ នុ៎ះមិនមែន
ជាអញទេ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ បេ ។ មានោជាអនាគតមិន
ទៀង ។ របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ
របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះ បណ្ឌិតត្រូវឃើញ
ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញទេ នុ៎ះ
មិនមែនជាអញទេ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
ឡាយ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ច
ដទៃប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(๒๗๑) ចក្ខុំ ភិក្ខវេ អនិច្ចំ បច្ចុប្បន្នំ ។ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទនត្តា យទនត្តា តំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ ។បេ។ ជិវ្ហំ អនិច្ចា បច្ចុប្បន្នា ។ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទនត្តា យទនត្តា តំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋព្ពំ ។បេ។ ឯវំ បស្សំ ។បេ។ ជាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។

(๒๗๑) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុជាបច្ចុប្បន្ន មិនទៀង ។ បេ ។ របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបណ្ឌិតត្រូវឃើញដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញទេ នុ៎ះមិនមែនជាអញទេ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ បេ ។ ជិវ្ហាជាបច្ចុប្បន្នមិនទៀង ។ បេ ។ កាយជាបច្ចុប្បន្នមិនទៀង ។ បេ ។ មនោជាបច្ចុប្បន្នមិនទៀង ។ បេ ។ ធម្មារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នមិនទៀង ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុជាបច្ចុប្បន្នមិនទៀង ។ បេ ។ មនោសម្ផស្សជាបច្ចុប្បន្នមិនទៀង ។ បេ ។ ដំណក់ទឹកភ្លៀងធ្លាក់ចុះលើផែនដីដែលមានលំនាំទាបខ្ពស់ តែងហូរទៅតាមទីទាប ។ ទឹកដែលហូរទៅតាមទីទាប តែងពេញទីទាប ។ ទឹកដែលពេញទីទាប

(๖๗๒) ตตฺถ กตมา ทุกฺขา อตีตา อนาคตา ปจฺ-

จุปฺปนฺนา ฯ ยา ทุกฺขา ตนฺนิทฺทา ยนฺนิทฺทา ตา เนสา มม

เนโสหมสฺมิ น เมโส อตฺตา ฯวาเมตา ยถาภูตา

สมฺมปฺปญฺญาย นิชฺฌาตพฺพา ฯเปฯ ตตฺถ ทุกฺขา ฯเปฯ ม-

นาปา ทุกฺขา อตีตา อนาคตา ปจฺจุปฺปนฺนา ฯ ยา ทุกฺขา

ตนฺนิทฺทา ยนฺนิทฺทา ตา เนสา มม เนโสหมสฺมิ น

เมโส อตฺตา ฯวาเมตา ยถาภูตา สมฺมปฺปญฺญาย นิชฺ-

ฌาตพฺพา ฯ ฯวาปิ ปสฺสิ ฯเปฯ ฌานปิ สฺตฺตฺยาสา ปชานา-

ตีติ ฯ

(៦៧២) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បក្ខុជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ជាទុក្ខ ។ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះ បណ្ឌិតត្រូវឃើញ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញទេ នុ៎ះមិនមែនជាអញទេ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ បេ ។ ដ៏ក្រជាទុក្ខ ។ បេ ។ មានោជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ជាទុក្ខ ។ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបណ្ឌិតត្រូវឃើញដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិតយ៉ាងនេះថា នុ៎ះ មិនមែនរបស់អញទេ នុ៎ះមិនមែនជាអញទេ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(๒๗๓) ตตฺถ กตมเ อนตฺตา อตีตํ อนาคตํ ปจฺจุปฺปนฺนํ ฯ ยนฺตนตฺตา ตํ เนตํ มม เนโสหมสฺมิ น เมโส อตฺตาติ ฯเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย ทฏฺฐพฺพํ ฯเปฯ ชิวฺหา อนตฺตา ฯเปฯ มโน อนตฺตา อตีตา อนาคตา ปจฺจุปฺปนฺนา ฯ ยนฺตนตฺตา ตํ เนตํ มม เนโสหมสฺมิ น เมโส อตฺตาติ ฯเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย ทฏฺฐพฺพํ ฯ ฯเปฯ ชาติปิ ทุกฺขา ชราปิ ทุกฺขา มรณมฺปิ ทุกฺขนฺติ ยถาภูตาติ ฯ

(๒๗๔) กถญฺจ กตมเ อนิจฺจา อตีตา อนาคตา ปจฺจุปฺปนฺนา ฯ ยนฺตนิจฺจํ ตทุกฺขํ ยทุกฺขํ ตนตฺตา ยนฺตนตฺตา ตํ เนตํ มม เนโสหมสฺมิ น เมโส อตฺตาติ ฯเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย ทฏฺฐพฺพํ ฯ สนฺตา ตตฺถา รสา ชาตฺถ ตมฺปา อนิจฺจา อตีตา อนาคตา ปจฺจุปฺปนฺนา ฯ ยนฺตนิจฺจํ ตทุกฺขํ ยทุกฺขํ ตน-

(២៧៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលជាអតីត អនាគត និង
បច្ចុប្បន្នជាអនត្តា ។ របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបណ្ឌិតត្រូវឃើញ
ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិតយ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញទេ នុ៎ះ
មិនមែនជាអញទេ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ បេ ។ ជិវ្ហាជាអនត្តា
។ បេ ។ មនោជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្នជាអនត្តា ។ របស់ណាជា
អនត្តា របស់នោះបណ្ឌិតត្រូវឃើញដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ តាមពិតយ៉ាង
នេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញទេ នុ៎ះមិនមែនជាអញទេ នុ៎ះមិនមែនជា
ខ្លួនអញទេ ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គ-
ភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(២៧៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន
មិនទៀងទេ ។ របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ
របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបណ្ឌិតត្រូវឃើញ
ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិតយ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញទេ នុ៎ះ
មិនមែនជាអញទេ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ សំឡេង ក្លិន រស
ផោដ្ឋព្វៈ និងធម្មារម្មណ៍ ជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន មិនទៀងទេ ។
របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះ

ឧត្តា យឧឧត្តា តំ ឧេតំ មម ឧេសោហមស្មិ ឧ មេសោ អត្តាតំ ឣវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ឧដ្ឋហ្មិ ។ ឣវំ បស្សំ ។បេ។ ឯវំ ឥត្តាយាតំ បឯាឯតីតំ ។

(๒๗๔) ឫចា តិក្ខវេ ទុក្ខា អតីតា អឯាគតា បច្ចុប្បន្នា ។ យំ ទុក្ខំ ឥឧឧត្តា យឧឧត្តា តំ ឧេតំ មម ឧេសោហមស្មិ ឧ មេសោ អត្តាតំ ឣវមេតំ យថា-ភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ឧដ្ឋហ្មិ ។ សង្ខា កច្ចា រសោ ដោដ្ឋព្ភា ឆម្ភា ទុក្ខា អតីតា អឯាគតា បច្ចុប្បន្នា ។ យំ ទុក្ខំ ឥឧឧត្តា យឧឧត្តា តំ ឧេតំ មម ឧេសោហមស្មិ ឧ មេសោ អត្តាតំ ឣវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ឧដ្ឋហ្មិ ។ ឣវំ បស្សំ ។បេ។ ឯវំ ឥត្តាយាតំ បឯា-ឯាតីតំ ។

ជាអនត្តា របស់ណា ជាអនត្តា របស់នោះ បណ្ឌិតត្រូវឃើញដោយប្រាជ្ញា ដ៏ប្រពៃតាមពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញទេ នុ៎ះមិនមែនជាអញទេ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(២៧៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ជាទុក្ខ ។ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបណ្ឌិតត្រូវឃើញដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិតយ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញទេ នុ៎ះមិនមែនជាអញទេ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ និងធម្មារម្មណ៍ ជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ជាទុក្ខ ។ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះ បណ្ឌិតត្រូវឃើញដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិតយ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញទេ នុ៎ះមិនមែនជាអញទេ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(๒๗๖) รูปา ภิกฺขเว อนตฺตา อตีตา อนาคตา ปจฺจุปฺปนฺนา ฯ ยนฺตนฺตา ตํ เนตํ มม เนโสหมสฺมิ น เมโส อตฺตาติ ฯวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย ทฏฺฐพฺพํ ฯ สทฺธา ภิกฺขเว โสตา ฆานา ชิวฺหา กายา มนา อนตฺตา อตีตา อนาคตา ปจฺจุปฺปนฺนา ฯ ยนฺตนฺตา ตํ เนตํ มม เนโสหมสฺมิ น เมโส อตฺตาติ ฯวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย ทฏฺฐพฺพํ ฯ ฯวํ ปสฺสํ ฯเปฯ ฉนฺนํ ผสฺสายตนานนฺติ ปชานาตีติ ฯ

(๒๗๗) จกฺขุ ภิกฺขเว อนิจฺจํ ฯเปฯ ชิวฺหา อนิจฺจา ฯเปฯ มนา อนิจฺจา ฯ ฯวํ ปสฺสํ ฯเปฯ ฉนฺนํ ผสฺสายตนานนฺติ ปชานาตีติ ฯ

(๒๗๘) จกฺขุ ภิกฺขเว ทุกฺขํ ฯเปฯ ชิวฺหา ทุกฺขา ฯ

(๒๗๖) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ជាអនត្តា ។ របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបណ្ឌិតត្រូវឃើញដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញទេ នុ៎ះមិនមែនជាអញទេ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ និងធម្មារម្មណ៍ ជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ជាអនត្តា ។ របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបណ្ឌិតត្រូវឃើញដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញទេ នុ៎ះមិនមែនជាអញទេ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(๒๗๗) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុមិនទៀង ។ បេ ។ ជិវ្ហាមិនទៀង ។ បេ ។ មនោមិនទៀង ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

กาเยน ทุกฺกฏา ฯ มนสา ทุกฺกฏา ฯ ฬึ ปสฺสึ ฯเปฯ ฉาทนึ สนฺตฺตายาติ ปฉาภตฺตนฺติ ฯ

(๒๗๙) จตฺถึ ภิกฺขเว อนตฺตา ฯเปฯ ฉฏฺฐึ อนตฺตา ฯ กาเยน อนตฺตา ฯ มนสา อนตฺตา ฯ ฬึ ปสฺสึ ฯ ปฯ ฉาทนึ สนฺตฺตายาติ ปฉาภตฺตนฺติ ฯ

(๒๘๐) ทุติยา ภิกฺขเว อนิจฺจา ฯ สพฺพา ภิกฺขเว รสาสนาปิณฺฑปาตา อนิจฺจา ฯ ฬึ ปสฺสึ ฯเปฯ ฉาทนึ สนฺตฺตายาติ ปฉาภตฺตนฺติ ฯ

(๒๘๑) ทุติยา ภิกฺขเว ทุกฺขา ฯ สพฺพา ภิกฺขเว รสาสนาปิณฺฑปาตา ทุกฺขา ฯ ฬึ ปสฺสึ ฯเปฯ ฉาทนึ สนฺตฺตายาติ ปฉาภตฺตนฺติ ฯ

(២៧៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុជាទុក្ខ ។ បេ ។ ជិវ្ហាជាទុក្ខ ។ កាយជាទុក្ខ ។ មនោជាទុក្ខ ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(២៧៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុជាអនត្តា ។ បេ ។ ជិវ្ហាជាអនត្តា ។ កាយជាអនត្តា ។ មនោជាអនត្តា ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(២៨០) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិនទៀង ។ សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ និងធម្មារម្មណ៍ មិនទៀង ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(២៨១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបជាទុក្ខ ។ សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ និងធម្មារម្មណ៍ ជាទុក្ខ ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(២៨២) រូបា ភិក្ខវេ អនត្តា ។ សទ្ទា ភិក្ខវេ អនត្តា ។ គន្ធា ភិក្ខវេ អនត្តា ។ រសា ភិក្ខវេ អនត្តា ។ ផោដ្ឋព្ពា ភិក្ខវេ អនត្តា ។ ធម្មា ភិក្ខវេ អនត្តា ។ យំ ភិក្ខវេ រូបំ អនិច្ចំ ។ បេ ។ តជ្ជាបហំ សត្តត្តាយាតិ បជានាតីតិ ។

សដ្ឋិយេយ្យាលោ ទុតិយោ សមត្តោ ។

តស្សុទ្ទានំ

ចក្ខុនដ្ឋារសា ហោន្តិ
អតីតេន ច ទ្វេ នវ
យទនិច្ចាដ្ឋារសា វុត្តា
តយោ អដ្ឋត្តភាហិ ច
ហេយ្យាលោ សដ្ឋិកោ វុត្តោ
ពុទ្ធេនាទិច្ចពន្ធុនាតិ ។

សុត្តន្តានំ សត្តមី ។

---

(២៨២) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបជាអនត្តា ។ សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ និងធម្មារម្មណ៍ ជាអនត្តា ។ កាលបើយើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

ចប់ សដ្ឋិបេយ្យាល ទី ២ ។

ឧទ្ទាននៃសដ្ឋិបេយ្យាលនោះ គឺ

ទ្រង់សំដែងអំពីឆន្ទៈគួរលះបង់ ១៨ លើក អាយតនៈជាអតីត ២ លើកផង ៩ លើកផង ទ្រង់សំដែងអនិច្ចធម៌ ១៨ លើក អាយតនៈខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ ៣ លើក សដ្ឋិបេយ្យាល គឺ ព្រះពុទ្ធជាពូជពង្សនៃព្រះអាទិត្យបានត្រាស់ហើយ ។

ចប់ សូត្រ ៦០ ។

[២៨៣] សម្ពុទ្ធោ សម្ពុទ្ធោតិ តិក្ខត្តុំ អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ កាសតិ ។ ឧទាសោ តិក្ខត្តុំ អរិយសច្ច វិនយេ សម្ពុទ្ធោ ។ មហា ឱសោ តិក្ខត្តុំ ឧទកកសិ មហា-ឧទកណ្ណវេ ។ ចក្ខុំ តិក្ខត្តុំ បុរិសស្ស សម្ពុទ្ធោ តស្ស រូបមយោ វេគោ យោ តំ រូបមយំ វេគំ សហតិ អយំ វុច្ចតិ តិក្ខត្តុំ អតរិ ចក្ខុសម្ពុទ្ធំ សឌ្ឍឹ សារដ្ឋំ សក្កា-ហំ សវក្ខសំ តំណ្ណា ចារកតោ ជលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្ម-ណោ ។ បេ ។ ជិវ្ហា តិក្ខត្តុំ បុរិសស្ស សម្ពុទ្ធោ តស្ស រសមយោ វេគោ យោ តំ រសមយំ វេគំ សហតិ អយំ វុច្ចតិ តិក្ខត្តុំ អតរិ ជិវ្ហាសម្ពុទ្ធំ សឌ្ឍឹ សារដ្ឋំ

សម្មុទ្ទវគ្គ

(២៨៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុថុជ្ជនជាអ្នកមិនចេះដឹង រមែងពោលថា សមុទ្ទ សមុទ្ទ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមុទ្ទនុ៎ះ មិនមែនជាសមុទ្ទកប្បិនិយរបស់ព្រះអរិយៈទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមុទ្ទនុ៎ះ សំដៅយកធារទឹកដ៏ធំទំងន់អនូដ៏ទឹកដ៏ជ្រៅ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុជាសមុទ្ទរបស់បុរស កម្ទាំងនៃចក្ខុនោះសម្រេចដោយរូប បុគ្គលណាគ្របសង្កត់កម្ទាំង ដែលសម្រេចដោយរូបនោះបាន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលនេះតថាគតហៅថាព្រាហ្មណ៍ បានឆ្លងផុតសមុទ្ទគឺចក្ខុ ដែលប្រកបដោយរលកគឺកិលេស ប្រកបដោយទឹកវល់គឺកិលេស ប្រកបដោយសត្វសាហាវគឺកិលេស ប្រកបដោយអាសត្សទឹកគឺកិលេស បានឆ្លងដល់ទៅត្រើយនាយ ឈរនៅលើគោកគឺព្រះនិព្វាន ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជិវ្ហាជាសមុទ្ទរបស់បុរស កម្ទាំងនៃសមុទ្ទគឺជិវ្ហានុ៎ះ សម្រេចដោយរស បុគ្គលណាគ្របសង្កត់នូវកម្ទាំង (នៃសមុទ្ទគឺជិវ្ហា) សម្រេចដោយរសនោះបាន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលនេះតថាគតហៅថាព្រាហ្មណ៍

សក្កាហំ សរក្ខសំ តំណ្ណោ ចារកតោ ជលេ តំដ្ឋតំ
ព្រាហ្មណោ ។បេ។ ម ឆា កិក្ខវេ បុរិសស្ស សមុទ្ទោ
តស្ស ធម្មមយោ វេគោ យោ តំ ធម្មមយំ វេគំ សហតិ
អយំ វុច្ចតិ កិក្ខវេ អតរំ មហោសមុទ្ទំ សទ្ធឹ សាវជ្ជំ
សក្កាហំ សរក្ខសំ តំណ្ណោ ចារកតោ ជលេ តំដ្ឋតំ
ព្រាហ្មណោ ។ ឥទមវោច ។បេ។ សត្ថា

(២៨៤) យោ ឥមំ សមុទ្ទំ

សក្កាហំ សរក្ខសំ

សទ្ធឹ ភយំ ទុត្តរំ អច្ចតរិ

សវេឧក្ខ បុរិសតព្រហ្មចរិយោ

លោកញ្ញូ ចារកតោតិ វុច្ចតីតិ ។

ជាន ធ្វូ ន ន្ទូ វ សម្ពុទ្ធ គឺ ដ៏ ក្ស ដែល ប្រកប ដោយ រលេក ប្រកប ដោយ ទឹក វល់ ប្រកប ដោយ សត្វ សាហាវ ប្រកប ដោយ អាកាស្យ ទឹក ធ្វូ ន ទៅ ដល់ ត្រើយ នាយ ហើយ ឈរ នៅ លើ គោក ។ បេ ។ ម្នាល ភិក្ខុ ទាំង ឡាយ មនោ ជា សម្ពុទ្ធ របស់ បុរស កម្ចាំង នៃ សម្ពុទ្ធ គឺ មនោ នោះ សម្រេច ដោយ ធម្មារម្មណ៍ បុគ្គល ណា គ្រប សង្កត់ ន្ទូ វ កម្ចាំង (នៃ សម្ពុទ្ធ គឺ មនោ) សម្រេច ដោយ ធម្មារម្មណ៍ នោះ បាន ម្នាល ភិក្ខុ ទាំង ឡាយ បុគ្គល នេះ តថាគត ហៅ ថា ព្រាហ្មណ៍ ជាន ធ្វូ ន ន្ទូ វ សម្ពុទ្ធ គឺ មនោ ដែល ប្រកប ដោយ រលេក ប្រកប ដោយ ទឹក វល់ ប្រកប ដោយ សត្វ សាហាវ ប្រកប ដោយ អាកាស្យ ទឹក ធ្វូ ន ដល់ ត្រើយ ហើយ ឈរ នៅ លើ គោក ។ ព្រះ សាស្តា ទ្រង់ ត្រាស់ សូត្រ នេះ ចប់ ហើយ ។ បេ ។

(๒๙๔) បុគ្គល ណា ជាន ធ្វូ ន សម្ពុទ្ធ ដែល ប្រកប ដោយ សត្វ សាហាវ ប្រកប ដោយ អាកាស្យ ទឹក ប្រកប ដោយ រលេក ប្រកប ដោយ ភ័យ ដែល ធ្វូ ន បាន ដោយ កម្រ នេះ បាន បុគ្គល នេះ តថាគត ហៅ ថា អ្នក ប្រកប ដោយ ការ ចេះ ត្រៃវេទ មាន ព្រហ្មចរិយៈ នៅ រួច ហើយ ដល់ ន្ទូ វ ទី បំផុត នៃ លោក ដល់ ន្ទូ វ ត្រើយ គឺ ព្រះនិព្វាន ។

(๒๘๕) សមុទ្ទោ សមុទ្ទោតិ កិត្តាវតា អសង្ខតា ធាតុ វុច្ចតិ និព្ពានំ ។ ឥទមេវ កិត្តាវតា អរិយស្ស វិនយេ សមុទ្ទោ ។ មហា ឱឃោ កិត្តាវតា ទុក្ខក្ខន្ធស្ស មហា ទុក្ខក្ខន្ធោ ។ សន្តិ កិត្តាវតា ចត្តារោ ឱឃា កាមោឃោ ភវោឃោ ទិដ្ឋោឃោ អវិជ្ជោឃោ ។ ឥមេ ចត្តារោ ឱឃា ឥមេសំ ចតុន្នំ ឱឃានំ បហានាយ អយំ ធម្មវិនយោ អរិយស្ស វិនយេ សមុទ្ទោ ។ តត្ថាយំ សទេវកោ លោកោ សមារកោ សព្រហ្មកោ សស្សមណព្រាហ្មណី បជា សទេវមនុស្សា យេកុយ្យេន សមុទ្ទោ កត្តា កុលកជាតា កុលកុលត្ថិកជាតា មុញ្ជបព្វជភូតា អថាយំ ទុក្ខតំ វិនិថតំ សំសារំ ជាតិវត្តន្តិ ។ បេ ។ សន្តិ កិត្តាវតា ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា ។ បេ ។ សន្តិ កិត្តាវតា មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា ឥដ្ឋា កត្តា មធាថា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា

(๒๘๕) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុថុជ្ជនជាអ្នកមិនបេះដឹង រមែងពោលថា សមុទ្ទ សមុទ្ទ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមុទ្ទនុ៎ះ មិនមែនជាសមុទ្ទក្នុងវិន័យរបស់ព្រះអរិយៈទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមុទ្ទនុ៎ះ សំដៅយកជារទឹកដ៏ធំនិងអន្ធង់ទឹកដ៏ជ្រៅ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបដែលត្រូវដឹងដោយចក្ខុ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួររីករាយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថាសមុទ្ទក្នុងវិន័យនៃព្រះអរិយៈ សត្វលោកនេះ ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ព្រមទាំងសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ ពពួកសត្វ ព្រមទាំងទេវតានិងមនុស្សដ៏សេស ប្រើនលិចចុះក្នុងសមុទ្ទនេះ ទទឹក រឹតវែ សុគស្មាញ ដូចជាស្មៅយាប្ញនិងស្មៅដំណោកទន្យាយ មិនកន្ទួងផុតនូវអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត សង្សារ បានឡើយ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រសដែលត្រូវដឹងដោយដីភ្លូ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មារម្មណ៍ដែលត្រូវដឹងដោយចិត្ត ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម

วชิรายา อยํ ปุฏฺเฐ กิกฺกเร อริยสฺส วินเย สมุทฺทา ปจฺจายํ สเทวกา โลกา สมารกา สพฺรหฺมกา สสฺสมณพฺราหฺมณี ปชา สเทวมนุสฺสา ยเกฺก-ยฺเวน สมุทฺทา กตฺตา กุลกชาตา กุลกุฏฺฐิก-ชาตา มุญฺเจยฺย ภวชาตา อถายํ ทุกฺขสฺมา วิเวกาสฺมา สมาธิสฺมา ชาติวฺเจว นาติวตฺเตยฺย ฯ

(๒๘๖) ยสฺส กาโย จ เนโสโม จ
อาวิชฺชา จ วิราชิตา
โส ตมํ สมุทฺทิ สกฺกาหิ
สารกฺขสิ สุขมฺหิกยิ
สุทฺธสฺส อทฺธสาริ ฯ
สงฺกาติเตา(๑) มทฺทวาโย
ติวฺหปติ มหาสิ ทุกฺขสฺ(๒)
อมุนาปิกาย อสฺสาเตา
โส จ มหาเนมสิ(๓)
อโมหายี มทฺทวาย ปฺรมีสิ ฯ

---

๑ ฉ. สงฺกาสิกา; ม. สงฺกาสิเต ฯ ๒ ปหาย ทุกฺขสฺ ฯ ๓ โส จ ปุเนติ ฯ

គួរជាទីរីករាយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថាសមុទ្ទកដ្ឋវិន័យ របស់ព្រះអរិយៈ ឯសត្វលោកនេះ ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ព្រមទាំងសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ ពពួកសត្វ ព្រមទាំងទេវតានិងមនុស្សដ៏សេស ច្រើនតែលិចចុះក្នុងសមុទ្រនេះ ទឹក រឹតតែស្នុគស្នាញ ដូចជាស្មៅយាប្ញទិងស្មៅដំណើតទន្យាយ មិនកន្លងនូវ អបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត សង្សារ បានឡើយ ។

(๒๘๖) បុគ្គលណា មានភគៈទោសៈនិងអវិជ្ជាប្រាស ចេញហើយ បុគ្គលនោះ បានឆ្លងនូវសមុទ្រនេះ ដែលប្រកប ដោយសត្វសាហាវ ប្រកបដោយអាវក្សទឹក ប្រកបដោយ រលក ប្រកបដោយភ័យ ដែលមិនងាយនឹងឆ្លងបាន បុគ្គល ណាកន្លងបង់នូវគ្រឿងជាប់ចំពាក់ លះបង់នូវមច្ចុ មិនមាន ឧបធិ បំផ្លាញនូវសេចក្តីទុក្ខ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ព្រះ និព្វាន តថាគតពោលថាបុគ្គលនោះ សម្រេចប្រយោជន៍ មិនមកកាន់កំពង់ទៀត ជាអ្នកញុំាងមច្ចុកដឲ្យវង្វេង ។

(៦៨៧) សេយ្យថាបិ ភិក្ខវេ ពាឡិសិកោ អាមិ-
សគតំ ពឡិសំ ភក្ខវេ ឧទករហទេ បក្ខិបេយ្យ គ-
មេនំ អញ្ញតរោ អាមិសចក្ខុ មច្ឆោ តំលេយ្យ ឃរំ ហ-
រោ ភិក្ខវេ មច្ឆោ តំលពឡិសោ(១) ពាឡិសិកស្ស អ-
នយំ អាបជ្ជោ ព្យសនំ អាបជ្ជោ យថាកាមការណីយោ
ពាឡិសិកស្ស ។ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខវេ ឆយិមេ ពឡិសា
លោកស្មឹ អនយាយ សត្តានំ វធាយ(២) ទាឡីនំ ។
កតមេ ឆ ។ សន្តិ ភិក្ខវេ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា
កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា
តញ្ច ភិក្ខុ អភិនន្ទតិ អភិវទតិ អជ្ឈោសាយ តិដ្ឋតិ ។
អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ តំលពឡិសោ មារស្ស
អនយំ អាបជ្ជោ ព្យសនំ អាបជ្ជោ យថាកាមការ-
ណីយោ ចាបិមតោ ។បេ។ សន្តិ ភិក្ខវេ ជិវ្ហាវិញ្ញេ-
យ្យា រសា ។ បេ ។ សន្តិ ភិក្ខវេ មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា

---

១ តិលិពពឡិសោ ។ ម ឧ ព្យាទាយ បាណិនំ ។

(២៨៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចព្រានសន្លប់ចោះសន្លប់ដែល ជាប់ដោយនុយទៅក្នុងអន្ទង់ទឹកដ៏ជ្រៅ ត្រីមួយឃើញនុយ ក៏លេបនុយនោះទៅ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើយ៉ាងនេះ ត្រីដែលលេបសន្លប់នោះ ដល់នូវសេចក្តីមិនចម្រើន ដល់នូវសេចក្តីវិនាស ក្នុងកណ្តាប់ដៃនៃព្រានសន្លប់ តួព្រានសន្លប់ធ្វើតាមសេចក្តីប្រាថ្នា យ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សន្លប់ទាំង ៦ នេះប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីធ្វើពួកសត្វឲ្យវិនាស ដើម្បីសម្លាប់ពួកសត្វក្នុងលោក ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សន្លប់ទាំង ៦ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានរូបដែលត្រូវដឹងដោយចក្ខុ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួរជាទីតាក់តាយ ប្រសិនបើភិក្ខុត្រេកអរសរសើរ ឬតម្កល់ដោយសេចក្តីចូលចិត្តមាំ ចំពោះរូបនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនេះតថាគតហៅថា អ្នកលេបសន្លប់របស់មារ ដល់នូវសេចក្តីមិនចម្រើន ដល់នូវសេចក្តីវិនាស គួរមារមានចិត្តបាបធ្វើតាមសេចក្តីប្រាថ្នាបាន ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានរសដែលត្រូវដឹងដោយដីភ្ក ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានធម្មារម្មណ៍ដែលត្រូវដឹងដោយមនោ

ฯเปฯ กตฺตา มญฺญามีติ ปิยรูปา กามูปสญฺหิตา รชนียา ตณฺหา กิญฺจิ อภินนฺทติ อภิวทติ อชฺฌาสาย ติฏฺฐติ ฯ อยํ วุจฺจติ กิญฺจเร กิญฺจิ กิลเสนฺโต มารสฺส อนยํ อาปชฺชติ ฯสฺสนฺติ อาปชฺชติ ยถาการี-ณีโย ชาปิมโต ฯ

(๒๘๘) สนฺติ กิญฺจเร ยกฺขาญฺญา รูปา ฯเปฯ กตฺตา มญฺญามีติ ปิยรูปา กามูปสญฺหิตา รชนียา ตณฺหา น อภินนฺทติ น อภิวทติ น อชฺฌาสาย ติฏฺฐติ ฯ อยํ วุจฺจติ กิญฺจเร กิญฺจิ น กิลเสนฺโต มารสฺส อเกนิ พนฺธิสฺสนฺติ ปเรเกนิ พนฺธิสฺสนฺติ น อนยํ อาปชฺชติ น ฯสฺสนฺติ อาปชฺชติ น ยถาการี ณีโย ชาปิมโต ฯเปฯ สนฺติ กิญฺจเร ผสฺสาญฺญา ฯเปฯ สนฺติ กิญฺจเร เวทาญฺญา ฯเปฯ สนฺติ กิญฺจเร ตณฺหาญฺญา ฯเปฯ สนฺติ กิญฺจเร ฯเปฯ กตฺตา มญฺญามีติ ปิยรูปา กามูปสญฺหิตา รชนียา

គួរជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួរជាទីរីករាយ បើកិកុត្រេកអរ សរសើរ ប៉ិតនៅដោយសេចក្តីប្លែចិត្តមាំ ចំពោះធម្មារម្មណ៍នោះ ។ ម្នាលកិកុទាំងឡាយ កិកុនេះ តថាគតហៅថា អ្នកលេបសន្ទុចរបស់មារ ដល់នូវសេចក្តីមិនចម្រើន ដល់នូវសេចក្តីវិនាស គួរមារមានចិត្តចាប់ធ្វើតាមសេចក្តីប្រាថ្នាបាន ។

(๒๘๙) ម្នាលកិកុទាំងឡាយ មានរូបដែលត្រាដឹងដោយចក្ខុ គួរជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួរជាទីរីករាយ បើកិកុមិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនប៉ិតនៅដោយសេចក្តីប្លែចិត្តមាំ ចំពោះរូបនោះទេ ។ ម្នាលកិកុទាំងឡាយ កិកុនេះតថាគតហៅថា មិនលេបសន្ទុចទេ បានកាច់បំបាក់សន្ទុច ផ្តាច់សន្ទុចរបស់មារ មិនដល់នូវសេចក្តីមិនចម្រើន មិនដល់នូវសេចក្តីវិនាស មារមានចិត្តចាប់មិនគួរធ្វើតាមសេចក្តីប្រាថ្នាបាន ។ បេ ។ ម្នាលកិកុទាំងឡាយ មានរសដែលត្រាដឹងដោយជិវ្ហា ។ បេ ។ ម្នាលកិកុទាំងឡាយ មានធម្មារម្មណ៍ដែលត្រាដឹងដោយមនោ គួរជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួរជាទីរីករាយ

ตาเยว กิริยาย ฯ อกิจฺจนฺติ น อกิรพฺพนฺติ น อกิรณียนฺติ น อเนฺวสนาย ตนฺติ ฯ อยเมตฺถ วุจฺจติ กิจฺจาทิ ฯ กิจฺจาทีสุ ปน กิจฺจนฺติ กิจฺจาทิ น กิลเสทิสา มหาสาวชฺชา อเกติ เสทิสา ปน เกติ เสทิสา น อนยพฺยสนาปชฺชนา น ฆฺยสนาปชฺชนา น ยถาสกามการณนฺติ ยถาสกามการณเมว ตาทิสเมตนฺติ ฯ

(๒๘๙) ยสฺส กสฺสจิ กิจฺจาทิ กิจฺจาทิสฺส วา กิจฺจาทิโน วา จกฺขุวิญฺเญยฺเยสุ รูเปสุ โย กาโม สาธุ โย โภโช สาธุ โย มาโน สาธุ โย ปตฺถนา สาธุ โย ปกาโม สาธุ โย ปิโย มนาโป โย โภโช สาธุ โย มาโน สาธุ โย ปตฺถนา สาธุ โย ปกาโม สาธุ ตสฺส ปริตฺตา เจปิ จกฺขุวิญฺเญยฺยา รูปา จกฺขุสฺส อาปาถํ อาคจฺฉนฺติ ปริยาทิยิตฺวา สฺส ติฏฺฐนฺติ ฯ เกจิ ปน วทนฺติ อนิมิตฺตาทิ ฯ ตํ

បើកិក្ខុ មិនត្រេកអរ មិនសរសើរ មិនជាប់នៅដោយសេចក្តីប្លែកចិត្តមាំ ចំពោះធម្មារម្មណ៍នោះទេ ។ ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ កិក្ខុនេះតថាគតហៅថាអ្នកមិនលេបសន្ទូច ជាន់កាច់បំបាក់សន្ទូច ជាន់ផ្តាច់សន្ទូចរបស់មារ មិនដល់នូវសេចក្តីមិនចម្រើន មិនដល់នូវសេចក្តីវិនាស មារមានចិត្តជាប មិនគួរធ្វើតាមសេចក្តីប្រាថ្នាបានឡើយ ។

(๒๘๙) ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណាមួយ ទោះបីជាកិក្ខុក្តី កិក្ខុនីក្តី មានរាគៈ (តម្រេក) ទោសៈ (សេចក្តីប្រទូស្ត) មោហៈ(សេចក្តីវង្វេង) កន្ទក់រូបដែលត្រាដឹងដោយចក្ខុ រាគៈ ទោសៈ មោហៈ បុគ្គលនោះមិនបានលះបង់ចោលទេ ប្រសិនបើរូបដែលត្រាដឹងដោយចក្ខុ ជារូបមានប្រមាណតិច មកកាន់គន្ធង់ចក្ខុ របស់បុគ្គលនោះ គ្របសង្កត់ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ។ កំនឹងជាប់ពោលទៅថ្វី ដល់រូបដ៏ក្រៃលែង ។ សេចក្តីនោះ

កិំសុ្ស ហេតុ ។ យោ កិំក្ខវេ ភគោ សោ អត្តំ យោ
ឧោសោ សោ អត្តំ យោ មោហោ សោ អត្តំ យោ ភគោ
សោ អប្បហីនោ យោ ឧោសោ សោ អប្បហីនោ យោ
មោហោ សោ អប្បហីនោ ។បេ។ យស្ស កុសុ្សធំ
កិំក្ខវេ កិំក្ខុសុ្ស វា កិំក្ខុនិយា វា មនោវិញ្ញេយ្យេសុ
ធម្មេសុ យោ ភគោ សោ អត្តំ យោ ឧោសោ សោ អត្តំ
យោ មោហោ សោ អត្តំ យោ ភគោ សោ អប្បហីនោ
យោ ឧោសោ សោ អប្បហីនោ យោ មោហោ សោ
អប្បហីនោ តស្ស បរិត្តា ចេបិ មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា
មនសុ្ស អាចាបិំ អាកប្បន្តិ បរិយោនិយន្តីសុ្ស ចិត្តំ ។
កោ បន វាទោ អធិមត្តានំ ។ តំ កិំសុ្ស ហេតុ ។ យោ
កិំក្ខវេ ភគោ សោ អត្តំ យោ ឧោសោ សោ អត្តំ យោ
មោហោ សោ អត្តំ យោ ភគោ សោ អប្បហីនោ យោ
ឧោសោ សោ អប្បហីនោ យោ មោហោ សោ
អប្បហីនោ ។

เพราะเหตุนี้ ฯ ภิกษุทั้งหลาย เพราะกล่าวว่า โลภะ โทสะ โมหะ

ยังมีอยู่ กล่าวว่า โลภะ โทสะ โมหะ บุคคลนั้นยังละไม่ได้เด็ดขาด

ฯ เป ฯ ภิกษุทั้งหลาย บุคคลคนหนึ่ง ถึงแม้ว่าเป็นภิกษุก็ดี ภิกษุณีก็ดี

มีกล่าวว่า โลภะ โทสะ โมหะ ในธรรมารมณ์ ที่ควรรู้แจ้งด้วยมโน

กล่าวว่า โลภะ โทสะ โมหะ บุคคลนั้นยังละไม่ได้เด็ดขาดเทียว ก็ถ้าว่า

ธรรมารมณ์ที่ควรรู้แจ้งด้วยมโน เป็นธรรมารมณ์มีประมาณเล็กน้อย มาก

ครอบงำมโนของบุคคลนั้น ครอบงำจิตของบุคคลนั้น ฯ ก็

ยังไม่ถึงเวลาเท่านี้ ที่ธรรมารมณ์นั้นจะเกิดขึ้น ฯ เพราะเหตุนั้น เพราะ

เหตุนี้ ฯ ภิกษุทั้งหลาย เพราะกล่าวว่า โลภะ โทสะ โมหะ ยังมี

กล่าวว่า โลภะ โทสะ โมหะ บุคคลนั้นยังละไม่ได้เด็ดขาด ฯ

(๒๙๐) សេយ្យថាបិ តិក្ខវេ ខីរបុណ្ណោ អស្សត្ថោ វា
ឯរណ្ឌោ វា មិលក្ខុ(๑) វា ឧទុម្ពរោ វា ឧបរោ តរុ-
ណោ តោមារតោ តមេវំ បុរិសោ តិណ្ហាយ កុធារិយា
យតោ យតោ កិន្តេយ្យ(๒) អាកន្តេយ្យ ខីរន្តិ ។ ឯវំ
ភន្តេ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ យំ ហិ ភន្តេ ខីរំ តំ
អត្ថីតិ ។ ឯវមេវំ ខោ តិក្ខវេ យស្ស កស្សចិ តិក្ខុស្ស
វា តិក្ខុន្ទិយា វា ចក្ខុវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ យោ
ភវតោ សោ អត្ថោ យោ នោសោ សោ អត្ថោ យោ
មោហោ សោ អត្ថោ យោ ភវតោ សោ អប្បហីនោ
យោ នោសោ សោ អប្បហីនោ យោ មោហោ សោ
អប្បហីនោ តស្ស បវត្តា ចេបិ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា
ចក្ខុស្ស អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ បរិយាទិយន្តិវស្ស ចិត្តំ ។
តោ បន ភវតោ អនិមត្តានំ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។
យោ តិក្ខវេ ភវតោ សោ អត្ថោ យោ នោសោ

---

๑ ឆ. ម. បិលក្ខោ ។ ๒ អារព្ភេយ្យ ។

(២៩០) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដើមឈើមានដំរដូចទឹកដោះគឺ ដើមពោធិ៍ជ្រាយក្តី ដើមព្រៃក្តី ដើមលៀបក្តី ដើមល្វាក្តី ដែលនៅសាវត្ថីតូច ។ នៅឡើយ បុរសយកពូថៅដ៏មុតមកចោះដើមឈើនោះត្រង់ណា ។ ក៏ដោយ ដំរដូចទឹកដោះ មុខជាចេញមក (ដែរឬ) ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សេចក្តីនោះ យ៉ាងនោះឯង ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះដំរដូចទឹកដោះនោះមាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីឧ+ះ មានឧបមេយ្យដូចបុគ្គលណាមួយ ចោះបីជាភិក្ខុក្តី ភិក្ខុនីក្តី មានរាគៈ ទោសៈ មោហៈ កន្ទរូបដែលត្រូវដឹងដោយចក្ខុ រាគៈ ទោសៈ មោហៈ បុគ្គលនោះមិនទាន់លះបង់ចោលទេ ប្រសិនបើរូបដែលត្រូវដឹងដោយចក្ខុ ជារូបមានប្រមាណតិច មកកាន់គន្ធឆចក្ខុរបស់បុគ្គលនោះ រមែងគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ។ នឹងជាប់ពោលៅថ្វី ដល់រូបដ៏ក្រៃលែង ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះរាគៈ ទោសៈ

សោ អត្តំ យោ មោហោ សោ អត្តំ យោ ភគោ សោ អប្បហីនោ យោ នោសោ សោ អប្បហីនោ យោ មោហោ សោ អប្បហីនោ ។បេ។ យស្ស កស្សចិ កិញ្ចវេ កិញ្ចិស្ស វា កិញ្ចិនិយា វា ជិញ្ញវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ យោ ភគោ សោ អត្តំ ។បេ។ យស្ស កស្សចិ កិញ្ចវេ កិញ្ចិស្ស វា កិញ្ចិនិយា វា មនោវិញ្ញេយ្យេសុ ធម្មេសុ យោ ភគោ សោ អត្តំ យោ នោសោ សោ អត្តំ យោ មោហោ សោ អត្តំ យោ ភគោ សោ អប្បហីនោ យោ នោសោ សោ អប្បហីនោ យោ មោហោ សោ អប្បហីនោ តស្ស បរិត្តា ចេបិ មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា មនស្ស អាចាមំ អាកឌ្ឍនំ បរិយោទ័យវេវស្ស ចិត្តំ ។ តោ បន ភវោ អនមត្តាំ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ យោ ភគោ សោ អត្តំ យោ នោសោ សោ អត្តំ យោ មោហោ សោ អត្តំ យោ ភគោ សោ អប្បហីនោ យោ នោសោ សោ អប្បហីនោ យោ មោហោ សោ អប្បហីនោ ។

មោហៈនៅមាន ភគៈ ទោសៈ មោហៈ បុគ្គលនោះមិនបានលះបង់
ចោល ។បេ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណាមួយ ទោះបីជាភិក្ខុក្តី
ភិក្ខុនីក្តី មានភគៈកន្តឹងសែលត្រូវដឹងដោយដូច្នេះ ។បេ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
ឡាយ បុគ្គលណាមួយ ទោះបីជាភិក្ខុក្តី ភិក្ខុនីក្តី មានភគៈ ទោសៈ
មោហៈ កន្តឹងធម្មារម្មណ៍ដែលត្រូវដឹងដោយមនោ ភគៈ ទោសៈ មោហៈ
បុគ្គលនោះមិនបានលះបង់ចោលទេ ប្រសិនបើធម្មារម្មណ៍ ដែលត្រូវដឹង
ដោយមនោ ជាធម្មារម្មណ៍មានប្រមាណតិច មកកាន់គន្លងនៃមនោរបស់
បុគ្គលនោះ រមែងគ្របសង្កត់ចិត្ត របស់បុគ្គលនោះ ។ នឹងជាប់ពោល
ទៅថ្មី ដល់ធម្មារម្មណ៍ដ៏ក្រៃលែង ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។
ព្រោះភគៈ ទោសៈ មោហៈ នៅមាន ភគៈ ទោសៈ មោហៈ
បុគ្គលនោះមិនបានលះបង់ចោល ។

(๒๙๑) ยสฺส กสฺสจิ กิญฺจิ กิญฺหิ กิญฺจิสฺส ก กิญฺจิกิญฺจิยา ก ตญฺหิตญฺเญยฺเยสุ ภูเมสุ ยาว ภวคฺคา สา ธาตุ ยาว เนวสญฺญานาสญฺญายตนา สา ธาตุ ยาว ปถวีธาตุ ยาว เนวสญฺญานาสญฺญายตนา สา ปถวีธาตุ ยาว เนวสญฺญานาสญฺญายตนา สา ปถวีธาตุ ตสฺส อธิมตฺตา เจปิ ตญฺหิตญฺเญยฺยา ภูตา ตญฺจสฺส อาจามิ อากงฺขนฺติ เนวสฺส ธาตุ ปริยาทิยิตฺวา ๆ เตน ปน ภิกฺขุ ปริตฺตาทิ ๆ ตสฺมา กิญฺจิสฺส เหตุ ๆ ยาว กิญฺหิ ภวคฺคา สา ธาตุ ยาว เนวสญฺญานาสญฺญายตนา สา ธาตุ ยาว ปถวีธาตุ ยาว เนวสญฺญานาสญฺญายตนา สา ปถวีธาตุ ยาว เนวสญฺญานาสญฺญายตนา สา ปถวีธาตุ ฯเปฯ ยสฺส กสฺสจิ กิญฺจิ กิญฺหิ กิญฺจิสฺส ก กิญฺจิกิญฺจิยา ก ฉสุ ทฺวาเรสุ ฉสุ อารมฺมเณสุ ฯเปฯ มโนวิญฺญาเณยฺเยสุ ธมฺเมสุ ยาว ภวคฺคา สา ธาตุ ยาว เนวสญฺญานาสญฺญายตนา สา ธาตุ ยาว ปถวีธาตุ ยาว เนวสญฺญานาสญฺญายตนา สา ปถวีธาตุ ยาว เนวสญฺญานาสญฺญายตนา สา ปถวีธาตุ

(២៩១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណាមួយ ទោះបីជាភិក្ខុក៏ភិក្ខុនីក្តី មិនមានរាគៈ ទោសៈ មោហៈ តែងរូបដែលត្រូវដឹងដោយចក្ខុ រាគៈ ទោសៈ មោហៈ បុគ្គលនោះលះបង់ហើយ ប្រសិនបើរូបដែលត្រូវដឹងដោយចក្ខុ ជារូបមានប្រមាណតែបន្តិចតួច មកកាន់គន្ធៈចក្ខុរបស់បុគ្គលនោះ ក៏មិនគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះបានឡើយ ។ នឹងបាច់ពោលទៅថ្វីដល់រូបមានប្រមាណតិច ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះរាគៈ ទោសៈ មោហៈ មិនមាន រាគៈ ទោសៈ មោហៈ បុគ្គលនោះលះបង់ហើយ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណា ទោះបីជាភិក្ខុក៏ភិក្ខុនីក្តី មិនមានរាគៈ ទោសៈ មោហៈ តែងសេដែលត្រូវដឹងដោយដឹង ។ បេ ។ មិនមានរាគៈ ទោសៈ មោហៈ តែងធម្មារម្មណ៍ដែលត្រូវដឹងដោយមនោ រាគៈ ទោសៈ មោហៈ បុគ្គលនោះលះបង់ហើយ

ตสฺส อนิมตฺตา เจตโส วิมุตฺติ ปญฺญาวิมุตฺติ ยสฺมา จ โข ตสฺส อาจามิ อากปฺปญฺจ วิหารญฺจ อาชานาติ ปริยาปุณาติ ฯ เปฯ ตสฺมา ตถาคโต ปริตฺตาโน ฯ ตสฺส เหตุ ฯ ยาวตา ภิกฺขเว สตฺตา อปทา วา ทฺวิปทา วา จตุปฺปทา วา พหุปฺปทา วา รูปิโน วา อรูปิโน วา สญฺญิโน วา อสญฺญิโน วา เนวสญฺญินาสญฺญิโน วา ตถาคโต เตสญฺญตโร ฯ ตสฺมา ตถาคโต ปริตฺตาโน ฯ

(๒๙๒) เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ขีรรุกฺขสฺส อสฺสตฺถสฺส วา นิคฺโรธสฺส วา ปิลกฺขสฺส วา อุทุมฺพรสฺส วา สุกฺขสาขสฺส กาโกทฺปโก เตเนวสฺส กาโก ตสฺมิง ปุริโส ตินฺหาย กุฐาริยา ยโต ยโต ภิญฺเชยฺย อาทิเชยฺย ขีรญฺจ ฯ เปฯ ตสฺส เหตุ ฯ ยสฺมา ภิกฺขเว ขีรญฺจ ฯ ตสฺมา ภิกฺขเว ยสฺส กสฺสจิ ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุนิยา วา อุปาสกสฺส วา อุปาสิกาย วา จกฺขุวิญฺเญยฺเยสุ รูเปสุ ยาวตา กาโม โส ปหีโน ยาวตา โทโส โส ปหีโน ยาวตา โมโห โส ปหีโน ยาวตา กาโม โส ปหีโน ยาวตา โทโส โส ปหีโน ยาวตา โมโห โส ปหีโน ตสฺส อนิมตฺตา เจตโส วิมุตฺติ ปญฺญาวิมุตฺติ ยถา

ប្រសិនបើធម្មារម្មណ៍ដែលត្រូវដឹងដោយមនោ មានប្រមាណច្រើន មក
កាន់គន្ធង់នៃមនោរបស់បុគ្គលនោះ ក៏មិនគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ
បានឡើយ ។ ទើបបាច់ពោលទៅថ្វីដល់ធម្មារម្មណ៍មានប្រមាណតិច ។
ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះពគៈ ទោសៈ
មោហៈ មិនមាន ពគៈ ទោសៈ មោហៈ បុគ្គលនោះលះបង់ហើយ ។

(๒๙๒) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដើមឈើមានដំរដូចទឹកដោះ
គឺដើមពោធិ៍ចាយក្តី ដើមត្រែក្តី ដើមលៀបក្តី ដើមល្វាក្តី ដែលសត្វ
ជាឈើពុក កន្ទុំមួយឆ្នាំហើយ បុរសយកពូថៅដ៏មុតមកចោះដើមឈើ
នោះត្រង់ណា ។ ក៏ដោយ ដំរដូចទឹកដោះចេញមកបានឬទេ ។ ដំរដូចទឹក
ដោះមិនចេញទេ ព្រះអង្គ ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រព្រះ
អង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះរបស់ដែលជាដំរដូចទឹកដោះមិនមានទេ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ សេចក្តីឧបមេយ្យដូចបុគ្គលណាមួយ ទោះបីជាភិក្ខុ
ក្តី ភិក្ខុនីក្តី មិនមានពគៈ ទោសៈ មោហៈ ក្នុងរូបដែលត្រូវដឹងដោយចក្ខុ
ពគៈ ទោសៈ មោហៈ បុគ្គលនោះលះបង់ហើយ ឬក៏បើរូបដែលត្រូវ

ចក្ខុស្ស អាទានំ អាកង្ខន្តិ នេវស្ស ចិត្តំ បរិយាទិ-
យន្តិ ។ តោ បន ភវោ បរិត្តំ ។ តំ កិស្ស
ហេតុ ។ យោ ភវោ សោ ឆន្តំ យោ ឆោសោ សោ
ឆន្តំ យោ មោហោ សោ ឆន្តំ យោ ភវោ សោ
បហីនោ យោ ឆោសោ សោ បហីនោ យោ មោ-
ហោ សោ បហីនោ ។បេ។ យស្ស កស្សចិ កិក្ខវេ
ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា ឯវំភូតំ ញេយ្យេសុ រូបេសុ
។បេ។ យស្ស កស្សចិ កិក្ខវេ ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា
វា មនោវិញ្ញេយ្យេសុ ធម្មេសុ យោ ភវោ សោ ឆន្តំ
យោ ឆោសោ សោ ឆន្តំ យោ មោហោ សោ ឆន្តំ
យោ ភវោ សោ បហីនោ យោ ឆោសោ សោ បហី-
នោ យោ មោហោ សោ បហីនោ តស្ស អនិមត្តា
ចេបិ មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា មនស្ស អាទានំ អាកង្ខន្តិ

ដឹងដោយចក្ខុមានប្រមាណប្រើន មកកាន់គន្ធដ៏ចក្ខុរបស់បុគ្គលនោះ ក៏
មិនគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះបានឡើយ ។ ន័យដ៏បាច់ពោលទៅថ្វី
ដល់រូបមានប្រមាណតិច ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ព្រោះពគៈ
ទោសៈ មោហៈ មិនមាន ពគៈ ទោសៈ មោហៈ បុគ្គលនោះលះ
បង់ហើយ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណាមួយ ទោះបីជាភិក្ខុ
ក្តី ភិក្ខុនីក្តី មិនមានពគៈ ទោសៈ មោហៈ កន្ធរាសដែលត្រូវដឹងដោយ
ដំហូ ។ បេ ។ បុគ្គលណាមួយ ទោះបីជាភិក្ខុក្តី ភិក្ខុនីក្តី មិនមានពគៈ
ទោសៈ មោហៈ កន្ធធម្មារម្មណ៍ដែលត្រូវដឹងដោយមនោ ពគៈ ទោសៈ
មោហៈ បុគ្គលនោះលះបង់ហើយ ប្រសិនបើធម្មារម្មណ៍ដែលត្រូវដឹង
ដោយមនោមានប្រមាណប្រើន មកកាន់គន្ធនៃមនោរបស់បុគ្គលនោះ

เอวาสฺส จิตฺตํ ปริยาทิยิตฺวา ฯ เตน ปน ภิกฺขุนา ปริวิตกฺกิตพฺพนฺติ ฯ กึ กิสฺส เหตุ ฯ โย ภิกฺขเว ภิกฺขุ เสขสฺส ฐานสฺส โอกาสสฺส อนฺตรายาย ปริวิตกฺเกยฺย เสขสฺส ฐานสฺส โอกาสสฺส อนฺตรายาย ภิกฺขุ เสขสฺส ปริหานาย สวตฺตติ ฯ

(๒๙๓) ฯกทา สมยา อายสฺมา จ สาริปุตฺโต อายสฺมา จ มหาโกฏฺฐิโต ปาวายณสมยา ปริหารฏฺฐา สามนฺตเร มิคชาเย ฯ อถ โข อายสฺมา มหาโกฏฺฐิโต สายณฺหสมยา ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต เยนายสฺมา สาริปุตฺโต เตนุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา สาริปุตฺเตน สทฺธิ สมฺโมทิ สมฺโมทนียา กถา สาราณิยา วีติสาเรตฺวา ฯกมนฺตา นิสีทิ ฯ ฯกมนฺตา นิสินฺโน โข อายสฺมา มหาโกฏฺฐิโต อายสฺมนฺตา สาริปุตฺตา ฯตทโวจ กึ นุ โข อาวุโส สาริปุตฺต จกฺขุ นิจฺจนฺ นิจฺจนฺติ จกฺขุสฺส สญฺโญ นิจฺจนฺ ฯเป ฯ ชิวฺหา นิจฺจนฺติ สญฺโญ นิจฺจนฺ ชิวฺหาย สญฺโญ นิจฺจนฺ ฯเป ฯ มโน นิจฺจนฺติ สญฺโญ นิจฺจนฺ มนสฺส สญฺโญ นิจฺจนฺติ ฯ

ក៏មិនគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះបានឡើយ ។ ឱឆ៍ធាប់ពោលទៅថ្វី ដល់ធម្មារម្មណ៍មានប្រមាណតិច ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះរាគៈ ទោសៈ មោហៈ មិនមាន រាគៈ ទោសៈ មោហៈ បុគ្គលនោះលះបង់ហើយ ។

(๒๙๓) សម័យមួយ ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ និងព្រះមហាកោដ្ឋិតៈមានអាយុ គង់នៅក្នុងព្រៃឥសិបតនមិគទាយវ័ន ទៀបក្រុងពារាណសី ។ គ្រានោះឯង ព្រះមហាកោដ្ឋិតៈមានអាយុ ចេញចាកផលសមាបត្តិ ក្នុងសាយណ្ហសម័យ បានចូលទៅរកព្រះសារីបុត្តមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ធ្វើសេចក្តីរីករាយជាមួយនឹងព្រះសារីបុត្តមានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីករាយនិងពាក្យគួរឮគួរឃើញហើយ ទើបអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះព្រះមហាកោដ្ឋិតៈមានអាយុ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបសួរព្រះសារីបុត្តមានអាយុដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោសារីបុត្ត ចក្ខុជាសំយោជនៈរបស់រូប រូបជាសំយោជនៈរបស់ចក្ខុឬ ។ បេ ។ ជិវ្ហាជាសំយោជនៈរបស់រស រសជាសំយោជនៈរបស់ជិវ្ហាឬ ។ បេ ។ មនោជាសំយោជនៈរបស់ធម្មារម្មណ៍ ធម្មារម្មណ៍ជាសំយោជនៈរបស់មនោឬ ។

น เขา อาวุโส กาฬกสฺส จกฺขุ ปณฺฑรานิ สญฺญายติ น ปณฺฑรา จกฺขุสฺส สญฺญายติ ยญฺหิ ตสฺส ตทุภยมฺปิ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ ฉนฺทราโค ตสฺมึ ตสฺส สญฺญายติ ฯ น ปิงฺคลกสฺส ทนฺตานิ สญฺญายติ น ทนฺตา ปิงฺคลกสฺส สญฺญายนฺติ ยญฺหิ ตสฺส ตทุภยมฺปิ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ ฉนฺทราโค ตสฺมึ ตสฺส สญฺญายติ ฯเปฯ น มโน ธมฺมานิ สญฺญายติ น ธมฺมา มนสฺส สญฺญายนฺติ ยญฺหิ ตสฺส ตทุภยมฺปิ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ ฉนฺทราโค ตสฺมึ ตสฺส สญฺญายติ ฯ

(๒๙๖) สเยฺยถาปิ อาวุโส กาเฬฬุ จ ปลิ-ฆเณ ปิงฺคลเก จ ปลิฆเณ ฆโกเณ ฉาเยน ฉาเยน ฆ โยเชตฺเวน ฆ สโยชิตฺวา อสฺสุ เยน นุ เขา ฆโร ฆโรเตฺวว สงฺขฺยา กาเฬฬุ ปลิฆเณ ปิงฺคลตสฺส ปลิฆสฺส สญฺญายติ ปิงฺคลเก ปลิฆเณ กาฬสฺส ปลิฆสฺส สญฺญายติ ตสฺมา นุ เขา เสา วิชมาเน วิเชยฺยาติ ฯ เอวเมตํ อาวุโส น เขา อาวุโส กาเฬฬุ ปลิฆเณ ปิงฺคลตสฺส ปลิฆสฺส สญฺญายติ น ปิ ปิงฺคลเก ปลิ-

ម្នាលអាវុសោគោដ្ឋិក: ចក្ខុមិនមែនជាសំយោជន:របស់រូបទេ រូបក៏មិនមែនជាសំយោជន:របស់ចក្ខុដែរ ឆន្ទរាគណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យរបស់ទាំងពីរនោះ ឆន្ទរាគនោះ ឈ្មោះថាសំយោជន: ។ ជិវ្ហាមិនមែនជាសំយោជន:របស់រសទេ រសក៏មិនមែនជាសំយោជន:របស់ជិវ្ហាដែរ ឆន្ទរាគណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យរបស់ទាំងពីរនោះ ឆន្ទរាគនោះ ឈ្មោះថាសំយោជន: ។ បេ ។ មនោមិនមែនជាសំយោជន:របស់ធម្មារម្មណ៍ទេ ធម្មារម្មណ៍ក៏មិនមែនជាសំយោជន:របស់មនោដែរ ឆន្ទរាគណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យរបស់ទាំងពីរនោះ ឆន្ទរាគនោះ ឈ្មោះថាសំយោជន: ។

(៤៨) ម្នាលអាវុសោ ដូចគោខ្មៅនិងគោស គេទឹមដោយខ្សែតាមមួយក្តី ខ្សែបរមួយក្តី បើមានអ្នកណានិយាយយ៉ាងនេះថា គោខ្មៅជាសំយោជន:របស់គោស គោសជាសំយោជន:របស់គោខ្មៅដូច្នេះ តើអ្នកនោះ ឈ្មោះថានិយាយត្រូវដែរឬដូចម្តេច ។ មិនត្រូវទេ អាវុសោ ម្នាលអាវុសោ គោខ្មៅមិនមែនជាសំយោជន:របស់គោសទេ គោសក៏មិន

ตณฺโห กามตณฺหา ตสฺสา ตณฺหาย สญฺโชนนฺติ เยน จ โข เต ฆาเตน ตาเทน กิ เยนาหุ กิ สํยุตฺตา ตสฺส สญฺโชนนฺติ ฯ ฆาเตหิ โข อาวุโส จกฺขุ รูปานํ สญฺโชนนฺติ จ รูปา จกฺขุสฺส สญฺโชนนฺติ ยญฺหิ ตตฺถ ตณฺหายิ ปชหติ อุปจฺฉินฺทติ ตนฺนิทานา ตสฺส ตตฺถ สญฺโชนนฺติ ฯเปฯ จ ชิวฺหา รสานํ สญฺโชนนฺติ ฯเปฯ จ มโน ธมฺมานํ สญฺโชนนฺติ จ ธมฺมา มนสฺส สญฺโชนนฺติ ยญฺหิ ตตฺถ ตณฺหายิ ปชหติ อุปจฺฉินฺทติ ตนฺนิทานา ตสฺส ตตฺถ สญฺโชนนฺติ ฯ

(๒๔๕) จกฺขุ กิ อาวุโส รูปานํ สญฺโชนนฺติ อกาโรสฺส รูปา กิ จกฺขุสฺส สญฺโชนนฺติ ฉนฺนิทานา ปญฺหพฺรหฺมจริยกาโร ปญฺญายติ สมฺมาทุกฺขกฺขยาย ยสฺมา จ โข อาวุโส จกฺขุ รูปานิ สญฺโชนนฺติ จ รูปา จกฺขุสฺส สญฺโชนนฺติ ยญฺหิ ตตฺถ ตณฺหายิ ปชหติ อุปจฺฉินฺทติ ตนฺนิทานา ตสฺส ตตฺถ สญฺโชนนฺติ ตสฺมา พฺรหฺมจริ-

មែនជាសំយោជន:របស់គោខ្មៅដែរ គោពាំងពីរនេះ គេទឹមដោយខ្សែ
តាមមួយ ឬខ្សែបរមួយណា ខ្សែតាមនិងខ្សែបរនោះ ជាសំយោជន:របស់
គោពាំងពីរនោះ ។ ម្នាលអាវុសោ សេចក្តីនុ៎ះ មានឧបមេយ្យដូច ចក្ខុ
មិនមែនជាសំយោជន:របស់រូបទេ រូបក៏មិនមែនជាសំយោជន:របស់ចក្ខុ
ដែរ ឆន្ទរាគណា កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យរបស់ពាំងពីរនោះ ឆន្ទរាគ
នោះ ឈ្មោះថាសំយោជន: ។ បេ ។ ដ៏ក្រមិនមែនជាសំយោជន:របស់
រសទេ ។ បេ ។ មនោមិនមែនជាសំយោជន:របស់ធម្មារម្មណ៍ទេ ធម្មារម្ម-
ណ៍ក៏មិនមែនជាសំយោជន:របស់មនោដែរ ឆន្ទរាគណា ដែលកើតឡើង
ព្រោះអាស្រ័យរបស់ពាំងពីរនោះ ឆន្ទរាគនោះ ឈ្មោះថាសំយោជន: ។

[๒๔๙] ម្នាលអាវុសោ បើចក្ខុជាសំយោជន:របស់រូប ឬ
រូបជាសំយោជន:របស់ចក្ខុហើយ ការប្រព្រឹត្តិព្រហ្មចរិយ: ដើម្បីឲ្យអស់
ទុក្ខដោយប្រពៃ មិនប្រាកដឡើយ ម្នាលអាវុសោ ចក្ខុមិនមែនជាសំ-
យោជន:របស់រូបទេ រូបក៏មិនមែនជាសំយោជន:របស់ចក្ខុដែរ ឆន្ទរាគ
ណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យរបស់ពាំងពីរនោះ ឆន្ទរាគនោះ
ឈ្មោះថាសំយោជន: ហេតុណា ហេតុនោះ ការប្រព្រឹត្តិព្រហ្មចរិយ:

ยาวเสา ปญฺญายติ สมฺมาทุกฺกฏกฺขายาย ฯ เป ฯ ฉิชฺชิ
ก อาปุเสา รสานิ สญฺเจตนิกา อภิสฺสฏฺฐา รสา ก
ฉิชฺชิย สญฺเจตนิกา ธมฺมานิ ปฺรหฺมจริยกาเสา ปญฺ-
ญายติ(๑) สมฺมาทุกฺกฏกฺขายาย ยสฺมา จ เขา อาปุเสา
ธ ฉิชฺชิ รสานิ สญฺเจตนิกา ธ รสา ฉิชฺชิย สญฺเจ-
ตนิกา ยาวฺ ตตฺร ตถุปายิ ปฏิฆุ อุปฺปชฺชติ ธมฺมก-
เสา ตานิ ตตฺร สญฺเจตนิกา ตสฺมา ปฺรหฺมจริยกาเสา
ปญฺญายติ สมฺมาทุกฺกฏกฺขายาย ฯ เป ฯ มาเสา ก
อาปุเสา ฉมฺมานิ สญฺเจตนิกา อภิสฺสฏฺฐา ฉมฺมา ก มนสฺส
สญฺเจตนิกา ธมฺมานิ ปฺรหฺมจริยกาเสา ปญฺญายติ
สมฺมาทุกฺกฏกฺขายาย ยสฺมา จ เขา อาปุเสา ธ มาเสา
ฉมฺมานิ สญฺเจตนิกา ธ ฉมฺมา มนสฺส สญฺเจตนิกา
ยาวฺ ตตฺร ตถุปายิ ปฏิฆุ อุปฺปชฺชติ ธมฺมกเสา ตานิ
ตตฺร สญฺเจตนิกา ตสฺมา ปฺรหฺมจริยกาเสา ปญฺญายติ
สมฺมาทุกฺกฏกฺขายาย ฯ ส๎มิมาเปตานิ อาปุเสา ปริยา-
เยน เวทิตพฺพานิ ฯ ยถา ธ จกฺขุ รูปานิ สนิทสฺสน

๑ ม. สพฺพตฺถเสฺว ปญฺญายติ ฯ

ដើម្បីឲ្យអស់ទុក្ខដោយប្រពៃ ទើបមានប្រាកដ ។ បេ ។ បើដំរាជាសំយោជន:របស់រស ឬរស ជាសំយោជន:របស់ដំរាហើយ ការប្រព្រឹត្តិព្រហ្មចរិយ: ដើម្បីឲ្យអស់ទុក្ខដោយប្រពៃ មិនប្រាកដឡើយ ម្នាលអាវុសោ ដំរាមិនមែនជាសំយោជន:របស់រសទេ រសក៏មិនមែនជាសំយោជន:របស់ដំរាដែរ ឆន្ទរាគណា ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យរបស់ទាំងពីរនោះ ឆន្ទរាគនោះ ឈ្មោះថាសំយោជន: ហេតុណា ហេតុនោះ ឲ្យជាការប្រព្រឹត្តិព្រហ្មចរិយ: ដើម្បីឲ្យអស់ទុក្ខដោយប្រពៃ មានប្រាកដមែន ។ បេ ។ ម្នាលអាវុសោ បើមនោជាសំយោជន:របស់ធម្មារម្មណ៍ ឬធម្មារម្មណ៍ជាសំយោជន:របស់មនោហើយ ការប្រព្រឹត្តិព្រហ្មចរិយ: ដើម្បីឲ្យអស់ទុក្ខដោយប្រពៃ មិនប្រាកដឡើយ ម្នាលអាវុសោ មនោមិនមែនជាសំយោជន:របស់ធម្មារម្មណ៍ទេ ធម្មារម្មណ៍ក៏មិនមែនជាសំយោជន:របស់មនោដែរ ឆន្ទរាគណា ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យរបស់ទាំងពីរនោះ ឆន្ទរាគនោះ ឈ្មោះថាសំយោជន: ហេតុណា ហេតុនោះ ឲ្យជាការប្រព្រឹត្តិព្រហ្មចរិយ: ដើម្បីឲ្យអស់ទុក្ខដោយប្រពៃ មានប្រាកដមែន ។ ម្នាលអាវុសោ ដំណើរនុ៎ះ អ្នកត្រូវយល់តាមបរិយាយនេះ ។ ដូចជាចក្ខុមិនមែនជាសំយោជន:របស់រូបទេ

ฉ ผุฏฺา จกฺขุสฺส สญฺโชฏนํ ยญฺ ตตฺถ ตทุภยมฺ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ ฉนฺทราโค ตํ ตตฺถ สญฺโชฏนํ ฯ เป ฯ ฉ ผิฏฺา รสานํ สญฺโชฏนํ ฯ เป ฯ ฉ มโน ธมฺมานํ สญฺโชฏนํ ฉ ธมฺมา มนสฺส สญฺโชฏนํ ยญฺ ตตฺถ ตทุภยมฺ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ ฉนฺทราโค ตํ ตตฺถ สญฺโชฏนํ ฯ

(๒๙๖) สมฺวิชฺชติ โข อาวุโส ภควาโต จกฺขุ ปสฺสติ ภควา จกฺขุตา รูปา ฉนฺทราโค ภควาโต ฉนฺนา สุวิมุตฺจิตฺโต ภควา ฯ สมฺวิชฺชติ โข อาวุโส ภควาโต โสตา สทฺทา ฆานา คนฺธา ชิวฺหาย รสา กายา โผฏฺพฺพา มนา ธมฺมา ภควาโต ฉนฺนา

รูปก็มิใช่สังโยชน์ของจักษุนั่นเทียว ธรรมเป็นที่กำหนดฉันทราคะในรูปใด ธรรมเป็นที่กำหนดฉันทราคะในรูปนั้น เป็นสังโยชน์ ฯ เป ฯ ธรรมเป็นที่กำหนดฉันทราคะในธรรมารมณ์ทั้งหลาย ธรรมารมณ์ก็มิใช่สังโยชน์ของมโนนั่นเทียว ธรรมเป็นที่กำหนดฉันทราคะในธรรมารมณ์ใด ธรรมเป็นที่กำหนดฉันทราคะในธรรมารมณ์นั้น เป็นสังโยชน์ ฯ

(๒๙๖) ดูกรอาวุโส พระจักษุของพระผู้มีพระภาคมีอยู่ พระผู้มีพระภาคทรงทราบชัดซึ่งรูปด้วยพระจักษุนั่นเทียว ก็แต่ว่าธรรมเป็นที่กำหนดฉันทราคะในรูปของพระผู้มีพระภาคไม่มี เพราะพระผู้มีพระภาคทรงละได้ขาดแล้ว ฯ ดูกรอาวุโส พระโสตของพระผู้มีพระภาคมีอยู่ พระผู้มีพระภาคทรงทราบชัดซึ่งเสียงด้วยพระโสตนั่นเทียว ก็แต่ว่าธรรมเป็นที่กำหนดฉันทราคะในเสียงของพระผู้มีพระภาคไม่มี

สมฺพุทฺธวคฺโค ตติโย

สุวิมุตฺตจิตฺตา ภควา ฯ สีวิฏฺฐิ เม อายุสฺมา ภค-
วตา ยาทิ ยาทิสิ ภควา ยาเทน กฺขิ ฉฬภิ-
ญฺโญ ภควตา ฉฬภิ สุวิมุตฺตจิตฺตา ภควา ฯ สีวิฏฺฐิ
เม อายุสฺมา ภควตา ฉฬภิญฺญา สาวกา ภควา ฉฬภิญฺญา
วสี ฉฬภิญฺโญ ภควตา ฉฬภิ สุวิมุตฺตจิตฺตา ภควา ฯ
สีวิฏฺฐิ เม อายุสฺมา ภควตา ตาวเก ปุคฺคเล ปุคฺ-
คเล ตาเวเน ปญฺญาย ฉฬภิญฺโญ ภควตา ฉฬภิ
สุวิมุตฺตจิตฺตา ภควา ฯ สีวิฏฺฐิ เม อายุสฺมา ภควตา
มเหา วิยาติ ภควา มหนฺตา ฉฬภิญฺโญ ภควตา ภควตา
ฉฬภิ สุวิมุตฺตจิตฺตา ภควา ฯ สมิทฺธา เม ฆโต อายุสฺมา

ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គមានព្រះហឫទ័យផុតស្រឡះហើយ ។ ម្នាលអាវុសោ ព្រះឃាន:របស់ព្រះមានព្រះភាគ ក៏មាន ព្រះមានព្រះភាគ ក៏ទ្រង់ហិតក្លិនដោយព្រះឃាន:ដែរ តែធម្មតារបស់ព្រះមានព្រះភាគ មិនមានទេ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គមានព្រះហឫទ័យផុតស្រឡះហើយ ។ ម្នាលអាវុសោ ព្រះជិវ្ហារបស់ព្រះមានព្រះភាគ ក៏មាន ព្រះមានព្រះភាគ ក៏ទ្រង់លិទ្ធរសដោយព្រះជិវ្ហាដែរ តែធម្មតារបស់ព្រះមានព្រះភាគ មិនមានទេ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគព្រះអង្គមានព្រះហឫទ័យផុតស្រឡះហើយ ។ ម្នាលអាវុសោ ព្រះកាយរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ក៏មាន ព្រះមានព្រះភាគ ក៏ទ្រង់ប៉ះពាល់នូវផោដ្ឋព្វារម្មណ៍ដោយព្រះកាយដែរ តែធម្មតារបស់ព្រះមានព្រះភាគ មិនមានទេ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គមានព្រះហឫទ័យផុតស្រឡះហើយ ។ ម្នាលអាវុសោ ព្រះមនោរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ក៏មាន ព្រះមានព្រះភាគ ក៏ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ដោយព្រះមនោដែរ តែធម្មតារបស់ព្រះមានព្រះភាគ មិនមានទេ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គមានព្រះហឫទ័យផុតស្រឡះហើយ ។ ម្នាលអាវុសោ ហេតុនុ៎ះ អ្នក

ปริยาเยน เวทิตพฺพํ ฯ ยถา ฯ จกฺขุ ภิกฺขเว อนิจฺจนฺติ สญฺ-
ชานาติ ฯ ภิกฺขเว จกฺขุสฺส สญฺชานนา ยา สญฺา ตตฺร ตตฺถุปายา
ปฏิปทา อุปฺปชฺชติ ฯ ตมฺปิ ตตฺร สญฺชานาติ ฯ ฯ
เสาตํ ฯ ฯ ฯ ฆานํ ฯ ฯ ฯ ชิวฺหา รสานิ สญฺชานาติ ฯ ฯ
รสา ชิวฺหาย สญฺชานนา ยา สญฺา ตตฺร ตตฺถุปายา ปฏิปทา
อุปฺปชฺชติ ฯ ตมฺปิ ตตฺร สญฺชานาติ ฯ ฯ กาโย ฯ
ฯ มโน ธมฺมา สญฺชานาติ ฯ ฯ ธมฺมา มนสฺส สญฺ-
ชานนา ยา สญฺา ตตฺร ตตฺถุปายา ปฏิปทา อุปฺปชฺชติ ฯ
ตมฺปิ ตตฺร สญฺชานาติ ฯ

(๒๙๗) ฯ เอกมิทาหํ สมยํ อายสฺมา จ อานนฺโท อายสฺ-
มา จ กามภู โกสมฺพิยา วิหรนฺติ ฆาสิตาราเม ฯ
อถ โข อายสฺมา กามภู สายณฺหสมยํ ปฏิ-
สลฺลานา วุฏฺิโต เยนายสฺมา อานนฺโท เตนุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา อานนฺเทน สทฺธิ สมฺโมทิ
สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ
นิสีทิ ฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา กามภู

ត្រូវយល់តាមបរិយាយនេះចុះ ។ ដូចយ៉ាង ចក្ខុមិនមែនជាសំយោជន: របស់រូប រូបក៏មិនមែនជាសំយោជន:របស់ចក្ខុដែរ ឆន្ទរាគណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យរបស់ទាំងពីរនោះ ឆន្ទរាគនោះ ឈ្មោះថាសំយោជន: ។ សោត:មិនមែន ។ ឃាន:មិនមែន ។ ជិវ្ហាមិនមែនជាសំយោជន:របស់រស រសក៏មិនមែនជាសំយោជន:របស់ជិវ្ហាដែរ ឆន្ទរាគណា ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យរបស់ទាំងពីរនោះ ឆន្ទរាគនោះ ទើបឈ្មោះថាសំយោជន: ។ កាយមិនមែន ។ មនោមិនមែនជាសំយោជន:របស់ធម្មារម្មណ៍ ធម្មារម្មណ៍ក៏មិនមែនជាសំយោជន:របស់មនោដែរ ឆន្ទរាគណា ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យរបស់ទាំងពីរនោះ ឆន្ទរាគនោះ ឈ្មោះថាសំយោជន: ។

(๒๔๗) សម័យមួយ ព្រះអានន្ទមានអាយុ និងព្រះកាមភូមានអាយុគង់នៅក្នុងវិហារសិតាពាម ទៀបក្រុងកោសម្ពី ។ គ្រានោះ ព្រះកាមភូមានអាយុ ចេញចាកផលសមាបត្តិក្នុងសាយណ្ហសម័យ ចូលទៅរកព្រះអានន្ទមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ធ្វើសេចក្តីរីករាយជាមួយនឹងព្រះអានន្ទមានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីករាយ និងពាក្យដែលគួរឮគ្នាហើយ ទើបអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះព្រះកាមភូមានអាយុ

อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ ปฏิจฺจเวจ กึ นุ อาวุโส อานนฺท จกฺขุ รูปานํ สญฺโญชนํ รูปา จกฺขุสฺส สญฺโญชนํ ฯเปฯ ชิวฺหา รสานํ สญฺโญชนํ รสา ชิวฺหาย สญฺโ-ชนํ ฯเปฯ มโน ธมฺมานํ สญฺโญชนํ ธมฺมา มนสฺส สญฺโญชนนฺติ ฯ น เหฺว อาวุโส กามกฺขุ จกฺขุ รูปานํ สญฺโญชนํ น รูปา จกฺขุสฺส สญฺโญชนํ ยญฺจ ตตฺถ ตทุภยํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ ฉนฺทราโค ตตฺถ สญฺโ-ชนํ ฯเปฯ น ชิวฺหา รสานํ สญฺโญชนํ น รสา ชิวฺหาย สญฺโญชนํ ฯเปฯ น มโน ธมฺมานํ สญฺโ-ชนํ มนสฺส สญฺโญชนํ ยญฺจ ตตฺถ ตทุภยํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ ฉนฺทราโค ตตฺถ สญฺโญชนํ ฯ เสยฺยถาปิ อาวุโส กาเฬฺห จ พลิพทฺเท ธินาเต จ พลิพทฺเท ฆาเฏน ธาเรน วา เยาเคน วา สีเยยฺยุ อสฺสุ เยา นุ เหฺว ขีรูปเทยฺยา กาเฬฺห พลิพทฺเท ธินา-ตสฺส พลิพทฺทสฺส สญฺโญชนํ ธินาเต พลิพทฺเท

អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានសួរព្រះអានន្ទមានអាយុដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោអានន្ទ ចក្ខុជាសំយោជន:របស់រូប រូបជាសំយោជន:របស់ចក្ខុឬដូចម្តេច ។ បេ ។ ជិវ្ហាជាសំយោជន:របស់រស រសជាសំយោជន:របស់ជិវ្ហាឬ ។ បេ ។ មនោជាសំយោជន:របស់ធម្មារម្មណ៍ ធម្មារម្មណ៍ជាសំយោជន:របស់មនោឬដូចម្តេច ។ ព្រះអានន្ទតបថា ម្នាលអាវុសោកាមក្ខ ចក្ខុមិនមែនជាសំយោជន:របស់រូបទេ រូបក៏មិនមែនជាសំយោជន:របស់ចក្ខុដែរ ឆន្ទរាគណា ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យរបស់ទាំងពីរនោះ ឆន្ទរាគនោះ ឈ្មោះថាសំយោជន: ។ បេ ។ ជិវ្ហាមិនមែនជាសំយោជន:របស់រសទេ រសក៏មិនមែនជាសំយោជន:របស់ជិវ្ហាដែរ ។ បេ ។ មនោមិនមែនជាសំយោជន:របស់ធម្មារម្មណ៍ទេ ធម្មារម្មណ៍ក៏មិនមែនជាសំយោជន:របស់មនោដែរ ឆន្ទរាគណា ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យរបស់ទាំងពីរនោះ ឆន្ទរាគនោះ ឈ្មោះថាសំយោជន: ។ ម្នាលអាវុសោដូច គោខ្មៅនិងគោស ដែលគេចំមដោយខ្សែតាមមួយ ឬខ្សែបរមួយ បើមានអ្នកណានិយាយថា គោខ្មៅជាសំយោជន:របស់គោស គោស

កាឡស្ស ពលិពទ្ទស្ស សញ្ញោជនដ្ឋំ សម្ម ន្តុ ខោ
សោ វនមោរោ វនេយ្យាតិ ។ នោ ហេតំ អាវុសោ ន
ខោ អាវុសោ កាឡោ ពលិពទ្ទោ ជិណ្ណតស្ស ពលិពទ្ទ-
ស្ស សញ្ញោជនំ នបិ ជិណ្ណោ ពលិពទ្ទោ កាឡស្ស
ពលិពទ្ទស្ស សញ្ញោជនំ យេន ច ខោ តេ ឯកេន
ឆាមេន ឯយោគ្គេន ឯ សំយុត្តា តំ តត្ថ សញ្ញោជនដ្ឋំ ។
ឯវមេវ ខោ អាវុសោ ន ចក្ខុ រូបានំ សញ្ញោជនំ
ន រូបា ចក្ខុស្ស សញ្ញោជនំ ។បេ។ ន ជិវ្ហា ។បេ។
ន មនោ ។បេ។ យញ្ច តត្ថ តទុភយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ
ឆន្ទរាគោ តំ តត្ថ សញ្ញោជនដ្ឋំ ។

(๒๙๘) ឯកំ សមយំ អាយស្មា ច អានន្ទោ អា-
យស្មា ច ឧទាយិ កោសម្ពិយំ វិហរន្តិ ឃោសិតារា-
មេ ។ អថខោ អាយស្មា ឧទាយិ សាយណ្ហសមយំ បដិ-
សល្លានា វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមិ
ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា អានន្ទេន សទ្ធឹ សម្មោទិ
សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ
និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា ឧទាយិ

ជាសំយោជន:របស់គោខ្មៅ តើអ្នកនិយាយនោះ ឈ្មោះថានិយាយត្រូវដែរឬទេ ។ ម្នាលអាវុសោ មិនត្រូវទេ ម្នាលអាវុសោ គោខ្មៅមិនមែនជាសំយោជន:របស់គោសទេ គោសក៏មិនមែនជាសំយោជន:របស់គោខ្មៅដែរ គោទាំងនោះសុទ្ធតែគេទឹមដោយខ្សែតាមមួយ ឬខ្សែបរមួយ ខ្សែតាមនឹងខ្សែបរនោះ ជាសំយោជន:របស់គោទាំងពីរនោះ ។ ម្នាលអាវុសោ សេចក្តីនុ៎ះ មានឧបមេយ្យដូចចក្ខុមិនមែនជាសំយោជន:របស់រូបទេ រូបក៏មិនមែនជាសំយោជន:របស់ចក្ខុដែរ ។ បេ ។ ជិវ្ហាក៏មិនមែន ។ បេ ។ មនោក៏មិនមែន ។ បេ ។ ឆន្ទរាគណា ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យរបស់ទាំងពីរនោះ ឆន្ទរាគនោះ ឈ្មោះថាសំយោជន: ។

(๒๙๘) សម័យមួយ ព្រះអានន្ទមានអាយុនិងព្រះទព្វាយមានអាយុ គង់នៅក្នុងយោសិតារាម ទៀបក្រុងកោសម្ពី ។ គ្រានោះឯង ព្រះទព្វាយមានអាយុ ចេញចាកផលសមាបត្តិ ក្នុងសាយណ្ហសម័យ ក៏ចូលទៅរកព្រះអានន្ទមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ បានធ្វើសេចក្តីរីករាយ ជាមួយនឹងព្រះអានន្ទមានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីករាយនិងពាក្យដែលគួរឮគ្នាហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះព្រះទព្វាយ

អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោច យថេវ ខ្វេ ខោ អាវុសោ
អានន្ទ អយំ ការោ កតវតា អនេកបរិយាយេន
អក្ខាតោ វិវដោ បការិតោ ឥតិចាយំ ការោ
អនត្តាតិ ។ សក្កា ឯវមេវំ វិញ្ញាណម្បិ អាចិក្ខិតុំ
ទេសេតុំ បញ្ញបេតុំ បដ្ឋបេតុំ វិវរិតុំ វិភជិតុំ ឧត្តានីការំ
ឥតិបិទំ វិញ្ញាណំ អនត្តា ។ យថេវ ខោ អាវុសោ
ឧទាយិ អយំ ការោ កតវតា អនេកបរិយាយេន
អក្ខាតោ វិវដោ បការិតោ ឥតិចាយំ ការោ
អនត្តាតិ ។ សក្កា ឯវមេវំ វិញ្ញាណម្បិ អាចិក្ខិតុំ
ទេសេតុំ បញ្ញបេតុំ បដ្ឋបេតុំ វិវរិតុំ វិភជិតុំ ឧត្តានីការំ
ឥតិបិទំ វិញ្ញាណំ អនត្តាតិ ។

មានអាយុ អង្គយកង់ដ៏សមគួរហើយ ទើបនិយាយនឹងព្រះអានន្ទមាន
អាយុដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោអានន្ទ កាយនេះ ព្រះមានព្រះភាគតែង
សំដែង បើក ប្រកាសថា កាយនេះជាអនត្តា ដោយអនេកបរិយាយ
យ៉ាងណា ។ ព្រះមានព្រះភាគអាចដើម្បីប្រាប់ សំដែង តែងតាំង
ផ្គងផ្តើម បើក វែកញែក ធ្វើឲ្យងាយ នូវវិញ្ញាណនេះថា វិញ្ញាណ
នេះ ជាអនត្តាដូច្នេះ យ៉ាងនោះបានដែរឬ ។ ម្នាលអាវុសោទាយិ
កាយនេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់សំដែង បើក ប្រកាសថា កាយនេះ
ជាអនត្តាដូច្នេះ ដោយអនេកបរិយាយ យ៉ាងណា ។ ព្រះមានព្រះ
ភាគអាចប្រាប់ សំដែង តែងតាំង ផ្គងផ្តើម បើក វែកញែក ធ្វើឲ្យ
ងាយ នូវវិញ្ញាណនេះថា វិញ្ញាណនេះជាអនត្តាដូច្នេះ យ៉ាងនោះបាន ។

[๒๔๔] จกฺขุญฺหาวุโส ปฏิจฺจ รูเป จ อุปฺปชฺชติ จกฺขุวิญฺญาณนฺติ ฯ ฬายตนเมวาวุโสติ ฯ โย หาวุโส เหตุ โย จ ปจฺจโย จกฺขุวิญฺญาณสฺส อุปฺปาทาย โส จ เหตุ โส จ ปจฺจโย สพฺเพน สพฺพํ สพฺพถา สพฺพํ อนวเสสา นิรุชฺฌนฺตสฺส อปิ นุ โข จกฺขุวิญฺญาณํ ปญฺญายเถวาติ ฯ โน เหตํ อาวุโส ฯ ตสฺมาติห อาวุโส เยน ภควา เตนญฺชลึ ปณาเมหิ ปกาสิตา เต ตณฺหา ทิฏฺฐิ วิญฺญาณสฺส อนฺตกิริยายาติ ฯ เอวมาวุโสติ ฯ ตีณิ ปจฺจยา ตีณิ สงฺคติ ตีณิ ผสฺสา ตีณิ เวทนา ตีณิ สญฺญา ตีณิ เจตนา ตีณิ วิญฺญาณานิ ตีณิ ตณฺหา ตีณิ วิตกฺกา ตีณิ วิจารา ตีณิ ปีติโย ตีณิ สุขานิ ตีณิ ทุกฺขานิ ตีณิ โสมนสฺสานิ ตีณิ โทมนสฺสานิ ตีณิ อุเปกฺขา ตีณิ อินฺทฺริยานิ ตีณิ ปฏิปทา ตีณิ ปฏิปตฺติโย ตีณิ ปฏิปตฺติโย ตีณิ ปฏิปตฺติโย

(๒๙๙) ម្នាលអាវុសោអានន្ទ ចក្ខុវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យចក្ខុនិងរូបឬ ។ ម្នាលអាវុសោទាយិ យ៉ាងនេះមែនហើយ ។ ម្នាលអាវុសោអានន្ទ ហេតុណា បច្ច័យណា ដែលនាំឲ្យចក្ខុវិញ្ញាណកើតឡើង ហេតុនោះ បច្ច័យនោះ នឹងរលត់ទៅឥតមានសេសសល់ ដោយអាការទាំងពួង ដោយប្រការទាំងពួង ចក្ខុវិញ្ញាណនឹងប្រាកដឬ ។ ម្នាលអាវុសោទាយិ ចក្ខុវិញ្ញាណនុ៎ះមិនប្រាកដទេ ម្នាលអាវុសោ ទាយិ ហេតុនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ បានបើក បានប្រកាសហើយ ដោយបរិយាយនេះថា វិញ្ញាណនេះជាអនត្តាដូច្នេះ ។ បេ ។ ម្នាលអាវុសោអានន្ទ ដឹងវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យដឹងនិងសេឬ ។ ម្នាលអាវុសោទាយិ យ៉ាងនេះមែនហើយ ។ ម្នាលអាវុសោអានន្ទ ហេតុណា បច្ច័យណា ដែលនាំឲ្យដឹងវិញ្ញាណកើតឡើង ហេតុនោះ បច្ច័យនោះ នឹងរលត់ទៅឥតមានសេសសល់ ដោយអាការទាំងពួង ដោយប្រការទាំងពួង ដឹងវិញ្ញាណនឹងប្រាកដឬ ។ ម្នាលអាវុសោទាយិ ដឹងវិញ្ញាណនុ៎ះមិនប្រាកដទេ ម្នាលអាវុសោទាយិ ដឹងវិញ្ញាណនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ បានបើក បានប្រកាសហើយដោយបរិយាយនេះថា វិញ្ញាណនេះ ជាអនត្តាដូច្នេះ ។ បេ ។

มนญฺญาวุโส ปฐมชฺฌานสมาปตฺติ มโนวิญฺญาณญฺจ ฯ ฝายมาวุโสติ ฯ โย จายมาวุโส เหตุ โย จ ปจฺจโย มโนวิญฺญาณสฺส อุภยตฺถาย โส จ เหตุ โส จ ปจฺจโย สเญฺจตนา สญฺญา สงฺขารา สญฺญา อปริสมาปนาย อปิ นุ โข มโนวิญฺญาณญฺจ ปญฺญายเถวาติ ฯ โน เหตฺถ อาวุโส ฯ อปิ จ โข เอตฺถ อาวุโส ปริยาเยน ภควตา อตฺถญฺจ ทิฏฺฐธมฺมิกญฺจ สมฺปรายิกญฺจ อนฺตรายิกญฺจ ฯ

[๓๐๐] เสยฺยถาปิ อาวุโส ปุริโส สารตฺถิโก สารคเวสี สารปริเยสนญฺจรมาโน ตเมนญฺจกฺขุมา อาทาย วนญฺจ ปริเสยฺย โส ตตฺถ ปสฺเสยฺย มหนฺตญฺจ กทลิกฺขนฺธญฺจ ผลิ ฉวิญฺจ อกฺกุกุชกชาตญฺจ(๑) ตเมนญฺจ มูลเจ ฉินฺเทยฺย มูลเจ ฉินฺตฺวา อคฺเค ฉินฺเทยฺย อคฺเค เฉตฺวา ปตฺตวณฺฏิ วินิพฺภุเชยฺย(๒) โส ตตฺถ เสกฺขมฺปิ ฉาลิกฺเขยฺย กุโต ปน ฯ ฝายเมว โข อาวุโส ภิกฺขุ ฉสุ ผสฺสายตเนสุ เนวตฺตานุ น อตฺตนิยโต สมนุปสฺสติ

---

๑ กตฺถจิ เอตฺถนฺตเร, ฉ. ม. ฉวกิ อกฺกุกุกชาตญฺจ ฯ ม. อกฺกุกชาติกญฺจ ฯ ๒ วินิพฺภุเชยฺย ฯ

ម្នាលអាវុសោអានន្ទ មនោវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យមនោនិង
ធម្មារម្មណ៍ឬ ។ ម្នាលអាវុសោទុតាយិ យ៉ាងនេះមែនហើយ ។ ម្នាល
អាវុសោអានន្ទ ហេតុណា បច្ច័យណា ដែលនាំឲ្យមនោវិញ្ញាណកើត
ឡើង ហេតុនោះ បច្ច័យនោះ នឹងរលត់ទៅឥតមានសេសសល់ ដោយ
អាការទាំងពួង ដោយប្រការទាំងពួង មនោវិញ្ញាណនឹងប្រាកដដូច្នេះ ។
ម្នាលអាវុសោទុតាយិ មនោវិញ្ញាណនុ៎ះ មិនប្រាកដទេ ម្នាលអាវុសោ
ទុតាយិ មនោវិញ្ញាណនុ៎ះ ព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ បានបើក បាន
ប្រកាស ដោយបរិយាយនេះថា វិញ្ញាណនេះ ជាអនត្តាដូច្នេះ ។

[៣០០] ម្នាលអាវុសោទុតាយិ ដូចជាបុរសអ្នកត្រូវការខ្លឹមឈើ
ស្វែងរកខ្លឹមឈើ ត្រាច់ទៅរកខ្លឹមឈើ កាន់ដឹងដ៏មុត ចូលទៅកាន់ព្រៃ
បុរសនោះឃើញដើមចេក ធំ ត្រង់ ខ្ចី មិនទាន់មានបណ្តុលស្នូង នៅក្នុង
ព្រៃនោះ ក៏កាត់យកដើមចេកនោះត្រង់គល់ លុះកាត់រួចហើយ ទើបកាត់
ចុង លុះកាត់ចុងរួចហើយ ក៏បកស្រទប សូម្បីតែស្រាយ ក៏បុរសនោះ
រកមិនបានក្នុងដើមចេកនោះផង នឹងបានខ្លឹមមកពីណា មានឧបមាយ៉ាង
ណាមិញ ។ ម្នាលអាវុសោទុតាយិ មានឧបមេយ្យដូចគ្នាមិនពិចារណា
ឃើញខ្លួន មិនពិចារណាឃើញតែជារបស់ខ្លួន ក្នុងផស្សាយតនៈទាំង ៦

เสา ฯปฯ สมนฺนาหรนฺโต ฉ กิเญฺจ เลาเก ฉนฺทนิ-
ยเต อนุนยนิยเม ฉ ปริเตสนเต อปริเตสนาย ปฏิปชฺชเต
ปริโภคเต ฐิณา ชาเต วุฏฺฐาเต ปฺรหฺมจริยเม การเณ
การณเมว สมนุปสฺสเต ปชานาตีเต ฯ

(๓๐๑) อาทิตฺตปริยาเยน เจว ภิกฺขเว ธมฺมปริยา-
เยน เทเสสฺสามิ ตํ สุณาถ ฯ กตโม จ ภิกฺขเว
อาทิตฺตปริยาโย ธมฺมปริยาโย ฯ จกฺขุ ภิกฺขเว ตตฺถ-
ย อโยสลากาย อาทิตฺตาย สมฺปชฺชลิตาย
สโยตฺตาย ตตฺถุปฺปาทิยเม สมฺผสฺสชเม ฉนฺทราคเม ตตฺถ-
ภิเนฺนยฺยสุ ภูเยสุ อนุพฺยญฺชนโส นิมิตฺตคฺคาโห ฯ
นิมิตฺตสฺสาทคธิตเม จ ภิกฺขเว จกฺขุนฺทฺริยเม สมฺวุตเม
ตตฺถชฺชมานเม ตตฺถชฺชิยฺย อนุพฺยญฺชนสฺสาทคธิตเม จ ตสฺมึ เจ สมเย
กาลเม กเรยฺย ฯ ตาทเมตเม วุฏฺฐาติ ยเม ทุกฺขเม กฏินเม
อญฺญตรเม กฏเม กเรยฺย นิรยเม จ ติรจฺฉานโยนเม จ ฯ

កាលបើកិក្ខុនោះ ពិចារណាឃើញយ៉ាងនេះ កំលែងប្រកាន់របស់អ្វីតិច
ក្តួចក្តន់លោក កាលបើលែងប្រកាន់ រមែងមិនតក់ស្លុត កាលបើមិន
តក់ស្លុត រមែងរំលត់កិលេសដោយពិត ដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ
ព្រហ្មចរិយៈអាត្មាអញនៅរួចហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើរួច
ហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិន
មានឡើយ ។

[៣០១] ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែង នូវធម្មបរិ-
យាយឈ្មោះអាទិត្តបរិយាយ ដល់អ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយស្តាប់
ធម្មបរិយាយនោះចុះ ។ ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ ចុះធម្មបរិយាយឈ្មោះអា-
ទិត្តបរិយាយ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុន្ទ្រិយដែលបុគ្គល
អាល ដោយបន្ទុះដែកដ៏ក្តៅដែលក្តៅធំកំពុងឆេះ រុងរឿងសន្ធោសន្ធៅ
ប្រសើរជាង ការកាន់យកនិមិត្តដោយអនុព្យញ្ជនៈ ក្នុងរូបដែលបុគ្គល
គប្បីដឹងដោយចក្ខុ មិនប្រសើរទេ ។ ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណ
ដែលផ្តេកផ្តួលទៅរកសេចក្តីត្រេកអរក្នុងនិមិត្ត ឬ ផ្តេកផ្តួលទៅរកសេចក្តី
ត្រេកអរក្នុងអនុព្យញ្ជនៈ ហើយតាំងនៅ បើបុគ្គលនោះធ្វើមរណកាលក្នុង
សម័យនោះ ។ បណ្តាគតិទាំងពីរ បុគ្គលនោះគប្បីទៅកាន់គតិណាមួយ
គឺនរក ឬ កំណើតតិរច្ឆាន ដោយហេតុណា ហេតុនោះ រមែងមាន ។

ឥមំ ខោហំ ភិក្ខវេ អាធីនវំ ទិស្វា ឯវំ វទាមិ ។ វរំ ភិក្ខវេ តិណ្ណោ អយោសង្កុំ អាឌិត្តេន សមฺปជฺชลิเตน สเยฺยถิกฺขเตน เสาตินฺទฺริยំ สมฺปลิมฏฺฐំ น ตฺเวว เสาตวิญฺญเยฺยสุ สเทฺทสุ อนุพฺยญฺชนเสา นิมิตฺตคฺคาหี ។ นิมิตฺตสฺสาทคธิตสฺส ภิกฺขเว วิญฺญาณสฺส ติฏฺฐมานสฺส อนุพฺยญฺชนสฺสาทคธิตสฺส ตสฺมึ เจ สมเย กาลงฺกิริเยฺย ។ ตาทิเสน วิชฺชติ យំ ទุกฺขំ តสฺส อญฺญตรំ តតฺร กเตฺวเยฺย นิรเย ภ តิรจฺฉานโยนิ ภ ។ ឥមំ ខោហំ ភិក្ខវេ អាធីនវំ ទិស្វา ឯវំ វទាមិ ។ វរំ ភិក្ខវេ តិណ្ណោ ឧទ្ធនេน អាឌិត្តេន សมฺปชฺชลิเตน สเยฺยถิกฺขเตน ឃានินฺទฺริยំ สมฺปลิมฏฺฐំ น ตฺเวว ឃានวิญฺเญยเยฺยสุ คเนฺธสุ អนุพฺยญฺชนเสา นิมิตฺตคฺคาหี ។ นิมิตฺตสฺสาทคธิตสฺส ภิกฺขเว วิญฺญาณ

ម្នាលកិកុតាំងឡាយ តថាគតឃើញទោសនេះឯង បានជាពោលយ៉ាងនេះ ។ ម្នាលកិកុតាំងឡាយ សោតិន្ទ្រិយដែលបុគ្គលខ្វារ ដោយកង្វារដែកដ៏មុត ដែលក្លៀងកំពុងឆេះរុងរឹងពេចន៍សន្ធោសន្ធៅ ប្រសើរជាង ការកាន់យកនិមិត្តដោយអនុព្យញ្ជនៈ ក្នុងសំឡេងដែលបុគ្គលគប្បីដឹងដោយសោតៈ មិនប្រសើរទេ ។ ម្នាលកិកុតាំងឡាយ វិញ្ញាណដែលផ្តេកផ្តួលទៅរកសេចក្តីត្រេកអរចំពោះនិមិត្ត ឬផ្តេកផ្តួលទៅរកសេចក្តីត្រេកអរចំពោះអនុព្យញ្ជនៈហើយឋិតនៅ បើបុគ្គលធ្វើមរណកាលក្នុងសម័យនោះទៅ ។ បណ្តាគតិទាំងពីរ បុគ្គលនោះគប្បីទៅកាន់គតិណាមួយ គឺនរក ឬកំណើតតិរច្ឆាន ដោយហេតុណា ហេតុនោះ រមែងមាន ។ ម្នាលកិកុតាំងឡាយ តថាគតឃើញទោសនេះឯង បានជាពោលយ៉ាងនេះ ។ ម្នាលកិកុតាំងឡាយ ឃានិន្ទ្រិយដែលបុគ្គលខ្វះ ដោយក្រចកដែកដ៏មុត ដែលក្លៀងកំពុងឆេះរុងរឹងពេចន៍សន្ធោសន្ធៅ ប្រសើរជាង ការកាន់យកនិមិត្តដោយអនុព្យញ្ជនៈ ក្នុងភ្នំគន្ធាងឡាយ ដែលបុគ្គលគប្បីដឹងដោយឃានៈ មិនប្រសើរទេ ។ ម្នាលកិកុតាំងឡាយ វិញ្ញាណដែលផ្តេកផ្តួលទៅរក

តំ ដ្ឋមានំ តំ ដ្ឋេយ្យ អនុព្យញ្ជនសច្ឆាយកដំ ភ តស្មិំ ខេ
សមយេ កាលំ ករេយ្យ ។ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ យំ ទ្វិន្នំ
កតិនំ អញ្ញតរំ កតិ កច្ឆេយ្យ និរយំ ភ តិរច្ឆាន-
យោនិំ ភ ។ ឥមិ ខោហំ តិក្ខវេ អាទីនវំ និស្សា ឍរំ
វទាមិ ។ វរំ តិក្ខវេ តិណ្ហេន ខុរេន អាទិច្ចេន សម្បជ្ជ-
លិតេន សញ្ជោតិភូតេន ជិវ្ហំ ទ្វិធា យំ សម្បលិមដ្ឋំ ន ត្វេ
ជិវ្ហាវញ្ជោយ្យាសុ រសេសុ អនុព្យញ្ជនសោ និមិត្តគ្គា-
ហេ ។ និមិត្តសច្ឆាយកដំ ភ តិក្ខវេ វិញ្ញាណំ តំ ដ្ឋមានំ
តំ ដ្ឋេយ្យ អនុព្យញ្ជនសច្ឆាយកដំ ភ តស្មិំ ខេ សមយេ
កាលំ ករេយ្យ ។ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ យំ ទ្វិន្នំ កតិនំ
អញ្ញតរំ កតិ កច្ឆេយ្យ និរយំ ភ តិរច្ឆានយោនិំ ភ ។ ឥមិ
ខោហំ តិក្ខវេ អាទីនវំ និស្សា ឍរំ វទាមិ ។ វរំ តិក្ខវេ

สเจตฺถ ตฺรตฺถกมฺ อวิปกฺกวิปากปฏิสงฺเวทนียกมฺมนฺติ ปฏิพาหิตฺวา ปวตฺตผลเมว วทติ อนุปฺปนฺนวิปากปฏิสงฺเวทนียกมฺมนฺติ ปน อปฺปฏิพาหิตฺวา ปวตฺตผลเมว วทติ ฯ ตสฺมา ตตฺถ ตตฺถ

តំណ្ហាយ សត្តិយា អាធិត្តាយ សមប្បជ្ជលិតាយ
សញ្ញោតិកូតាយ កាយិន្ទ្រិយំ សមប្បលិមដ្ឋំ ន ភ្ញេវ
កាយវិញ្ញេយ្យេសុ ផោដ្ឋព្វេសុ អនុព្យញ្ជនសោ និមិត្ត-
គ្គាហោ ។ និមិត្តសញ្ញានកនិតំ វា កិក្ខវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋ-
មានំ តិដ្ឋេយ្យ អនុព្យញ្ជនសញ្ញានកនិតំ វា តស្មិំ ចេ
សមយេ កាលំ ករេយ្យ ។ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ យំ ទ្វិន្នំ
កតីនំ អញ្ញតរំ កតិ កប្បេយ្យ និរយំ វា តិរច្ឆានយោនិំ
វា ។ ឥមំ ខោហំ កិក្ខវេ អាទីនវំ និស្សា ឍវំ វទាមិ ។
វរំ កិក្ខវេ សោត្តំ សោត្តំ ខោ បនាហំ កិក្ខវេ វជ្ជំ(๑)
ជីវិតានំ វទាមិ អដលំ ជីវិតានំ វទាមិ មោឡិំ ជីវិតានំ
វទាមិ ន ភ្ញេវ តជារូបេ វិតក្កេ វិតក្កេយ្យ យជារូបានំ
វិតក្កានំ វសង្គតោ សង្ឃំ កប្បេយ្យ ។ ឥមំ ខោហំ
កិក្ខវេ វជ្ជំ ជីវិតានំ អាទីនវំ និស្សា ឍវំ វទាមិ ។

---

๑ ម. វញ្ជំ ។ ម វញ្ជុំ ។

កាយិន្ទ្រិយដែលបុគ្គលពន្លះ ដោយកាំបិតដ៏មុត ដែលក្លៀងកំពុងឆេះរុង-រេចន៍សន្ធោសន្ធៅ ប្រសើរជាង ការកាន់យកនិមិត្តដោយអនុព្យញ្ជន: កង់ជើងដូច្នះដែលបុគ្គលគប្បីដឹងដោយកាយ មិនប្រសើរទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណ ដែលផ្តេកផ្តួលទៅរកសេចក្តីត្រេកអរចំពោះនិមិត្ត ឬផ្តេកផ្តួលទៅរកសេចក្តីត្រេកអរចំពោះអនុព្យញ្ជន: ហើយឋិតនៅ ប្រសិនបើបុគ្គលនោះធ្វើមរណកាលក្នុងសម័យនោះទៅ ។ បណ្តាគតិទាំងពីរ បុគ្គលនោះគប្បីទៅកាន់គតិណាមួយ គឺនរកឬកំណើតតិរច្ឆាន ដោយហេតុណា ហេតុនុ៎ះ រមែងមាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតឃើញទោសនេះឯង ចានជាពោលយ៉ាងនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-ឡាយ បុគ្គលដេកលក់ប្រសើរជាង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រះតថាគតពោលការដេកលក់ ថាជាទោសរបស់មនុស្សដែលរស់នៅ តថាគតពោលការដេកលក់ ថាមិនមែនជាផលរបស់មនុស្សដែលរស់នៅ តថាគតពោលការដេកលក់ ថាជាសេចក្តីវង្វេងរបស់មនុស្សដែលរស់នៅ បុគ្គលលុះកង់អំណាចវិតក្ក:មានសភាពយ៉ាងណាហើយ បំបែកសង្ឃ បុគ្គលត្រាំរះកង់វិតក្ក:មានសភាពយ៉ាងនោះ មិនប្រសើរទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-ឡាយ តថាគតឃើញទោសនេះឯង ថាជាទោសរបស់បុគ្គលដែលរស់នៅ ចានជាពោលយ៉ាងនេះ ។

(๓๐๒) ตตฺถ กิญฺจาปิ สุตฺตนฺ อริยสาวกสฺเสว
สีลานิ ปริปูรานิ ภวนฺติ อปริปูรานิปิ ตถาปิ
สีลปริปูรณตฺถาย อินฺทฺริยสงฺวรตฺถาย ปญฺญา-
ปริปูรณตฺถาย จตฺตาโร สติปฏฺฐานา ภาเวตพฺพา
ตตฺถ กายานุปสฺสนาสติปฏฺฐานภาวนาย ตาว
ปฐมตรนฺ ปริปูรติ ตสฺมา ตาว กายานุปสฺสนา-
สติปฏฺฐานภาวนาย ปริปูรณตฺถาย ปฐมนฺ ตาว
อานาปานปพฺพนฺ ภาเวตพฺพนฺ ตสฺมา ตาว
อานาปานปพฺพสฺส ภาวนาย ปริปูรณตฺถาย
ปฐมนฺ ตาว ปาณาติปาตา เวรมณิสีลนฺ ปริปูรติ
ตสฺมา ตาว ปาณาติปาตา เวรมณิสีลสฺส ปริปูรณ-
ตฺถาย ปฐมนฺ ตาว ปาณาติปาตา เวรมณิสีลนฺ
ปริปูรติ ตสฺมา ตาว ปาณาติปาตา เวรมณิสีลสฺส
ปริปูรณตฺถาย ปฐมนฺ ตาว ปาณาติปาตา เวรมณิ-
สีลนฺ ปริปูรติ ตสฺมา ตาว ปาณาติปาตา เวรมณิ-
สีลสฺส ปริปูรณตฺถาย ปฐมนฺ ตาว ปาณาติปาตา
เวรมณิสีลนฺ ปริปูรติ ตสฺมา ตาว ปาณาติปาตา
เวรมณิสีลสฺส ปริปูรณตฺถาย ปฐมนฺ ตาว ปาณา-
ติปาตา เวรมณิสีลนฺ ปริปูรติ ตสฺมา ตาว ปาณา-
ติปาตา เวรมณิสีลสฺส ปริปูรณตฺถาย ปฐมนฺ ตาว

(๓๐๒) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងរឿងទាំងនោះ អរិយ-
សាវ័កអ្នកចេះដឹង ពិចារណាឃើញដូច្នេះថា ចក្ខុន្ទ្រិយដែលបុគ្គលអាល
ដោយបន្ទុះដែកដ៏ក្តៅ ដែលក្តៅទំពុងឆេះរុងរឿងពេចន៍សន្ធោសន្ធៅ លើកទុក
ដោយឡែកសិនចុះ ។ បើដូច្នោះ អញធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវហេតុនេះ ដូច្នេះ
ថា ចក្ខុមិនទៀង រូបមិនទៀង ចក្ខុវិញ្ញាណមិនទៀង ចក្ខុសម្ផស្សមិន
ទៀង វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើត
ឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះ ក៏មិនទៀង ។ សោ-
តិន្ទ្រិយដែលបុគ្គលខ្វារ ដោយកង្វារដែកដ៏មុត ដែលក្តៅទំពុងឆេះរុង
រឿងពេចន៍សន្ធោសន្ធៅ លើកទុកដោយឡែកសិនចុះ បើដូច្នោះ អញធ្វើទុក
ក្នុងចិត្តនូវហេតុនេះដូច្នេះថា សោតៈមិនទៀង សទ្ទៈមិនទៀង សោ-
តវិញ្ញាណមិនទៀង សោតសម្ផស្សមិនទៀង វេទនាណា ជាសុខក្តី
ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះសោតសម្ផស្ស

តម្បិ អនិច្ចំ ។ តំជ្ជតុ តាវ តិណ្ណោ ឧទ្ធច្ចនេន អាទិត្តេន សម្បជ្ជលិតេន សញ្ជោតិភូតេន ឃានិន្ទ្រិ-យំ សម្បលិមដ្ឋំ ហញ្ញាហិ ឥទមេវ មនសិកាតេមិ ឥតិ ឃានំ អនិច្ចំ កញ្ញា អនិច្ចា ឃានវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ ឃានសម្ផស្សោ អនិច្ចោ យម្បិទំ ឃាន-សម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ ។បេ។ តម្បិ អនិច្ចំ ។ តំជ្ជតុ តាវ តិណ្ណោ ជិវ្ហេ អាទិត្តេន សម្បជ្ជលិតេន សញ្ជោតិភូតេន ជិវ្ហិន្ទ្រិយំ សម្បលិ-មដ្ឋំ ហញ្ញាហិ ឥទមេវ មនសិកាតេមិ ឥតិ ជិវ្ហា អនិច្ចា រសា អនិច្ចា ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ ជិវ្ហាសម្ផស្សោ អនិច្ចោ យម្បិទំ ជិវ្ហាសម្ផស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ ។បេ។ តម្បិ អនិច្ចំ ។ តំជ្ជតុ តាវ តិណ្ណាយ សត្ថិយា អាទិត្តាយ សម្បជ្ជលិតាយ សញ្ជោតិភូ-តាយ កាយិន្ទ្រិយំ សម្បលិមដ្ឋំ ហញ្ញាហិ ឥទមេវ មនសិកាតេមិ ឥតិ កាយោ អនិច្ចោ ផោដ្ឋព្ពា អ-និច្ចា កាយវិញ្ញាណំ អនិច្ចំ កាយសម្ផស្សោ អនិច្ចោ

ជាបច្ច័យ វេទនានោះមិនទៀង ។ ឃានិន្ទ្រិយដែលបុគ្គលខ្វះ ដោយ
ក្រចកដែកដ៏មុត ដែលក្តៅកំពុងឆេះរុងរឿងពេចន៍សន្ធោសន្ធៅ លើកទុក
ដោយឡែកសិនចុះ បើដូច្នោះ អញធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវហេតុនេះ ដូច្នេះ
ថា ឃានៈមិនទៀង គន្ធៈមិនទៀង ឃានវិញ្ញាណមិនទៀង ឃាន-
សម្ផស្សមិនទៀង វេទនាណា ដែលកើតឡើង ព្រោះឃានសម្ផស្សជា
បច្ច័យ ។ បេ ។ វេទនានោះក៏មិនទៀង ។ ជិវ្ហិន្ទ្រិយដែលបុគ្គលពន្លះ
ដោយកាំបិតកោរដ៏មុត ដែលក្តៅកំពុងឆេះរុងរឿងពេចន៍សន្ធោសន្ធៅ លើក
ទុកដោយឡែកសិនចុះ បើដូច្នោះ អញធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវហេតុនេះដូច្នេះថា
ជិវ្ហាមិនទៀង រសមិនទៀង ជិវ្ហាវិញ្ញាណមិនទៀង ជិវ្ហាសម្ផស្សមិនទៀង
វេទនាណា ដែលកើតឡើង ព្រោះជិវ្ហាសម្ផស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ វេទនា
នោះ ក៏មិនទៀង ។ កាយិន្ទ្រិយដែលបុគ្គលចាក់ ដោយលំពែងដ៏មុត
ដែលក្តៅកំពុងឆេះ រុងរឿងពេចន៍សន្ធោសន្ធៅ លើកទុកដោយឡែកសិន
ចុះ បើដូច្នោះ អញធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវហេតុនេះ ដូច្នេះថា កាយមិនទៀង
ផោដ្ឋព្វារម្មណ៍មិនទៀង កាយវិញ្ញាណមិនទៀង កាយសម្ផស្សមិនទៀង

ยมฺปิทํ กายสมฺผสฺสปฺปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ ฯเปฯ ตมฺปิ อนิจฺจํ ฯ ตชฺชตฺ ตาว สោតំ ហោតុ ហោតូហំ ฯลฯ เมว มนสิกเรមิ ฯ តតិ មเោ អនិច្โ ឆម្ปิ อนิจฺจา มเោวิญฺาณํ อนิจฺจํ มเោสมฺผสฺสา อนิจฺโ ยมฺปิทํ มเោสมฺผสฺสปฺปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ สุขំ ปิ ทุกฺขំ ปิ อทุกฺขมสุขំ ปิ តมฺปิ อนิจฺจំ ฯ ឯវំ បสฺสំ ภิกฺขเว สุตวา อริยสาวโก จกฺขุสฺมิปิ นิพฺพินฺทติ รูเป-สุปิ นิพฺพินฺทติ จกฺขุวิญฺาเณปิ นิพฺพินฺทติ จกฺขุสมฺผสฺเส-បិ นិพฺพินฺทติ ฯเปฯ យมฺปิทំ មเោសมฺผสฺสปฺปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตំ สុខំ ปิ ទុក្ខំ ปิ អទុក្ខមសុខំ ปิ តស្មឹបិ និព្พិន្ទតិ និព្พិន្ទំ វិរជ្ជតិ វិរាគา វិមុច្จតិ ฯ วิมุตฺตสฺมึ วิมุตฺตมิติ ญาณំ ហោតិ ฯ ខីណา ជាតិ វុសิตំ ព្រហ្ម-จរิยំ កតំ กรณីยំ นาបรំ อิตฺถตฺตายาติ បជានาติ ฯ อยំ ខោ ภิกฺขเว អริยสาวกสฺส ธมฺมจริยา យោ ธมฺมจរิยา យោតិ ฯ

វេទនាណា ដែលកើតឡើង ព្រោះកាយសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ វេទនានោះ ក៏មិនទៀង ។ ការដេកលក់លើកទុកសិនចុះ ។ បើដូច្នោះ អញធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវហេតុនេះ ដូច្នេះថា មានោមិនទៀង ធម្មារម្មណ៍មិនទៀង មនោវិញ្ញាណមិនទៀង មនោសម្ផ័ស្សមិនទៀង វេទនាណាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះ ក៏មិនទៀង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង ឃើញយ៉ាងនេះ រមែងនឿយណាយនឹងចក្ខុផង នឿយណាយនឹងរូបផង នឿយណាយនឹងចក្ខុវិញ្ញាណផង នឿយណាយនឹងចក្ខុសម្ផ័ស្សផង ។ បេ ។ វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនទុក្ខមិនសុខក្តី ដែលកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ ក៏នឿយណាយនឹងវេទនានោះ កាលបើនឿយណាយ រមែងប្រាសចាកតម្រេក ព្រោះតែប្រាសចាកតម្រេក ទើបចិត្តរួចស្រឡះ ។ កាលបើចិត្តរួចស្រឡះហើយ ញាណក៏កើតឡើងថា ចិត្តរួចស្រឡះហើយ ។ ដឹងច្បាស់ថា ព្រហ្មចរិយៈអាត្មាអញនៅរួចហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញធ្វើរួចហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀតមិនមានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះជាធម្មចរិយាយ ឈ្មោះអាទិត្តចរិយាយ ។

(๓๐๓) ยาเตฺวสุ ภิกฺขเว สตฺต อาธานานิ เกฺขปนึ ปญฺญายติ ชาเตสุ สตฺต อภิกฺกมปฺปฏิกฺกมา ปญฺญายติ ปเวฺหสุ สตฺต สมฺปญฺญปฺปสาราณึ ปญฺญายติ กุจฺฉิสฺมึ สตฺต ปิยปฺปิยวาสา ปญฺญายติ ฯ ฆรเมวาหิ ภิกฺขเว จกฺขุสฺมึ สตฺต จกฺขุสมฺผสฺสปฺปฏิกูลา อุปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตึ สุขทุกฺขึ ฯเปฯ ชิวฺหาย สตฺต ชิวฺหาสมฺผสฺสปฺปฏิกูลา อุปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตึ สุขทุกฺขึ ฯเปฯ มนสฺมึ สตฺต มโนสมฺผสฺสปฺปฏิกูลา อุปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตึ สุขทุกฺขึ ฯเปฯ

(๓๐๔) ยาเตฺวสุ ภิกฺขเว อสตฺต อาธานานิ เกฺขปนึ น ปญฺญายติ ชาเตสุ อสตฺต อภิกฺกมปฺป-

(๓๐๓) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើដៃមាន ការកាន់និងការ
ដាក់ចុះ រមែងប្រាកដ កាលបើជើងមាន ការឈានទៅមុខនិងឈាន
ថយក្រោយ ក៏រមែងប្រាកដ កាលបើសន្ធាក់ទាំងឡាយមាន ការបត់
បួលនិងលាចេញ ក៏រមែងប្រាកដ កាលបើពោះមាន សេចក្តីស្រេកឃ្លាន
ក៏រមែងប្រាកដ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពិតយ៉ាងនេះឯង កាលបើ
ចក្ខុមាន សេចក្តីសុខនិងទុក្ខជាខាងក្នុង ក៏កើតឡើងព្រោះចក្ខុសម្ផ័ស្សជា
បច្ច័យ ។បេ។ កាលបើដំហូរមាន សេចក្តីសុខនិងទុក្ខជាខាងក្នុង ក៏កើត
ឡើងព្រោះដំហូរសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ កាលបើមនោមាន សេចក្តីសុខ
និងទុក្ខជាខាងក្នុង ក៏កើតឡើងព្រោះមនោសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។

(๓๐๔) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើមិនមានដៃ ការកាន់
យកនិងការដាក់ចុះ ក៏មិនប្រាកដ កាលបើមិនមានជើង ការឈាន

ฆานินฺทฺริยเมว ฆานายตนนฺติ ปญฺญายติ ชิวฺหาย เมว ชิวฺหินฺทฺริยนฺติ ปญฺญายติ ชิวฺหายตนนฺติ ปญฺญายติ ฯ ปุริเสปิ โข ภิกฺขเว จกฺขุนฺทฺริยเมว จกฺขายตนนฺติ ปญฺญายติ โสตินฺทฺริยเมว โสตายตนนฺติ ปญฺญายติ ฆานินฺทฺริยเมว ฆานายตนนฺติ ปญฺญายติ ชิวฺหินฺทฺริยเมว ชิวฺหายตนนฺติ ปญฺญายติ ฯ อิตฺถิยาปิ โข ภิกฺขเว จกฺขุนฺทฺริยเมว จกฺขายตนนฺติ ปญฺญายติ โสตินฺทฺริยเมว โสตายตนนฺติ ปญฺญายติ ฆานินฺทฺริยเมว ฆานายตนนฺติ ปญฺญายติ ชิวฺหินฺทฺริยเมว ชิวฺหายตนนฺติ ปญฺญายติ ฯ

(๓๐๔) ยานิ โข ปน ตานิ ภิกฺขเว ปุริสินฺทฺริยานิ วา อิตฺถินฺทฺริยานิ วา ปุริสายตนานิ วา อิตฺถายตนานิ วา ปุริสธาตุโย วา อิตฺถิธาตุโย วา ปุริสปฏิรูปานิ วา อิตฺถิปฏิรูปานิ วา ปุริสลิงฺคานิ วา อิตฺถิลิงฺคานิ วา ปุริสนิมิตฺตานิ วา อิตฺถินิมิตฺตานิ วา ปุริสกุตฺตานิ วา อิตฺถิกุตฺตานิ วา ปุริสาการา วา อิตฺถาการา วา ปุริสกิริยาโย วา อิตฺถิกิริยาโย วา อิมานิ ตานิ ภิกฺขเว อุภินฺนมฺปิ อนฺตรา อุภินฺนมฺปิ มชฺเฌ อุภินฺนมฺปิ ปริยนฺเต ฯ ตสฺมาติห ภิกฺขเว เอวนฺติปิ น วตฺตพฺเพ ปุริโสติปิ น วตฺตพฺเพ อิตฺถีติปิ น วตฺตพฺเพ ฯ

(๓๐๕) ยานิ โข ปน ตานิ ภิกฺขเว ปุริสินฺทฺริยานิ วา อิตฺถินฺทฺริยานิ วา ปุริสายตนานิ วา อิตฺถายตนานิ วา ปุริสธาตุโย วา อิตฺถิธาตุโย วา ปุริสปฏิรูปานิ วา อิตฺถิปฏิรูปานิ วา ปุริสลิงฺคานิ วา อิตฺถิลิงฺคานิ วา ปุริสนิมิตฺตานิ วา อิตฺถินิมิตฺตานิ วา ปุริสกุตฺตานิ วา อิตฺถิกุตฺตานิ วา ปุริสาการา วา อิตฺถาการา วา ปุริสกิริยาโย วา อิตฺถิกิริยาโย วา อิมานิ ตานิ ภิกฺขเว อุภินฺนมฺปิ อนฺตรา อุภินฺนมฺปิ มชฺเฌ อุภินฺนมฺปิ ปริยนฺเต ฯ ตสฺมาติห ภิกฺขเว เอวนฺติปิ น วตฺตพฺเพ ปุริโสติปิ น วตฺตพฺเพ อิตฺถีติปิ น วตฺตพฺเพ ฯ

(๓๐๖) ยานิ โข ปน ตานิ ภิกฺขเว ปุริสินฺทฺริยานิ วา อิตฺถินฺทฺริยานิ วา ปุริสายตนานิ วา อิตฺถายตนานิ วา ปุริสธาตุโย วา อิตฺถิธาตุโย วา ปุริสปฏิรูปานิ วา อิตฺถิปฏิรูปานิ วา ปุริสลิงฺคานิ วา อิตฺถิลิงฺคานิ วา ปุริสนิมิตฺตานิ วา อิตฺถินิมิตฺตานิ วา ปุริสกุตฺตานิ วา อิตฺถิกุตฺตานิ วา ปุริสาการา วา อิตฺถาการา วา ปุริสกิริยาโย วา อิตฺถิกิริยาโย วา อิมานิ ตานิ ภิกฺขเว อุภินฺนมฺปิ อนฺตรา อุภินฺนมฺปิ มชฺเฌ อุภินฺนมฺปิ ปริยนฺเต ฯ ตสฺมาติห ภิกฺขเว เอวนฺติปิ น วตฺตพฺเพ ปุริโสติปิ น วตฺตพฺเพ อิตฺถีติปิ น วตฺตพฺเพ ฯ

(๓๐๗) ยานิ โข ปน ตานิ ภิกฺขเว ปุริสินฺทฺริยานิ วา อิตฺถินฺทฺริยานิ วา ปุริสายตนานิ วา อิตฺถายตนานิ วา ปุริสธาตุโย วา อิตฺถิธาตุโย วา ปุริสปฏิรูปานิ วา อิตฺถิปฏิรูปานิ วา ปุริสลิงฺคานิ วา อิตฺถิลิงฺคานิ วา ปุริสนิมิตฺตานิ วา อิตฺถินิมิตฺตานิ วา ปุริสกุตฺตานิ วา อิตฺถิกุตฺตานิ วา ปุริสาการา วา อิตฺถาการา วา ปุริสกิริยาโย วา อิตฺถิกิริยาโย วา อิมานิ ตานิ ภิกฺขเว อุภินฺนมฺปิ อนฺตรา อุภินฺนมฺปิ มชฺเฌ อุภินฺนมฺปิ ปริยนฺเต ฯ ตสฺมาติห ภิกฺขเว เอวนฺติปิ น วตฺตพฺเพ ปุริโสติปิ น วตฺตพฺเพ อิตฺถีติปิ น วตฺตพฺเพ ฯ

(๓๐๘) ยานิ โข ปน ตานิ ภิกฺขเว ปุริสินฺทฺริยานิ วา อิตฺถินฺทฺริยานิ วา ปุริสายตนานิ วา อิตฺถายตนานิ วา ปุริสธาตุโย วา อิตฺถิธาตุโย วา ปุริสปฏิรูปานิ วา อิตฺถิปฏิรูปานิ วา ปุริสลิงฺคานิ วา อิตฺถิลิงฺคานิ วา ปุริสนิมิตฺตานิ วา อิตฺถินิมิตฺตานิ วา ปุริสกุตฺตานิ วา อิตฺถิกุตฺตานิ วา ปุริสาการา วา อิตฺถาการา วา ปุริสกิริยาโย วา อิตฺถิกิริยาโย วา อิมานิ ตานิ ภิกฺขเว อุภินฺนมฺปิ อนฺตรา อุภินฺนมฺปิ มชฺเฌ อุภินฺนมฺปิ ปริยนฺเต ฯ ตสฺมาติห ภิกฺขเว เอวนฺติปิ น วตฺตพฺเพ ปุริโสติปิ น วตฺตพฺเพ อิตฺถีติปิ น วตฺตพฺเพ ฯ

(๓๐๙) ยานิ โข ปน ตานิ ภิกฺขเว ปุริสินฺทฺริยานิ วา อิตฺถินฺทฺริยานิ วา ปุริสายตนานิ วา อิตฺถายตนานิ วา ปุริสธาตุโย วา อิตฺถิธาตุโย วา ปุริสปฏิรูปานิ วา อิตฺถิปฏิรูปานิ วา ปุริสลิงฺคานิ วา อิตฺถิลิงฺคานิ วา ปุริสนิมิตฺตานิ วา อิตฺถินิมิตฺตานิ วา ปุริสกุตฺตานิ วา อิตฺถิกุตฺตานิ วา ปุริสาการา วา อิตฺถาการา วา ปุริสกิริยาโย วา อิตฺถิกิริยาโย วา อิมานิ ตานิ ภิกฺขเว อุภินฺนมฺปิ อนฺตรา อุภินฺนมฺปิ มชฺเฌ อุภินฺนมฺปิ ปริยนฺเต ฯ ตสฺมาติห ภิกฺขเว เอวนฺติปิ น วตฺตพฺเพ ปุริโสติปิ น วตฺตพฺเพ อิตฺถีติปิ น วตฺตพฺเพ ฯ

---

๑ ม. สุขํ ทุกฺขนฺติ ฯเปฯ ตสฺมาติห ฯ

ទៅមុខនិងឈានថយក្រោយ ក៏មិនប្រាកដ កាលបើមិនមានសទ្ធាក់
ការបត់បួលនិងលាចេញ ក៏មិនប្រាកដ កាលបើមិនមានពោះ សេចក្តី
ស្រេកឃ្លាន ក៏មិនប្រាកដ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពិតយ៉ាងនេះឯង
កាលបើចក្ខុមិនមាន សេចក្តីសុខទុក្ខជាខាងក្នុងក៏មិនកើតឡើង ព្រោះ
ចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ កាលបើដំហូមិនមាន សេចក្តីសុខទុក្ខជា
ខាងក្នុងក៏មិនកើតឡើង ព្រោះដំហូសម្ផស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ កាលបើ
មនោមិនមាន សេចក្តីសុខទុក្ខជាខាងក្នុងក៏មិនកើតឡើង ព្រោះមនោ-
សម្ផស្សជាបច្ច័យ ។

(៣០៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើមានដៃ ការកាន់និង
ការដាក់ចុះក៏មាន កាលបើមានជើង ការឈានទៅមុខនិងឈានថយ
ក្រោយក៏មាន កាលបើមានសទ្ធាក់ ការបត់បួលនិងលាចេញក៏មាន
កាលបើមានពោះ សេចក្តីស្រេកឃ្លានក៏មាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
ពិតយ៉ាងនេះឯង កាលបើចក្ខុមាន សេចក្តីសុខទុក្ខជាខាងក្នុងក៏កើត
ឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ កាលបើដំហូមាន ។ បេ ។
កាលបើមនោមាន សេចក្តីសុខទុក្ខជាខាងក្នុងក៏កើតឡើង ព្រោះមនោ-
សម្ផស្សជាបច្ច័យ ។

[๓๐๖] ตตฺเถสุ กิจฺฉาวตฺถุ อสติ อาหารนิกฺขิตฺตกาโย น โหติ จาเตสุ อสติ อกิจฺฉมปฺปฏิกฺกาโย น โหติ ปเถสุ อสติ สมฺมิญฺชนปฺปสารณานิ น โหนฺติ กุจฺฉิสฺมึ อสติ ฉินฺนปิปาสา น โหติ ฯ ฆานมฺปาหิ โข กิจฺฉาวตฺถุ จกฺขุสฺมึ อสติ จกฺขุสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตสุขทุกฺขํ ฯเปฯ ฉินฺนสมฺผสฺสปจฺจยา ฯเปฯ มนสฺมึ อสติ มโนสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตสุขทุกฺขนฺติ ฯ

สมุฏฺฐานกถา ตติยา ฯ

ตสฺสุทฺทานํ

ทฺวิ สมุฏฺฐา ฉนฺนวุติ จ
ทิวาตฺเตน จตุฏฺฐิ จ
กามภู ฉนฺนวุติ เจว
อาทิตฺเตน จ อฏฺฐมํ
หตฺถปาทูปคา[๑] เจว
วาตา เตน ปวุจฺจเรติ ฯ

---

๑ ม. ม. หตฺถปาทูปมา ทุเว ตา เตน ปวุจฺจเรติ ฯ

សមុដ្ឋានវគ្គ ទី ៣

(៣០៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើមិនមានដៃ ការកាន់និង ការដាក់ចុះក៏មិនមាន កាលបើមិនមានជើង ការឈានទៅមុខនិងឈានថយក្រោយក៏មិនមាន កាលបើមិនមានសន្ធាក់ ការបត់បួលនិងលាចេញក៏មិនមាន កាលបើមិនមានពោះ សេចក្តីស្រេកឃ្លានក៏មិនមាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពិតយ៉ាងនេះឯង កាលបើចក្ខុមិនមាន សេចក្តីសុខទុក្ខជាខាងក្នុង ក៏មិនកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះជិវ្ហាសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ កាលបើមនោមិនមាន សេចក្តីសុខទុក្ខជាខាងក្នុងក៏មិនកើតឡើង ព្រោះមនោសម្ផ័ស្សជាបច្ច័យ ។

ចប់ សមុដ្ឋានវគ្គ ទី ៣ ។

ឧទ្ទានដែលសមុដ្ឋានវគ្គនោះគឺ

ព្រះអគ្គសំដែងប្រៀបពីសមុទ្ទ ២ រឿង រឿងព្រានសន្ធូច ១ ប្រៀបដោយដើមឈើមានដំរដូចទឹកដោះ ១ រឿងព្រះមហាកោដ្ឋិក ១ រឿងព្រះកាមភូ ១ រឿងព្រះទព្វយិ ១ អាទិត្តបរិយាយផាគម្រប់ច្រាំបី ១ ទ្រង់សំដែងពីដៃជើងនិងសន្ធាក់ ២ រឿង ហេតុដូច្នោះ ទើបហៅថាវគ្គ ។

អាសីវិសវគ្គោ

(៣០៧) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា សា-
វត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ ។ អថខោ ភគវា តិក្ខ្ត្តុំ អាមន្តេសិ
សេយ្យថាបិ តិក្ខ្ត្តុំ ចត្តារោ អាសីវិសា ឃុក្ខតេជា
ឃោរវិសា ។ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ជីវិតុកាមោ
អមរិតុកាមោ សុខកាមោ ទុក្ខប្បដិក្ខ្លោ តមេនំ ឯវំ
វទេយ្យុំ ឥមេ តេ អម្ភោ បុរិស ចត្តារោ អាសីវិសា
ឃុក្ខតេជា ឃោរវិសា កាលេន កាលំ ឧដ្ឋាបេតព្ពា
កាលេន កាលំ ឧបាវាបេតព្ពា កាលេន កាលំ គោ-
ជេតព្ពា កាលេន កាលំ បរិសេតព្ពា ។ យទា ច ខោ
តេ អម្ភោ បុរិស ឥមេសំ ចតុន្នំ អាសីវិសានំ ឃុក្ខតេ-
ជានំ ឃោរវិសានំ អញ្ញតរោ វា អញ្ញតរោ វា កុប្បិស្សតិ
តតោ ត្វំ អម្ភោ បុរិស មរណំ វា និគច្ឆិស្សសិ មរណមត្តំ វា
ទុក្ខំ យំ តេ អម្ភោ បុរិស ការណីយំ តំ ការភោហីតិ ។

អាសីវិសវគ្គ

(៣០៧) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគគង់នៅក្នុងវត្តជេតពន ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមកថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាអាសីវិសទាំង ៤ ពួក មានតេជៈដ៏ខ្លាំង មានពិសដ៏ពន្លឹក ។ កាលណោះ មានបុរសចង់រស់ មិនចង់ស្លាប់ ប្រាថ្នាសុខ ខ្ពើមទុក្ខ ដើរមកពួកជនដទៃគប្បីនិយាយនឹងបុរសនោះ យ៉ាងនេះថា ម្នាលបុរសដ៏ចម្រើន អាសីវិសទាំង ៤ ពួកនេះ មានតេជៈដ៏ខ្លាំង មានពិសដ៏ពន្លឹក អ្នកត្រូវឲ្យក្រោកឡើងតាមកាលដ៏គួរ ត្រូវឲ្យងូតទឹកតាមកាលដ៏គួរ ត្រូវឲ្យបរិភោគតាមកាលដ៏គួរ ត្រូវឲ្យបូលទៅដេកតាមកាលដ៏គួរ ។ ម្នាលបុរសដ៏ចម្រើន បណ្តាអាសីវិសទាំង ៤ ពួក មានតេជៈដ៏ខ្លាំង មានពិសដ៏ពន្លឹកទាំងនេះ អាសីវិសណាក៏ដោយ ។ នឹងចឹងដល់អ្នក កុងកាលណា ម្នាលបុរសដ៏ចម្រើន កុងកាលណោះ អ្នកនឹងដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ ឬដល់ទុក្ខស្មើនឹងស្លាប់ ម្នាលបុរសដ៏ចម្រើន កិច្ចណាដែលអ្នកត្រូវធ្វើ ចូរអ្នកធ្វើកិច្ចនោះចុះ ។

(๓๐๘) អថខោ សោ កិកូវេ បុរិសោ កីតោ ចតុន្នំ អាសីវិសានំ ខុត្តតេជានំ ឃោរវិសានំ យេន ភ តេន ភ បលាយេថ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ ឥមេ តេ អម្ភោ បុរិស បញ្ច វធកា បច្ចត្ថិកា បិដ្ឋិតោ បិដ្ឋិតោ អនុពន្ធា យន្តេវនំ បសរិស្សន្តិ តន្តេ ជីវិតា វោរោបេស្សន្តិមាតិ យំ តេ អម្ភោ បុរិស ករណីយំ តំ ករោហីតិ ។

(๓๐๙) អថខោ សោ កិកូវេ បុរិសោ កីតោ ចតុន្នំ អាសីវិសានំ ខុត្តតេជានំ ឃោរវិសានំ កីតោ បញ្ចន្នំ វធកានំ បច្ចត្ថិកានំ យេន ភ តេន ភ បលាយេថ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ អយន្តេ អម្ភោ បុរិស ឆដ្ឋោ អន្តរចរោ វធកោ ខុក្ខិត្តាសិកោ បិដ្ឋិតោ បិដ្ឋិតោ អនុពន្ធោ យន្តេវនំ បសរិស្សតិ តន្តេ(๑) សិរេ ឆេត្តេស្សតីតិ យំ តេ អម្ភោ បុរិស ករណីយំ តំ ករោហីតិ ។

---

๑ ម. តន្តេវ ឥទេ សិរេ

(៣០៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះឯង បុរសនោះមានសេចក្តីគិតគ័យនឹងអាសីពិសទាំង ៤ ពួក ដែលមានតេជៈដ៏ខ្លាំង មានពិសដ៏ពន្លឹក ហើយក៏រត់ទៅតាមទីផ្តេសផ្តាស ពួកជនដទៃគប្បីនិយាយនឹងបុរសនោះយ៉ាងនេះថា ម្នាលបុរសដ៏ចម្រើន នេះជាពេជ្ឈឃាតទាំង ៥ ជាសត្រូវដេញតាមពីខាងក្រោយ ៗ អ្នក ដោយគិតគ្នាថា យើងទាំងឡាយឃើញបុរសនុ៎ះ កន្លងទីណា នឹងផ្តាច់ជីវិត កន្លងទីនោះឯង ម្នាលបុរសដ៏ចម្រើន កិច្ចណាដែលអ្នកត្រូវធ្វើ ចូរអ្នកធ្វើកិច្ចនោះចុះ ។

(៣០៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លំដាប់នោះឯង បុរសនោះមានសេចក្តីគិតគ័យនឹងអាសីពិសទាំង ៤ ពួក ដែលមានតេជៈដ៏ខ្លាំង មានពិសដ៏ពន្លឹក មានសេចក្តីគិតគ័យនឹងពេជ្ឈឃាតទាំង ៥ ជាសត្រូវ ហើយក៏រត់ទៅតាមទីផ្តេសផ្តាស ពួកជនដទៃគប្បីនិយាយនឹងបុរសនោះ យ៉ាងនេះថា ម្នាលបុរសដ៏ចម្រើន នេះជាពេជ្ឈឃាត អ្នកចាំស្កាត់ខាងកន្លងជាគម្រប់ ៦ មានដាវដ៏មុតរឿង ដេញតាមពីខាងក្រោយ ៗ អ្នក ដោយគិតថា អញឃើញបុរសនោះកន្លងទីណា នឹងកាត់ក្បាលកន្លងទីនោះឯង ម្នាលបុរសដ៏ចម្រើន កិច្ចណាដែលអ្នកត្រូវធ្វើ ចូរអ្នកធ្វើកិច្ចនោះចុះ ។

(๓๑๐) អថខោ សោ ភិក្ខវេ បុរិសោ កិតោ ចតុន្នំ អាសីវិសានំ ខុត្តតេជានំ ឃោរវិសានំ កិតោ បញ្ចន្នំ វធកានំ បច្ចត្ថិកានំ កិតោ ឆដ្ឋស្ស អន្តរចរស្ស វធកស្ស ខុក្ខិត្តាសិកស្ស យេន វា តេន វា បលាយេថ សោ បសេ្សយ្យ សុញ្ញំ គាមំ យញ្ញទេវ ឃរំ បវិសេយ្យ រិត្តកំ-យេវ បវិសេយ្យ តុច្ឆកំយេវ បវិសេយ្យ សុញ្ញកំយេវ បវិសេយ្យ យញ្ញទេវ ភាជនំ បវិសេយ្យ រិត្តកំយេវ បវិសេយ្យ តុច្ឆកំយេវ បវិសេយ្យ សុញ្ញកំយេវ បវិសេយ្យ ។ តមេនំ ឯវំ វទេយ្យុំ ឥទានិ អម្ភោ បុរិស ឥមំ សុញ្ញគាមំ ចោរា គាមឃាតា បវិសន្តិ យំ តេ អម្ភោ បុរិស ករណីយំ តំ ករោហីតិ ។

(๓๑๑) អថខោ សោ ភិក្ខវេ បុរិសោ កិតោ ចតុន្នំ អាសីវិសានំ ខុត្តតេជានំ ឃោរវិសានំ កិ-តោ បញ្ចន្នំ វធកានំ បច្ចត្ថិកានំ កិតោ ឆដ្ឋ-ស្ស អន្តរចរស្ស វធកស្ស ខុក្ខិត្តាសិកស្ស កិតោ ចោរានំ គាមឃាតានំ យេន វា តេន វា បលា-យេថ សោ បសេ្សយ្យ មហន្តំ ខុទកណ្ណវំ ឱរិមំ តីរំ

(๓๑๐) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លំដាប់នោះ បុរសនោះមានសេចក្តីគិតគ័យទឹងអាសីពិសទាំង ๔ ពួក ដែលមានតេជៈដ៏ខ្លាំង មានពិសដ៏ពន្លឹក មានសេចក្តីគិតគ័យទឹងពេជ្ឈឃាតទាំង ๕ ជាសត្រូវ មានសេចក្តីគិតគ័យទឹងពេជ្ឈឃាតអ្នកចាំស្កាត់ខាងក្នុងជាគម្រប់ ๖ ដែលមានជាវងាឡើង ហើយក៏រត់ទៅតាមទីផ្តេសផ្តាស បុរសនោះឃើញស្រុកដ៏ស្ងាត់ ក៏ចូលទៅរកផ្ទះណាមួយ ផ្ទះនោះក៏ទទេស្អាត ស្ងាត់សូន្យសុង លួចរកវារកកាជន៍ណាមួយ កាជន៍នោះក៏ទទេស្អាត រលើងសោះសូន្យដែរ ។ ពួកជនដទៃគប្បីនិយាយទឹងបុរសនោះយ៉ាងនេះថា ម្នាលបុរសដ៏ចម្រើន ឥឡូវនេះ ពួកចោរ ធ្វាប់សម្លាប់អ្នកស្រុក តែងចូលមករកស្រុកស្ងាត់នេះ ម្នាលបុរសដ៏ចម្រើន កិច្ចណាដែលអ្នកគួរធ្វើ ចូរអ្នកធ្វើកិច្ចនោះចុះ ។

(๓๑๑) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លំដាប់នោះឯង បុរសនោះមានសេចក្តីគិតគ័យទឹងអាសីពិសទាំង ๔ ពួក ដែលមានតេជៈដ៏ខ្លាំង មានពិសដ៏ពន្លឹក មានសេចក្តីគិតគ័យទឹងពេជ្ឈឃាតទាំង ๕ ជាសត្រូវ មានសេចក្តីគិតគ័យទឹងពេជ្ឈឃាតអ្នកចាំស្កាត់ខាងក្នុងជាគម្រប់ ๖ ដែលមានជាវងាឡើង មានសេចក្តីគិតគ័យទឹងពួកចោរជាអ្នកសម្លាប់អ្នកស្រុក ហើយក៏រត់ទៅតាមទីផ្តេសផ្តាស បុរសនោះឃើញទន្លេអន្ទឹងតឹងដ៏ធំ មានត្រើយខាង

สาสฺสฺ สปฺปฏิภยิ ฯ ตาวิมิ ตีริ ๑๒มิ อปฺปฏิภยิ ฉตฺสฺส ฯ ฯ ฯ สฺสาสฺ ฯ ฯ ฯ สฺสาสฺ ฯ ฯ ฯ สฺสาสฺ

អាយ ប្រកបដោយសេចក្តីរង្កៀស ប្រកបដោយភ័យចំពោះមុខ មានត្រើយខាងនាយដ៏ក្សេម ឥតមានភ័យចំពោះមុខ ទូក ក្បូន ស្ពានឆ្លងដើម្បីឆ្លងអំពីត្រើយអាយទៅត្រើយខាងនាយ ក៏មិនមានសោះ ។

[៣១២] ម្នាលកិកុខាំងឆ្បាយ លំដាប់នោះឯង បុរសនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា នេះឯងហើយជាអន្ទង់ទឹកដ៏ធំ មានត្រើយខាងអាយ ប្រកបដោយសេចក្តីរង្កៀស ប្រកបដោយភ័យចំពោះមុខ មានត្រើយខាងនាយដ៏ក្សេម ឥតមានភ័យចំពោះមុខ ទូក ក្បូន ស្ពានឆ្លងដើម្បីឆ្លងអំពីត្រើយខាងអាយទៅត្រើយខាងនាយ ក៏មិនមាន បើដូច្នោះមានតែអាត្មាអញប្រមូលស្មៅ កំណាត់ឈើ មែកឈើ ស្លឹកឈើ ចងជាក្បូន អាស្រ័យក្បូននោះហើយ អុំដោយដៃនិងដើងទាំងឆ្បាយ ទើបដល់ទៅត្រើយដោយសួស្តីបាន ។ ម្នាលកិកុខាំងឆ្បាយ គ្រានោះឯង បុរសនោះប្រមូលស្មៅ កំណាត់ឈើ មែកឈើ ស្លឹកឈើ មកចងជាក្បូន អាស្រ័យក្បូននោះហើយ អុំដោយដៃនិងដើងទាំងឆ្បាយ ទើបដល់ទៅត្រើយ ដោយសួស្តី បានឈ្មោះថាជាព្រាហ្មណ៍ឆ្លងដល់ត្រើយហើយឋិតនៅលើគោក ។

(๓๑๓) ឧបមា ខោ មេ អយំ កិកូវេ កតា អត្ថស្ស វិញ្ញាបនាយ អយញ្ហេត្ថ អត្ថោ ចក្ខាវេ អាសីវិសោ ឧក្ក-តេជោ ឃោរវិសាតិ ខោ កិកូវេ ចតុន្នេតំ មហាភូតានំ អធិវចនំ បឋវីធាតុយា អាបោធាតុយា តេជោធាតុយា វាយោធាតុយា ។ បញ្ច វង្កា បច្ចត្តំកាតិ ខោ កិកូវេ បញ្ចន្នេតំ ឧបាទានក្ខន្ធានំ អធិវចនំ ។ សេយ្យថីទំ ។ រូបូបាទានក្ខន្ធស្ស វេទនូបាទានក្ខន្ធស្ស សញ្ញូបា-ទានក្ខន្ធស្ស សង្ខារូបាទានក្ខន្ធស្ស វិញ្ញាណូបាទាន-ក្ខន្ធស្ស ។ ឆដ្ឋោ អន្តរចរោ វង្កោ ឧក្កិឡាសិ-តោតិ ខោ កិកូវេ នន្ទិរាគសេ្សតំ អធិវចនំ ។ សុញ្ញ-តោតិ ខោ កិកូវេ ឆន្នេតំ(๑) អជ្ឈត្តិកានំ អាយតនានំ អធិវចនំ ។

---

๑ ម. ឆន្នំ អជ្ឈត្តិកានំ ។

(๓๑๓) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតធ្លើសេចក្តីឧបមានេះ ដើម្បីបញ្ជាក់នូវសេចក្តីអធិប្បាយ ឯសេចក្តីអធិប្បាយ កើតសេចក្តីឧបមា ដូចនេះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថា អាសីវិសៈ ๔ ពួក ដែលមានតេជៈដ៏ខ្លាំង មានពិសដ៏ពន្លឺកនុះ ជាឈ្មោះនៃមហាភូតរូបទាំង ๔ គឺបឋវីធាតុ ๑ អាបោធាតុ ๑ តេជោធាតុ ๑ វាយោធាតុ ๑ ฯ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថា ពេជ្ឈយាតទាំង ๕ ជាសត្រូវនុះ ជាឈ្មោះនៃឧបាទានក្ខន្ធទាំង ๕ ฯ គឺអ្វីខ្លះ ฯ គឺរូបូបាទានក្ខន្ធ ๑ វេទនូបាទានក្ខន្ធ ๑ សញ្ញូបាទានក្ខន្ធ ๑ សង្ខារូបាទានក្ខន្ធ ๑ វិញ្ញាណូបាទានក្ខន្ធ ๑ ฯ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថា ពេជ្ឈយាតអ្នកចាំស្លាត់ខាងកើតជាគម្រប់ ๖ ដែលមានដាវធំឆ្មើងនុះ ជាឈ្មោះនៃនន្ទិកគ ฯ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថា ស្រុកស្មុតនុះ ជាឈ្មោះនៃអាយតនៈខាងកើត ๖ ฯ

(๓๑๔) ចក្ខុតោ ចេបិ ឧំ កិក្ខវេ បណ្ឌិតោ ព្យត្តោ មេធាវី ឧបបវិក្ខតិ វិត្តកាយេ ខាយតិ តុច្ឆកាយេ ខាយតិ សុញ្ញកាយេ ខាយតិ ។ សោតតោ ចេបិ ឧំ កិក្ខវេ បណ្ឌិតោ ព្យត្តោ មេធាវី ឧបបវិក្ខតិ វិត្តកាយេ ខាយតិ តុច្ឆកាយេ ខាយតិ សុញ្ញកាយេ ខាយតិ ។ ឃានតោ ចេបិ ឧំ កិក្ខវេ បណ្ឌិតោ ព្យត្តោ មេធាវី ឧបបវិក្ខតិ វិត្តកាយេ ខាយតិ តុច្ឆកាយេ ខាយតិ សុញ្ញកាយេ ខាយតិ ។ ជិវ្ហាតោ ចេបិ ឧំ កិក្ខវេ ។ កាយតោ ព្យត្តោ ឧំ កិក្ខវេ ។ មនតោ ចេបិ ឧំ កិក្ខវេ បណ្ឌិតោ ចេបិ មេធាវី ឧបបវិក្ខតិ វិត្តកាយេ ខាយតិ តុច្ឆកាយេ ខាយតិ សុញ្ញកាយេ ខាយតិ ។ ចោក តាមយាតិ តោ កិក្ខវេ ឆន្នំ ពាហិរានំ អាយតនានំ អនិវចនំ ។ ចក្ខុំ កិក្ខវេ ហញ្ញតិ មនាបាមនាបេសុ រូបេសុ ។ សោតំ កិក្ខវេ ។បេ។ ឃានំ កិក្ខវេ ។បេ។

(៣១៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើបុគ្គលជាបណ្ឌិតវាងវៃមានប្រាជ្ញា កំណត់នូវនាមរូបនោះ ថាជាចក្ខុ ចក្ខុនោះប្រាកដជារបស់ខ្លះ ប្រាកដជារបស់រលើងរលេង ប្រាកដជារបស់សូន្យសោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើបុគ្គលជាបណ្ឌិតវាងវៃមានប្រាជ្ញា កំណត់នូវនាមរូបនោះ ថាជាសោតៈ សោតនោះ ប្រាកដជារបស់ខ្លះ ប្រាកដជារបស់រលើងរលេង ប្រាកដជារបស់សូន្យសោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើបុគ្គលជាបណ្ឌិតវាងវៃមានប្រាជ្ញា កំណត់នូវនាមរូបនោះ ថាជាឃានៈ ឃានៈនោះ ប្រាកដជារបស់ខ្លះ ប្រាកដជារបស់រលើងរលេង ប្រាកដជារបស់សូន្យសោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើបុគ្គលកំណត់នូវនាមរូបនោះ ថាជាដីភ្លូ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើបុគ្គលកំណត់នូវនាមរូបនោះ ថាជាកាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើបុគ្គលជាបណ្ឌិតវាងវៃមានប្រាជ្ញា កំណត់នូវនាមរូបនោះ ថាជាមនោ មនោនោះ ប្រាកដជារបស់ខ្លះ ប្រាកដជារបស់រលើងរលេង ប្រាកដជារបស់សូន្យសោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថា ពួកចោរអ្នកសម្ងាប់អ្នកស្រុកនុ៎ះ ជាឈ្មោះនៃអាយតនៈខាងក្រៅ ៦ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុរមែងបៀតបៀនបំពេរូបទាំងឡាយ ជាទីគាប់ចិត្តនិងមិនជាទីគាប់ចិត្ត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សោតៈ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឃានៈ ។ បេ ។

ដិភ្ភ កិត្តយេ ហញ្ញតិ បជាចាមជាបេសុ វសេសុ ។ តោ-
យោ កិត្តយេ ។បេ។ មជោ កិត្តយេ ហញ្ញតិ មជាចា-
មជាបេសុ ជម្មេសុ ។ មហាឧទកណ្ណវេតិ ខោ កិត្តយេ
បត្ថន្ទតិ ទិយាឌំ អដ្ឋវចនំ តោមោឃស្ស កវេឃស្ស
ឯជ្ឈោឃស្ស អវិជ្ជោឃស្ស ។ ទុវិមំ តីរំ សាសង្កំ
សប្បដិភយន្តិ ខោ កិត្តយេ សង្កាយេស្សតិ អដ្ឋវចនំ ។
បារិមំ តីរំ ខេមំ អប្បដិភយន្តិ ខោ កិត្តយេ ឯព្ភានេស្សតិ
អដ្ឋវចនំ ។ កុល្លន្តិ ខោ កិត្តយ អរយេស្សតិ អដ្ឋត្ថិ-
កស្ស មក្ខស្ស អដ្ឋវចនំ ។ សេយ្យថីទំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ
។បេ។ សម្មាសមាធិ ។ ហាត្តេហិ ច ចាតេហិ ច ភ-
យមមាតោតិ ខោ កិត្តយេ វីរិយារម្ភស្សេតំ អដ្ឋវចនំ ។
តិណ្ណោ បារគតោ ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោតិ ខោ
កិត្តយេ អរហាតោ ឯតំ អដ្ឋវចនន្តិ ។បេ។ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដ៏ក្រៃលែងបៀតបៀនចំពោះរាគៈទាំងឡាយ ជាទីគាប់ចិត្តនិងមិនជាទីគាប់ចិត្ត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាយ ។បេ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មនោសម្ផស្សបៀតបៀនចំពោះធម្មារម្មណ៍ ជាទីគាប់ចិត្តនិងមិនជាទីគាប់ចិត្ត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថា អនុធំទឹតធំនុ៎ះ ជាឈ្មោះនៃទុយៈទាំង ៤ គឺ កាមោឃៈ ១ ភវោឃៈ ១ ទិដ្ឋោឃៈ ១ អវិជ្ជោឃៈ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថា ត្រើយអាយប្រកបដោយសេចក្តីរង្គើស ប្រកបដោយភ័យចំពោះមុខនុ៎ះ ជាឈ្មោះនៃសក្កាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថា ត្រើយនាយដ៏ក្សេម ឥតមានភ័យចំពោះមុខនុ៎ះ ជាឈ្មោះនៃព្រះនិព្វាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថា ក្បួននុ៎ះ ជាឈ្មោះនៃមគ្គមានអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ ។ គឺអ្វីខ្លះ ។ គឺសម្មាទិដ្ឋិ ១ ។បេ។ សម្មាសមាធិ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថា អ៊ុំដោយដៃនិងដើរទាំងឡាយនុ៎ះ ជាឈ្មោះនៃការប្រារព្ធសេចក្តីព្យាយាម ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ឆ្លងដល់ត្រើយបឹតនៅលើគោកនុ៎ះ ជាឈ្មោះនៃព្រះអរហន្ត ។ ចប់សូត្រ ទី ១ ។

(៣១៥) តីហិ កិក្ខវេ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ កិក្ខុ
និរដ្ឋោ ឯម្ម សុខសោមនស្សពហុលោ វិហរតិ យោនិ
ចស្ស អារទ្ធា ហោតិ អាសវានំ ខយាយ ។ កតមេហិ
តីហិ ។ ឥន្ទ្រិយេសុ កុត្តទ្វារោ ហោតិ ភោជនេ មត្តញ្ញូ
ជាគរិយំ អនុយុត្តោ ។ កថញ្ច កិក្ខវេ កិក្ខុ ឥន្ទ្រិយេ-
សុ កុត្តទ្វារោ ហោតិ ។ ឥធ កិក្ខវេ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា
ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី យត្វាធិករ-
ណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា
បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវ-
រាយ បដិបជ្ជតិ រក្ខតិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ ចក្ខុន្ទ្រិយេ សំវរំ អា-
បជ្ជតិ ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ។ ឃានេន គន្ធំ ឃា-
យិត្វា ។ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ។ កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ
ផុសិត្វា ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ន និមិត្តគ្គាហី
ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិ-
យំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា
អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ បដិ-
បជ្ជតិ រក្ខតិ មនិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ ។

(៣១៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុប្រកបដោយធម៌ ៣ ជា
អ្នកប្រើនដោយសុខនិងសោមនស្ស សម្រេចសម្រាន្តនៅក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ
មួយទៀត ភិក្ខុនោះប្រារព្ធហេតុដើម្បីសេចក្តីអស់ទៅ នៃអាសវៈទាំង-
ឡាយ ។ ធម៌ ៣ តើអ្វីខ្លះ ។ គឺភិក្ខុអ្នកមានទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយទាំង-
ឡាយ ១ ដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ១ ប្រកបរឿយៗ ក្នុងការភ្ញាក់រឭក ១ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះភិក្ខុមានទ្វារក្នុងហើយក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ តើ
ដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ឃើញរូបដោយ
ចក្ខុ មិនប្រកាន់និមិត្ត មិនប្រកាន់អនុព្យញ្ជនៈ អកិដ្ឋានិងទោមនស្ស
ជាអកុសលធម៌ដ៏លាមក គប្បីគ្របសង្កត់នូវបុគ្គលដែលមិនសង្រួមនូវចក្ខុ-
ន្ទ្រិយនោះ ព្រោះហេតុមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយណា ក៏ប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួម
ចក្ខុន្ទ្រិយនោះ រក្សាចក្ខុន្ទ្រិយនោះ ដល់នូវការសង្រួមក្នុងចក្ខុន្ទ្រិយនោះ ។
ឮសំឡេងដោយត្រចៀក ។ ធុំក្លិនដោយច្រមុះ ។ ដឹងរសដោយ
អណ្តាត ។ ពាល់ត្រូវដោយដឹងដោយកាយ ។ ដឹងច្បាស់នូវធម៌ដោយ
ចិត្ត មិនប្រកាន់និមិត្ត មិនប្រកាន់អនុព្យញ្ជនៈ អកិដ្ឋានិងទោមនស្សជា
អកុសលធម៌ដ៏លាមក គប្បីគ្របសង្កត់នូវបុគ្គលដែលមិនសង្រួមមនិន្ទ្រិយ
នោះ ព្រោះហេតុមិនសង្រួមមនិន្ទ្រិយណា ក៏ប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួម
មនិន្ទ្រិយនោះ រក្សាមនិន្ទ្រិយនោះ ដល់នូវការសង្រួមក្នុងមនិន្ទ្រិយនោះ ។

សេយ្យថាបិ កិង្ករេ សុភូមិយំ ចាតុម្មហាបថេ អាជញ្ញរថោ យុត្តោ អស្សដ្ឋិតោ ខិឌតបតោទោ(๑) តមេនំ ទក្ខោ យោគ្គាចរិយោ(๒) អស្សទម្មសារថិ អភិរូហិត្វា ឯមេន មគ្គេន រស្មិយោ គហេត្វា ទក្ខិណេន មគ្គេន បតោទំ គហេត្វា យេនិច្ឆកំ យទិច្ឆកំ សារេយ្យាបិ បច្ចាសារេយ្យាបិ ឯវមេវ ខោ កិង្ករេ កិង្កុ ឥមេសំ ឆន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អារក្ខាយ សំវត្តតិ សញ្ញមាយ សំវត្តតិ ទមាយ សំវត្តតិ ឧបសមាយ សំវត្តតិ ។ ឃរំ ខោ កិង្ករេ កិង្កុ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារេ ហោតិ ។

[๓๑๖] កថញ្ច កិង្ករេ កិង្កុ គោចរេ មគ្គញ្ញូ ហោតិ ។ ឥធ កិង្ករេ កិង្កុ បដិសង្ខា យោនិសោ អាហារំ អាហារេតិ នេវ ទវាយ ន មទាយ ន មណ្ឌនាយ ន វិភូសនាយ យាវទេវ ឥមស្ស កាយស្ស ឋិតិយា យាបនាយ វិហឹសុបរតិយា ព្រហ្មចរិយានុគ្គហាយ ឥតិ បុរាណញ្ច វេទនំ បដិហង្ខាមិ នវញ្ច វេទនំ ន ឧប្បាទេស្សាមិ

---

๑ ម. អស្ស ខលតបតោទោ ។ ម. ខរិន្ទ្រវេតោទោ ។ ๒ យោគ្គាចរិយោតិ យុត្តគវោ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជារថទឹមដោយសេះអាជានេយ្យដែលបុគ្គលទឹមហើយ មានសេះបញ្ជូរនៅ មានដន្លួញផ្គងឡើងហើយ ក្នុងផ្លូវធំបែកជា ៤ មានផែនដីដ៏ស្មើរ អាចរបង្ហាត់ដ៏បុនប្រសប់ ជាសារថីអ្នកបង្ហាត់សេះ ឡើងជិះរថនោះ ដៃឆ្វេងកាន់ខ្សែបរ ដៃស្តាំកាន់ដន្លួញ បរទៅបរមកកាន់ទីដែលខ្លួនប្រាថ្នាហើយ ។ យ៉ាងណា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុសិក្សាដើម្បីរក្សា សិក្សាដើម្បីសង្រួម សិក្សាដើម្បីប្រហាន សិក្សាដើម្បីស្ងប់រម្ងាប់ឥន្ទ្រិយទាំង ៦ នេះ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមានទ្វាររក្សាហើយក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ យ៉ាងនេះឯង ។

(៣១៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះភិក្ខុអកដឹងប្រមាណក្នុងភោជនតើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពិចារណាដោយឧបាយប្រាជ្ញាហើយ ឆាន់អាហារដើម្បីលេងក៏ទេ ដើម្បីសេចក្តីស្រើងក៏ទេ ដើម្បីប្រដាប់តាក់តែងក៏ទេ ដើម្បីស្អិតស្អាងក៏ទេ តំណាត់ទុកដើម្បីតាំងនៅនៃកាយនេះ ដើម្បីញុំាងជីវិតឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបំបាត់បង់នូវសេចក្តីលំបាក ដើម្បីអនុគ្រោះដល់ព្រហ្មចរិយៈថា អាត្មាអញ កំចាត់បង់នូវវេទនាចាស់ផង នឹងមិនញុំាងវេទនាថ្មីឲ្យកើតឡើងផង

យាត្រា ច មេ ភវិស្សតិ អនវជ្ជតា ច ផាសុវិហារោ ចាតិ ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខវេ បុរិសោ វស្សំ អាលិម្បយ្យ យាវទេវ សោវន្តាយ(๑) សេយ្យថា ភ បន អគ្គិំ អព្ភញ្ញេយ្យ យាវទេវ ភារស្ស និត្ថរណត្ថាយ ។ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ អាហារំ អាហារេតិ នេវ ទវាយ ន មទាយ ន មណ្ឌនាយ ន វិភូសនាយ យាវទេវ ឥមស្ស កាយស្ស ឋិតិយា យាបនាយ វិហឹសុបរតិយា ព្រហ្មចរិយានុគ្គហាយ ឥតិ បុរាណញ្ច វេទនំ បដិហង្ខាមិ នវញ្ច វេទនំ ន ឧប្បាទេស្សាមិ យាត្រា ច មេ ភវិស្សតិ អនវជ្ជតា ច ផាសុវិហារោ ចាតិ ។ ឯវំ ខោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ កោដនេ មត្តញ្ញូ ហោតិ ។

---

๑ ម. ភោបនត្តាយ ។ ម. ភោបនត្តាយ ។

កិរិយាប្រព្រឹត្តទៅនៃឥរិយាបថទាំង ៤ ក្តី សេចក្តីមិនមានទោសក្តី កិរិយានៅសប្បាយក្តី នឹងមានដល់អាត្មាអញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាបុរសលាបសម្បុរកាយ ប្រយោជន៍តែនឹងធ្វើសរីរកិច្ចប៉ុណ្ណោះ ឬក៏ដូចបុរសលាបភ្លៅរនេះ ប្រយោជន៍តែនឹងដឹកនាំការៈប៉ុណ្ណោះ យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុពិចារណាដោយឧបាយប្រាជ្ញាហើយ ទើបឆាន់អាហារ ដើម្បីលេងក៏ទេ ដើម្បីសេចក្តីស្រវឹងក៏ទេ ដើម្បីប្រដាប់តាក់តែងក៏ទេ ដើម្បីស្អិតស្អាងក៏ទេ គ្រាន់តែកំណត់ដើម្បីតាំងនៅនៃកាយនេះ ដើម្បីញុំាងជីវិតឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីកំចាត់បង់នូវសេចក្តីបៀតបៀន ដើម្បីអនុគ្រោះដល់ព្រហ្មចរិយៈថា អាត្មាអញកំចាត់បង់នូវវេទនាចាស់ផង នឹងញុំាងវេទនាថ្មីមិនឲ្យកើតឡើងផង កិរិយាប្រព្រឹត្តទៅនៃឥរិយាបថទាំង ៤ ក្តី សេចក្តីមិនមានទោសក្តី កិរិយានៅសប្បាយក្តី នឹងមានដល់អាត្មាអញ កំយ៉ាងនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងភោជន យ៉ាងនេះឯង ។

(៣១៧) កតមញ្ច ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ជាតវយំ អនុ-
យុត្តោ ហោតិ ។ តត្ថ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ និវសំ ចក្ខុមេន
ឯសជ្ជាយ អាវាណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ
រត្តិយា បឋមំ យាមំ ចក្ខុមេន ឯសជ្ជាយ អាវាណីយេ-
ហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ រត្តិយា មជ្ឈិមំ យាមំ
និក្ខន្តិណោទ បសេ្សន សីមាសេយ្យំ កប្បេតិ ថានេន
ថានំ អក្កាជាយ សតោ សម្បជានោ ឧដ្ឋានសញ្ញំ
មនសិ ករិត្វា រត្តិយា បច្ឆិមំ យាមំ បច្ចុដ្ឋាយ ចក្ខុមេន
ឯសជ្ជាយ អាវាណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ ។
ឥទំ ខោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ជាតវយមនុយុត្តោ ហោតិ ។
ឥមេហិ ភិក្ខវេ តីហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ
និដ្ឋវ ធម្មេ សុខសោមនស្សពហុលោ វិហរតិ យោគិ
ចស្ស អាវន្ធោ ហោតិ អាសវានំ ខយាយាតិ ។ ទុតិយំ ។

(๓๑๗) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះភិក្ខុអកប្រកបរឿយៗ ក្នុងការក្សាត់ព្រុត តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជម្រះចិត្តចាកធម៌ជាគ្រឿងកំណាត់ទាំងឡាយ ដោយការចង្រ្កមនិងការអង្គុយក្នុងវេលាថ្ងៃ ជម្រះចិត្តចាកធម៌ជាគ្រឿងកំណាត់ទាំងឡាយ ដោយការចង្រ្កមនិងការអង្គុយអស់បឋមយាមនៃរាត្រី សម្រេចសីហសេយ្យាសដោយចំហៀងខាងស្តាំ តម្រួតជើងដោយជើង ជាអ្នកមានស្មារតី មានសេចក្តីដឹងខ្លួន ធ្វើនូវមជ្ឈានសញ្ញា (កំណត់ពេលក្រោក) ទុកក្នុងចិត្ត អស់មជ្ឈិមយាមនៃរាត្រី ក្រោកឡើងក្នុងបច្ឆិមយាមនៃរាត្រី ជម្រះចិត្តចាកធម៌ជាគ្រឿងកំណាត់ទាំងឡាយ ដោយការចង្រ្កមនិងការអង្គុយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុជាអ្នកប្រកបរឿយៗ ក្នុងការក្សាត់ព្រុត យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុប្រកបដោយធម៌ ៣ នេះឯង ជាអ្នកប្រើនដោយសុខនិងសោមនស្ស សម្រេចសម្រាន្តនៅក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ មួយទៀត ភិក្ខុនោះប្រារព្ធហេតុដើម្បីអស់នៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ ។

ចប់សូត្រ ទី ២ ។

[๓๑๘] ភូតបុព្ពំ ភិក្ខវេ កុម្មោ កច្ឆបោ សាយណ្ហសមយំ អនុនទីតីរេ គោចរបសុតោ អហោសិ ។ សិតាលោបិ ខោ ភិក្ខវេ សាយណ្ហសមយំ អនុនទីតីរេ គោចរបសុតោ អហោសិ ។ អទ្ទសា ខោ ភិក្ខវេ កុម្មោ កច្ឆបោ សិតាលំ ទូរតោ វ គោចរបសុតំ ឱស្សាយ សោណ្ឌិបញ្ចមានិ អដ្ឋានិ សតេ កលាបេ សមោទហិត្វា អបេក្ខសុក្កោ តុណ្ហីភូតោ សង្កសាយតិ ។ សិតាលោបិ ខោ ភិក្ខវេ អទ្ទស កុម្មំ កច្ឆបំ ទូរតោ វ គោចរបសុតំ ឱស្សាយ យេន កុម្មោ កច្ឆបោ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា កុម្មំ កច្ឆបំ បច្ចុបដ្ឋាសិ អហោសិ ។ យទាយំ កុម្មោ កច្ឆបោ សោណ្ឌិបញ្ចមានំ អដ្ឋានំ អញតរំ វា អញតរំ វា អង្គំ អភិនិន្នាមេសុំ តត្ថេវ ឧំ កហេត្វា ឧដ្ឋាលិត្វា ទាឱិស្សាមីតិ ។

(៣១៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រឿងធ្លាប់មានមកថា មានអណ្តើកសង្កៀលមួយ ខ្វល់ខ្វាយរកចំណីតាមឆ្នេរស្មុគ ក្នុងសាយណ្ហសម័យ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឯសត្វចចកក៏ខ្វល់ខ្វាយរកចំណីតាមឆ្នេរស្មុគ ក្នុងសាយណ្ហសម័យដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អណ្តើកសង្កៀលបានឃើញចចកខ្វល់ខ្វាយរកចំណីអំពីចម្ងាយ លុះឃើញហើយ ក៏ពន្ធឹបនូវអវយវៈទាំងឡាយមានក្បាលជាគម្រប់ ៤ ចូលក្នុងសរបស់ខ្លួន មានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយតិច សៀមសម្ងំនៅ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឯចចកបានឃើញអណ្តើកសង្កៀលខ្វល់ខ្វាយរកចំណីអំពីចម្ងាយ លុះឃើញហើយ ក៏ចូលទៅរកអណ្តើកសង្កៀល លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ឈរនៅក្នុងទីចំពោះមុខអណ្តើកសង្កៀល ។ ចចកនោះគិតថា កាលណាអណ្តើកសង្កៀលនេះលៀនអវយវៈទាំងឡាយមានក្បាលជាគម្រប់ ៤ អវយវៈណា ។ ចេញមកក៏ដោយ អញនឹងទាំទាញអវយវៈនោះ មកស៊ីក្នុងទីនេះឯង ក្នុងកាលណោះ ។

យតោ ខោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុស្ស ឥមេសញ្ច ឆន្នំ អជ្ឈត្តិកានំ អាយតនានំ ឯវំ អាយតនំ ឯវំ អាយតនំ ឯវំ អត្ថំ អភិជានាតិ ។ អថ សិតាលោ ភិក្ខុមុខោ ឯតេ្តដ្ឋ បក្កាមិ ទិតាវ អលភ-មានោ ។ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុម្ហិ មារោ ចាបិមា សតតំ សមិតំ បេក្ខមដ្ឋោ អប្បេវ នាមាហំ តមេសំ ចក្ខុតោ ឯ ទិតាវ លភេយ្យំ ។បេ។ ឯតោ ឯ ទិតាវ លភេយ្យំ ។បេ។ មនតោ ឯ ទិតាវ លភេយ្យន្តិ ។ តស្មាតិហ ភិក្ខវេ ឥទ្ធិយេសុ ភុត្តឆ្វាក វិហារេ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា មា និមិត្តគ្គាហិនោ អនុព្យ-ញ្ជនគ្គាហិនោ យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំ-វុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជថ រក្ខថ ចក្ខុន្ទ្រិយំ ចក្ខុន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជថ ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ។ ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ។ ជិវ្ហា-យ រសំ សាយិត្វា ។ កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលណាអរណីភសង្កល់លឿនអាយុៈទាំងឡាយ មានក្សាលជាគម្រប់៤អាយុៈណា។ ចេញមក។ គ្រានោះចបកមិនបានទទួលកាស ក៏លាកចិត្តគេចចេញអំពីអរណីភសង្កល់ទៅ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានមានចិត្តថាប ដែលអ្នកទាំងឡាយបណ្តាយឲ្យឆើបឡើងបានរឿយ។ ហើយ រមែងគិតថា ធ្វើម្តេច អញទើបបានបន្ទោះអំពីក្អែកបៃស់ភិក្ខុទាំងឡាយនេះក្តី។ បេ។ គប្បីបានបន្ទោះអំពីអណ្តាតក្តី។ បេ។ គប្បីបានបន្ទោះអំពីចិត្តក្តី ក៏យ៉ាងនោះឯង។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកទាំងឡាយត្រូវមានទ្វារក្សាកងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ឃើញរូបដោយចក្ខុ កុំប្រកាន់យកនិមិត្ត កុំប្រកាន់យកអនុព្យញ្ជនៈ អភិជ្ឈាទិទោមនស្ស ជាអកុសលធម៌ដ៏លាមក គប្បីគ្របសង្កត់នូវបុគ្គលដែលមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយនុ៎ះ ព្រោះហេតុមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយណា អ្នកទាំងឡាយចូរប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយនោះ រក្សាចក្ខុន្ទ្រិយនោះ ដល់នូវការសង្រួមកងចក្ខុន្ទ្រិយ។ ឮសំឡេងដោយត្រចៀក។ ធុំក្លិនដោយច្រមុះ។ ជញ្ជាបរសដោយអណ្តាត។ ពាល់ត្រូវដោយកាយ។

มนสา ฉนฺทํ วิเนยฺย มา ฉนฺทสฺสาหีโน อหุวตฺตา มา อนุพฺยญฺชนสฺสาหีโน ยตฺถาธิกรณเมตํ มนฺทฺริยํ อสีวุตา วิหรนฺติ อภิชฺฌาโทมนสฺสา ชาปตา อกุสลา ธมฺมา อปฺปฏิสงฺขายโยนิโส ตสฺส สีลกฺขนฺธา ปริปูรนฺติ มนฺทฺริยํ มนฺทฺริเย สีลานิ อปริปูรนฺติ ฯ ยเถา ตุมฺเห ภิกฺขเว มนฺทฺริเยสุ กุลทูเสกา วิหริสฺสถ ฯ อถ ตุมฺเหหิปิ มาเร ปาปิมา ฉิทฺทญฺจ ปกฺขิมิสฺสติ ฆิตานิ อลภมาโน ฯ ปกฺขมฺหา สิกาโลติ ฯ

(๓๑๙) ปญฺเหา อฏฺฐาน สเค ปกาเส สมาธิ ภิกฺขุ มาเนวิตพฺเพ อนิสฺสิโต อญฺญมเหยฺยา-เน(๑) ปรินิพฺพาเน อุปาเทยฺย ภญฺเจติ ฯ ตติยํ ฯ

(๓๒๐) ฉกิ สมยิ ภควา อเฬสุ(๒) วิหรติ ปกฺขายิ นทิยา ตีเร ฯ อนฺตรา โข ภควา มหนฺตา ปาวุสฺสนฺตา ปกฺขายิ นทิยา ตีเร สาเลน ปุญฺเชน

๑ ม. อญฺญมเหยฺยาเน ฯ ๒ ฉ. ภคฺเคสุ ฯ

ដ៏ឆ្ងាស់ទូវធម៌ដោយចិត្ត កុំប្រកាន់យកនិមិត្ត កុំប្រកាន់យកអនុព្យញ្ជនៈ អភិជ្ឈាទិដ៏ខោមនស្ស ជាអកុសលធម៌ដ៏លាមក តប្បីគ្របសង្កត់នូវបុគ្គលដែលមិនសង្រួមមនិន្ទ្រិយនោះ ព្រោះហេតុមិនសង្រួមមនិន្ទ្រិយណា អ្នកចាំឆ្ងាយ ចូរប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមមនិន្ទ្រិយនោះ រក្សាមនិន្ទ្រិយនោះ ដល់នូវការសង្រួមក្នុងមនិន្ទ្រិយនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំឆ្ងាយ កាលណាអ្នកចាំឆ្ងាយ មានស្មារក្សាហើយក្នុងឥន្ទ្រិយចាំឆ្ងាយ សម្រេចសម្រាន្តនៅ ។ កាលនោះ មារមានចិត្តចាប កាលបើមិនបានឱកាសនឹងលាកចិត្តគេចចេញអំពីអ្នកចាំឆ្ងាយទៅ ។ ដូចជាចចកលាកចិត្តគេចចេញអំពីអណ្តើកដូច្នោះដែរ ។

(៣១៩) ភិក្ខុមិនអាស្រ័យនូវមនោវិតក្កៈ មិនបៀតបៀនបុគ្គលដទៃ បរិនិព្វានហើយ មិនតិះដៀលបុគ្គលណាមួយឡើយ ដូចជាអណ្តើកសង្កត់លឹបនូវអាយវៈចាំឆ្ងាយចូលក្នុងស្បែកបស់ខ្លួន ។ ចប់សូត្រ ទី ៣ ។

(៣២០) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅជិតឆ្នេរទន្លេគង្គា ទៀបក្រុងអជ្ឈរ: ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ឃើញកំណាត់ឈើដ៏ធំ កំពុងអណ្តែតតាមខ្សែទឹក កន្លងឆ្នេរទន្លេគង្គា

นิสฺสาย ภิกฺขู อามนฺเตสิ ภิกฺขโวติ เต ภิกฺขู ภควา เอตทโวจ ภูตมิทนฺติ ภิกฺขเว ภูตมิทนฺติ ยถาภูตญฺเหตนฺติ อตฺโถ ๆ ปหีนนฺติ ๆ สเจ โข ภิกฺขเว ภูตนฺติ ๆ ปหีนนฺติ

លុះទតហើយទ្រង់ត្រាស់នឹងភិក្ខុតាំងឆ្នាយថា ម្នាលភិក្ខុតាំងឆ្នាយ អ្នកតាំងឆ្នាយឃើញកំណាត់ឈើឯណោះ កំពុងអណ្តែតតាមខ្សែទឹកទន្លេគង្គាដែរឬ ។ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុតាំងឆ្នាយ បើកំណាត់ឈើមិនអណ្តែតមកកាន់ត្រើយអាយ មិនទៅកាន់ត្រើយនាយ មិនលិចចុះកន្លងកណ្តាល មិនរសាត់ឡើងទៅលើគោក មិនមានមនុស្សចាប់យក មិនមានអមនុស្សចាប់យក មិនមានទឹកវល់ក្លួចយក និងមិនស្អុយខាងក្នុងទេ ។ ម្នាលភិក្ខុតាំងឆ្នាយ ការបើយ៉ាងនេះ កំណាត់ឈើនោះនឹងរសាត់ទៅកសមុទ្រ រេទៅកសមុទ្រ ងាកទៅកសមុទ្រ ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ម្នាលភិក្ខុតាំងឆ្នាយ ព្រោះថាខ្សែទឹកទន្លេគង្គា ហូរទៅកសមុទ្រ រេទៅកសមុទ្រ ងាកទៅកសមុទ្រយ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុតាំងឆ្នាយ បើអ្នកតាំងឆ្នាយ មិនឡើងកាន់ត្រើយខាងអាយ មិនធ្លុងទៅកាន់ត្រើយខាងនាយ មិនលិចចុះត្រង់កណ្តាល មិនរសាត់ឡើងលើគោក មិនមានមនុស្សចាប់យក មិនមានអមនុស្សចាប់យក មិនមានទឹកវល់ក្លួកយក និងមិនស្អុយខាងក្នុងទេ ។

ឯវំ តុម្ហេ តិក្ខត្តុំ ឯញ្ញទនិដ្ឋា តវ៉ាសប្បថ ឯញ្ញទចោឡា ឯញ្ញទបញ្ញាត ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ ឯញ្ញទនិដ្ឋា តិក្ខត្តុំ សម្មាទិដ្ឋិ ឯញ្ញទចោឡា ឯញ្ញទបញ្ញាតិ ។

(៣២១) ឯវំ វុត្តេ អញ្ញតរោ តិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច កតិ នុ ខោ ភន្តេ ជិវិមំ តីរំ កតិ ចារិមំ តីរំ តោមវណ្ណ សំសីទិតោ តោ ថលេ ឧស្សាទោ តោ មនុស្សត្តាយោ តោ អមនុស្សត្តាយោ តោ អារដ្ឋត្តាយោ តោ អនោមូតិកាវោតិ ។ ជិវិមំ តីរន្តិ ខោ តិក្ខុ ឆន្នេតំ អជ្ឈត្តិកានំ អាយតនានំ អធិវចនំ ។ ចារិមំ តីរន្តិ ខោ តិក្ខុ ឆន្នេតំ ពាហិកានំ អាយតនានំ អធិវចនំ ។ មណ្ឌ សំសីទិតោតិ(១) ខោ តិក្ខុ ឆន្ទរាគស្សេតំ អធិវចនំ ។ ថលេ ឧស្សាទោតិ ខោ តិក្ខុ អស្មិមានស្សេតំ អធិវចនំ ។ តាតមោ ច តិក្ខុ មនុស្សត្តាយោ ។ ឥធ តិក្ខុ តិហីហិ សំសន្ទោ វិហរតិ សហនន្ទិ សហសោកី

---

១ សំសីទតិ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើយ៉ាងនេះ អ្នកទាំងឡាយ នឹងខ្នះខ្នែងទៅកាន់ព្រះនិព្វាន រេទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ដាក់ទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះថាសម្មាទិដ្ឋិតែងខ្នះខ្នែងទៅកាន់ព្រះនិព្វាន រេទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ដាក់ទៅកាន់ព្រះនិព្វាន យ៉ាងនោះឯង ។

(๓๒๑) កាលបើព្រះអង្គត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ ភិក្ខុមួយរូបបានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន អ្វីជាត្រើយអាយ អ្វីជាត្រើយនាយ អ្វីដែលលិចចុះក្នុងកណ្តាល អ្វីដែលរសាត់ទៅលើគោក អ្វីជាមនុស្សចាប់យក អ្វីជាអមនុស្សចាប់យក អ្វីជាទឹកវល់ក្លួចយក អ្វីជាសភាពស្អុយក្នុង ។ ម្នាលភិក្ខុ ពាក្យថា ត្រើយអាយនេះជាឈ្មោះនៃអាយតនៈខាងក្នុង ๖ ម្នាលភិក្ខុ ពាក្យថា ត្រើយនាយនេះជាឈ្មោះនៃអាយតនៈខាងក្រៅ ๖ ។ ម្នាលភិក្ខុ ពាក្យថា លិចចុះក្នុងកណ្តាល នេះជាឈ្មោះនៃនន្ទិភគ ។ ម្នាលភិក្ខុ ពាក្យថា រសាត់ទៅលើគោក នេះជាឈ្មោះនៃអស្មិមានៈ ។ ម្នាលភិក្ខុ បុគ្គលចាប់យក តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ នៅប្រទូសក្រទូសដោយពួកគ្រហស្ថ មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយជាមួយគ្នា មានសេចក្តីសោយសោកជាមួយគ្នា

สุขิตสฺส สุขิตา ทุกฺขิตสฺส ทุกฺขิตา อุปฺปชฺชนฺติ กิญฺจาปิ กายาณิยา อตฺถาย ยาคุ(๑) อาปชฺชติ ฯ อยมฺปิ ปุคฺคโล กิญฺจิ มนุสฺสกาโย ฯ กตโม จ กิญฺจิ อมนุสฺสกาโย ฯ ฉฏฺฐ กิญฺจิ ปกติโย อญฺญตฺร เทวนิกายา ปณีตาย พฺรหฺมจริยา จวติ ฉมิตาหิ สีเลน ปาเตน ปาเตน ปาพฺรหฺมจริยาย ปาเทวโต ปาเทวโต ภวิสฺสามิ เทวญฺญตโร ปาติ ฯ อยมฺปิ ปุคฺคโล อมนุสฺสกาโย ฯ อาปชฺชกาโยติ โข กิญฺจิ ปญฺญตฺติ คามกุฬาทิ อนิวตฺถิ ฯ กตโม จ กิญฺจิ อาปชฺชติ ฯ ฉฏฺฐ กิญฺจิ ปกติโย ทุสฺสีโล โหติ ปาปธมฺโม อสุจิ สงฺกสฺสรสมาจาโร ปฏิจฺฉนฺนกมฺมนฺโต อสฺสมโณ สมณปฏิญฺญา อพฺรหฺมจารี พฺรหฺมจาริปฏิญฺญา อปฺปชฺชติ อวสฺสุโต กสมฺพุกชาโต ฯ อยมฺปิ ปุคฺคโล กิญฺจิ อาปชฺชติ ฯ

---

๑ ม. อตฺถาย เภสชฺชาติ ฯ

កាលបើពួកគ្រហស្ថបានសុខ ក៏បានសេចក្តីសុខ កាលបើពួកគ្រហស្ថ
បានទុក្ខ ក៏បានសេចក្តីទុក្ខ កាលបើកិច្ចដែលត្រូវធ្វើតើតឡើង ក៏ខំប្រឹង
ប្រែងធ្វើដោយខ្លួនឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ នេះហៅថា មនុស្សចាប់យក ។
ម្នាលភិក្ខុ ចុះអមនុស្សចាប់យក តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុ ភិក្ខុពួកខ្លះ
កន្លងសាសនានេះ បានប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ដើម្បីប្រាថ្នាទៅកើតកន្លងពួក
ទេវតាណាមួយថា អាត្មាអញ សូមបានជាទេវតា ឬ ជាទេវតាណាមួយ
ដោយសីលឬដោយវត្ត ដោយតបៈឬដោយព្រហ្មចរិយធម៌នេះ ។ ម្នាល
ភិក្ខុ នេះហៅថា អមនុស្សចាប់យក ។ ម្នាលភិក្ខុ ពាក្យថា ទឹកវល់
ក្លួចយក នេះជាឈ្មោះនៃកាមគុណ ៥ ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះបុគ្គលមានសភាព
ស្មុយខាងក្នុង តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុ ភិក្ខុពួកខ្លះ កន្លងសាសនានេះ
ជាអ្នកទ្រុស្តសីល មានធម៌ដ៏លាមក មិនស្អាត មានមារយោទដែលបុគ្គល
ដទៃគប្បីរង្កៀស មានអំពើបិទបាំងទុក មិនមែនជាសមណៈ ប្តេជ្ញាថា
ជាសមណៈ មិនមែនជាព្រហ្មចារី ប្តេជ្ញាថាជាព្រហ្មចារី ស្មុយខាងក្នុង
មានចិត្តទើសដោយពពួកៈ មានសេចក្តីស្មោកគ្រោក ដោយកិលេស ។
ម្នាលភិក្ខុ នេះហៅថា បុគ្គលមានសភាពជាអ្នកស្មុយខាងក្នុង ។

(๓๒๒) តេន ខោ បន សមយេន ឆន្នោ តោចាលតោ ភគវតោ អវិទូរេ ឋិតោ ហោតិ ។ អថខោ ឆន្នោ តោចាលតោ ភគវន្តំ ឯតទវោច អហំ ខោ ភន្តេ ន ឌិវិមំ តីរំ ឧបគច្ឆាមិ ន ចាវិមំ តីរំ ឧបគច្ឆាមិ ន មច្ឆេ សំសីទិស្សាមិ ន ថលេ ឌិសីទិស្សាមិ(๑) ន(๒) មន្ទុស្សក្កាហោ តាហាយតិ ន អមន្ទុស្សក្កាហោ តាហាយតិ ន អាវដ្ដក្កាហោ តាហាយតិ ន អន្តោហុតំ ភវិស្សាមិ សាធុ លភេយ្យាហំ ភន្តេ ភគវតោ សន្តិកេ បព្ពជ្ជំ លភេយ្យំ ឧបសម្បទន្តិ ។ តេនហិ ត្វំ ឆន្ន សាមិកានំ តាវ ឯយ្យាឧេហីតិ ។ កមិស្សន្តិ ភន្តេ តាវ វច្ឆតិទ្ធិ ឯយោតិ ។ ឯយ្យានេហេវ(๓) ត្វំ ឆន្ន សាមិកានំ តាវតិ ។ អថខោ ឆន្នោ តោចាលតោ សាមិកានំ តាវ ឯយ្យានេត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ

๑ ម. ឧស្សីទិស្សាមិ ។ ๒ ន មំ មន្ទុស្សក្កាហោ ។ ๓ ឯយ្យាតេហេវាតិ អដ្ឋកថាយំ ទិស្សតិ ។

(៣២២) សម័យនោះឯង នន្ទគោបាល (នាយគោបាលឈ្មោះនន្ទ:) បិតនៅក្នុងទីដិតព្រះមានព្រះភាគ ។ លំដាប់នោះ នន្ទគោបាលបានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនឡើងមកកាន់ត្រើយអាយ មិនធ្លាងទៅកាន់ត្រើយនាយ មិនលិចចុះត្រង់កណ្តាល មិនសោត់ទៅលើគោក មិនមានមនុស្សចាប់យក មិនមានអមនុស្សចាប់យក មិនមានទឹកវល់ក្លួចយក និងមិនស្អុយខាងក្នុងទេ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមមេត្តាប្រោស ខ្ញុំព្រះអង្គគប្បីបានបព្វជ្ជា បានឧបសម្បទា ក្នុងសំណាក់នៃព្រះមានព្រះភាគ ។ ម្នាលនន្ទ: បើដូច្នោះ ចូរអ្នកប្រគល់គោទាំងឡាយឲ្យដល់ម្ចាស់គេវិញចុះ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មេគោទាំងឡាយដែលជាប់ចំពាក់ដោយកូនគោ នឹងទៅតាម (កូនគោ) ។ ម្នាលនន្ទ: ល្អហើយចុះ ចូរអ្នកប្រគល់គោឲ្យម្ចាស់គេចុះ ។ លំដាប់នោះ នន្ទគោបាលប្រគល់គោទាំងឡាយឲ្យដល់ម្ចាស់ហើយ

อุปสงฺกมิตฺวา กตฺวา เอกมนฺตเ นิสีทนฺเต โข อา-
นนฺทเ สาเกตกา เอวมาหังสุ กหนฺนุ โข อาวุโส กสฺสปเ
เอตรหิ ปวตฺตติ ยถา มยเ ชานาม ปุพฺพกานเ อรหนฺตานเ
สมฺมาสมฺพุทฺธานเ กาลกตานเ ปรินิพฺพุตานเ ตถา ตสฺส
ภควโต กาลกตสฺส ปรินิพฺพุตสฺส ธมฺมา น ปญฺญายนฺตีติ
ฯ เนวโข ตุมฺหเ อานนฺท โยนิโส มนสิกโรถ ตถาคโต
อาวุโส อมฺหากนฺติ ฯ ตสฺมาติห อานนฺท อตฺตทีปา วิหรถ
อตฺตสรณา อนญฺญสรณา ธมฺมทีปา ธมฺมสรณา อนญฺญ-
สรณา ฯ กถญฺจานนฺท ภิกฺขุ อตฺตทีโป วิหรติ อตฺตสรโณ
อนญฺญสรโณ ธมฺมทีโป ธมฺมสรโณ อนญฺญสรโณ ฯ
อิธานนฺท ภิกฺขุ กาเย กายานุปสฺสี วิหรติ อาตาปี สมฺป-
ชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสนฺติ เวทนาสุ
เวทนานุปสฺสี วิหรติ อาตาปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย
โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสนฺติ จิตฺเต จิตฺตานุปสฺสี วิหรติ
อาตาปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมน-
สฺสนฺติ ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสี วิหรติ อาตาปี สมฺปชาโน
สติมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสนฺติ ฯ เอวโข อา-
นนฺท ภิกฺขุ อตฺตทีโป วิหรติ อตฺตสรโณ อนญฺญสรโณ
ธมฺมทีโป ธมฺมสรโณ อนญฺญสรโณ ฯ โย หิ โกจานนฺท
เอตรหิ วา มมจฺจเ วา อตฺตทีปา วิหริสฺสนฺติ อตฺตสรณา
อนญฺญสรณา ธมฺมทีปา ธมฺมสรณา อนญฺญสรณา ตมคฺเค
ภิกฺขุ ตมคฺเค ภิกฺขุนิโย ตมคฺเค อุปาสกา ตมคฺเค อุปา-
สิกา ตมคฺเค ราชาโน ตมคฺเค ราชมหามตฺตา ตมคฺเค
ติตฺถิยา ตมคฺเค ติตฺถิยสาวกา ตมคฺเค เทวา ตมคฺเค
มนุสฺสา ตมคฺเค ติรจฺฉานคตา ตมคฺเค มารา ตมคฺเค
มารกายิกา ตมคฺเค พฺรหฺมา ตมคฺเค พฺรหฺมกายิกา
ตมคฺเค ปชา ตมคฺเค ปชาปติกา ตมคฺเค อภิภายตนา
ตมคฺเค อภิภายตนา ตมคฺเค อนุปุพฺพวิหารา ตมคฺเค
อนุปุพฺพวิหารา ตมคฺเค อนุปุพฺพนิโรธา ตมคฺเค อนุ-
ปุพฺพนิโรธา ตมคฺเค สาวกปารมิโย ตมคฺเค สาวกปา-
รมิโย ตมคฺเค ปจฺเจกโพธิ ตมคฺเค ปจฺเจกโพธิ ตมคฺเค
พุทฺธา ภควนฺโต ตมคฺเค พุทฺธา ภควนฺโต ฯ

(๓๒๓) เอกํ สมยํ ภควา กิมฺพิลายํ วิหรติ
คฬาย นทิยา ตีเร ฯ อถโข ภควา มหนฺตํ
ภาวุกฺกฺขนฺธํ คฬาย นทิยา โสเตน วุยฺหมานํ ทิสฺวาน
ภิกฺขู อามนฺเตสิ ปสฺสถ โน ตุเมฺห ภิกฺขเว อมุํ ม-
หนฺตํ ภาวุกฺกฺขนฺธํ คฬาย นทิยา โสเตน วุยฺหมานนฺติ ฯ
เอวํ ภนฺเต ฯเปฯ เอวํ ปุพฺเพ อาวุโส ภิกฺขเว ภิกฺขู
เอตรหิ ภิกฺขเว ภิกฺขู ภวิสฺสนฺติ ฯเปฯ ภวิสฺสติ โข
ภิกฺขเว ปจฺฉิมเก กาเล ภิกฺขู ภิกฺขุ

ក៏ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន គោចំណ-ឡាយ ខ្ញុំព្រះអង្គបានប្រគល់ឲ្យម្ចាស់គេហើយ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គគប្បីបានបព្វជ្ជា បានឧបសម្បទា ក្នុងសំណាក់នៃព្រះមានព្រះភាគ ។ នន្ទគោបាលក៏បានបព្វជ្ជា បានឧបសម្បទា ក្នុងសំណាក់នៃព្រះមានព្រះភាគ ។ លុះព្រះនន្ទៈមានអាយុ បានឧបសម្បទាមិនយូរប៉ុន្មាន ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ចៀសចេញទៅ ។ បេ ។ បណ្តាព្រះអរហន្តចំនួនឡាយ ព្រះនន្ទៈមានអាយុ ជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។ ចប់សូត្រ ទី ៤ ។

(៣២៣) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅជិតឆ្នេរទន្លេគង្គា ទៀបក្រុងកិម្ពិលា ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទតឃើញកំ-ណាត់ឈើដ៏ធំ កំពុងអណ្តែតតាមខ្សែទឹកទន្លេគង្គា លុះទតហើយទ្រង់ត្រាស់នឹងភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយឃើញកំណាត់ឈើធំឯណោះ កំពុងអណ្តែតតាមខ្សែទឹកទន្លេគង្គាដែរឬ ។ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ បេ ។ កាលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ ព្រះកិម្ពិលៈមានអាយុ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន អ្វីជាត្រើយអាយ ។ បេ ។ ម្នាលកិម្ពិលៈ បុរសបុគ្គលមានសភាពស្អុយខាងក្នុង តើដូចម្តេច ។ ម្នាលកិម្ពិលៈ ភិក្ខុក្នុង

អញ្ញតរំ សង្កិលិដ្ឋំ អាបត្តឹ អាបជ្ជោ ហោតិ យថារូបា-
យ អាបត្តិយា ន វុដ្ឋានំ បញ្ញាយតិ អយំ វុច្ចតិ កាឡ-
ល អន្ធោរូតិកាកេតិ ។ បញ្ចមំ ។

(៣២៤) ឯកំ សមយំ ភគវា សក្កេសុ វិហរតិ
កបិលវត្ថុស្មឹ និគ្រោធារាមេ ។ តេន ខោ បន សមយេន
កបិលវត្ថុកា សីលំ សក្យានំ នវំ សណ្ឋាគារំ អចិរការិតំ
ហោតិ អនជ្ឈុគ្គំ សមណេន វា ព្រាហ្មណេន វា កេ-
នចិ វា មនុស្សភូតេន ។ អថ ខោ កាបិលវត្ថវា សក្យា
យេន ភគវា តេនុបសង្កមិំសុ ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ
អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិំសុ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា
ខោ កាបិលវត្ថវា សក្យា ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ ៥ ភន្តេ
កបិលវត្ថុកា សីលំ សក្យានំ នវំ សណ្ឋាគារំ អចិរកា-
រិតំ(១) អនជ្ឈុគ្គំ សមណេន វា ព្រាហ្មណេន វា កេនចិ
វា មនុស្សភូតេន ។ តំ ភន្តេ ភគវា បឋមំ បវិសតុ

---

១ ឯត្ថន្តរេ ហោតីតិ បទំ យុត្តតរំ ។

សាសនានេះ ត្រូវអាបត្តិជាគ្រឿងសៅហ្មងណាមួយ មិនបានចេញចាកអាបត្តិតាមសភាពសមគួរ ម្នាលកិមិលៈ នេះហៅថា បុគ្គលមានសភាពស្មុយខាងក្នុង ។ ចប់សូត្រ ទី ៥ ។

(๓๒๔) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គង់នៅក្នុងនិគ្រោធារាម ទៀបក្រុងកបិលព័ស្តុ ក្នុងដែនសក្កៈ ។ សម័យនោះឯង ព្រះដំណាក់ថ្មី ដែលពួកសក្យៈនៅក្នុងក្រុងកបិលព័ស្តុ ទើបទំនងធ្លើហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ដែលសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ ឬមនុស្សណាមួយ មិនទាន់ដែលបានមកសំណាក់អាស្រ័យនៅឡើយ ។ លំដាប់នោះ ពួកសក្យៈនៅក្នុងក្រុងកបិលព័ស្តុ ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះពួកសក្យៈនៅក្នុងក្រុងកបិលព័ស្តុ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ក្នុងទីឯណោះ ព្រះដំណាក់ថ្មី ដែលពួកសក្យៈនៅក្នុងក្រុងកបិលព័ស្តុ ទើបតែនឹងសង់ហើយមិនយូរប៉ុន្មាន ដែលសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ ឬមនុស្សណាមួយ មិនទាន់ដែលបានមកសំណាក់អាស្រ័យនៅឡើយ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ប្រើប្រាស់ព្រះដំណាក់នោះជាមុន

កតវា បឋមំ បរិកុត្តំ បច្ឆា តាបលវត្តក សក្យា បរិកុញ្ជិសុន្តិ តទស្ស តាបលវត្តកស៊ីនំ សក្យានំ ឥឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយាតំ ។ អនិកសេសំ តតវ តុណ្ហីភាវេន ។ អថខោ តាបលវត្តក សក្យា តតវតោ អនិកសនំ វិនិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា តតវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ តត្វា យេន នវំ សណ្ឋាគារំ តេនុបសង្កមិសុ ឧបសង្កមិត្វា សព្វសន្ថរិសន្ថតំ សណ្ឋាគារំ សន្ថរិត្វា អាសនានិ បញ្ញាបេត្វា ឧទកមណិកំ បតិដ្ឋាបេត្វា តេលប្បទីបំ អារោបេត្វា យេន តតវ តេនុបសង្កមិសុ ឧបសង្កមិត្វា តតវន្តំ ឯតទវោចុំ សព្វសន្ថរិសន្ថតំ តន្តេ សណ្ឋាគារំ អាសនានិ បញ្ញត្តានិ ឧទកមណិតោ ប-តិដ្ឋាបិតោ តេលប្បទីបោ អារោបិតោ យស្សទានិ តន្តេ តតវ តាលំ មញ្ញតីតិ ។

លុះព្រះមានព្រះភាគ ប្រើប្រាស់ជាមុនហើយ សឹមពួកសក្យៈនៅក្នុងក្រុងកបិលព័ស្តុនឹងប្រើប្រាស់ជាខាងក្រោយ ការដែលព្រះអង្គប្រើប្រាស់នោះ នឹងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ពួកសក្យៈនៅក្នុងក្រុងកបិលព័ស្តុ អស់កាលជាយូរអង្វែង ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទទួលនិមន្តដោយតុណ្ហីភាព ។ លំដាប់នោះ ពួកសក្យៈនៅក្នុងក្រុងកបិលព័ស្តុ ដឹងថា ព្រះមានព្រះភាគទទួលនិមន្តហើយ ក៏ក្រោកអំពីអាសនៈ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទក្សិណហើយចូលទៅកាន់ព្រះដំណាក់ថ្មី លុះចូលទៅដល់ហើយ រៀបចំព្រះដំណាក់ឲ្យសមគួរដល់ទីដែលត្រូវរៀបចំទាំងអស់ ហើយក្រាលអាសនៈ ឲ្យតំកល់ភ្នំទឹក អុជប្រទីបប្រេង ហើយចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ថ្វាយក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះដំណាក់ បានរៀបចំសមគួរដល់ទីដែលត្រូវរៀបចំទាំងអស់ហើយ អាសនៈបានក្រាលហើយ ភ្នំទឹកបានឲ្យតំកល់ទុកហើយ ប្រទីបប្រេងក៏ឲ្យអុជឡើងហើយ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគសំគាល់ នូវកាលដ៏សមគួរនឹងស្តេចទៅឥឡូវនេះ ។

(๓๒๙) អថខោ ភគវា ឯកាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សទ្ធឹ កំក្ខុសង្ឃេន យេន ឆវំ សណ្ឌាគារំ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា ចាតេ បញ្ញាសេត្វា សណ្ឌាគារំ បវិសិត្វា មជ្ឈិមំ ថម្ភំ និស្សាយ បុរត្ថាភិមុខោ និសីទិ ។ កំក្ខុសង្ឃោបិ ខោ ចាតេ បញ្ញាសេត្វា សណ្ឌាគារំ បវិសិត្វា បច្ឆិមំ កំត្តឹ និស្សាយ បុរត្ថាភិមុខោ និសីទិ ភគវន្តំយេវ បុរក្ខត្វា ។ ភាបិលវច្ឆោបិ សក្យា ចាតេ បញ្ញាសេត្វា សណ្ឌាគារំ បវិសិត្វា បុរត្ថិមំ កំត្តឹ និស្សាយ បច្ឆាភុខោ និសីទីសុ ភគវន្តំយេវ បុរក្ខត្វា ។ អថខោ ភគវា ភាបិលវច្ឆេ សក្យេ ពហុទេវ រត្តឹ ឆម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេត្វា សមាទបេត្វា សមុត្តេជេត្វា សម្បហំសេត្វា ឧយ្យោជេសិ អភិក្កន្តា ខោ គោតម រត្តិ យស្សទានិ កាលំ មញ្ញថាតិ ។ ឃំ ភន្តេតិ ភាបិលវច្ឆោ សក្យា ភគវតោ បដិស្សុត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កមិំសុ ។

(៣២៩) លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សម្រាន់ប្រដាប់ បាត្រនិងចីវរ មួយអន្ទេរដោយកិក្ខុសង្ឃ ស្តេចចូលទៅកាន់ព្រះដំណាក់ ថ្មី លុះចូលទៅដល់ លាងព្រះបាទតាំងគួរហើយ ចូលទៅកាន់ព្រះដំ-ណាក់ គង់ផ្អែកនឹងសសរកន្ទោង ឈមព្រះភ័ក្ត្រទៅទិសខាងកើត ។ ចំណែកខាងកិក្ខុសង្ឃ ក៏លាងបាតាំងឲ្យ ហើយចូលទៅកាន់ព្រះ ដំណាក់ គង់ផ្អែកនឹងជញ្ជាំងខាងលិច ឈមមុខទៅទិសខាងកើតចោម រោមព្រះមានព្រះភាគ ។ ពួកសក្យៈនៅក្នុងក្រុងកបិលព័ស្តុ លាងបាត តាំងឲ្យហើយ ស្តេចចូលទៅកាន់ព្រះដំណាក់ គង់ផ្អែកនឹងជញ្ជាំង ខាងកើត ឈមព្រះភ័ក្ត្រទៅទិសខាងលិច ចោមរោមព្រះមានព្រះភាគ ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ពន្យល់ពួកសក្យៈនៅក្នុងក្រុងកបិល-ព័ស្តុ ឲ្យឃើញច្បាស់ ឲ្យសមាទាន ឲ្យអាចហាន ឲ្យរីករាយ ដោយ ធម្មីកថា អស់រាត្រីដ៏ច្រើន ហើយទ្រង់ដំបូន្មានទៅដោយព្រះពុទ្ធដីកាថា ម្នាលគោតម រាត្រីក្អូរជាងហើយ អ្នកចាំងឲ្យចូរសំគាល់នូវកាលគួរ ដែលនឹងទៅឥឡូវនេះចុះ ។ ពួកសក្យៈនៅក្នុងក្រុងកបិលព័ស្តុ ទទួល ព្រះពុទ្ធដីការបស់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណាព្រះអង្គ ហើយក្រោកអំពី អាសនៈ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទក្សិណចៀសចេញទៅ ។

[៣២៦] អថខោ ភគវា អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ អាមន្តេសិ តិកតទីឃមិទ្ធោ ខោ មោគ្គល្លាន តិក្ខុសង្ឃោ បដិភាតុ តំ មោគ្គល្លាន តិក្ខំ ធម្មីកថា បដិដ្ឋិ មេ អាតិលាយតិ តមហំ អាយមិស្សាមីតិ ។ ឯវំ ភន្តេតិ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ ។ អថខោ ភគវា ចតុក្កណ្ណំ សង្ឃាដិំ បញ្ញាបេត្វា ឧក្កុដិកោ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ សតិំ ឧបដ្ឋបេត្វា ។ អថខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ភគវតោ សមីបេ ចតុរង្គុលេ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ សតិំ ឧបដ្ឋបេត្វា ភគវន្តំ ឯតទវោច ឥធ ភន្តេ ភគវា ចតុក្កណ្ណំ សង្ឃាដិំ បញ្ញាបេត្វា ឧក្កុដិកោ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ សតិំ ឧបដ្ឋបេត្វា ។ អថខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ភគវតោ សមីបេ ចតុរង្គុលេ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ សតិំ ឧបដ្ឋបេត្វា ភគវន្តំ ឯតទវោច ឥធ ភន្តេ ភគវា

(៣២៦) លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ កាលបើពួកសក្យៈ នៅក្រុងកបិលព័ស្តុ ចៀសចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន បានត្រាស់ហៅព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុថា ម្នាលមោគ្គល្លាន កិកុសង្ឃមានសេចក្តីឆន្ទៈយ៉ាងក្តៅក្តត់ទៅហើយ ម្នាលមោគ្គល្លាន អ្នកចូរសំដែងធម្មីកថាដល់កិកុទាំងឡាយចុះ តថាគតរួយទ្ធ ហេតុនោះ តថាគតនឹងសម្រាក ។ ព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុ ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកាព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ឲ្យក្រាលសង្ឃាដីមានជាន់ ៤ ហើយទ្រង់សម្រេចសីហសេយ្យាស ផ្អៀងខាងស្តាំ គង់ព្រះបាទដោយព្រះបាទ មានព្រះសតិសម្បជញ្ញៈ ធ្វើនូវទុដ្ឋានសញ្ញាទុកក្នុងព្រះហឫទ័យ ក្នុងទីនោះឯង ព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុហៅកិកុទាំងឡាយមកថា ម្នាលកិកុទាំងឡាយ មានអាយុ ។ កិកុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុថា ករុណា អាវុសោ ។ ព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុបានពោលដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ខ្ញុំនឹងសំដែង នូវហេតុនៃចិត្តខឹកដោយកគៈផង នូវហេតុនៃចិត្តដែលមិនខឹកដោយកគៈផង ដល់អ្នកទាំងឡាយ

ตัง สุณาถ สาธุกัง มนสิ กโรถ ภาสิสฺสามิ-
ตัง ฯ เอวมาวุโสติ โข เต ภิกฺขู อายสฺมโต มหา-
โมคฺคลฺลานสฺส ปจฺจสฺโสสุง ฯ อายสฺมา มหาโมคฺ-
คลฺลาโน เอตทโวจ กตีหิ นุ โข อาวุโส อาสฺสาโว โหติ ฯ
เอวมาวุโส ภิกฺขู ตกฺกา วิตกฺกา วิปิ ติสฺสา ปิยวาเจ วาเจ
อภิมุขตฺตา อปฺปิยวาเจ วาเจ ปฺปฏิสงฺขาตา อนุปฏิตฺตา-
ยสฺสาตา จ วิหารตา ปริตฺตเจตสฺโส ตสฺส เจโตวิมุตฺติ
ปญฺญาวิมุตฺติ ยถาภูตัง อปฺปชานาตา ยตฺถสฺส เต อุปฺปชฺ-
ชนฺติ ปาปกา อกุสลา ธมฺมา อปริเสสา นิรุชฺฌนฺติ ฯเปฯ
เอวัมฺปิ อาสีวิสวิภังค ฯ มนสิ ธมฺมัง วิญฺญาย ปิย-
วาเจ วาเจ อภิมุขตฺตา อปฺปิยวาเจ วาเจ ปฺปฏิสงฺขาตา อนุ-
ปฏิตฺตายสฺสาตา จ วิหารตา ปริตฺตเจตสฺโส ตสฺส เจ-
โตวิมุตฺติ ปญฺญาวิมุตฺติ ยถาภูตัง อปฺปชานาตา ยตฺถสฺส
เต อุปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา ธมฺมา อปริเสสา
นิรุชฺฌนฺติ ฯ อยัง ปฐมาวุโส ภิกฺขู อาสฺสาโว

អ្នកចាំផ្សាយចូរចាំស្តាប់រឿងនោះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យប្រពៃចុះ ខ្ញុំនឹងសំដែង ។ កិកុចាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុថា កុណា អាវុសោ ។ ទើបព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុបានពោលដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោចាំងផ្សាយ កិកុមានចិត្តទន់តែងយកគុណ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោចាំងផ្សាយ កិកុក្នុងសាសនានេះ ឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ ជ្រប់ក្នុងរូបជាទីស្រឡាញ់ ញ៉ាំងចក្ខុរូបមិនជាទីស្រឡាញ់ មានសតិកន្លងកាយមិនបានតាំងមាំ មានចិត្តស្គុះស្គើងក្នុងកុសលធម៌ មួយទៀត អកុសលធម៌ដ៏លាមកចាំងផ្សាយនោះ ដែលកើតឡើងដល់កិកុនោះ តែងរលត់ទៅឥតមានសេសសល់ កន្លងបេតោវិមុត្តិ និងបញ្ញាវិមុត្តិណា ក៏មិនដឹងច្បាស់តាមពិត នូវបេតោវិមុត្តិនិងបញ្ញាវិមុត្តិនោះ ។ បេ ។ ជញ្ជាប់រសដោយអណ្តាត ។ ដឹងច្បាស់នូវធម៌ដោយចិត្តហើយ ជ្រប់ក្នុងធម៌ដែលជាទីស្រឡាញ់ ញ៉ាំងចក្ខុធម៌ដែលមិនជាទីស្រឡាញ់ មានសតិកន្លងកាយមិនបានតាំងមាំ មានចិត្តស្គុះស្គើងក្នុងកុសលធម៌ មួយទៀត អកុសលធម៌ដ៏លាមកចាំងផ្សាយដែលកើតឡើងដល់កិកុនោះ តែងរលត់ទៅមិនមានសេសសល់ កន្លងបេតោវិមុត្តិនិងបញ្ញាវិមុត្តិណា ក៏មិនដឹងច្បាស់តាមពិត នូវបេតោវិមុត្តិនិងបញ្ញាវិមុត្តិនោះ ។ ម្នាលអាវុសោចាំងផ្សាយ កិកុនេះ ហៅថាមានចិត្ត

จกฺขุวิญฺเญยฺเยสุ รูเปสุ ฯเปฯ อาสงฺกิโต ชิคุจฺฉติ จกฺขุวิญฺเญยฺเยสุ รเสสุ ฯเปฯ อาสงฺกิโต มนวิญฺเญยฺเยสุ ธมฺเมสุ ฯ

(๓๒๗) ฉหิริเยหาวุโส ภิกฺขุ จกฺขุโต เจปิ อิมาเย อุปสงฺกมติ ลภติเยว มาเย(๑) ทิฏฺเฐ ลภติ มาเย อาสฺสาทนฺติ ฯเปฯ ชิคุจฺฉโต เจปิ อิมาเย อุปสงฺกมติ ฯเปฯ มนโต เจปิ อิมาเย อุปสงฺกมติ ลภติเยว มาเย ทิฏฺเฐ ลภติ มาเย อาสฺสาทนฺติ ฯ เสยฺยถาปิ อาวุโส ฉฑฺฑกาโร วา ตณฺฑุลกาโร วา สุกฺขกาฬกลายสิ(๒) เตเนวสฺส กิญฺจิ ปุราณตฺตาย เจปิ อิมาเย อิสาย ปุริโส อาทิยติ ตณฺฑุลตฺถิกาย อุปสงฺกมิตฺวา ลภเตเวตฺถ ทิฏฺเฐ ลภติ มาเย อาสฺสาทนฺติ ฯ ปฏิมาย เจปิ อิมาเย อิสาย ปุริโส อาทิยติ ตณฺฑุลตฺถิกาย อุปสงฺกมิตฺวา ฯเปฯ อุคฺคหาย เจปิ อิมาเย อิสาย ฯ ธารณาย เจปิ อิมาเย อิสาย ฯ โหฏฺฐมโต เจปิ อิมาเย ฯ อุปวิมโต เจปิ อิมาเย ฯ ยาโต กุโต เจปิ อิมาเย ปุริโส อาทิยติ ตณฺฑุลตฺถิกาย อุปสงฺกมิตฺวา

๑ ม. ลภเตวิ มาเย ฯ ๒ ม. สุฬา ภกฺขปิณฺฑา ฯ

ទទឹកដោយភគៈកន្លងរូបដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុ ។បេ។ មានចិត្តទទឹកដោយភគៈកន្លងសំឡេងដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត ។បេ។ មានចិត្តទទឹកដោយភគៈកន្លងធម៌ទាំងឡាយដែលគប្បីដឹងដោយចិត្ត ។

(๓๒๗) ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិរិយាប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងនេះ បើមានបុរសទៅកកិរិយានោះ ដោយចក្ខុ មានរមែងបាននូវឧកាស មានរមែងបាននូវអារម្មណ៍ ។បេ។ បើមានបុរសទៅកកិរិយានោះ ដោយអណ្តាត ។បេ។ បើមានបុរសទៅកកិរិយានោះដោយចិត្ត មានរមែងបាននូវឧកាស មានរមែងបាននូវអារម្មណ៍ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ដូចផ្ទះប្រក់ដោយបបុស ឬផ្ទះប្រក់ដោយស្មៅ មានឈើសូត្រហែង សល់នៅតែពាក់ទេ បើបុរសបួលទៅឆ្លងផ្ទះនោះ ដោយគប់ក្តៅដ៏ធំនេះសន្ធោក្នុងទិសខាងកើត ក្តៅក៏នឹងបាននូវឧកាស នឹងបាននូវអារម្មណ៍ ។ បើបុរសបួលទៅឆ្លងផ្ទះនោះ ដោយគប់ក្តៅដ៏ធំនេះសន្ធោ ក្នុងទិសខាងលិច ។បេ។ បើឆ្លងផ្ទះនោះកន្លងទិសខាងជើង ។ បើឆ្លងផ្ទះនោះកន្លងទិសខាងត្បូង ។ បើឆ្លងផ្ទះនោះពីខាងក្រោម ។ បើឆ្លងផ្ទះនោះពីខាងលើ ។ កាលបើបុរសបួលទៅឆ្លងផ្ទះនោះ ដោយគប់ក្តៅដ៏ធំនេះសន្ធោ អំពីទិស

លភតេវ អត្តា ទិតរំ លភតេ អត្តា អារម្មណំ ។ ឃវមេវ ខោ អាវុសោ ឝរីរាវយវោ កត្តុ ឧក្កដតោ ចេ-បិ ឯំ មាភេ ឧបសគ្គមតិ លភតេវ មាភេ ទិតរំ លភតិ មាភេ អារម្មណំ ។បេ។ ជីវ្ហាតោ ចេបិ ឯំ មាភេ ឧបសគ្គមតិ ។បេ។ មនតោ ចេបិ ឯំ មាភេ ឧបសគ្គមតិ លភតេវ មាភេ ទិតរំ លភតេ មាភេ អារម្មណំ ។

(๓๒๘) ឃវិរាវយវាវញ្ហាវុសោ កត្តុ ឫទ្ធា អធិកំសុ ឯ កត្តុ ឫបេ អធិភោសិ សទ្ធា កត្តុ អធិកំសុ ឯ កត្តុ សទ្ទេ អធិភោសិ កឍ្ហ កត្តុ អធិកំសុ ឯ កត្តុ គន្ធេ អធិភោសិ រសា កត្តុ អធិកំសុ ឯ កត្តុ រសេ អធិភោសិ ផោដ្ឋព្ព កត្តុ អធិកំសុ ឯ កត្តុ ផោដ្ឋព្ពេ អធិភោសិ ឆម្ភា កត្តុ អធិកំសុ ឯ កត្តុ ឆម្ភេ អធិភោសិ ។ អយំ វុច្ចតាវុសោ កត្តុ ឫទ្ធាធិក្ខ-តោ សទ្ធាធិក្ខតោ គន្ធាធិក្ខតោ រសាធិក្ខតោ ផោដ្ឋព្ព-ធិក្ខតោ ឆម្ភាធិក្ខតោ អធធិក្ខតោ អធិកំសុ(๑) ចា-បគា អគុសលា ឆម្ភា សង្កិលេសិគា ចោផោព្ភ-

๑ ម. នំ ជាបគា ។

ខាងណា កន្លងកាលណា ក្លើងក៏នឹងបានទៅកាន ទឹងបានទៅអាម្មណ៍ អំពីទិសខាងណោះ កន្លងកាលណោះ យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលអាវុសោ តាំងឡាយ កិកុប្រព្រឹត្តនៅយ៉ាងនេះ បើមារចូលទៅរកកិកុនោះ ដោយចក្ខុ មាររមែងបានទៅចន្លោះ រមែងបានទៅអាម្មណ៍ ។ បេ ។ បើមារចូលទៅរកកិកុនោះដោយអណ្តាត ។ បេ ។ បើមារចូលទៅរកកិកុនោះដោយចិត្ត មាររមែងបានទៅកាន រមែងបានទៅអាម្មណ៍ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

(๓๒๘) ម្នាលអាវុសោ តាំងឡាយ រូបតាំងឡាយគ្របសង្កត់កិកុដែលប្រព្រឹត្តនៅយ៉ាងនេះបាន កិកុគ្របសង្កត់ទៅរូបតាំងឡាយមិនបាន សំឡេងតាំងឡាយគ្របសង្កត់កិកុបាន កិកុគ្របសង្កត់សំឡេងតាំងឡាយមិនបាន ក្លិនគ្របសង្កត់កិកុបាន កិកុគ្របសង្កត់ក្លិនមិនបាន រសគ្របសង្កត់កិកុបាន កិកុគ្របសង្កត់រសមិនបាន ផោដ្ឋព្វៈគ្របសង្កត់កិកុបាន កិកុគ្របសង្កត់ផោដ្ឋព្វៈមិនបាន ធម្មារម្មណ៍គ្របសង្កត់កិកុបាន កិកុគ្របសង្កត់ធម្មារម្មណ៍មិនបាន ។ ម្នាលអាវុសោ តាំងឡាយ នេះហៅថាកិកុដែលរូបគ្របសង្កត់ សំឡេងគ្របសង្កត់ ក្លិនគ្របសង្កត់ រសគ្របសង្កត់ ផោដ្ឋព្វៈគ្របសង្កត់ ធម្មារម្មណ៍គ្របសង្កត់ តែកិកុគ្របសង្កត់មិនបាន អកុសលធម៌ដ៏លាមក ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ប្រកប

วิตกฺกา สนฺตา อุกฺกุฬาตกา อายตึ ชาติธมฺมาติยา ฯ

ฌานา เขา อาวุโส อาสฺสาทา เหนฺติ ฯ

(๓๒๙) กถญฺหาวุโส อนาสฺสาทา เหนฺติ ฯ ยา-

วุโส กิญฺจิ จกฺขุนา รูปํ ทิสฺวา ปิยรูเป รูเป ฉนฺทูปสญฺหิตา

อปฺปิยรูเป รูเป น ฆฏิยติ อุปฏฺฐิตกายสฺสติ จ

วิหรติ อปฺปมาณเจตสো ตญฺจ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ

ยถาภูตํ ปชานาติ ยตฺถสฺส เต อุปฺปนฺนา ปาปกา

อกุสลา ธมฺมา อปริเสสา นิรุชฺฌนฺติ ฯเปฯ ชิวฺหายา

รสํ สายิตฺวา ฯเปฯ มนสา ธมฺมํ วิญฺญาย ปิยรูเป

ธมฺเม ฉนฺทูปสญฺหิตา อปฺปิยรูเป ธมฺเม น ฆฏิยติ อุปฏฺฐิ-

ដោយកពង្គ ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មានទុក្ខជាវិបាក ប្រកបដោយជាតិ ជរា មរណៈតទៅ បានត្រូបសង្កត់កិកុនោះ ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ យ៉ាងនេះឯង ឈ្មោះថាកិកុមានចិត្តទទឹកដោយរាគៈ ។

[៣៦៩] ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ ចុះកិកុអកមានចិត្តមិនទទឹកដោយរាគៈ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ កិកុកន្ធសាសនានេះ ឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ មិនជ្រប់កន្ធរូបជាទីស្រឡាញ់ មិនព្យាបាទកន្ធរូបមិនជាទីស្រឡាញ់ មានសតិកន្ធកាយតាំងមាំ មានចិត្តប្រមាណមិនបាន មួយវិញទៀត អកុសលធម៌ដ៏លាមកចាំងឡាយដែលកើតឡើងដល់កិកុនោះ តែងលេតទៅវិញ មិនមានសេសសល់ កន្ធចេតោវិមុត្តិនិងបញ្ញាវិមុត្តិណា ក៏ដឹងច្បាស់តាមពិត នូវចេតោវិមុត្តិនិងបញ្ញាវិមុត្តិនោះ ។ បេ ។ ជញ្ជាប់សេដោយអណ្តាត ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្តហើយ មិនជ្រប់កន្ធធម្មារម្មណ៍ដែលជាទីស្រឡាញ់ មិនព្យាបាទកន្ធធម្មារម្មណ៍មិនជាទីស្រឡាញ់ មានសតិកន្ធកាយ

តកាយសុត្តំ ច វិហារតិ អប្បមាណចេតសោ តញ្ច ចេ-
តោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ បជានាតិ យត្ថស្ស តេ
ឧប្បន្នា ចាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈ-
ន្តិ ។ អយំ ភិក្ខវេ បុគ្គលោ កិំ អនវស្សុតោ ចក្ខុវិញ្ញេ-
យ្យេសុ រូបេសុ ។បេ។ អយំ ភិក្ខវេ បុគ្គលោ កិំ អន-
វស្សុតោ ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យេសុ រសេសុ ។បេ។ អនវស្សុតោ
មនោវិញ្ញេយ្យេសុ ធម្មេសុ ។ ឥតិវិហារី ចាបិ ភិក្ខវេ កិំ
ចក្ខុតោ ចេបិ នំ មាក ឧបសង្កមតិ នេវ លភតិ
មារោ ឱតារំ ន លភតិ មារោ អារម្មណំ ។បេ។ ជិវ្ហា-
តោ ចេបិ នំ មារោ ឧបសង្កមតិ ។បេ។ មនតោ ចេបិ
នំ មារោ ឧបសង្កមតិ នេវ លភតិ មារោ ឱតារំ ន លភតិ
មារោ អារម្មណំ ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខវេ នាវាយ ភិន្នាយ
ឧទកេ ពហុលមត្តេ កាមង្គារិលេបនា(១) បុរត្ថិមាយ ចេបិ នំ
ទិសាយ បុរិសោ អាទិត្តាយ តិណុក្កាយ ឧបសង្កមេយ្យ
នេវ លភេថ អគ្គិំ ឱតារំ ន លភេថ អគ្គិំ អារម្មណំ
។បេ។ បច្ឆិមាយ ចេបិ នំ ។ ឧត្តរាយ ចេបិ នំ ។

---

๑ ម. ម. អគ្គារិលេបនា ។

តាំងមាំ មានចិត្តប្រមាណមិនបាន មួយវិញ្ញេវទៀត អកុសលធម៌ដ៏លាមកតាំងឡាយ ដែលកើតឡើងដល់កិកូនោះ តែងរលត់ទៅវិញឥតមានសេសសល់ ក្នុងចេតោវិមុត្តិនិងឥបញ្ញាវិមុត្តិណា ក៏ដឹងច្បាស់តាមពិត នូវចេតោវិមុត្តិនិងឥបញ្ញាវិមុត្តិនោះ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ នេះហៅថា កិកូមានចិត្តមិនទទឹកដោយរាគៈក្នុងរូបតាំងឡាយដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុ ។បេ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ នេះហៅថា កិកូមានចិត្តមិនទទឹកដោយរាគៈក្នុងសំតាំងឡាយដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត ។បេ។ មានចិត្តមិនទទឹកដោយរាគៈ ក្នុងធម្មារម្មណ៍តាំងឡាយដែលគប្បីដឹងដោយចិត្ត ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ កិកូដែលប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងនេះ បើមារចូលទៅរកកិកូនោះដោយចក្ខុ មារក៏មិនបាននូវឱកាស មិនបាននូវអារម្មណ៍ ។បេ។ បើមារចូលទៅរកកិកូនោះដោយអណ្តាត ។បេ។ បើមារចូលទៅរកកិកូនោះដោយចិត្ត មារក៏មិនបាននូវឱកាស មិនបាននូវអារម្មណ៍ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ ដូចជាកូដាគារសាលា (ផ្ទះមានកំពូល) មានដីស្អិតច្រកាច់លាបដ៏ក្រាស់ បើបុរសចូលទៅជិតឆ្នូលកូដាគារសាលានោះ ដោយគប់ក្តៀងដ៏ឆេះសន្ធោ ក្នុងទិសខាងកើត ក្តៀងក៏មិនបាននូវឱកាស មិនបាននូវអារម្មណ៍ ។បេ។ បើឆ្នូលកូដាគារសាលានោះ ក្នុងទិសខាងលិច ។ បើឆ្នូលកូដាគារសាលានោះ ក្នុងទិសខាងជើង ។

ឧក្កិលេសាយ ចេបិ នំ ។ ហេដ្ឋិមតោ ចេបិ នំ ។ ឧបរិ-
មតោ ចេបិ នំ យតោ កុតោបិ ចេ បុរិសោ អាធិត្តាយ
តិណុក្កាយ ឧបសង្កមេយ្យ នេវ លភេថ អក្ខិ ឌិតារំ ន
លភេថ អក្ខិ អារម្មណំ ។ ឯវមេវំ ខោ អាវុសោ ឣវិរិហារឹ
កិក្ខុំ ចក្ខុតោ ចេបិ នំ មាភេ ឧបសង្កមតិ ន លភតេវ
មាភេ ឌិតារំ ន លភតិ មាភេ អារម្មណំ ។បេ។ ជិវ្ហា-
តោ(១) ចេបិ នំ មាភេ ឧបសង្កមតិ ន លភតេវ មាភេ
ឌិតារំ ន លភតិ មាភេ អារម្មណំ ។ ឣវិរិហារឹ ចាវុសោ
កិក្ខុ រូបេ អធិភោសិ ន រថា កិក្ខុំ អធិភុ សទ្ទេ
កិក្ខុ អធិភោសិ ន សទ្ធា កិក្ខុំ អធិភុ គន្ធេ កិក្ខុ
អធិភោសិ ន កទ្ធា កិក្ខុំ អធិភុ រសេ កិក្ខុ អធិ-
ភោសិ ន រសា កិក្ខុំ អធិភុ ផោដ្ឋព្ពេ កិក្ខុ អធិ-
ភោសិ ន ផោដ្ឋព្ធា កិក្ខុំ អធិភុ ធម្មេ កិក្ខុ អធិ-
ភោសិ ន ធម្មា កិក្ខុំ អធិភុ ។ អយំ វុច្ចតាវុសោ

---

១ មនោតោបិ ចាហោ ទិស្សតិ ។

បើឆ្លុះកូដាគារសោលានោះ ក្នុងទិសខាងកើត ។ បើឆ្លុះកូដាគារសោ-
លានោះ អំពីខាងក្រោម ។ បើឆ្លុះកូដាគារសោលានោះ អំពីខាងលើ
បើបុរសចូលទៅជិតឆ្លុះដោយគប់ក្តីងដ៏ឆេះសន្ធោអំពីទិសណា ក្នុងកាល
ណា ក្តីងក៏មិនបានទូវឧកាស មិនបានទូវអារម្មណ៍ អំពីទិសខាងណោះ
ក្នុងកាលណោះ យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ កិកូដែល
ប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងនេះ បើមាចូលទៅរកកិកូនោះ ដោយចក្ខុ មាក៏មិន
បានទូវឧកាស មិនបានទូវអារម្មណ៍ ។ បេ ។ បើមាចូលទៅរកកិកូនោះ
ដោយអណ្តាត មាក៏មិនបានទូវឧកាស មិនបានទូវអារម្មណ៍ ។ ម្នាល
អាវុសោតាំងឡាយ កិកូដែលប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងនេះជាប្រក្រតី ទើបគ្រប
សង្កត់រូបតាំងឡាយបាន រូបតាំងឡាយគ្របសង្កត់កិកូមិនបាន កិកូគ្រប
សង្កត់សំឡេងតាំងឡាយបាន សំឡេងតាំងឡាយគ្របសង្កត់កិកូមិនបាន
កិកូគ្របសង្កត់ក្លិនតាំងឡាយបាន ក្លិនតាំងឡាយគ្របសង្កត់កិកូមិនបាន
កិកូគ្របសង្កត់រសតាំងឡាយបាន រសតាំងឡាយគ្របសង្កត់កិកូមិនបាន
កិកូគ្របសង្កត់ផោដ្ឋព្វៈតាំងឡាយបាន ផោដ្ឋព្វៈតាំងឡាយគ្របសង្កត់កិកូ
មិនបាន កិកូគ្របសង្កត់ធម្មារម្មណ៍តាំងឡាយបាន ធម្មារម្មណ៍តាំងឡាយ
គ្របសង្កត់កិកូមិនបាន ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ

กิกฺขุ ปฺวาจิกฺขู สนฺทิกฺขู กณฺหาภิกฺขู รสาภิกฺขู ชาคฺคาภิกฺขู ภณฺฑาภิกฺขู(๑) อภิกฺกมิ เต ภควโต อกฺกุสเล ธมฺเม สณฺฐเปสิ เต ภควโต ปาเทสุ นิกฺขิปิตฺวา ภควนฺตเมตทโวจุ อายตึ ภนฺเต สวนาย ฯ ยงฺหิ โข อาวุโส อนาสวสฺส เวทิตพฺพ ฯ อถ โข ภควา ปุณฺณมิยา อายสฺมนฺตึ มหาโมคฺคลฺลานึ อามนฺเตสิ สาธุ สาธุ โข โมคฺคลฺลาน สาธุ โข ตฺวึ โมคฺคลฺลาน กิกฺขึ อาสวสฺส ปหานาย ธมฺม เทเสหิ ยาทิสึ อนาสวสฺส จิตฺตสฺส อนาสวสฺส ปหานาย ฯ ตถา ภควา อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน ฯ สมนุญฺโญ สตฺถา อโหสิ ฯ อตฺตมโน เต กิกฺขู อายสฺมโต มหาโมคฺคลฺลานสฺส ภาสิต อภินนฺทุนฺติ(๒) ฯ ฉฏฺ ฯ

---

๑ ฉ. ม. อภิกฺขู อรภิกฺขูติ ฯ ม. เวหิ ปิ กิเลเสหิ ฯ ๒ อภินนฺทึสุ ฯ

នេះហៅថា កិកុអ្នកគ្របសង្កត់រូប គ្របសង្កត់សំឡេង គ្របសង្កត់ក្លិន គ្របសង្កត់រស គ្របសង្កត់ផោដ្ឋព្វៈ គ្របសង្កត់ធម្មារម្មណ៍ គ្របសង្កត់អកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនោះ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ប្រកបដោយកើតថ្មី ប្រកបដោយសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មានទុក្ខជាវិបាក ប្រកបដោយជាតិ ជរា មរណៈតទៅ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិកុមានចិត្តមិនទទឹកដោយរាគៈ យ៉ាងនេះឯង ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ក្រោកឡើងហើយ ត្រាស់ហៅព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុមកថា ម្នាលមោគ្គល្លាន ប្រពៃហើយ ។ ម្នាលមោគ្គល្លាន ប្រពៃហើយ ដែលអ្នកបានសម្តែងនូវហេតុនៃចិត្តដែលទទឹកដោយរាគៈ និងហេតុនៃចិត្តដែលមិនទទឹកដោយរាគៈ ដល់កិកុទាំងឡាយ ។ ព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុបានសម្តែងធម៌នេះហើយ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់សព្វព្រះហឫទ័យ ។ កិកុទាំងនោះ មានចិត្តត្រេកអរពេញចិត្តនឹងភាសិតរបស់ព្រះមហាមោគ្គល្លានមានអាយុ ។ ចប់សូត្រ ទី ៦ ។

(๓๓๐) យតោ ខោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ សព្ពេសំ យេវ ខុទ្ទកមូលានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ ។ អយំ ខោ(๑) បនស្ស កាមា ឥដ្ឋា ហោន្តិ យថា ស្ស កាមេ បស្សតោ យោ កាមេសុ កាមច្ឆន្ទោ កាមស្នេហោ កាមមុច្ឆា កាមបរិឡាហោ សោ ជានុសេតិ តថា ខោ បនស្ស ជាតេ ច វិហាតេ ច អនុតប្បា ហោតិ ។ យថា ចវន្តិ វិហាវន្តិ អកិច្ឆាឧោមនស្សា ចាបកា អកុសលា ធម្មា ជានុស្សវន្តិ(๒) ។ កថញ្ច ភិក្ខវេ ភិក្ខុ សព្ពេសំ យេវ ខុទ្ទកមូលានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ ឥតិ រូបំ ឥតិ រូបស្ស សមុទយោ ឥតិ រូបស្ស អត្ថង្គមោ ។ ឥតិ វេទនា ។ បេ ។ ឥតិ សញ្ញា ។ ឥតិ សង្ខារា ។ ឥតិ វិញ្ញាណំ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស សមុទយោ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស អត្ថង្គមោតិ ។ ឯវំ ខោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ សព្ពេសំ យេវ ខុទ្ទកមូលានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ ។

---

๑ ឥថ ហោ ។ ๒ ម. ជានុសេតិ ។

(៣៣០) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដឹងច្បាស់តាមពិត នូវហេតុជាទីកើតឡើង និងសេចក្តីសូន្យនៃទុក្ខធម៌ទាំងឡាយទាំងពួង ក្នុងកាលណា ។ កាលណោះ តាមទាំងឡាយ ឈ្មោះថាភិក្ខុនោះបានឃើញហើយ កាលបើភិក្ខុនោះឃើញនូវតាមទាំងឡាយ ដោយអាការណា ចំណង់ក្នុងតាម សេចក្តីស្នេហាក្នុងតាម សេចក្តីជ្រប់ក្នុងតាម សេចក្តីក្តៅក្រហាយដោយតាមណា ក្នុងតាមទាំងឡាយ ចំណង់ក្នុងតាមជាដើមនោះ ក៏ដេកត្រាំនៅពុំបាន ធម៌ជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តនិងធម៌ជាគ្រឿងនៅរមែងជាប់តាមភិក្ខុនោះ ដោយអាការនោះ ។ អរិយសាវកដឹងច្បាស់តាមសភាពជាអកុសលធម៌ដ៏លាមក រមែងមិនគ្រប សង្កត់ភិក្ខុដែលជាអ្នកប្រព្រឹត្ត មានធម៌ជាគ្រឿងនៅដូច្នោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដឹងច្បាស់តាមពិត នូវហេតុជាទីកើតឡើងនិងសេចក្តីសាបសូន្យ នៃទុក្ខធម៌ទាំងពួង តើដូចម្តេច ដឹងច្បាស់ថា រូបដូច្នេះ សេចក្តីកើតឡើងនៃរូបដូច្នេះ សេចក្តីសាបសូន្យនៃរូបដូច្នេះ ។ វេទនាដូច្នេះ ។ បេ ។ សញ្ញាដូច្នេះ ។ សង្ខារទាំងឡាយដូច្នេះ ។ វិញ្ញាណដូច្នេះ សេចក្តីកើតឡើងនៃវិញ្ញាណដូច្នេះ សេចក្តីសាបសូន្យនៃវិញ្ញាណដូច្នេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដឹងច្បាស់តាមពិត នូវហេតុជាទីកើតឡើង និងសេចក្តីសាបសូន្យនៃទុក្ខធម៌ទាំងពួង យ៉ាងនេះឯង ។

[๓๓๑] ภควา ภิกฺขเว ภิกฺขูนญฺจ กามา ธิฏฺฐา
เหนฺติ ยถาสฺส กาเมหิ ปสฺสโต เยน กาเมสุ
กามฉนฺโท กามสิเนโห กามมุจฺฉา กามปริฬาเหน
สหา ฉาตุสหาติ ฯ เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว อฏฺฐิกงฺกา-
สุ สาธิกเทวาริสา ปุณฺณา อฏฺฐิกถมฺ ภิยฺยเตฺถน
ภิยฺยุตฺตมา ฯ อถโข ปุริโส อาคจฺเฉยฺย ลหิตุกามา
อมริตุกามา สุขกามา ทุกฺขปฺปฏิกฺกูลา ตเมนํ เทฺว
พลวนฺตา ปุริสา ทฬฺหาสุ รชฺชุกาหิ พาหาสุ คเหตฺวา ตํ อฏฺฐิ-
กงฺกาสุ อุปกฑฺเฒยฺยุนฺ สหา ฯ ตสฺส ตาวเทว ภิยฺยเตฺถน
เมยฺย ฯ ตํ กิสฺส เหตุ ฯ อญฺญาณาภิญฺญา(๑) ภิกฺขเว
ตสฺส ปุริสสฺส เหตาติ ฯ เอวเมว โข ภิกฺขเว อฏฺฐิกงฺกา-
สุ ตถูปมา กามา ธิฏฺฐา เหนฺติ ยถาสฺส กาเมหิ ปสฺสโต
ตาวเทว ภิยฺยเตฺถน มรณมฺปิ ตนฺนิทานํ มรณมฺปิ
ทุกฺขนฺติ ฯ ปวเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขูนญฺจ อฏฺฐิกงฺกา-
สูปมา กามา ธิฏฺฐา เหนฺติ ยถาสฺส กาเมหิ ปสฺสโต

๑ ม. ญาตญฺญา ฯ

(๓๓๑) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះភិក្ខុបានឃើញកាមទាំងឡាយ តាមទំនងដែលគេឃើញនូវកាមទាំងឡាយ ហើយចំណង់ក្នុងកាម សេចក្តីស្នេហាក្នុងកាម សេចក្តីស្រេកក្នុងកាម សេចក្តីក្តៅក្រហាយដោយកាមណា កង់កាមទាំងឡាយ ចំណង់កង់កាមជាដើមនោះ មិនដេកត្រាំកង់សន្តាន តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រណ្តៅរងើកភ្លើង មានជម្រៅជាងមួយជួរបុរស ពេញដោយរងើកភ្លើង ប្រាសចាកអណ្តាត ប្រាសចាកផ្សែង ។ គ្រានោះ បុរសប្រាថ្នារស់ មិនចង់ស្លាប់ ប្រាថ្នាសុខ ខ្ពើមទុក្ខ ដើរមក មានបុរសពីរនាក់មានកម្លាំង ចាប់បុរសនោះត្រង់ដើមដៃម្ខាងម្នាក់ ប្រាន់បុរសនោះឲ្យចូលទៅ កង់រណ្តៅរងើកភ្លើង បុរសនោះក៏ក្រាញទប់កាយនេះ ដោយអាការដូច្នេះ ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះថាបុរសនោះមានការយល់ច្បាស់ថា អាត្មាអញនឹងធ្លាក់ចុះកង់រណ្តៅរងើកភ្លើងនេះ អាត្មាអញនឹងដល់នូវមរណៈ ឬនឹងដល់នូវទុក្ខស្មើមរណៈ ព្រោះការធ្លាក់ចុះនោះជាហេតុ សេចក្តីនេះមានឧបមាយ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានឧបមេយ្យដូច ភិក្ខុបានឃើញកាមទាំងឡាយ ដែលទុកដូចជារណ្តៅរងើកភ្លើង តាមទំនងដែលគេឃើញនូវកាមទាំងឡាយហើយ

เยา กามเมสุ กามฉนฺโท กามสฺเนหเ กามมุจฺฉา กามปริฬาเหา เสา ชาตุเสติ ฯ

[๓๓๒] กตเมา ทฺวเ ทฺวาเทา จาเก จ วิหาเก จ อนุตฺตาเร เหาติ เย จาตฺถิ จาหาตฺถิ อกิญฺจาเนสมาปตฺติ จาปเก อกุสลา ธมฺมา ชาตุสฺสาทิ ฯ เสยฺยถาปิ ทฺวเ ปุริสา พหุกณฺฏกกิ ชาเยิ ปริเสยฺย ตสฺส ปุรเตปิ กณฺฏกเ ปจฺฉาตปิ กณฺฏกเ อุตฺตราตปิ กณฺฏกเ ทกฺขิณาตปิ กณฺฏกเ เหฏฺาตปิ กณฺฏกเ อุปริตปิ กณฺฏกเ เสา สมาโส (๑) อกิญฺจมฺเยฺย สมาโส ปฏิญฺจมฺเยฺย มา มิ กณฺฏกเติ ฯ เอวเมว เขา กิญฺจาเย เยิ เลาเก ปิเยรูปิ สาตรูปิ อยิ ปุคฺคเล อริยสฺส วินเย กณฺฏกเติ ฯ

---

๑ ม. เยเ ปิ ฯ

បំណង់កង់កាម សេចក្តីស្នេហាកង់កាម សេចក្តីជ្រប់កង់កាម សេចក្តី
ក្តៅក្រហាយដោយកាម ណា កង់កាមទាំងឡាយ បំណង់កង់កាមជា
ដើមនោះ មិនដេកត្រាំកង់សន្តាន យ៉ាងនោះឯង ។

(៣៣២) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប៉ុន្តែភិក្ខុមានការប្រព្រឹត្តិនិងការ
នៅដ៏ខ្ជាប់ខ្ជួន តាមទំនងដែលគេប្រព្រឹត្តគេនៅ ហើយអភិជ្ឈានិងទោម-
នស្សជាអកុសលធម៌ដ៏លាមក មិនគ្របសង្កត់ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ដូចបុរសបួលទៅកាន់ដងព្រៃមានបន្ទាប់ច្រើន បន្ទាប់ទាំងមុខ
បុរសនោះក៏មាន បន្ទាប់ទាំងក្រោយក៏មាន បន្ទាប់ទាំងធ្វេងក៏មាន បន្ទាប់ទាំង
ស្តាំក៏មាន បន្ទាប់ទាំងក្រោមក៏មាន បន្ទាប់ទាំងលើក៏មាន បុរសនោះគប្បី
ប្រុងស្មារតីឈានទៅមុខ ប្រុងស្មារតីឈានថយក្រោយ ដោយគិតថា
កុំឲ្យបន្ទាប់មុតអាត្មាអញឡើយ សេចក្តីនេះមានឧបមាយ៉ាងណាមិញ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានឧបមេយ្យដូចរូបជាទីស្រឡាញ់ ជាទីគ្រេកអរ
ណា កង់លោកនេះ ហៅថា បន្ទាកង់វិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ ។

(๓๓๓) ឥតិ វិទិត្វា អសំវរោ ច សំវរោ ច វេទិតព្ពោ ។ កេ ច ភញ្ញ កិក្ខវេ អសំវរោ ហោតិ ។ ឥធ កិក្ខវេ កិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា បិយរូបេ រូបេ អជ្ឈុបេក្ខតិ អប្បិយរូបេ រូបេ ព្យាបជ្ជតិ អនុបដ្ឋិតកាយសតិ ច វិហរតិ បរិត្តចេតសោ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ ឧប្បជ្ជានតិ យត្ថស្ស តេ ឧប្បន្នា ចាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ ។បេ។ ជិញ្ហយ រសំ សាយិត្វា ។បេ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ បិយរូបេ ធម្មេ អជ្ឈុបេក្ខតិ អប្បិយរូបេ ធម្មេ ព្យាបជ្ជតិ អនុបដ្ឋិតកាយសតិ ច វិហរតិ បរិត្តចេតសោ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ ឧប្បជ្ជានតិ យត្ថស្ស តេ ឧប្បន្នា ចាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ ។ ឯវំ ខោ កិក្ខវេ អសំវរោ ហោតិ ។

(๓๓๓) កាលបើតិក្ខុដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះហើយ ត្រូវដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីមិនសង្រ្គម និងសេចក្តីសង្រ្គម ។ ម្នាលតិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីមិនសង្រ្គម តើដូចម្តេច ។ ម្នាលតិក្ខុទាំងឡាយ តិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ ជ្រប់ក្នុងរូបជាទីស្រឡាញ់ ញាប់ទុក្នុងរូបមិនជាទីស្រឡាញ់ មានសតិក្នុងកាយមិនបានតាំងមាំ មានចិត្តស្គុចស្តើងក្នុងកុសលធម៌ មួយទៀត មិនដឹងច្បាស់តាមពិត នូវចេតោវិមុត្តិនិងបញ្ញាវិមុត្តិ ដែលជាគុណជាតិនាំឲ្យអកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនោះ ដែលកើតឡើងដល់តិក្ខុនោះ រលត់ទៅមិនមានសេសសល់ ។ បេ ។ ជញ្ជាប់សោដោយអណ្តាត ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ ដោយចិត្ត ហើយជ្រប់នៅក្នុងធម្មារម្មណ៍ដែលជាទីស្រឡាញ់ ញាប់ទុក្នុងធម្មារម្មណ៍ដែលមិនជាទីស្រឡាញ់ មានសតិក្នុងកាយមិនបានតាំងមាំ មានចិត្តស្គុចស្តើងក្នុងកុសលធម៌ មួយវិញទៀត មិនដឹងច្បាស់តាមពិត នូវចេតោវិមុត្តិនិងបញ្ញាវិមុត្តិនោះ ដែលជាគុណជាតិនាំឲ្យអកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងឡាយដែលកើតឡើងដល់តិក្ខុនោះ រលត់ទៅមិនមានសេសសល់ ។ ម្នាលតិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីមិនសង្រ្គម យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៣៤) កតមញ្ច ភិក្ខវេ សំវរេ ហោតិ ។ ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា បិយរូបេ រូបេ ន-ធិមុច្ឆតិ អប្បិយរូបេ រូបេ ន ព្យាបជ្ជតិ ឧបដ្ឋិតកា-យសតិ ច វិហរតិ អប្បមាណចេតសោ តញ្ច ចេតោ-វិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ បជានាតិ យត្ថស្ស តេ ឧប្បជ្ជា ចាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ ។បេ។ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ។បេ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ បិយរូបេ ធម្មេ ន ធិមុច្ឆតិ អប្បិយរូបេ ធម្មេ ន ព្យាបជ្ជតិ ឧបដ្ឋិតកាយសតិ ច វិហរតិ អប្បមាណចេតសោ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ បជានាតិ យត្ថស្ស តេ ឧប្បជ្ជា ចាបកា អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ ។ អយំ ខោ ភិក្ខវេ សំវរេ ហោតិ ។

(៣៣៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីសង្រ្គម តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ឃើញរូបដោយចក្ខុ មិនជ្រប់នៅក្នុងរូបជាទីស្រឡាញ់ មិនព្យាបាទក្នុងរូបមិនជាទីស្រឡាញ់ មានសតិក្នុងកាយតាំងមាំ មានចិត្តប្រមាណមិនបាន មួយវិញទៀត ដឹងច្បាស់តាមពិត នូវចេតោវិមុត្តិនិងបញ្ញាវិមុត្តិ ដែលជាគុណជាតិនាំឲ្យអកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនោះ ដែលកើតឡើងដល់ភិក្ខុនោះ រលត់ទៅមិនមានសេសសល់ ។ បេ ។ ដញ្ជាប់រសដោយអណ្តាត ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត មិនជ្រប់នៅក្នុងធម្មារម្មណ៍ដែលជាទីស្រឡាញ់ មិនព្យាបាទក្នុងធម្មារម្មណ៍ដែលមិនជាទីស្រឡាញ់ មានសតិក្នុងកាយតាំងមាំហើយ មានចិត្តប្រមាណមិនបាន មួយវិញទៀត ដឹងច្បាស់តាមពិតនូវចេតោវិមុត្តិនិងបញ្ញាវិមុត្តិ ដែលជាគុណជាតិនាំឲ្យអកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនោះដែលកើតឡើងដល់ភិក្ខុនោះ រលត់ទៅមិនមានសេសសល់ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីសង្រ្គម យ៉ាងនេះឯង ។

(๓๓๘) ตสฺส เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ฆานํ จเรยฺย ฆานํ วิหเรยฺย กทาจิ กรหาจิ สติสมฺโมสา อุปฺปชฺเชยฺย จาปลา อกุสลา ธมฺมา สรสงฺกปฺปา สญฺโญชนิยา ฯ ยโตฺว ภิกฺขเว ภิกฺขุโน สตุปฺปาโท อภวิสฺส ตํ วิปฺปฏิสารา ปฏิวิโนเทตฺวา ปฏิกฺกเมตฺวา อนภาวํ คเมตฺวา ฯ เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ปุริสสฺส สีสาทิตฺตสฺส วา สตฺตสฺส อโยคุฬสฺส วา ตโตนิทานํ วา ทุกฺขมตฺตา ปฏิกฺกเมยฺย ฯ เอวเมว โขฺ ภิกฺขเว ยโตฺว ภิกฺขุโน สตุปฺปาทา ตํ วิปฺปฏิสารา ปฏิวิโนเทตฺวา ปฏิกฺกเมตฺวา อนภาวํ คเมตฺวา ฯ ภิกฺขเว โขฺ ภิกฺขุโน ตสฺส เจ ภิกฺขุโน ฆานํ จเรยฺย ฆานํ วิหเรยฺย กทาจิ กรหาจิ สติสมฺโมสา อุปฺปชฺเชยฺย จาปลา อกุสลา ธมฺมา สรสงฺกปฺปา สญฺโญชนิยา ฯ ยโตฺว ภิกฺขเว ภิกฺขุโน สตุปฺปาโท อภวิสฺส ตํ วิปฺปฏิสารา ปฏิวิโนเทตฺวา ปฏิกฺกเมตฺวา อนภาวํ คเมตฺวา ฯ ฆานํ โขฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน

(๓๓๙) ម្នាលកិកុតាំងឡាយ បើកិកុនោះប្រព្រឹត្តយ៉ាងនេះ នៅយ៉ាងនេះ អកុសលធម៌ដ៏លាមកតាំងឡាយ គឺការត្រេះរែះដោយសេច-ក្តីពុក ប្រកបដោយសញ្ញោជន:តែងកើតឡើង ព្រោះក្ងេចស្មារតី ក្នុងពេលមួយដងមួយកាល ។ ម្នាលកិកុតាំងឡាយ ការកើតឡើងនៃសតិដ៏ឃឺតយូរ រមែងលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ដល់នូវការសោបសូន្យ យ៉ាងឆាប់រហ័ស ដោយពិត ។ ម្នាលកិកុតាំងឡាយ ដូចបុរសសម្រក់ចុះនូវដំណក់ទឹកពីរ ឬ បីដំណក់ ទៅក្នុងអម្បែងខ្លះដែលដ៏ក្តៅខ្លាំងក្នុងវេលាថ្ងៃ ។ ម្នាលកិកុតាំងឡាយ ការស្រក់ចុះនៃដំណក់ទឹកតាំង-ឡាយដ៏ឃឺតយូរ តែងដល់នូវការអស់ ការសោបសូន្យ យ៉ាងឆាប់រហ័ស ដោយពិត យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលកិកុតាំងឡាយ បើកិកុនោះប្រព្រឹត្តយ៉ាងនេះ នៅយ៉ាងនេះ អកុសលធម៌តាំងឡាយដ៏លាមក គឺការត្រេះរែះដោយសេចក្តីពុក ប្រកបដោយសញ្ញោជន:ក៏កើតឡើងព្រោះក្ងេចស្មារតីក្នុងពេលមួយដងមួយកាល ។ ម្នាលកិកុតាំងឡាយ ការកើតឡើងនៃសតិដ៏ឃឺតយូរ ក៏តែងលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ដល់នូវការសោបសូន្យ យ៉ាងឆាប់រហ័សដោយពិត ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ ម្នាលកិកុតាំងឡាយ

กิกฺขเนา ตาเก จ วิหาเก จ อนุตฺตเรฺยา เหาเตา ยถา จรนฺโ วิหารนฺโ อกิจฺฉาเนาเมนสฺส ตาปตา อกุสลา ธมฺมา ตาตุสฺสวนฺติ ฯ

(๓๓๖) ตเรฺย กิกฺขเว กิกฺขุ ฬวิ จรนฺโ ฬวิ วิหารนฺโ กชาเนา ก กชเมหามตฺตา ก มิตฺตา ก อมจฺจา ก ญาติ ก สาเลาหิตา ก เกาเรหิ อกิเมฺหิ ปกเรยฺยุ ฬหาเกา ปุริส กิเนฺโ ฯเม ตาสาก อนุตยนฺติ ฯ กึ มุเญฺจ กถาลมนุตรสิ ฯ ฬหิ หิตายา-วตฺติตฺถา เกาเร จ กุญฺชสฺสุ ปุญาเน จ กเกหิตาติ ฯ

เสา จ ตาเก กิกฺขเว กิกฺขุ ฬวิ จรเนฺโ ฬวิ วิหารเนฺโ

កិកុមានការប្រព្រឹត្តិនិងការនៅដ៏ខ្ចាប់ខ្ចួន តាមទំនងដែលគេប្រព្រឹត្ត គេ
នៅ ហើយអកិដ្ឋនិងទេវមនស្សជាអកុសលធម៌ដ៏លាមក មិនត្រូវសង្កត់
យ៉ាងនេះឯង ។

[៣៣៦] ម្នាលកិកុទាំងឡាយ បើពួកស្តេចក្តី ពួកមហា-
មាត្យនៃស្តេចក្តី ពួកមិត្តក្តី ពួកអាមាត្យក្តី ពួកញាតិក្តី ពួកសាលោ-
ហិតក្តី បាននាំកោគៈទាំងឡាយ មកបាវណាចំពោះកិកុនោះ ដែល
ប្រព្រឹត្តយ៉ាងនេះ ដែលនៅយ៉ាងនេះ ដោយពាក្យថា នែបុរសដ៏
ចម្រើន ចូរអ្នកមកអាយ ចុះសំពត់កាសាវៈរបស់អ្នកទាំងនេះ ដុតកើល
អ្នកឬទេ ។ ចុះព្រោះអ្វី ក៏អ្នកកោរត្រង៉ោលដើរកាន់អម្បែង ។
ចូរអ្នកមកអាយ ចូរត្រឡប់មកជាហ៊ីនកេរវិញ ហើយបរិភោគនូវ
កោគៈទាំងឡាយ ទាំងធ្វើនូវបុណ្យទាំងឡាយចុះ ។ ម្នាលកិកុ
ទាំងឡាយ ឯកិកុនោះ កាលបើប្រព្រឹត្តយ៉ាងនេះ កាលនៅយ៉ាងនេះ

សំក្ខំ បក្ខន្ទាយ ហីនាយាវត្តិស្សតីតំ ឧទកំ ហរន្តំ វិដ្ឋតំ ។ សេយ្យថាបិ កិក្ខវេ កដ្ឋា ឧទិ ចាចីនន្តំ ចាចីនចោណា ចាចីនបញ្ហារ អថ មហាជនកាយោ អាគច្ឆេយ្យ កុទ្ទាលបិដកំ អាទាយ មយំ ឥមំ កដ្ឋំ ឧទិ បច្ឆាន្តំ ករិស្សាម បច្ឆាចោណំ បច្ឆាបញ្ហារន្តិ ។ តំ កិំ មញ្ញថ កិក្ខវេ អបិ នុ ខោ សោ មហាជនកាយោ កដ្ឋំ ឧទិ បច្ឆាន្តំ ករេយ្យ បច្ឆាចោណំ បច្ឆាបញ្ហារន្តិ ។ នោ ហេតំ កន្តេ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ កដ្ឋា កន្តេ ឧទិ ចាចីនន្តំ ចាចីនចោ-ណា ចាចីនបញ្ហារ សា ន សុករា បច្ឆាន្តំ ការុំ បច្ឆាចោណា បច្ឆាបញ្ហារ ។ យាវនេវ បន សោ មហាជនកាយោ កិលមថស្ស វិឃាតស្ស ការឹ អស្ស ។ ឯវមេវ ខោ កិក្ខវេ តញ្ហេ កិក្ខុំ ឯវំ ចរន្តំ ឯវំ វិហរន្តំ រាជានោ វ រាជមហាមត្តា វ ខត្តា វ

ទឹងពោលលាសត្វ ហើយត្រឡប់មកជាហ៊ានកេរវិញ ដំណើរដូច្នេះទុំះ
មិនមានទេ ។ ម្នាលកិកុតាំងឡាយ ដូចជាទន្លេគង្គាជម្រាលទៅទិសខាងកើត
ជ្រាលទៅទិសខាងកើត ទោរទៅទិសខាងកើត ព្រោនោះពពួកមហាជនកាន់យកចបកាប់ទិងបង្គីដើរមក ដោយគិតថា យើងតាំងឡាយ
ទឹងខប់ទន្លេគង្គានេះឲ្យទឹកហូរជម្រាលទៅទិសខាងលិច ជ្រាលទៅទិសខាងលិច ទោរទៅទិសខាងលិចវិញ ។ ម្នាលកិកុតាំងឡាយ អ្នកតាំង-
ឡាយសំគាល់ហេតុនោះដូចម្តេច ពពួកមហាជននោះទឹងខប់ទន្លេគង្គាឲ្យ
ទឹកហូរជម្រាលទៅទិសខាងលិច ជ្រាលទៅទិសខាងលិច ទោរទៅទិសខាងលិចវិញ បានដែរឬ ។ កិច្ចទុំះមិនបានទេ ព្រះអង្គ ។ ដំណើរនោះ
ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះថាទន្លេគង្គាជម្រាលទៅ
ទិសខាងកើត ជ្រាលទៅទិសខាងកើត ទោរទៅទិសខាងកើត ទន្លេ
គង្គានោះ បុគ្គលមិនងាយនឹងខប់ ឲ្យទឹកហូរជម្រាលទៅទិសខាងលិច
ជ្រាលទៅទិសខាងលិច ទោរទៅទិសខាងលិចបានឡើយ ។ ឯពពួក
មហាជននោះ គប្បីបានតែចំណែកនៃសេចក្តីលំបាកនិងសេចក្តីទឿយហត់
ប៉ុណ្ណោះ ។ ម្នាលកិកុតាំងឡាយ សេចក្តីនេះមានឧបមាដូចម្តេចមិញ
មានឧបមេយ្យដូចជា ប្រសិនបើពួកស្តេចក្តី ពួកមហាមាត្យនៃស្តេចក្តី

អមច្ចា ឯ ញាតី ឯ សាលោហិតា ឯ កោកេហិ អតិ-

ហដ្ឋំ បហារេយ្យុំ ឯហាម្ភោ បុរិស កឹ តេ ឥមេ កា-

សាឯ អនុឧយ្ហន្តិ ។ កឹ មុណ្ឌោ កបាលមនុចរសិ ។

ឯហិ ហីនាយាវត្តិត្វា កោកេ ច កុញ្ជសរ្ឍ បុញ្ជានិ ច

ករោហីតិ ។ សោ វត កិក្ខវេ កិក្ខុ ឯវំ ចរន្តោ ឯវំ

វិហរន្តោ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តិស្សតីតិ ឋានំ

ឯតំ វិជ្ជតិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ យំ ហិ តំ កិក្ខវេ

ចិត្តំ ទីឃរត្តំ វិវេកនិន្នំ វិវេកបោណំ វិវេកបព្ភារំ តញ្ច

ហីនាយាវត្តិស្សតីតិ ឋានំ ឯតំ វិជ្ជតីតិ ។ សត្តមំ ។

ពួកមិត្តក្តី ពួកអាមាត្យក្តី ញាតិក្តី ពួកសាលោហិតក្តី គប្បីនាំទូរកោគៈ
ទាំង៦ឆ្ងាយមកបាវណា ចំពោះភិក្ខុនោះ ដែលប្រព្រឹត្តយ៉ាងនេះ ដែល
នៅយ៉ាងនេះ ដោយពាក្យថា នែបុរសដ៏ចម្រើន ចូរអ្នកមកអាយ ចុះ
សំពត់កាសាវៈរបស់អ្នកទាំងនេះ ដុតពេលអ្នកឆ្លងទេ ។ ចុះហេតុអ្វី ក៏
អ្នកកោរត្រដោលដើរកាន់អម្បែង ។ ចូរអ្នកមកអាយ ចូរអ្នកត្រឡប់មក
ជាហីនកេទវិញ ហើយបរិភោគនូវកោគៈទាំង៦ឆ្ងាយ និងធ្វើបុណ្យទាំង-
ឆ្ងាយចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង៦ឆ្ងាយ ភិក្ខុនោះកាលបើប្រព្រឹត្តយ៉ាងនេះ
កាលនៅយ៉ាងនេះ ទើបពោលលាសិក្ខាត្រឡប់ទៅជាហីនកេទវិញ ដំ-
ណើរដូច្នេះនុ៎ះមិនមានទេ ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំង៦ឆ្ងាយ ព្រោះថាចិត្តណាដែលខ្ជិនទៅរកវិវេក បែរទៅរកវិវេក ទេ
ទៅរកវិវេក អស់កាលជាយូរអង្វែងហើយ ចិត្តនោះនឹងត្រឡប់ទៅជា
ហីនកេទវិញ ដំណើរដូច្នេះមិនមានឡើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ៧ ។

[๓๓๗] អថខោ អញ្ញតរោ កិក្ខុ យេន អញ្ញតរោ កិក្ខុ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា តំ កិក្ខុំ ឯតទវោច កិត្តាវតា នុ ខោ អាវុសោ កិក្ខុនោ ឧស្សន្នំ សុវិសុទ្ធំ ហោតីតិ ។ យតោ ខោ អាវុសោ កិក្ខុ ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ ឯត្តាវតា ខោ អាវុសោ កិក្ខុនោ ឧស្សន្នំ សុវិសុទ្ធំ ហោតីតិ ។ អថខោ សោ កិក្ខុ អសន្តុដ្ឋោ តស្ស កិក្ខុស្ស បញ្ហាវេយ្យាករណេន យេន អញ្ញតរោ កិក្ខុ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា តំ កិក្ខុំ ឯតទវោច កិត្តាវតា នុ ខោ អាវុសោ កិក្ខុនោ ឧស្សន្នំ សុវិសុទ្ធំ ហោតីតិ ។ យតោ ខោ អាវុសោ កិក្ខុ បញ្ចន្នំ ឧបាទានក្ខន្ធានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច យថាភូតំ បជានាតិ ឯត្តាវតា ខោ អាវុសោ កិក្ខុនោ ឧស្សន្នំ សុវិសុទ្ធំ ហោតីតិ ។ អថខោ សោ កិក្ខុ អសន្តុដ្ឋោ តស្ស កិក្ខុស្ស បញ្ហាវេយ្យាករណេន យេន អញ្ញតរោ កិក្ខុ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា តំ កិក្ខុំ ឯតទវោច កិត្តាវតា នុ ខោ អាវុសោ កិក្ខុនោ ឧស្សន្នំ សុវិសុទ្ធំ ហោតីតិ ។

(๓๓๗) គ្រានោះ តិក្ខុមួយរូបចូលទៅរកតិក្ខុមួយរូប លុះចូលទៅដល់ហើយ បានពោលនឹងតិក្ខុនោះដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោ ចុះការឃើញដ៏បរិសុទ្ធល្អរបស់តិក្ខុ ដោយហេតុដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ តិក្ខុដឹងច្បាស់តាមពិត នូវហេតុជាទីកើតឡើង និងសាបសូន្យទៅ នៃផស្សាយតនៈទាំង ๖ ក្នុងកាលណា ម្នាលអាវុសោ ក្នុងកាលនោះ ការឃើញដ៏បរិសុទ្ធល្អរបស់តិក្ខុ ក៏កើតមានដោយហេតុនេះឯង ។ គ្រានោះឯង តិក្ខុនោះមិនពេញចិត្ត ដោយពាក្យដោះស្រាយប្រស្នារបស់តិក្ខុនោះ ក៏បានចូលទៅរកតិក្ខុមួយរូបទៀត លុះចូលទៅដល់ហើយ បានពោលនឹងតិក្ខុនោះដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោ ចុះការឃើញដ៏បរិសុទ្ធល្អរបស់តិក្ខុ ដោយហេតុដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ តិក្ខុដឹងច្បាស់តាមពិត នូវហេតុជាទីកើតឡើង និងសាបសូន្យទៅ នៃទុក្ខក្ខន្ធទាំង ๕ ក្នុងកាលណា ម្នាលអាវុសោ ក្នុងកាលនោះ ការឃើញដ៏បរិសុទ្ធល្អរបស់តិក្ខុ ក៏កើតមាន ដោយហេតុនេះឯង ។ គ្រានោះឯង តិក្ខុនោះមិនពេញចិត្ត ដោយពាក្យដោះស្រាយប្រស្នារបស់តិក្ខុនោះ ក៏បានចូលទៅរកតិក្ខុមួយរូបទៀត លុះចូលទៅដល់ហើយ បានពោលនឹងតិក្ខុនោះដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោ ចុះការឃើញដ៏បរិសុទ្ធល្អរបស់តិក្ខុ ដោយហេតុដូចម្តេច ។

ยเตา ขเว อาวุโส ภิกฺขุ จตุนฺนํ มหาภูตานํ สมุทยญฺจ อตฺถงฺคมญฺจ ยถาภูตํ ปชานาติ อยเมตฺถ ขเว อาวุโส ภิกฺขุโต อุสฺสนฺนตรา สุวิสุทฺธา โหติ ฯ

อถเข สเว ภิกฺขุ อสฺสทฺธา ตสฺส ภิกฺขุสฺส ปญฺญาวิมุตฺติปริปาจนาย ยาย อญฺญาตเก ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขู อิตเรหิ ภิกฺขูหิ อุตฺตริตรา ปณีตตรา โหติ ฯ

ยเตา ขเว อาวุโส ภิกฺขุ ยเม ภิกฺขู สมุทยธมฺมา สพฺเพ เตภิกฺขู อตฺถงฺคมธมฺมา ยถาภูตํ ปชานาติ อยเมตฺถ ขเว อาวุโส ภิกฺขุโต อุสฺสนฺนตรา สุวิสุทฺธา โหติ ฯ

(๓๓๘) อถเข สเว ภิกฺขุ อสฺสทฺธา ตสฺส ภิกฺขุสฺส ปญฺญาวิมุตฺติปริปาจนาย ยาย ภควา เตนุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปฏิกมนฺตํ นิสีทิ ฯ ปฏิกมนฺตํ นิสินฺนา ขเว สเว ภิกฺขุ ภควนฺตํ ปฏิปุจฺฉติ ๔ กตมาหิ ภนฺเต ยเนญฺญาตเก ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขู อิตเรหิ

ម្នាលអាវុសោ កិក្ខុដឹងច្បាស់តាមពិត នូវហេតុជាទីកើតឡើងនិងសាបសូន្យទៅ នៃមហាភូតរូបទាំង ៤ ក្នុងកាលណា ម្នាលអាវុសោ ក្នុងកាលនោះ ការឃើញដ៏បរិសុទ្ធល្អរបស់កិក្ខុ ក៏កើតមានដោយហេតុនេះឯង ។ លំដាប់នោះឯង កិក្ខុនោះមិនពេញចិត្ត ដោយពាក្យដោះស្រាយប្រស្នារបស់កិក្ខុនោះ ក៏ចូលទៅរកកិក្ខុមួយរូបទៀត លុះចូលទៅដល់ហើយ បាននិយាយនឹងកិក្ខុនោះដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោ ចុះការឃើញដ៏បរិសុទ្ធល្អរបស់កិក្ខុ ដោយហេតុដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ កាលណា កិក្ខុដឹងច្បាស់តាមពិតថា របស់ណានីមួយ មានការកើតឡើងជាធម្មតា របស់ទាំងអស់នោះ រលត់ទៅវិញជាធម្មតា ម្នាលអាវុសោ កាលនោះ ការឃើញដ៏បរិសុទ្ធល្អរបស់កិក្ខុ ក៏កើតមាន ដោយហេតុនេះឯង ។

(៣៣៨) គ្រានោះឯង កិក្ខុនោះមិនពេញចិត្តដោយពាក្យដោះស្រាយប្រស្នារបស់កិក្ខុនោះ ក៏ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះកិក្ខុនោះអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ក្នុងទីឯណោះ ខ្ញុំព្រះអង្គចូលទៅរកកិក្ខុមួយរូប លុះចូលទៅដល់ហើយ បាននិយាយនឹងកិក្ខុនោះដូច្នេះថា

กิตฺตาวตา นุ โข อาวุโส กิกฺขุโน ธมฺมฏฺฐิ สุวิสุทฺธิ
โหตีติ ฯ ยโต โข ภนฺเต ภควา เอวมาห กิกฺขุ มิ ฬิตจาเร
ยเตา โข อาวุโส กิกฺขุ ธมฺมฏฺฐิ ฉนฺนญฺจ ฉนฺนญฺจ
สมุทยญฺจ อตฺถงฺคมญฺจ ยถาภูตํ ปชานาติ ฬิตาวตา
โข อาวุโส กิกฺขุโน ธมฺมฏฺฐิ สุวิสุทฺธิ โหติ ฯ
อถโขหิ ภควา อายสฺมนฺตเมว ตมฺมุขา กิกฺขุมฺมุขา ปญฺหา-
เวยฺยากรณาน ยเถ อญฺตเร กิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา ตํ กิกฺขุ ฬิตจาเร กิตฺตาวตา นุ โข
อาวุโส กิกฺขุโน ธมฺมฏฺฐิ สุวิสุทฺธิ โหตีติ ฯ ยโต
โข ภนฺเต ภควา เอวมาห กิกฺขุ มิ ฬิตจาเร ยเตา โข อาวุโส
กิกฺขุ ปญฺหิ อุปาทานกฺขนฺธาน ฯ เป ฯ จตฺตาริ มหา-
ภูตาน สมุทยญฺจ อตฺถงฺคมญฺจ ยถาภูตํ ปชานาติ
ฯ เป ฯ ยโต กิกฺขุ สมุทยธมฺมา สพฺเพ ธิเภท-
ธมฺมาติ ยถาภูตํ ปชานาติ ฬิตาวตา โข อาวุโส

ម្នាលអាវុសោ បុគ្គលយើញដ៏បរិសុទ្ធល្អរបស់កិកុ ដោយហេតុដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលខ្ញុំព្រះអង្គសួរយ៉ាងនេះហើយ កិកុនោះ បាននិយាយនឹងខ្ញុំព្រះអង្គដូចនេះថា ម្នាលអាវុសោ កិកុដឹងច្បាស់តាមពិត នូវហេតុជាទីកើតឡើងនិងសាបសូន្យទៅ នៃផស្សាយតនៈទាំង ៦ ក្នុងកាលណា ម្នាលអាវុសោ ក្នុងកាលនោះ បុគ្គលយើញដ៏បរិសុទ្ធល្អរបស់កិកុ ក៏កើតមាន ដោយហេតុនេះឯង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន គ្រានោះឯង ខ្ញុំព្រះអង្គមិនពេញចិត្ត ដោយពាក្យដោះស្រាយប្រស្នារបស់កិកុនោះ ក៏ចូលទៅរកកិកុមួយរូបទៀត លុះចូលទៅដល់ហើយ បាននិយាយនឹងកិកុនោះដូចនេះថា ម្នាលអាវុសោ បុគ្គលយើញដ៏បរិសុទ្ធល្អរបស់កិកុ ដោយហេតុដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលខ្ញុំព្រះអង្គសួរយ៉ាងនេះហើយ កិកុនោះបាននិយាយនឹងខ្ញុំព្រះអង្គដូចនេះថា ម្នាលអាវុសោ កិកុដឹងច្បាស់តាមពិត នូវហេតុជាទីកើតឡើងនិងសាបសូន្យទៅ នៃទុក្ខាទន្ធទាំង ៥ ។ បេ ។ នៃមហាភូតរូបទាំង ៤ ក្នុងកាលណា ។ បេ ។ កិកុដឹងច្បាស់តាមពិតថា របស់ណាមួយមានការកើតឡើងជាធម្មតា របស់ទាំងអស់នោះរលត់ទៅវិញជាធម្មតា ម្នាលអាវុសោ

ភិក្ខុនោ ឧស្សន្នំ សុវិសុទ្ធំ ហោតីតិ ។ អថខោ អាយស្មា អនុរុទ្ធោ តស្ស ភិក្ខុស្ស បញ្ហាវេយ្យាករណេន យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ។បេ។ តត្ថាវតា ខ្វ ខោ ភន្តេ ភិក្ខុនោ ឧស្សន្នំ សុវិសុទ្ធំ ហោតីតិ ។

(៣ ៣៩) សេយ្យថាបិ ភិក្ខុ បុរិសស្ស កឹសុកោ អធិច្ចបុញ្ញោ អស្ស ។ សោ យេនញ្ញតរោ បុរិសោ កឹសុកស្ស ឧស្សារឹ តេនុបសង្កមេយ្យ ឧបសង្កមិត្វា តំ បុរិសំ ឯវំ វទេយ្យ កឹទិសោ ភោ បុរិស កឹសុកោតិ ។ សោ ឯវំ វទេយ្យ កាឡកោ ខោ អម្ភោ បុរិស កឹសុកោ សេយ្យថាបិ ឈាមកាឡកតិ ។ តេន ខោ បន ភិក្ខុ សមយេន តាទិសោវស្ស កឹសុកោ យថា តស្ស បុរិសស្ស ឧស្សន្នំ ។ អថខោ សោ ភិក្ខុ បុរិសោ អនុរុទ្ធោ តស្ស បុរិសស្ស បញ្ហាវេយ្យាករណេន យេនញ្ញតរោ បុរិសោ កឹសុកស្ស ឧស្សារឹ តេនុបសង្កមេយ្យ ឧបសង្កមិត្វា តំ បុរិសំ ឯវំ វទេយ្យ កឹទិសោ អម្ភោ បុរិស កឹសុកោតិ ។ សោ ឯវំ វទេយ្យ

การเห็นด้วยวิสุทธิญาณของเรานี้ ก็เกิดมีขึ้น เพราะเหตุนี้แล ฯ
ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็ข้าพระองค์มิได้เปล่งวาจาด้วยคำ
เช่นนี้ ด้วยประสงค์ว่าการเห็นด้วยวิสุทธิญาณของเรานี้ ก็เกิดมีขึ้น
ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ การเห็นด้วยวิสุทธิญาณของเรานี้ เพราะเหตุ
อย่างไรเล่า ฯ

(๓๓๙) ดูกรภิกษุ เปรียบเหมือนบุรุษมิได้เคยเห็นเรือนมาก่อน ฯ
บุรุษนั้นเข้าไปหาบุรุษอื่นผู้เคยเห็นเรือนมาแล้ว ครั้นเข้าไปถึงแล้ว
ได้ถามบุรุษนั้นอย่างนี้ว่า ดูกรบุรุษผู้เจริญ เรือนเป็นอย่างไร ฯ
บุรุษนั้นได้ตอบอย่างนี้ว่า ดูกรบุรุษผู้เจริญ เรือนมีสัณฐานดังนี้
ฯ ดูกรภิกษุ ก็ครั้งนั้นแล ความรู้อย่างอื่นก็ยังไม่มีแก่บุรุษนั้น
นอกจากความรู้ว่าเรือนมีสัณฐานดังนี้ ฯ ดูกรภิกษุ ก็ครั้งนั้นแล
บุรุษนั้นมิได้เปล่งวาจาด้วยคำเช่นนี้ ด้วยประสงค์ว่าการเห็นด้วย
วิสุทธิญาณของเรานี้ ก็เกิดมีขึ้น เพราะเหตุนี้ ฯ ข้าแต่พระองค์
ผู้เจริญ ก็ข้าพระองค์มิได้เปล่งวาจาด้วยคำเช่นนี้ ด้วยประสงค์ว่า
การเห็นด้วยวิสุทธิญาณของเรานี้ ก็เกิดมีขึ้น เพราะเหตุนี้ ฯ

លោហិតកោ ខោ អម្ភោ បុរិស កឹសុកោ សេយ្យថាបិ
មំសបេសីតិ ។ តេន ខោ បន តិក្ខ្ត្តុំ សមយេន
តាទិសោវស្ស កឹសុកោ យថាបិ តស្ស បុរិសស្ស
ឧស្សន្នំ ។ អថខោ សោ តិក្ខ្ត្តុំ បុរិសោ អសន្តុដ្ឋោ តស្ស
បុរិសស្ស បញ្ហាវេយ្យាករណេន យេនញ្ញតរោ បុរិសោ
កឹសុកស្ស ឧស្សារឹ តេនុបសង្កមេយ្យ ឧបសង្កមិត្វា
តំ បុរិសំ ឯវំ វទេយ្យ កឹទិសោ កោ បុរិស កឹ-
សុកោតិ ។ សោ ឯវំ វទេយ្យ ទ្វិច័រកជាតោ ខោ
អម្ភោ បុរិស កឹសុកោ អាទិឈ្ណសិខាដំកោ សេយ្យ-
ថាបិ សិរីសោតិ ។ តេន ខោ បន តិក្ខ្ត្តុំ សមយេន
តាទិសោវស្ស កឹសុកោ យថាបិ តស្ស បុរិសស្ស
ឧស្សន្នំ ។ អថខោ សោ តិក្ខ្ត្តុំ បុរិសោ អសន្តុដ្ឋោ តស្ស
បុរិសស្ស បញ្ហាវេយ្យាករណេន យេនញ្ញតរោ បុរិសោ
កឹសុកស្ស ឧស្សារឹ តេនុបសង្កមេយ្យ ឧបសង្កមិត្វា

ម្នាលបុរសដ៏ចម្រើន ដើមចារមានសម្បុរក្រហមដូចជាដុំសាច់ ។ ម្នាលកិកុ កិកុឯសម័យនោះឯង ដើមចារប្រាកដដូច្នោះមែន គឺដូចជាការយើញរបស់បុរសនោះ ។ ម្នាលកិកុ គ្រានោះឯង បុរសនោះមិនពេញចិត្ត ដោយពាក្យដោះស្រាយប្រស្នារបស់បុរសនោះ ក៏ចូលទៅរកបុរសម្នាក់ទៀត ជាអ្នកធ្លាប់យើញដើមចារ លុះចូលទៅដល់ហើយសួរបុរសនោះយ៉ាងនេះថា ម្នាលបុរសដ៏ចម្រើន ដើមចារប្រាកដដូចជាអ្វី ។ បុរសនោះប្រាប់យ៉ាងនេះថា ម្នាលបុរសដ៏ចម្រើន ដើមចារមានផ្លែដូចជាសំពត់គេព្យួរ មានផ្លែដូចជាស្រោមជារ មានមុខផ្កាប់ចុះដូចដើមប្រេស ។ ម្នាលកិកុ កិកុឯសម័យនោះ ដើមចារប្រាកដដូច្នោះមែន គឺដូចជាការយើញរបស់បុរសនោះដែរ ។ ម្នាលកិកុ លំដាប់នោះឯង បុរសនោះមិនពេញចិត្ត ដោយពាក្យដោះស្រាយប្រស្នារបស់បុរសនោះ ក៏ចូលទៅរកបុរសម្នាក់ទៀត ជាអ្នកធ្លាប់យើញដើមចារ លុះចូលទៅដល់ហើយ

ตํ ปุริสํ ฆาตาเยยฺย กึนิสาเม เกา ปุริส กึสุเกาตํ ฯ
เสา ฆาตาเยยฺย ตมาลปตฺตมตฺตมฺปิสา สณฺหตฺตายา
เอา อมฺเก ปุริส กึสุเกา เสยฺยถาปิ นิโครา-
เชาตํ ฯ เตน เอา ปน กิกฺกา สมนฺนาเนน ตานิสา-
ตาสฺส กึสุเกา ยถาปิ ตสฺส ปุริสสฺส ฉสฺสนิ ฯ
ฆาตาเมว เอา กิกฺกา ยถา ยถา อนิมุตฺตานิ เตสิ
สปฺปุริสานิ ฉสฺสนิ สุริสุทฺธิ เหาตี ตถา ตถา เอา
เนกเขปิ(๑) สปฺปุริเสปิ ฌาเปตี ฯ

(๓๔๐) เสยฺยถาปิ กิกฺกา ราฬา ปฐนิมิ ฉกรณี
ฉนฺปิ ชาการเสารณานิ(๒) ฉนฺทารี ตตฺรสฺส เชาติรเกา
ปณฺฑิเตา ฌาเตฺต เมธาวี อฬานิ ฉนิรเตา ญาตานิ
ปเรเสตา ฯ ปุรตฺถิมาย ทิสาย อาคจฺเฉยฺย สีหี ฐต-
ยุตนิ ตานิ เชาติรกานิ ฆาตาเยยฺย กตฺตเกา ปุริส ฯมสฺส
ฉกรสฺส สามีติ ฯ เสา ฆาตาเยยฺย ฆาเสา ภาเค
มเณฺฑ สนิเฉเทเก ฉนิสนฺเทติ ฯ อถเอา ตานิ สีหี
ฐตยุตนิ ฉกรสฺสปิมสฺส ยถาภูตนิ ภยนิ ฉนิยาเนตฺวา

๑ ฐ. ม. เตหิ ฯ ๒ ฐ. ม. ฯฬฺปาปิ ฯฬฺปาการเสารณานิ ฯ

បានសួរបុរសនោះយ៉ាងនេះថា ម្នាលបុរសដ៏ចម្រើន ដើមចាស្រូកដដូចជាអ្វី ។ បុរសនោះឆ្លើយយ៉ាងនេះថា ម្នាលបុរសដ៏ចម្រើន ដើមចាមានស្លឹកចាស់ខ្ចីដ៏ក្រាស់ មានមូលដ៏ជិតដូចជាដើមជ្រៃ ។ ម្នាលភិក្ខុ ក៏ក្នុងសម័យនោះឯង ដើមចាស្រូកដដូច្នោះមែន គឺដូចជាការឃើញរបស់បុរសនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុ សេចក្តីនេះមានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូចការឃើញដ៏បរិសុទ្ធល្អរបស់សប្បុរសទាំងនោះ ដែលមានចិត្តរួចស្រឡះហើយ ដោយអាការណា ។ ពាក្យដែលសប្បុរសទាំងឡាយដ៏ឈ្លាសវៃ បានពោលហើយ ដោយអាការនោះ ។ ។

(៣៤០) ម្នាលភិក្ខុ ដូចជានគរបុរាណរបស់ព្រះរាជា មានកំពែងនិងខ្ទង់ទ្វារដ៏មាំមួន មានទ្វារ ៦ ក្នុងទ្វារទាំងនោះ មាននាយទ្វារជាបណ្ឌិតឈ្លាសវៃមានប្រាជ្ញា របស់ព្រះរាជានោះ ជាអ្នកហាមឃាត់ចំពោះពួកមនុស្សដែលមិនស្គាល់ បើកឲ្យចូលតែពួកមនុស្សដែលស្គាល់ ។ មានពលទូតពីរនាក់ មកយ៉ាងរហ័សអំពីទិសខាងកើត ហើយនិយាយនឹងនាយទ្វារនោះយ៉ាងនេះថា ម្នាលបុរសដ៏ចម្រើន ម្ចាស់នគរនេះនៅក្នុងទីណា ។ នាយទ្វារនោះឆ្លើយយ៉ាងនេះថា បពិត្រអ្នកដ៏ចម្រើន ម្ចាស់ទុះអង្គុយនៅត្រង់កណ្តាលផ្លូវបែកជាបួន ។ គ្រានោះឯង ពលទូតពីរនាក់ដែលមកដល់ក្នុងកាលនោះ បានប្រគល់ពលសាសន៍តាមពិត ដល់ម្ចាស់នគរ

យថាកតមក្ខំ(๑) បដិបជ្ជេយ្យ ។ បច្ចុមាយ ឯសាយ អាកង្ខា សីឃំ ទ្ធុតយុគំ ។បេ។ ខុទ្ទកាយ ឯសាយ ឧក្កំណាយ ឯសាយ អាកង្ខា សីឃំ ទ្ធុតយុគំ តំ នោភវិកំ ឃវំ វទេយ្យ កត្តព្ភោ(๒) បុរិស ឥមស្ស ឧករស្ស ឧករស្សាមីតិ ។ សោ ឃវំ វទេយ្យ ឃសោ កន្តេ មជ្ឈ សិង្ឃាដកេ ឯសិង្ឃោតិ ។ អថខោ តំ សីឃំ ទ្ធុតយុគំ ឧករស្សាមិស្ស យថាភូតំ វចនំ ឯយ្យាទេត្វា យថាកតមក្ខំ បដិបជ្ជេយ្យ ។ ឧបមា ខោ មយ្យំ ឥមិស្សា កថា អត្ថស្ស វិញ្ញាបនាយ អយញ្ចេត្ថ អត្ថោ ឧករន្តិ ខោ ឥមិស្សាតំ ចាតុម្មហាភូតិកស្ស កាយស្ស អនិវចនំ មាតាបេត្តិកសម្ភវស្ស ខីឧន-ក្កុម្មាសូបចយស្ស និច្ចុច្ឆាទនបរិមទ្ទនភេទនវិទ្ធំសន-ធម្មស្ស ។ ឧច្ឆាទតិ ខោ ឥមិក្ខំ ឧន្នតំ អដ្ឋិតិ-កានំ អាយតនានំ អនិវចនំ ។ នោភវិកោតិ ខោ ឥមិក្ខំ សតិយា ឯតំ អនិវចនំ ។ សីឃំ ទ្ធុតយុ-កន្តិ ខោ ឥមិក្ខំ សមថវិបស្សនានមេតំ អនិវចនំ ។

---

๑ ម. យថាភូតំ មក្ខំ ។ ๒ ម. កហំ ភោ ។

ហើយដើរទៅតាមផ្លូវដែលគួរទៅ ។ មានពាជទូតពីនោក់មកយ៉ាងរហ័ស អំពីទិសខាងលិចទៀត ។ បេ ។ អំពីទិសខាងដើង មានពាជទូតពីនោក់ទៀតមកយ៉ាងរហ័សអំពីទិសខាងត្បូង ហើយនិយាយនឹងនាយទ្វារនោះយ៉ាងនេះថា ម្នាលបុរសដ៏ចម្រើន ម្ចាស់នគរនេះនៅក្នុងទីណា ។ នាយទ្វារនោះប្រាប់យ៉ាងនេះថា បពិត្រអ្នកដ៏ចម្រើន ម្ចាស់នគរនុ៎ះអង្គុយនៅត្រង់កណ្តាលផ្លូវបែកជាបួន ។ គ្រានោះឯង ពាជទូតពីនោក់ដែលមកយ៉ាងរហ័សនោះ បានប្រគល់ពាជសាសន៍តាមពិតដល់ម្ចាស់នគរ ហើយក៏ដើរទៅតាមផ្លូវដែលគួរទៅ ។ ម្នាលភិក្ខុ សេចក្តីឧបមានេះ តថាគតធ្វើដើម្បីបំភ្លឺនូវសេចក្តីអធិប្បាយ ឯសេចក្តីអធិប្បាយក្នុងពាក្យឧបមានោះ ជូរចុះ ម្នាលភិក្ខុ ពាក្យថា នគរនុ៎ះ ជាឈ្មោះកាយនេះ ដែលប្រកបដោយមហាភូតរូបទាំង ៤ មានមាតាបិតាជាដើមកើត ចម្រើនឡើងដោយបាយនិងនំ មានការដុះខាត់គក់ប្រចាប់ បំបាត់ភ្លុំនអាក្រក់ជានិច្ចជាធម្មតា ។ ម្នាលភិក្ខុ ពាក្យថា ទ្វារទាំង ៦ នុ៎ះ ជាឈ្មោះនៃអាយតនៈខាងក្នុង ៦ ។ ម្នាលភិក្ខុ ពាក្យថា នាយទ្វារនុ៎ះ ជាឈ្មោះនៃសតិ ។ ម្នាលភិក្ខុ ពាក្យថា ពាជទូតពីនោក់ដែលមករហ័សនុ៎ះ ជាឈ្មោះនៃសមថៈនិងវិបស្សនា ។

ឧកវាសញ្ញាមីតំ ខោ កិកុ វិញ្ញាណាសេរ្ញតំ អភិវទំ ។ មជ្ឈ សំជ្ញាជកាតំ ខោ កិកុ ចតុន្នេតំ មហាភូតានំ អភិវទំ បឋវីជាតុយា អាបោជាតុយា តេជោជាតុយា វាយោជាតុយា ។ យជាភូតំ វចនត្ថំ ខោ កិកុ ឯញ្ញាណសេរ្ញតំ អភិវទំ ។ យជាកតមាត្តតំ ខោ កិកុ អរិយសេរ្ញតំ អនុត្តរិកសរ្ញ មក្កសរ្ញ អភិវទំ ។ សេយ្យថីទំ ។ សម្មាទិដ្ឋិយា ។បេ។ សម្មាសមាធិសរ្ញាតំ ។ អដ្ឋមំ ។

(៣៤១) យសរ្ញ កសរ្ញចំ កិកុវេ កិកុសរ្ញ វា កិកុនិយា វា ចក្ខុវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ ឧប្បជ្ជេយ្យ ឆន្ទោ វា រាគោ វា ទោសោ វា មោហោ វា សម្បដិឃំ វាបិ ចេតសោ តតោ ចិត្តំ និវារេយ្យ សកាយោ ចេសោ មាត្តា សម្បដិកាយោ សកណ្ហាតោ ច សកមាតោ ច ខុម្មាត្តោ ច កុម្មាត្តោ ច ខុមិតតោ(๑) ច អសម្បរិសសេរិតោ ចេសោ មាត្តោ ន ចេសោ មាត្តោ សម្បរិសសេរិតោ ន ត្វំ ឯតំ អារហសីតិ ។ តតោ ចិត្តំ និវារេយ ចក្ខុ-

๑ ទ្វីហិតិកោតិបិ ជាហោ (អដ្ឋកថា) ។

ម្នាលភិក្ខុ ពាក្យថា ម្នាសន់តនុ៎ះ ជាឈ្មោះនៃវិញ្ញាណ ។ ម្នាលភិក្ខុ ពាក្យថា កណ្តាលផ្លូវបែកជា ៤ នុ៎ះ ជាឈ្មោះនៃមហាភូតរូបទាំង ៤ គឺ បឋវីធាតុ ១ អាបោធាតុ ១ តេជោធាតុ ១ វាយោធាតុ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុ ពាក្យថា ព្រះពុទ្ធសាសន៍តាមពិតនុ៎ះ ជាឈ្មោះនៃព្រះនិព្វាន ។ ម្នាលភិក្ខុ ពាក្យថា ផ្លូវដែលគួរទៅនុ៎ះ ជាឈ្មោះនៃមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ ។ គឺអ្វីខ្លះ ។ គឺសម្មាទិដ្ឋិ ១ ។បេ។ សម្មាសមាធិ ១ ។ ចប់សូត្រ ទី ៨ ។

[៣៤១] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឆន្ទៈក្តី រាគៈក្តី ទោសៈក្តី មោហៈក្តី សេចក្តីថ្នាំងថ្នាក់នៃចិត្តក្តី ក្នុងរូបទាំងឡាយដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយចក្ខុ តើតទៅមិនដល់ភិក្ខុភិក្ខុនីណាមួយ ភិក្ខុភិក្ខុនីនោះត្រូវហាមឃាត់ចិត្ត ចាករូបទាំងនោះចេញថា នុ៎ះជាផ្លូវប្រកបដោយភ័យ ប្រកបដោយភ័យដ៏ពន្លឹក ប្រកបដោយបន្ទា ប្រកបដោយព្រៃស្បាត ជាផ្លូវខ្ពស ជាផ្លូវគួរខ្ពើម ជាផ្លូវទៅបានដោយកម្រ ផ្លូវនុ៎ះអសប្បុរសតែងតែសេពគប់ ផ្លូវនុ៎ះសប្បុរសមិនដែលសេពគប់ទេ អ្នកមិនគួរទៅតាមផ្លូវនុ៎ះឡើយ ។ ភិក្ខុគប្បីហាមឃាត់ចិត្តចាករូបទាំងឡាយដែលគប្បីដឹងដោយ

វិញ្ញេយ្យហិ រូបេហិ ។ បេ ។ យស្ស កស្សចិ កិញ្ចនវេ
កិញ្ចនស្សាហំ កិញ្ចនិយា ហិ ជិញ្ញវិញ្ញេយ្យេសុ រូបេសុ ។បេ។
មនោវិញ្ញេយ្យេសុ ធម្មេសុ ឧប្បជ្ជេយ្យ ឆន្ទោ ហិ ភគវា ហិ
នោសោ ហិ មោហោ ហិ សម្បដិឃំ ហិមិ ចេតសោ តតោ
ចិត្តំ និវារេយ្យ សកយោ ចេសោ មត្តោ សម្បដិកយោ ច
សកណ្ហោ ច សកហាសោ ច ឧម្មត្តោ ច កុម្មត្តោ ច
ឧហិតិតោ ច អសម្បរិសសេវិតោ ចេសោ មត្តោ ច
ចេសោ មត្តោសម្បរិសសេវិតោ ច តុំ ឯតំ អរហសីតិ។
តតោ ចិត្តំ និវារយេ មនោវិញ្ញេយ្យេហិ ធម្មេហិ ។

ចក្ខុតាំងនោះចេញ ។បេ។ ម្នាលភិក្ខុតាំងឡាយ ឆន្ទៈក្តី រាគៈក្តី
ទោសៈក្តី មោហៈក្តី សេចក្តីថ្នាំងថ្នាក់នៃចិត្តក្តី កន្លងសេតាំងឡាយ ដែល
គប្បីដឹងច្បាស់ដោយអណ្តាត ។បេ។ កន្លងធម្មារម្មណ៍តាំងឡាយដែល
គប្បីដឹងដោយចិត្ត កើតឡើងដល់ភិក្ខុភិក្ខុនីណាមួយ ភិក្ខុភិក្ខុនីនោះ
ត្រូវហាមឃាត់ចិត្ត ចាកធម្មារម្មណ៍តាំងនោះចេញថា នុ៎ះជាផ្លូវប្រកប
ដោយភ័យ ប្រកបដោយភ័យដ៏ពន្លឹក ប្រកបដោយបន្ទា ប្រកបដោយ
ព្រៃស្បាត ជាផ្លូវខ្ពុស ជាផ្លូវគួរខ្ពើម ជាផ្លូវទៅបានដោយកម្រ ផ្លូវ
នុ៎ះអសប្បុរសតែងតែសេពគប់ ផ្លូវនុ៎ះសប្បុរសមិនដែលសេពគប់ទេ អ្នក
មិនគួរទៅតាមផ្លូវនុ៎ះឡើយ ។ ភិក្ខុភិក្ខុនី ត្រូវហាមឃាត់ចិត្តចាកធម្ម-
រម្មណ៍តាំងឡាយដែលគប្បីដឹងដោយចិត្តតាំងនោះចេញ ។

(៣៤២) សេយ្យថាបិ កិក្ខវេ កិដ្ឋំ សម្ភរិត្វា កិដ្ឋា-
រក្ខោ ច បមត្តោ គោណោ ច កិដ្ឋាគោ អនុំ កិដ្ឋំ
ខិតវិត្វា យាវទត្ថំ មនំ អាបជ្ជេយ្យ បមាទំ អា-
បជ្ជេយ្យ ។ ឯវមេវ ខោ កិក្ខវេ អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ
ឆសុ ផស្សាយតនេសុ អសំវុតការី បញ្ចសុ កាមគុ-
ណេសុ យាវទត្ថំ មនំ អាបជ្ជតិ បមាទំ អាបជ្ជតិ ។
សេយ្យថាបិ កិក្ខវេ កិដ្ឋំ សម្ភរិត្វា កិដ្ឋារក្ខោ ច
អប្បមត្តោ គោណោ ច កិដ្ឋាគោ អនុំ កិដ្ឋំ ខិតវេយ្យ
តាមនំ កិដ្ឋារក្ខោ ជាសាយ សុក្កបាតំ ករណ្ឌាយ្យ
ជាសាយ សុក្កបាតំ ករោត្វា ឧបរិយជាយំ សុនិក្ខា-
តំ និក្ខណ្ឌាយ្យ ឧបរិយជាយំ សុនិក្ខតំ និក្ខរោត្វា
ឧណ្ហេន សុតាឧឡិតំ តាឧឡេយ្យ ឧណ្ហេន សុតាឧឡិតំ
តាឧឡេត្វា ខិសជ្ជេយ្យ ។ ឧតិយម្បិ ខោ កិក្ខវេ
។ បេ ។ តតិយម្បិ ខោ កិក្ខវេ គោណោ កិដ្ឋាគោ

[៣៤២] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាសំឡូងកំពុងមានពាសពេញ ឯអ្នករក្សាសំឡូងក៏ធ្វេសប្រហែស ចំណែកឯគោធ្លាប់ស៊ីសំឡូងក៏ចុះទៅកាន់សំឡូងឯណោះ ហើយដល់នូវសេចក្តីស្រេវឹង ដល់នូវសេចក្តីធ្វេសប្រហែស ស៊ីសំឡូងដរាបដល់ផ្តែត យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុថុជ្ជនអ្នកមិនចេះដឹង មិនធ្វើសេចក្តីសង្រ្គមក្នុងផស្សាយតនៈទាំង ៦ ក៏ដល់នូវសេចក្តីស្រេវឹង ដល់នូវសេចក្តីធ្វេសប្រហែស ក្នុងកាមគុណទាំង ៥ ត្រាតែស្អប់ស្អល់ទៅ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាសំឡូងកំពុងមានពាសពេញ ឯអ្នករក្សាសំឡូងជាអ្នកមិនធ្វេសប្រហែស ចំណែកឯគោធ្លាប់ស៊ីសំឡូង ក៏ចុះទៅកាន់សំឡូងឯណោះ អ្នករក្សាសំឡូងក៏ចាប់ដឹកគោនោះត្រង់ច្រមុះ លុះចាប់ដឹកត្រង់ច្រមុះបានហើយ ក៏យកទៅចងក្រៀកក្នុងប្រគាបឈើ លុះចងក្រៀកក្នុងប្រគាបឈើរួចហើយ ក៏វាយសំពងដោយដំបង លុះវាយសំពងដោយដំបងរួចហើយ ក៏ស្រាយលែងទៅ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អស់ភរៈជាគម្រប់ពីរដងទៀត ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គោដែលធ្លាប់ស៊ីសំឡូង

អថ ខោ កាឡុ ទិតវេយ្យ តមេន កាឡារក្ខោ ជាសាយ
សុក្ខមាំសំ ខណ្ហាយ្យ ជាសាយ សុក្ខមាំសំ ខហេត្វា
ឧបរិឃជាយំ សុនខកមាំសំ នក្ខណ្ហាយ្យ ឧបរិឃជាយំ
សុនខកមាំសំ នក្ខហេត្វា ឧណ្ហេន សុតាឡិតំ តាឡេយ្យ
ឧណ្ហេន តាឡិតំ តាឡេត្វា ទិសាឆ្ជយ្យ ។ ឃរំ មាំ សោ
កិក្ខវេ គោណោ កាឡាឧោ តាមកតោ ក អរញ្ញកតោ
ក ហានឧពហុលោ ក អស្ស និសជ្ជពហុលោ ក ន តំ
កាឡិ បុន ទិតវេយ្យ តមេវ បុរិមំ ឧណ្ហាសម្ផស្សំ សម-
ន្ទុស្សរេត្តា ។ ឃរមេវ ខោ កិក្ខវេ យតោ កិក្ខុ
ឆសុ ផស្សាយតនេសុ នំ ទុក្ខដ្ឋំ ហោតិ សុទុក្ខដ្ឋំ
អជ្ឈត្តមេវ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិ ហោតិ ស-
មាធិយតិ ។

គប្បីបុះទៅកាន់សំទូងឯណោះ អ្នកវក្សាសំទូង ក៏ចាប់ដឹកគោនោះត្រង់ប្រមុះ លុះចាប់ដឹកត្រង់ប្រមុះរួចហើយ ក៏យកទៅចងក្រៀកក្នុងប្រគាបឈើ លុះចងក្រៀកក្នុងប្រគាបឈើបានហើយ ក៏ឲយសំពងដោយដំបងលុះឲយសំពងដោយដំបងរួចហើយ ក៏លែងទៅជាគម្រប់ ៣ ដងទៀត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើធ្វើយ៉ាងនេះ គោដែលធ្លាប់ស៊ីសំទូងនោះ ទៅកងស្រែកក្តី ទៅកងព្រៃក្តី ច្រើនដោយការឈរក្តី ច្រើនដោយការដេកក្តី កាលរុកឃើញនូវសម្ផ័ស្សដំបងអំពីមុននោះ ក៏មិនហ៊ានបុះកាន់សំទូងនោះទៀតឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីនេះមានឧបមាដូចម្តេចមិញ មានឧបមេយ្យដូច កាលណាភិក្ខុបានគម្រាមចិត្ត បានគម្រាមល្អហើយ កងផស្សាយតនៈទាំង ៦ ចិត្តនោះក៏តាំងនៅ សមុំនៅតែខាងកងប៉ុណ្ណោះ មានអារម្មណ៍ខ្លួនឯង តាំងនៅខ្ជាប់ខ្ជួន ។

(៣៤៣) សេយ្យថាបិ តិក្ខត្តុំ វញ្ចោ ឯ កដម-
ហាមត្តស្ស ឯ វីណាយ សន្ធោ អស្សុតបុព្ពោ អស្ស។
សោ វីណាយ សទ្ទំ សុណេយ្យ សោ ឯវំ វេទេយ្យ
អង្គា តស្ស ខុ ខោ ឯសោ សន្ធោ ឯវំវដ្ដនីយោ ឯវំ
តម្មនីយោ ឯវំមធនីយោ ឯវំមុច្ឆនីយោ ឯវំពន្ធនីយោ-
តិ ។ តមេនំ ឯវំ វេទេយ្យ(១) ឯសា ខោ តន្តី វីណា ន-
ម យស្ស ឯសោ សន្ធោ ឯវំវដ្ដនីយោ ឯវំតម្មនីយោ
ឯវំមធនីយោ ឯវំមុច្ឆនីយោ ឯវំពន្ធនីយោតិ ។ សោ
ឯវំ វេទេយ្យ តច្ឆជ មេ តោ តំ វីណំ អាហរថាតិ ។
តស្ស តំ វីណំ អាហរេយ្យុំ តមេនំ ឯវំ វេទេយ្យុំ អយំ
ខោ សា តន្តី វីណា យស្ស ឯសោ សន្ធោ ឯវំ-
វដ្ដនីយោ ឯវំតម្មនីយោ ឯវំមធនីយោ ឯវំមុច្ឆនីយោ
ឯវំពន្ធនីយោតិ ។ សោ ឯវំ វេទេយ្យ អលំ មេ តោ

---

១ ម. ម. ឯវំវេទេយ្យុំ។

(៣៤៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាសំឡេងពិណដែលព្រះរាជាឬមហាមាត្យរបស់ព្រះរាជាមិនទាប់បានស្តាប់ ។ ព្រះរាជាឬមហាមាត្យរបស់ព្រះរាជានោះឮសំឡេងពិណ គប្បីសួរយ៉ាងនេះថា អើសំឡេងអ្នកណាន៎ុះហ្ន៎ គួរឲ្យមានតម្រេកអ្វីម្ល៉ះ គួរឲ្យចង់ស្តាប់អ្វីម្ល៉ះ គួរឲ្យកាន់កាំងចិត្តអ្វីម្ល៉ះ គួរឲ្យងប់ចិត្តអ្វីម្ល៉ះ គួរឲ្យដក់ចិត្តអ្វីម្ល៉ះ ។ អ្នកផងក៏ក្រាបទូលព្រះរាជាឬមហាមាត្យរបស់ព្រះរាជានោះ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សំឡេងដែលគួរឲ្យមានតម្រេកយ៉ាងនេះ គួរឲ្យចង់ស្តាប់យ៉ាងនេះ គួរឲ្យកាន់កាំងចិត្តយ៉ាងនេះ គួរឲ្យងប់ចិត្តយ៉ាងនេះ គួរឲ្យដក់ចិត្តយ៉ាងនេះ ន៎ុះជាសំឡេងពិណ ។ ព្រះរាជាឬមហាមាត្យរបស់ព្រះរាជានោះក៏បង្គាប់យ៉ាងនេះថា ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើនទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរទៅនាំយកពិណនោះមកឲ្យយើង ។ ពួកជាបុរសក៏នាំយកពិណនោះមកថ្វាយដល់ព្រះរាជាឬមហាមាត្យរបស់ព្រះរាជានោះ ហើយក្រាបទូលយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សំឡេងដែលគួរឲ្យមានតម្រេកយ៉ាងនេះ គួរឲ្យចង់ស្តាប់យ៉ាងនេះ គួរឲ្យកាន់កាំងចិត្តយ៉ាងនេះ គួរឲ្យងប់ចិត្តយ៉ាងនេះ គួរឲ្យដក់ចិត្តយ៉ាងនេះ ន៎ុះជាសំឡេងពិណនេះឯង ។ ព្រះរាជាឬមហាមាត្យរបស់ព្រះរាជានោះត្រាស់យ៉ាងនេះថា ម្នាលអ្នកទាំងឡាយដ៏ចម្រើន

តាយ វិណាយ តមេវ មេ សទ្ធំ អាហរថាតិ ។ តមេនំ
ឯវំ វទេយ្យុំ អយំ ខោ ភន្តេ វិណា ចាម អនេកសម្ភារា
មហាសម្ភារា អនេកេហិ សម្ភារេហិ សមារទ្ធា ចរតិ(១)។
សេយ្យថីទំ ។ ទោណិញ្ច បដិច្ច មញ្ចំ ឧណ្ហាញ្ច បដិច្ច
ឧបដានវោ ច បដិច្ច តន្តិយោ ច បដិច្ច កោណញ្ច
បដិច្ច បុរិសស្ស ច តជ្ជំ ភយាមំ បដិច្ច ឯវមយំ ភន្តេ
វិណា ចាម អនេកសម្ភារា មហាសម្ភារា អនេកេហិ
សម្ភារេហិ ចរតីតិ ។ សោ តំ វិណំ ឧសជា ភ
សតជា ភ ជានេយ្យ ឧសជា ភ សតជា ភ តំ
ជានេត្វា សកលិកំ សកលិកំ ករេយ្យ សក-
លិកំ សកលិកំ ករិត្វា អង្គជា ឧហេយ្យ អង្គជា
ឧហិត្វា មសឺ ករេយ្យ មសឺ ករិត្វា មហាភនេន(២)
ភ ឱដ្ឋេនេយ្យ ឆនិយា ភ សីឃសោតាយ បភ-
ហេយ្យ ។ សោ ឯវំ វទេយ្យ អសតិ កិភយំ ភោ

---

១ ឆ. ម. វិទតិ ។ ២ ឆ. ម. មហាភវេ ភ ។

យើងមិនត្រូវការទឹងពិណនោះទេ អ្នកចាំងឡាយ ចូរនាំយកតែសំឡេងពិណនោះមកឲ្យយើង ។ ពួកពាជបុរសក្រាបទូលព្រះពាជាឫមហាមាត្យរបស់ព្រះពាជានោះយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអគ្គដ៏ចម្រើន ឈ្មោះថាពិណនេះ មានអង្គជាអនេក មានអង្គដ៏ច្រើន ផ្សំដោយអង្គចាំងឡាយជាអនេក ទើបដេញបាន ។ អង្គដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺអាស្រ័យស្បែកផង អាស្រ័យទ្រូងផង អាស្រ័យដងផង អាស្រ័យខ្លងចាំងឡាយផង អាស្រ័យខ្សែចាំងឡាយផង អាស្រ័យពំនូតផង អាស្រ័យសេចក្តីព្យាយាមដ៏សមគួរដល់ពិណនោះ របស់បុរសផង បពិត្រព្រះអគ្គដ៏ចម្រើន នេះឯងឈ្មោះថាពិណមានអង្គជាអនេក មានអង្គដ៏ច្រើន ផ្សំដោយអង្គចាំងឡាយជាអនេក ទើបដេញបាន ។ ព្រះពាជាឫមហាមាត្យរបស់ព្រះពាជានោះ ឲ្យបំបែកពិណនោះជា ១០ ចំណែកឬ ១០០ ចំណែក លុះឲ្យបំបែកពិណនោះជា ១០ ចំណែក ឬ ១០០ ចំណែកហើយ ឲ្យពុះជាចម្រៀក ។ លុះពុះជាចម្រៀក ។ រួចហើយ ឲ្យកម្ទេចដោយក្តើង លុះកម្ទេចដោយក្តើងរួចហើយ ឲ្យកិនជាខ្ចាត់ខ្ចាយ លុះកិនជាខ្ចាត់ខ្ចាយរួចហើយ ឲ្យរោយទៅតាមខ្យល់ដ៏ខ្លាំង ឬ បណ្តែតទៅតាមខ្សែទឹកទន្លេដ៏ហ៊ាស ។ ព្រះពាជាឫមហាមាត្យរបស់ព្រះពាជានោះក្រាស់យ៉ាងនេះថា ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ចានឮថា

วิฌา ฉาม ยาเวหิ ยิ กเต๎ง วิฌา ฉาม ฝสฺมฺปฉายิ
ฉโณ อตีเตสฺเว ปลาฉฺเตา(๑) ฯ ฝาเมว โข
กเตฺวเว กเตฺว รูปิ สมนฺเนสติ ยาวตา รูปสฺส กติ
เวทนิ สมนฺเนสติ ยาวตา เวทนาย กติ สญฺ
สมนฺเนสติ ยาวตา สญฺญาย กติ สงฺขาเร สมนฺเน-
สติ ยาวตา สงฺขานิ กติ วิญฺญาณิ สมนฺเนสติ
ยาวตา วิญฺญาณสฺส กติ ฯ ตสฺส รูปิ สมนฺเนสโต
ยาวตา รูปสฺส กติ เวทนิ สมนฺเนสโต ฯ เป ฯ
สญฺ สงฺขาเร วิญฺญาณิ สมนฺเนสโต ยาวตา วิญฺ-
ญาณสฺส กติ ยมฺปิสฺส ติ เหาติ อหาติ วา มหาติ
วา อสฺมีติ วา ตมฺปิ ตสฺส น เหาตีติ ฯ นวมิ ฯ

---

๑ ม. ฉฏฺฐ ปมหาวิเห อตีเรปิ ปมเณ ปลฺลงฺกีติ ฯ

ធម្មតាពិណានេះជារបស់អាស្រ័យណាស់ ទុកជាពិណាណាទីមួយ ក៏សុទ្ធ
តែយ៉ាងនេះដែរ ដ្បិតថាជនទេះដល់នូវការខូចវិលា ខ្វល់អំពល់ ព្រោះ
តែពិណាទុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីនេះមានឧបមាដូចម្តេចមិញ
មានឧបមេយ្យដូចភិក្ខុពិចារណារូបថា គតិនៃរូបទាំងប៉ុន្មាន ពិចារណា
វេទនាថា គតិនៃវេទនាទាំងប៉ុន្មាន ពិចារណាសញ្ញាថា គតិនៃសញ្ញា
ទាំងប៉ុន្មាន ពិចារណាសង្ខារទាំងឡាយថា គតិនៃសង្ខារទាំងឡាយទាំង
ប៉ុន្មាន ពិចារណាវិញ្ញាណថា គតិនៃវិញ្ញាណទាំងប៉ុន្មាន ។ កាលភិក្ខុ
នោះពិចារណារូបថា គតិនៃរូបទាំងប៉ុន្មាន ពិចារណាវេទនា ។ បេ ។
ពិចារណាសញ្ញា សង្ខារទាំងឡាយ វិញ្ញាណថា គតិនៃវិញ្ញាណទាំង
ប៉ុន្មាន ចិត្តណារបស់ភិក្ខុនោះថាអញ ថារបស់អញ ថាជាអញ ចិត្ត
នោះរបស់ភិក្ខុនោះ មិនមានឡើយ ។ ចប់សូត្រ ទី ៩ ។

(៣៤៤) សេយ្យថាបិ តិក្ខវេ បុរិសោ អរុកត្តោ បក្កុកត្តោ សរវនំ បវិសេយ្យ តស្ស តុសកណ្ដកា ចេបិ ចាវេ វិជ្ឈេយ្យុំ ។ សរបត្តានិ បក្កុកត្តានិ វិលា-ខេយ្យុំ(១) ។ ឯវំ ហិ សោ តិក្ខវេ(២) តិយ្យាសោ មគ្គាយ តតោនិទានំ ទុក្ខំ នោមនស្សំ បដិសំវេទេយ្យ ។ ឯវ-មេវ ខោ តិក្ខវេ ឯកេកស្មិំ តិក្ខំ តាមតតោ ភ អ-ញ្ញតរតោ ភ លភតិ វត្ថារំ អយញ្ច សោ(៣) អាយស្មា ឯវំតាវី ឯវំសមាចារោ អសុចិតាមកណ្ណកោតិ តំ កណ្ណកោ(៤)តិ ។

---

១ ឱ. អរុបក្កាគត្តានិ វិលេខេយ្យុំ ។ ២ ឱ. ម. តិក្ខវេ បុរិសោ ។ ៣ ឱ. ម. អយញ្ច ខោ ។ ៤ ម. តំ អសុចិតាមកណ្ណកោតិ ។

(៣៤៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចបុរសមានខ្លួនដំហៅ មានខ្លួនរងាល (ដោយដំហៅ) បើចូលទៅកាន់ព្រៃបន្ទា បន្ទាស្រួចៗ ទាំងឡាយ មុតបាតជើងទាំងឡាយនៃបុរសនោះ ។ ស្លឹកឈើមានបន្ទាទាំងឡាយ ក៏កោសស្រែខ្លួនដែលរងាល (ដោយដំហៅ របស់បុរសនោះ) ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើយ៉ាងនេះ បុរសនោះ ក៏ត្រូវរងទុក្ខទោមនស្សហួសប្រមាណ ព្រោះបន្ទានិងស្លឹកឈើនោះជាហេតុ យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុពួកខ្លះក្នុងសាសនានេះ ទៅកាន់ស្រុកក្តី ទៅកាន់ព្រៃក្តី រមែងបានឮវាអ្នកពោលចោទថា លោកមានអាយុនេះ ជាអ្នកធ្វើយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមានមារយោទយ៉ាងនេះ ថាជាបន្ទាក្នុងស្រុក មិនស្អាតដូច្នេះ (ខ្លះ) ថាជាអ្នកចាក់អ្នកស្រុកនោះដូច្នេះ (ខ្លះ) ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

(๓๒๕) ๙តំ វិនិត្វា អសំវរោ ច សំវរោ ច វេទិ-
តព្ពោ ។ កថញ្ច កក្ខឡវេ អសំវរោ ហោតិ ។ ๙ឆ កក្ខឡវេ
កក្ខឡេ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា បិយរូបេ រូបេ អនិមុច្ឆតិ អបរ្ជ-
យរូបេ រូបេ ព្យាបជ្ជតិ អនុបដ្ឋិតកាយសតិ ច វិហរតិ
បរិត្តចេតសោ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ
ឧប្បជ្ជាជាតិ យត្ថស្ស តេ ឧប្បន្នា ចាបកា អកុសលា
ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ។
ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ។ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ។
កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ
បិយរូបេ ធម្មេ អនិមុច្ឆតិ អបរ្ជយរូបេ ធម្មេ ព្យា-
បជ្ជតិ អនុបដ្ឋិតកាយសតិ ច វិហរតិ បរិត្តចេតសោ
តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ ឧប្បជ្ជាជាតិ
យត្ថស្ស តេ ឧប្បន្នា ចាបកា អកុសលា ធម្មា អ-
បរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ ។

(๓๘๙) កិកុលុះដឹងយ៉ាងនេះហើយ ត្រូវដឹងច្បាស់ នូវសេចក្តីមិនសង្រ្គមនិងសង្រ្គម ។ ម្នាលកិកុទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីមិនសង្រ្គម តើដូចម្តេច ។ ម្នាលកិកុទាំងឡាយ កិកកងសាសនានេះ យើញរូបដោយចក្ខុហើយ ជ្រប់កន្ធរូបជាទីស្រឡាញ់ ញាប់ទុកន្ធរូបមិនជាទីស្រឡាញ់ មានសតិកន្ធកាយមិនតាំងមាំ មានចិត្តសួចស្តើងកន្ធកុសលធម៌ មួយវិញទៀត អកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងឡាយដែលកើតឡើងដល់កិកុនោះ រមែងរលត់ទៅ មិនមានសេសសល់ កន្ធចេតោវិមុត្តិនិងបញ្ញាវិមុត្តិណា ក៏មិនដឹងច្បាស់តាមពិត នូវចេតោវិមុត្តិនិងបញ្ញាវិមុត្តិនោះ ។ ពុំសំឡេងដោយត្រចៀក ។ ធុំក្លិនដោយច្រមុះ ។ ដញ្ជាប់រសដោយអណ្តាត ។ ពាល់ត្រូវផោដ្ឋព្វៈដោយកាយ ។ ដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្តហើយ ជ្រប់កន្ធធម្មារម្មណ៍ជាទីស្រឡាញ់ ញាប់ទុកន្ធធម្មារម្មណ៍មិនជាទីស្រឡាញ់ មានសតិកន្ធកាយមិនតាំងមាំ មានចិត្តសួចស្តើងកន្ធកុសលធម៌ មួយវិញទៀត អកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងដល់កិកុនោះ តែងរលត់ទៅមិនមានសេសសល់ កន្ធចេតោវិមុត្តិនិងបញ្ញាវិមុត្តិណា ក៏មិនដឹងច្បាស់តាមពិត នូវចេតោវិមុត្តិនិងបញ្ញាវិមុត្តិនោះ ។

(៣៤៦) សេយ្យថាបិ កិកិវេ បុរិសោ ឆប្បាណ-
កេ កហេត្វា ឆាឆវិសាយេ ឆាឆាគោចរេ ឧទ្ធាយ
វជ្ជយា ពន្ធេយ្យ អហិំ កហេត្វា ឧទ្ធាយ វជ្ជយា ពន្ធ-
យ្យ សុំសុមារំ កហេត្វា ឧទ្ធាយ វជ្ជយា ពន្ធេយ្យ
បក្ខិំ កហេត្វា ឧទ្ធាយ វជ្ជយា ពន្ធេយ្យ កុក្កុរំ
កហេត្វា ឧទ្ធាយ វជ្ជយា ពន្ធេយ្យ សិគាលំ កហេត្វា
ឧទ្ធាយ វជ្ជយា ពន្ធេយ្យ មក្កដំ កហេត្វា ឧទ្ធាយ
វជ្ជយា ពន្ធេយ្យ ឧទ្ធាយ វជ្ជយា ពន្ធិត្វា មជ្ឈេ កណ្ឌំ
ការិត្វា ឌិសេជ្ជេយ្យ ។ អថខោ តេ កិកិវេ ឆប្បា-
ណាកា ឆាឆវិសយា ឆាឆាគោចរា សកេ សកេ
គោចរវិសយេ អាវិញ្ជេយ្យុំ ។ អហិ អាវិញ្ជេយ្យ វម្មិ-
កំ បវេក្ខាមីតិ ។ សុំសុមារោ អាវិញ្ជេយ្យ ឧទកំ
បវេក្ខាមីតិ ។ បក្ខី អាវិញ្ជេយ្យ អាកាសំ ឧប្បត-
មីតិ ។ កុក្កុរោ អាវិញ្ជេយ្យ គាមំ បវេក្ខាមីតិ ។
សិគាលោ អាវិញ្ជេយ្យ សីវថិកំ បវេក្ខាមីតិ ។
មក្កដោ អាវិញ្ជេយ្យ វនំ បវេក្ខាមីតិ ។ យតោ ខោ
តេ កិកិវេ ឆប្បាណាកា ឆឌ្ឌិតា(១) អស្សុ កិលន្តា

---

១ ម. ឆប្បាណាកាឆឌ្ឌិតា ។

(៣៤៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាបុរសចាប់យកសត្វ ៦ ពួក ដែលមានវិស័យផ្សេង ៗ គ្នា មានគោចរផ្សេង ៗ គ្នា ហើយចងដោយខ្សែដ៏មាំ គឺចាប់យកពស់ចងដោយខ្សែដ៏មាំ ចាប់យកក្រពើចងដោយខ្សែដ៏មាំ ចាប់យកបក្សីចងដោយខ្សែដ៏មាំ ចាប់យកឆ្កែចងដោយខ្សែដ៏មាំ ចាប់យកចចកចងដោយខ្សែដ៏មាំ ចាប់យកស្វាចងដោយខ្សែដ៏មាំ លុះចងដោយខ្សែដ៏មាំរួចហើយ ក៏ត្រវែងភ្ជាប់គ្នាត្រង់កណ្តាលហើយលែងទៅ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លំដាប់នោះឯង សត្វទាំង ៦ ពួក ដែលមានវិស័យផ្សេង ៗ គ្នា មានគោចរផ្សេង ៗ គ្នានោះ ក៏ប្រឹងតាញ្ញមករកគោចរនិងវិស័យរបស់ខ្លួន ។ ។ សត្វពស់ប្រឹងលូនទៅដោយគិតថា អញនឹងចូលទៅកាន់ដំបូក ។ ក្រពើប្រឹងវារទៅដោយគិតថា អញនឹងចុះទៅកន្លែងទឹក ។ បក្សីប្រឹងស្ទុះទៅដោយគិតថា អញនឹងហើរទៅក្នុងអាកាស ។ ឆ្កែប្រឹងស្ទុះទៅដោយគិតថា អញនឹងចូលទៅកាន់ស្រុក ។ ចចកប្រឹងស្ទុះទៅដោយគិតថា អញនឹងចូលទៅកាន់ព្រៃខ្មោច ។ ស្វាប្រឹងស្ទុះទៅដោយគិតថា អញនឹងចូលទៅកាន់ព្រៃ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អត្តភាពនៃសត្វទាំង ៦ ពួកនោះ លំបាកណាស់ ក្នុងកាលណា

อยํ เหสา ตาณาคา(๑) ตสฺสาปเก อสฺสา ตสฺสา เต อนุวาตฺเตยฺยุ อนุวิธาเยยฺยุ(๒) วสา คจฺเฉยฺยุ ฯ ฯล. เอวเมว โข ภิกฺขเว ยสฺส กสฺสจิ ภิกฺขุโน กายคตาสติ อภาวิตา อพหุลีกตา ตสฺส จกฺขุ อาวิญฺฉติ มญฺญมานมฺปิ รูเปสุ อมญฺญมานมฺปิ รูเป ปฏิกฺกูลา โหนฺติ ฯเปฯ ชิวฺหา อาวิญฺฉติ ฯ กาโย อาวิญฺฉติ ฯ มโน อาวิญฺฉติ มญฺญมานมฺปิ ธมฺเมสุ อมญฺญมานมฺปิ ธมฺมา ปฏิกฺกูลา โหนฺติ ฯ เอวํ โข ภิกฺขเว อสวิโร โหติ ฯ

(๓๒๗) กถญฺจ ภิกฺขเว สวิโร โหติ ฯ อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ จกฺขุนา รูปํ ทิสฺวา ปิยรูเป รูเป ภาวิตฺวา อปฺปิยรูเป รูเป น ภาเวติ อุปฏฺฐิตกายสฺสติ จ วิหรติ อปฺปมาณเจตโส ตญฺจ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ยถาภูตํ ปชานาติ ยตฺถสฺส เต อุปฺปชฺชนฺติ ปาปกา อกุสลา ธมฺมา อปริเสสา นิรุชฺฌนฺติ ฯ โสตเตน สทฺทํ สุตฺวา ฯเปฯ ฆาเนน คนฺธํ ฆายิตฺวา ฯเปฯ ชิวฺหาย รสํ สายิตฺวา ฯเปฯ

---

๑ ฉ. ม. ปาณกานํ ฯ ๒ ฉ. อนุวิธิยเยยฺยุ ฯ

បណ្តា សត្វទាំងនោះ សត្វណាដែលមានកម្លាំងជាងគេ សត្វទាំងនោះ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅតាម ដោយទៅតាម លុះកន្លងអំណាចនៃសត្វដែលមានកម្លាំងនោះ កន្លងកាលណោះ យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាយគតាសតិ ដែលភិក្ខុណាមួយមិនបានចម្រើន មិនបានធ្វើឲ្យច្រើន បក្ខក៏ពាញភិក្ខុនោះទៅកន្លងរូបទាំងឡាយដែលជាទីគាប់ចិត្ត រូបទាំងឡាយដែលមិនជាទីគាប់ចិត្ត ក៏ជារបស់បដិកូល ។ បេ ។ អណ្តាតក៏ពាញ ។ កាយក៏ពាញ ។ ចិត្តក៏ពាញចូលទៅកន្លងធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយដែលជាទីគាប់ចិត្ត ធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយដែលមិនជាទីគាប់ចិត្ត ក៏ជារបស់បដិកូល ក៏យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីមិនសង្រ្គមយ៉ាងនេះឯង ។

(៣៤៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីសង្រ្គម តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ មិនជ្រប់ក្នុងរូបជាទីស្រឡាញ់ មិនញាប់ក្នុងរូបមិនជាទីស្រឡាញ់ មានសតិក្នុងកាយតាំងមាំ មានចិត្តប្រមាណមិនបាន មួយទៀត អកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងឡាយដែលកើតឡើងដល់ភិក្ខុនោះ តែងរលត់ទៅមិនមានសេសសល់ ក្នុងបេតោវិមុត្តិនិងបញ្ញាវិមុត្តិណា ក៏ដឹងច្បាស់តាមពិត នូវបេតោវិមុត្តិនិងបញ្ញាវិមុត្តិនោះ ។ ពួកសំឡេងដោយត្រចៀក ។ បេ ។ ធុំក្លិនដោយច្រមុះ ។ បេ ។ ដល្ងាប់រសដោយអណ្តាត ។ បេ ។

ការយេន ដោដ្ឋព្ភំ ផុសិត្វា ។បេ។ មនសា ឆម្មំ
វិញ្ញាយ បិយរូបេ ឆម្មេ ឆានិមុច្ឆតិ អប្បិយរូបេ ឆម្មេ
ន ព្យាបជ្ជតិ ឧបដ្ឋិតការយសច្ចតិ ច វិហរតិ អប្បមា-
ណចេតសោ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ
បជានាតិ យត្ថស្ស តេ ឧប្បន្នា ចាបការ អកុសលា
ឆម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តិ ។

(៣៤៨) សេយ្យថាបិ ភិក្ខវេ បុរិសោ ឆប្បាណាកេ
ឧហេត្វា ឆានិវិសយេ ឆានិគោចរេ ឧទ្ធាយ វជ្ជយ
ពន្ធេយ្យ អហិំ ឧហេត្វា ។បេ។ សុំសុមារំ ឧហេត្វា
។បេ។ កុក្កុរំ ឧហេត្វា ។ សិគាលំ ឧហេត្វា ។
មក្កដំ ឧហេត្វា ឧទ្ធាយ វជ្ជយ ពន្ធេយ្យ ឧទ្ធាយ
វជ្ជយ ពន្ធិត្វា ឧទ្ធេ ខីលេ វា ថម្ភេ វា ឧបនិ-
ពន្ធេយ្យ ។ អថខោ តេ ភិក្ខវេ ឆប្បាណាការ ឆា-
ឆានិវិសយា ឆានិគោចរា សកំ សកំ គោចរវិសយំ
អាវិញ្ជេយ្យុំ ។ អហិ អាវិញ្ជេយ្យ វម្មិកំ បវេក្ខាមីតិ ។

ตาลปัตรวีชนีด้วยกาย ฯ เป ฯ ผู้ฉลาดในธรรมารมณ์ด้วยจิตแล้ว
ไม่ประพฤติล่วงธรรมารมณ์ที่ชอบใจ ไม่ติดในธรรมารมณ์
ไม่ชอบใจ มีสติในกายสม่ำเสมอ มีจิตประมาณไม่ได้
ดุจแผ่นดินฉะนั้น ฯ

[๓๖๘] ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ช่างหม้อ ๖ จำพวก
ที่มีวิสัยต่างกัน ๆ กัน มีโคจรต่าง ๆ กัน คือ ช่างหม้อ
ที่มีวิสัยดิน ฯ เป ฯ ที่มีวิสัยหญ้าปล้อง ฯ ที่มีวิสัยแกลบ ฯ
ที่มีวิสัยขี้วัว ฯ ที่มีวิสัยขี้เถ้า ฯ ที่มีวิสัยกรวดและทราย
ฉันใด ดูกรภิกษุทั้งหลาย ฉันนั้นเหมือนกัน ฯ ดูกรภิกษุ-
ทั้งหลาย ในที่สุดแห่งอายุ สัตว์ทั้ง ๖ จำพวก ที่มีวิสัย
ต่างกัน ๆ กัน มีโคจรต่าง ๆ กันนั้น ก็ปรากฏว่ามีวิสัย
อย่างเดียว ๆ ว่าเป็นวิสัยของตน ๆ ว่าเป็นโคจรของตน ๆ

សុំសុមារេ អាវិញ្ចេយ្យ ខុទកំ បវេក្ខាមីតិ ។ បក្ខី អាវិញ្ចេយ្យ អាកាសំ ឧប្បតិស្សាមីតិ ។ កុក្កុរេ អាវិញ្ចេយ្យ តាមំ បវេក្ខាមីតិ ។ សិតាលោ អាវិញ្ចេយ្យ សីវថិកំ បវេក្ខាមីតិ ។ មក្កដោ អាវិញ្ចេយ្យ វនំ បវេក្ខាមីតិ ។ យតោ ខោ តេ កិក្ខវេ ឆប្បាណាតាជ្ឈត្តា អស្សុ កិលន្តា អថ តមេវ ខីលំ វា ថម្ភំ(១) វា ឧបតិដ្ឋេយ្យុំ ឧបនិសីទេយ្យុំ ឧបនិបជ្ជេយ្យុំ ។ ឯវមេវ ខោ កិក្ខវេ យស្ស កស្សចិ កិក្ខុនោ កាយគតាសតិ ភាវិតា ពហុលីកតា តំ ចក្ខុ ន វិញ្ញតិ មនាបិយេសុ រូបេសុ អមនាបិយា រូបា ន បដិក្កូលា ហោន្តិ ។បេ។ ជិវ្ហា ន វិញ្ញតិ ។បេ។ មនោ ន វិញ្ញតិ មនាបិយេសុ ធម្មេសុ អមនាបិយា ធម្មា ន បដិក្កូលា ហោន្តិ ។ ឯវំ ខោ កិក្ខវេ សិវថិកេ ហោតិ ។ ឧទ្ធុមាតិកេ ខីលេ វា ថម្ភេ វា តិ ខោ កិក្ខវេ កាយគតាសតិយា ឯតំ អធិវចនំ ។ តស្មាតិហ(២) កិក្ខវេ

---

១ ម. ខិលេ វា ថម្ភេ វា ។ ២ ម. តិហ ។

ក្រៅពីប្រឹងវាយទៅដោយគិតថា អញនឹងចុះទៅកន្លងទឹក ។ បក្សីប្រឹងស្ទុះទៅដោយគិតថា អញនឹងហើរទៅឰដ៏អាកាស ។ ឆ្កែប្រឹងស្ទុះទៅដោយគិតថា អញនឹងចូលទៅកាន់ស្រុក ។ ចចកប្រឹងស្ទុះទៅដោយគិតថា អញនឹងចូលទៅកាន់ព្រៃខ្មោច ។ ស្វាប្រឹងស្ទុះទៅដោយគិតថា អញនឹងចូលទៅកាន់ព្រៃ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អត្តភាពនៃសត្វទាំង ៦ ពួកនោះលំបាកណាស់ ឈរផ្អែក អង្គុយផ្អែក ដេកផ្អែកនឹងបង្គោលឬសសរនោះឯង យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាយគតាសតិដែលភិក្ខុណាមួយចាន់បម្រើន ចានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ បក្ខ័មិនតាញភិក្ខុនោះចូលទៅកន្លងរូបទាំងឡាយដែលជាទីគាប់ចិត្ត រូបទាំងឡាយមិនជាទីគាប់ចិត្ត ក៏មិនមែនជារបស់បដិកូល ។ បេ ។ អណ្តាតមិនចានតាញ ។ បេ ។ ចិត្តមិនចានតាញចូលទៅកន្លងធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយដែលជាទីគាប់ចិត្ត ធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយមិនជាទីគាប់ចិត្ត ក៏មិនមែនជារបស់បដិកូលក៏យ៉ាងនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីសង្រ្គមយ៉ាងនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថា បង្គោល ឬសសរដ៏មាំនុ៎ះ ជាឈ្មោះនៃកាយគតាសតិ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ហេតុដូច្នោះ កុងសាសនានេះ

ฆานํ สงฺกฑฺฒติ กายกตา เจว สติ ภาวิตา ภาวิตฺถ พหุลีกตา ยานีกตา วตฺถุกตา อนุฏฺฐิตา ปริจิตา สุสมารทฺธาติ ฯ ฆานญฺหิ เกน กงฺขเร สงฺกฑฺฒตีติ ฯ ฉสมํ ฯ

(๓๖๙) เสยฺยถาปิ กงฺขเร ยาคุลาปิ ตาตฺถมฺหากเมเต กงฺขิตา อสฺส อถ ฉ ปุริสา อาคจฺเฉยฺยุ๋ ฆาตกฏฺฐิตา เต เยน[๑] ยาคุลาปี ฉหิ ฆาตกฏฺฐีหิ หเนยฺยุ๋ ฆานํ หิ สา กงฺขเร ยาคุลาปี สุหตา อสฺส ฉหิ ฆาตกฏฺฐีหิ หญฺญมานา อถ สตฺตเม ปุริเส อาคจฺเฉยฺย ฆาตกฏฺฐิเตฺต เส ตํ ยาคุลาปึ สตฺตมาย ฆาตกฏฺฐิยา หเนยฺย ฆานํ หิ สา กงฺขเร ยาคุลาปี สุหตตฺตา อสฺส สตฺตมาย ฆาตกฏฺฐิยา หญฺญมานา ฯ ฆาเมว เขา กงฺขเร อสฺสุตฺวา ปุถุชฺชโน จกฺขุสฺมึ หญฺญติ มตาตฺมตา-

๑ ฉ. ก. ยาคุลาปึ ฯ ม. เต ยาคุลาปี ฯ

អ្នកចាំឆ្លាយ គប្បីសិក្សាយ៉ាងនេះថា កាយគតាសតិដែលយើងចាំង-
ឆ្លាយបានចម្រើន បានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ ធ្វើឲ្យដូចជាយាន ធ្វើឲ្យ
ជាទីនៅ ឲ្យតាំងនៅញឹកញយ សន្សំទុកមិនឲ្យបាត់ ប្រារព្ធដោយ
ល្អ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំឆ្លាយ អ្នកចាំឆ្លាយគប្បីសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។
ចប់សូត្រ ទី ១០ ។

(៣៤៩) ម្នាលភិក្ខុចាំឆ្លាយ ដូចកណ្តាប់ស្រូវដំណើបចាំង-
ឆ្លាយ ដែលបុគ្គលតម្កល់ទុកត្រង់ផ្លូវធំបែកជា ៤ លំដាប់នោះ បុរស ៦ នាក់
មានអម្រែកក្នុងដៃដើរមក បុរសចាំងនោះក៏យកណ្តាប់ស្រូវដំណើបដោយ
ដងវែកចាំង ៦ ម្នាលភិក្ខុចាំឆ្លាយ កាលបើកណ្តាប់ស្រូវដំណើបនោះ
ដែលពួកបុរសកំពុងវាយព្រមគ្នា ដោយដងវែកចាំង ៦ យ៉ាងនេះ ស្រាប់
តែបុរសជាគម្រប់ ៧ មានអម្រែកក្នុងដៃដើរមក បុរសនោះក៏យកណ្តាប់
ស្រូវដំណើបនោះដោយដងវែកទី ៧ ម្នាលភិក្ខុចាំឆ្លាយ ឯកណ្តាប់ស្រូវ
ដំណើបនោះ កាលបើបុរសវាយដោយដងវែកទី ៧ យ៉ាងនេះឯង ឈ្មោះ
ថាវាយកំទេចក្រៃលែង យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំឆ្លាយ បុថុជ្ជន
អ្នកមិនបានចេះដឹង តែងលំបាកដោយសារបុចាំឆ្លាយដែលជាទីគាប់ចិត្ត

បេហិ វ្រូបេហិ ។បេ។ ជិវ្ហាយ ហញ្ញតិ មញ្ញតិ មញ្ញាមញ្ញាបេហិ វាសេហិ ។បេ។ មនស្មឹ ហញ្ញតិ មញ្ញតិ មញ្ញាមញ្ញាបេហិ ធម្មេហិ ។ សចេ សោ កិក្ខវេ អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ អាយតឹ បុនព្ភវាយ ចេតេតិ ។ ឯវំ ហិ សោ កិក្ខវេ មោឃបុរិសោ សុហតតរោ ហោតិ ។ សេយ្យថាបិ(១) សា យវកលាបី សត្តមាយ ឥត្ថិយា ហញ្ញមានា តិ ។ ឯកាទសមំ ។

(៣៩០) ភូតបុព្ពំ កិក្ខវេ ទេវាសុរសង្គាមោ សមុបព្យូឡ្ហោ អហោសិ ។ អថខោ កិក្ខវេ វេបចិត្តិ អសុរិន្ទោ

---

១ ម. សេយ្យថាបិ កិក្ខវេ ។

និងមិនជាទីគាប់ចិត្ត (ដែលមកប៉ះ) នឹងភ្នែក ។ បេ ។ តែងលំបាកដោយ
សារេសចំណង្ហាយ ដែលជាទីគាប់ចិត្តនិងមិនជាទីគាប់ចិត្ត (ដែលមក
ប៉ះ) នឹងអណ្តាត ។ បេ ។ តែងលំបាកដោយសារធម្មារម្មណ៍ចំណង្ហាយ
ដែលជាទីគាប់ចិត្តនិងមិនជាទីគាប់ចិត្ត (ដែលមកប៉ះ) នឹងចិត្ត ។ ម្នាល
កិក្ខុចំណង្ហាយ បើបុថុជ្ជនអ្នកមិនចេះដឹងនោះគិតដើម្បីកពថ្មីទៀតទៀត ។
ម្នាលកិក្ខុចំណង្ហាយ កាលបើយ៉ាងនេះ មោឃបុរសនោះ ឈ្មោះថា
ជាអ្នកត្រូវអារម្មណ៍ចៀតចៀនខ្លាំងក្រៃពេក ។ ដូចជាកណ្តាប់ស្រូវដំ-
ណើមនោះ ដែលបុរសកំយុងដោយដងវែកជាគម្រប់ ៧ ដូច្នោះឯង ។
ចប់សូត្រ ទី ១១ ។

[៣៩០] ម្នាលកិក្ខុចំណង្ហាយ រឿងពីព្រេងនាយក្នុងបុរាណមក
ថា សង្គ្រាមនៃអសុរមួយអន្ទោលដោយទៅតា ជាសង្គ្រាមប្រទាល់កៀកគ្នា
ហើយ ។ ម្នាលកិក្ខុចំណង្ហាយ គ្រានោះឯង អសុរិន្ទឈ្មោះវេបចិត្តិ

អសុរេ អាមន្តេសិ សចេ មារិសា ទេវាសុរសង្គាមេ សមុបព្យូឡ្ហេ អសុរា ជិនេយ្យុំ ទេវា បរាជិនេយ្យុំ យេន នំ សក្កំ ទេវានមិន្ទំ តេនញ្ជបញ្ហមេហិ ពន្ធនេហិ ពន្ធិត្វា មម សន្តិកេ អានេយ្យាថ អសុរបុរន្តិ ។ សក្កោបិ ខោ កិក្ខវេ ទេវានមិន្ទោ ទេវេ តាវតឹ្តសេ អាមន្តេសិ សចេ មារិសា ទេវាសុរសង្គាមេ សមុបព្យូឡ្ហេ ទេវា ជិនេយ្យុំ អសុរា បរាជិនេយ្យុំ[1] យេន នំ វេបចិត្តិអសុរិន្ទំ តេនញ្ជបញ្ហមេហិ ពន្ធនេហិ ពន្ធិត្វា មម សន្តិកេ អានេយ្យាថ សុធម្មំ ទេវសភន្តិ ។ តស្មឹ ខោ បន កិក្ខវេ សង្គាមេ ទេវា ជិនឹំសុ អសុរា បរាជិនឹំសុ ។ អថ ខោ កិក្ខវេ ទេវា តាវតឹ្តសា វេបចិត្តិអសុរិន្ទំ តេនញ្ជបញ្ហមេហិ ពន្ធនេហិ ពន្ធិត្វា សក្កស្ស ទេវានមិន្ទស្ស សន្តិកេ អានេសុំ សុធម្មំ ទេវសភំ ។

---

១ កត្ថចិ ឃោត្តវេ ឥវាជិនឹំសុ ។

ហៅអសុរចំាងឆ្ពាយមកថា នែពួកយើងពលំគ្នា បើសង្គ្រាមនៃអសុរ
មួយអន្ទើដោយពួកទេវតា ជាសង្គ្រាមប្រទល់កៀកគ្នាហើយ បើពួកអសុរ
ឈ្នះ ពួកទេវតាចាញ់ អ្នកចំាងឆ្ពាយ គប្បីចងសក្កទេវរាជជាកំពូលនៃ
ទេវតាចំាងឆ្ពាយនោះ ដោយចំណងចំាងឆ្ពាយមានចំណងកជាគម្រប់ ៥
ហើយនាំមកកាន់អសុរបុរី ក្នុងសំណាក់នៃយើង ។ ម្នាលភិក្ខុចំាងឆ្ពាយ
ចំណែកខាងសក្កទេវរាជ ជាកំពូលនៃទេវតាចំាងឆ្ពាយ ត្រាស់ហៅទេវតា
ចំាងឆ្ពាយជាន់តាវត្តិង្សមកថា នែពួកយើងពលំគ្នា កាលបើសង្គ្រាមនៃ
អសុរមួយអន្ទើដោយទេវតា មកប្រទល់កៀកគ្នាហើយ បើពួកទេវតាឈ្នះ
ពួកអសុរចាញ់ អ្នកចំាងឆ្ពាយត្រូវចងអសុរិន្ទឈ្មោះវេបចិត្តិនោះ ដោយ
ចំណងមានចំណងកជាគម្រប់ ៥ ហើយនាំមកកាន់ទេវសភាឈ្មោះសុធម្មា
ក្នុងសំណាក់នៃយើង ។ ម្នាលភិក្ខុចំាងឆ្ពាយ ឯក្នុងសង្គ្រាមនោះឯង
ពួកទេវតាឈ្នះ ពួកអសុរចាញ់ ។ ម្នាលភិក្ខុចំាងឆ្ពាយ គ្រានោះឯង
ទេវតាឋានតាវត្តិង្ស ចាប់ចងវេបចិត្តិអសុរិន្ទ ដោយចំណងចំាងឆ្ពាយ
មានចំណងកជាគម្រប់ ៥ ហើយនាំមកកាន់ទេវសភាឈ្មោះសុធម្មា ក្នុង
សំណាក់នៃសក្កទេវរាជ ជាកំពូលនៃទេវតាចំាងឆ្ពាយ ។

(៣៥៧) តត្រ សុទំ កិត្តាវេ វេបចិត្តិ អសុរិន្ទោ កាឡបញ្ហមេហិ ពន្ធនេហិ ពន្ធោ ហោតិ ។ យទា ច ខោ កិត្តាវេ វេបចិត្តិស្ស អសុរិន្ទស្ស ឥមំ ហោតិ ឆម្មិកា ខោ នេតា អឆម្មិកា អសុរា ឥមាយាហំ នេវបុរំ កច្ឆាមីតិ ។ អថ កាឡបញ្ហមេហិ ពន្ធនេហិ មុត្តិំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ឥមេហិ ច បញ្ចហិ កាមគុណេហិ សមប្បិតោ សមង្គីភូតោ បរិចារេតិ ។ យទា ច ខោ កិត្តាវេ វេបចិត្តិស្ស អសុរិន្ទស្ស ឥមំ ហោតិ ឆម្មិកា ខោ អសុរា អឆម្មិកា នេតា តត្តោយាហំ អសុរបុរំ កមិស្សាមីតិ ។ អថ កាឡបញ្ហមេហិ ពន្ធនេហិ ពន្ធំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ឥមេហិ ច បញ្ចហិ កាមគុណេហិ បរិហាយតិ ។ ឥមំ សុទុមំ ខោ កិត្តាវេ វេបចិត្តិពន្ធនំ តតោ សុខុមតរំ មារពន្ធនំ មញ្ញមានោ ខោ កិត្តាវេ ពន្ធោ មារស្ស អមញ្ញមានោ មុត្តោ ចារិមតោ ។

[๓๙๑] ภิกษุทั้งหลาย ก็สงครามนั้น เวปจิตติอสุรินทร์ ชนะด้วยองค์ทั้งหลายมีองค์ ๕ ประการ ฯ ภิกษุทั้งหลาย ในสงครามใดเวปจิตติอสุรินทร์มีความคิดอย่างนี้ว่า พวกเทวดาประกอบด้วยธรรม พวกอสุรไม่ประกอบด้วยธรรม ในกาลนี้ เราจักไปสู่เทวบุรี ฯ ในสงครามนั้น เวปจิตติอสุรินทร์ ย่อมรู้ชัดว่า ลูกศรของเราที่ยิงออกไปด้วยองค์ทั้งหลาย มีองค์ ๕ ประการ ไม่ตกต้องกายของเทวดาเลย ส่วนลูกศรของเทวดาที่ยิงออกไปด้วยองค์ ๕ ประการ ตกต้องกายของเราทั้งสิ้น ฯ ภิกษุทั้งหลาย ในสงครามใด เวปจิตติอสุรินทร์มีความคิดอย่างนี้ว่า พวกอสุรประกอบด้วยธรรม พวกเทวดาไม่ประกอบด้วยธรรม ในกาลนี้ เราจักชนะเทวบุรีของพวกเทวดาโดยแท้ ฯ ในสงครามนั้น เวปจิตติอสุรินทร์ ย่อมรู้ชัดว่า ลูกศรของเราที่ยิงออกไปด้วยองค์ทั้งหลาย มีองค์ ๕ ประการ ตกต้องกายของเทวดาทั้งสิ้น ส่วนลูกศรของเทวดาที่ยิงออกไปด้วยองค์ ๕ ประการ ไม่ตกต้องกายของเราเลย ฯ ภิกษุทั้งหลาย องค์แห่งเวปจิตติอสุรินทร์ที่ชนะสงครามด้วยองค์ ๕ ประการนี้แล ภิกษุทั้งหลาย เมื่อบุคคลสังเกตเห็นอยู่ ย่อมรู้ชัดองค์ที่มีความสุขมากนั่นแหละว่าเป็นองค์ที่ประเสริฐ เมื่อไม่สังเกตเห็น ย่อมรู้ชัดว่าไม่ประเสริฐ ฯ

(៣៥២) អស្មីតិ កង្ខាវេ មញ្ញតេតំ អយមហ.

មស្មីតិ មញ្ញតេតំ កវិសច្ឆន្តិ មញ្ញតេតំ ន កវិសច្ឆន្តិ
មញ្ញតេតំ រូបី កវិសច្ឆន្តិ មញ្ញតេតំ អរូបី កវិសច្ឆន្តិ
មញ្ញតេតំ សញ្ញី កវិសច្ឆន្តិ មញ្ញតេតំ អសញ្ញី ក-
វិសច្ឆន្តិ មញ្ញតេតំ នេវសញ្ញីនាសញ្ញី កវិសច្ឆន្តិ មញ្ញ-
តេតំ ។ មញ្ញំ តំ កង្ខាវេ ភេតោ មញ្ញំ កណ្ឌោ
មញ្ញំ សល្លំ តស្មាតិហ តំ កង្ខាវេ អមញ្ញមានេន(១) ចេ-
តសា វិហរិស្សាមីតិ ។ ឯវញ្ហិ វោ តំ កង្ខាវេ សិក្ខិតព្ពំ ។

---

១ ម. អមញ្ញិតមានេន ចេតសោ ។

(៣៩២) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីសំគាល់ដូច្នេះថា អាត្មាអញមាន សេចក្តីសំគាល់ដូច្នេះថា នេះជាអាត្មាអញ សេចក្តីសំគាល់ដូច្នេះថា អាត្មាអញនឹងមាន សេចក្តីសំគាល់ដូច្នេះថា អាត្មាអញនឹងមិនមាន សេចក្តីសំគាល់ដូច្នេះថា អាត្មាអញនឹងមានរូប សេចក្តីសំគាល់ដូច្នេះថា អាត្មាអញនឹងមិនមានរូប សេចក្តីសំគាល់ដូច្នេះថា អាត្មាអញមានសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់ដូច្នេះថា អាត្មាអញនឹងមិនមានសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់ដូច្នេះថា អាត្មាអញនិងមានសញ្ញាក៏ទេ មិនមានសញ្ញាក៏ទេដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីសំគាល់ជារោគ សេចក្តីសំគាល់ជាបូស សេចក្តីសំគាល់ជាកូនសរ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ហេតុដូច្នោះ ត្រូវគិតថា អាត្មាអញនឹងមានចិត្តឥតមានសេចក្តីសំគាល់ នៅគ្រប់ឥរិយាបថ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគប្បីសិក្សា យ៉ាងនេះប៉ុះ ។

(៣៥៣) អស្មីតិ ភិក្ខវេ ឥញ្ជិតមេតំ អយមហ-
មស្មីតិ ឥញ្ជិតមេតំ ភវិស្សន្តិ ឥញ្ជិតមេតំ ន ភវិស្សន្តិ
ឥញ្ជិតមេតំ រូបី ភវិស្សន្តិ ឥញ្ជិតមេតំ អរូបី ភវិស្សន្តិ
ឥញ្ជិតមេតំ សញ្ញី ភវិស្សន្តិ ឥញ្ជិតមេតំ អសញ្ញី ភ-
វិស្សន្តិ ឥញ្ជិតមេតំ នេវសញ្ញីនាសញ្ញី ភវិស្សន្តិ ឥញ្ជិត-
មេតំ ។ ឥញ្ជិតំ ភិក្ខវេ រោគោ ឥញ្ជិតំ គណ្ឌោ ឥញ្ជិតំ
សល្លំ តស្មាតិហ ភិក្ខវេ អនិញ្ជិយមានេន ចេតសា
វិហរិស្សាមាតិ ។ ឯវញ្ហិ វោ ភិក្ខវេ សិក្ខិតព្ពំ ។

(៣៥៤) អស្មីតិ ភិក្ខវេ ជន្តិតមេតំ អយមហ-
មស្មីតិ ជន្តិតមេតំ ភវិស្សន្តិ ។បេ។ ន ភវិស្សន្តិ ។
រូបី ភវិស្សន្តិ ។ អរូបី ភវិស្សន្តិ ។ សញ្ញី ភវិស្សន្តិ ។
អសញ្ញី ភវិស្សន្តិ ។ នេវសញ្ញីនាសញ្ញី ភវិស្សន្តិ

[๓๙๓] ภิกษุทั้งหลาย สมัยใดแล บุคคลกล่าวอย่างนี้ว่า อัตตาของเรามีอยู่ สมัยนั้นแล บุคคลกล่าวอย่างนี้ว่า นี่แหละอัตตาของเรา สมัยใดแล บุคคลกล่าวอย่างนี้ว่า อัตตาของเราไม่มี สมัยนั้นแล บุคคลกล่าวอย่างนี้ว่า อัตตาของเรามีรูป สมัยใดแล บุคคลกล่าวอย่างนี้ว่า อัตตาของเราไม่มีรูป สมัยใดแล บุคคลกล่าวอย่างนี้ว่า อัตตาของเรามีสัญญา สมัยใดแล บุคคลกล่าวอย่างนี้ว่า อัตตาของเราไม่มีสัญญา สมัยใดแล บุคคลกล่าวอย่างนี้ว่า อัตตาของเรามีสัญญาก็ไม่ใช่ ไม่มีสัญญาก็ไม่ใช่ดังนี้ ฯ ภิกษุทั้งหลาย สมัยใดแล บุคคลกล่าวอย่างนี้ว่า อัตตาของเราเที่ยง สมัยนั้นแล บุคคลกล่าวอย่างนี้ว่า อัตตาของเราไม่เที่ยง สมัยใดแล บุคคลกล่าวอย่างนี้ว่า อัตตาของเราเที่ยงบ้างไม่เที่ยงบ้าง ภิกษุทั้งหลาย ก็เพราะเหตุไร สมัยนั้นแล บุคคลกล่าวอย่างนี้ว่า อัตตาของเรามีจิตไม่ปราศจากความกำหนัดในธรรมทั้งปวงเป็นนิตย์ ฯ ภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุทั้งหลายเห็นอย่างไร ในข้อนี้ ฯ

[๓๙๔] ภิกษุทั้งหลาย สมัยใดแล บุคคลกล่าวอย่างนี้ว่า อัตตาของเรามีอยู่ สมัยนั้นแล บุคคลกล่าวอย่างนี้ว่า นี่แหละอัตตาของเรา ว่าอัตตาของเรามี ฯลฯ ว่าอัตตาของเราไม่มี ฯ ว่าอัตตาของเรามีรูป ฯ ว่าอัตตาของเราไม่มีรูป ฯ ว่าอัตตาของเรามีสัญญา ฯ ว่าอัตตาของเราไม่มีสัญญา ฯ สมัยใดแล บุคคลกล่าวอย่างนี้ว่า อัตตาของเรา

ឧទ្ធំតមេតំ ។ ឧទ្ធំតំ កិក្ខវេ ភេរោ ឧទ្ធំតំ តណ្ហា ឧទ្ធំតំ
សល្លំ តស្មាតិហ កិក្ខវេ អនុទ្ធតិយមានេន ចេតសា
វិហរិតព្ពមាតំ ។ ឯវញ្ហិ វោ កិក្ខវេ សិក្ខិតព្ពំ ។

[៣៥៥] អស្មីតិ កិក្ខវេ បបញ្ចិតមេតំ អយមហ-
មស្មីតិ បបញ្ចិតមេតំ កិរិស្សន្តិ ។បេ។ ន កិរិស្សន្តិ ។
ភវិតិ កិរិស្សន្តិ ។ អភវិតិ កិរិស្សន្តិ ។ សញ្ញី កិរិស្សន្តិ ។
អសញ្ញី កិរិស្សន្តិ ។ នេវសញ្ញីនាសញ្ញី កិរិស្សន្តិ បប-
ញ្ចិតមេតំ ។ បបញ្ចិតំ កិក្ខវេ ភេរោ បបញ្ចិតំ តណ្ហា
បបញ្ចិតំ សល្លំ តស្មាតិហ កិក្ខវេ អបប្បបញ្ចេន ចេតសា
វិហរិតព្ពមាតំ ។ ឯវញ្ហិ វោ កិក្ខវេ សិក្ខិតព្ពំ ។

មានសញ្ញាក៏ទេ មិនមានសញ្ញាក៏ទៅដែរ ។ ម្នាលកិកូតំាងឡាយ សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងជារោគ សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងជាបូស សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងជាកូនសរ ម្នាលកិកូតំាងឡាយ ព្រោះហេតុដូច្នោះ ត្រូវគិតថា អាត្មាអញនឹងមានចិត្តមិនអន្ទះអន្ទែង នៅគ្រប់តំរិយាបថ ។ ម្នាលកិកូតំាងឡាយ អ្នកតំាងឡាយគប្បីសិក្សា យ៉ាងនេះចុះ ។

(៣៥៩) ម្នាលកិកូតំាងឡាយ សេចក្តីយឺតយូរដូច្នេះថា អាត្មាអញមាន សេចក្តីយឺតយូរដូច្នេះថា នេះជាអាត្មាអញ ថាអាត្មាអញនឹងមាន ។ បេ ។ ថាអាត្មាអញនឹងមិនមាន ។ ថាអាត្មាអញនឹងមានរូប ។ ថាអាត្មាអញនឹងមិនមានរូប ។ ថាអាត្មាអញនឹងមានសញ្ញា ។ ថាអាត្មាអញនឹងមិនមានសញ្ញា ។ សេចក្តីយឺតយូរដូច្នេះថា អាត្មាអញនឹងមានសញ្ញាក៏ទេ មិនមានសញ្ញាក៏ទៅដែរ ។ ម្នាលកិកូតំាងឡាយ សេចក្តីយឺតយូរជារោគ សេចក្តីយឺតយូរជាបូស សេចក្តីយឺតយូរជាកូនសរ ម្នាលកិកូតំាងឡាយ ហេតុដូច្នោះ ត្រូវគិតថា អាត្មាអញនឹងមានចិត្តមិនយឺតយូរ នៅគ្រប់តំរិយាបថ ។ ម្នាលកិកូតំាងឡាយ អ្នកតំាងឡាយគប្បីសិក្សា យ៉ាងនេះចុះ ។

[๓๙๖] អស្មីតំ ភិក្ខវេ មានគតមេតំ អយមហ-
មស្មីតិ មានគតមេតំ ភវិស្សន្តិ មានគតមេតំ ន ភវិស្សន្តិ
មានគតមេតំ រូបី ភវិស្សន្តិ មានគតមេតំ អរូបី ភ-
វិស្សន្តិ មានគតមេតំ សញ្ញី ភវិស្សន្តិ មានគតមេតំ
អសញ្ញី ភវិស្សន្តិ មានគតមេតំ នេវសញ្ញីនាសញ្ញី ភ-
វិស្សន្តិ មានគតមេតំ ។ មានគតមេតំ ភិក្ខវេ ភេតោ
មានគតមេតំ គណ្ឌោ មានគតមេតំ សល្លំ តស្មាតិហ
ភិក្ខវេ ឥមាតមានេន ចេតសា វិមរិស្សាមាតិ ។ ឯវញ្ហិ
ភេ ភិក្ខវេ សិក្ខិតព្ពន្តិ ។ ទុតិយំ ។

អាសីវិសវគ្គោ ចតុត្ថោ ។

[๓๙๖] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីប្រកាន់ដូច្នេះថា អាត្មាអញមាន សេចក្តីប្រកាន់ដូច្នេះថា នេះជាអាត្មាអញ សេចក្តីប្រកាន់ដូច្នេះថា អាត្មាអញនឹងមាន សេចក្តីប្រកាន់ដូច្នេះថា អាត្មាអញនឹងមិនមាន សេចក្តីប្រកាន់ដូច្នេះថា អាត្មាអញនឹងមានរូប សេចក្តីប្រកាន់ដូច្នេះថា អាត្មាអញនឹងមិនមានរូប សេចក្តីប្រកាន់ដូច្នេះថា អាត្មាអញនឹងមានសញ្ញា សេចក្តីប្រកាន់ដូច្នេះថា អាត្មាអញនឹងមិនមានសញ្ញា សេចក្តីប្រកាន់ដូច្នេះថា អាត្មាអញនឹងមានសញ្ញាក៏ទេ មិនមានសញ្ញាក៏ទេដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីប្រកាន់នេះជារោគ សេចក្តីប្រកាន់នេះជាបូស សេចក្តីប្រកាន់នេះជាកូនសរ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ហេតុដូច្នោះ ត្រូវគិតថា អាត្មាអញនឹងមានចិត្តប្រាសចាកសេចក្តីប្រកាន់នៅគ្រប់គ្រងកាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគប្បីសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ចប់សូត្រ ទី ១២ ។

ចប់ អាសីវិសវគ្គ ទី ๔ ។

อาสีวิสวคฺโค จตุตฺโถ

ตสฺปุฏฺฐาคโม

อาสีวิโสหมสฺมีติ ภิกฺขเว
เยนาหิ เกนจิ เยน อาสงฺกเสยฺย
ขีณาสวมฺหิ กตกรณีโย วุสิตวา
ขีณาสวสฺส ยาวตกเมวิทํ(๑) ตาทิ ฯ

สฬายตนวคฺเค ปณฺณาสกํ จตุตฺถํ ฯ

ตสฺปุฏฺฐาคโม

ขนฺธิกฺขยา สญฺญิขยา
สมุทฺทา ขุขเตน จ
จตุปฺปณฺณาสกา ฆเต
ฉิทาเตสุ ปกาสิตาติ ฯ

---

๑ ยาวกลาปีติ ฯ

អាសីវិសវគ្គ ទី ៤

ទុតិយភាគនៃអាសីវិសវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីអាសីវិសៈ ១ អំពីវច ១ អំពីអណ្តីក ១ អំពីកំណាត់ឈើមាន ៤ លើក អំពីកុក្កុមានចិត្តទទឹកដោយពាគៈ ១ អំពីធម្មជាតុក្ខ ១ អំពីដើមចារ ១ អំពីពិណ ១ អំពីសត្ថ ៦ ពួក ១ អំពីកណ្តាប់ស្រូវដំណើប ១ អំពីសង្គ្រាមទេវតានិងអសុរ ១ ។

ចប់ បណ្ណាសកៈ ទី ៤ ក្នុងសឡាយតនវគ្គ ។

ទុតិយភាគនៃបណ្ណាសកៈ ទី ៤ នោះ គឺ

នន្ទិក្ខយវគ្គ ១ សដ្ឋិបេយ្យាល ១ សមុទ្ទវគ្គពោលអំពីទឹក ១ បណ្ណាសកៈ ទី ៤ នេះ ព្រះមានព្រះភាគ សំដែងហើយក្នុងពួកនៃជាតក ។

សុត្តន្តបិដកេ

សំយុត្តនិកាយស្ស សឡាយតនវគ្គោ

សត្តមោ ភាគោ

ឋបឋមបណ្ណាសកំ

អនិច្ចវគ្គោ

មាតិកា

សឡាយតនវគ្គស្ស បឋមបណ្ណាសកេ អនិច្ចវគ្គោ បឋមោ ៣

ឃមកវគ្គោ ទុតិយោ ១៣

សព្ពវគ្គោ តតិយោ ៣៣

ជាតិធម្មវគ្គោ ចតុត្ថោ ៥៤

អនិច្ចវគ្គោ បញ្ចមោ ៦៣

សុត្តន្តបិដក

សំយុត្តនិកាយ សឡាយតនវគ្គ

សត្តមភាគ

បឋមបណ្ណាសក:

អនិច្ចវគ្គ

មាតិកា		លេខទំព័រ
សឡាយតនវគ្គ បឋមបណ្ណាសក:	អនិច្ចវគ្គ ទី ១	៣
	យមកវគ្គ ទី ២	១៣
	សុញ្ញវគ្គ ទី ៣	៣៣
	ជាតិធម្មវគ្គ ទី ៤	៥៩
	អនិច្ចវគ្គ ទី ៥	៦៣

ទុតិយបណ្ណាសកំ

អវិជ្ជាវគ្គោ

មាតិកា

អង្គុ

សទ្ធាយកតនវគ្គស្ស ទុតិយបណ្ណាសកេ អវិជ្ជាវគ្គោ បឋមោ . . . ៦៩

មិគជាលវគ្គោ ទុតិយោ . . ៧៧

គិលានវគ្គោ តតិយោ . . . ១០០

ឆន្នវគ្គោ ចតុត្ថោ . . . ១១៩

ឆឡវគ្គោ បញ្ចមោ . . . ១៥៤

តតិយបណ្ណាសកំ

យោគក្ខេមិវគ្គោ

សទ្ធាយកតនវគ្គស្ស តតិយបណ្ណាសកេ យោគក្ខេមិវគ្គោ បឋមោ ១៩០

ឈោកកាមគុណវគ្គោ ទុតិយោ ២០៦

គហបតិវគ្គោ តតិយោ . . . ២៤៩

ទេវទហវគ្គោ ចតុត្ថោ . . . ២៨៥

នវបុរាណវគ្គោ បញ្ចមោ . . ៣០៥

ទុតិយបណ្ណាសកៈ

អវិជ្ជាវគ្គ

មាតិកា	ទំ
សឡ្លាយតនវគ្គ ទុតិយបណ្ណាសកៈ អវិជ្ជាវគ្គ ទី ១	៦៩
មិតដាលវគ្គ ទី ២	៧៣
តិលាតវគ្គ ទី ៣	១០០
ឆន្នវគ្គ ទី ៤	១១៩
ឆឡវគ្គ ទី ៥	១៥៤

តតិយបណ្ណាសកៈ

យោគក្ខេមិវគ្គ

សឡ្លាយតនវគ្គ តតិយបណ្ណាសកៈ យោគក្ខេមិវគ្គ ទី ១	១៩១
លោកកាមគុណវគ្គ ទី ២	២០៦
គហបតិវគ្គ ទី ៣	២៤៩
ទេវទហវគ្គ ទី ៤	២៧៥
នវិបុរាណ វគ្គ ទី ៥	៣០៥

បត្តបណ្ណាសកំ

ឧទ្ធិកូយវគ្គោ

មាតិកា	អង្កេ
សព្ពាយតនវគ្គស្ស បត្តបណ្ណាសកេ ឧទ្ធិកូយវគ្គោ បឋមោ . .	៣២៧
សដ្ឋីបេយ្យាលោ ទុតិយោ	៣៤១
សមុទ្ទវគ្គោ តតិយោ . .	៣៥៩
អាសីវិសវគ្គោ ចតុត្ថោ . .	៣៩២

បត្តុបណ្ណាសក:

ឆន្ទិកុយវគ្គ

មាតិកា		ទំព័រ
សឡាយតនវគ្គ បត្តុបណ្ណាសក;	ឆន្ទិកុយវគ្គ ទី ១	៣២៧
	សដ្ឋិបេយ្យាល ទី ២ . . .	៣៤១
	សមុទ្ទវគ្គ ទី ៣	៣៥៩
	អាសីវិសវគ្គ ទី ៤	៣៩២

វិរុទ្ធាវិរុទ្ធបត្តំ

វិរុទ្ធចារៀ	អវិរុទ្ធចារៀ	អង្កេ	វដ្ដលេខាយំ
[៦]	[៧]	៦	៤
ទុក្ខស្ស	ទុក្ខស្ស	១ ១ ៣	១ ១
និច្ចកប្ប	និច្ចកប្ប	១ ៣ ១	៤
សិក្ខិស្សសិ	សក្ខិស្សសិ	១ ៣ ៨	១ ១
មរេ្ជ	មរេ្ជ	១ ៥ ៧	៩
រៀ បជហថ	បជហថ	១ ៨ ២	២
ឧបស្សុតិ	ឧបស្សុតឹ	២ ០ ៤	៨
សមឺតេ	សមឺកូតេ	២ ១ ៤	៥
កាំ គុណ	កាមគុណ	២ ១ ៩	១
វិមុត្តិ បរិបា-	វិមុត្តិបរិបា-	២ ៤ ០	១ ២
ជិញ្ញវិញ្ញាយ្យា	ជិញ្ញវិញ្ញាយ្យា	២ ៦ ៦	៥
នាបរ	នាបរំ	៣ ១ ១	៨
ម នា	មនោ	៣ ៦ ០	៣

វិរុទ្ធាវិរុទ្ធបត្តំ

វិរុទ្ធចាហៅ	អវិរុទ្ធចាហៅ	អង្កេ	វជ្ជលេខាយំ
អាបន្នា	អាបន្នោ	៣ ៦ ៣	១ ៣
មនស្ស	ន ធម្ម មនស្ស	៣ ៧ ៩	១ ១
ខុវេ គ្គោ	ខុវេ វគ្គោ	៣ ៩ ៣	១ ៨
កិក្ខវ	កិក្ខវេ	៤ ០ ០	៩
អរយសេ្សតំ	អរិយសេ្សតំ	,,	,,
តតុ្ត គោ	បតុ្ត គោ	៤ ០ ១	១
អកិនិន្ទា មសេ្សតិ	អកិនិន្ទាមេសេ្សតិ	៤ ០ ៥	១ ៣
តលាមេ	តបាលេ	៤ ០ ៥	៧
បច្ចាន្ទុខោ	ឆច្ចាតិមុខា	៤ ១ ៥	១ ០
រេបេ	រូបេ	៤ ២ ២	,,
វិហារន្តិ	វិហារន្តំ	៤ ២ ៤	៨
វិតទុមានំ	វិតធុមានំ	៤ ២ ៥	៧
អសេ្ស	អសេ្ស	៤ ៣ ១	១ ៤
៤២២	៤៤២	លេខទំព័រ	

សន្លឹកប្រៀបពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ត្រេកអរ	នឿយណាយ	២៤	២
វេទនាជាណា	វេទនាណា	៩៩	៦
នេះឆឹង	នេះឯង	៧២	៧
ជាលន្លក	ជាតលន្លក	៨៤	,,
គ្រោះនោះ	គ្រានោះ	១០០	២
,,	,,	,,	១១
តិរិយ	តិរិយ	១១៤	១៦
បក្ខ	បក្ខ	១២១	២
គ្រោះនោះ	គ្រានោះ	១៣៩	,,
បក្ខ	បក្ខ	២៩១	១៤
ន្ទរ	ន្ទរ	២១៩	៦
និញ្ជន	និញ្ជន	២៣២	៤
បក្ខ	បក្ខ	២៣៣	១០

សន្ទីកប្រៀបពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ក៏	ដ៏	២៣៧	៣
ដើម្ប	ដើម្បី	៣០៣	៤
ឃើញរបស់	របស់នោះថា	៣១០	១៨
។ បើដូច្នោះ	បើដូច្នោះ	៣៨៨	៥
សោត	សោត:	៣៩៩	៦
មាត្ប	មាត្រ	៤៣០	,,

INSTITUT BOUDDHIQUE